μικρή πυξίδα

compasito

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

UNCRC Policy Center
HFC "Hope For Children"
COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE
Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
NGO SUPPORT CENTRE

μικρή πυξίδα

compasito

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Επιμελήθηκε και συνέγραψε η Nancy Flowers
Συνεισφέροντες: Maria Emilia Brederode-Santos, JoClaeys, Rania Fazah, Annette Schneider, Zsuzsanna Szelényi
Συντονισμός και τελική επιμέλεια: Zsuzsanna Szelényi
Εικονογράφηση: Diana Nagy
Μετάφραση στα Ελληνικά: Στέφανος Αγγελίδης
Σύμβουλος μετάφρασης: Μάριος Επαμεινώνδας
Επιμέλεια: Κυριάκος Παχουλίδης, Νάτια Καραγιάννη, Νιόβη Γεωργιάδη, Ειρήνη Επαμεινώνδα
Προσαρμογή γραφιστικής επιμέλειας στην ελληνική έκδοση και σχεδιασμός εξωφύλλου: savvas thoma

Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν εγχειρίδιο είναι με ευθύνη των συγγραφέων και δεν εκφράζουν απαραίτητα τις απόψεις του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τα πνευματικά δικαιώματα της παρούσας δημοσίευσης ανήκουν στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Κανένα μέρος αυτής της δημοσίευσης δεν επιτρέπεται να αναπαραχθεί ή να μεταδοθεί για εμπορικούς σκοπούς με οποιαδήποτε μορφή ή με οποιοδήποτε μέσο, ηλεκτρονικό (CD-Rom, το Διαδίκτυο, κλπ) ή μηχανικό συμπεριλαμβανομένων του φωτοαντίγραφου, της καταγραφής ή της οποιασδήποτε αποθήκευσης πληροφοριών ή των συστημάτων ανάκτησης, χωρίς τη γραπτή άδεια από το Τμήμα Δημοσίευσης και Πληροφόρησης του Κοινού (publishing@coe.int), Διεύθυνση Επικοινωνίας, Συμβούλιο της Ευρώπης.

Η αναπαραγωγή υλικού από την παρούσα δημοσίευση επιτρέπεται για μη-εμπορικούς εκπαιδευτικούς σκοπούς μόνο και υπό την προϋπόθεση ότι γίνεται η κατάλληλη αναφορά στην πηγή.

Όλη η αλληλογραφία που σχετίζεται με αυτή τη δημοσίευση ή την αναπαραγωγή ή τη μετάφραση ολόκληρης ή μέρους της, θα πρέπει να απευθύνεται στο:
Council of Europe, Directorate of Youth and Sport
European Youth Centre Budapest
H – 1024 Budapest, Zivatar utca 1-3
e-mail: eycb.secretariat@coe.int

Σχεδιασμός: Daniel Horvath, http://danielhorvath.com
Τεχνικός Έλεγχος: Rachel Appleby
© Council of Europe, Ιανουάριος 2009
Εκδόθηκε από το Directorate of Youth and Sport of the Council of Europe

Ελληνική έκδοση, 2012, Κέντρο Στήριξης Μη Κυβερνητικών Οργανισμών
Εζεκία Παπαϊωάννου 27, ΤΚ 29131, 1621 Λευκωσία, Κύπρος
Email: info@ngo-sc.org, www.ngo-sc.org

Hope for Children-UNCRC Policy Center
Σοφούλη 2, Κτήριο Σαντεκλέρ, διαμ.405, 1096 Λευκωσία, Κύπρος
Email: info@uncrcpc.org, www.uncrcpc.org

Η έκδοση «Μικρή πυξίδα» έγινε με μερική επιχορήγηση από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και Νορβηγία μέσω του χρηματοδοτικού μηχανισμού ΕΟΧ και του Νορβηγικού χρηματοδοτικού μηχανισμού και της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσω του Γραφείου Προγραμματισμού

ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: **IMPRINTA LTD**

ΚΥΠΡΟΣ 2012

ISBN: 978-9963-9933-2-1

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες - 6
Προοίμιο - 7
Πρόλογος - 10
Εισαγωγή - 11
Καλώς ήρθατε στο COMPASITO - ένα εγχειρίδιο για την εκπαίδευση των παιδιών στα ανθρώπινα δικαιώματα! - 11
Τι είναι η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά; - 12
Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Πολιτότητα - 12
Σε ποιους απευθύνεται το COMPASITO; - 13
Τι περιέχει το COMPASITO - 13
Η δομή του COMPASITO - 14
Το COMPASITO στο πλαίσιο του Προγράμματος Εκπαίδευσης των Νέων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα - 15

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ - 17
1. Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα; - 18
Πρόδρομοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του εικοστού αιώνα - 18
Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - 19
Το πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων - 18
Η δέσμευση της επικύρωσης - 20
Περιφερειακές συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα - 22
Οι μηχανισμοί του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα - 23
2. Τι είναι τα δικαιώματα των παιδιών; - 24
Οι γενικές αρχές της Σύμβασης των Παιδιών - 25
Ελέγχοντας τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - 25
Παρακολουθώντας την εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών - 26
Προωθώντας τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - 26

II. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ - 29
1. Εισαγωγή στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα - 30
Εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά - 30
Γνώση, δεξιότητες και συμπεριφορές - 31
Μεθοδολογίες για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα - 32
Μη τυπική εκπαίδευση - 33
Εισαγωγή στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στην εργασία με παιδιά - 33
Το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα - 34
Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλοι εκπαιδευτικοί τομείς - 34
2. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε ένα διεθνές πλαίσιο - 36
Ηνωμένα Έθνη - 36
UNESCO - 37
UNICEF - 37
Το Συμβούλιο της Ευρώπης - 38
Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις - 39

III. ΠΩΣ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΕ ΤΟ COMPASITO 43
Ξεκινώντας με το COMPASITO 44
Ο Στόχος του COMPASITO 44
Βιωματική μάθηση 45
Βίωμα 45
Αναφορά 46
Στοχασμός 46
Γενίκευση 46
Εφαρμογή 46
Συντονισμός 47
Τρόποι σκέψης και μάθησης 48
Ποιος είναι ο δικός σου τρόπος σκέψης; 48
Ποιος είναι ο αγαπημένος σου ή ο επικρατέστερος για σένα τρόπος μάθησης; 48
Τα αναπτυξιακά επίπεδα των παιδιών 49
Τι περιλαμβάνει μια δραστηριότητα του COMPASITO; 50
Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού ως βάση 52
Επιλέγοντας δραστηριότητες 54
Προσαρμόζοντας τις δραστηριότητες 55
Συμβουλές για την προώθηση της συμμετοχής 56
Συμβουλές για συντονισμό 56
Ασκήσεις Γνωριμίας (σπάσιμο του πάγου)/ Προθέρμανσης/ Προετοιμασίας 56
Ασκήσεις Ενεργοποίησης 57
Ευκαιρίες για ανασκόπηση και αξιολόγηση 58
Διαχείριση των συγκρούσεων 58
Εφαρμόζοντας την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα 59

IV. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 63
1. Ένα Σώμα Γνώσης 64
2. Ένα Σύνταγμα για την Ομάδα Μας 67
3. Ένα Ημερολόγιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 71
4. Διαφημίζοντας τα Ανθρώπινα Δικαιώματα 76
5. Με Δεμένα τα Μάτια 79
6. Επιτραπέζια Παιχνίδια 82
7. Τα αγόρια δεν κλαίνε 94
8. Σκηνές Εκφοβισμού 96
9. Κατακτήστε το Κάστρο 100
10. Δημοσιογράφος του COMPASITO 103
11. Το Τερατάκι των Μπισκότων 107
12. Αγαπητό Ημερολόγιο 112
13. Η Κάθε Ψήφος Μετρά 117
14. Από Θεατής Αρωγός 122
15. Ανθρώπινα Δικαιώματα στις ειδήσεις 124
16. Σύγχρονο Παραμύθι 127
17. Πιο Σημαντικό για Ποιον; 132
18. Μια Φορά κι Ένα Καιρό... 136
19. Παιχνίδια με εικόνες 141

20. Οραματιζόμενοι Τρόπους Αποφυγής της Βίας 144
21. Οι Μαριονέτες λένε την Ιστορία 146
22. Βάζω τα Δικαιώματα στο Χάρτη 148
23. Δικαιώματα του Κουνελιού 151
24. Κόκκινος Συναγερμός 153
25. Γαϊτανάκι Δικαιωμάτων 159
26. Σαλπάροντας σε μια νέα χώρα 164
27. Σιωπηλός Ομιλητής 171
28. Κάντε ένα Βήμα Μπροστά 174
29. Η Μάχη του Πορτοκαλιού 180
30. Σταγόνες 182
31. Είμαστε Οικογένεια 186
32. Τι Υπέροχος Κόσμος 188
33. Τι Μου Αρέσει και Τι Κάνω 191
34. Τι Θα Γινόταν.... 193
35. Πού Στέκεσαι; 197
36. Ποιος Βρίσκεται Πίσω Από Εμένα; 199
37. Ποιος πρέπει να αποφασίζει; 202
38. Λέξεις που Πληγώνουν 205
39. Παγκόσμια Καλοκαιρινή Κατασκήνωση 208
40. Zabderfilio 212

V. ΘΕΜΑΤΑ 217
01. ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑ 218
02. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ 224
03. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ 230
04. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗ 237
05. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ 243
06. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ 247
07. ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ 253
08. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ 260
09. ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ 266
10. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ 272
11. ΕΙΡΗΝΗ 279
12. ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ 285
13. ΒΙΑ 290

VI. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 299
Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Εκδοχή Φιλική για τα Παιδιά) 300
Οικουμενική διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου (Φιλική Εκδοχή για τα Παιδιά) 302
Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου 305
Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Εκδοχή Φιλική για τα Παιδιά) 306
Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) (Εκδοχή Φιλική για τα Παιδιά) 309
Γλωσσάριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 320
Χρήσιμες Πηγές 322
Καθεστώς επικύρωσής των Βασικότερων εργαλείων Διεθνών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 324

Ευχαριστίες

Αυτός ο οδηγός είναι το αποτέλεσμα της δουλειάς και των συνεισφορών διαφόρων εμπειρογνωμόνων και επαγγελματιών στους οποίους συγκεκριμένα η Nancy Flowers έχει προσφέρει συνέπεια, επαγγελματισμό και ψυχή.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την Annette Schneider για την επαγγελματική συνεισφορά της στην εκπαιδευτική σταθερότητα και ποιότητα του εγχειριδίου.
Ιδιαίτερες ευχαριστίες πάνε στον Rui Gomes, συντάκτη του «COMPASS – ένα εγχειρίδιο για την εκπαίδευση των νέων στα ανθρώπινα δικαιώματα», ο οποίος εκπροσώπησε τη συνέχιση της ιδέας του «COMPASS», συμμετείχε στο σχηματισμό της ιδέας του παρόντος εγχειριδίου, και ακολούθησε ολόκληρη τη διαδικασία παραγωγής με ανεκτίμητα σχόλια και κριτικές παρατηρήσεις.

Ήταν η Laura De Witte που μας έπεισε για τη σημαντικότητα και τη δυνατότητα παραγωγής ενός τέτοιου εγχειριδίου για τα παιδιά, η οποία σκέφτηκε τον τίτλο και μοιράστηκε μαζί μας τα σχόλιά της σχετικά με τις δραστηριότητες.
Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την Katalin Lerch, την Merit Ulvik και τον Jiri Tomcala για τη συνεισφορά τους στη διαμόρφωση του περιεχομένου του εγχειριδίου ως μέλη της Ομάδας Ανάπτυξης.

Ευχαριστίες στην Iris Bawidamann και την Nadine Lyamouri-Bajja για την ανατροφοδότηση, τη συνεισφορά και την εκπαιδευτική υποστήριξή τους σχετικά με τις δραστηριότητες του εγχειριδίου.

Οι δραστηριότητες του εγχειριδίου εξετάσθηκαν από ορισμένους ιδιαίτερα αφοσιωμένους συναδέλφους, τους: Burcu Meltem Arik, Paola Bortini, Mario D' Agostino, Gabriele Cespa, Caroline Gebara, Mara Georgescu, Ilona Hudák, Giorgi Kikalishvili, Sasho Kochankovski, Anna Lechowska, Anabela Moreira, Bijana Temelkova και Anne Thiemann.

Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε τους ακόλουθους:

- Όλους όσους συμμετείχαν στην πρώτη Συμβουλευτική συνεδρία για το «COMPASITO» το Νοέμβριο του 2005, για τη δουλειά τους στο σχεδιασμό της ιδέας.
- Την Tamara Kafkova, τη Nicoleta Dumitru και τον Ali Oktay Koc, εκπαιδευόμενους του EYCB στη διαδικασία παραγωγής, για τη δουλειά τους στη κατάρτιση και τον έλεγχο των αναφορών και των χρήσιμων πηγών.
- Τις Antje Rothermund, Anikó Kaposvári, και Eva B. Nagy για τις υποστηρικτικές παρατηρήσεις και χρήσιμες εισηγήσεις τους.
- Τους συναδέλφους μας από διαφορετικά τμήματα του Συμβουλίου της Ευρώπης:
- Τον David Crowe, Γενική Διεύθυνση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και
- Την Ólöf Ólafsdóttir, Διεύθυνση Σχολικής, Εξωσχολικής και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τη πραγματογνωμοσύνη τους·
- Την Elda Moreno, Γραμματέα του Προγράμματος «Χτίζοντας μια Ευρώπη με και για τα Παιδιά», για το κίνητρο και τη στήριξή της κατά τη διάρκεια της διαδικασίας παραγωγής.
- Τη Gabriella Tisza, ανώτερη υπάλληλο πληροφοριών για το EYCB, που χωρίς την αφοσιωμένη εργασία της δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί ολόκληρη η διαδραστική διαδικασία επικοινωνίας.
- Τη Rachel Appleby, για το ότι ήταν περισσότερο από επιμελήτρια.
- Τον Dániel Horváth και την Diána Nagy για τη δημιουργικότητα και την ευελιξία τους στη παραγωγή του σχεδιασμού και της εικονογράφησης αυτού του εγχειριδίου.

Απολογούμαστε για οποιαδήποτε παράληψη και λυπούμαστε που δεν μπορέσαμε να περιλάβουμε όλο το υλικό και τις εισηγήσεις που έχουμε λάβει.

Προοίμιο

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΛΗΔΑΣ ΚΟΥΡΣΟΥΜΠΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ COMPASITO – ΜΙΚΡΗ ΠΥΞΙΔΑ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτά νομικά κατοχυρώνονται σε αριθμό διεθνών πράξεων λειτουργώντας ως διεθνείς νόρμες ή σταθερές, διασφαλίζουν την προστασία όλων των ανθρώπων όπου κι αν αυτοί βρίσκονται, από κάθε μορφής πολιτική, νομική, κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική εκμετάλλευση ή κακομεταχείριση και, παράλληλα, από κάθε μορφής διάκριση στη βάση του φύλου, της ηλικίας, της εθνότητας, της εθνικότητας, της θρησκείας αλλά και του κοινωνικού, του πολιτικού και πολιτισμικού τους υπόβαθρου.

Ωστόσο, οι διεθνείς πράξεις και οι εθνικές νομοθεσίες δεν επαρκούν προκειμένου μια κοινωνία να λειτουργήσει στη βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η εμπέδωση στο εσωτερικό της, μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Να καταστεί δηλαδή ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στάση και τρόπος ζωής των πολιτών και αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητάς τους.

Για να φθάσουμε σε μια τέτοια κοινωνία η συνδρομή της εκπαίδευσης, σε κάθε της μορφή, τυπική, άτυπη και μη τυπική είναι καθοριστική. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, με σημείο αναφοράς το προοίμιο της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, όπου υπογραμμίζεται η σημασία της διδασκαλίας και της παιδείας στην ανάπτυξη του σεβασμού των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του ανθρώπου, έχει καθιερώσει, εδώ και δεκαετίες, τον όρο Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, θα πρέπει να αποτελεί, σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ένα από τους στόχους κάθε εκπαιδευτικού συστήματος.

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού θεωρεί ότι η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι αναπόσπαστο κομμάτι του δικαιώματος στην Εκπαίδευση. Όπως υπογραμμίζει στο Γενικό της Σχόλιο Υπ. Αρ. 1 «κάθε παιδί έχει δικαίωμα σε μια εκπαίδευση η οποία να είναι σχεδιασμένη κατά τέτοιον τρόπο ώστε, να του παρέχει δεξιότητες ζωής, να ενισχύει την ικανότητά του να απολαμβάνει το πλήρες εύρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να προωθεί μια κουλτούρα εμποτισμένη με τις σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα αξίες». Σύμφωνα πάντα με την Επιτροπή, η προώθηση της δυνατότητας των παιδιών να απολαύσουν πλήρως τα δικαιώματά τους, θα πρέπει να ενισχύεται από αξίες ενσωματωμένες στις εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Η έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Compasito – Μικρή Πυξίδα, καλύπτοντας ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων, αποτελεί πλήρες εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά ηλικίας μέχρι δεκατριών χρόνων. Για τούτο ακριβώς το λόγο χαιρετίζω την έκδοσή της στην Ελληνική γλώσσα και ευελπιστώ να καταστεί σημείο αναφοράς και εργαλείο κάθε εκπαιδευτικού και εκπαιδευτή που επιθυμεί να ασχοληθεί με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε ελληνόφωνο πλαίσιο.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ, ΜΙΧΑΛΗ ΑΒΡΑΑΜ

Στις κοινωνίες του 21ου αιώνα οι δυνατότητες που ανοίγονται στους τομείς της οικονομίας, της τεχνολογίας και της επικοινωνίας φαίνονται σχεδόν απεριόριστες. Η πραγματική πρόκληση όμως για την παγκοσμιοποιημένη κοινωνία μας παραμένει η δημιουργία μιας πανανθρώπινης συνείδησης που θα εδράζεται στη θεωρητική κατοχύρωση και την πρακτική διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους τους ανθρώπους ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή, το χρώμα του δέρματος, τη θρησκεία, την εθνικότητα ή τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό.

Μέσα σε αυτό το πνεύμα δημιουργήθηκε και υλοποιήθηκε η ιδέα της έκδοσης, και στη συνέχεια της μετάφρασης στην ελληνική γλώσσα, του Compasito, ενός εκπαιδευτικού εγχειριδίου που σκοπό έχει να συνδράμει δασκάλους και εκπαιδευτές στο

απαιτητικό έργο της εκπαίδευσης των παιδιών στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Γιατί μπορεί οι αλλαγές που έχουν συντελεστεί κατά τις τελευταίες δεκαετίες να είναι πολλές και σημαντικές, μερικά πράγματα όμως παραμένουν αναλλοίωτα. Και ένα απ' αυτά είναι το γεγονός πως η γνώση διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες των ανθρώπων, τους απελευθερώνει, τους δίνει έναυσμα να πειραματιστούν, να οραματιστούν, να ταξιδέψουν, να γνωρίσουν και να γνωριστούν.

Υπό αυτό το πρίσμα η εκπαίδευση πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα έρχεται να συμπληρώσει το γνωστικό και γνωσιολογικό υπόβαθρο που προσφέρουν τα παραδοσιακά αντικείμενα, όπως είναι τα μαθηματικά, η χημεία, η ιστορία, κ.α.

Μέσα από αυτές τις σκέψεις και τους προβληματισμούς αναδύθηκε το Compasito. Μέσα σε αυτό το εγχειρίδιο οι εκπαιδευτές θα βρουν καινοτόμες ιδέες, διαδραστικό υλικό, μεθόδους και τεχνικές που μπορούν να εφαρμόσουν μέσα κι έξω από την τάξη, καθώς και πλούσια θεματολογία που θα τους βοηθήσει να προσεγγίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα ως αντικείμενο διδασκαλίας.

Με δεδομένο ότι η εκπαίδευση πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελεί μια καινοτομία των τελευταίων δεκαετιών, είναι αναπόφευκτο να υπάρχουν σχετικά περιορισμένες πηγές από τις οποίες μπορεί να αντλήσει υλικό και ιδέες ο εκπαιδευτής που θέλει να διδάξει στους μαθητές του τα δικαιώματά τους. Αυτό ακριβώς το κενό έρχεται να καλύψει η έκδοση του Compasito. Ο άμεσος σκοπός του είναι να αποτελέσει ένα εύχρηστο εργαλείο στο οποίο ο εκπαιδευτής να μπορεί να ανατρέχει για να αντλήσει πληροφορίες, ιδέες και υλικό το οποίο να χρησιμοποιήσει με τους μαθητευόμενους. Ο απώτερος στόχος του εγχειριδίου είναι να συμβάλλει στη διαμόρφωση της συνείδησης των παιδιών και των νέων ανθρώπων κατά τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε αυτοί να αποτελέσουν αύριο ενεργούς πολίτες που θα ασχολούνται με τα κοινά, θα ενδιαφέρονται για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων και θα υπερασπίζονται τόσο με το λόγο, όσο και με τις πράξεις τους τα πανανθρώπινα, οικουμενικά ιδεώδη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα το Συμβούλιο της Ευρώπης για την τιμή να εμπιστευτεί στο Κέντρο Στήριξης Μη Κυβερνητικών Οργανισμών την επιμέλεια της ελληνικής έκδοσης του Compasito, καθώς επίσης και όλους αυτούς που εργάστηκαν για να υλοποιηθεί αυτή η έκδοση.

Τόσο ο ίδιος προσωπικά, όσο και οι συνάδελφοι μου στο Κέντρο Στήριξης Μη Κυβερνητικών Οργανισμών αφιερώσαμε το χρόνο και την ενέργειά μας σε αυτό το εκδοτικό εγχείρημα γιατί πραγματικά πιστεύουμε ότι η εκπαίδευση αποτελεί το βασικό θεμέλιο πάνω στο οποίο μπορεί να οικοδομηθεί μια ισχυρή Κοινωνία των Πολιτών. Μια Κοινωνία των Πολιτών η οποία ενδιαφέρεται, παρεμβαίνει, προτείνει και εφαρμόζει λύσεις, δεν μπορεί παρά να αποτελείται από ανθρώπους που διαπαιδαγωγήθηκαν πάνω στη βάση της προάσπισης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εύχομαι ολόψυχα το εγχειρίδιο που κρατάτε στα χέρια σας να συμβάλλει, έστω και λίγο, στη δημιουργία ενός κόσμου μεγαλύτερης δικαιοσύνης, περισσότερου σεβασμού απέναντι στο συνάνθρωπο και ανεπτυγμένης κοινωνικής ευαισθησίας. Γιατί μόνο όταν η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γίνει συνείδηση και βίωμα απ' όλους μας, μικρούς και μεγάλους, μπορούμε να ελπίζουμε σε ένα καλύτερο αύριο.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ "HOPE FOR CHILDREN" UNCRC POLICY CENTER JOSEPH VARUGHESE – ΜΙΚΡΗ ΠΥΞΙΔΑ

Η παράβλεψη της μη τυπικής εκπαίδευσης είναι ένα ζήτημα που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Η απουσία της μη τυπικής εκπαίδευσης η οποία να απευθύνεται σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επέτρεψε στην ξενοφοβία και το ρατσισμό να εισχωρήσουν στις συμπεριφορές των παιδιών. Είναι μέγιστης σημασίας οι δραστηριότητες μη τυπικής εκπαίδευσης να εισαχθούν στο σχολικό περιβάλλον, με σκοπό να προωθήσουν τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και να θέσουν τέρμα σε περιστατικά τα οποία διαταράσσουν την ηρεμία στη ζωή των παιδιών.

Οι βασικές αρχές που εμπερικλείονται στην εφαρμογή της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η αξιοπρέπεια, η ανεκτικότητα και ο σεβασμός. Αυτές οι αξίες

δεν μπορούν να διδαχθούν μόνο μέσω της τυπικής εκπαίδευσης, αν όμως τέτοιες αξίες κατανοηθούν, αυτό μπορεί να έχει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα στην κοινότητα μέσα στην οποία στόχος είναι η ανάπτυξη κουλτούρας στηριζόμενης στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σύμφωνα με το Civicus: World Alliance for Citizen Participation, στη Κύπρο «η κοινωνία των πολιτών δεν είναι τρομερά ενεργή στη προώθηση της διαφάνειας, ανεκτικότητας και εξάλειψης της φτώχειας». «Η απαίτηση για διαφάνεια είναι η διεκδίκηση του δικαιώματος κάποιου να γνωρίζει και αυτό μπορεί να συμβεί μόνο όταν οι άνθρωποι δουν τους εαυτούς τους ως ενεργοί πολίτες». Σε αυτή την αρχή προσανατολίζεται και το αποτέλεσμα που πρέπει να επιτευχθεί στα πλαίσια των εκπαιδεύσεων στα παιδιά για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δηλαδή «να αντιμετωπίζονται τα παιδιά ως νεαροί πολίτες του σήμερα και ως κάτοχοι δικαιωμάτων οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για πολλά θέματα που αφορούν στη ζωή τους». Αν αυτό επιτευχθεί, τότε θα λειτουργήσει ως σημαντικό κίνητρο για την αναγνώριση μίας δυνατής Κυπριακής κοινωνίας των πολιτών για τις σημερινές και μελλοντικές γενεές.

Η μη τυπική εκπαίδευση είναι ένα από τα βασικά θέματα που προκύπτουν όταν αναφερόμαστε σε ενέργειες που συμπεριλαμβάνουν τους νέους και στο έργο οργανισμών νεολαίας.

Το “Hope For Children” UNCRC Policy Center, αντιπροσωπεύοντας τα παιδιά και τους νέους, προσπαθεί να προωθήσει τους δασκάλους ως συντελεστές στην παροχή μη τυπικής εκπαίδευσης. Πιστεύουμε ότι η διεξαγωγή τέτοιων δραστηριοτήτων μπορεί να προσφέρει και προσφέρει στους νέους και τα παιδιά συγκεκριμένες εμπειρίες, γνώσεις, δεξιότητες και πεποιθήσεις οι οποίες είναι σημαντικές για όλα τα στάδια της ζωής τους.

Η απόφαση για το πώς θα παρουσιαστεί η ποικιλία, πώς θα παρουσιαστούν οι δραστηριότητες με τρόπο που να είναι χρήσιμες για τους άλλους και το πώς θα ενσωματωθεί η όλη διαδικασία σε ένα βιβλίο ήταν μεγάλη πρόκληση. Το αποτέλεσμα βρίσκεται μπροστά σας. Η λίστα των ατόμων που συνέβαλαν στη μετάφραση του εγχειριδίου ήταν μεγάλη. Δεν μπορώ να τους ονομάσω όλους, αλλά θα ήθελα με την ευκαιρία αυτή να ευχαριστήσω όλους σας για τη δουλειά που έχετε κάνει. Και για τους αναγνώστες – Ελπίζω να το απολαύσετε.

Πρόλογος

Η ικανότητα του να ζούμε μαζί σε μια δημοκρατία δεν έρχεται εκ φύσεως. Η γνώση, οι ικανότητες και οι αξίες που αποτελούν τις προϋποθέσεις για να ζούμε σε μια δημοκρατία θα πρέπει να μαθαίνονται και να τροφοδοτούνται σε ολόκληρη τη ζωή μας. Καθώς βασικές έννοιες όπως η δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να γίνονται κατανοητές από τα παιδιά, οι αξίες όπως η αξιοπρέπεια, η ανεκτικότητα και ο σεβασμός προς τους άλλους, και ικανότητες όπως η συνεργασία, η κριτική σκέψη και η υπεράσπιση των δικαιωμάτων ενός ατόμου δεν μπορούν να διδάσκονται με τους παραδοσιακούς τρόπους. Θα πρέπει να μαθαίνονται μέσω εμπειριών και πρακτικής, μέσω βιώματος και συμμετοχής σε ένα δημοκρατικό περιβάλλον και σε όσο το δυνατό νεαρότερη ηλικία. Αυτό το ζήτημα είναι που αφορά η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και αυτό είναι το «COMPASITO» - εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η αφοσίωση του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα ανθρώπινα δικαιώματα ξεκίνησε από την ίδρυσή του. Η Ευρώπη που θέλουμε να χτίσουμε, βασισμένη σε μια κουλτούρα ειρήνης και τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπορεί να διεκδικηθεί μόνο αν όλοι έχουν ενεργή εμπλοκή.

Με την αποδοχή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, πραγματοποιήθηκε μια ριζική αλλαγή π.χ. στην εργασία με τα παιδιά, και είναι μέσα στα δικαιώματα των παιδιών να ζητείται η γνώμη τους και να ακούγονται σε αποφάσεις που τους αφορούν. Ωστόσο, μια ουσιαστική συμμετοχή των παιδιών είναι εφικτή μόνο εάν οι ενήλικες αποδέχονται τα παιδιά ως συντρόφους στα θέματα που τους αφορούν. Ωστόσο, κάνοντας αυτό πραγματικότητα, και συνεπώς προστατεύοντας την αξιοπρέπεια των παιδιών είναι μια πραγματική πρόκληση για τους ενήλικες· και ο τρόπος που οι ενήλικες χειρίζονται τα παιδιά αντικατοπτρίζει το πώς η κοινωνία βλέπει το μέλλον. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελεί μια διαδικασία κοινής μάθησης που αφορά όχι μόνο τα παιδιά, αλλά και τους ενήλικες.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει αρχίσει το έργο «Προς μια Ευρώπη για και με τα παιδιά» ώστε να επικεντρωθεί στο σεβασμό της αξιοπρέπειας των παιδιών σε όλη την Ευρώπη· για την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού και την εξάλειψη της βίας κατά των παιδιών. Η συμμετοχή των παιδιών είναι απαραίτητη σε όλες τις διαστάσεις. Το COMPASITO έχει να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία. Βασισμένο πάνω στις εμπειρίες του φημισμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τους Νέους του τομέα νεολαίας του Συμβουλίου, και στην επιτυχία του «COMPASS, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο στα ανθρώπινα δικαιώματα με τους νέους», το COMPASITO παρέχει στα παιδιά, στους εκπαιδευτικούς, στους δασκάλους και στους γονείς δραστηριότητες και μεθόδους εισαγωγής των παιδιών στα ανθρώπινα δικαιώματα, με δημιουργικούς και ενδιαφέροντες τρόπους. Αυτό το εγχειρίδιο αποτελεί σημείο εκκίνησης: το COMPASITO παρέχει κατευθυντήριες γραμμές, όμως εναπόκειται στα παιδιά και σε αυτούς που εργάζονται μαζί τους στο να τις χρησιμοποιήσουν, και να τις χρησιμοποιήσουν με τους καλύτερους δυνατούς τρόπους.

Μόνο μέσω της γνώσης των δικαιωμάτων τους μπορούν τα παιδιά να καταγγείλουν και να απορρίψουν την κακοποίηση· μέσω αυτών τα παιδιά θα μπορέσουν να συνεισφέρουν για ένα καλύτερο κόσμο, στο σήμερα και στο αύριο· και επιπλέον οι ενήλικες θα κερδίσουν την εμπιστοσύνη των παιδιών μέσω της συνεργασίας τους με τα παιδιά στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το παρόν εγχειρίδιο αποτελεί μια ανεκτίμητη συνεισφορά στην υποστήριξη των παιδιών και στη θέσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών ανά την Ευρώπη.

Maud de Boer- Buquicchio
Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης

Εισαγωγή

Τα κράτη μέλη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού θα πρέπει να κατευθύνεται (α) στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού, των ταλέντων και των διανοητικών και σωματικών ικανοτήτων του στο έπακρο των δυνατοτήτων του (β) στην ανάπτυξη σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών... Άρθρο 29, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989

ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΑΤΕ ΣΤΟ COMPASITO – ΕΝΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ!

Ελπίζουμε πως το παρόν εγχειρίδιο θα σας παρέχει ιδέες, έμπνευση και πρακτική βοήθεια στην εξερεύνηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τα παιδιά. Ζώντας με άλλους ανθρώπους στις οικογένειες, κοινότητες και στην κοινωνία, τα παιδιά αποκτούν από νεαρή ηλικία επίγνωση περί ερωτημάτων σχετικά με τη δικαιοσύνη και αναζητούν το νόημα στο κόσμο. Με την προώθηση μιας κατανόησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διαμόρφωσης γνώμης και της ανάπτυξης συμπεριφορών, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα υποστηρίζει ουσιαστικά αυτό το φυσικό ενδιαφέρον και τη διαδικασία εκμάθησης.

Τα παιδιά συχνά θεωρούνται άτομα που ακόμη 'δεν είναι ενήλικες' και συνεπώς αντιμετωπίζονται ως εξαρτημένα, άπειρα, απειθάρχητα και με την ανάγκη της πειθαρχίας ή καθοδήγησης. Το COMPASITO χτίζει πάνω στη βάση μιας άλλης ιδέας, καλά επεξηγημένης από τον Lothar Krappmann, Γερμανό κοινωνιολόγο και εκπαιδευτικό: «τα παιδιά ζουν «εδώ και τώρα», δημιουργούν τις απόψεις τους για τα προβλήματα και συνθέτουν αποτελεσματικές λύσεις».1 Το COMPASITO αντιμετωπίζει τα παιδιά ως νεαρούς πολίτες του παρόντος και ως δικαιούχους, οι οποίοι είναι ικανοί να αντιμετωπίσουν πολλά ζητήματα της ζωής τους. Χτίζει πάνω στα κίνητρα, τις εμπειρίες και τις ικανότητες τους για αναζήτηση λύσεων.

Το COMPASITO είναι εμπνευσμένο από το «COMPASS, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο στα ανθρώπινα δικαιώματα με τους νέους», το οποίο αναπτύχθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 2002. Το COMPASS χρησιμοποιείται πέραν του αναμενόμενου από νεαρά άτομα δευτεροβάθμιας σχολικής ηλικίας και από το σχολικό περιβάλλον σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Οι προσδοκίες των χρηστών του COMPASS για ένα εκπαιδευτικό εγχειρίδιο που απευθύνεται συγκεκριμένα στα παιδιά, ταυτίστηκε απόλυτα με τις δικές μας πεποιθήσεις ότι η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα θα πρέπει να ξεκινά από τη νεαρότερη δυνατή ηλικία.

Το COMPASITO χτίζει πάνω στη φιλοσοφία και τις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις του «COMPASS». Όπως και το «COMPASS» χρησιμοποιεί μια μη τυπική εκπαιδευτική μεθοδολογία και μια δομή που παρέχει θεωρητική και πρακτική υποστήριξη στους χρήστες του εγχειριδίου. Ωστόσο, ενώ το «COMPASS» απευθύνεται στους ίδιους τους νέους, το COMPASITO απευθύνεται στους ενήλικες εκπαιδευτικούς που δουλεύουν με τα παιδιά. Τους παρέχει θεωρητικές και μεθοδολογικές πληροφορίες και περιεκτικό διάλογο στα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, το COMPASITO ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να προσαρμόσουν το υλικό, για να αντικατοπτρίζει τη δική τους πραγματικότητα και αυτή των παιδιών. Αν και οι πρακτικές δραστηριότητες σχεδιάστηκαν για το παιχνίδι με τα παιδιά, οι πλείστες χρειάζονται τις κατάλληλες διευκολύνσεις που μπορεί να παρέχει ένας ειδικός εκπαιδευτικός.

Τα παιδιά είναι δυνατά, ταλαντούχα και ικανά. Όλα τα παιδιά έχουν ετοιμότητα, προοπτικές, περιέργεια και ενδιαφέρον στη δόμηση της μάθησης τους, διαπραγματευόμενα με όλα όσα συναντούν στο περιβάλλον τους. Loris Malaguzzi

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ;

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μια διαδικασία που στοχεύει στην εγκαθίδρυση μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εκπαιδευτική διαδικασία χτίζει στην ενεργή συμμετοχή των παιδιών μέσω της οποίας θα γνωρίζουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα και θα κατανοήσουν θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αποκτώντας προσόντα και ικανότητες για να καθιστούν ικανά να υπερασπίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να αναπτύξουν συμπεριφορές σεβασμού προς την ισότητα και την αξιοπρέπεια.

Συνεπώς, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, θα πρέπει να διαδραματίσει ένα ρόλο κλειδί σε κάθε εκπαιδευτική διαδικασία. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών (ΣΔΠ) παρέχει ένα ανεκτίμητο εργαλείο για την εισαγωγή στα ανθρώπινα δικαιώματα για τα παιδιά. Η ΣΔΠ συγκεκριμενοποιεί τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τα παιδιά. Η εκμάθηνση και πρακτική των δικαιωμάτων του παιδιού από τα ίδια τα παιδιά, τα βοηθά να κατανοήσουν τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να καταλάβουν πως έχουν και τα ίδια δικαιώματα και να προσαρμόσουν και να εφαρμόσουν αυτά τα δικαιώματα σε προσωπικό επίπεδο. Αυτός είναι και ο βασικός στόχος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα με παιδιά. Περαιτέρω, στο COMPASITO, τα δικαιώματα των παιδιών παρουσιάζονται μέσα από τη γενικότερη εικόνα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως σύνολο. Συνεπώς, τα οικουμενικά ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των παιδιών, τυγχάνουν κοινής ανάλυσης για να παρέχουν στα παιδιά τις ευκαιρίες να κατανοήσουν τα δικά τους δικαιώματα και να κατανοήσουν, επίσης, ότι όλα τα ανθρώπινα όντα έχουν ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα Κράτη Μέλη συμφωνούν πως η εκπαίδευση του παιδιού θα πρέπει να εστιάζει (α) στην προετοιμασία του παιδιού για μια ζωή με ευθύνες σε μια ελεύθερη κοινωνία, στο πνεύμα της κατανόησης, της ειρήνης, της ανεκτικότητας, της ισότητας των φύλων και στη φιλία ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους, τις διεθνείς, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα άτομα γηγενούς καταγωγής. Άρθρο 29, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι απαραίτητα για τη δημοκρατική ανάπτυξη και την εκπαιδευτική πολιτότητα. Αρκετές πρόσφατες κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη και σε άλλα μέρη του κόσμου, όπως η οικονομική αλληλεξάρτηση, ο ρατσισμός, η τρομοκρατία, η πολιτική απάθεια, η μεγέθυνση του κοινωνικού χάσματος ή ο τρόπος προβολής της πολιτικής στα ΜΜΕ εμποδίζουν τη θεμελίωση μιας κουλτούρας ειρήνης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συνεπώς θέτουν σε κίνδυνο τη δημοκρατική σταθερότητα. Αυτός είναι ο λόγος που η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και η εκπαίδευση για τη δημοκρατική πολιτότητα έχουν καταστεί βασικές προτεραιότητες για τις κυβερνήσεις και ακόμη περισσότερο για τις μη-κυβερνητικές οργανώσεις την τελευταία δεκαετία.

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και η εκπαίδευση για την πολιτότητα συμβαδίζουν καθώς και οι δυο στοχεύουν στην εκπαίδευση για τη δημοκρατία. Και οι δυο μορφές εκπαίδευσης οδηγούν τα νεαρά άτομα στην απόκτηση γνώσεων, στο να μπορούν να θέτουν θεμελιώδεις αξίες και να αναπτύξουν δεξιότητες. Η εκπαίδευση στη δημοκρατική πολιτότητα επικεντρώνεται στον «πολίτη παιδί» και στοχεύει να διδάξει στα παιδιά να είναι ενεργά και υπεύθυνα μέλη των κοινοτήτων τους. Από την άλλη μεριά, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα δίνει έμφαση στην προώθηση της ισότητας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της συμμετοχής και της ενδυνάμωσης για τον κάθε άνθρωπο. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνει την πολιτότητα ως μια από τις βασικές της θεματικές, και η εκπαίδευση για τη δημοκρατική πολιτότητα βασίζεται στις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρά τις διαφορές τους και οι δυο προσεγγίσεις εξυπηρετούν την ανάπτυξη της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ειρήνης.

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΤΟ COMPASITO;

Το COMPASITO σχεδιάστηκε αρχικά για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές που δουλεύουν με παιδιά, δασκάλους, φροντιστές και γονείς, ειδικά αυτούς που επιδεικνύουν ενδιαφέρον στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα με παιδιά και αυτούς που αναζητούν πρακτικά εργαλεία για να συζητήσουν με τα παιδιά θέματα που αφορούν αξίες και κοινωνικά ζητήματα. Οι δραστηριότητες απευθύνονται σε παιδιά από έξι έως δεκατριών ετών.

Το COMPASITO βασίζεται στην υπάρχουσα γνώση και εμπειρία τόσο του παιδιού όσο και του εκπαιδευτικού. Οι δραστηριότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τα παιδιά οπουδήποτε αυτά περνούν το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινής τους ζωής: σε σχολεία, σε κέντρα φροντίδας του παιδιού, σε απογευματινά σχολεία, σε κέντρα αναψυχής, σε παιδικά ιδρύματα ή παιδικές κατασκηνώσεις και μερικές από αυτές ακόμη και στο οικογενειακό περιβάλλον. Καθώς τα παιδιά δεν χρειάζονται να έχουν οποιεσδήποτε ιδιαίτερες ικανότητες για να συμμετέχουν στις πλείστες δραστηριότητες, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να κατέχουν πείρα και ικανότητες στην εφαρμογή μη τυπικής εκπαιδευτικής μεθοδολογίας ώστε να συντονίζουν τις δραστηριότητες με επιτυχία.

ΤΙ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΟ COMPASITO

Κατά την τελευταία δεκαετία μερικά υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικά υλικά που αφορούν το παιδί, με θέμα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των παιδιών έχουν παρουσιαστεί στην Ευρώπη και διεθνώς. Η ομάδα ανάπτυξης του COMPASITO βασίστηκε σε αυτές τις εμπειρίες και επιχείρησε να τους προσδώσει ένα ευρωπαϊκό χαρακτήρα. Το εγχειρίδιο παρέχει συγκεκριμένο περιεχόμενο σχετικά με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, μια μη τυπική εκπαιδευτική μεθοδολογία και μια διαπολιτισμική προσέγγιση.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το COMPASITO βασίζεται πάνω στις ίδιες φιλοσοφικές και εκπαιδευτικές προσεγγίσεις όπως το «COMPASS» και μερικά μέρη, ιδιαίτερα τα εννοιολογικά θέματα, υιοθετήθηκαν απευθείας από το περιεχόμενο του «COMPASS». Η βάση του εγχειριδίου είναι οι εκπαιδευτικές δράσεις του που σχεδιάστηκαν για παιδιά. Οι δράσεις που εμπεριέχονται στο COMPASITO έχουν κατανεμηθεί σε δεκατρείς θεματικές: την Πολιτότητα, τη Δημοκρατία, τις Διακρίσεις, την Εκπαίδευση και την Αναψυχή, το Περιβάλλον, την Οικογένεια και Άλλες Εναλλακτικές Μορφές, την Ισότητα των Φύλων, την Υγεία και την Πρόνοια, τα Μέσα Ενημέρωσης και το Διαδίκτυο, τη Συμμετοχή, την Ειρήνη και τις Διαμάχες, τη Φτώχεια και τον Κοινωνικό Αποκλεισμό και τη Βία. Για να φέρουν τα ανθρώπινα δικαιώματα πιο κοντά στην καθημερινή πραγματικότητα και στις προσωπικές εμπειρίες των παιδιών, αυτές οι θεματικές επικεντρώνονται, σε γενικές γραμμές, σε αξίες και κοινωνικά ζητήματα παρά σε τυπικά δικαιώματα όπως αυτά παρουσιάζονται σε συμβάσεις. Η ομάδα ανάπτυξης τις επέλεξε προσεχτικά μέσα από δεκάδες ιδεών με την πεποίθηση πως αυτές καλύπτουν τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με ιδιαίτερη σημαντικότητα για τα παιδιά, ακόμα και αν αυτό το εγχειρίδιο δεν έχει τη δυνατότητα να καλύψει όλα τα σημαντικά θέματα. Μερικές θεματικές καταπιάνονται με ζητήματα τα οποία είναι σχετικά αλλά σπάνια παρουσιάζονται σε άλλα εγχειρίδια, όπως η Εκπαίδευση, η Υγεία, ή η Ισότητα των Φύλων. Εκτός από τις θεματικές που επιλέχθηκαν δημιουργήθηκε επίσης μια κατηγορία γενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων για να παρέχει στα παιδιά κατανόηση της έννοιας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του πώς να τα προσαρμόζουν και να τα εφαρμόζουν στην καθημερινή τους ζωή.

ΜΗ ΤΥΠΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το COMPASITO ακολουθεί μη τυπικές εκπαιδευτικές μεθοδολογίες, βασισμένες στην ενεργή συμμετοχή και τις προσωπικές εμπειρίες των παιδιών. Η συμμετοχή και η συνεργασία των παιδιών βοηθά στη δημιουργία ομαδικής συνοχής και στη μείωση των προκαταλήψεων ανάμεσα στα μέλη των διαφόρων ομάδων. Επεκτείνει την κατανόηση πολύπλοκων εννοιών, βελτιώνει τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και διευκολύνει τη δημιουργικότητα και πρακτικότητα: όλα αυτά αποτελούν σημαντικούς στόχους της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι ενήλικες δεν θα πρέπει να πέσουν στην πα-

γίδα του να υποθέσουν ότι εμείς, οι εκπαιδευτικοί, κατέχουμε την απόλυτη αλήθεια. Τα παιδιά θα φέρουν στην εκπαιδευτική διαδικασία τις εμπειρίες τους, στις οποίες πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία για να διασφαλιστεί το ενδιαφέρον τους και η αποτελεσματική ανάπτυξή τους. Ερωτήματα, ακόμη και διαμάχες, πρέπει να αντιμετωπίζονται ως θεμελιώδεις εκπαιδευτικές πηγές, κάτι που μπορεί να αξιολογηθούν με θετικό τρόπο.

ΜΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Καθώς τα παιδιά ενασχολούνται πολύ με την γειτονιά τους, τις πολιτισμικές ομάδες και το φιλικό τους περιβάλλον, είναι περίεργα για τον κόσμο: άλλες κουλτούρες, περιοχές και άνθρωποι. Το COMPASITO χρησιμοποιεί ιστορίες και καταστάσεις από διάφορες περιοχές και πολιτισμικά υπόβαθρα. Αυτή η πλούσια ποικιλία προσφέρει στα παιδιά μια ευκαιρία να αναλογιστούν διάφορες κουλτούρες και να προσδώσουν μια σταθερή ταυτότητα σε αυτές τις σκέψεις. Όπως επεξηγεί η Reva Klein, Βρετανίδα εκπαιδευτικός, τα παιδιά δεν μαθαίνουν απλώς για τις ζωές άλλων παιδιών αλλά επίσης αναπτύσσουν ενσυναίσθηση και αλληλεγγύη και κατανοούν το ρόλο τους στη λήψη δράσης σε μια πιο παγκόσμια κλίμακα.2

Το COMPASITO στηρίζει αυτό το περιεχόμενο και προσέγγιση μέσα από μια διαπολιτισμική και περιεκτική διαδικασία ανάπτυξης. Κατά τα τέλη του 2005 μια συμβουλευτική συνάντηση των επαγγελματιών που έρχονται σε άμεση επαφή με τα παιδιά σκιαγράφησαν την έννοια αυτού του εγχειριδίου, που συντόμως ακολουθήθηκε από τη διεθνή ομάδα ανάπτυξης, η οποία συγκροτήθηκε ως αποτέλεσμα μιας ανοικτής πρότασης. Αυτή η διεθνής ομάδα θεώρησε απαραίτητο να δημιουργήσει το COMPASITO σε στενή συνεργασία με πιθανούς χρήστες καθώς και τα ίδια τα παιδιά. Για αυτό το σκοπό δημιουργήθηκε μια διεθνής ομάδα αναφοράς από εκπαιδευτικούς που σκοπό είχε να παρέχει συμβουλές κατά τη διαδικασία ανάπτυξης. Αυτή η ομάδα αναφοράς εξέτασε και αξιολόγησε τις προτεινόμενες δραστηριότητες για να συμπεριληφθούν στο COMPASITO και παρείχαν στοχασμό στα θεωρητικά μέρη.

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ COMPASITO

Κεφάλαιο 1. οικειοποιεί τον αναγνώστη με το τι εννοούμε με τους όρους ανθρώπινα δικαιώματα ή δικαιώματα του παιδιού και περιγράφει τους βασικούς διεθνείς μηχανισμούς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κεφάλαιο 2. επεξηγεί τους στόχους και τα παράγωγα της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα και τα θέτει τόσο σε Ευρωπαϊκή όσο και σε διεθνή προοπτική.

Κεφάλαιο 3. παραθέτει πληροφορίες και πρακτικές συμβουλές για το πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί το COMPASITO σε διάφορα τυπικά και μη τυπικά εκπαιδευτικά πλαίσια και το πώς να αποκομίσει το καλύτερο δυνατό από τις εκπαιδευτικές του προσεγγίσεις. Οι συμβουλές για τους εκπαιδευτικούς παρέχουν ιδέες για το πώς να ξεκινήσουν δραστηριότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα με τα παιδιά και για το πώς να τις ακολουθήσουν περιλαμβάνοντας ουσιώδεις ενέργειες.

Κεφάλαιο 4. περιλαμβάνει σαράντα-δύο πρακτικές δραστηριότητες για διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και διαφορετικά επίπεδα πολυπλοκότητας, τα οποία σχετίζονται με τις επιλεγμένες θεματικές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα παιδιά δε χρειάζονται να κατέχουν οποιεσδήποτε ιδιαίτερες ικανότητες για να συμμετέχουν στις πλείστες δραστηριότητες του COMPASITO. Οι χρήστες του εγχειριδίου ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν τις δραστηριότητες κατά ένα δημιουργικό τρόπο είτε σε σειρά είτε την κάθε μια ατομικά.

Κεφάλαιο 5. παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για τις δεκατρείς επιλεγμένες θεματικές. Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να διαβάσουν τις σχετικές θεματικές πριν να ξεκινήσουν μια δραστηριότητα. Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται σε αυτά τα κείμενα αποσκοπούν στο να βοηθήσουν τους αναγνώστες να αναλογιστούν τις δικές τους γνώσεις και συμπεριφορές και να μπορέσουν να θέσουν τις θεματικές σε ένα προσωπικό ή τοπικό περιεχόμενο.
Τα παραρτήματα περιέχουν απαραίτητες πληροφορίες σε νομικά έγγραφα, τα οποία σχετίζονται με τα παιδιά σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το κείμενο της Ευρωπαϊκής Σύμβα-

σης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού παραθέτονται εδώ σε μορφή που είναι φιλική προς τα παιδιά. Το Γλωσσάριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιέχει την επεξήγηση των βασικών νομικών όρων που περιλαμβάνονται σε αυτό το εγχειρίδιο. Οι όροι που περιλαμβάνονται στο γλωσσάριο, παραθέτονται στο κείμενο του COMPASITO με έντονη γραφή.

ΤΟ COMPASITO ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το COMPASITO εκδίδεται στο πλαίσιο του Προγράμματος Εκπαίδευσης των Νέων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και στο Διαπολιτισμικό Διάλογο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το Πρόγραμμα αναζητεί την εμπλοκή νέων ανθρώπων σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απευθυνόμενο σε άτομα πέρα από αυτούς που είναι ήδη ενεργοί και έχουν το κίνητρο να προσεγγίσουν ένα ευρύτερο κοινό και να φέρουν τα ανθρώπινα δικαιώματα πιο κοντά στην καθημερινή τους πραγματικότητα. Από την έναρξη του το 2000, το Πρόγραμμα έχει έρθει σε επαφή χιλιάδες νεαρά άτομα και επέφερε κλιμακωτές επιδράσεις στην ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα ανθρώπινα δικαιώματα και των προγραμμάτων στα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλη την Ευρώπη. Μια σημαντική εκπαιδευτική πηγή του Προγράμματος Εκπαίδευσης των Νέων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και στο Διαπολιτισμικό Διάλογο του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι το «COMPASS, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο στα ανθρώπινα δικαιώματα με τους νέους», το οποίο έχει μεταφραστεί σε περισσότερες από είκοσι διαφορετικές γλώσσες μετά από την έκδοση του το 2002. Αυτό το ιδιαίτερα επιτυχημένο εγχειρίδιο έχει προσφέρει κίνητρα και καθοδήγησε νεαρά άτομα και τους οργανισμούς τους στο να ασχοληθούν με ζητήματα όπως η δημοκρατία, η κοινωνική δικαιοσύνη ή η ισότητα των φύλων.

Το Πρόγραμμα Εκπαίδευση των Νέων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και στο Διαπολιτισμικό Διάλογο του Συμβουλίου της Ευρώπης αντικατοπτρίζει και υποστηρίζει το Παγκόσμιο Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών (2005 – μέχρι σήμερα). Αυτό το Παγκόσμιο Πρόγραμμα αποσκοπεί στο να βοηθήσει να καταστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα μια πραγματικότητα σε κάθε κοινότητα μέσω της προώθησης μιας κοινής κατανόησης των βασικών αρχών και μεθοδολογιών της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Το Σχέδιο Δράσης του Παγκόσμιου Προγράμματος για το 2005 – 2007 επικεντρώνεται στα πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαιδευτικά συστήματα και προτείνει μια περιεκτική στρατηγική και πρακτικές ιδέες για την εφαρμογή της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα σε διεθνές επίπεδο.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

Gandini, Lella, Edward, Carolyn, Forman, George, εκδ., The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Approach Advanced Reflections: Albex/Greenwood, 1998.

Kein, Reva, Citizens by Right, Citizenship education in primary schools: Trentham Books and Save the Children, 2001.

Krappmann, Lothar, 'The Rights of the Child as a Challenge to Human Rights Education' in Journal of Social Science Education: Bielefeld, 2006: www.jsse.org/2006-1/krappmann_child-rights.htm

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Krappmann, Lothar, 'The Rights of the Child as a Challenge to Human Rights Education' in Journal of Social Science Education: Bielefeld, 2006: www.jsse.org/2006-1/krappmann_child-rights.htm

2. Kein, Reva, Citizens by Right, Citizenship education in primary schools: Trentham Books and Save the Children, 2001, σελ. 53.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

[Η] αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Προοίμιο, Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

1. Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;

- Ανθρώπινα δικαιώματα έχουν όλα τα άτομα ισότιμα, οικουμενικά και για πάντα.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά: είναι πάντοτε τα ίδια για όλους τους ανθρώπους παντού στον κόσμο. Δεν έχεις ανθρώπινα δικαιώματα επειδή είσαι πολίτης μιας οποιασδήποτε χώρας αλλά επειδή είσαι μέλος της ανθρώπινης οικογένειας. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά έχουν ανθρώπινα δικαιώματα όπως οι ενήλικες.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αναφαίρετα: δεν μπορείς να χάσεις αυτά τα δικαιώματα όπως δεν μπορείς να πάψεις να υπάρχεις ως ανθρώπινο ον.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα: κανείς δεν μπορεί να αφαιρέσει ένα δικαίωμα επειδή είναι «λιγότερο σημαντικό» ή «επουσιώδες».
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλοεξαρτώμενα: από κοινού τα ανθρώπινα δικαιώματα δημιουργούν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο. Για παράδειγμα, η δεξιότητά μας να συμμετέχουμε σε τοπικές λήψεις αποφάσεων επηρεάζεται άμεσα από το δικαίωμά μας στην προσωπική έκφραση, στη συναναστροφή μας με άλλους, στην απόκτηση εκπαίδευσης και ακόμη στην απόκτηση των βασικών αναγκών της ζωής.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα αντικατοπτρίζουν τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες. Κατοχυρώνουν τα βασικά πρότυπα που χωρίς αυτά οι άνθρωποι δεν θα μπορούσαν να ζήσουν με αξιοπρέπεια. Το να παραβιάζεις τα ανθρώπινα δικαιώματα κάποιου είναι ισοδύναμο με το να μεταχειρίζεσαι το άτομο αυτό σαν να μην είναι ανθρώπινο ον. Το να υπερασπίζεσαι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ισοδύναμο με το να απαιτείς το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας όλων των ατόμων.
- Διεκδικώντας αυτά τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο καθένας αποδέχεται και τις υποχρεώσεις: το σεβασμό για τα δικαιώματα των άλλων και την προστασία όπως και την υποστήριξη των ατόμων των οποίων τα δικαιώματά τους έχουν παραβιαστεί ή τους τα έχουν αρνηθεί. Η εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων σημαίνει τη διεκδίκηση αλληλεγγύης μαζί με όλους τους ανθρώπους.

ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΤΟΥ ΑΙΩΝΑ

Πολλοί άνθρωποι θεωρούν την ανάπτυξη του νόμου περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα του εικοστού αιώνα. Ωστόσο, τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν ξεκίνησαν ως νόμος ή από τα Ηνωμένα Έθνη. Καθ' όλη τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας οι κοινωνίες έχουν αναπτύξει συστήματα για τη δικαιοσύνη και την ισότητα που αποσκοπούν στην ευημερία της κοινωνίας στο σύνολό της. Οι αναφορές στη δικαιοσύνη, την ισότητα και την ανθρωπότητα είναι κοινές σε όλες τις θρησκείες του κόσμου: το Βουδισμό, το Χριστιανισμό, τον Κομφουκιανισμό και το Ισλάμ. Ωστόσο, συνήθως οι τυπικές αρχές διαφέρουν από την κοινή πρακτική. Μέχρι το δέκατο όγδοο αιώνα καμιά κοινωνία, πολιτισμός ή κουλτούρα, είτε στο Δυτικό είτε στο μη Δυτικό κόσμο, δεν είχε μια ευρέως αποδεκτή πρακτική ή όραμα για αναφαίρετα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα έγγραφα που διεκδικούσαν ατομικά δικαιώματα, όπως η Magna Carta (1215), η Αγγλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων (1689), η Γαλλική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του Πολίτη (1789) και το Σύνταγμα και η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των ΗΠΑ (1791) είναι οι γραπτοί πρόδρομοι για πολλά από τα σημερινά εργαλεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστόσο, τα περισσότερα από αυτά τα ισχυρά ορόσημα απέκλειαν τις γυναίκες, πολλές από τις μειονότητες και μέλη συγκεκριμένων κοινωνικών, θρησκευτικών και πολιτικών ομάδων. Κανένα δεν αντικατοπτρίζει τη θεμελιώδη έννοια του ότι όλοι έχουν δικαίωμα σε συγκεκριμένα δικαιώματα λόγω της ανθρώπινης φύσης τους.

Άλλοι σημαντικοί ιστορικοί πρόδρομοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αρχίζουν από τις προσπάθειες το δέκατο ένατο αιώνα για την απαγόρευση της εμπορίας σκλάβων και τον περιορισμό των τρόμων του πολέμου. Για παράδειγμα, οι Συνθήκες της Γενεύης έχουν καθιερώσει τις βάσεις για το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, το οποίο καλύπτει τον τρόπο με τον οποίο οι πόλεμοι πρέπει να καταστέλλονται και την προστασία των ατόμων κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων. Συγκεκριμένα, προστατεύουν τα

άτομα που δεν λαμβάνουν μέρος στη μάχη και αυτούς που δεν μπορούν πλέον να πολεμήσουν (π.χ. τα τραυματισμένα, άρρωστα και καταβαραθρωμένα στρατεύματα, τους αιχμαλώτους του πολέμου).

Κατά το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, η Κοινωνία των Εθνών εξέφρασε την ανησυχία για την προστασία ορισμένων ευάλωτων ομάδων. Για παράδειγμα, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ), αρχικά τμήμα της Κοινωνίας των Εθνών και σήμερα υπηρεσία του ΟΗΕ καθιέρωσε πολλές σημαντικές συμβάσεις που θέσπισαν τα πρότυπα για την προστασία των εργαζομένων ατόμων, όπως τη Σύμβαση περί του Κατώτατου Ορίου Ηλικίας (1919), τη Σύμβαση Καταναγκαστικής Εργασίας (1930) και τη Σύμβαση των Σαράντα-ωρών την εβδομάδα (1935).

Αν και το διεθνές πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χτίζει πάνω σε αυτά τα παλαιότερα έγγραφα, βασίζεται κατά κύριο λόγο πάνω στα έγγραφα των Ηνωμένων Εθνών.

Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Δυο ήταν οι μεγάλες επιρροές στα μέσα του εικοστού αιώνα που προώθησαν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμιο επίπεδο και στην ευαισθητοποίηση των ανθρώπων ανά τον κόσμο. Η πρώτη αναφέρεται στους αγώνες των αποικιοκρατούμενων χωρών για την διεκδίκηση της ανεξαρτησίας τους από τις ξένες δυνάμεις, απαιτώντας την ανθρώπινη ισότητα και το δικαίωμά τους για αυτοπροσδιορισμό. Ο δεύτερος καταλύτης ήταν ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Ο αφανισμός έξι εκατομμυρίων Εβραίων, Τσιγγάνων, ομοφυλόφιλων και ατόμων με αναπηρίες από τη Ναζιστική Γερμανία προκάλεσε φρίκη στον κόσμο. Ακούστηκαν παρακλήσεις από όλο τον πλανήτη για πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θα ενίσχυαν την παγκόσμια ειρήνη και θα προστάτευαν τους πολίτες από την καταπίεση των κυβερνήσεων. Αυτές οι φωνές έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το 1945 και αντηχούν μέσα στο ιδρυτικό έγγραφο τους, τον Καταστατικό Χάρτη των ΗΕ.

Τα δικαιώματα για όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας διατυπώθηκαν πρώτα στην **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** των Ηνωμένων Εθνών (ΟΔΔΑ), μια από τις πρώτες πρωτοβουλίες του νεοιδρυθέντα Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Από κοινού τα τριάντα της άρθρα σχηματίζουν μια περιεκτική δήλωση που καλύπτει οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, πολιτικά, και αστικά δικαιώματα. Η Διακήρυξη είναι τόσο οικουμενική (εφαρμόζεται σε όλους τους ανθρώπους παντού) όσο και αδιαίρετη (όλα τα δικαιώματα είναι εξίσου σημαντικά στην ολοκληρωμένη συναίσθηση της ανθρώπινης φύσης ενός ατόμου). Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, σ. 299, τόσο για ολόκληρο το κείμενο, όσο και για την φιλική προς τα παιδιά εκδοχή της ΟΔΔΑ.

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Αν και η Οικουμενική Διακήρυξη έχει στα περισσότερα από τα εξήντα χρόνια της επιτύχει να δώσει υπόσταση στο καθιερωμένο διεθνές δίκαιο, ως διακήρυξη είναι μονάχα μια δήλωση πρόθεσης, ένα σύνολο αρχών με το οποίο τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών δεσμεύονται σε μια προσπάθεια να παρέχεται σε όλους τους ανθρώπους μια ζωή με ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Για να έχουν πλήρη νομική ισχύ τα δικαιώματα που καθορίζονται στη Διακήρυξη, πρέπει να καταγραφούν σε έγγραφα που ονομάζονται συμβάσεις (που επίσης αναφέρονται και ως συνθήκες ή σύμφωνα), οι οποίες καθορίζουν τους διεθνείς κανόνες και πρότυπα.

Αμέσως μετά την υιοθέτηση της Οικουμενικής Διακήρυξης, ξεκίνησαν εργασίες για την κωδικοποίηση των δικαιωμάτων που περιέχονται σε αυτή σε μια νομικά δεσμευτική σύμβαση. Εξαιτίας πολιτικών και διαδικαστικών λόγων, αυτά τα δικαιώματα διαχωρίστηκαν μεταξύ δυο διακριτών συμφώνων, κάθε μια από τις οποίες απευθύνεται σε διαφορετικές κατηγορίες δικαιωμάτων. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) διατυπώνει τα ειδικά, με γνώμονα την ελευθερία, δικαιώματα που ένα κράτος δεν μπορεί να αφαιρέσει από τους πολίτες του, όπως η ελευθερία έκφρασης και η ελευθερία κίνησης. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ΔΣΟΚΠΔ) αφορά εκείνα τα άρθρα της ΟΔΔΑ που καθορίζουν τα δικαιώματα του ατόμου στον αυτοπροσδιορισμό όπως και στις βασικές ανάγκες, όπως το φαγητό, την στέγαση και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τα οποία

ένα κράτος θα πρέπει να παρέχει στους πολίτες του, στο βαθμό που είναι σε θέση να παρέχει. Η Γενική Συνέλευση των ΗΕ υιοθέτησε και τα δυο σύμφωνα το 1966. Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, σ. 299, για τη λίστα με τις χώρες που έχουν επικυρώσει τα Σύμφωνα.

Μετά από την υιοθέτησή της το 1948, η Οικουμενική Διακήρυξη έχει λειτουργήσει ως η θεμελιώδης βάση για τις είκοσι μεγαλύτερες συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Από κοινού αυτές απαρτίζουν το πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το αρμόδιο όργανο των διεθνών εγγράφων που καθορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και που δημιουργούν τους μηχανισμούς για την προώθηση και την προστασία τους.

ΟΙ ΚΥΡΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Σύμβαση για την Πρόληψη και την Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας, 1948
Σύμβαση περί του Καθεστώτος των Προσφύγων, 1951
Σύμβαση για τη Δουλεία του 1926, Τροποποιημένη από Πρωτόκολλο, 1953
Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, 1966
Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Φυλετικών Διακρίσεων, 1966
Σύμβαση για τη Μη-Εφαρμογή των Καταστατικών Περιορισμών για τα Εγκλήματα του Πολέμου και τα Εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας, 1968
Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων ενάντια στις Γυναίκες, 1979
Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης και Τιμωρίας, 1984
Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989
Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Διακινούμενων Εργαζομένων και των μελών της οικογένειας τους, 1990
Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, 2006

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: η ημερομηνία αναφέρεται στη χρονιά που η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε την κάθε σύμβαση.

Η ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗΣ

Η **επικύρωση** μιας σύμβασης είναι μια σοβαρή, νομικά δεσμευτική πράξη που αναλαμβάνεται από την κυβέρνηση εξ ονόματος του κράτους. Κάθε σύμβαση περιέχει άρθρα που καθορίζουν διαδικασίες για την παρακολούθηση και την αναφορά του πώς οι κυβερνήσεις που την επικύρωσαν συμμορφώνονται με τη σύμβαση. Όταν μια κυβέρνηση επικυρώνει μια σύμβαση, αποδέχεται τις διαδικασίες που αυτή καθορίζει, οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν τις εξής υποχρεώσεις:

- Να στηρίζει τη σύμβαση, με σεβασμό, προωθώντας και παρέχοντας τα δικαιώματα που θεσπίζει, και να μην προβαίνει σε οποιανδήποτε ενέργεια που η συνθήκη απαγορεύει·
- Να αλλάξει οποιονδήποτε νόμο της χώρας που είναι αντίθετος ή που δεν πληροί τις προδιαγραφές που καθορίζονται από τη σύμβαση·
- Να παρακολουθείται από μια ειδικά σχεδιασμένη αρχή για να αποδείξει ότι, πράγματι, τηρεί τις υποχρεώσεις της·
- Να αναφέρει σε τακτά χρονικά διαστήματα για την πρόοδό της στην κατοχύρωση αυτών των ανθρώπινων δικαιωμάτων στη ζωή των πολιτών της.

Από τη στιγμή που μια χώρα επικυρώνει μια σύμβαση, οι πολίτες της κατέχουν ένα ισχυρό εργαλείο υπεράσπισης. Θα μπορούν να ζητήσουν από την κυβέρνησή τους να λογοδοτήσει στην περίπτωση που αδυνατεί να σεβαστεί τα ανθρώπινα δικαιώματα, για τα οποία έχει δεσμευτεί. Γι αυτό το λόγο είναι αναγκαίο οι πολίτες να γνωρίζουν για ποιες συμβάσεις έχει υποσχεθεί να τηρήσει η χώρα τους. Για παράδειγμα, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) επιβάλλει πολύ συγκεκριμένα πρότυπα για την επιεική μεταχείριση των παιδιών που κρατούνται από την αστυνομία. Αν προκύψουν περιπτώσεις κακομεταχείρισης, όπως την περίπτωση που παιδιά φυλακίζονται μαζί με ενήλικες, οι υπερασπιστές του παιδιού μπορούν να απαιτήσουν από την κυβέρνηση να ενεργήσει με βάση τα πρότυπα στα οποία έχει νομικά δεσμευτεί.

Το πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι δυναμικό. Όσο οι ανάγκες ορισμένων ομάδων ατόμων αναγνωρίζονται και καθορίζονται και όσο τα παγκόσμια γεγονότα

οδηγούν στην ανάγκη για ευαισθητοποίηση και δράση για συγκεκριμένα θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τόσο το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα θα αναπτύσσεται συνεχώς, ανταποκρινόμενο σε αυτά. Για παράδειγμα, όταν γράφτηκε η Οικουμενική Διακήρυξη το 1948, λίγοι ήταν εκείνοι που αναγνώριζαν τους κινδύνους της περιβαλλοντικής υποβάθμισης· συνεπώς στο έγγραφο αυτό δεν αναφέρεται στο περιβάλλον. Ωστόσο, στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, ακτιβιστές και κυβερνήσεις εργάζονται για το προσχέδιο μιας νέας σύμβασης συνδέοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα με ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον.

Σήμερα πολλές από τις συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν τεθεί σε ισχύ ως διεθνές δίκαιο· κάποιες βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της επικύρωσης. Άλλες, όπως μια σύμβαση για τα δικαιώματα των ιθαγενών πληθυσμών και μια σύμβαση για τα περιβαλλοντικά δικαιώματα, προσχεδιάζονται τώρα μέσω κοινών προσπαθειών από κυβερνήσεις και μη-κυβερνητικές οργανώσεις.
Παρόλο που μια τέτοια εξέλιξη στα ανθρώπινα δικαιώματα αναδεικνύεται στο επίπεδο των ΗΕ, όλο και περισσότερες πρωτοβουλίες αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο από ανθρώπους που αγωνίζονται για τη δικαιοσύνη και την ισότητα. Από την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών, ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) αναπτύχθηκε σταθερά. Οι ΜΚΟ, μεγάλες και μικρές, τοπικές και διεθνείς, μεταφέρουν τις φωνές και τις ανησυχίες των κοινών ανθρώπων στα Ηνωμένα Έθνη. Μολονότι η Γενική Συνέλευση, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους των κυβερνήσεων, υιοθετεί μια συνθήκη και οι κυβερνήσεις την επικυρώνουν, οι ΜΚΟ επηρεάζουν τις κυβερνήσεις και τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών σε κάθε επίπεδο. Όχι μόνο συνεισφέρουν στην ετοιμασία των προσχεδίων των συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά επίσης παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην υπεράσπιση της επικύρωσής τους και στον έλεγχο των κυβερνήσεων για το αν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Υπάρχουν μη-κυβερνητικές οργανώσεις στη χώρα σου που να ελέγχουν και να υπερασπίζονται ανθρώπινα δικαιώματα; Υπάρχουν τέτοιες οργανώσεις που να εργάζονται ειδικά για τα δικαιώματα των παιδιών; Τι κάνουν; Είναι αποτελεσματικές;

Όπως όλες οι ανθρώπινες προσπάθειες, τα Ηνωμένα Έθνη και το πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναπτύχθηκε από την αιγίδα τους είναι ατελές. Πολλές κριτικές λένε ότι ο κόσμος δεν χρειάζεται περισσότερες συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά χρειάζεται η πλήρης εφαρμογή των υφιστάμενων. Άλλοι πιστεύουν ότι το σύστημα των ΗΕ είναι ελαττωματικό που τα υψηλά ιδεώδη και πρότυπα που προσπαθεί να εφαρμόσει, έχουν έλλειψη αξιοπιστίας. Ωστόσο, στα πλαίσια της ανθρώπινης ιστορίας, τόσο τα ΗΕ όσο και το πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βρίσκονται σε νηπιακή ηλικία. Η πρόκληση σε όλους τους πολίτες του κόσμου είναι να υπάρξει εργασία προς πιο αποτελεσματικά όργανα των ΗΕ, χωρίς συμβιβασμούς στα υψηλά ιδεώδη στα οποία βασίστηκε η ίδρυση των ΗΕ.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η δημιουργία μιας σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνει τη συλλογική προσπάθεια πολλών ατόμων και οργανισμών. Το σημείο εκκίνησης είναι πάντα μια αισθητή ανάγκη, ένα πρόβλημα που αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα που πρέπει να αντιμετωπιστεί από τη διεθνή κοινότητα. Μπορεί να είναι μια γενική ανάγκη για κωδικοποίηση των βασικών δικαιωμάτων, όπως αυτά στις Συμφωνίες, ή μια συγκεκριμένη παγκόσμια ανησυχία, όπως η διάδοση των ναρκών ξηράς ή η εμπορία προσώπων.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχει ένα παράδειγμα της διαδικασίας με την οποία αναπτύσσεται μια σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το ρόλο των ΜΚΟ στη δημιουργία της.

1. **Η αναγνώριση ενός προβλήματος:**
Οι προσπάθειες για την προστασία των παιδιών από την κακοποίηση και την εκμετάλλευση χρονολογούνται από το δέκατον ένατον αιώνα, όταν τα παιδιά θεωρούνταν γενικώς ως ιδιοκτησία των γονιών τους μέχρι την ηλικία ενηλικίωσής τους, γενικά τα είκοσι ένα χρόνια. Οι μεταρρυθμιστές επικεντρώθηκαν στην παιδική εργασία και την κακομεταχείριση των άστεγων ή ορφανών παιδιών. Το 1923 η Eglantine Jebb συνέταξε τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία υιοθετήθηκε από την Κοινωνία των Εθνών το 1924.

Ωστόσο, ούτε η ΟΔΔΑ, ούτε οι συμβάσεις που εξελίχτηκαν ως το πλαίσιο των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν έκαναν καμία συγκεκριμένη αναφορά σχετικά στα δικαιώματα των παιδιών. Αυτά τα έγγραφα γενίκευσαν ότι, όπως κάθε ανθρώπινο ον, έτσι και τα παιδιά είχαν ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά απέτυχαν να αναγνωρίσουν τα παιδιά ως άτομα που φέρουν δικαιώματα.

2. **Μια δήλωση γενικών αρχών**
Το πρώτο βήμα προς τη Σύμβαση των Παιδιών ήταν η Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού των ΗΕ. Το 1959 μια ομάδα εργασίας συνέταξε δέκα αρχές που διατύπωναν τα βασικά δικαιώματα, τα οποία όλα τα παιδιά θα έπρεπε να κατέχουν. Ωστόσο, ως διακήρυξη, αυτές οι αρχές δεν ήταν νομικά δεσμευτικές για τις κυβερνήσεις.

3. **Η διαδικασία σύνταξης:**
Έπειτα ήταν αναγκαίο αυτές οι αρχές να κωδικοποιηθούν σε μια σύμβαση. Η επίσημη διαδικασία σύνταξης για τη Σύμβαση των Παιδιών διήρκεσε εννέα χρόνια, κατά τα οποία οι εκπρόσωποι κυβερνήσεων, οι διακυβερνητικοί οργανισμοί, όπως η UNICEF και η UNESCO, και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, μεγάλες (π.χ. Save the Children, ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, Oxfam) και μικρές (π.χ. εθνικές οργανώσεις που εργάζονται πάνω σε συγκεκριμένα θέματα όπως την παιδική εργασία, την υγεία, την εκπαίδευση και τον αθλητισμό), εργάστηκαν από κοινού για να δημιουργήσουν ομόφωνα τη γλώσσα της σύμβασης.

4. **Η υιοθέτηση:**
Η Σύμβαση των Παιδιών υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των ΗΕ το 1989.

5. **Η επικύρωση:**
Η Σύμβαση των Παιδιών υπογράφτηκε άμεσα και επικυρώθηκε από περισσότερα κράτη μέλη σε πιο σύντομη χρονική περίοδο από οποιαδήποτε άλλη σύμβαση των ΗΕ.

6. **Η έναρξη Ισχύος:**
Ως αποτέλεσμα της γρήγορης επικύρωσής της, η Σύμβαση των Παιδιών τέθηκε σε ισχύ ως διεθνές δίκαιο το 1990, λίγους μόνο μήνες μετά από την υιοθέτησή της. Περαιτέρω, ο συνολικός αριθμός των κρατών μελών που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση των Παιδιών έχει ξεπεράσει αυτόν των άλλων συμβάσεων . Μέχρι στιγμής δυο κράτη μέλη μόνο δεν την έχουν επικυρώσει: η Σομαλία και οι Ηνωμένες Πολιτείες.

7. **Η εφαρμογή, ο έλεγχος και η υπεράσπιση:**
Όπως με όλες τις συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχει σε άτομα, ΜΚΟ και σε διεθνείς οργανισμούς μια νομική βάση για την υπεράσπισή τους εξ ονόματος των παιδιών. Μπορούν να παρέχουν το κίνητρο σε μια κυβέρνηση να επικυρώσει μια συνθήκη και να ελέγχουν το πώς εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις. Όταν μια κυβέρνηση αποτυγχάνει να τηρήσει τις δεσμεύσεις της και παραβιάζει τα δικαιώματα των παιδιών, οι ΜΚΟ μπορούν να τους ζητήσουν να λογοδοτήσουν για αυτό.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Παρόλο που τα δικαιώματα που καλύπτει το πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι οικουμενικά, έχουν αναπτυχθεί συμπληρωματικά συστήματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που εφαρμόζονται για ανθρώπους που ζουν σε συγκεκριμένα μέρη του κόσμου. Αυτές οι περιφερειακές συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα σκοπό έχουν να ενισχύσουν τις Συμβάσεις των ΗΕ, οι οποίες παραμένουν το πλαίσιο και το ελάχιστο πρότυπο για όλα τα μέρη του κόσμου.

Τα παραδείγματα είναι:
Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΑΔ, επίσης γνωστό ως Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα), που υιοθετήθηκε το 1950 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και έχει τώρα επικυρωθεί από τα 47 κράτη μέλη του·
Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, που υιοθετήθηκε το 1987 από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1987·
Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης

το 1961 και αναθεωρήθηκε το 1996·
Η Αμερικάνικη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που υιοθετήθηκε το 1969 από τον Οργανισμό Κρατών της Αμερικής (ΟΚΑ), που εφαρμόζεται από τις κυβερνήσεις που την επικύρωσαν στη Βόρεια, Κεντρική και Νότια Αμερική·
Ο Αφρικάνικος Χάρτης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, που υιοθετήθηκε το 1981 από τον Οργανισμό Αφρικανικής Ενότητας (ΟΑΕ).

ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου είναι το παλαιότερο και ισχυρότερο από τα περιφερειακά συστήματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα με πρότυπα για την Ευρώπη που ορισμένες φορές ξεπερνούν εκείνα των διεθνών συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα είκοσι εφτά κράτη μέλη που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι επίσης μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και συνεπώς είναι νομικά δεσμευμένα να αναγνωρίζουν και να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της εθνικής νομοθεσίας τους, καταφεύγοντας σε διεθνείς μηχανισμούς ως ένα είδος «έσχατης λύσης» όταν τα εγχώρια μέτρα αποδειχθούν μη αποτελεσματικά. Εντός του Συμβουλίου της Ευρώπης η Ευρωπαϊκή Σύμβαση εφαρμόζεται από την Επιτροπή των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που βρίσκεται στο Στρασβούργο, της Γαλλίας.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι ένα μόνιμο δικαστικό σώμα που ακούει και αποφασίζει για ατομικές καταγγελίες που αφορούν τις παραβιάσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης από οποιονδήποτε που είναι κάτοικος σε έδαφος των κρατών μελών. Συμπληρώνει τις εγγυήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα που υπάρχουν σε εθνικό επίπεδο.

Παρόλο που η Ευρωπαϊκή Σύμβαση και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παραμένουν κύρια στην εργασία του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο οργανισμός έχει αναπτύξει αρκετά μη-δικαστικά μέσα για να ελέγχει και να αναπτύσσει την πραγματοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κράτη μέλη του. Για παράδειγμα, η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας** (ΕΕΡΜ) είναι ένα ανεξάρτητο όργανο εμπειρογνωμόνων. Η Επιτροπή ελέγχει για το ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό και την έλλειψη ανεκτικότητας στο επίπεδο της ευρύτερης Ευρώπης και δίνει εισηγήσεις στις κυβερνήσεις για το πώς να τα καταπολεμήσουν. Η ΕΕΡΜ εργάζεται σε στενή συνεργασία με τις ΜΚΟ.

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (ΕΚΧ, που υιοθετήθηκε το 1961 και αναθεωρήθηκε το 1996) εγγυάται **κοινωνικά και οικονομικά ανθρώπινα δικαιώματα** όπως την επαρκή στέγαση, την προσβάσιμη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τη δωρεάν πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, την απασχόληση χωρίς διακρίσεις και τις ασφαλείς συνθήκες εργασίας, τη νομική και κοινωνική προστασία, τη δίκαιη μεταχείριση των μεταναστών και την απαλλαγή από διακρίσεις κάθε κοινωνικού στρώματος. Δημιουργεί ένα εποπτικό μηχανισμό για να διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη που έχουν επικυρώσει το Χάρτη εφαρμόζουν αυτά τα δικαιώματα. Πρέπει επίσης να ετοιμάζουν μια ετήσια αναφορά σχετικά με την πρόοδο τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Κοινωνικά Δικαιώματα.

Ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ένας ανεξάρτητος θεσμός εντός του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχει εντολές να προωθεί την ευαισθητοποίηση και το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα στα κράτη μέλη. Ο Επίτροπος αναγνωρίζει τις πιθανές ελλείψεις στο δίκαιο και την πρακτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ευαισθητοποιεί και προωθεί μεταρρυθμιστικά μέτρα για να επιτύχει την στοχευμένη βελτίωση στον τομέα προώθησης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Υπάρχει ένας σημαντικός διαχωρισμός μεταξύ του Δικαστηρίου και του Επίτροπου. Το Δικαστήριο είναι διορθωτικό: μπορεί να ανταποκριθεί μόνο σε καταγγελίες που θέτονται σε αυτό από άτομα ή από τα ίδια τα κράτη μέλη. Ο Επίτροπος, από την άλλη, μπορεί να είναι προορατικός, μπορεί να διενεργήσει έρευνες για το πώς διαφυλάσσονται τα ανθρώπινα δικαιώματα σε διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες. Ωστόσο, μόνο το Δικαστήριο έχει την εξουσία να λάβει αποφάσεις-στη μορφή δικαστικών αποφάσεων-οι οποίες να είναι δεσμευτικές για τα κράτη μέλη.

2. Τι είναι τα δικαιώματα των παιδιών;

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αποτέλεσε σημείο καμπής, αναγνωρίζοντας παγκοσμίως ότι τα παιδιά δεν είναι μόνο αντικείμενα προστασίας αλλά και κάτοχοι ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Maud de Beur-Buquicchio, Αναπληρωτής Γενική Γραμματέας, Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) παρέχει μια ιδανική προσέγγιση στα παιδιά για να μάθουν για τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Επειδή ορίζει ειδικώς τα ανθρώπινα δικαιώματα που είναι σχετικά με τα παιδιά, όλοι, αλλά ιδιαίτερα τα παιδιά, οι γονείς και οι ενήλικες που εργάζονται με παιδιά, θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με το σημαντικό περιεχόμενο του διεθνούς πλαισίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το COMPASITO τοποθετεί τα δικαιώματα των παιδιών ως σύνολο μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναζητά να βοηθήσει τα παιδιά να καταλάβουν ότι μαζί με όλα τα άλλα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, και αυτά είναι κάτοχοι δικαιωμάτων.

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού το 1989 μετά από σχεδόν μια δεκαετία συμβιβασμών και διαπραγματεύσεων μεταξύ των κρατών μελών και εκτεταμένων διαβουλεύσεων με τις ΜΚΟ. Από τότε περισσότερες χώρες έχουν επικυρώσει τη λεγόμενη Σύμβαση των Παιδιών από ότι οποιαδήποτε άλλη συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα και με λιγότερες **επιφυλάξεις**, οι οποίες είναι οι τυπικές εξαιρέσεις που λαμβάνονται για μέρη με τα οποία δεν συμφωνεί ένα κράτος.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (που επίσης ονομάζεται Σύμβαση των Παιδιών) καθορίζει ότι παιδί θεωρείται το άτομο που έχει ηλικία κάτω των δεκαοκτώ ετών και κατοχυρώνει το παιδί ως πλήρη κάτοχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Περιέχει 54 άρθρα με τα δικαιώματα των παιδιών που μπορούν εύκολα να διαχωριστούν σε τρεις γενικές κατηγορίες:

- Προστασία, εγγυάται την ασφάλεια των παιδιών και καλύπτει συγκεκριμένα θέματα όπως την κακομεταχείριση, την αμέλεια και την εκμετάλλευση·
- Πρόνοια, καλύπτει τις ειδικές ανάγκες των παιδιών όπως η εκπαίδευση και η ιατροφαρμακετική περίθαλψη·
- Συμμετοχή, αναγνωρίζει την εξελισσόμενη ικανότητα του παιδιού στο να παίρνει αποφάσεις και να συμμετέχει μέσα στην κοινωνία καθώς, το παιδί ωριμάζει.

Η Σύμβαση περιέχει ορισμένες πρωτοποριακές προσεγγίσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα. Το δικαίωμα των παιδιών στη συμμετοχή αποτελεί ένα τομέα που δεν αναφέρεται μέσα στην ΟΔΔΑ (του 1948) ή στη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού (του 1959). Ακόμη μια καινοτομία της Σύμβασης είναι η χρήση των αντωνυμιών αυτός και αυτή παρά το γενικό αυτός ώστε να περιλαμβάνονται και τα δυο φύλα.

Η Σύμβαση δίνει μεγάλη έμφαση στην υπεροχή και στη σημαντικότητα του ρόλου στην εξουσία και στην ευθύνη που έχει μια οικογένεια ενός παιδιού. Επιβεβαιώνει το δικαίωμα του παιδιού όχι μόνο στη γλώσσα και στην κουλτούρα της οικογένειας, αλλά και στο σεβασμό αυτών. Η Σύμβαση επίσης, προτρέπει το κράτος να υποστηρίζει τις οικογένειες που δεν μπορούν να παρέχουν ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο στα παιδιά τους.

Ενόσω αναγνωρίζει τη σημαντικότητα της οικογένειας στην ευημερία ενός παιδιού, η Σύμβαση των Παιδιών επίσης αναγνωρίζει τα παιδιά ως άτομα που φέρουν δικαιώματα, διασφαλίζοντας γι' αυτά, όπως απαιτεί η εξελισσόμενη ικανότητά τους, το δικαίωμα στην ταυτότητα, στην ιδιωτική ζωή, στην πληροφόρηση, στη σκέψη, στη συνείδηση και στη θρησκεία, στην έκφραση και στη σύμπραξη.

Η Σύμβαση έχει ασκήσει τεράστια επιρροή παγκοσμίως. Έχει εντείνει τις προσπάθειες των οργανισμών των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των παιδιών, όπως η UNICEF και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ)· έχει επηρεάσει μεταγενέστερες συνθήκες για τα δικαιώματα των παιδιών (π.χ. τη Σύμβαση της Χάγης για τις Διακρατι-

κές Υιοθεσίες, η οποία αναφέρεται στο δικαίωμα του παιδιού σε μια οικογένεια αντί το δικαίωμα μιας οικογένειας σε ένα παιδί, και τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ατόμου με Αναπηρίες)· έχει ενεργοποιήσει διεθνή κινήματα για την πάταξη κυρίαρχων μορφών παιδικής κακοποίησης όπως η παιδική πορνεία και τα παιδιά στρατιώτες, που αποτελούν τώρα τα θέματα για τα **προαιρετικά πρωτόκολλα** (οι τροποποιήσεις στη ΣΔΠ).

ΟΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Τα δικαιώματα των παιδιών μέσα στη ΣΔΠ αντιπροσωπεύουν τέσσερις γενικές αρχές:
1. **Τη μη-διάκριση** (Άρθρο 2): Όλα τα δικαιώματα εφαρμόζονται σε όλα τα παιδιά χωρίς εξαίρεση. Το κράτος έχει υποχρέωση να προστατεύει τα παιδιά από οποιανδήποτε μορφή διάκρισης.

2. **Το καλύτερο συμφέρον του παιδιού** (Άρθρο 3): Ο καθοριστικός παράγοντας για όλες τις ενέργειες αντιμετώπισης ενός παιδιού θα πρέπει να είναι το συμφέρόν του. Σε όλες τις περιπτώσεις, τα συμφέροντα του παιδιού υπερισχύουν των συμφερόντων των ενδιαφερόμενων ενηλίκων (π.χ. οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, οι κηδεμόνες). Ωστόσο, το ερώτημα για το πώς αποφασίζει κανείς ποιο είναι το συμφέρον ενός παιδιού παραμένει δύσκολο στο να καθοριστεί και ανοιχτό για συζήτηση.

3. **Τα δικαιώματα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη** (Άρθρο 6): το δικαίωμα του παιδιού στη ζωή είναι έμφυτο, και είναι υποχρέωση του κράτους να διασφαλίζει την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά δεν μπορούν να καταδικαστούν σε θανατική ποινή ή να υπόκεινται σε τερματισμό της ζωής.

4. **Ο σεβασμός των απόψεων του παιδιού** (Άρθρο 12): Το παιδί έχει δικαίωμα να εκφράζει μια άποψη και να λαμβάνεται υπόψη για οποιοδήποτε θέμα τον ή την επηρεάζει.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Το συμφέρον του παιδιού είναι μια θεμελιώδης αρχή της Σύμβασης των Παιδιών. Ωστόσο, ποιος αποφασίζει τι είναι καλύτερο για ένα παιδί; Τι συμβαίνει όταν οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, οι αρχές ή το παιδί έχουν αντίθετη άποψη για το τι είναι «καλύτερο» για το παιδί;*

Η Σύμβαση των Παιδιών είναι ένα ισχυρό εργαλείο, το οποίο από τη φύση του εμπλέκει τους νέους στο να εξετάζουν τα δικά τους δικαιώματα. Είναι επίσης ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την παροχή βοήθειας σε άτομα από όλες τις ηλικίες στην αναγνώριση των πολύπλοκων υποχρεώσεων που συνοδεύουν τη διασφάλιση αυτών των δικαιωμάτων για τα παιδιά. Η χρήση της σύμβασης με αυτό τον τρόπο θα διδάξει στα παιδιά πώς να υπερασπίζονται τον εαυτό τους.

ΕΛΕΓΧΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Όπως όλες τις συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού περιέχει άρθρα που καθορίζουν πώς θα παρακολουθείται η συμμόρφωση μιας κυβέρνησης με τη συνθήκη. Στο μέρος ΙΙ, Άρθρα 42-45 της Σύμβασης, καθορίζονται αυτές οι διαδικασίες και απαιτήσεις:

- Απαιτεί από τις κυβερνήσεις να καθιστούν τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση ευρέως γνωστά τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά (Άρθρο 42)·
- Ιδρύει την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ένα σώμα ανεξάρτητων ειδικών που παρακολουθούν την εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού από τα κράτη μέλη (Άρθρο 43)·
- Απαιτεί από τα κράτη να δίνουν αναφορά κάθε πέντε χρόνια για τις προσπάθειες εφαρμογής της Σύμβασης (Άρθρο 44)·
- Ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία για την εφαρμογή της Σύμβασης, ιδιαίτερα με ειδικευμένους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών όπως η UNICEF (Άρθρο 45). Αυτές οι υποχρεωτικές αναφορές, που συνήθως ετοιμάζονται από ένα κυβερνητικό οργανισμό που ειδικεύεται στα θέματα των παιδιών, υποδεικνύουν ποιος δεν απολαμβάνει αυτά τα δικαιώματα, αναγνωρίζουν τους περιορισμούς και τα εμπόδια που υπάρχουν στην συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων και το πώς η κυβέρνηση σκοπεύει να ξεπεράσει αυτές τις προκλήσεις. Η αναφορά παρουσιάζεται στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού στη Γενεύη, όπου έχει τη βάση του το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώμα-

τα, ο οποίος την αναθεωρεί και κάνει εισηγήσεις για μελλοντικές ενέργειες.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ποιος κυβερνητικός θεσμός ετοιμάζει την αναφορά για την εφαρμογή της Σύμβασης στη χώρα σου; Πώς αποκτά τις πληροφορίες;*

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Η χώρα σου ετοιμάζει συχνά αναφορές για την εφαρμογή της ΣΔΠ;*

Η διαδικασία ελέγχου και αναφοράς, επίσης, παρέχει σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, στις ΜΚΟ, σε εξειδικευμένους οργανισμούς, στα παιδιά και σε νεαρά άτομα, και σε άλλους ανθρώπους που ασχολούνται με παιδιά, την ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά. Μπορούν να ετοιμάσουν μια εναλλακτική ή σκιώδη αναφορά που να προκαλεί τους ισχυρισμούς της κυβέρνησης ή να εγείρει θέματα που έχουν παραλειφθεί από την επίσημη αναφορά.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Έχουν υποβληθεί από τη χώρα σου τέτοιες εναλλακτικές ή σκιώδεις αναφορές; Αν ναι, ποιος τις συνέταξε; Πάνω σε ποια θέματα διαφοροποιούνται από αυτές της κυβέρνησης;*

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Τα Ηνωμένα Έθνη συνήθως διορίζουν ένα εμπειρογνώμονα ως Ειδικό Εισηγητή για να συγκεντρώνει πληροφορίες σχετικά με ένα κρίσιμο θέμα ή χώρα. Ως απάντηση προς τη διεθνή ανησυχία για την αυξανόμενη εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση και την εμπορία παιδιών, το 1990 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών έδωσε την εντολή για ένα εισηγητή που να συγκεντρώνει πληροφορίες και να δίνει αναφορά πάνω στην εμπορία παιδιών, την παιδική πορνογραφία και την εκπόρνευση παιδιών.

Επίσης, ένας αριθμός μη κυβερνητικών οργανώσεων παρακολουθεί το πώς εφαρμόζεται η Σύμβαση των Παιδιών. Μερικές από αυτές είναι μεγάλες διεθνείς οργανώσεις στήριξης των παιδιών όπως το Save the Children και το Δίκτυο Πληροφοριών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΠΔΠ). Άλλες λειτουργούν σε περιφερειακά και εθνικά επίπεδα. Στην Ευρώπη, για παράδειγμα, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαμεσολαβητών για τα Παιδιά (ΕΔΔΠ) ερευνά, κριτικάρει και δημοσιοποιεί τις διοικητικές ενέργειες που ενδεχομένως παραβιάζουν τη ΣΔΠ. Ο διαμεσολαβητής μπορεί να παρέμβει χωριστά από τους νομικούς αντιπροσώπους, τους γονείς ή τους κηδεμόνες για να αντιπροσωπεύσει τα δικαιώματα του παιδιού σε μια πληθώρα αστικών ή ποινικών υποθέσεων όπου τα παιδιά εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα. Το Δίκτυο περιλαμβάνει αντιπροσώπους από την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Δανία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, την Ισλανδία, την Ιρλανδία, τη Λιθουανία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Νορβηγία, την Πορτογαλία, τη Ρώσι κη Ομοσπονδία, την Ισπανία, τη Σουηδία και την Ουαλία.3

ΠΡΟΩΘΩΝΤΑΣ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Η κοινωνία των πολιτών, τα παιδιά, οι δάσκαλοι, οι γονείς και άλλοι οργανισμοί μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση του κοινού και την άσκηση πίεσης για την ανάληψη δράσης για την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού. Για να διασφαλίσουμε πως όλοι όσοι δουλεύουν με παιδιά καθώς επίσης τα ίδια τα παιδιά γνωρίζουν αυτά τα δικαιώματα, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού πρέπει να είναι διαθέσιμη σε κάθε σχολική βιβλιοθήκη και να διαβάζεται και να συζητείται στις τάξεις και με τους γονείς.

Ένας από τους πιο σημαντικούς τρόπους προώθησης της Σύμβασης είναι αυτός της συστηματικής εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, ξεκινώντας από τα πρώτα χρόνια της παιδικής ηλικίας. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να γνωρίζει τα δικαιώματα του και αυτά των άλλων.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Eide, Asbjorn and Alfredsson, Guthmundur, The Universal Declaration of Human Rights: A common standard of achievement: Martinus Nijhof, 1999.
- Franklin, Bob, Handbook of Children's Rights: Routledge, 2001

- Hodgkin, Rachel and Newell, Peter, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child: UNICEF, 2002

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Διεθνής Αμνηστία: www.amnesty.org
- Δίκτυο Πληροφοριών για τα Δικαιώματα του Παιδιού: www.crin.org
- Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int
- Εκπαίδευση για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Ευρώπη: www.dare-network.org
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τα Παιδιά (EURONET): www.europeanchildrensnetwork.org
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαμεσολαβητών για τα Παιδιά: www.ombudsnet.org/enoc/
- Human Rights Watch: www.hrw.org
- UNESCO: www.unesco.org
- UNICEF: www.unicef.org
- Ύπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: www.ohchr.org/english

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Ομιλία που πραγματοποιήθηκε στη Διάσκεψη για τη Διεθνή Δικαιοσύνη για τα Παιδιά, 17 Σεπτεμβρίου 2007.
2. Δράση για τα Δικαιώματα των Παιδιών (ΔΔΠ), CD από τη UNICEF & Save the Children Alliance, 2003.
3. Βλέπε: www.ombudsnet.org.

II. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

...[Κ]άθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας...καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών... Προοίμιο, Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

1. Εισαγωγή στην εκπαιδευση στα ανθρωπινα δικαιωματα

Κανένας όρος για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν εξυπηρετεί τους ποικίλους τρόπους, με τους οποίους οι άνθρωποι μικροί και μεγάλοι έχουν καταφέρει να κατανοήσουν, να εξασκήσουν και να εκτιμήσουν τα δικαιώματά τους και να σεβαστούν τα δικαιώματα των άλλων. Το πρόγραμμα Εκπαίδευσης της Νεολαίας στα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης ορίζει την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ως εξής:

...τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην προώθηση της ισότητας στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, σε συνδυασμό με τα προγράμματα όπως αυτά που προωθούν τη διαπολιτισμική μάθηση, τη συμμετοχή και την παροχή δικαιωμάτων στις μειονότητες.

Η καθοριστική φράση σε αυτό τον ορισμό είναι το «σε συνδυασμό», αφού σπάνια η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα αναλαμβάνεται έξω από ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, κάτω από ιδανικές συνθήκες βασίζεται πάνω στις ανάγκες, τις προτιμήσεις, τις ικανότητες και τις επιθυμίες των μαθητευόμενων.

Το κλειδί για τον ορισμό της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ο σκοπός της, αφού όποια και να είναι η μεθοδολογία ή το πλαίσιο, ο στόχος της είναι πάντα η ανάπτυξη μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιώματων. Τα βασικά στοιχεία μιας τέτοιας κουλτούρας μπορούν να παρέχουν γενικούς στόχους για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα:

- την ενδυνάμωση του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις θεμελιώδεις ελευθερίες
- την εκτίμηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και την ανάπτυξη του ατομικού αυτοσεβασμού και του σεβασμού προς τους άλλους
- την ανάπτυξη συμπεριφορών που να οδηγούν στο σεβασμό για τα δικαιώματα των άλλων
- τη διασφάλιση της αληθινής ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες και τους άντρες σε όλους τους τομείς
- την προώθηση του σεβασμού, της κατανόησης και της εκτίμησης για την ποικιλομορφία, ιδιαίτερα για τις διαφορετικές εθνικές, θρησκευτικές, φυλετικές, γλωσσικές και άλλες μειονότητες και κοινότητες
- την ενδυνάμωση των ανθρώπων για μια πιο ενεργή πολιτότητα
- την προώθηση της δημοκρατίας, της ανάπτυξης, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της κοινωνικής αρμονίας, της αλληλεγγύης και της φιλίας μεταξύ των ανθρώπων και των εθνών
- την προαγωγή των δραστηριοτήτων των διεθνών οργανώσεων που στοχεύουν στη δημιουργία μιας ειρηνικής κουλτούρας, που βασίζεται πάνω σε οικουμενικές αξίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη διεθνή κατανόηση, την ανοχή και την έλλειψη βίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Η παιδική ηλικία είναι ιδανική για να ξεκινήσει η δια βίου μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Και οι εκτεταμένοι στόχοι που θέτει η γενική εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να ερμηνευτούν ότι ταιριάζουν στο περιβάλλον του νεαρού παιδιού σε πιο συγκεκριμένους όρους όπως αυτός της προσωπικής εμπειρίας μέσα στην κοινότητα, στην οικογένεια και στις προσωπικές σχέσεις που το παιδί βιώνει καθημερινά με τους ενήλικες και τα άλλα παιδιά. Η μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα στοχεύει στο να καλλιεργήσει αισθήματα αυτοπεποίθησης και κοινωνικής ανοχής, θέτοντας τις θεμελιώδεις βάσεις για ολόκληρη την κουλτούρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

- την εκτίμηση προς τον εαυτό και τους άλλους

- την αναγνώριση και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην καθημερινή ζωή
- την κατανόηση τα βασικά δικαιώματα ενός ατόμου και τη δυνατότητα να τα εκφράσουν
- την εκτίμηση και τον σεβασμό για τη διαφορετικότητα
- την απόκτηση συμπεριφορών για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων χωρίς βία και με σεβασμό προς τα δικαιώματα των άλλων
- την ανάπτυξη αυτοπεποίθησης στα παιδιά όταν αναλαμβάνουν δράσεις και στο να αμύνονται και να προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα

Αν και βρίσκονται στο ξεκίνημα της τυπικής τους εκπαίδευσης, τα παιδιά κατέχουν ένα πλούτο γνώσης για τον κόσμο τους και τα άτομα που ζουν σε αυτόν. Στο μέγιστο βαθμό που μπορεί, η μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα θα πρέπει να συνδέεται με και να διαφωτίζει αυτά που τα παιδιά ήδη γνωρίζουν. Για παράδειγμα, παρόλο που δεν χρησιμοποιούν λέξεις όπως δικαιοσύνη, ισότητα ή διακρίσεις, από την ηλικία των εφτά ή οχτώ τα περισσότερα παιδιά έχουν μια δυνατή αίσθηση του τι είναι «δίκαιο».

ΓΝΩΣΗ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ

Γνώσεις: μαθαίνοντας για τα ανθρώπινα δικαιώματα
Τι τύπου γνώση χρειάζονται τα παιδιά για να κατανοήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στην καθημερινή ζωή μας; Ποιες δεξιότητες και συμπεριφορές χρειάζονται για να αναπτυχθεί και να διατηρηθεί μια καθημερινή κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Το COMPASITO αναζητά να δώσει απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα τόσο μέσα από τις ιστορικές πληροφορίες που παρέχει στους διαμεσολαβητές όσο και μέσα από τις δραστηριότητες που προτείνει για τη μάθηση των παιδιών περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από κοινού σχηματίζουν μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει τη μάθηση περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη μάθηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη μάθηση μέσα από τα ανθρώπινα δικαιώματα. Παρόλο που η γνώση περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναγκαστικά διαφέρει ανάλογα με την ωριμότητα και την ικανότητα του παιδιού, σε γενικές γραμμές περιλαμβάνει αυτές τις βασικές έννοιες:

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν πρότυπα συμπεριφοράς για την οικογένεια, το σχολείο, την κοινότητα και τον ευρύτερο κόσμο·
- Τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οικουμενικά, παρόλο που υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι ερμηνείας και βίωσης τους·
- Κάθε παιδί έχει ανθρώπινα δικαιώματα όπως και την υποχρέωση να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων. Αυτά περιλαμβάνουν το δικαίωμα στην προστασία, την πρόνοια και το δικαίωμα στη συμμετοχή, όπως την έκφραση των απόψεων κάποιου για θέματα που τον αφορούν. Αυτά τα δικαιώματα ορίζονται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού·
- Υπάρχουν, επίσης, άλλα διεθνή έγγραφα για να εφαρμόζουν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ) και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ECHR).

Δεξιότητες: μαθαίνοντας για τα ανθρώπινα δικαιώματα:
Είναι αναγκαίο για τα παιδιά να αποκτήσουν τις δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να συμμετέχουν σε μια δημοκρατία και να συμβάλλουν στη δημιουργία μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι δεξιότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνουν:

- Την ενεργή ακρόαση και επικοινωνία: το να είναι κάποιος ικανός ακροατής σε διαφορετικές απόψεις, να εκφράζει τις προσωπικές του απόψεις και να μπορεί να αξιολογεί και τις δυο πλευρές·
- Η κριτική σκέψη: να μπορεί να ξεχωρίζει κανείς μεταξύ ενός γεγονότος και μιας άποψης, να έχει συνείδηση των προκαταλήψεων, να αναγνωρίζει τις μορφές της παραπλανητικής μεθόδευσης·
- Η συνεργασία μέσα σε μια ομάδα και η θετική αντιμετώπιση των συγκρούσεων·
- Η συναίνεση·
- Η δημοκρατική συμμετοχή στις δραστηριότητες με τους συνομήλικους·
- Η προσωπική έκφραση με αυτοπεποίθηση·
- Η επίλυση προβλημάτων.

Συμπεριφορές: Μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα:
Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι απλώς νομικά έγγραφα που δεσμεύουν τα κράτη. Είναι, επίσης, αρχές για το πώς τα παιδιά και όλοι οι άνθρωποι πρέπει να ζουν μεταξύ τους. Ωστόσο, οι αξίες και οι συμπεριφορές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι άυλα στοιχεία που εκφράζονται κυρίως μέσα από τις ενέργειες, για τις οποίες πληροφορούνται, αποτελούν από κοινού την πιο δύσκολη και μακροχρόνια μορφή εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα παιδιά μαθαίνουν το ίδιο ή περισσότερο από τα αδιατύπωτα παραδείγματα παρά από τα απροκάλυπτα μαθήματα, και έχουν μια έντονη αίσθηση της υποκρισίας. Εναπόκειται στον κάθε ένα που δουλεύει με παιδιά να διαμορφώσει τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θέλει να μεταδώσει.

Οι στάσεις που πρέπει να διδάσκονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνουν:
- Το σεβασμό για τον εαυτό και τους άλλους·
- Την προσωπική αίσθηση ευθύνης για τις ενέργειες του·
- Την περιέργεια, το ανοιχτό μυαλό και την εκτίμηση για την διαφορετικότητα·
- Την ενσυναίσθηση και την αλληλεγγύη για τους άλλους και τη δέσμευση προς την υποστήριξη αυτών που τους έχουν αρνηθεί τα ανθρώπινα τους δικαιώματα·
- Την αίσθηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αξίας του εαυτού και της αξίας των άλλων, ανεξαρτήτως των κοινωνικών, των πολιτισμικών, των γλωσσικών ή των θρησκευτικών διαφορών·
- Την αίσθηση της δικαιοσύνης και της κοινωνικής υποχρέωσης στο να προβλέπει κανείς ότι όλοι τυγχάνουν δίκαιης αντιμετώπισης·
- Την επιθυμία του να συμβάλλει κανείς στην καλυτέρευση του σχολείου ή της κοινότητας·
- Την αυτοπεποίθηση για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τόσο τοπικά όσο και παγκοσμίως.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Λόγω του ότι οι συμμετοχικές μεθοδολογίες θεωρούν πως όλοι έχουν το δικαίωμα στην προσωπική άποψη και σέβονται τις ατομικές διαφορές, έχουν αποδειχτεί ιδιαίτερα αποτελεσματικές για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Προχωρούν πέρα από το αντικειμενικό περιεχόμενο ώστε να περιλάβουν τις ικανότητες, τις συμπεριφορές, τις αξίες και τη δράση που απαιτείται για μια εκπαιδευτική δομή που είναι «οριζόντια» παρά «ιεραρχική». Η δημοκρατική της δομή δεσμεύει το κάθε άτομο και το ενδυναμώνει να σκέφτεται και να ερμηνεύει ανεξάρτητα. Ενθαρρύνει την κριτική ανάλυση των καταστάσεων της πραγματικής ζωής και μπορεί να οδηγήσει σε μια συλλογική και κατάλληλη ενέργεια προώθησης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με άλλα λόγια, για να είναι αποτελεσματική, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να παρέχει στα παιδιά ένα υποστηρικτικό πλαίσιο όπου τα δικαιώματα του κάθε παιδιού ξεχωριστά είναι σεβαστά.

Οι μεθοδολογίες που περιγράφονται πιο κάτω χρησιμοποιούνται σε μια μεγάλη ποικιλία, σε περιβάλλον μάθησης, τόσο τυπικά όσο και μη τυπικά, με ένα απεριόριστο αριθμό θεμάτων. Ωστόσο, έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά που τα καθιστούν ιδιαίτερα κατάλληλα για τα άτομα όλων των ηλικιών που θέλουν να μάθουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα:
- Το σεβασμό για την εμπειρία των παιδιών και την αναγνώριση της ποικιλίας διαφορετικών απόψεων·
- Την προώθηση του προσωπικού εμπλουτισμού, της αυτοεκτίμησης και του σεβασμού για το κάθε παιδί·
- Την ενδυνάμωση των παιδιών στο να καθορίζουν τι θέλουν και να μαθαίνουν να ζητούν πληροφορίες για τους εαυτούς τους·
- Την ενεργή συμμετοχή όλων των παιδιών στην εκμάθησή τους με την ελάχιστη παθητική ακρόαση·
- Την ενθάρρυνση του μη ιεραρχικού, δημοκρατικού περιβάλλοντος, με συνεργασία εκμάθησης·
- Την ενθάρρυνση του συλλογισμού, της ανάλυσης και της κριτικής σκέψης·
- Την εμπλοκή υποκειμενικών και συναισθηματικών αντιδράσεων, καθώς και της νοητικής μάθησης·
- Την ενθάρρυνση της αλλαγής στη συμπεριφορά και το χαρακτήρα·
- Την έμφαση στην απόκτηση δεξιοτήτων και στην πρακτική εφαρμογή της γνώσης·
- Την αναγνώριση της σημαντικότητας του χιούμορ, της διασκέδασης, και του δημι-

ουργικού παιχνιδιού στη μάθηση·

Οι δραστηριότητες του COMPASITO συνδυάζουν μια ποικιλία από μεθόδους και τεχνικές με αυτά τα χαρακτηριστικά. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να γνωρίζουν ότι κάποιες από αυτές τις μεθόδους μπορεί να είναι ακατάλληλες για ορισμένες ομάδες από μικτά πολιτιστικά υπόβαθρα και ειδικές ανάγκες (π.χ. φυσική επαφή, γραφικές τέχνες) ή απαιτούν ασυνήθιστους ή μη διαθέσιμους πόρους (π.χ. είσοδο στο διαδίκτυο ή βιβλιοθήκες). Κάθε δραστηριότητα θα πρέπει να προσεγγίζεται με τη γνώση ότι οι εκπαιδευτές θα προσαρμόζουν τις μεθοδολογίες ανάλογα με τις ανάγκες των παιδιών και το πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον, στο οποίο ζουν.

ΜΗ ΤΥΠΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Πολλές από τις επιλογές και τις προσαρμογές που κάνει ένας εκπαιδευτής εξαρτώνται από τη σύσταση της ομάδας, την ηλικία των παιδιών, τις ικανότητες του εκπαιδευτή και το πλαίσιο μέσα στο οποίο ζουν και εργάζονται. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι το κατά πόσο το περιβάλλον της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι τυπικό, μη τυπικό ή άτυπο.

Η τυπική εκπαίδευση αναφέρεται στο δομημένο εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο ξεκινά από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συνεχίζει μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, και μπορεί επίσης να περιλαμβάνει ειδικευμένα προγράμματα για τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση. Οι κύριοι συντελεστές είναι τα σχολεία και μια σειρά από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η Οικουμενική Διακήρυξη και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού δίνουν εντολή πως όλα τα παιδιά θα πρέπει να απολαμβάνουν τουλάχιστον την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Η μη τυπική εκπαίδευση αναφέρεται σε οποιοδήποτε σκόπιμο, εθελοντικό και οργανωμένο πρόγραμμα προσωπικής και κοινωνικής εκπαίδευσης που στοχεύει στο να αποδώσει και να εφαρμόσει αξίες και να αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα ικανοτήτων και προσόντων για μια δημοκρατική ζωή. Η μη τυπική εκπαίδευση για τα παιδιά μπορεί να περιλαμβάνει εξωσχολικές δραστηριότητες, δραστηριότητες εκτός της διδακτέας ύλης στα σχολεία, τις καλοκαιρινές κατασκηνώσεις και τα κέντρα αναψυχής. Η μη τυπική εκπαίδευση δίνει έμφαση στη συμμετοχική προσέγγιση της μάθησης.

Η άτυπη εκπαίδευση αναφέρεται στην ακούσια δια βίου διαδικασία με την οποία όλοι διαμορφώνουν συμπεριφορές, αποκτούν αξίες, δεξιότητες και γνώση από τις εκπαιδευτικές επιρροές και τους πόρους του δικού τους περιβάλλοντος και από την εμπειρία της καθημερινότητας (π.χ. την οικογένεια, τους γείτονες, τη βιβλιοθήκη, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τη δουλειά, το παιχνίδι).

Η τυπική, η μη τυπική και η άτυπη εκπαίδευση είναι όλες συμπληρωματικά και αλληλοενισχυόμενα στοιχεία μιας δια βίου διαδικασίας μάθησης. Οι δραστηριότητες στο COMPASITO έχουν σχεδιαστεί ώστε να είναι αρκετά ευέλικτες για όλα τα πλαίσια: το σχολείο, τους παιδικούς οργανισμούς, τα κέντρα νεότητας, τις καλοκαιρινές κατασκηνώσεις, σε πλαίσια κοινωνικής εργασίας και μέσα στην οικογένεια.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ

Όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μέρος της καθημερινής ζωής του καθενός, έτσι και η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα θα πρέπει να ενσωματώνεται στη διαρκή μάθηση του παιδιού. Το COMPASITO δεν προορίζεται και δεν συστήνεται ως ένα «μάθημα» για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά ως μια πηγήευαισθητοποίησης καικατανόησης των παιδιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο της ζωής τους. Κοιτάξτε για ευκαιρίες να συσχετίσετε τα ανθρώπινα δικαιώματα με το τι συμβαίνει στο σχολείο, στην κοινότητα και στην ομάδα των παιδιών, με την οποία εργάζεστε: μια σύγκρουση στην αυλή, αρνητικές συμπεριφορές απέναντι σε μειονότητες ή σεξιστικός αποκλεισμός των κοριτσιών από ορισμένες δραστηριότητες. Από την άλλη μεριά, αποφύγετε να προσεγγίσετε τα ανθρώπινα δικαιώματα μόνο από την οπτική πλευρά των παραβιάσεων. Δώστε έμφαση στο ότι απολαμβάνουμε κάποια από τα ανθρώπινα μας δικαιώματα κάθε μέρα.

Ο πρωταρχικός στόχος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η δράση

υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ενθαρρύνετε και αναπτύξετε την ικανότητα του παιδιού στο να κάνει τις κατάλληλες ενέργειες, με νόημα, για να αντιμετωπίσει τα θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για τα παιδιά αυτή η δράση μπορεί να είναι μεταξύ ατόμων, όπως αυτή του να επιλύσει τις συγκρούσεις εντός της ομάδας ή εντός της οικογένειας, ίσως μεταβάλλοντας τη συμπεριφορά του απέναντι στα αδέρφια του. Η δράση μπορεί επίσης να λάβει χώρο στην ευρύτερη κοινότητα, όπως το να οργανώσει μια γιορτή για τη Διεθνή Ημέρα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ή να οργανώσει μια εικαστική έκθεση με έργα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όσο πιο νεαρά είναι τα παιδιά τόσο πιο πολύ βασίζονται στην υποστήριξη του εκπαιδευτή στο ξεκίνημα και την εκτέλεση των πιο πολύπλοκων μελετών.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι από μόνη της ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και υποχρέωση: το Προοίμιο στην ΟΔΔΑ προτρέπει «κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας» να «καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την εκπαίδευση, κάθε προσπάθεια για να προωθηθεί ο σεβασμός αυτών των δικαιωμάτων και των ελευθεριών». Το Άρθρο 26.2 στην UDHR δηλώνει ότι –

Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει...στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές ή τις θρησκευτικές ομάδες και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΣΔΑΠΔ) δηλώνει ότι μια κυβέρνηση «δεν μπορεί να εμποδίζει τους ανθρώπους από το να γνωρίσουν [τα δικαιώματά τους]».

Οι άνθρωποι που δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους είναι πιο εκτεθειμένοι στον κίνδυνο παραβίασης των δικαιωμάτων τους και συνήθως υπάρχει η έλλειψη γνώσης της γλώσσας ή του θεωρητικού πλαισίου που θα τους βοηθούσε να τα υπερασπιστούν. Ένας επιπλεόν βοηθητικός παράγοντας για την εισαγωγή στα ανθρώπινα δικαιώματα για τα παιδιά, είναι η εκπαίδευση.

Η αυξανόμενη γενική ομοφωνία παγκόσμια αναγνωρίζει την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ως αναγκαία για μια ποιοτική εκπαίδευση. Μπορεί να συμβάλλει στο χτίσιμο ελεύθερων, δίκαιων και ειρηνικών κοινωνιών. Επίσης, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως μια αποτελεσματική στρατηγική για την καταπολέμηση της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Το COMPASITO είναι δομημένο γύρω από δεκατρία θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, κάθε ένα από τα οποία σχετίζεται άμεσα με ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα ανθρώπινα δικαιώματα. (Βλέπε ΚΕΦΑΛΑΙΟ V, σ. 217, για μια συζήτηση πάνω σε αυτά τα θέματα):

- Πολιτότητα
- Δημοκρατία
- Διακρίσεις
- Εκπαίδευση και αναψυχή
- Περιβάλλον
- Οικογένεια και εναλλακτική φροντίδα
- Ισότητα μεταξύ των φύλων
- Υγεία και πρόνοια
- Μέσα ενημέρωσης και το Διαδίκτυο
- Συμμετοχή
- Ειρήνη και ανθρώπινη ασφάλεια
- Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός
- Βία

Κανένα από αυτά τα θέματα δεν είναι πιο σημαντικό από το άλλο. Αντιθέτως, είναι τόσο αλληλένδετα που η αντιμετώπιση οποιουδήποτε από αυτά παρέχει μια κοινή σύνδεση με οποιοδήποτε άλλο. Αυτό είναι άμεσο επακόλουθο του γεγονότος ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα, αλληλοεξαρτώμενα και αλληλένδετα: δεν

μπορούν να αντιμετωπίζονται απομονωμένα, επειδή είναι όλα συνδεδεμένα μεταξύ τους με διάφορους τρόπους.

Το πιο κάτω διάγραμμα παρέχει μια εικονογράφηση αυτής της αλληλοεξάρτησης. Τα θέματα στον εξωτερικό κύκλο ενώνονται το ένα με το άλλο, όπως συνδυάζονται μεταξύ τους οι εκπαιδευτικοί τομείς στον εσωτερικό κύκλο. Συνεπώς, η ακόλουθη ανάλυση πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια μονάχα περιγραφή ανάμεσα σε πολλές, και θα πρέπει να εξυπηρετεί στη σκιαγράφηση των τρόπων, με τους οποίους τα διάφορα θέματα είναι σχετικά με πολλούς από τους σημερινούς εκπαιδευτικούς τομείς και για το πώς αυτοί οι τομείς επικαλύπτουν ο ένας τον άλλο.

2. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε ένα διεθνές πλαίσιο

...η δημοκρατία δεν είναι σταθερή και αμετάβλητη, αλλά μάλλον πρέπει να χτίζεται και να ξαναχτίζεται κάθε μέρα σε κάθε κοινωνία. Το Πλαίσιο Δράσης του Ντακάρ.

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα έχει αναδειχθεί ως ένα από τα πιο σημαντικά μέσα για την ανάπτυξη μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρόλο που από το 1948 η νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα επεκτείνεται όλο και περισσότερο σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, και τα περισσότερα έγγραφα περιλαμβάνουν την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα η δυναμική της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα παραμένει αναξιοποίητη προς το παρόν. Η ανεπαρκής πολιτική θέληση, η έλλειψη πόρων και τα ανεπαρκή εκπαιδευτικά υλικά έχουν περιορίσει την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστόσο, η ανάπτυξη μη κυβερνητικών οργανώσεων που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα τις τελευταίες δεκαετίες και η δημοκρατική μετάβαση δεκάδων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης έχουν δώσει στο κίνημα της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα ζωτική ώθηση. Οι διεθνείς οργανισμοί έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών και πιο σταθερών στρατηγικών για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε διεθνές επίπεδο.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Το Παγκόσμιο Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το Δεκέμβρη του 1994 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών προκήρυξε το 1995-2004 ως τη Δεκαετία της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών. Η επίσημη σύσταση αναγνωρίζει ότι η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι κύρια για την προώθηση και την επίτευξη σταθερών και αρμονικών σχέσεων μεταξύ των κοινοτήτων και για την καλλιέργεια της αμοιβαίας κατανόησης, της ανεκτικότητας και της ειρήνης. Καλεί όλα τα κράτη και τα ιδρύματα όπως περιλάβουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, το ανθρωπιστικό δίκαιο, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου ως θέματα της διδακτέας ύλης όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε τυπικά και μη τυπικά πλαίσια. [1]

Ως συνέχεια της Δεκαετίας, τον Δεκέμβριο του 2004, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών προκήρυξε το Παγκόσμιο Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2005-συνεχίζεται). Χτίζοντας στα επιτεύγματα της Δεκαετίας των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, αυτό το παγκόσμιο πρόγραμμα επιδιώκει να βοηθήσει να γίνουν πραγματικότητα τα ανθρώπινα δικαιώματα σε κάθε κοινότητα. Το Σχέδιο Δράσης του Παγκόσμιου Προγράμματος για το 2005-2007 επικεντρώνεται στα συστήματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και προτείνει συγκεκριμένες στρατηγικές και πρακτικές ιδέες για την εφαρμογή της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα σε διεθνές επίπεδο.[2]

Η Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στην Αειφόρο Ανάπτυξη

Η Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στην Αειφόρο Ανάπτυξη (2005-2014) συνδέει την περιβαλλοντική ανάπτυξη με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, δίνοντας έμφαση στο ότι η εκπαίδευση είναι απαραίτητη για να αποκτήσουν οι άνθρωποι τις ικανότητες και τις δεξιότητες που χρειάζονται για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών θεμάτων.[3]

Η Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη (CyberSchoolBus): Ένα ειδικό έργο των Ηνωμένων Εθνών για τα παιδιά

Η Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη είναι ένα παγκόσμιο δικτυακό έργο διδασκαλίας και μάθησης των Ηνωμένων Εθνών που στοχεύει στην εμπλοκή των παιδιών σε θέμα-

τα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη συλλέγει εμπνευσμένες ιστορίες από τάξεις και σχολεία που προωθούν και αμύνονται υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις δικές τους κοινότητες, γειτονιές και πόλεις. Αυτές οι ιστορίες γίνονται μέρος ενός παγκόσμιου άτλαντα με μαθητικές ενέργειες συγκεντρωμένες και δημοσιευμένες στο Διαδίκτυο από τη Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη των Ηνωμένων Εθνών.

UNESCO

Η UNESCO, ο Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτισμικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, κατείχε κύριο ρόλο στην ανάπτυξη, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των έργων που προβλέπονταν κατά τη διάρκεια της Δεκαετίας της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών. Έχοντας υπόψη ότι η μάθηση πρέπει να επικεντρώνεται στην απόκτηση των αξιών, των συμπεριφορών και των ικανοτήτων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που εμφανίζονται στις σύγχρονες κοινωνίες, η UNESCO συμβάλλει στην ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, αναπτύσσει εκπαιδευτικά υλικά και εργάζεται για την υπεράσπιση και τη δικτύωση. Η UNESCO συνεχίζει να παίζει κύριο ρόλο στην εφαρμογή του Παγκόσμιου Προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2005-συνεχίζει).

Η εργασία της UNESCO για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα επιβεβαιώθηκε μέσα στο Πλαίσιο Δράσης του Ντακάρ (2000-2015), ένα νέο παγκόσμιο πρόγραμμα προτεραιότητας που αναπτύχθηκε στο Παγκόσμιο Φόρουμ για την Εκπαίδευση το 2000. Το Πλαίσιο επικυρώνει την ανάγκη για την διεθνή εφαρμογή της «ποιοτικής εκπαίδευσης», η οποία ορίζεται ως η εκπαίδευση που προχωρεί πέρα από την παραδοσιακή σχολική διδακτέα ύλη ώστε να περιλάβει μια προσέγγιση προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και να καταπιαστεί με καινούργιους τομείς όπως η πολιτισμική διαφορετικότητα, η πολυγλωσσία στην εκπαίδευση, η ειρήνη, η απουσία βίας, η αειφόρος ανάπτυξη και οι δεξιότητες ζωής.[4]

UNICEF

Για εξήντα χρόνια η UNICEF ήταν η παγκόσμια δύναμη για τα παιδιά, και σήμερα είναι παρούσα σε 191 χώρες του κόσμου. Εργάζεται σε συνεργασία με ένα ευρύ συνασπισμό από οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών, κυβερνήσεις, ΜΚΟ, και τοπικούς βασικούς οργανισμούς ώστε να βοηθήσει στη δημιουργία ενός κόσμου όπου τα δικαιώματα του κάθε παιδιού αναγνωρίζονται. Η εργασία της UNICEF καθοδηγείται από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Το Μάη του 2002 μέσω μιας ειδικής συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών δημιουργήθηκε Ένας Κόσμος Κατάλληλος για τα Παιδιά, γεγονός το οποίο θέτει μια νέα ατζέντα για τα παιδιά του κόσμου για την επόμενη δεκαετία. Αναγνωρίζει ότι οι κυβερνήσεις, οι ΜΚΟ και τα ίδια τα παιδιά και οι ενήλικες έχουν όλοι καθοριστικό ρόλο να παίξουν στο να διασφαλιστεί ότι όλα τα παιδιά απολαμβάνουν τα δικαιώματα που τους εγγυάται η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ). Για το σκοπό αυτό τα εκπαιδευτικά προγράμματα, υλικά και το ίδιο το περιβάλλον μάθησης, πρέπει να «αντικατοπτρίζουν πλήρως την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις αξίες της ειρήνης, της ανοχής και της ισότητας μεταξύ των φύλων».[5]

Η UNICEF διαθέτει πολλά προγράμματα που συνεισφέρουν στην προώθηση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα διεθνώς, περιφερειακά και σε ξεχωριστές χώρες. Η Voices of Youth είναι μια φιλική προς τα παιδιά ιστοσελίδα της UNICEF που παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις ερωτήσεις που αφορούν την ζωή των παιδιών σε παγκόσμιο επίπεδο και διαδραστικά παιχνίδια που προωθούν τα δικαιώματα των παιδιών. [6] Το Ερευνητικό Κέντρο Innocenti της UNICEF αναπτύσσει και διεξάγει έρευνες σχετικά με την κατάσταση των παιδιών διεθνώς, με την πεποίθηση ότι η ευαισθητοποίηση και η κατανόηση των δικαιωμάτων των παιδιών θα βελτιώσει την κατάσταση των παιδιών παντού στον κόσμο.[7]

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Για τα Κράτη Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι κάτι περισσότερο από απλά ένα μέρος του νομικού τους πλαισίου· θα πρέπει να είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της εκπαίδευσης των παιδιών, των νεαρών ατόμων και των ενηλίκων. Η Σύσταση Αρ. R(85) [7] της Επιτροπής Υπουργών για τη Διδασκαλία και τη Μάθηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στα Σχολεία δίνει έμφαση στο ότι όλα τα νεαρά άτομα πρέπει να μαθαίνουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα ως μέρος της προετοιμασίας τους για μια ζωή μέσα σε μια πλουραλιστική δημοκρατία· και αυτή η προσέγγιση ενσωματώνεται σιγά – σιγά σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες και οργανισμούς. [8] Η Σύσταση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης 1346 (του 1997) για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα προτείνει μια ολόκληρη σειρά από ενέργειες για την ενδυνάμωση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη.

Η Συνέλευση συστήνει περαιτέρω όπως η Επιτροπή Υπουργών λάβει υπόψη του την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ως προτεραιότητα του για την διακυβερνητική εργασία του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα επόμενα χρόνια...» [9]

Το Συμβούλιο της Ευρώπης εργάζεται σε στενή συνεργασία με το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR), την UNESCO, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλους διεθνείς οργανισμούς στον τομέα της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα και της εκπαίδευσης στη δημοκρατική πολιτότητα. Για παράδειγμα, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ένα ιδιαίτερο ρόλο στον έλεγχο της εφαρμογής του Παγκοσμίου Προγράμματος Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2005-2007) σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτή η εργασία περιλαμβάνει την ανάπτυξη ενός συγκεκριμένου πλαισίου δράσης και την ενδυνάμωση της συνεργασίας των διεθνών και των βασικών επιπέδων.

Το 2007 το Συμβούλιο της Ευρώπης ξεκίνησε ένα έργο για το σχεδιασμό ενός εγγράφου πολιτισμού για την εκπαίδευση στην πολιτότητα και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η αποδοχή ενός τέτοιου ολοκληρωμένου εγγράφου θα κατοχυρώσει τη δέσμευση των κρατών μελών και θα δώσει αξία στις προσπάθειες τους. Ένα τέτοιο προοδευτικό εργαλείο θα καταστεί μια ισχυρή αναγνώριση για τους μη τυπικούς οργανισμούς που εργάζονται στον τομέα αυτό και θα παρέχει τα πρότυπα για ένα ευρύτερο διεθνές περιβάλλον.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το Πρόγραμμα για τη Νεολαία σχετικά με την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα ξεκίνησε το 2000 ως προτεραιότητα για τον Τομέα της Νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ο κύριος στόχος του ήταν να φέρει την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα στη γενική εργασία για τη νεολαία. Τα πρώτα τρία χρόνια εξυπηρέτησαν στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαλείων και δυνατοτήτων κατάρτισης των νεαρών ατόμων και στη δημιουργία ενός δικτύου εταίρων από το διεθνές και τοπικό επίπεδο. Στη δεύτερη τριετή περίοδο, το πρόγραμμα έδωσε έμφαση στην ενδυνάμωση των νεαρών ατόμων, ιδιαίτερα σε ευάλωτες ομάδες, και στην ανάπτυξη στρατηγικών για την αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, των διακρίσεων και της βίας που σχετίζεται με τα δυο φύλα. Από το 2000. έχουν αναπτυχθεί διάφορα νέα εκπαιδευτικά εργαλεία, εφαρμόστηκαν διάφορα μακροχρόνια και ανώτερα εκπαιδευτικά μαθήματα, και χρηματοδοτήθηκαν εκατοντάδες πιλοτικά έργα σε όλη την Ευρώπη. Το «COMPASS – ένα εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για τα νεαρά άτομα, είναι μια σημαντική εκπαιδευτική πηγή του Προγράμματος και έχει μεταφραστεί σε είκοσι περίπου διαφορετικές γλώσσες μετά από την πρώτη του έκδοση το 2001. Μέσω μιας σειράς κλιμακωτών επιπτώσεων το Πρόγραμμα έφερε σε επαφή εκατοντάδες ΜΚΟ από όλη την Ευρώπη, τους οποίους υποστήριζαν τα πιλοτικά έργα που προσφέρθηκαν από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Νεολαίας. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα έχει πλέον καταστεί το κλειδί στην εργασία της Ευρώπης για τους νέους και συνάμα έχει επιφέρει καρποφόρα αποτελέσματα για την τυπική εκπαίδευση. Από το 2006, το Πρόγραμμα έχει, επίσης, δώσει ιδιαίτερη έμφαση και στον διαπολιτισμικό διάλογο.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (ΕΑΠ)

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι το κύριο στοιχείο στην εκπαίδευση στην αγωγή του πολίτη, ακόμη μια προσέγγιση για να δίνεται στα παιδιά, τους νεαρούς και τους ενήλικες η γνώση, οι ικανότητες και οι συμπεριφορές που θα τους βοηθήσουν να παίξουν ένα πιο ενεργό ρόλο στις κοινότητές τους. Από το 1997, το Πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εκπαίδευση στην Αγωγή του Πολίτη έχει αναπτύξει έννοιες, ορισμούς πολιτικές και στρατηγικές και δημιούργησε δίκτυα για την προώθηση αυτής της εργασίας. Το Έτος Ενεργών Πολιτών μέσω της Εκπαίδευσης το 2005 ενδυνάμωσε την δέσμευση των κρατών μελών στο να εισαγάγουν την εκπαίδευση της αγωγής του πολίτη μέσα στις εκπαιδευτικές τους πολιτικές. Τώρα, το Πρόγραμμα στοχεύει στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας υποστηρίζοντας αυτές τις πολιτικές εξελίξεις, τις έρευνες και τις καλές πρακτικές στην επαγγελματική κατάρτιση καθηγητών και τη δημοκρατική διακυβέρνηση. Το «Εξερευνώντας τα Δικαιώματα των Παιδιών: σειρά μαθημάτων για τα δημοτικά σχολεία», είναι μια νέα δημοσίευση του Προγράμματος που παρέχει συγκεκριμένες ιδέες για το πώς να ενσωματώνονται τα δικαιώματα των παιδιών μέσα στην τάξη. [10]

ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Το Χτίζοντας μια Ευρώπη για και με τα Παιδιά (2006-2008) είναι ένα πρόγραμμα του Συμβουλίου που στοχεύει να βοηθήσει τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και τους ενδιαφερόμενους να καθιερώσουν εθνικές στρατηγικές και πολιτικές για να διασφαλίσουν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και για την προστασία των παιδιών από τις διάφορες μορφές βίας. Υπό την αιγίδα του Προγράμματος, το Συμβούλιο αναθεωρεί τα υπάρχοντα νομικά του πλαίσια και μέσα και δημιουργεί νέα πρότυπα για να εξασφαλίσει καλύτερα τα δικαιώματα των παιδιών στην Ευρώπη. Επίσης, προβαίνει στην έναρξη εκστρατειών επικοινωνίας και εκπαίδευσης και προγραμμάτων κατάρτισης για να βοηθήσει τις κυβερνήσεις και τις ΜΚΟ να αναπτύξουν πιο αποτελεσματικές πολιτικές για τα παιδιά.

ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Οι μη κυβερνητικές οργανώσειςέχουν ένα αναντικατάστατο ρόλο στην ανάπτυξη μιας παγκόσμιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα στο εθνικό και τοπικό επίπεδο, αφού οι κυβερνήσεις συνήθως δεν ανταποκρίνονται σε αυτές τις προσδοκίες όσον αφορά στην ένταξη της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα στην διδακτέα ύλη. Ως ομάδες που έχουν ειδικές γνώσεις και εργάζονται με μεγάλο ζήλο, έχουν συνεισφέρει στην ανάπτυξη της νομοθεσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και είναι προσεκτικοί φύλακες της εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εθνικό επίπεδο. Μερικοί παγκόσμιοι οργανισμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η Διεθνής Αμνηστία εργάζονται συστηματικά για την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και πραγματοποιούν εκπαιδευτικά προγράμματα παγκοσμίως. Η Δεκαετία Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (PDHRE – Διεθνώς) αναπτύσσει προγράμματα και παρέχει μια ιστοσελίδα για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σχετικά με την καθημερινή ζωή των ανθρώπων μέσα στο πλαίσιο των αγώνων τους για κοινωνική και οικονομική δικαιοσύνη και δημοκρατία.

Κάποιοι οργανισμοί όπως αυτός για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα ανά τον κόσμο, αυτός για τη Δημοκρατία και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Ευρώπη και πολλοί οργανισμοί νεολαίας επικεντρώνονται στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα: υποστηρίζουν τη μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα και την κατάρτιση ακτιβιστών και επαγγελματιών, αναπτύσσουν εκπαιδευτικά υλικά και αναζητούν να βελτιώσουν τον τομέα της εκπαίδευσης για την αγωγή του πολίτη και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Άλλοι οργανισμοί επικεντρώνονται στην εκπαίδευση για τα δικαιώματα των παιδιών. Για μερικούς, όπως ο οργανισμός Save the Children ή Fondation Terre des hommes (Tdh) είναι το κλειδί για την παγκόσμια αποστολή τους· άλλοι όπως το Δίκτυο Πληροφόρησης για τα Δικαιώματα του Παιδιού εξυπηρετούν εκατοντάδες ΜΚΟ που σχετίζονται με τα παιδιά με τη συλλογή και τη διάδοση πληροφοριών. Σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, πολλές μη κυβερνητικές οργανώσειςστην Ευρώπη και παγκοσμίως οργανώ-

νουν εκπαιδευτικά προγράμματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και έργα που εμπλέκουν τα παιδιά και τα νεαρά άτομα.

Είναι σαφές ότι υπάρχουν πολλά είδη εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ένα ευρύ φάσμα από οργανισμούς και άτομα που αναζητούν να προωθήσουν τη μάθηση για τα δικαιώματα. Ωστόσο, αυτές οι ποικιλόμορφες προσπάθειες έχουν πολλά κοινά. Βασίζονται όλες στο διεθνές νομικό πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναζητούν με συγκεκριμένους και πρακτικούς τρόπους να ενδυναμώνουν τους ανθρώπους για να εφαρμόζουν τα δικαιώματα που έχουν στην καθημερινή τους ζωή. Επίσης, μοιράζονται τις ίδιες αξίες και αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες συνοψίζονται στο Προοίμιο της ΟΔΔΑ: «της εγγενούς αξιοπρέπειας και...των ίσων και αναφαίρετων ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας».

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- ABC: Teaching Human Rights Education: Office of the High Commissioner for Human Rights, 2004: www.unhchr.ch/htm/menu6/2/abc.htm#I.
- Claude, Richard, The Bells of Freedom: erc.hrea.org/Library/Bells_of_Freedom/index.html
- Compendium of good practices in human rights education in the school system, including citizenship education and education for mutual respect and understanding: www. Hrea.org/compendium
- First Steps: A Manual for Starting Human Rights Education: Amnesty International, 1996: http:/erc.hrea.org/Library/First_Steps/index.html
- Flowers, Nancy, The Human Rights Education Handbook: University of Minnesota Human Rights Center, 2000: www1.umn.edu/humanrts/edumat/hreduseries/handbook/toc.html
- Gollob, Rolf και Kraft, Peter, Exploring Children's Rights: lesson sequences for primary schools: Strasbourg, Education for Democratic Citizenship, 2006: www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Pdf/Documents/2006_17_ExploringChildrensRights-En.pdf
- Play it Right! Human Rights Toolkit for Summer Camps in the City of Montreal: Equitas, International Centre for Human Rights Education, 2006: www.equitas.org
- Set of drawings to discuss children's rights: www.vormen.org/downloads/ChildrensRightsText/Illustr.pps
- Vienna Declaration and Programme of Action: World Conference on Human Rights, United Nations, Vienna, 1993: www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/Symbol/A.CONF.157.23.En?OpenDocument

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Διεθνής Αμνηστία: www.amnesty.org
- Χτίζοντας μια Ευρώπη με και για τα Παιδιά: www.coe.int/children
- Δίκτυο Πληροφόρησης για τα Δικαιώματα των Παιδιών: www.crin.org
- Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int
- Δημοκρατία και Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Ευρώπη: www.dare-network.org
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τα Παιδιά (EURONET): www.europeanchildrensnetwork.org
- Fondation Terre des Hommes: www.tdh.ch
- Human Rights Watch: www.hrw.org
- Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα ανά τον κόσμο: www.hrea.org
- Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα με τους Νέους: www.coe.int/compass
- Γραφείο Ύπατου Αρμοστή των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: www.ohchr.org
- Δεκαετία Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα/ Διεθνές Κίνημα για την Μάθηση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα: www.pdhre.org/index.html
- Ηνωμένα Έθνη CyberSchoolBus: www0.un.org/cyberschoolbus
- UNESCO: www.unesco.org
- UNICEF: www.unicef.org
- UNICEF Κέντρο Ερευνών Innocenti: www.unicef-irc.org
- UNICEF Voices of Youth: www.unicef.org/voy
- Παγκόσμιο Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2005-συνεχίζει): http://www2.ohchr.org/english/issues/education/training/programme.htm

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. United Nations World Conference on Human Rights, 1993, Vienna Declaration and Programme of Action, παρα. 33 του Τμήματος 1.
2. Βλέπε http://www2.ohchr.org/english/issues/education/training/programme.htm
3. Βλέπε http://portal.unesco.org/education/en/ev.php_URL_ID=27234&URL_DO=DO_TOPIC & URL_SECTION=201.html
4. The Dakar Framework for Action – Education for All: meeting with our commitments, World Education Forum, Dakar, Senegal, 26-28 April, 2000: www.unesco.org/education/efa/ed-for-all/framework.shtml
5. Βλέπε www.unicef.org/specialsession/documentation/documents/A-s27-19-Rev1E-annex.pdf
6. Βλέπε www.unicef.org/voy
7. Βλέπε www.unicef-irc.org
8. Σύσταση Αρ. R (85) 7 της Επιτροπής Υπουργών: https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet&DocId=686452&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&Instranet/Image=45239
9. Σύσταση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης 1346 (1997) για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, σημείο 12.
10. Gollob, Rolf και Kraft, Peter, Exploring Children's Rights: lesson sequences for primary schools: Strasbourg, Education for Democratic Citizenship, 2006.

III. ΠΩΣ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟ-ΠΟΙΕΙΤΕ ΤΟ COMPASITO

«Κανένα παιδί δεν μπορεί να μάθει για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε ένα περιβάλλον που το ίδιο δε σέβεται και δεν προωθεί μια κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η πιο σημαντική συνεισφορά ενός εκπαιδευτή προς την κατανόηση του παιδιού για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι να δημιουργήσει ο ίδιος αυτό το περιβάλλον».

Ξεκινώντας με το Compasito

Αυτό το κεφάλαιο έχει σκοπό να στηρίξει εσάς, τους συντονιστές, με πρακτικές πληροφορίες για το πώς να χρησιμοποιείτε το COMPASITO. Ωστόσο, μην αφήσετε τα τόσα πολλά «πώς να» και τα «πρέπει» να σας αποθαρρύνουν. Κανείς δε γνωρίζει το πλαίσιο και τα παιδιά σας καλύτερα από όσο εσείς οι ίδιοι. Πάρτε τις πληροφορίες και τις συμβουλές που είναι βοηθητικές για εσάς και εκτελέστε τις δραστηριότητες με την ομάδα σας. Όταν έχετε απορίες, εδώ μπορείτε να βρείτε κάποιες κατατοπιστικές απαντήσεις. Αν δημιουργήσετε ένα περιβάλλον που σέβεται και προωθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα ενός παιδιού, τότε αυτό το παιδί ήδη μαθαίνει για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σε αντίθεση με τα σχέδια μαθημάτων που χρησιμοποιούνται μέσα στη διδακτέα ύλη ενός σχολείου, το COMPASITO έχει σχεδιαστεί ώστε να μπορεί να είναι εφαρμόσιμο για όσο το δυνατό πιο πολλά περιβάλλοντα όπου τα παιδιά μπορούν να μάθουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα, από τις καλοκαιρινές κατασκηνώσεις και τα εξωσχολικά προγράμματα μέχρι τις ομάδες νέων και τις εκδρομές, όπως επίσης στην τυπική σχολική τάξη. Παρόλο που πολλές από τις δραστηριότητες του COMPASITO απαιτούν ορισμένη προετοιμασία, μπορούν να διεξάγονται σχεδόν οπουδήποτε και οποτεδήποτε. Το να κατανοείτε πότε είναι η στιγμή που τα παιδιά είναι πιο δεκτικά προς τη μάθηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα – η οποία μπορεί να είναι η στιγμή που παρουσιάζεται μια σύγκρουση στην ομάδα, αλλά επίσης όταν η ομάδα έχει εορταστική διάθεση – είναι μέρος της τέχνης του συντονισμού: η δική σας τέχνη!

Αυτό το κεφάλαιο καλύπτει τα ακόλουθα θέματα:
- Ο στόχος του COMPASITO
- Η εμπειρική μάθηση
- Η διευκόλυνση
- Οι τρόποι σκέψης και μάθησης
- Τα επίπεδα ανάπτυξης των παιδιών
- Τι περιέχεται μέσα σε μια δραστηριότητα του COMPASITO;
- Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού ως θεμέλια βάση
- Επιλέγοντας δραστηριότητες
- Προσαρμόζοντας τις δραστηριότητες
- Συμβουλές για την προώθηση της συμμετοχής
- Συμβουλές για τον συντονισμό
- Εξασκώντας την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα
  Θα βρειτε, επίσης, περισσότερη συζήτηση όσον αφορά την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ, ΤΜΗΜΑ 1, σ. 29.

Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ COMPASITO

Το COMPASITO αποσκοπεί στο να αναπτύξει στα παιδιά τη γνώση, τις δεξιότητες, τις αξίες και τις συμπεριφορές που χρειάζονται για να συμμετέχουν μέσα στην κοινωνία τους, γνωρίζοντας και προστατεύοντας τα δικαιώματά τους και αυτά των άλλων. Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά μπορούν να συνεισφέρουν ενεργά στο χτίσιμο μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι δραστηριότητες του COMPASITO έχουν σχεδιαστεί ώστε:
- Να ξεκινούν από το τι γνωρίζουν ήδη τα παιδιά ως βάση για την εξερεύνηση νέων ιδεών και προοπτικών·
- Να ενθαρρύνουν τα παιδιά να συμμετέχουν ενεργά σε συζήτηση και να μαθαίνουν το ένα από το άλλο όσο το δυνατό περισσότερο·
- Να εμπνέουν και να προτρέπουν τα παιδιά να μεταφράζουν τη μάθηση τους σε απλές
  αλλά κατάλληλες και με νόημα πράξεις που υποστηρίζουν τη δικαιοσύνη, την ισότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα·
- Να αντικατοπτρίζουν τις βασικές αξίες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) και να ενθαρρύνουν τα παιδιά προς μια κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων μεταξύ τους.

Οι συμπεριφορές και οι αξίες που σχετίζονται με την επικοινωνία, την κριτική σκέψη, την υπεράσπιση, την υπευθυνότητα, την ανεκτικότητα και το σεβασμό προς τους άλλους δε διδάσκονται, πρέπει να μαθαίνονται μέσω εμπειρίας. Γι' αυτό το λόγο, οι δραστηριότητες του COMPASITO προωθούν τη συνεργασία, τη συμμετοχή και την ενεργή μάθηση. Στοχεύουν σε μια ολιστική εμπλοκή του μυαλού, της ψυχής και των χεριών του παιδιού. Μόνο ένα παιδί που κατανοεί ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα αναπτύσσονται από τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες και που έχει ενσυναίσθηση για τα άλλα ανθρώπινα όντα θα κάνει προσωπική ευθύνη του την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των άλλων.

ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Πώς καλλιεργούμε αυτήν την κατανόηση και την ενσυναίσθηση σε ένα παιδί; Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα αφορά στην εκπαίδευση για αλλαγή, τόσο προσωπική όσο και κοινωνική. Για την επίτευξη αυτής της αλλαγής, οι δραστηριότητες του COMPASITO βασίζονται σε ένα κύκλο μάθησης με πέντε φάσεις:

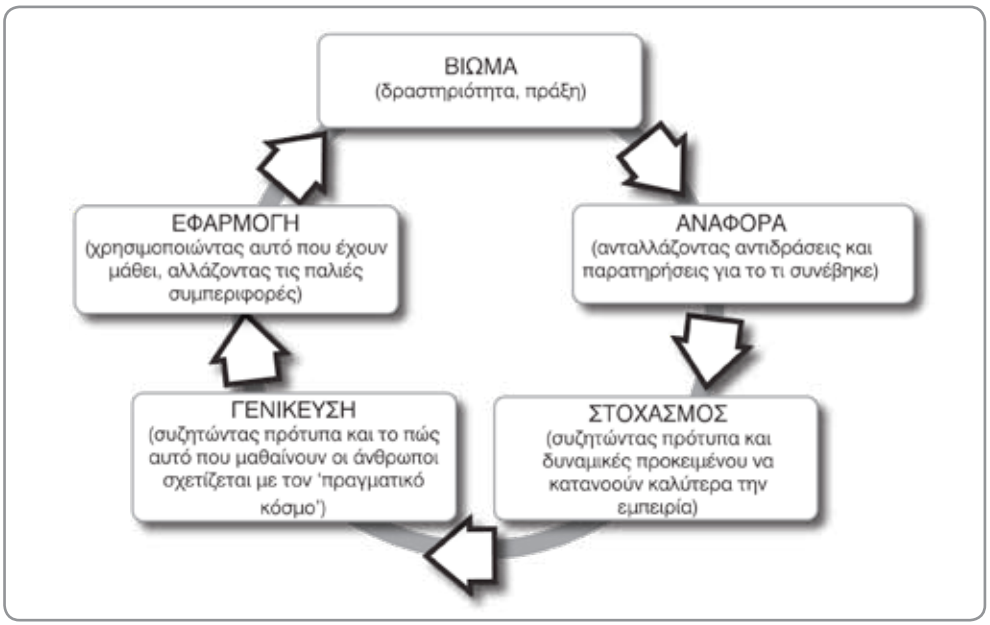

Παρόλο που όλες αυτές οι φάσεις μπορεί να μην είναι πάντα ορατές ή να παρουσιάζονται με αυτή τη σειρά, είναι αυτονόητες μέσα σε κάθε δραστηριότητα του COMPASITO.

Αυτή η μεθοδολογία της εμπειρικής μάθησης επιτρέπει στα παιδιά να αναπτύξουν και να αλλάξουν τη γνώση, τις ικανότητες, τις συμπεριφορές και τις αξίες τους σε ένα ασφαλές περιβάλλον που είναι το ίδιο προκλητικό όσο και διασκεδαστικό. Επειδή επικυρώνει την εμπειρία του παιδιού και ενθαρρύνει τα παιδιά να πάρουν την ευθύνη της ίδιας τους της μάθησης, η βιωματική μάθηση ενισχύει τη συμμετοχή, την αυτοδυναμία και την αυτοπεποίθηση. Κάθε στάδιο αυτού του κύκλου τιμά την εμπειρία από τη ζωή του κάθε παιδιού καθώς τα προκαλεί να μιλάνε με σαφήνεια, να παρατηρούν, να προβληματίζονται, να απορούν και να βγάζουν συμπεράσματα.

ΒΙΩΜΑ

Η φάση 1 δε στοχεύει να δημιουργήσει τις «σωστές απαντήσεις», αλλά να ενεργοποιήσει τις προσωπικές απόψεις κάθε παιδιού, τις θεωρίες και τα αισθήματά του. Στις περισσότερες περιπτώσεις αυτές οι αντιδράσεις πηγάζουν από τις προηγούμενες εμπειρίες του παιδιού παρά από τη σχολική μάθηση. Για παράδειγμα, με τη δραστηριότητα «ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΑΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΟ...», σ. 136, τα παιδιά κατανοούν τα στερεότυπα μεταξύ των φύλων ακούγοντας μια κοινώς γνωστή ιστορία με τους ρόλους των φύλων αντεστραμμένα. Στην δραστηριότητα «ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ», σ. 208, τα παιδιά έρχονται αντιμέτωπα με τις υποσυνείδητες προκαταλήψεις τους μέσω της οικίας διαδικασίας της επιλογής συμπαίκτη.

ΑΝΑΦΟΡΑ

Η φάση 2 ενθαρρύνει τα παιδιά να εκφράζουν με σαφήνεια τα αισθήματα τους και τις αντιδράσεις τους. Για παράδειγμα, στο τμήμα «Απολογισμός και αξιολόγηση» της κάθε δραστηριότητας του COMPASITO, τα παιδιά ανταποκρίνονται σε ερωτήσεις του τύπου «Πώς ήταν αυτή η δραστηριότητα για εσένα;», «Πώς ένιωσες κατά τη διάρκεια αυτής της εμπειρίας;», ή «Τί συνέβηκε κατά τη διάρκεια αυτού του παιχνιδιού;». Τέτοιες ανοιχτές ερωτήσεις προκαλούν ένα ευρύ φάσμα προσωπικών απόψεων μέσα σε ένα πλαίσιο χωρίς κριτική.

Η σημαντικότητα του σταδίου απολογισμού δεν μπορεί να υπερεκτιμηθεί. Χωρίς αρκετό χρόνο για συζήτηση των ανταποκρίσεων από τα παιδιά και τη σαφή σύνδεση στα ανθρώπινα δικαιώματα, μια δραστηριότητα είναι στην καλύτερη περίπτωση απλά ένα παιχνίδι, μια περίοδος διασκέδασης που μπορεί εύκολα να ξεχαστεί. Στη χειρότερη περίπτωση, μπορεί να ενισχύσει τις αρνητικές συμπεριφορές και τα στερεότυπα, να αποπροσανατολίσει ή να συγχύσει τα παιδιά, ή ακόμη να εγείρει αντί να αντιμετωπίσει οδυνηρά συναισθήματα. Αν δεν έχετε χρόνο για ένα πλήρη απολογισμό, μην εκτελέσετε μια δραστηριότητα.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Η φάση 3 οδηγεί τα παιδιά πέρα από την εμπειρία της δραστηριότητας, προς τις εννοιολογικές συνέπειες της. Για παράδειγμα, η συζήτηση που ακολουθεί μετά από κάθε ενεργό παιχνίδι, καθοδηγεί τα παιδιά να αντιληφθούν ότι το συγκεκριμένο παιχνίδι μπορεί να θεωρηθεί ως μεταφορά για την ξενοφοβία. Στη δραστηριότητα «ΤΟ ΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΜΠΙΣΚΟΤΩΝ», σ. 107, για παράδειγμα, τα παιδιά βιώνουν την αξία της συνεργασίας, αλλά η συζήτηση που ακολουθεί τους ζητά να εκφράσουν με σαφήνεια αυτή την ανακάλυψη. Με ερωτήσεις του τύπου «Έχεις βιώσει ποτέ κάτι τέτοιο στη ζωή σου;» ή «Γνωρίζεις κάποιον που είναι έτσι;» βοηθάτε τα παιδιά να κάνουν αυτές τις συνδέσεις.

ΓΕΝΙΚΕΥΣΗ

Η φάση 4 συνδέει την εμπειρία από μια δραστηριότητα με τον «πραγματικό κόσμο» γενικά και ιδιαίτερα με τον τρόπο που τα ανθρώπινα δικαιώματα βιώνονται στην καθημερινή ζωή. Για παράδειγμα, μετά από μια δραστηριότητα προσομοίωσης όπως αυτή του «ΜΕ ΔΕΜΕΝΑ ΤΑ ΜΑΤΙΑ», σ. 79, ή το «ΣΙΩΠΗΛΟΣ ΟΜΙΛΗΤΗΣ», σ. 171, τα παιδιά συζητούν το πώς οι σωματικές αναπηρίες μπορούν να περιορίσουν ένα παιδί από το να απολαμβάνει τα ανθρώπινά του δικαιώματα. Οι φάσεις 3 και 4 είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές στο να εκμαιεύουν την ανεξάρτητη σκέψη και να δημιουργούν ευκαιρίες στα παιδιά ώστε να μαθαίνουν το ένα από το άλλο. Η μάθηση είναι εξαιρετικά εξατομικευμένη, ωστόσο: δεν μπορεί το κάθε παιδί να λάβει τα ίδια επίπεδα γνώσης από τη συμμετοχή του στην ίδια δραστηριότητα και συζήτηση και πρέπει να γίνονται σεβαστές οι διαφορετικές ανταποκρίσεις.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Με τη φάση 5, τα παιδιά εξερευνούν το τι μπορούν τα ίδια να κάνουν για να αντιμετωπίσουν τα θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το να λαμβάνουμε δράση δεν είναι μόνο το λογικό συμπέρασμα της διαδικασίας της μάθησης, αλλά επίσης, ένα σημαντικό μέσο ενίσχυσης της καινούριας γνώσης, των ικανοτήτων και των συμπεριφορών που θέτουν τη βάση για τον επόμενο γύρο του κύκλου. Αποτελούν επίσης, το κύριο στοιχείο για την ανάπτυξη μιας ενεργής συμμετοχής των πολιτών σε μια δημοκρατία: τα άτομα μπορούν να κάνουν τη διαφορά, ακόμη και τα παιδιά. Για παράδειγμα, η δραστηριότητα «ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ», σ. 67, καθοδηγεί την ομάδα στο πώς να αναπτύξει τα δικά της δικαιώματα και υποχρεώσεις, τα καθοδηγεί στο πώς να αναφέρονται σε αυτά για την επίλυση συγκρούσεων και πώς να τα αναθεωρούν δημοκρατικά ανάλογα με την ανάγκη που υπάρχει. Η δραστηριότητα «Η ΚΑΘΕ ΨΗΦΟΣ ΜΕΤΡΑ», σ. 117, προκαλεί τα παιδιά να βρουν δημοκρατικές μεθόδους για να λάβουν ομαδικές αποφάσεις. Παρόλο που οι δραστηριότητες στο COMPASITO προορίζονται για να εμπλέκουν τα παιδιά και να είναι διασκεδαστικές, είναι επίσης σκόπιμες, προσφέροντας στα παιδιά την ευκαιρία να εφαρμόσουν ότι έχουν μάθει στα κοινωνικά τους περιβάλλοντα. Οι περισσότερες δραστηριότητες έχουν ένα τμή-

μα «Ιδέες για δράση». Μια τέτοια δράση μπορεί να είναι ατομική και να εκφραστεί μόνο μέσα στην προσωπική ζωή του παιδιού, όπως για παράδειγμα, μια νέα συμπεριφορά προς τα αδέλφια του. Η δράση μπορεί επίσης να είναι συλλογική και να έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη νέων κανονισμών για την τάξη ή νέων τρόπων χειρισμού των συγκρούσεων που παρουσιάζονται στην αυλή. Επίσης, το διαδίκτυο προσφέρει καινούργιους και απλούς τρόπους για να «λάβουν δράση» τα παιδιά για παγκόσμια θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για παράδειγμα, ψάξετε ιστοσελίδες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις για ιδέες δράσης.

Ωστόσο, οποιοδήποτε κι αν είναι το επίπεδο ή το είδος δράσης που παίρνουν τα παιδιά, πρέπει να γίνεται εθελοντικά και να κατευθύνεται αυτόνομα. Ο συντονιστής μπορεί να ενθαρρύνει και να συντονίσει τα παιδιά στο να βρουν μια κατάλληλη ενέργεια που θα τους επιτρέψει να πραγματοποιήσουν τους στόχους τους. Ωστόσο, το κίνητρο για αυτή την ενέργεια πρέπει να έρχεται από τα ίδια τα παιδιά. Αλλιώς τα παιδιά δε μαθαίνουν πώς να γίνονται ενεργοί πολίτες αλλά μαθαίνουν να ακολουθούν οδηγίες από ένα πρόσωπο εξουσίας.

Ακόμη και σε μια μικρή ομάδα μπορούν να υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ της ετοιμότητας και της θέλησης των παιδιών στο να λάβουν δράση. Όσοι θέλουν να δράσουν, δε θέλουν να δράσουν με τον ίδιο τρόπο. Ο συντονιστής χρειάζεται για να συντονίζει τα παιδιά στο να βρίσκουν μια σειρά από επιλογές, δράσεις που να ταιριάζουν στη διαφορετικότητα των ικανοτήτων και των ενδιαφερόντων τους. Επίσης, ο συντονιστής παίζει κρίσιμο ρόλο στα ερεθίσματα που πρέπει να δοθούν στα παιδιά ώστε να σκεφτούν μέσα από τις εμπειρίες τους και ειδικά για να συσχετίσουν τις ανησυχίες τους σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για παράδειγμα, τα παιδιά μπορεί να αποφασίσουν ανεξάρτητα ότι το σχολείο τους θα έπρεπε να είναι πιο φιλόξενο προς τους νεοεισερχόμενους, αλλά μπορεί να χρειάζονται το συντονιστή για να καταφέρουν να συνδέσουν αυτή τη δράση με την αρχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά των διακρίσεων.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Το COMPASITO χρησιμοποιεί τη λέξη συντονιστής για τα άτομα που προετοιμάζουν, παρουσιάζουν και συντονίζουν τις δραστηριότητες και δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου τα παιδιά μπορούν να μάθουν, να βιώσουν και να πειραματιστούν με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο συντονιστής ετοιμάζει το σκηνικό, δημιουργώντας ένα περιβάλλον όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σεβαστά αλλά τα παιδιά είναι οι κύριοι ηθοποιοί αυτής της σκηνής. Δεν υπάρχει, ωστόσο, το τέλειο περιβάλλον για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ακόμη και στις περιπτώσεις που τα παιδιά παραβιάζουν τα δικαιώματα ο ένας του άλλου, μπορούν να αποτελέσουν βιώματα μάθησης. Η επιτυχία μιας δραστηριότητας, ωστόσο, εξαρτάται κυρίως από τη διακριτικότητα, την ικανότητα και την εμπειρία του συντονιστή. Πολλοί άνθρωποι που εργάζονται με παιδιά δεν γνωρίζουν τι είναι ο συντονισμός και το βρίσκουν προκλητικό ή ακόμη και άβολο. Θεωρούν δεδομένο τον παραδοσιακό τους ρόλο ως «καθοδηγητής» ή «δάσκαλος». Επίσης, τα περισσότερα παιδιά έχουν συνηθίσει να εξαρτώνται από ένα ενήλικα για να τους μεταδώσει πληροφορίες· ωστόσο, τα παιδιά αναλαμβάνουν την ευθύνη της ίδιας τους της μάθησης πιο εύκολα από ότι οι ενήλικες εγκαταλείπουν το ρόλο τους ως φορέα εξουσίας ή ως εμπειρογνώμονες. Ο συντονισμός δεν είναι κάτι δύσκολο, ωστόσο, οι περισσότεροι συντονιστές «μαθαίνουν κάνοντας», υπό την προϋπόθεση ότι κατανοούν και αποδέχονται την αλλαγή στη βιωματική μάθηση με επίκεντρο το παιδί.

Η τέχνη του συντονισμού απαιτεί όχι μόνο μια αλλαγή στο σημείο εστίασης, αλλά επίσης ένα ψηλό επίπεδο αυτογνωσίας. Επειδή τα παιδιά επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τη συμπεριφορά των ενηλίκων στη ζωή τους, οι συντονιστές πρέπει να φροντίζουν να διαμορφώσουν τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που επιθυμούν να μεταβιβάσουν. Μια δραστηριότητα που αφορά τα στερεότυπα των φύλων, για παράδειγμα, θα ήταν ανώφελη αν ο συντονιστής παρουσιάσει με το συνήθη τρόπο την προκατάληψη ανάμεσα στα φύλα. Για αυτό το λόγο, οι συντονιστές πρέπει να αναγνωρίζουν, να παραδέχονται και να αντιμετωπίζουν ενσυνείδητα τις δικές τους προκαταλήψεις, ακόμη περισσότερο εάν αυτές στρέφονται ενάντια στα παιδιά της ομάδας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Κάθε ανθρώπινο ον έχει προκαταλήψεις! Ποιες είναι οι δικές σας; Θα μπορούσαν κάποιες από τις προκαταλήψεις σου να επηρεάσουν τα παιδιά με τα οποία εργάζεστε; Τι μπορείτε να κάνετε για να αντιμετωπίσετε αυτές τις προκαταλήψεις;*

ΤΡΟΠΟΙ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

Για να διεγείρουν τα ταλέντα και τα ενδιαφέροντα μιας ομάδας διαφορετικών παιδιών, οι συντονιστές ωφελούνται από την εξοικείωση που έχουν με τους διαφορετικούς τρόπους, με τους οποίους σκέφτονται και μαθαίνουν οι άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου τους του εαυτού. Παρόλο που χρησιμοποιούν διαφορετικούς τρόπους σκέψης και μάθησης, κάθε άτομο έχει ένα προτιμητέο ή επικρατέστερο τρόπο.

Ποιος είναι ο δικός σου τρόπος σκέψης;

- **Οι οπτικοί μαθητές** τείνουν να αναπαριστούν τον κόσμο στον εαυτό τους με εικόνες. Μπορεί να χρησιμοποιούν φράσεις του τύπου «Βλέπω τι εννοείς»
- **Οι ακουστικοί μαθητές** θυμούνται περισσότερο αυτά που έχουν ακούσει και μπορεί να χρησιμοποιούν φράσεις του τύπου «Αυτό ακούγεται σαν καλή ιδέα».
- **Οι κιναισθητικοί μαθητές** τείνουν να θυμούνται πράγματα μέσω αισθημάτων, τόσο σωματικών όσο και ψυχικών. Τείνουν να χρησιμοποιούν όρους του τύπου «Μου αρέσει. Ας το δοκιμάσουμε».

Ποιος είναι ο αγαπημένος σας ή ο επικρατέστερος για εσάς τρόπος μάθησης;

- **Οι ακτιβιστές** μαθαίνουν καλύτερα από νέες εμπειρίες, προβλήματα και ευκαιρίες από βιώματα. Αγαπούν τα παιχνίδια, την ομαδική εργασία, τις αποστολές και τα παιχνίδια ρόλου. Αντιδρούν ενάντια στην παθητική μάθηση, τις μοναχικές δραστηριότητες όπως το διάβασμα και την ανεξάρτητη έρευνα και αποστολές που απαιτούν προσοχή σε λεπτομέρειες.
- **Οι ανακλαστικοί** μαθαίνουν καλύτερα όταν μπορούν να ξανασκεφτούν μια δραστηριότητα. Απολαμβάνουν την έρευνα, επανεξετάζοντας αυτό που έχει συμβεί και το τι έχουν μάθει. Αντιδρούν ενάντια στην υποχρέωση της δημοσιότητας, στο να έχουν ανεπαρκή δεδομένα από τα οποία να πρέπει να βγάλουν συμπεράσματα και στο να πρέπει να πάρουν συντομεύσεις ή να κάνουν μια δουλειά επιπόλαια.
- **Οι θεωρητικοί** μαθαίνουν καλύτερα όταν αυτό που μαθαίνουν είναι μέρος ενός συστήματος, πρότυπου, ιδέας ή θεωρίας. Τους αρέσουν οι δομημένες καταστάσεις με ξεκάθαρους στόχους και η απασχόληση με ενδιαφέρουσες ιδέες και έννοιες. Συνήθως δεν τους αρέσει να συμμετέχουν σε καταστάσεις που δίνουν έμφαση σε συναισθήματα.
- **Οι πραγματιστές** μαθαίνουν εύκολα από τις δραστηριότητες όπου το θέμα συνδέεται ξεκάθαρα με ένα πραγματικό πρόβλημα και όπου έχουν την ικανότητα να εφαρμόσουν αυτά που έχουν μάθει. Αντιδρούν ενάντια στη μάθηση που μοιάζει απόμακρη από την πραγματικότητα και είναι όλο «θεωρία και γενικές αρχές».

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Προσπαθήστε να θυμηθείτε τον αγαπημένο σας δάσκαλο, εκπαιδευτή ή συντονιστή. Ποιος ήταν ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνούσε μαζί σας και σας βοήθησε να μάθετε;*
Υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ του τρόπου επικοινωνίας εκείνου του ατόμου και του δικού σας τρόπου σκέψης και μάθησης;

Οι περισσότεροι άνθρωποι από την ίδια τους τη φύση διδάσκουν και εργάζονται με ομάδες με έναν τρόπο που ταιριάζει στο δικό τους τρόπο σκέψης και μάθησης. Ισχύει και για εσάς αυτό;

- *Με τι είδους μαθητές θα ήσασταν πιο αποτελεσματικοί;*
- *Ποιο είδος μαθητών θα είχε μεγαλύτερη δυσκολία να μάθει από εσάς;*
- *Πώς μπορείτε να προσαρμόσετε τον τρόπο που επικοινωνείτε ώστε να προσεγγίσετε πιο πολλούς μαθητές;*

Στην πράξη όλοι χρησιμοποιούν ένα συνδυασμό τρόπων σκέψης και μάθησης. Και κάθε ομάδα παιδιών φέρνει αντιμέτωπο το συντονιστή με πολλές διαφορετικές ανάγκες και τρόπους μάθησης. Κρατήστε το αυτό υπόψη σας όταν θα επιλέγετε δραστηριότητες από το COMPASITO, ισορροπώντας τα είδη δραστηριοτήτων που ταιριάζουν στις διαφορετικές ανάγκες και τους τρόπους μάθησης των παιδιών, με τα οποία εργάζεστε.

Οι διαφορές στη σκέψη και τη μάθηση μπορούν, επίσης, να επηρεάσουν τον τρόπο που εκτελούνται οι δραστηριότητες και το πώς τα παιδιά τις αξιολογούν και τι απολογισμό δίνουν. Θα προσέξετε πως η ίδια η δραστηριότητα προκαλεί διαφορετικά επίπεδα συμμετοχής και επιφέρει διαφορετικά αποτελέσματα για διαφορετικά παιδιά. Ορισμένα παιδιά είναι πιο πιθανό να ανταποκριθούν σε ερωτήσεις απολογισμού από

ότι άλλα παιδιά. Να θυμάστε, επίσης, ότι οι τρόποι σκέψης και μάθησης μπορούν να ευθύνονται μόνο για ένα μέρος αυτών των διαφορών. Λόγω ενός ολόκληρου συνόλου παραγόντων που είναι πέραν του δικού σας ελέγχου, τα ίδια τα παιδιά μπορεί να αντιδράσουν αρκετά διαφορετικά για την ίδια δραστηριότητα μια διαφορετική μέρα. Όσο εξοικειώνεστε περισσότερο με τις δραστηριότητες του COMPASITO, θα είστε περισσότερο ικανοί στο να λάβετε υπόψη αυτές τις διαφορές.

ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Οι δραστηριότητες μέσα στο COMPASITO έχουν αναπτυχθεί για παιδιά ηλικίας μεταξύ έξι και δεκατριών ετών, αν και πολλές από αυτές μπορούν να προσαρμόζονται για νεαρότερα και μεγαλύτερα παιδιά όπως και για ενήλικες. Η παιδική ηλικία είναι η καταλληλότερη περίοδος για την εισαγωγή στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αφού παρόλο που τα νεαρά παιδιά έχουν ήδη ισχυρές αξίες και χαρακτηριστικά, είναι επίσης δεκτικά σε νέες προοπτικές και εμπειρίες. Η ανάπτυξη αξιών όπως ο σεβασμός για τους άλλους και η ανεκτικότητα προς τη διαφορετικότητα ή ικανοτήτες όπως η ενσυναίσθηση και η κριτική σκέψη απαιτεί χρόνο. Δεν είναι ποτέ πολύ νωρίς για να ξεκινήσει κάποιος!

Συγχρόνως τα παιδιά είναι ακόμη ιδιαίτερα εξαρτημένα από την καθοδήγηση και την υποστήριξη των ενηλίκων, ειδικά αυτήν που έρχεται από τις οικογένειες τους, τους φροντιστές και τους δασκάλους τους, όπως επίσης από τους συνομήλικούς τους. Ορισμένες από τις αξίες και τα χαρακτηριστικά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υποστηρίζει το COMPASITO μπορεί να συγκρούονται με αυτά που συναντούν τα παιδιά σε άλλα μέρη τις ζωής τους. Εξηγώντας τους στόχους και τις μεθόδους του COMPASITO στους γονείς, τους καθηγητές ή τους ηγέτες μιας κοινότητας θα βοηθήσει στην αποφυγή πιθανών συγκρούσεων. Οι συντονιστές πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένοι για τέτοιες πιθανές συγκρούσεις τόσο στον εσωτερικό κόσμο του παιδιού όσο και εντός του σπιτιού, του σχολείου ή του περιβάλλοντος της κοινότητας που ζει το παιδί. Σε κάθε περίπτωση, κανένα παιδί που βρίσκεται σε οποιοδήποτε επίπεδο ανάπτυξης δεν πρέπει να γίνεται το επίκεντρο μιας τέτοιας σύγκρουσης.

Καθώς κάθε παιδί είναι μοναδικό, ο πιο κάτω κατάλογος συνοψίζει τα κύρια χαρακτηριστικά αυτών των ηλικιακών ομάδων. Ένας έμπειρος συντονιστής χρειάζεται να κατανοεί το αναπτυξιακό επίπεδο της ομάδας και να επιλέγει ή/και να προσαρμόζει τις δραστηριότητες ώστε να ταιριάζουν στη σωματική, τη γνωστική, τη συναισθηματική και την κοινωνική τους ανάπτυξη.

6 ΜΕ 7 ΧΡΟΝΩΝ:

Σωματική ανάπτυξη
- απολαμβάνουν υπαίθριες δραστηριότητες με σύντομες αλλά ενεργητικές παρορμήσεις για δραστηριότητα
- προτιμούν τις απλές χειρονακτικές εργασίες, ιδιαίτερα όταν συνδυάζονται με την ανάπτυξη συγκεκριμένων σωματικών ικανοτήτων

Γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη
- τους αρέσει να συζητούν αλλά έχουν περιορισμένη διάρκεια συγκέντρωσης και έχουν δυσκολίες στο να ακούν τους άλλους
- είναι πολύ περίεργα
- μαθαίνουν καλύτερα μέσω σωματικών βιωμάτων
- έχουν δυσκολία στο να λαμβάνουν αποφάσεις
- μπορούν να διαβάσουν και να γράψουν, αλλά αυτές οι ικανότητές τους βρίσκονται ακόμη στα στάδια ανάπτυξης
- είναι ιδιαίτερα ευρηματικά και εμπλέκονται εύκολα σε παιχνίδια ρόλου και σε παιχνίδια φαντασίας
- τους αρέσουν οι ιστορίες που αφορούν τη φιλία και τους σούπερ ήρωες
- απολαμβάνουν τους ήρωες των κινουμένων σχεδίων

Κοινωνική ανάπτυξη
- είναι πολύ ανταγωνιστικά
- μερικές φορές βρίσκουν δυσκολία στο γεγονός ότι πρέπει να συνεργαστούν

8 ΜΕ 10 ΧΡΟΝΩΝ

Σωματική ανάπτυξη
- φαίνεται να έχουν απεριόριστη σωματική ενέργεια

Γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη
- τους αρέσει να μαθαίνουν καινούργια πράγματα, αλλά όχι απαραίτητα εις βάθος
- συνειδητοποιούν περισσότερο τις διαφορές και τις ανισότητες μεταξύ άλλων
- απολαμβάνουν να επιλύνουν προβλήματα
- απολαμβάνουν παιχνίδια με ερωτήσεις-απαντήσεις
- μπορεί να απογοητευτούν πολύ όταν η δουλειά τους δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες τους

Κοινωνική ανάπτυξη
- απολαμβάνουν πιο πολύ ανεξαρτησία αλλά χρειάζονται ακόμη υποστήριξη
- τους αρέσει να μιλούν και να συζητούν για πράγματα με τους συνομήλικούς τους
- μπορεί να είναι πολύ επικριτικοί με τους εαυτούς τους και τους άλλους
- είναι καλύτεροι στο να συνεργάζονται
- τους αρέσει να ανήκουν σε μια ομάδα
- αρχίζουν να εξιδανικεύουν πραγματικούς ήρωες, σταρ της τηλεόρασης και πρόσωπα από τον αθλητισμό αντί για ήρωες των κινουμένων σχεδίων

11 ΜΕ 13 ΧΡΟΝΩΝ

Σωματική ανάπτυξη
- ωριμάζουν πολύ σωματικά παρόλο που αυτές οι αλλαγές διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό ανάμεσα στα παιδιά και μπορεί να προκαλέσουν έλλειψη αυτοπεποίθησης και άβολα συναισθήματα

Γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη
- ωριμάζει σε μεγάλο βαθμό η ικανότητά τους να σκέφτονται με πιο αφηρημένο τρόπο
- απολαμβάνουν να επιχειρηματολογούν και να συζητούν
- βρίσκουν ορισμένα παιχνίδια προβλέψιμα και βαρετά· προτιμούν πιο πολύπλοκες δραστηριότητες που να περιλαμβάνουν τη δημιουργία μοναδικών στρατηγικών και προϊόντων
- τείνουν προς την τελειομανία σε οτιδήποτε κάνουν
- ξεκινούν να αντιλαμβάνονται ότι υπάρχουν περισσότερες από μια οπτικές γωνίες σε μια ιστορία ή ένα γεγονός
- παρουσιάζουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα κοινωνικά και τρέχοντα γεγονότα

Κοινωνική ανάπτυξη
- παρουσιάζουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για ένα ευρύτερο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον
- απολαμβάνουν να δοκιμάζουν τα όρια του εαυτού τους και των άλλων
- μπορούν να συνδυάσουν ταυτόχρονα το παιχνίδι με τη σοβαρότητα
- ανησυχούν περισσότερο για το πώς τους βλέπουν οι άλλοι
- τους αρέσει να μαθαίνουν από πρότυπα προς μίμηση
- αρχίζουν να αναπτύσσουν πιο προχωρημένο παιχνίδι μέσα σε ομάδες
- τους αρέσει να συνεργάζονται για κοινούς στόχους
- επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από χαρακτηριστικά και συμπεριφορές των συνομήλικών τους

ΤΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΜΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ COMPASITO;

Οι δραστηριότητες στο COMPASITO έχουν σχεδιαστεί ώστε να προωθούν τη βιωματική μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα για ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων, τρόπων μάθησης και αναπτυξιακών επιπέδων. Οι δραστηριότητες του COMPASITO ξεκινούν με μια αφηρημένη, φανταστική κατάσταση που εμπλέκει τα παιδιά ως ομάδα, αλλά το τμήμα απολογισμού και αξιολόγησης οδηγεί σε ένα πιο προσωπικό και ατομικό επίπεδο. Πολλοί ειδικοί θεωρούν τον απολογισμό και την αξιολόγηση ως το πιο σημαντικό μέρος οποιασδήποτε δραστηριότητας. Χωρίς αυτό το τμήμα, μια δραστηριότητα του COMPASITO είναι απλώς μια δραστηριότητα. Πολύ πιο σημαντικό από το να χαθεί η ευκαιρία για μια μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι η παράλειψη του απολογισμού που μπορεί να προκαλέσει πραγματική βλάβη, ενισχύοντας τα στερεότυπα

και υποτιμώντας τη σοβαρότητα των συναισθημάτων που μπορεί να προκαλέσει μια δραστηριότητα στα παιδιά.

Επειδή η μη τυπική εκπαίδευση αυτού του τύπου επικαλείται σε μεγάλο βαθμό τα συναισθήματα, ορισμένα θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να αγγίξουν επικίνδυνα την πραγματικότητα της ζωής ορισμένων παιδιών. Οι συντονιστές πρέπει να είναι έτοιμοι για μια τέτοια πιθανότητα όταν επιλέγουν ή προσαρμόζουν οποιανδήποτε δραστηριότητα στην ομάδα τους.

Κάθε δραστηριότητα μέσα στο COMPASITO παρουσιάζεται με μορφή που σχεδιάστηκε για να βοηθά το συντονιστή να επιλέγει και να εκτελεί τις δραστηριότητες που ταιριάζουν καλύτερα με τις ανάγκες τις ομάδας. Υπάρχουν δείγματα συζήτησης ερωτήσεων, συμβουλές για συντονισμό και προσαρμογή της δραστηριότητας και εισηγήσεις για δραστηριότητες παρακολούθησης που θα μπορούσε να εκτελέσει η ομάδα όσον αφορά τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που περιλαμβάνει η δραστηριότητα.

ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ Περιγραφικός υπότιτλος	
ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	Τα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εξετάζονται με αυτή τη δραστηριότητα (Βλέπε ΚΕΦΑΛΑΙΟ V, σ. 217, για τη συζήτηση σχετικά με αυτά τα θέματα). Προτείνονται τρία θέματα για τις περισσότερες δραστηριότητες, επιτρέποντας στους συντονιστές να δώσουν έμφαση στο κοντινότερο θέμα σχετικά με τις ανησυχίες και το ενδιαφέρον των παιδιών. Τα θέματα επίσης, προτείνουν την αλληλεξάρτηση και τη συσχέτιση μεταξύ των διαφορετικών θεμάτων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Μια αξιολόγηση 1,2 ή 3 βασισμένη σε παράγοντες όπως το επίπεδο της γνώσης που έχουν τα παιδιά ή την ικανότητα που απαιτείται, τους στόχους μάθησης, την επιτήδευση του περιεχομένου, την πολυπλοκότητα των κανονισμών του χρονικού πλαισίου, τα πιθανά ρίσκα και τις δυναμικές της ομάδας. Ένα υψηλότερο επίπεδο πολυπλοκότητας υπονοεί μεγαλύτερη δυσκολία στην επίτευξη των στόχων μάθησης. Ωστόσο, πολλές από τις δραστηριότητες μπορούν να προσαρμοστούν με τρόπο ώστε να αλλάξει το επίπεδο πολυπλοκότητας τους. Οι πολύπλοκες δραστηριότητες είναι επίσης πιο πλούσιες σε δυναμικές, θέματα και συνεπώς αποτελέσματα.
ΗΛΙΚΙΑ	Η κατάλληλη ηλικιακή ομάδα γι' αυτή τη δραστηριότητα
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	Ο μέσος χρόνος που υπολογίζεται ότι χρειάζεται για την εκτέλεση και τον απολογισμό της δραστηριότητας. Ο πραγματικός χρόνος μπορεί να εξαρτάται από πολλές προϋποθέσεις όπως το μέγεθος και η ωριμότητα της ομάδας.
ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ	Ο βέλτιστος αριθμός παιδιών για την εκτέλεση μιας δραστηριότητας
ΤΥΠΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Ο τύπος ή τύποι εμπλοκής που απαιτεί μια δραστηριότητα (π.χ. παιχνίδι ρόλων, σχέδιο, συζήτηση, επιτραπέζια παιχνίδια)

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Μια σύντομη σύνοψη του τι συμβαίνει μέσα σε αυτή τη δραστηριότητα
ΣΤΟΧΟΙ	Τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα της δραστηριότητας όσον αφορά τη γνώση, τις δυνατότητες, τις συμπεριφορές και τη δράση ή συμπεριφορά που αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Κατάλογος με τις αναγκαίες προετοιμασίες πριν από την εκτέλεση της δραστηριότητας
ΥΛΙΚΑ	Κατάλογος με τα υλικά που χρειάζονται για την εκτέλεση της δραστηριότητας
ΟΔΗΓΙΕΣ	Βήμα προς βήμα οδηγίες για το πώς να οργανώσετε και να εκτελέσετε τη δραστηριότητα
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Θέματα συζήτησης για αναθεώρηση της δραστηριότητας, έκφραση και γενίκευση των κύριων ιδεών και τη συσχέτισή τους με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο απολογισμός είναι το πιο σημαντικό μέρος οποιασδήποτε δραστηριότητας και δεν πρέπει να παραλείπεται ποτέ!
ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ	Περαιτέρω ομαδική δράση ή άλλες δραστηριότητες του COMPASITO που μπορούν να συμπληρώσουν αυτή τη δραστηριότητα
ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΗ	Εισηγήσεις για τους τρόπους ανταπόκρισης για τα θέματα που εγείρει αυτή η δραστηριότητα
ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ	Εισηγήσεις για τη βελτίωση ή/και την προσαρμογή της δραστηριότητας ή για την αποφυγή πιθανών προβλημάτων
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	Επιπρόσθετες πληροφορίες χρήσιμες για τη δραστηριότητα
ΕΝΤΥΠΑ ΓΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗ	Υλικά που χρειάζονται για τη δραστηριότητα (π.χ. κάρτες ρόλου, κάρτες κατάστασης, σχέδια, χάρτες)

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΩΣ ΒΑΣΗ

Κάθε δραστηριότητα στο COMPASITO σχετίζεται με σαφήνεια ή αυτονόητα με τη Σύμβαση των Παιδιών. Ορισμένες εισάγουν τα παιδιά στο έγγραφο (π.χ. οι δραστηριότητες «ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΥΝΕΛΙΟΥ», σ. 151, «ΣΑΛΠΑΡΟΝΤΑΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΧΩΡΑ», σ. 164). Άλλες χτίζουν πάνω σε αυτή την εισαγωγή ώστε να εξοικειωθούν τα παιδιά με τα δικαιώματα τους (π.χ. οι δραστηριότητες «ΕΝΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ», σ. 71, «ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ», σ. 124, «ΒΑΖΩ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΧΑΡΤΗ», σ. 148). Κάποιες πιο προχωρημένες δραστηριότητες ζητούν από τα παιδιά να αποφασίσουν ποιο είναι ή δεν είναι ανθρώπινό τους δικαίωμα ή να ονομάσουν συγκεκριμένα δικαιώματα (π.χ. η δραστηριότητα «ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ», σ. 82).

Επειδή η ΣΔΠ είναι βασική για το COMPASITO, οι συντονιστές πρέπει να γνωρίζουν το έγγραφο οι ίδιοι και να είναι ικανοί να εξηγήσουν το νόημα του στα παιδιά. Το COMPASITO παρέχει μια φιλική προς τα παιδιά εκδοχή της ΣΔΠ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4, σ. 309). Λόγω του ότι γίνεται επίκληση πολλών δραστηριοτήτων σε αυτό το έγγραφο, μπορεί να χρειαστεί να πλαστικοποιήσετε αντίγραφά του για συχνή επαναχρησιμοποίηση. Θα θέλετε επίσης να φτιάξετε μια εκδοχή του σε μέγεθος αφίσας ώστε να το αναρτάτε στο χώρο όπου συναντάτε τα παιδιά για να αναφέρεστε σε αυτό με περισσότερη ευκολία.

Η ΣΔΠ περιέχει ορισμένες σύνθετες έννοιες, οι οποίες σχεδόν σίγουρα θα χρειαστούν κάποια εξήγηση ώστε να τις κατανοήσουν τα παιδιά:

Αξιοπρέπεια: Η ισότητα και η εγγενής αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου είναι μια θεμελιώδης έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα παιδιά μπορεί να χρειαστούν βοήθεια για να ορίσουν αυτήν την έννοια με συγκεκριμένους όρους.
Διάκριση: Η απελευθέρωση από τη διάκριση είναι ακόμη ένα θεμελιώδες δόγμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που περιλαμβάνουν όλα τα κύρια έγγραφα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το Άρθρο 2 της ΣΔΠ απαγορεύει τη διάκριση για μερικούς συγκεκριμένους τομείς, τους οποίους τα παιδιά μπορεί να μην κατανοούν πλήρως:

- Φυλή
- Εθνική ή κοινωνική καταγωγή ('κοινωνική και οικονομική θέση')
- Γέννηση, η οποία περιλαμβάνει τα παιδιά που γεννήθηκαν εκτός ή εντός έγγαμου βίου.

Αναπτυσσόμενες ικανότητες («αυξανόμενη ωριμότητα»): Αυτή η φράση από το Άρθρο 5 αναφέρεται στην αυξανόμενη ικανότητα του παιδιού να ασκεί δικαιώματα καθώς αυτός ή αυτή μεγαλώνει και γίνεται πιο υπεύθυνο και ικανό για ανεξάρτητη κριτική.
Πρόσφυγας («ήρθες σε μια καινούρια χώρα επειδή η πατρίδα σου δεν ήταν ασφαλής): Το Άρθρο 22 αναφέρεται στους πρόσφυγες. Τα περισσότερα παιδιά (και πολλοί από τους ενήλικες) δεν ξεχωρίζουν ανάμεσα σε ένα μετανάστη, ο οποίος έχει έρθει για να φτιάξει μια νέα ζωή σε μια καινούρια χώρα, και ένα πρόσφυγα, ο οποίος έχει αφήσει την πατρίδα του λόγω ενός βάσιμου φόβου για κίνδυνο ή καταδίωξη. Σε αντίθεση με τους μετανάστες, οι περισσότεροι πρόσφυγες θέλουν να επιστρέψουν πίσω στο σπίτι τους όταν δεν βρίσκονται πλέον κάτω από απειλή και δικαιούνται υποστήριξη από την κυβέρνηση της χώρας όπου έχουν βρει καταφύγιο. Μπορεί επίσης να χρειαστείτε να εξηγήσετε ότι οι άνθρωποι που εξαναγκάζονται να αφήσουν τα σπίτια τους αλλά παραμένουν στη χώρα τους δεν θεωρούνται πρόσφυγες αλλά 'άτομα εκτοπισμένα στο εσωτερικό της χώρας'.

Οι ακόλουθοι όροι που χρησιμοποιούνται στην φιλική προς τα παιδιά εκδοχή της ΣΔΠ μπορεί να χρειαστούν περαιτέρω συζήτηση, τόσο για το τι σημαίνουν όσο και για το λόγο που αυτές οι έννοιες είναι σημαντικές για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ορισμένοι όροι μπορεί να έχουν διάφορα νοήματα, τα οποία δεν είναι όλα γνωστά στα παιδιά (π.χ. το ότι η 'βία' μπορεί να είναι τόσο σωματική όσο και ψυχολογική, πραγματική ή απειλητική· το ότι μια 'αναπηρία' μπορεί να είναι σωματική, πνευματική ή ψυχο-κοινωνική). Άλλοι όροι μπορεί να κατανοηθούν μόνο αόριστα και να απαιτούν συγκεκριμένα παραδείγματα (π.χ. 'η εκμετάλλευση', 'η κουλτούρα', 'η κακοποίηση', 'η παραμέληση'). Ζητήστε από τα παιδιά να παρέχουν παραδείγματα από την προσωπική τους εμπειρία.

- Κακοποίηση / κακομεταχείριση / παραμέληση
- «Αποδεκτός παντού ως άτομο σύμφωνα με το νόμο»
- Σχέση
- Κουλτούρες / παραδόσεις
- «Αναπτύξου σωματικά, πνευματικά, ηθικά και κοινωνικά»
- Αναπηρία
- «Άσκησε τα δικαιώματά σου»
- Εκμετάλλευση
- Κυβέρνηση
- «Να έχεις πιστοποιητικό γέννησης»
- «Να αναθεωρούν την κατάστασή σου»
- Επαγγελματίες στον τομέα της υγείας
- «Τιμή και φήμη»
- Ταυτότητα
- Δικαιοσύνη των ανηλίκων
- Ελεύθερος χρόνος
- Απώλεια της ελευθερίας
- Μέσα ενημέρωσης
- Ιθαγένεια
- Θρεπτικά τρόφιμα
- Πορνογραφία
- Προστασία της ιδιωτικής ζωής
- Πορνεία
- Απεξάρτηση
- Κοινωνική ασφάλιση

- Συντεχνίες, ένωση
- Βία
- Πόλεμος
- Εμπόλεμη ζώνη

Όταν θα γίνει η εισαγωγή των παιδιών στη ΣΔΠ, δεν είναι αναγκαίο αυτό το επίπεδο λεπτομερούς πληροφόρησης. Καθώς εξοικειώνονται περισσότερο με τα ανθρώπινα δικαιώματα, κοιτάξτε για ευκαιρίες ώστε να βελτιώσετε το βαθμό κατανόησής τους ή για να διορθώσετε παρεξηγήσεις όταν τους παρατηρείτε. Προσέχετε να είστε σε επιφυλακή για τη 'διδακτική στιγμή'.

ΕΠΙΛΕΓΟΝΤΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ο συντονιστής έχει διάφορους παράγοντες να αναλογιστεί ώστε να καθορίσει ποιες δραστηριότητες από το COMPASITO να χρησιμοποιήσει. Οι πιο σημαντικοί από αυτούς είναι:

1. **Τα παιδιά σας:**
Προτού επιλέξει δραστηριότητες, ο συντονιστής πρέπει πρώτα να γνωρίζει τα παιδιά, με τα οποία θα τις εκτελέσει.

α. Ποια είναι τα επίπεδα ανάπτυξης τους, οι ικανοτήτές τους, ποιες οι ανησυχίες τους και οι τρόποι σκέψης τους;
β. Υπάρχουν καθόλου συγκρούσεις και προβλήματα εντός της ομάδας;
γ. Μήπως αυτά τα παιδιά αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα θέματα ή προβλήματα εντός της κοινότητάς τους;
δ. Πόσα γνωρίζουν ήδη τα παιδιά για τα ανθρώπινα δικαιώματα; Ορισμένες από τις δραστηριότητες του COMPASITO προϋποθέτουν προηγούμενη εισαγωγή στην ΣΔΠ, για παράδειγμα.

Ωστόσο, μην θεωρήσετε ότι πρέπει να περιμένετε να χρησιμοποιήσετε τις δραστηριότητες από το COMPASITO. μέχρι να ξέρετε τις απαντήσεις σε όλες αυτές τις ερωτήσεις. Συχνά το να εκτελείτε τις δραστηριότητες είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να γνωρίσετε την ομάδα σας!

2. **Ο μαθησιακός στόχος σας:**
Ορισμένες από τις δραστηριότητες μπορούν να εκτελούνται ώστε να ενισχύουν τη γενική κατανόηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα ή ακόμη απλώς για διασκέδαση, αλλά οι περισσότερες μπορούν και θα έπρεπε να απευθύνονται σε θέματα που είναι κοντά στα παιδιά ή είναι θέματα που αφορούν στην ομάδα, την κοινότητα ή τον κόσμο. Οι δραστηριότητες του COMPASITO επικεντρώνονται στα ακόλουθα θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα:

α. Πολιτότητα
β. Δημοκρατία
γ. Διάκριση
δ. Εκπαίδευση και αναψυχή
ε. Περιβάλλον
ζ. Οικογένεια και εναλλακτική φροντίδα
η. Ισότητα μεταξύ των φύλων
θ. Υγεία και πρόνοια
ι. Μέσα ενημέρωσης και το Διαδίκτυο
κ. Συμμετοχή
λ. Ειρήνη και ανθρώπινη ασφάλεια
μ. Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός
ν. Βία

Για μια ολοκληρωμένη συζήτηση γύρω από τα θέματα του COMPASITO που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, βλέπε το ΚΕΦΑΛΑΙΟ V, σ. 217.

3. **Η μαθησιακή αλληλουχία:**
Η μακροχρόνια γνώση, δεξιότητες, αξίες και συμπεριφορές δεν επιτυγχάνονται ποτέ με μία μόνο δραστηριότητα. Επιλέξτε δραστηριότητες που να σχηματίζουν μια σειρά, που είτε βασίζονται σε ένα συγκεκριμένο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή στην ανάπτυξη ορισμένων δεξιοτήτων. Αυτή η σειρά μπορεί να εκτείνεται για πάνω από ένα μήνα, μια σχολική περίοδο ή ακόμη και ένα ολόκληρο χρόνο. Θα θέλετε να επιλέξετε τις δραστηριότητες που συμβαδίζουν με τα θέματα της διδακτέας ύλης του σχολείου

ή που απευθύνονται για τρέχοντα θέματα που αφορούν την ομάδα ή την κοινότητα. Σε κάθε περίπτωση, προσπαθήστε να βρείτε μια ισορροπία με τα είδη δραστηριοτήτων και βάλτε κύρια προτεραιότητά σας τις ανάγκες των παιδιών. Η μεθοδολογική διαφορετικότητα δεν κάνει μόνο τις δραστηριότητες πιο διασκεδαστικές, αλλά επιτρέπει επίσης στα παιδιά να μάθουν μέσα από τις αισθήσεις τους και τα συναισθήματά τους όπως και το μυαλό τους. Γι' αυτό το λόγο το COMPASITO σας προσφέρει μια ευρεία επιλογή από τεχνικές και μεθοδολογίες (π.χ. συζήτηση, διάλογος, αφήγηση, προσομοίωση, θεατρικό δράμα, επιτραπέζια παιχνίδια, καλλιτεχνικές δραστηριότητες, και ενεργό ομαδικό ανταγωνισμό).

Για περαιτέρω βοήθεια όσον αφορά την επιλογή, μπορείτε να βρείτε στη σ. 61 ένα πίνακα που παρουσιάζει συναφείς πληροφορίες για όλες τις δραστηριότητες του COMPASITO.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΖΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Χρησιμοποιείστε το COMPASITO όπως θα χρησιμοποιούσατε ένα βιβλίο συνταγών. Όπως τους καλούς μάγειρες, οι συντονιστές θα πρέπει να νιώθουν ελεύθεροι να αλλάξουν τα 'συστατικά' μιας δραστηριότητας ώστε να ταιριάζει με το διαθέσιμο χρόνο, τα υλικά και το μέγεθος, τις ικανότητες και συνθήκες της ομάδας τους. Οι περισσότερες δραστηριότητες προσφέρουν συμβουλές για την προσαρμογή.

Έχετε υπόψη σας ότι κάθε ομάδα παιδιών σε φέρνει αντιμέτωπο με πολλούς διαφορετικούς τρόπους μάθησης και διαφορετικά επίπεδα ικανότητας. Είναι ευκολότερο για εσάς ως συντονιστές να προσφέρετε στα παιδιά μια ποικιλία από τρόπους μάθησης παρά να προσαρμοστεί ένα παιδί σε μια μέθοδο μόνο που παρέχετε εσείς. Για παράδειγμα, μια δραστηριότητα που βασίζεται σε προβλήματα της πραγματικής ζωής, όπως η δραστηριότητα «ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ», σ. 124, μπορεί να χαροποιήσει τους 'Πραγματιστές' αλλά να εκνευρίσει τους 'Θεωρητικούς'. Μπορείτε να προσαρμόσετε τη δραστηριότητα ώστε να εκτείνετε το αναλυτικό κομμάτι συγκρίνοντας το πώς ένα πρόβλημα αναφέρεται διαφορετικά από διάφορα μέσα ενημέρωσης. Παρομοίως, πολλές δραστηριότητες μπορούν να προσαρμοστούν ώστε να περιλαμβάνουν διαφορετικά επίπεδα ικανοτήτων διαβάσματος και γραψίματος. Για παράδειγμα, ο συντονιστής θα μπορούσε να αναλάβει όλο το γραπτό κομμάτι μιας δραστηριότητας όπως στη δραστηριότητα «ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΥΝΕΛΙΟΥ», σ. 151 ή στη δραστηριότητα «ΠΟΙΟΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΜΕΝΑ;», σ. 199. Να είστε δημιουργικοί όταν παρέχετε στα παιδιά τρόπους, με τους οποίους μπορούν να ανταποκριθούν στο τι έχουν μάθει. Για παράδειγμα, επιπλέον με την ομαδική συζήτηση, τα παιδιά μπορούν να σχεδιάσουν, να μιμηθούν, να γράψουν σε ένα ημερολόγιο ή να μοιραστούν τις ιδέες τους σε ζευγάρια.

Η προσεκτική επιλογή και προσαρμογή των δραστηριοτήτων είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη διασφάλιση της συμπερίληψης και τις ίσης συμμετοχής των παιδιών με ειδικές ανάγκες, όπως τα άστεγα παιδιά, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και τα παιδιά σε ιδρύματα. Αποφύγετε να εκθέτετε τις διαφορές ανάμεσα στα παιδιά που μπορεί να είναι οδυνηρές.

Να είστε ιδιαίτερα ευαίσθητοι με τις ανάγκες των παιδιών με αναπηρίες και αποφύγετε να τα φέρετε στη θέση όπου θα 'συμφωνήσουν' να εκτελέσουν μια δραστηριότητα, στην οποία δεν μπορούν να συμμετέχουν ισότιμα. Αντιθέτως όταν γνωρίζετε ότι ένα παιδί μέσα στην ομάδα σας έχει αναπηρία, προσαρμόστε τη δραστηριότητα στο παιδί αντί να περιμένετε από το παιδί να προσαρμοστεί στη δραστηριότητα. Για παράδειγμα, μερικές προσαρμογές για τα παιδιά με αναπηρίες μπορούν να περιλαμβάνουν

- Αποφύγετε να χρησιμοποιήσετε το κόκκινο και το πράσινο σε μια άσκηση. Τα παιδιά με δαλτωνισμό (αχρωματοψία) δυσκολεύονται να τα ξεχωρίσουν.
- Περιλάβετε εξηγήσεις και φυλλάδια γραμμένα στην ανάγλυφη γραφή των τυφλών για τα παιδιά με προβλήματα όρασης.
- Τοποθετήστε έτσι τα παιδιά με κινητικές αναπηρίες ώστε να τους επιτρέπεται η μέγιστη συμμετοχή.
- Χρησιμοποιήστε εικόνες και γραπτές οδηγίες για να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή των παιδιών με βαρηκοΐα.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Οι έμπειροι συντονιστές μπορούν να διασφαλίσουν ότι κάθε παιδί συμμετέχει πλήρως, ακόμη και τα ντροπαλά και τα μη εμπλεκόμενα παιδιά. Εδώ παρουσιάζονται μερικές εισηγήσεις:

- Ξαναδιατυπώστε τις ερωτήσεις σας αρκετές φορές ώστε να διασφαλίσετε την κατανόηση από όλους.
- Χρησιμοποιήστε απλή και ξεκάθαρη γλώσσα που να κατανοούν τα παιδιά, αποφύγετε τη φρασεολογία.
- Αναλάβετε την ευθύνη για την ξεκάθαρη επικοινωνία (π.χ. ρώτα «Το είπα ξεκάθα ρα αυτό;» παρά «Καταλάβατε;»).
- Ρωτάτε ανοιχτές ερωτήσεις που να μην μπορούν να απαντηθούν με ένα απλό 'ναι' ή 'όχι' (π.χ. όχι «Σας άρεσε αυτή η δραστηριότητα;» αλλά «Πώς νιώσατε με αυτή τη δραστηριότητα;»).
- Καθιερώστε βασικούς κανόνες για συζήτηση (π.χ. να μη διακόπτουν αλλά να σηκώνουν το χέρι αν θέλουν να μιλήσουν).
- Ξεχωρίστε τα σιωπηλά παιδιά, ζητώντας από αυτά να αναφέρουν ή να μοιραστούν εμπειρίες, αλλά ποτέ μην πιέσετε ένα παιδί για να συμμετέχει.
- Δημιουργήστε διάφορους ρόλους για ομαδική εργασία ώστε να διασφαλίσετε την ίση εμπλοκή (π.χ. φύλακας χρόνου, υπεύθυνος υλικών, δημοσιογράφος, γραμματέας).
- Δώστε έμφαση στο ότι κάθε παιδί έχει να συνεισφέρει κάτι στη δραστηριότητα.
- Συνοψίστε συστηματικά ή ζητήστε από τα παιδιά να το κάνουν αυτό.
- Εξηγήστε μια δραστηριότητα καθαρά πριν να ξεκινήσετε ώστε τα παιδιά να γνωρίζουν τι να περιμένουν.
- Συνδέστε την παρούσα δραστηριότητα με προηγούμενες και μελλοντικές δραστηριότητες.
- Να είστε προσεχτικοί ώστε η δραστηριότητα να μην εκθέτει οποιοδήποτε παιδί προς γελοιοποίηση, ντροπή ή σε επιπτώσεις στο σπίτι.
- Όποτε είναι δυνατό, αναζητήστε την υποστήριξη από άλλους συντονιστές, ενισχύοντας έτσι την ευκαιρία στα παιδιά να συνδεθούν με τους συντονιστές και να εκτίθενται σε διαφορετικούς τρόπους διδασκαλίας και μάθησης.
- Αναγνωρίστε το γεγονός ότι κανένας συντονιστής δεν μπορεί να ελέγχει κάθε τι που συμβαίνει ή να έχει την επίγνωση του κάθε παιδιού κάθε στιγμή. Απλά να είστε προσεκτικοί χωρίς να είστε υπερβολικά ανήσυχοι.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ

Κάθε συντονιστής χρειάζεται ένα ρεπερτόριο από σύντομες τεχνικές και δραστηριότητες για ειδικές περιπτώσεις. Αυτές συνήθως βοηθούν στο να δίνουν κίνητρο στην ομάδα, να εμπλέκουν τα παιδιά σε μια διαδικασία, να ελκύουν την προσοχή τους, να σπάζουν την ένταση ή την αντίσταση, να ανεβάζουν την αυτοπεποίθηση τους και το ενδιαφέρον ή απλά να σπάζουν τον πάγο ή έστω να διασκεδάσουν λίγο.

Εδώ παρουσιάζονται μερικές αποδεδειγμένα αγαπημένες. Ένας θησαυρός από άλλες μπορεί να βρεθεί στο Διαδίκτυο σε σελίδες όπως την Salto Youth Support Centre: www.salto-youth.net

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ (ΣΠΑΣΙΜΟ ΤΟΥ ΠΑΓΟΥ)/ ΠΡΟΘΕΡΜΑΝΣΗΣ/ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ

Για την προετοιμασία μιας ομάδας και την οικοδόμηση αλληλεγγύης.

- **Ομαδική νεκρή φύση:** Ζητήστε από τα παιδιά να φέρουν ένα αντικείμενο από το σπίτι τους που να έχει ιδιαίτερη σημασία γι' αυτά. Κάθε παιδί εξηγεί αυτό το αντικείμενο καθώς το προσθέτει σε μια ομαδική έκθεση.
- **Και εγώ!**[1] Εξηγήστε ότι το κάθε παιδί πρέπει να εντοπίσει τους άλλους που μοιράζονται τα ίδια χαρακτηριστικά. Έπειτα πείτε ορισμένες κατηγορίες (π.χ. μήνας γέννησης· αριθμός αδερφών· είδος δεσίματος των παπουτσιών). Κάτω από τις κατάλληλες προϋποθέσεις, χρησιμοποιήστε πιο ευαίσθητες κατηγορίες (π.χ. θρησκεία, μητρική γλώσσα, χρώμα του δέρματος).
- **Μουσικές καρέκλες:** Τοποθετήστε τις καρέκλες σε κλειστό κύκλο και ζητήστε από τα παιδιά να κάτσουν κάτω. Σταθείτε στο κέντρο του κύκλου και εξηγήστε ότι ο καθένας θα λέει το όνομά του και θα κάμνει μια δήλωση για τον εαυτό του. Όταν το κάνετε αυτό, για όσους ισχύει αυτή η δήλωση πρέπει να αλλάξουν καρέκλες

(π.χ. «Είμαι ο Χ και είμαι αριστερόχειρας», «Είμαι ο Χ και έχω μια γάτα» ή «Είμαι ο Χ και δεν μου αρέσει να τρώω___»). Προσπαθήστε να έχετε και μια καρέκλα για εσάς. Το άτομο που μένει χωρίς καρέκλα κάνει μια παρόμοια δήλωση για τον εαυτό της ή τον εαυτό του. Συνεχίστε έως ότου τα περισσότερα παιδιά να έχουν την ευκαιρία να συστήσουν τους εαυτούς τους με αυτό τον τρόπο.

- **Πορτραίτα:** Χωρίστε τα παιδιά σε ζευγάρια και δώστε στο κάθε ζευγάρι χαρτί και στυλό. Εξηγήστε τους ότι κάθε άτομο πρέπει να σχεδιάσει ένα γρήγορο σκίτσο του άλλου και να ρωτήσει μερικές ερωτήσεις (π.χ. όνομα, χόμπι, ένα εκπληκτικό γεγονός) που θα ενσωματωθούν μέσα στο πορτραίτο. Δώστε μόνο ένα σύντομο χρονικό διάστημα γι' αυτό και ενθαρρύνετε όλους να φτιάξουν τα πορτραίτα τους και τα ονόματά τους όσο το δυνατό μεγαλύτερα. Έπειτα ζητήστε από κάθε παιδί να δείξει το πορτραίτο του / της και δείξτε το 'πρωτότυπο' στην ομάδα. Για να συντονίσετε τη γνωριμία ονομάτων, αναρτήστε τα πορτραίτα κάπου που να μπορούν όλοι να τα δουν.
- **Ομαδική δουλειά:** Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και επιτρέψτε τους να ανακαλύψουν τα κοινά χαρακτηριστικά που έχουν (π.χ. κουλτούρα, εμφάνιση, προσωπικά γούστα, χόμπι). Ζητήστε από κάθε ομάδα να δώσει στον εαυτό της ένα όνομα βασισμένο στα κοινά τους προσόντα. Έπειτα η κάθε ομάδα συστήνεται στις άλλες και εξηγά το όνομά της.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ

Για την αύξηση ή την επανασυγκέντρωση της ενέργειας της ομάδας

- **Η αλυσίδα**: Ζητήστε από τα παιδιά να σταθούν σε κύκλο με τα μάτια κλειστά. Μετακινήστε τους τριγύρω, μπλέκοντας τα χέρια τους με αυτά των άλλων ώστε να δημιουργούν ένα κόμπο. Έπειτα, πείτε τους να ανοίξουνε τα μάτια τους και να προσπαθήσουν να ξεμπλέξουν τους εαυτούς τους χωρίς να αφήσουν ελεύθερα τα χέρια τους.
- **Πυροτεχνήματα**: Αναθέστε σε μικρές ομάδες να κάνουν ήχους και χειρονομίες διαφορετικών πυροτεχνημάτων. Μερικά είναι βόμβες που σφυρίζουν και μετά εκρήγνυνται. Άλλα είναι κροτίδες που τις μιμούνται με χειροκροτήματα. Ορισμένες είναι Catherine Wheels που γυρίζουν και ούτω καθεξής. Καλέστε κάθε ομάδα να παρουσιαστεί ξεχωριστά, και έπειτα ολόκληρη η ομάδα κάνει μια μεγάλη επίδειξη.
- **Ομαδικό κάθισμα**: Ζητήστε από τα παιδιά να σταθούν σε κύκλο ώστε τα δάκτυλα των ποδιών τους να ακουμπούν τα δάκτυλα του άλλου. Έπειτα, ζητήστε τους να καθίσουν κάτω χωρίς να σπάσουν αυτή τη σύνδεση μεταξύ των δακτύλων των ποδιών τους. Αν η κουλτούρα τους το επιτρέπει, τα παιδιά μπορούν επίσης να σταθούν σε κύκλο ο ένας πίσω από τον άλλο με τα χέρια τους στους ώμους του μπροστινού παιδιού. Με αυτό τον τρόπο όταν καθίσουν κάτω, ο κάθε ένας κάθεται στα γόνατα του παιδιού από πίσω του. Βέβαια, καμία εκδοχή δεν είναι κατάλληλη για ομάδες στις οποίες υπάρχουν παιδιά με σωματικές αναπηρίες.
- **Το τροπικό δάσος**: Σταθείτε στο κέντρο των παιδιών και ζητήστε από αυτά να σας μιμηθούν, κάνοντας διαφορετικούς ήχους και χειρονομίες που συμβολίζουν πράγματα που βρίσκονται στο δάσος (π.χ. πουλιά, έντομα, το θρόισμα των φύλλων, τον άνεμο που φυσά, το κάλεσμα των ζώων) χτυπώντας τα δάκτυλα, χτυπώντας τις πλευρές του σώματος, με χειροκροτήματα, και μιμήσεις των ζώων. Το αποτέλεσμα ακούγεται σαν ένα τροπικό δάσος.
- **Βουβό ημερολόγιο**: Ζητήστε από ολόκληρη την ομάδα να σχηματίσουν μια γραμμή με βάση την ημέρα και τον μήνα που γεννήθηκαν. Ωστόσο, δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν λέξεις για να το επιτύχουν αυτό. Θα μπορούσατε να κάνετε το ίδιο και με το μέγεθος των παπουτσιών, τον αριθμό ωρών που ξοδεύουν βλέποντας τηλεόραση κάθε εβδομάδα ή οποιαδήποτε άλλα ενδιαφέροντα προσωπικά τους δεδομένα.
- **Η καταιγίδα**: Αναθέστε διαφορετικούς ήχους και χειρονομίες σε μικρές ομάδες παιδιών (π.χ. άνεμος, βροχή, κεραυνός, αστραπή). Έπειτα, αφηγηθείτε μια ιστορία για το απαλό ξεκίνημα της καταιγίδας, διευθύνοντας τους διάφορους ήχους όπως μια ορχήστρα (π.χ. «Και μετά η αστραπή λάμπει! Και ο κεραυνός βροντά!) μέχρι το τέλος της καταιγίδας.
- **Τρεις κύκλοι**: Ζητήστε από τα παιδιά να σταθούν σε κύκλο, και σιωπηλά να διαλέξουν ένα άλλο παιδί με το μυαλό τους, χωρίς να πουν σε κανένα άλλο ποιόν έχουν διαλέξει. Εξηγήστε τους ότι όταν πείτε, «Πάμε», θα πρέπει να τρέξουν τρεις φορές γύρω από το παιδί που έχουν διαλέξει. Το αποτέλεσμα είναι ολοκληρωτικό χάος, αλλά πολύ διασκεδαστικό, αφού την ίδια στιγμή όλοι τρέχουν γύρω από κάποιον και κάποιος τρέχει γύρω από αυτούς.

- **Οι βάρκες σωτηρίας**: Πρώτα παρουσιάστε τους τι είναι μια 'βάρκα σωτηρίας': δυο άτομα κρατούν χέρια για να σχηματίσουν μια βάρκα· οι επιβάτες στέκονται μέσα στον κύκλο που σχηματίζουν τα χέρια των άλλων. Έπειτα εξηγήστε τους ότι όλοι πηγαίνουν ένα ταξίδι: «Στην αρχή η θάλασσα ήταν ήρεμη και όλοι απολάμβαναν το ταξίδι. Τότε, ξαφνικά, το καράβι χτυπά πάνω σε ένα βράχο. Όλοι πρέπει να μπουν μέσα σε μια βάρκα σωτηρίας σε ομάδες των τριών (ή του ενός, ή των τεσσάρων, κλπ.). Τα παιδιά τότε τρέχουν να σχηματίσουν 'βάρκες σωτηρίας' και παίρνουν μαζί τους τον κατάλληλο αριθμό επιβατών. Συνήθως κάποιος 'πνίγεται'. Μετά από αυτό πείτε στα παιδιά να γυρίσουν πίσω στο καράβι και συνεχίστε την αφήγηση της ιστορίας. «Τώρα το καράβι συνεχίζει ειρηνικά όμως ξαφνικά ξεκινά ένας τυφώνας. Το καράβι βυθίζεται. Όλοι στις βάρκες σωτηρίας σε ομάδες των δυο. Συνεχίστε έτσι με διάφορα «ναυάγια».

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Για το τέλος μιας ημέρας ή μιας περιόδου

- **Ρίξιμο της μπάλας**: Τα παιδιά πετούν μια μπάλα ο ένας στον άλλο. Κάθε άτομο που παίρνει την μπάλα λέει ένα πράγμα που έμαθε ή που μπορεί να χρησιμοποιήσει από τη δραστηριότητα.
- **Συλλογικός διάλογος**: Θέστε στα παιδιά μια συνοπτική ερώτηση (π.χ. «Τι θα θυμάσαι ιδιαίτερα από τη σημερινή δραστηριότητα;») ή μια ανοιχτή δήλωση (π.χ. «Προσπαθήστε να σκεφτείτε μια λέξη ή μια φράση που να περιγράφει τα συναισθήμα τα σας στο τέλος της ημέρας» ή «Ακόμη αναρωτιέμαι...»). Ζητήστε από τα παιδιά να ανταποκριθούν με τη σειρά.
- **Ομαδικός πίνακας ανακοινώσεων**: Κάθε παιδί με τη σειρά του προσθέτει μια λέξη ή μια εικόνα σε μια ομαδική έκθεση και εξηγεί το γιατί αυτή αντιπροσωπεύει κάτι σημαντικό για τα συναισθήματα του ή αυτό που έχει μάθει.
- **Απελευθερώνοντας το περιστέρι της ειρήνης**: Ο συντονιστής μιμείται ότι κρατά στα χέρια του ένα πολύτιμο αντικείμενο (π.χ. ένα πουλί, ένα νεογέννητο μωρό) και καλεί το κάθε παιδί να πει κάτι σε αυτό καθώς το αντικείμενο περνά από χέρι σε χέρι. Αφού το αντικείμενο περάσει από όλους, τα παιδιά σχηματίζουν ένα στενό κύκλο και το αφήνουν ελεύθερο συλλογικά.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

Για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων εντός της ομάδας και των συγκρούσεων που συμβαίνουν ατομικά μέσα στα παιδιά.

Τα συγκρουόμενα συναισθήματα και οι αξίες είναι αναπόφευκτα όταν χειρίζεσαι ένα θέμα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδιαίτερα όταν εμπλέκεσαι σε μη τυπικές δραστηριότητες όπως αυτές στο COMPASITO που απευθύνονται στα συναισθήματα όπως και στο μυαλό των παιδιών. Μια τέτοια σύγκρουση, η οποία μπορεί να προκύψει μεταξύ των παιδιών αλλά επίσης ατομικά μέσα σε κάθε παιδί, δεν είναι απαραίτητα αρνητική και με ένα έμπειρο συντονιστή μπορεί να μετουσιωθεί σε μια εποικοδομητική εμπειρία. Το να μαθαίνετε να χειρίζεστε τη σύγκρουση είναι μια από τις πιο σημαντικές δεξιότητες που μπορούν να αποκτήσουν τα παιδιά και αναγκαία δεξιότητα για την ανάπτυξη μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο γύρω κόσμο τους.

Εδώ παρουσιάζονται μερικές ιδέες:

- **Προβλέποντας τη σύγκρουση:** Όταν προετοιμάζετε μια δραστηριότητα, σκεφτείτε τις πιθανές συγκρούσεις που μπορεί να προκαλέσει στην ομάδα ή ατομικά στα παιδιά. Μήπως το θέμα, οι κανόνες ή η ορολογία της δραστηριότητας είναι ευαίσθητα θέματα για μερικά ή όλα τα παιδιά;
- **Μην προκαλείτε τις συγκρούσεις αλλά επίσης μην τις παραβλέπετε όταν προκύπτουν.**
- **Μη θεωρείτε τις συγκρούσεις δικό σας φταίξιμο – ή οποιουδήποτε φταίξιμο.** Είναι φυσιολογικές και αναπόφευκτες εντός της ομάδας. Βοηθήστε τα παιδιά στο να αποδέχονται το γεγονός και να αποφεύγουν να ρίχνουν το φταίξιμο στους άλλους. Επικεντρωθείτε στο χειρισμό της σύγκρουσης και όχι στη αναζήτηση του ποιος φταίει.
- **Μην αγνοείτε τα άσχημα συναισθήματα στην ομάδα.** Αναγνωρίστε την πραγματικότητά τους και βοηθήστε τα παιδιά να τα αντιμετωπίσουν.
- **Αφιερώστε αρκετό χρόνο για απολογισμό και συζητήσεις** μετά από κάθε δραστη-

ριότητα ώστε τα παιδιά να έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν το πώς αισθάνονται, τόσο για τη δραστηριότητα όσο και ο ένας για τον άλλο. Αυτή είναι ίσως η πολύτιμη σας ευκαιρία για να δώσετε το πρότυπο της διαχείρισης μιας σύγκρουσης.

- **Μιλήστε σε κάθε παιδί προσωπικά:** Συχνά, τα συναισθήματα ενός παιδιού είναι πολύ προσωπικά ή οδυνηρά για να τα συζητήσει μπροστά από την ομάδα. Όταν το αισθανθείτε αυτό αδράξετε την ευκαιρία για να μιλήσετε σε προσωπικό επίπεδο με το παιδί για τους λόγους που προκαλούν αυτή την ανησυχία. Δώστε στο παιδί να καταλάβει ότι είστε έτοιμοι να ακούσετε όποτε είναι αυτό έτοιμο να συζητήσει το πρόβλημά του.

Βλέπετε επίσης τη συζήτηση για εκπαίδευση της ειρήνης, ΚΕΦΑΛΑΙΟ V, σ. 217.

ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Κανένα παιδί δεν μπορεί να μάθει για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε ένα περιβάλλον στο οποίο δεν υπάρχει σεβασμός και δεν προωθεί μια κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η πιο σημαντική συνεισφορά που μπορεί να κάνει ένας συντονιστής στην κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ένα παιδί είναι να δημιουργήσει αυτό το περιβάλλον.

Κάντε πρότυπο την αρχή της διασφάλισης του συμφέροντος του παιδιού. Για παράδειγμα, χειριστείτε τις διαμάχες που προκύπτουν αναπόφευκτα ανάμεσα στα παιδιά με ένα τρόπο που να δίνει έμφαση στο δικαίωμα του καθενός στη συμμετοχή και στην έκφραση της προσωπικής γνώμης, όπως και την υποχρέωση όλων για την ευημερία και την αρμονία της ομάδας. Εμπλέξτε τα παιδιά στην ενεργή διαχείριση των συγκρούσεων.

Κάντε πράξη σας την αποφυγή διακρίσεων που θέλετε τα παιδιά να μάθουν. Έχετε υπόψη σας ότι ακόμη και με τις καλύτερες προθέσεις, όλοι φέρουμε τις προκαταλήψεις της δικής μας κουλτούρας. Αυτές οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα είναι ιδιαίτερα αισθητά στον τομέα της ισότητας μεταξύ των φύλων. Οι έρευνες δείχνουν πως χωρίς να το γνωρίζουν ή να το θέλουν, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί δίνουν περισσότερη προσοχή και ενθαρρύνουν περισσότερο τα αγόρια παρά τα κορίτσια. Προσπαθήστε να καταφέρετε τα κορίτσια να συμμετέχουν ισοδύναμα σε όλα τα μέρη μιας δραστηριότητας. Αν είναι αναγκαίο, εξασκήστε θετική διάκριση.

Το COMPASITO μπορεί να είναι αποτελεσματικό στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μόνο εφόσον είστε και εσείς, ο συντονιστής!

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. All different – All Equal, Education Pack on ideas, resources, methods and activities for informal intercultural education with young people and adults, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2004, σ. 122.

ΣΥΝΟΨΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΝΟ / ΤΙΤΛΟΣ	ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΘΕΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΑ	ΣΕΛΙΔΑ
1 Ένα Σώμα Γνώσης	Κολάζ, συζήτηση	1	2x60	Διακρίσεις	Εκπαίδευση και αναψυχή	Υγεία και ευημερία	64
2 Ένα Σύνταγμα για την ομάδα μας	Ομοφωνία, δημιουργία κανόνων	3	90-135	Πολιτότητα	Δημοκρατία	Συμμετοχή	67
3 Ένα Ημερολόγιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	Σχέδιο, ζωγραφική, κόψιμο	2	120	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα			71
4 Διαφημίζοντας τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	Αφήγηση ιστορίας, σχέδιο, γράψιμο	3	120-180	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Μέσα ενημέρωσης και Διαδίκτυο		76
5 Με Δεμένα τα Μάτια	Προσομοίωση, συζήτηση	1	45	Διάκριση	Υγεία και ευημερία	Συμμετοχή	79
6 Επιτραπέζια Παιχνίδια	Επιτραπέζιο παιχνίδι	2	45	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα			82
7 Τα Αγόρια δεν Κλαίνε	Συζήτηση και ασκήσεις δηλώσεων, θέατρο	2	90	Διακρίσεις	Ισότητα μεταξύ των φύλων	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	94
8 Σκηνές Εκφοβισμού	Συζήτηση με κίνηση	2	60	Βία	Διακρίσεις		96
9 Κατάκτηστε το Κάστρο	Ενεργό παιχνίδι περιπέτειας, βιωματική μάθηση	2	120	Ειρήνη και ανθρώπινη ασφάλεια			100
10 Δημοσιογράφος του COMPASITO	Ρεπορτάζ με φωτογραφίες, ή άλλες μορφές δημοσιογραφίας	2	90-120	Περιβάλλον	Υγεία και ευημερία	Συμμετοχή	103
11 Το Τερατάκι των Μπισκότων	Ομαδική διαπραγμάτευση, συζήτηση	2	40-60	Ειρήνη και ανθρώπινη ασφάλεια	Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός		107
12 Αγαπητό Ημερολόγιο	Εξιστόρηση, συζήτηση	2	60	Διακρίσεις	Υγεία και ευημερία	Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός	112
13 Η Κάθε Ψήφος Μετρά	Συζήτηση, οργάνωση, προσομοίωση	3	2x60	Πολιτότητα	Δημοκρατία		117
14 Από Θεατής Αρωγός	Εξιστόρηση, συζήτηση	2	60	Ειρήνη και ανθρώπινη ασφάλεια	Βία		122
15 Ανθρώπινα Δικαιώματα στις Ειδήσεις	Σάρωση μέσων ενημέρωσης, δημιουργία αφίσας, συζήτηση	2	45	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα	Μέσα ενημέρωσης και το Διαδίκτυο		124
16 Σύγχρονο Παραμύθι	Εξιστόρηση, συζήτηση	2	60	Διακρίσεις	Εκπαίδευση και αναψυχή	Βία	127
17 Πιο Σημαντικό για Ποιόν;	Ιεράρχηση, ομοφωνία, συζήτηση	3	60	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα			132
18 Μια φορά κι ένα καιρό	Εξιστόρηση, συζήτηση	2	40	Δημοκρατία	Διακρίσεις	Ισότητα μεταξύ των φύλων	136

19 Παιχνίδια με Εικόνες	Παιχνίδι με εικόνες	2	30	Διακρίσεις	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα	Μέσα ενημέρωσης και το Διαδίκτυο	141
20 Οραματιζόμενοι Τρόπους Αποφυγής της Βίας	Δημιουργία φωτογραφιών ανθρώπων, συζήτηση	1	60	Βία			144
21 Οι Μαριονέτες Αφηγούνται την Ιστορία	Δραματοποίηση ιστορίας με μαριονέτες, συζήτηση	2	120	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα			146
22 Βάζω τα Δικαιώματα στο Χάρτη	Σχέδιο, ανάλυση, συζήτηση	2-3	60	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα			148
23 Δικαιώματα του Κουνελιού	Φαντασία, προβληματισμός, συζήτηση	1	30	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα			151
24 Κόκκινος Συναγερμός	Ενεργό υπαίθριο ομαδικό παιχνίδι	2	60	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα			153
25 Γαϊτανάκι Δικαιωμάτων	Δημιουργική δραστηριότητα	2	120-180	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα	Ισότητα μεταξύ των φύλων		159
26 Σαλπάροντας σε μια Νέα Χώρα	Ιεράρχηση, συζήτηση	1	45	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα			164
27 Σιωπηλός Ομιλητής	Παιχνίδι ρόλων, παιχνίδι εικασίας	2	45	Διακρίσεις	Υγεία και ευημερία	Συμμετοχή	171
28 Κάνε Ένα Βήμα Μπροστά	Παιχνίδι ρόλων, προσομοίωση, συζήτηση	2	60	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα	Διακρίσεις	Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός	174
29 Η Μάχη του Πορτοκαλιού	Ομαδικός ανταγωνισμός και συζήτηση	1	30	Ειρήνη και ανθρώπινη ασφάλεια			180
30 Σταγόνες	Παιχνίδι, συζήτηση	2	60	Περιβάλλον	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα		182
31 Είμαστε Οικογένεια	Σχέδιο, συζήτηση	2	60	Διακρίσεις	Οικογένεια και εναλλακτική φροντίδα	Ισότητα μεταξύ των φύλων	186
32 Τι Υπέροχος Κόσμος	Σχέδιο, συζήτηση	1	50	Διακρίσεις	Περιβάλλον	Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός	188
33 Τι μου Αρέσει και τι Κάνω	Δηλώνουμε τις προτιμήσεις μας, συζήτηση	2	45	Διακρίσεις	Οικογένεια και εναλλακτική φροντίδα	Ισότητα μεταξύ των φύλων	191
34 Τι θα γινόταν...;	Ανάλυση, συζήτηση, δραματοποίηση	3	60	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα	Εκπαίδευση και αναψυχή	Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός	193
35 Πού Στέκεσαι;	Συζήτηση με ορισμένη κίνηση	1	30-40	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα	Συμμετοχή		197
36 Ποιος Βρίσκεται Πίσω από εμένα;	Παιχνίδι με εικόνες, συζήτηση	2	30	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα	Διακρίσεις	Μέσα ενημέρωσης και το Διαδίκτυο	199
37 Ποιος Πρέπει να Αποφασίσει;	Λήψη αποφάσεων, συζήτηση	2	45	Οικογένεια και εναλλακτική φροντίδα	Συμμετοχή		202

38 Λέξεις Που Πληγώνουν	Φτιάχνουμε λίστες, ιεράρχηση, συζήτηση	2	60	Διακρίσεις	Ισότητα μεταξύ των φύλων	Βία	205
39 Παγκόσμια Καλοκαιρινή Κατασκήνωση	ιεράρχηση, διαπραγμάτευση, συζήτηση	2-3	45-60	Διακρίσεις	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα		208
40 Zabderfilio	Εξιστόρηση, δραστηριότητα σκέψης	1	35	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Διακρίσεις		212

IV. ΔΡΑΣΤΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ένα Σώμα Γνώσης

ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΠΟΣΑ ΗΞΕΡΑ!

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Εκπαίδευση και αναψυχή, Υγεία και ευημερία
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΕΣ	7-13
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	2x60 λεπτών περιόδους
ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ	4-30 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Φτιάχνουμε ένα κολάζ, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά γεμίζουν ένα περίγραμμα σώματος με τις γνώσεις και τις ικανότητες που σχετίζονται με διαφορετικά μέρη του σώματος. Συζητούν για το πώς μπορούν να αποκτήσουν αυτή τη γνώση, και το τι συμβαίνει αν δεν έχεις την ευκαιρία ή το δικαίωμα να την αποκτήσεις, ή αν μέρη του σώματος σου δεν έχουν αναπτυχθεί όπως θα έπρεπε.

Στόχοι:
- Να ανακαλύψουμε τις δικές μας ικανότητες και τις γνώσεις όπως και των άλλων.
- Να αναγνωρίσουμε τους τρόπους και τους τόπους για μάθηση.
- Να συζητήσουμε το δικαίωμα στην εκπαίδευση.
- Να αντιληφθούμε τους ανθρώπους με διαφορετικές ικανότητες.

Προετοιμασία:
- Συλλογή περιοδικών

Υλικά:
- Μεγάλα κομμάτια χαρτί
- Μαρκαδόροι
- Περιοδικά για κόψιμο εικόνων
- Ψαλίδια, κόλλα και άλλα υλικά για τη δημιουργία κολάζ

ΟΔΗΓΙΕΣ

Περίοδος 1:

1. Κάντε εισαγωγή στο θέμα υπενθυμίζοντας στα παιδιά ότι έχουν το ανθρώπινο δικαίωμα να μπορούν να μάθουν και να αναπτυχθούν όσο το δυνατό περισσότερο. Παρατηρήστε ότι ήδη έχουν πολλές γνώσεις και ικανότητες, τις οποίες πιθανόν δεν γνωρίζουν ότι τις έχουν. Ρωτήστε τους, για παράδειγμα, να ονομάσουν ορισμένα πράγματα που ξέρουν πώς να τα κάνουν, τα οποία δεν ήξεραν να κάνουν όταν ήταν πέντε ή έξι χρονών (π.χ. διάβασμα, γράψιμο, μέτρημα χρημάτων, να λένε την ώρα). Εξηγήστε τους ότι με αυτή τη δραστηριότητα θα μάθουν για το δικαίωμά τους στη μάθηση και στην ανάπτυξη.

2. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των τεσσάρων και δώστε σε κάθε ομάδα ένα κομμάτι χαρτί, αρκετά μεγάλο για να σχεδιάσουν πάνω του το περίγραμμα ενός από τα παιδιά, και υλικά για τη δημιουργία ενός κολάζ. Εξηγήστε τους τη δραστηριότητα:
   α. Κάθε ομάδα θα σχεδιάσει σε πραγματικό μέγεθος το περίγραμμα ενός παιδιού.
   β. Έπειτα σκεφτείτε τι γνωρίζετε και τι μπορείτε να κάνετε πιο καλά. Για κάθε πράγμα που γνωρίζετε ή που μπορείτε να κάνετε, σκεφτείτε ποιο μέρος του σώματος χρειάζεστε για να το κάνετε. Περιλάβετε σωματικές (π.χ. τραγούδι, ποδηλασία), πνευματικές (π.χ. μαθηματικά, να θυμάσαι ανέκδοτα) και προσωπικές ικανότητες (π.χ. να είσαι καλός φίλος, να κρατάς μυστικά).
   γ. Μετά κάντε τη γνώση ή ικανότητα εμφανή: σχεδιάστε, ζωγραφίστε, γράψετε ή κολλήστε αναπαραστάσεις αυτών των πραγμάτων στο μέρος του σώματος που

θα χρησιμοποιούσατε για αυτά. Για παράδειγμα, αν είστε καλός στο ποδόσφαιρο, μπορείτε να σχεδιάσετε μια μπάλα ποδοσφαίρου πάνω στο πόδι της φιγούρας (ή στο κεφάλι;)· αν διαβάζετε καλά, τότε μπορείτε να κόψετε την εικόνα ενός βιβλίου και να την τοποθετήσετε κοντά στα μάτια της φιγούρας· αν είστε καλός στο τραγούδι, μπορείτε να δείξετε μουσικές νότες να βγαίνουν από το στόμα της φιγούρας).

δ. Επίσης, σκεφτείτε και άλλα πράγματα που γνωρίζετε και μπορείτε να κάνετε, όχι μόνο αυτά που μπορείτε να κάνετε καλύτερα.

3. Αφήστε τα παιδιά να δουλέψουν πάνω σε αυτό το έργο μέχρι η φιγούρα να καλυφθεί λίγο ή πολύ ολόκληρη με σχέδια/ εικόνες/ σλόγκαν, κτλ.

4. Μαζέψτε τα παιδιά κοντά σας και ζητήστε από κάθε ομάδα να 'συστήσει' το 'παιδί' της στις άλλες ομάδες, εξηγώντας μερικές από τις ικανότητες και τις γνώσεις που έχουν συμπεριλάβει. Αν είναι δυνατό αφήστε τις φιγούρες αυτέςστον τοίχο μέχρι την επόμενη περίοδο.

Περίοδος 2:

1. Ζητήστε από τα παιδιά να συλλέξουν τις φιγούρες τους και να επιστρέψουν στις αρχικές τους ομάδες. Δώστε τους τις εξής οδηγίες:

α. Σκεφτείτε ξανά τις ικανότητες και τις γνώσεις που εικονογραφήσατε πάνω στο παιδί σας. Πώς αποκτήσατε αυτή τη γνώση και τις ικανότητες; Σε ποιό χώρο ή ποιό άτομο, θεσμός ή ποια κατάσταση σας βοήθησε να μάθετε αυτά τα πράγματα; Για παράδειγμα, μπορεί να έχετε μάθει να πλέκετε ή να παίζετε χαρτιά από κάποιο παππού ή γιαγιά, μπορεί να έχετε μάθει ένα παιχνίδι από τα παιδιά της γειτονιάς σας, ή μπορεί να έχετε μάθει την ιστορία της χώρας σας στο σχολείο.

β. Όταν μπορείτε να αναγνωρίσετε από πού πήρατε συγκεκριμένες γνώσεις ή ικανότητες, σχεδιάστε ένα τόξο από την εικόνα που αντιπροσωπεύει αυτή την ικανότητα μέχρι το πλαίσιο του χαρτιού και γράψετε την ονομασία της πηγής μάθησης.

2. Μαζέψτε ξανά τα παιδιά και ζητήστε τους να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα τους σε ολόκληρη την ομάδα. Κάντε ένα κατάλογο όλων των πηγών μάθησης όπως αναφέρονται, ελέγχοντας τα αντικείμενα κάθε φορά που αναφέρονται.

Απολογισμός και αξιολόγηση

1. Ζητήστε από τα παιδιά να κάνουν απολογισμό αυτής της δραστηριότητας κάνοντας τους ερωτήσεις σαν και αυτές:

α. Ήταν εύκολο να βρείτε αυτά τα πράγματα που είστε ικανοί να κάνετε;
β. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κολάζ;
γ. Μήπως παραλείψετε οποιανδήποτε σημαντική ικανότητα από το κολάζ;
δ. Θυμάστε πάντα από πού μάθατε αυτές τις ικανότητες/γνώσεις;
ε. Ήταν πάντα ένας τόπος ή άτομο που σας δίδαξε αυτό το πράγμα;
ζ. Γιατί νομίζετε πως σας ζήτησα να θυμηθείτε το πώς αποκτήσατε τη γνώση ή τις ικανότητες σας;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:

α. Νομίζετε πως όλα τα παιδιά μπορούν να μάθουν τα πράγματα που αναφέρατε; Γιατί ή γιατί όχι;
β. Ποια άτομα ή θεσμοί χρειάζονται τα παιδιά για να μπορούν να μάθουν αυτά τα πράγματα;
γ. Υπάρχουν μήπως άτομα ή θεσμοί που είναι πιο σημαντικά από άλλα (π.χ. είναι ένα σχολείο πιο σημαντικό από ένα αθλητικό όμιλο);
δ. Τι συμβαίνει αν κάποια από αυτές τις πηγές μάθησης δεν υπάρχει;
   I. Για παράδειγμα, αν δεν υπήρχε σχολείο; Πώς θα μπορούσαν τα παιδιά να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν; Τι θα συμβεί αν δεν αποκτήσουν αυτές τις ικανότητες; Είναι σημαντικές; Πώς θα επηρεάσει την υπόλοιπη ζωή τους;
   II. Για παράδειγμα, αν δεν υπήρχαν άλλα παιδιά για να παίζετε μαζί τους, αν δεν υπήρχαν μέλη της οικογένειας για να μάθετε από αυτά, ή αν δεν υπήρχαν ομάδες και κέντρα νεότητας;
   III. Για παράδειγμα, αν ένα παιδί είναι ανάπηρο και δεν μπορεί να συμμετέχει σε σχολεία και ομίλους ή να παίξει με άλλα παιδιά;

ε. Συσχετίστε διαφορετικά μέρη του σώματος με διαφορετικές ικανότητες και γνώσεις. Τι συμβαίνει όταν ένα παιδί έχει μια αναπηρία και δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει το συγκεκριμένο μέρος του σώματος του; Μήπως υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι για να κάνει ή να μάθει ορισμένα πράγματα; Πώς θα μπορούσε ένα παιδί με αναπηρίες να αναπτύξει άλλες δεξιότητες;
ζ. Γνωρίζετε κάποιον που να έχει περιορισμένες πιθανότητες να μάθει; Πώς νομίζετε ότι αντιμετωπίζει το γεγονός αυτό το συγκεκριμένο άτομο; Στηρίζετε καθόλου αυτό το άτομο;
η. Γιατί νομίζετε τα παιδιά έχουν το ανθρώπινο δικαίωμα στη μάθηση και την ανάπτυξη.

Εισηγήσεις για τη συνέχεια

- Αναρτήστε στον τοίχο τα κολάζ ώστε να μπορούν να τα βλέπουν τα παιδιά και άλλοι.
- Οι δραστηριότητες «ΜΕ ΔΕΜΕΝΑ ΤΑ ΜΑΤΙΑ», σ. 79, και «ΣΙΩΠΗΛΟΣ ΟΜΙΛΗΤΗΣ», σ. 171, ενθαρρύνουν τα παιδιά να σκεφτούν το πώς θα μπορούσαν να αντεπεξέλθουν με μια αναπηρία. Η δραστηριότητα «ΑΓΑΠΗΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ», σ. 112, ζητά από τα παιδιά να σκεφτούν την ίδια εμπειρία μέσα από τα μάτια τριών διαφορετικών παιδιών, ένα με μαθησιακές δυσκολίες και ένα με μια χρόνια πάθηση.

Ιδέες για δράση

- Προσκαλέστε κάποιον με μαθησιακές δυσκολίες ή μια ΜΚΟ που εργάζεται με ομάδες τέτοιων ατόμων για να συζητήσει με τα παιδιά τις μαθησιακές δυσκολίες και τις εναλλακτικές στρατηγικές μάθησης με παιδιά.
- Κάντε εισαγωγή πάνω στο θέμα των τρόπων μάθησης (Βλέπε ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ, σ. 43, δίνετε έμφαση στο ότι υπάρχουν πολλά επίπεδα ωριμότητας και τρόποι μάθησης). Ενθαρρύνετε τα παιδιά να καθορίσουν τους δικούς τους τρόπους μάθησης και αυτούς τους τρόπους, οι οποίοι είναι ευκολότεροι ή πιο δύσκολοι για αυτούς. Προσπαθήστε να αναπτύξετε στρατηγικές με τα παιδιά για το πώς να στηρίξετε τη μάθηση ο ένας του άλλου.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Αυτή η δραστηριότητα θα μπορούσε επίσης να εκτελεστεί με τα παιδιά να δουλεύουν πάνω σε ξεχωριστές φιγούρες ή να δουλεύουν σε ζευγάρια.
- Ενθαρρύνετε τα παιδιά να δώσουν στο ‘άτομο’ τους ένα όνομα, και να γράψουν το δικό τους όπως και τα ονόματα όλων των μελών της ομάδας πάνω στο κολάζ τους.
- Ορισμένα παιδιά μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολία στο να θυμηθούν το πώς έμαθαν κάτι, ιδιαίτερα αν το άτομο από όπου το έμαθαν βρίσκεται εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος. Υπενθυμίστε στα παιδιά ότι έχουν μάθει πολλά ο ένας από τον άλλο όπως και από τα μέλη της οικογένειας τους και άλλους ενήλικες στη ζωή τους. Βοηθήστε τους να αντιληφθούν ότι η επαφή με άλλα παιδιά είναι μια σημαντική πηγή μάθησης, την οποία μπορεί να στερηθεί ένα παιδί με αναπηρίες. Δεν είναι απαραίτητο να αποδώσουν κάθε ικανότητα που έχουν καταχωρήσει τα παιδιά. Ο στόχος είναι να επιτρέψετε στα παιδιά να αναγνωρίσουν τη σημασία των πολλών πηγών μάθησης και ανάπτυξης.
- Για τον απολογισμό, βοηθήστε τα παιδιά να συνδέουν τον τρόπο που απόκτησαν τη γνώση που έχουν ή τις ικανότητες τους με το τι συμβαίνει όταν ένα παιδί δεν έχει πρόσβαση σε τέτοιους χώρους, άτομα ή καταστάσεις.
- Δώστε έμφαση στο ότι όλοι έχουν ίσο δικαίωμα στη μάθηση, παρόλο που μπορεί να μη μαθαίνουν όλοι με τον ίδιο τρόπο.

2. Ένα Σύνταγμα για την Ομάδα Μας

ΠΟΙΟΣ ΕΧΕΙ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΟΥ;

ΘΕΜΑΤΑ	Πολιτότητα, Δημοκρατία, Συμμετοχή
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 3
ΗΛΙΚΙΕΣ	10-13 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	Φάση 1: 60-90 λεπτά, Φάση 2: 30-45 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	10-30 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Συζήτηση, Ομοφωνία, Δημιουργία κανόνων
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά αναπτύσσουν ένα 'σύνταγμα' για την ομάδα δηλώνοντας τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να κατανοήσουμε τη σχέση μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων • Να συνδέσουμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις με την καθημερινή ζωή • Να δώσουμε έμφαση στη συμμετοχή για τη δημιουργία και την προστασία των δικαιωμάτων • Να δημιουργήσουμε ένα συμφωνημένο σύνολο από κανόνες και υποχρεώσεις για την ομάδα
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Καμία
ΥΛΙΚΑ	• Μολύβι για κάθε συμμετέχοντα • Ένα διάγραμμα σπιράλ και μαρκαδόρους • Προαιρετικό: Αντίγραφα της απλουστευμένης ΣΔΠ

Στόχοι:
- Να κατανοήσουμε τη σχέση μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων
- Να συνδέσουμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις με την καθημερινή ζωή
- Να δώσουμε έμφαση στη συμμετοχή για τη δημιουργία και την προστασία των δικαιωμάτων
- Να δημιουργήσουμε ένα συμφωνημένο σύνολο από κανόνες και υποχρεώσεις για την ομάδα

Προετοιμασία: Καμία

Υλικά:
- Μολύβι για κάθε συμμετέχοντα
- Ένα διάγραμμα σπιράλ και μαρκαδόρους
- Προαιρετικό: Αντίγραφα της απλουστευμένης ΣΔΠ

ΟΔΗΓΙΕΣ

Φάση Ένα
- Εξερευνήστε την εμπειρία και την κατανόηση των παιδιών για τους κανόνες και τις υποχρεώσεις, ξεκινώντας με ορισμένους περιορισμούς που να καταλαβαίνουν ήδη. Ζητήστε τους να ολοκληρώσουν προτάσεις σαν και αυτή:
  «Δεν έχω το δικαίωμα να___επειδή...» (π.χ. Δεν έχω το δικαίωμα να χτυπώ τους ανθρώπους όταν είμαι θυμωμένος επειδή.../ Δεν έχω το δικαίωμα να συμπεριφέρομαι άδικα στους ανθρώπους). Κάντε ένα κατάλογο όλων αυτών και έπειτα ζητήστε από τα παιδιά να μετατρέψουν αυτές τις δηλώσεις από αρνητικές σε θετικές (π.χ. Έχω το δικαίωμα να μη με χτυπούν/ Έχω το δικαίωμα να μου συμπεριφέρονται δίκαια).

- Όταν τα παιδιά κατανοήσουν τη διαδικασία της δημιουργίας θετικών δηλώσεων για δικαιώματα όπως αυτές, χωρίστε τους σε μικρές ομάδες των τεσσάρων ή των πέντε. Δώστε σε κάθε ομάδα χαρτί και μαρκαδόρους. Εξηγήστε τους ότι:
  - Κάθε μικρή ομάδα πρέπει να θέσει τρεις ή τέσσερις βασικούς κανόνες για ολόκληρη την ομάδα.
  - Πρέπει να χρησιμοποιούν τη φράση «Όλοι έχουν το δικαίωμα να...» (π.χ. Όλοι έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν.).
  - Μπορούν να γράψουν κάτω ένα δικαίωμα μόνο όταν όλη η ομάδα συμφωνεί σε αυτό.
  - Ο στόχος δεν είναι να έχουμε πολλούς κανόνες αλλά κανόνες που όλοι αποδέχονται.
- Μαζέψτε ολόκληρη την ομάδα μαζί και ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τους κανόνες της. Καταγράψτε
  τους πάνω σε ένα πίνακα όπως τον πιο κάτω.
  - Ζητήστε πρώτα για τα συγκεκριμένα δικαιώματα που έχουν αναγνωρίσει οι ομάδες.
    Συνδυάστε τα παρόμοια δικαιώματα, ζητώντας την έγκριση της ομάδας για οποιαδήποτε αλλαγή στη γλώσσα γραφής. Κάντε ένα κατάλογο στον πίνακα κάτω από τη στήλη 'Δικαιώματα'.
  - Μετά από την καταχώρηση ενός δικαιώματος, ρωτήστε τα παιδιά ποια είναι η συγκεκριμένη υποχρέωση που πρέπει να έχει κάθε άτομο ώστε όλοι να απολαμβάνουν αυτό το δικαίωμα. Γράψτε την στη στήλη 'Υποχρεώσεις'
    δίπλα από το αντίστοιχο δικαίωμα, χρησιμοποιώντας γλώσσα γραφής όπως, «Έχω την υποχρέωση να....», ή «Θα πρέπει να...»
- Έπειτα ρωτήστε τα παιδιά ποια υποχρέωση περιλαμβάνει το κάθε δικαίωμα. Γράψτε το αυτό ως δήλωση δίπλα από τη δήλωση δικαιώματος, χρησιμοποιώντας το πρώτο πρόσωπο (π.χ. Έχω την υποχρέωση να μην αποκλείω κάποιον από το να συμμετέχει).

ΣΥΝΤΑΓΜΑ	
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	**ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ**
Όλοι έχουν δικαίωμα στην ίση μεταχείριση. Όλοι έχουν το δικαίωμα στο να εκφέρουν μια γνώμη.	Έχω την υποχρέωση να φέρομαι σε όλους δίκαια. Θα πρέπει να δίνω σε όλους το δικαίωμα να εκφέρουν μια γνώμη.

- Αφού περιλάβετε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν καταχωρήσει οι μικρές ομάδες, ζητήστε από τα παιδιά να αναθεωρήσουν το προσχέδιο του συντάγματός τους.
  - Επισημάνετε στα παιδιά ότι είναι καλύτερα να έχουν λίγους, καλούς κανόνες αντί για πάρα πολλούς και όχι τόσο καλούς κανόνες. Μπορούν οποιαδήποτε από αυτά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις να συνδυαστούν; Μπορούν οποιαδή ποτε να αποκλειστούν;
  - Υπάρχουν άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις που πρέπει να προστεθούν;
- Όταν οι κατάλογοι από δικαιώματα και υποχρεώσεις ολοκληρωθούν, ρωτήστε τα παιδιά κατά πόσο θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν αυτές τις δηλώσεις ως ένα είδος 'συντάγματος' για την ομάδα τους.
  - Είναι πρόθυμοι να ακολουθήσουν αυτούς τους κανόνες που έχουν οι ίδιοι φτιάξει;
  - Ποιος είναι υπεύθυνος για να διασφαλίσει ότι όλοι ακολουθούν αυτό το 'Σύνταγμα';
  - Τι συμβαίνει όταν ένα άτομο παραβιάζει κάποιο από αυτά τα δικαιώματα;
  - Είναι απαραίτητο να υπάρχουν συνέπειες γι' αυτό που δεν ακολουθεί τους κανόνες; Γιατί;
- Όταν έχετε καταλήξει στην τελική εκδοχή του 'συντάγματος', κάντε ένα καθαρό αντίγραφο και αναρτήστε το σε ένα ορατό χώρο.
  Εξηγήστε τους ότι αυτοί θα είναι οι κανόνες μας για να δουλεύουμε και να παίζουμε μαζί, τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα παιδιά.
- Τερματίστε τη συζήτηση δίνοντας έμφαση στο ότι οι κανόνες και οι υποχρεώσεις μας βοηθούν στο να ζούμε μαζί με τρόπο που να επιτρέπει να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματά μας. Οι κανόνες προστατεύουν τα δικαιώματα μας (π.χ. να συμμετέχουμε, να έχουμε μια γνώμη, να μαθαίνουμε, να παίζουμε, κτλ.), μας κρατούν ασφαλείς και υγιείς και μας δίνουν επίσης την υποχρέωση να σεβόμαστε τα δικαιώματα των άλλων.

Απολογισμός και αξιολόγηση

1. Ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν τις εμπειρίες τους από αυτή τη δραστηριότητα.
   α. Ήταν εύκολο για τη μικρή ομάδα σας να αναπτύξει αυτόν τον κατάλογο με δικαιώματα; Ήταν εύκολο να φτιάξετε ένα κατάλογο με υποχρεώσεις;
   β. Ήταν εύκολο να δουλέψετε μαζί σε ομάδες; Ποια είναι μερικά από τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του να δουλεύετε μέσα σε μια ομάδα;
   γ. Υπήρχαν καθόλου ιδέες για δικαιώματα που δεν συμφωνήθηκαν από όλη την ομάδα; Γιατί;
   δ. Τι κάνατε με τις ιδέες που δεν συμφωνήθηκαν; Υπήρξε κάποιος που προσπάθησε να πείσει την υπόλοιπη ομάδα ώστε να συμφωνήσουν μαζί του; Υπήρξαν ιδέες που αναθεωρήσατε;
   ε. Τι μάθατε για τον εαυτό σας με αυτή τη δραστηριότητα; Τι μάθατε για τους κανόνες και τις υποχρεώσεις;
   ζ. 'Μάθατε τίποτα για τη δημοκρατία;

2. Συζητήστε το σκοπό των κανόνων και των υποχρεώσεων κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές πιο κάτω και καταγράφοντας τις απαντήσεις των παιδιών.
   α. Ποιους κανόνες έχετε στη ζωή σας (π.χ. στο σπίτι, στο σχολείο, σε άλλα περιβάλλοντα): Ποιος φτιάχνει αυτούς τους κανόνες;
   β. Ποιες υποχρεώσεις έχετε; Ποιος σας έδωσε αυτές τις υποχρεώσεις;
   γ. Έχουν και οι ενήλικες κανόνες και υποχρεώσεις; Από πού ήρθαν αυτοί;
   δ. Γιατί έχουν όλοι κανόνες και υποχρεώσεις; Τους χρειαζόμαστε;
   ε. Τι συμβαίνει όταν κάποιος δεν ακολουθεί τους κανόνες; Είναι απαραίτητο να υπάρχουν συνέπειες για κάποιον που δεν ακολουθεί τους κανόνες; Γιατί;

3. Συζητήστε την εφαρμογή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Τώρα που έχετε συμφωνήσει για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, πώς θα διασφαλίσετε ότι όλοι τα ακολουθούν;
   β. Ποιος έχει την ευθύνη να βλέπει ότι αυτά τα δικαιώματα γίνονται σεβαστά;
   γ. Θα πρέπει να υπάρχουν συνέπειες για το άτομο που δεν ακολουθεί τους κανόνες; Ποιος πρέπει να αποφασίσει για τις συνέπειες;

Φάση Δυο

1. Μερικές μέρες ή εβδομάδες αφότου έχετε φτιάξει το Σύνταγμα, ζητήστε από τα παιδιά να το αναθεωρήσουν. Επισημάνετε ότι συχνά οι κανόνες πρέπει να βελτιώνονται, να αποκλείονται ή να προστίθενται καινούριοι.
   α. Συμφωνούν ακόμη στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που είχαν αναπτύξει πρωτύτερα;
   β. Μήπως είναι δυσκολότερο να ακολουθηθούν κάποιες υποχρεώσεις; Γιατί;
   γ. Υπάρχει κάτι στο Σύνταγμά τους που πρέπει να αλλάξει; Να αποκλειστεί; Να προστεθεί;

2. Συζητήστε την επιβολή κανονισμών και υποχρεώσεων, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Υπάρχουν δικαιώματα που παραβιάζονται συχνότερα από άλλα; Γιατί;
   β. Ποιος λαμβάνει την ευθύνη να διασφαλίσει ότι αυτά τα δικαιώματα γίνονται σεβαστά;
   γ. Ποιος αποφασίζει τι συμβαίνει όταν κάποιος παραβιάζει ένα από τους κανόνες της ομάδας;

Απολογισμός και Αξιολόγηση

- Συζητήστε το τι σημαίνει να υπάρχουν κανόνες για την ομάδα, οι οποίοι φτιάχτηκαν από την ίδια την ομάδα. Συσχετίστε αυτήν τη διαδικασία με τον τρόπο που φτιάχνονται οι νόμοι σε μια δημοκρατία.
  - Βοηθάει το γεγονός ότι υπάρχει ένα Σύνταγμα για την ομάδα μας;
  - Κάνει διαφορά το γεγονός ότι η ομάδα έφτιαξε η ίδια τους δικούς της κανόνες;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Μπορεί να θέλετε κάθε παιδί να κρατήσει ένα αντίγραφο του 'Συντάγματος' της ομάδας.
- Όταν παρουσιάζονται συγκρούσεις ή προβλήματα μέσα στην ομάδα, προσπαθή-

στε να χρησιμοποιείτε το σύνταγμα της ομάδας για να το επιλύσετε. Τα πραγματικά προβλήματα συνήθως βοηθούν στο να φέρουν στην επιφάνεια τις ανάγκες που απαιτούν την αναθεώρηση του 'συντάγματος'.

- Μπορεί να θέλετε να επεκταθείτε περισσότερο με την Φάση 2, Βήμα 2 ώστε να επιτρέψετε στα παιδιά να αναπτύξουν σε συνεργασία ορισμένες καθορισμένες συνέπειες για την παραβίαση των κανονισμών.
- Δώστε στα παιδιά αντίγραφα της απλοποιημένης ΣΔΠ, σ. 306. Ζητήστε τους να συγκρίνουν το δικό τους σύνταγμα με αυτό το έγγραφο για τα δικαιώματα όλων των παιδιών στον κόσμο. Μήπως υπάρχουν δικαιώματα και οι αντίστοιχες τους υποχρεώσεις μέσα στην ΣΔΠ που θα ήθελαν να προσθέσουν στο σύνταγμά τους;
- Με τα μεγαλύτερα παιδιά, συζητήστε το γιατί τα παιδιά χρειάζονται μια ειδική σύμβαση που να καθορίζει τα δικαιώματά τους. Μήπως τα παιδιά έχουν διαφορετικά ανθρώπινα δικαιώματα από αυτά των ενηλίκων; Διαφορετικές υποχρεώσεις; Βοηθήστε τα παιδιά να κατανοήσουν τη σχέση μεταξύ των υποχρεώσεων και την αρχή της ΣΔΠ για τις αναπτυσσόμενες ικανότητες.
- Η δραστηριότητα «Η ΚΑΘΕ ΨΗΦΟΣ ΜΕΤΡΑ», σ. 217, η οποία εμπλέκει τα παιδιά στη διαδικασία λήψης δημοκρατικών αποφάσεων, είναι πολύ καλή προεισαγωγική ή ακόλουθη δραστηριότητα ή δραστηριότητα παρακολούθησης.

Ιδέες για δράση

- Ζητήστε από τα παιδιά να μάθουν αν το σχολείο τους, η ομάδα τους ή ο όμιλός τους έχει ένα σύνολο από κανονισμούς και κανόνες ή διαδικασίες που να διαφυλάσσουν και να προστατεύουν τα δικαιώματα των παιδιών, και αν αυτοί οι κανόνες δηλώνουν επίσης και τις υποχρεώσεις τους. Αν ναι, τότε ζητήστε τους να αξιολογήσουν αυτούς τους κανόνες:
  - Ποιος τους έφτιαξε;
  - Συμφωνείτε με αυτούς τους κανόνες;
  - Μπορούν να αλλάξουν; Αν ναι, πώς;
  - Τι συμβαίνει αν οι άνθρωποι δεν ακολουθούν αυτούς τους κανόνες;

Συμβουλές για το συντονιστή

- Ορισμένα παιδιά μπορεί να μην γνωρίζουν τη λέξη ή την έννοια του 'συντάγματος'. Μπορεί να αποφασίσετε να μην εισάγετε αυτή τη λέξη (Φάση 1, Βήμα 4) και πολύ απλά να ονομάσετε το έγγραφο «οι κανόνες και οι υποχρεώσεις της ομάδας μας». Από την άλλη, μπορεί να θελήσετε να εισάγετε την έννοια του συντάγματος πριν από αυτή τη δραστηριότητα, ζητώντας από τα παιδιά να βρουν απαντήσεις στα ακόλουθα:
  - Η χώρα μας έχει σύνταγμα;
  - Τι υπάρχει στο σύνταγμά μας;
  - Ποιος το έγραψε; Πότε γράφτηκε;
  - Ποιος ελέγχει αν γίνεται σεβαστό ή όχι;
  - Τι συμβαίνει όταν κάποιος δεν ακολουθεί το σύνταγμά μας;
- Πολλά παιδιά έχουν αρνητική αντίδραση στους κανόνες, θεωρώντας τους ως περιορισμούς για την ελευθερία τους. Μπορεί να χρειαστεί να αναλώσετε χρόνο μαζί τους, συζητώντας και δίνοντας τους παραδείγματα για το λόγο που χρειαζόμαστε τους κανόνες για να ζούμε όλοι μαζί.
- Τα νεαρά παιδιά μπορεί να χρειαστούν βοήθεια για να διαχωρίσουν μεταξύ των υποχρεώσεων που σχετίζονται με την προσωπική υποχρέωση του καθενός προς τους άλλους (π.χ. περιμένουμε τη σειρά μας, σεβόμαστε τη διαφορετικότητα, αποφεύγουμε τη βία) και των περιορισμών ή των υποχρεώσεων που τους θέτουν οι ενήλικες (π.χ. βουρτσίζουμε τα δόντια μας, στρώνουμε το κρεβάτι, σηκώνουμε το χέρι στο σχολείο, κάνουμε τα μαθήματα που μας βάζουν για το σπίτι).
- Δώσε έμφαση στη σύνδεση μεταξύ των δικαιωμάτων και των ρόλων/ υποχρεώσεων του κάθε ατόμου, τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα παιδιά. Περιλάβετε την υποχρέωση της επιβολής κανόνων όπως και αυτής του να τους σεβόμαστε.

Προσαρμογές

1. Για να κάνετε αυτή τη δραστηριότητα λιγότερο πολύπλοκη για τα νεαρά παιδιά, κρατήστε συγκεκριμένη την εμπειρία:
   α. Κρατήστε επικεντρωμένη τη συζήτηση πάνω στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις
   β. Μην καταφύγετε στην πολυπλοκότητα των κανόνων, της επιβολής και της υποχρέωσης για επιβολή.

2. Για μεγαλύτερα παιδιά μπορείτε να επεκταθείτε περαιτέρω πάνω στην αφηρημένη σχέση μεταξύ των δικαιωμάτων, των κανόνων και των υποχρεώσεων με ερωτήσεις απολογισμού όπως αυτές:

α. Ποια είναι η σχέση μεταξύ των δικαιωμάτων και των κανόνων;
β. Ποια είναι η διαφορά μεταξύ των κανόνων και των υποχρεώσεων;

3. Ένα Ημερολόγιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Κάθε ημέρα του χρόνου είναι η ημέρα ενός ανθρώπινου δικαιώματος

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	120 λεπτά για τη δημιουργία του ημερολογίου· επιπρόσθετος χρόνος για τον κάθε μήνα
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	2-24 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Σχέδιο, ζωγραφική, κόψιμο, γραφική παρουσίαση πληροφοριών.
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Φτιάχνουμε ένα ομαδικό ημερολόγιο για να σημειώνουμε τις σημαντικές ημερομηνίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στόχοι:
- Να ευαισθητοποιήσουμε γενικά για τις πολλές πτυχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Να ευαισθητοποιήσουμε για τις διαιρέσεις του χρόνου (π.χ. μήνες, εβδομάδες, ημέρες της εβδομάδας) και το χρόνο για τις ειδικές περιστάσεις
- Να ενισχύσουμε τις οργανωτικές μας ικανότητες
- Να αναπτύξουμε τη φαντασία μας για τη δημιουργία εορτασμών

Προετοιμασία:
- Προετοιμάστε μια σελίδα ημερολογίου για τον κάθε μήνα με τις ημέρες της εβδομάδας γραμμένες σε στήλες
- Προετοιμάστε και φτιάξετε αντίγραφα ενός καταλόγου με τις Ξεχωριστές Μέρες για να Θυμόμαστε
- Ένα τετράγωνο κομμάτι χαρτί με τη λέξη 'ΓΕΝΕΘΛΙΑ' για το κάθε παιδί και ενήλικο μέλος της ομάδας

Υλικά:
- 12 κομμάτια χαρτί μεγέθους Α4, αν είναι δυνατό, πλαστικοποιημένα ή τοποθετημένα πάνω σε χαρτόνι
- Αντίγραφα ενός φυλλαδίου με ξεχωριστές μέρες για να τις θυμόμαστε
- Στυλό, μαρκαδόρους ή χρωματιστά μολύβια για την κάθε ομάδα
- Κολλητική ταινία, κόλλα ή ταινία σκρατς
- Ένα τετράγωνο κομμάτι χαρτί με τη λέξη 'ΓΕΝΕΘΛΙΑ' για το κάθε παιδί και συντονιστή
- Προαιρετικά: επιπρόσθετα υλικά τέχνης, ένα μικρό ημερολόγιο, ένα φιλικό προς τα παιδιά αντίγραφο της ΣΔΠ (βλέπε επισυναπτόμενο έντυπο).

Οδηγίες:
1. Εξηγήστε στα παιδιά ότι θα φτιάξουν ένα ημερολόγιο που θα τους βοηθήσει να γνωρίζουν ποιες είναι οι ξεχωριστές μέρες που έρχονται, ιδιαίτερα αυτές που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

2. Συζητήστε με τα παιδιά τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα και εξηγήστε τους (αν δεν γνωρίζουν ήδη) ότι υπάρχουν και δικαιώματα για τα παιδιά. Ζητήστε από τα παιδιά να δώσουν παραδείγματα με δικαιώματα των παιδιών και δώστε κι εσείς δικά σας παραδείγματα αν είναι αναγκαίο.

3. Ρωτήστε τα παιδιά αν γνωρίζουν οποιεσδήποτε ξεχωριστές μέρες που μπορούν να συσχετιστούν με τα δικαιώματα των παιδιών ή τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ζητήστε να σας πουν και για άλλες αργίες και ζητήστε τους να τις συσχετίσουν με τα δικαιώματα των παιδιών ή με τα ανθρώπινα δικαιώματα (π.χ. οι θρησκευτικές αργίες μπορούν να συνδεθούν με το δικαίωμα στην Ελευθερία Σκέψης, Συνείδησης και Πίστης· οι εθνικές αργίες με το δικαίωμα στην υπηκοότητα· οι πολιτισμικές αργίες με το δικαίωμα στον πολιτισμός). Φτιάξετε ένα κατάλογο με όλα αυτά. Ωθήστε τα παιδιά να είναι δημιουργικά και να σκεφτούν μερικές μέρες που να μπορούν να συνδεθούν με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ενθαρρύνετε τους να μαντέψουν. Έπειτα δώστε τους τον κατάλογο με τις «ξεχωριστές μέρες για να θυμόμαστε». Προσθέστε σε αυτόν τον κατάλογο κι άλλες αργίες που αναφέρθηκαν στη συζήτηση. Συζητήστε το πώς αυτές οι αργίες θα μπορούσαν να εορταστούν ώστε να παρουσιάζουν τη σημαντικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Χωρίστε τα παιδιά σε τέσσερις ομάδες και αναθέστε τρεις μήνες στην κάθε ομάδα για να εργαστούν σε αυτό. Δώστε σε κάθε ομάδα τρία φύλλα ημερολογίου, χρώματα, χρωματιστό χαρτί και άλλα υλικά που χρειάζονται για να ολοκληρώσουν τα ημερολόγια τους.

4. Εξηγήστε τους τις οδηγίες:
   α. Πρώτα βάλτε τις ημερομηνίες για τον κάθε μήνα
   β. Έπειτα γράψτε τα ονόματα των σημαντικών αργιών που έχει ο κάθε μήνας και διακοσμήστε τα τετράγωνα για να κάνετε την αργία να ξεχωρίζει. Η διακόσμηση θα πρέπει να συνδέεται με το θέμα της αργίας ή/και τα ανθρώπινα δικαιώματα που αφορά. Όταν μια αργία διαρκεί για περισσότερο από μια μέρα, σημειώστε όλες τις μέρες αυτής της αργίας. Περιλάβετε και τις σχολικές αργίες.
   γ. Έπειτα φτιάξτε ένα εξώφυλλο με τον τίτλο 'ΑΡΓΙΑ' για αυτές τις ξεχωριστές μέρες έτσι ώστε η αποκάλυψη τους να είναι μια έκπληξη· εφαρμόστε το εξώφυλλο αυτό με ταινία σκρατς ή με κολλητική ταινία.

5. Όταν οι σελίδες ολοκληρωθούν, βάλτε τις στον τοίχο ή κάτω στο πάτωμα έτσι ώστε να μπορούν όλοι να τις δουν. Εξηγήστε τους ότι έχουν παραλείψει ορισμένες πολύ σημαντικές αργίες.

6. Δώστε σε κάθε παιδί ένα τετράγωνο που να λέει 'ΓΕΝΕΘΛΙΑ'. Ζητήστε από κάθε παιδί να βρει τη σελίδα πάνω στο ημερολόγιο που σηματοδοτεί τα γενέθλια του, γράψτε 'τα γενέθλια του/ της.....' στη σωστή μέρα του ημερολογίου και καλύψτε την με το τετράγωνο που λέει 'ΓΕΝΕΘΛΙΑ'! (εφαρμοσμένο στην άκρη του με κολλητική ταινία έτσι ώστε να μπορεί να ανασηκώνεται ή να αφαιρείται). Όταν ολοκληρώσετε αυτή την εργασία, ρωτήστε τα παιδιά γιατί τα γενέθλια κάποιου σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και εξηγήστε τους ότι όλοι έχουν το ανθρώπινο δικαίωμα στη ζωή και στο να έχουν όνομα.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Συζητήστε τη δραστηριότητα χρησιμοποιώντας ερωτήσεις όπως αυτές:
   α. Σας άρεσε αυτή η δραστηριότητα;
   β. Τι μάθατε για το ημερολόγιο; Για τα ανθρώπινα δικαιώματα;
   γ. Για ποιες από αυτές τις ξεχωριστές μέρες ανυπομονείτε; Γιατί;

2. Επισημάνετε ότι παρόλο που γιορτάζουμε αυτές τις ξεχωριστές μέρες, τα ανθρώπινα δικαιώματα τα απολαμβάνουμε καθημερινά. Κάντε ερωτήσεις όπως:
   α. Ποια είναι μερικά από τα ανθρώπινα δικαιώματα που απολαμβάνετε καθημερινά; Ποιο ή ποια ανθρώπινα δικαιώματα απολαμβάνετε αυτή τη στιγμή;
   β. Έχουν όλα τα παιδιά αυτά τα δικαιώματα; Έχουν όλα τα παιδιά την ευκαιρία να τα απολαμβάνουν;
   γ. Τι μπορούμε να κάνουμε για να διασφαλίσουμε ότι προστατεύονται τα δικαιώματα όλων των παιδιών; Σε ποιον ανήκει αυτή η δουλειά;

3. Στην αρχή του κάθε μήνα, γυρίστε σελίδα στο νέο ημερολόγιο.
   α. Αφαιρέστε τα εξώφυλλα για να αποκαλύψετε τα γεγονότα που έρχονται.
   β. Εξηγήστε το νόημα της κάθε αργίας, δημιουργώντας τη σύνδεση με τα ανθρώπινα δικαιώματα.
   γ. Προγραμματίστε όλοι μαζί το πώς θα γιορτάσετε την κάθε μια.

Εισηγήσεις για συνέχεια
Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας μιας ξεχωριστής μέρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επιλέξτε μια δραστηριότητα από το COMPASITO που να αναφέρεται στα θέματα που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη αργία. Χρησιμοποιήστε τον πίνακα θεμάτων στη σ. 60 για να σας διευκολύνει σε αυτή την επιλογή.

Ιδέες για δράση
- Ζητήστε από τα παιδιά να προγραμματίσουν το πώς θα γιορτάσουν αυτές τις ξεχωριστές ημέρες και τα γενέθλια.
- Τα παιδιά μπορεί να θέλουν να κάνουν μια γιορτή για ορισμένες από τις αργίες, όπως για την Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή την Ημέρα Δικαιωμάτων των Παιδιών για ολόκληρη την κοινότητα.

Συμβουλές για το συντονιστή
- Μην αναπαράγετε ολόκληρον τον κατάλογο με τις ξεχωριστές μέρες αλλά επιλέξετε τις μέρες που έχουν σχέση με την ομάδα σας, ακόμη και αν τα παιδιά δε γνωρίζουν ακόμα αυτή την αργία. Οι μέρες που έχουν σημειωθεί με αστεράκι έχουν ιδιαίτερη σημασία για τα παιδιά ή/ και για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Μετακινηθείτε από ομάδα σε ομάδα καθώς τα παιδιά δουλεύουν για το ημερολόγιο μέχρι να είστε σίγουροι ότι τα παιδιά κατανοούν το νόημα της κάθε αργίας, πάνω στην οποία εργάζονται.
- Αν περιλαμβάνετε εθνικές ή τοπικές πολιτισμικές και θρησκευτικές αργίες, να είστε σίγουροι ότι περιλάβατε κι όλες εκείνες, τις οποίες γιορτάζουν οι οικογένειες και οι κοινότητες των παιδιών της ομάδας. Όταν έχετε αμφιβολίες, ζητήστε από τα παιδιά να φέρουν έναν κατάλογον από το σπίτι.
- Για να διασφαλίσετε ότι τα γενέθλια του κάθε παιδιού γιορτάζονται το ίδιο, αναπτύξετε μια ομαδική τελετουργία με τα ίδια πλεονεκτήματα, την ίδια αναγνώριση ή τις ίδιες απολαύσεις για το κάθε παιδί που γιορτάζει. Ανάλογα με την τοπική κουλτούρα, μπορεί να θέλετε να χρησιμοποιήσετε την ονομαστική γιορτή του παιδιού αντί για τα γενέθλιά του.
- Ψάξετε για τρόπους να κάνετε το ημερολόγιο να φαίνεται ζωντανό και διακοσμημένο. Ενθαρρύνετε τη χρήση κατάλληλων συμβόλων για την κάθε αργία και ονομάτων σε άλλες γλώσσες όπου αρμόζει.

Προσαρμογές:
- Για μικρότερα παιδιά:
  - Αφήστε τα να αντιγράψουν τις μέρες του μήνα από το ημερολόγιο. Επισημάνετε το γεγονός ότι διαφορετικοί μήνες έχουν 28/ 29, 30 ή 31 μέρες και ότι γι' αυτό το λόγο οι μήνες δεν ξεκινούν πάντα με την ίδια μέρα της εβδομάδας.
  - Δώστε στα παιδιά ένα ημερολόγιο με γραμμένες τις μέρες και ζητήστε τους να προσθέσουν μόνο τις ξεχωριστές μέρες.
- Για μεγαλύτερα παιδιά: δώστε τους αντίγραφα της φιλικής για τα παιδιά εκδοχής της ΣΔΠ ή/ και της ΟΔΔΑ και αφήστε τα παιδιά να συνδέσουν τις αργίες που έχουν στις σελίδες τους με συγκεκριμένα άρθρα από το έγγραφο.

ΠΗΓΗ
Υιοθετήθηκε και προσαρμόστηκε από το **COMPASS:** Ένα εγχειρίδιο για την **Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα με Νεαρά Άτομα** (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2002), σ. 263

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΜΕΡΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα για την Ειρήνη
8 ΜΑΡΤΙΟΥ	Διεθνής Ημέρα για την Γυναίκα
21 ΜΑΡΤΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα του Δάσους
22 ΜΑΡΤΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα Νερού
7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα Υγείας
22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ	Ημέρα της Γης
1 ΜΑΪΟΥ	Διεθνής Ημέρα Εργαζομένων
8 ΜΑΪΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου
9 ΜΑΪΟΥ	Ημέρα της Ευρώπης
15 ΜΑΪΟΥ	Διεθνής Ημέρα για τις Οικογένειες
1 ΙΟΥΝΙΟΥ	Διεθνής Ημέρα του Παιδιού*
5 ΙΟΥΝΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος
21 ΙΟΥΝΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα για την Ειρήνη και την Προσευχή
7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ	Ημέρα Εκπαίδευσης
8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ	Διεθνής Ημέρα για την Εξάλειψη του Αναλφαβητισμού
1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ	Διεθνής Ημέρα Μουσικής
5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα του Εκπαιδευτικού
16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα Φαγητού
25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ	Ημέρα των Ηνωμένων Εθνών
9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ	Ημέρα κατά του Ρατσισμού
16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ	Διεθνής Ημέρα για την Ανεκτικότητα
20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ	Παγκόσμια Ημέρα για τα Παιδιά
3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ	Διεθνής Ημέρα για τα Άτομα με Αναπηρίες
10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ	Ημέρα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*

***** Τα παιδιά γιορτάζονται τόσο στις 1 Ιουνίου, Διεθνής Ημέρα για τα Παιδιά, όσο και στις 20 Νοεμβρίου, Παγκόσμια Ημέρα για τα Παιδιά, η ημέρα τηρείται από τον ΟΗΕ και την UNESCO. Επιπλέον πολλές χώρες ακολουθούν τη δική τους ημέρα για τα παιδιά.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκεύη	Σαββάτο	Κυριακή

4. Διαφημίζοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα

ΑΣ ΠΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ!

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, προσαρμόσιμα για κάθε θέμα, Μέσα ενημέρωσης και Διαδίκτυο
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 3
ΗΛΙΚΙΕΣ	10-13 χρονών
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	4-24 παιδιά
ΧΡΟΝΟΣ	120-180 λεπτά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Αφήγηση ιστορίας, σχέδιο, γράψιμο
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά αναπτύσσουν μια τηλεοπτική διαφήμιση για τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να αναπτύξουμε ικανότητες κριτικής σκέψης για τη διαφήμιση και τα μέσα ενημέρωσης. • Να εξασκήσουμε τις δημιουργικές ικανότητες και τις ικανότητες στην επικοινωνία • Να αναπτύξουμε ιδέες για το πώς να προωθήσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών • Να εμβαθύνουμε την κατανόησή μας για τα ανθρώπινα δικαιώματα
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Προετοιμάστε μια σελίδα ημερολογίου για τον κάθε μήνα με τις ημέρες της εβδομάδας γραμμένες σε στήλες • Προετοιμάστε και φτιάξετε αντίγραφα ενός καταλόγου με τις Ξεχωριστές Μέρες για να Θυμόμαστε • Ένα τετράγωνο κομμάτι χαρτί με τη λέξη 'ΓΕΝΕΘΛΙΑ' για το κάθε παιδί και ενήλικο μέλος της ομάδας
ΥΛΙΚΑ	• 12 κομμάτια χαρτί μεγέθους Α4, αν είναι δυνατό, πλαστικοποιημένα ή τοποθετημένα πάνω σε χαρτόνι • Αντίγραφα ενός φυλλαδίου με ξεχωριστές μέρες για να τις θυμόμαστε • Στυλό, μαρκαδόρους ή χρωματιστά μολύβια για την κάθε ομάδα • Κολλητική ταινία, κόλλα ή Ταινία σκρατς • Ένα τετράγωνο κομμάτι χαρτί με τη λέξη 'ΓΕΝΕΘΛΙΑ' για το κάθε παιδί και συντονιστή • Προαιρετικά: επιπρόσθετα υλικά τέχνης, ένα μικρό ημερολόγιο, ένα φιλικό προς τα παιδιά αντίγραφο της ΣΔΠ (βλέπε επισυναπτόμενο έντυπο)

Οδηγίες

1. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των τριών ή των τεσσάρων. Εξηγήστε τους ότι έχει ζητηθεί από την ομάδα τους να διαφημίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Θα φτιάξουν μια τηλεοπτική διαφήμιση, η οποία θα διαρκεί από ένα μέχρι τρία λεπτά που θα πληροφορεί τον κόσμο ή θα τον κάνει να κατανοεί αυτό το δικαίωμα.

2. Ζητήστε από τα παιδιά να περιγράψουν μερικές τηλεοπτικές διαφημίσεις που έχουν προσέξει. Σκεφτείτε διάφορα χαρακτηριστικά καλών διαφημίσεων (π.χ. έξυπνες ατάκες, ηχητικά εφφέ, μουσική, χιούμορ, σοβαρά μηνύματα).

3. Συζητήστε για το κοινό στο οποίο θα απευθύνεται η διαφήμιση. Απευθύνεται μήπως σε παιδιά, γονείς, εκπαιδευτικούς, στο κοινό γενικά ή σε όλους αυτούς μαζί; Συζητήστε τους τρόπους με τους οποίους μπορεί η διαφήμιση να γίνει ελκυστική για το κοινό που έχουν τα παιδιά επιλέξει.

4. Εξηγήστε τους ότι κάθε ομάδα θα πρέπει να διαλέξει το δικαίωμα που θέλει να διαφημίσει και το κοινό στο οποίο θέλει να απευθυνθεί. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να διαλέξουν ένα δικαίωμα που πιστεύουν πως πρέπει σίγουρα να γνωρίζει ο κόσμος και τα άτομα που πρέπει σίγουρα να το γνωρίζουν. Ζητήστε από κάποιον μέσα από κάθε ομάδα να δηλώσει το δικαίωμα της ομάδας και το κοινό που έχουν επιλέξει.

5. Αφού οι ομάδες επιλέξουν το δικαίωμα τους, θα πρέπει να αναπτύξουν μια ιδέα για να το διαφημίσουν. Ενθαρρύνετε τους να σκεφτούν διάφορους τρόπους για να παρουσιάσουν αυτό το δικαίωμα (π.χ. μια ιστορία που μπορεί να δραματοποιήσουν, ένα τραγούδι που μπορούν να τραγουδήσουν, ένα ήρωα κινουμένων σχεδίων από τον οποίο μπορούν να εμπνευστούν την ιστορία). Υπενθυμίστε στα παιδιά ότι αυτό θα είναι ένα τηλεοπτικό βίντεο οπότε θα πρέπει να είναι οπτικά ενδιαφέρον και να έχει δράση, και όχι απλώς 'κεφάλια που μιλούν'. Θα πρέπει να μην είναι πολύ σύνθετο ώστε να μπορεί να παρουσιαστεί σε λιγότερο από τρία λεπτά.

6. Μετακινηθείτε ανάμεσα στις ομάδες για να ελέγχετε την πρόοδό τους. Αφού μια ομάδα ολοκληρώσει τη διαφήμισή της, ζητήστε από την ομάδα να δώσει έναν τίτλο στη διαφήμιση και να ξεκινήσει τις πρόβες.

7. Όταν όλες οι ομάδες έχουν οργανώσει τις διαφημίσεις τους, μαζέψτε όλη την ομάδα μαζί για να μοιραστούν τα παιδιά τις ιδέες τους και τις αντιδράσεις τους. Ζητήστε από κάθε ομάδα να εξηγήσει το δικαίωμα της, το κοινό της και τις ιδέες της. Αν είναι έτοιμη η ομάδα, μπορεί επίσης να την αναπαραστήσει. Μετά από κάθε περιγραφή ή αναπαράσταση, ενθαρρύνετε τα παιδιά να δώσουν εποικοδομητικές εισηγήσεις και αντιδράσεις, κάνοντάς τους ερωτήσεις σαν κι αυτές:

α. Νομίζετε πως θα είναι ελκυστική αυτή η ιδέα για το κοινό που επιλέξατε;
β. Θα μεταδώσει ξεκάθαρα το μήνυμα αυτού του δικαιώματος;
γ. Τι σας αρέσει από αυτές τις ιδέες;
δ. Μπορείτε να κάνετε κάποιες εισηγήσεις για βελτίωση;

8. Δώστε στις ομάδες χρόνο για να βελτιώσουν και να προβάρουν τις διαφημίσεις τους.

9. Ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει στους άλλους τη διαφήμισή της και τα σχέδιά της.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάνετε τον απολογισμό γι' αυτή τη δραστηριότητα, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Μήπως υπήρξαν μέρη αυτής της δραστηριότητας που ήταν ιδιαίτερα δύσκολα; Ιδιαίτερα διασκεδαστικά;
   β. Μάθατε κάτι για το πώς φτιάχνονται οι διαφημίσεις;
   γ. Ήταν δύσκολο να σκεφτείτε με εικόνες αντί με λόγια μόνο;
   δ. Ήταν δύσκολο να σκεφτείτε το πώς να προσεγγίσετε ένα συγκεκριμένο κοινό;
   ε. Είναι πάντα θετικές οι διαφημίσεις; Γιατί ή γιατί όχι;
   ζ. Τι μάθατε από τις άλλες διαφημιστικές θεματικές 'μακέτες';
   η. Αυτή η δραστηριότητα θα αλλάξει καθόλου τον τρόπο που βλέπετε τηλεόραση;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Γιατί διάλεξε η ομάδα σας αυτό το συγκεκριμένο δικαίωμα;
   β. Γιατί επιλέξατε αυτό το συγκεκριμένο κοινό;
   γ. Τι είδους αντίδραση ή δράση νομίζετε πως θα προκαλούσε η διαφήμισή σας;
   δ. Είναι μήπως η τηλεοπτική διαφήμιση ένας καλός τρόπος για να μεταδώσετε

στους ανθρώπους το μήνυμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Γιατί ή γιατί όχι;
ε. Η διαφήμισή σας μήπως περιλαμβάνει κι άλλα δικαιώματα εκτός από αυτό στο οποίο επικεντρωθήκατε;
ζ. Μπορεί ένα δικαίωμα να υπάρχει από μόνο του ή πρέπει να συνδέεται πάντα με τα άλλα δικαιώματα;
η. Μπορείτε να σκεφτείτε οποιαδήποτε δικαιώματα που θα ήταν δύσκολο να διαφημίσετε ή να τα αντιπροσωπεύσετε;
θ. Μήπως οποιοσδήποτε από τους χαρακτήρες σας αντιπροσωπεύει τα στερεότυπα; Αν ναι, μήπως αυτό θα έχει αρνητικά αποτελέσματα; Γιατί ή γιατί όχι;
ι. Γιατί είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι άνθρωποι για τα δικαιώματά τους;
κ. Ποιος χρειάζεται εκπαίδευση για τα δικαιώματα των παιδιών;

Εισηγήσεις για συνέχεια

1. Εξηγήστε στα παιδιά ότι πολλές διαφημιστικές καμπάνιες συνδυάζουν τηλεοπτικές διαφημίσεις μαζί με γραφικές διαφημίσεις σε έντυπα μέσα ενημέρωσης όπως τα περιοδικά ή τις εφημερίδες ή τις αφίσες σε περίπτερα, λεωφορεία και σε άλλους δημόσιους χώρους. Ξεκινήστε ζητώντας από τα παιδιά να κοιτάξουν έντυπα σαν κι αυτά ή να ψάξουν τις γειτονιές τους για διαφημίσεις που τους αρέσουν, και να συζητήσουν αυτό που τις κάνει ελκυστικές. Έπειτα ζητήστε από τα παιδιά να αναπτύξουν μια δισδιάστατη, γραφική διαφήμιση ενός δικαιώματος. Όπου είναι διαθέσιμη η τεχνολογία, αυτές οι γραφικές διαφημίσεις μπορούν να δημιουργούνται και μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οργανώστε μια έκθεση με αυτές για το κέντρο ή το σχολείο των παιδιών.

2. Επισημάνετε ότι πολλές διαφημιστικές καμπάνιες έχουν ένα διάσημο εκπρόσωπο. Ζητήστε τους να δώσουν μερικά παραδείγματα από τα βιώματα τους. Ποιόν θα ήθελαν για την εισαγωγή της διαφήμισης τους ή/ και για να λάβει μέρος σε αυτή; Γιατί θα ήταν κατάλληλο αυτό το άτομο γι' αυτό το δικαίωμα ή το κοινό που έχουν επιλέξει;

3. Συζητήστε με τα παιδιά πώς θα ήταν αν έφτιαχναν ένα βίντεο μεγαλύτερης διάρκειας για τα ανθρώπινα δικαιώματα που να αφηγείται μια ιστορία.
α. Πώς θα ήταν διαφορετικό από μια διαφήμιση;
β. Ποιοι παράγοντες της ιστορίας θα ήταν σημαντικοί (π.χ. μια καλή ιστορία· πρακτικοί παράγοντες όπως τα έξοδα· ένα μήνυμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα);
γ. Ποιοι παράγοντες του προτεινόμενου βίντεο θα ήταν σημαντικοί (π.χ. η αναζήτηση ηθοποιών εκτός από τα παιδιά της κάθε ομάδας, πολλά αξεσουάρ και κουστούμια, επικίνδυνες σκηνές) ;

Ιδέες για δράση

- Αν είναι δυνατό, γυρίστε σε βίντεο αυτές τις διαφημίσεις! Μπορείτε να βρείτε τεχνική υποστήριξη για το φωτισμό και τον ήχο και την ενοικίαση εξοπλισμού από τους τοπικούς τηλεοπτικούς σταθμούς ή τις σχολές κινηματογράφου. Ακόμη και ένα κακοφτιαγμένο βίντεο μπορεί να είναι μια εμπειρία μάθησης.
- Αν δεν έχετε τη δυνατότητα να φτιάξετε ένα βίντεο, μπορείτε να παρουσιάσετε τις ιστορίες σαν να τις έχετε γυρίσει κινηματογραφικά. Πολλές από αυτές τις διαφημίσεις θα μπορούσαν να γίνουν ζωντανά μαθήματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα για άλλα παιδιά και ενήλικες.
- Ενθαρρύνετε τα παιδιά να κριτικάρουν τις διαφημίσεις που βλέπουν στην τηλεόραση.
  - Γιατί τις προβάλλουν στην τηλεόραση;
  - Ποιο είναι το κοινό στο οποίο στοχεύουν;
  - Ποιο είναι το μήνυμα που θέλουν να μεταδώσουν;
  - Σε ποια αντίδραση του κοινού στοχεύουν;

Συμβουλές για το συντονιστή

- Αυτή είναι μια σύνθετη δραστηριότητα που μπορεί να προκαλέσει τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν νέες δεξιότητες (π.χ. να γράψουν ένα διάλογο ή τραγούδια, να αναπτύξουν μια διαφημιστική θεματική 'μακέτα'). Ο συντονιστής πρέπει να παρακολουθεί προσεχτικά την πρόοδο των παιδιών, βοηθώντας τα να μην ξεφεύγουν από το θέμα.
- Ορισμένες ομάδες θα εκτελέσουν αυτή τη διαδικασία πιο γρήγορα από άλλες ομάδες. Αν μια ομάδα έχει ολοκληρώσει μια εργασία, δώστε σε αυτήν ξεχωριστές οδηγίες για το επόμενο βήμα. Δώστε τους αρκετό χρόνο για πρόβες και αναθεώρηση μετά από το στάδιο της αναπληροφόρησης.
- Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα για να ενθαρρύνετε την κριτική σκέψη όσον αφορά τη διαφήμιση και τους σκοπούς της.

- Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα για να εξασκήσετε με τα παιδιά την εποικοδομητική κριτική και την αποδοχή εποικοδομητικής κριτικής από άλλους.

Προσαρμογές
Αυτή η δραστηριότητα απαιτεί να γνωρίζουμε γενικώς για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ιδιαίτερα την ΣΔΠ. Μπορεί να θελήσετε να ξεκινήσετε με ένα γενικό προβληματισμό όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα για να καθορίσετε τα πόσα ήδη γνωρίζουν τα παιδιά για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν δείτε ότι χρειάζονται περισσότερο υπόβαθρο για να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τη δραστηριότητα, ξεκινήστε με μια πιο εισαγωγική δραστηριότητα, π.χ. την δραστηριότητα 'ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ', σ. 82. Για να καταφέρετε να οικειοποιηθούν τα παιδιά με την ΣΔΠ, μπορείτε επίσης να αναθέσετε ένα άρθρο της σε κάθε παιδί για να το εικονογραφήσει. Έπειτα ζητήστε από τα παιδιά να διαβάσουν το άρθρο που τους έχει δοθεί και να εξηγήσουν την εικονογράφηση που έχουν φτιάξει γι' αυτό.

5. Με δεμένα τα μάτια

ΜΗΝ ΚΟΙΤΑΣ, ΑΠΛΩΣ ΑΚΟΥΣΕ!

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Υγεία και ευημερία, Συμμετοχή
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΕΣ	6-8 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	45+ λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	4-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Προσομοίωση, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά ντύνουν μια χάρτινη κούκλα έχοντας δεμένα τα μάτια τους.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να κατανοήσουμε τα συγκεκριμένα δικαιώματα και τις ανάγκες των παιδιών με αναπηρίες • Να αναπτύξουμε τη συνεργασία και τις διαφορετικές μορφές επικοινωνίας εντός της ομάδας
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Δημιουργήστε περιγράμματα/ χάρτινες κούκλες ενός παιδιού πάνω σε χαρτί ή χαρτόνι για κάθε 4 παιδιά • Αναρτήστε τα στον τοίχο • Φτιάξετε τυπικά σύνολα ρουχισμού από χαρτί για το κάθε περίγραμμα • Οργανώστε ένα σετ από υλικά (περιγράμματα, ρούχα, φουλάρι) για την κάθε ομάδα
ΥΛΙΚΑ	• 1 φουλάρι για την κάθε ομάδα των 4 • χαρτί ή χαρτόνι για τα περιγράμματα και το ρουχισμό • Blu tac, κολλητική ταινία ή πινέζες για την τοποθέτηση των ρούχων πάνω στα περιγράμματα

Οδηγίες
1. Ρωτήστε τα παιδιά αν γνωρίζουν κάποιον με αναπηρία. Ποιες είναι μερικές από τις αναπηρίες που θα μπορούσαν οι άνθρωποι να έχουν;

2. Ρωτήστε τα παιδιά αν έχουν ποτέ αναρωτηθεί πώς θα ήταν αν ήταν τυφλά; Εξηγήστε τους πως αυτή η δραστηριότητα θα τους δώσει μια ιδέα της εμπειρίας κάποιου που έχει δυσκολίες με την όρασή του.

3. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των τεσσάρων. Δείξτε τους τις χάρτινες κούκλες και τα σύνολα ρούχων της κάθε μιας. Εξηγήστε στα παιδιά ότι κάθε μέλος της ομάδας με τη σειρά του θα ντύσει τη χάρτινη κούκλα με τα μάτια του δεμένα. Η υπόλοιπη ομάδα μπορεί να βοηθήσει δίνοντας οδηγίες.

4. Δώστε στις ομάδες οδηγίες να δέσουν τα μάτια ενός παιδιού με φουλάρι. Έπειτα ζητήστε τους να δώσουν στο παιδί με τα δεμένα μάτια κομμάτια ρουχισμού, ένα κάθε φορά, ώστε να προσπαθήσει να τα τοποθετήσει στη σωστή θέση πάνω στη χάρτινη κούκλα. Πείτε τους να μιλούν όσο το δυνατό λιγότερο αλλά να δίνουν οδηγίες όταν το παιδί που έχει δεμένα τα μάτια χρειάζεται τη βοήθειά τους.

5. Για να διατηρήσετε την ομαλή ροή της δραστηριότητας, αλλάξτε τους ρόλους των παιδιών κάθε τέσσερα λεπτά, έστω και αν το παιδί έχει ντύσει την κούκλα επιτυχώς ή όχι. Συνεχίστε έτσι μέχρι κάθε παιδί να γίνει 'τυφλό' με τη σειρά του.
Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε ερωτήσεις για τη δραστηριότητα όπως:
   α. Πώς νιώσατε να είστε τυφλοί;
   β. Ήταν δύσκολη η δραστηριότητα; Γιατί;
   γ. Λάβατε χρήσιμες οδηγίες από την ομάδα σας; Πώς θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν περισσότερο;
   δ. Πώς νιώσατε όταν δίνατε οδηγίες; Υπήρξαν οδηγίες που ήταν δύσκολο να τις εξηγήσετε;
   ε. Αν είχατε δυσκολίες στην όρασή σας, ποιες είναι μερικές άλλες ασκήσεις που θα ήταν δύσκολες για εσάς; Ποιες είναι μερικές από τις ασκήσεις που θα ήταν ευκολότερες ή δυσκολότερες;
   ζ. Αναφέρετε μερικά πράγματα που απολαμβάνετε και που θα ήταν εύκολο να απολαμβάνετε ακόμη και αν είχατε μια αναπηρία. Τι συμβαίνει με τα πράγματα, τα οποία μπορεί να ήταν δύσκολο να κάνετε; Θα συνεχίζατε να τα απολαμβάνετε;

2. Ξεχωρίστε τα στερεότυπα που βασίζονται στην αναπηρία, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Τι είδους πράγματα νομίζετε ότι απολαμβάνουν να κάνουν τα παιδιά με αναπηρίες; Είναι διαφορετικά από αυτά που απολαμβάνετε να κάνετε εσείς; Γιατί ή γιατί όχι;
   β. Πιστεύετε ότι τα παιδιά με αναπηρίες έχουν φίλους; Μήπως όλοι οι φίλοι τους είναι παιδιά με αναπηρίες; Τι θα καθιστούσε δύσκολο το να έχετε για φίλο σας ένα παιδί με αναπηρίες; Τι θα το έκανε ενδιαφέρον;
   γ. Τι πιστεύετε ότι θέλουν να γίνουν όταν μεγαλώσουν τα παιδιά με αναπηρίες; Είναι διαφορετικοί από εσάς; Γιατί ή γιατί όχι;
   δ. Αυτή η δραστηριότητα σας βοηθά να κατανοήσετε το πώς τα παιδιά με δυσκολίες στην όραση χρειάζονται μερικές φορές βοήθεια για να κάνουν πράγματα, τα οποία είναι εύκολα να κάνουν τα άτομα με καλή όραση. Μπορείτε να σκεφτείτε άλλα είδη αναπηρίας που μπορεί να απαιτούν τη βοήθεια άλλων;
   ε. Όλοι έχουν το δικαίωμα στα πράγματα που χρειάζονται για να ζουν μια ολοκληρωμένη ζωή. Ποια είναι μερικά από τα πράγματα που χρειάζεστε εσείς; Μήπως και τα παιδιά με αναπηρίες χρειάζονται αυτά τα πράγματα;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν μια δραστηριότητα που θα μπορούσαν να κάνουν με όλα τα παιδιά να έχουν τα μάτια τους δεμένα. Για λόγους ασφαλείας επιλέξετε μια καθιστική δραστηριότητα (π.χ. ένα παιχνίδι εικασίας, ένα παιχνίδι ρόλων). Προχωρήστε προσεχτικά με τον απολογισμό έτσι ώστε να δώσετε έμφαση τόσο στις ικανότητες που παραλείπονται όσο και σε αυτές που παραμένουν. Πώς θα μπορούσε η δραστηριότητα να προσαρμοστεί ώστε να περιλαμβάνει και τα παιδιά με δυσκολίες στην όραση;
- Για να δώσετε έμφαση στο πώς η ανάγκη για βοήθεια είναι το ίδιο δύσκολη για τον αρωγό, μπορείτε να δοκιμάσετε μια σύντομη δραστηριότητα όπως ένα 'περπάτημα εμπιστοσύνης', με ένα παιδί ως καθοδηγητή ενός άλλου παιδιού που έχει δεμένα τα μάτια σε ένα ασφαλή χώρο. Έπειτα βάλτε τα παιδιά να αλλάξουν ρόλους. Απολογισμός.
- Δώστε στα παιδιά την ευκαιρία να πειραματιστούν με άλλα είδη αναπηριών όπως η περιορισμένη κίνηση (π.χ. με 'σακουλοδρομίες', πειραματισμούς με τις πατερίτσες, το ένα χέρι περασμένο σε αναρτήρα) ή την ανικανότητα για ομιλία, το διάβασμα ή το μέτρημα.
- Αναφέρονται κι άλλες πολλές δραστηριότητες στα παιδιά με αναπηρίες. Η δραστη-

ριότητα 'ΣΙΩΠΗΛΟΣ ΟΜΙΛΗΤΗΣ', σ. 171, δίνει την εμπειρία των κουφών παιδιών. Η δραστηριότητα 'ΕΝΑ ΣΩΜΑ ΓΝΩΣΗΣ', σ. 64, αναφέρεται στις επιρροές του αποκλεισμού πάνω στην ανάπτυξη των παιδιών με αναπηρίες.

Ιδέες για δράση

- Τα παιδιά θα μπορούσαν να αξιολογήσουν τη συνάντησή τους ή το χώρο διαβίωσης, το σχολείο ή την κοινότητά τους: Θα μπορούσε ένα άτομο με αναπηρίες να ζήσει, να δουλέψει ή να παίξει σε αυτόν το χώρο με άνεση και ασφάλεια; Θα μπορούσε να γίνει κάτι για να καταστούν αυτοί οι χώροι πιο προσβάσιμοι;
- Πού ζουν τα παιδιά με αναπηρίες και πού πηγαίνουν σχολείο σε αυτή την κοινότητα; Τα παιδιά θα μπορούσαν να ερευνήσουν το πού ζουν και μαθαίνουν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες και το γιατί δεν βρίσκονται ανάμεσα στα άλλα παιδιά.
- Οργανώστε μια ημέρα ανταλλαγής με μια ομάδα παιδιών με αναπηρίες ή μια ομάδα μικτής ικανότητας από ένα άλλο σχολείο, οργανισμό ή παιδική ομάδα.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Αυτή η δραστηριότητα υπονοεί ότι κανένα από τα παιδιά που συμμετέχουν δεν έχει αναπηρίες. Σε πολλές ομάδες παιδιών τουλάχιστον μερικά έχουν αναπηρίες, παρόλο που μπορεί να μην είναι φανερές με την πρώτη ματιά (π.χ. τα παιδιά που φοράνε γυαλιά θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι έχουν δυσκολίες στην όρασή τους). Να είστε ευαίσθητοι με τα παιδιά και την ιδέα που έχουν για τους εαυτούς τους και τις ικανότητες ή/ και τις αναπηρίες τους. Χρησιμοποιήστε τα παιδιά με αναπηρίες μέσα στην τάξη ως άτομα πηγές για να εξηγήσετε τις απαντήσεις σε ορισμένες από τις ερωτήσεις απολογισμού, αλλά μόνο αν έχετε πρώτα ρωτήσει προσωπικά αυτά τα παιδιά αν θα ένιωθαν άνετα με αυτό το ρόλο.
- Ισορροπήστε τη συζήτηση για την ανάγκη βοήθειας εκ μέρους των ατόμων με αναπηρίες με μια επιβεβαίωση της δεξιότητάς τους στο να κάνουν πολλά πράγματα από μόνοι τους. Δώστε έμφαση στο ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν τις ίδιες βασικές ανάγκες και δικαιώματα όπως όλοι οι άλλοι.
- Μπορείτε να τοποθετήσετε τα αποκόμματα που ετοίμασαν τα παιδιά με ταινία σκρατς, κολλητική ταινία ή πινέζες (ή να χρησιμοποιήσετε χαρτόνι ή χαρτί εφαρμοσμένο πάνω σε πίνακα από φελλό).

Παραλλαγές

- Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε μόνο μια ή δυο χάρτινες κούκλες, ζητώντας από διαφορετικά παιδιά να προσθέσουν τα κομμάτια ρουχισμού. Χρησιμοποιώντας τουλάχιστον δυο κούκλες, επιτρέπει να έχεις μια κούκλα αγόρι και μια κούκλα κορίτσι. αλλά θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε την ίδια κούκλα δυο φορές, μια φορά ως αγόρι και μια ως κορίτσι. Μπορείτε να συζητήσετε θέματα που αφορούν τα φύλα και τα στερεότυπα που σχετίζονται με την αναπηρία.
- Αν έχετε μεγάλα κομμάτια χαρτί, θα μπορούσατε να φτιάξετε περιγράμματα των μελών της ομάδας για να τα χρησιμοποιήσετε ως χάρτινες κούκλες.

6. Επιτραπέζια παιχνίδια

ΠΟΣΟ ΚΑΛΑ ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΟΥ;

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 χρονών
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	2-6 παιδιά για κάθε επιτραπέζιο
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	45 λεπτά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Επιτραπέζια παιχνίδια

Αυτή η δραστηριότητα περιέχει δυο διαφορετικά επιτραπέζια παιχνίδια με διαφορετικούς κανόνες, που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, που μπορείτε να παίξετε πάνω στον ίδιο πίνακα που παρέχεται. Τα παιδιά μπορούν να παίξουν το παιχνίδι από μόνοι τους αλλά ο συντονιστής είναι αναγκαίο να τους στηρίζει και να διευθύνει τον απολογισμό.

6α, Γνωρίζεις τα Δικαιώματα Σου;

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Όπως και με το «Φίδια και Σκάλες», με αυτήν τη δραστηριότητα τα παιδιά κινούνται μπροστά και πίσω σύμφωνα με τις κάρτες που παίρνουν. Ωστόσο, με αυτό το παιχνίδι μπορούν να 'εξουδετερώσουν' μια αρνητική κάρτα αν μπορούν να ονομάσουν το δικαίωμα του παιδιού που παραβιάζεται.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να γνωρίσουμε την ΣΔΠ • Να βοηθήσουμε τα παιδιά να συσχετίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα με την καθημερινή ζωή • Να ευαισθητοποιήσουμε για τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Ελέγξτε τις απαντήσεις από πριν ώστε να είστε σίγουροι ότι γνωρίζετε τα θέματα. • Αντιγράψτε τον πίνακα που παρέχεται στο φυλλάδιο • Αντιγράψτε τις οδηγίες και τον κατάλογο με τα 'Δικαιώματα εξουδετέρωσης' σε ένα κομμάτι χαρτί. • Αντιγράψτε τις κάρτες δικαιωμάτων και τις κάρτες ποινής, ένα σετ για την κάθε ομάδα που παίζει. • Βγάλτε αντίγραφα της φιλικής για τα παιδιά ΣΔΠ
ΥΛΙΚΑ	• Επιτραπέζιο παιχνίδι, πιόνια και ζάρια • Κάρτες παιχνιδιού • Ένα φυλλάδιο με οδηγίες και τον κατά λογο με τα 'Δικαιώματα εξουδετέρωσης'.

Οδηγίες

1. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των δυο μέχρι έξι ατόμων, και δώστε σε κάθε ομάδα έναν πίνακα, ένα ζάρι, ένα σετ από κάρτες δικαιωμάτων και κάρτες ποινής, ένα φυλλάδιο με τις οδηγίες και έναν κατάλογο των 'Δικαιωμάτων εξουδετέρωσης'. Επίσης,

δώστε στον κάθε παίχτη ένα αντίγραφο της φιλικής για τα παιδιά ΣΔΠ. Σε αυτό το παιχνίδι, τα παιδιά πρέπει να αγνοήσουν τα φίδια και τις σκάλες πάνω στον πίνακα και να χρησιμοποιούν μόνο τα χρωματιστά τετράγωνα. Οι κάρτες παιχνιδιού θα ενημερώσουν τους παίχτες για το τι θα κάνουν.

2. Εξηγήστε το παιχνίδι.
   α. Ρίξτε το ζάρι. Το παιδί με το μεγαλύτερο αριθμό παίζει πρώτο.
   β. Ο πρώτος παίχτης ρίχνει το ζάρι και κινείτε μπροστά σύμφωνα με τον αριθμό πάνω στο ζάρι.
   γ. Αν ο παίχτης πέσει σε χρωματιστό τετράγωνο, παίρνει μια κάρτα, τη διαβάζει φωναχτά και ακολουθεί τις οδηγίες. Αυτές θα μπορούσαν να είναι να πάει μπροστά, να πάει πίσω ή να χάσει την σειρά του.
   δ. Ωστόσο, μια κάρτα που λέει να πας πίσω μπορεί να 'εξουδετερώνεται' αν ο παίχτης μπορεί να ονομάσει το άρθρο της ΣΔΠ που παραβιάζεται. Σε αυτή την περίπτωση ο παίχτης παίρνει ένα έξτρα βήμα μπροστά.
   ε. Συνεχίστε με το επόμενο άτομο από τα αριστερά του πρώτου παίχτη.
   ζ. Ο πρώτος παίχτης που θα φτάσει στο τέλος είναι ο νικητής αλλά το παιχνίδι πρέπει να συνεχίσει μέχρι όλοι οι παίχτες να φτάσουν στο τέλος.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Συζητήστε τη δραστηριότητα, κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:
   α. Πώς σας φάνηκε αυτό το παιχνίδι;
   β. Μάθατε κάτι καινούργιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα; Για τον κόσμο γύρω σας;
   γ. Μήπως κάποιες από τις καταστάσεις σας φάνηκαν άγνωστες ή μη οικείες;
   δ. Μπορείτε να σκεφτείτε καταστάσεις όπως εκείνες, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται σεβαστά αλλά παραβιάζονται;

Συμβουλές για το συντονιστή

- Τα παιδιά που παίζουν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον κατάλογο με τα 'Δικαιώματα εξουδετέρωσης' και την ΣΔΠ αν χρειαστεί, ή μπορεί ο συντονιστής να χρησιμοποιήσει τη λίστα.
- Προσαρμογή για μικρότερα παιδιά: Αποφύγετε να αναγνωρίσετε άρθρα από την ΣΔΠ για να 'εξουδετερώσετε' τα βήματα προς τα πίσω.
- Επειδή τα παιδιά θα έχουν πολλές απορίες για τις περιπτώσεις που τους δίνονται, αν παίζουν αυτό το παιχνίδι ταυτόχρονα πολλές ομάδες, συστήνεται να υπάρχει ένας δεύτερος συντονιστής.
- Τα παιδιά μπορούν να παίξουν το παιχνίδι σε ομάδες ώστε να αλληλοβοηθούνται να αναγνωρίζουν τα 'Δικαιώματα εξουδετέρωσης'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 1
Οι γονείς του φίλου σου έχουν χωρίσει αυτό το καλοκαίρι όμως ο φίλος σου ακόμη ζει και με τους δυο εναλλάξ ανά εβδομάδα επειδή αυτό ήταν η επιλογή του. Πήγαινε μπροστά 2 τετράγωνα

ΣΔΠ Άρθρο 12, Σεβασμός για τις απόψεις του παιδιού:
Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν τη γνώμη τους δηλώνοντας τι νομίζουν πως θα έπρεπε να συμβαίνει όταν οι ενήλικες παίρνουν αποφάσεις που τους επηρεάζουν, και να λαμβάνονται υπόψη οι γνώμες τους.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 2
Έμαθες ότι όποτε έχεις ένα σοβαρό πρόβλημα μπορείς πάντα να ζητήσεις βοήθεια. Αν καλέσεις τον αριθμό έκτακτης ανάγκης και εξηγήσεις την κατάστασή σου, οι αρχές μπορούν να σε φέρουν σε επαφή με οργανισμούς που προσπαθούν να βοηθήσουν τα παιδιά που έχουν εγκαταλειφθεί, κακοποιηθεί ή έχουν άλλα προβλήματα. Πήγαινε μπροστά 2 τετράγωνα.

ΣΔΠ Άρθρο 19, Προστασία από όλες τις μορφές βίας, κακοποίησης και αμέλειας:
Οι κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν την κατάλληλη φροντίδα και να τα πρστατεύουν από τη βία, την κακοποίηση και την αμέλεια από τους γονείς τους ή οποιονδήποτε άλλο που τα φροντίζει.

ΣΔΠ Άρθρο 36, Προστασία από άλλες μορφές εκμετάλλευσης:
Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από οποιεσδήποτε δραστηριότητες που μπορούν να βλάψουν την ανάπτυξη και την ευημερία τους.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 3
Στην τάξη του φίλου σου, τα παιδιά που αντιμετωπίζουν πιο πολλές δυσκολίες στη μάθησή τους έχουν περισσότερο χρόνο και επιπλέον βοήθεια από τους εκπαιδευτικούς. Πήγαινε μπροστά 2 τετράγωνα.

ΣΔΠ Άρθρο 23, Παιδιά με αναπηρία:
Τα παιδιά που έχουν οποιανδήποτε μορφή αναπηρίας πρέπει να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας, στήριξης και εκπαίδευσης ώστε να μπορούν να ζήσουν ολοκληρωμένες και ανεξάρτητες ζωές στο ύψιστο των δυνατοτήτων τους.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 4
Ο διευθυντής του σχολείου σου έχει μάθει ότι μερικά από τα παιδιά της περιοχής σου δεν έρχονται στο σχολείο επειδή οι γονείς τους δεν έχουν νόμιμη άδεια να ζουν εδώ. Ο διευθυντής διευθέτησε να έρθει σε επαφή μαζί τους και τους έπεισε να στείλουν τα παιδιά τους στο σχολείο. Πήγαινε μπροστά 2 τετράγωνα.

ΣΔΠ Άρθρο 28, Το δικαίωμα στην εκπαίδευση:
Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση, δηλαδή, να πηγαίνουν σε σχολεία. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να είναι δωρεάν.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 5
Έχεις το δικαίωμα να γνωρίζεις τα δικαιώματα σου! Πήγαινε 4 τετράγωνα μπροστά.

ΣΔΠ Άρθρο 29, Οι στόχοι της εκπαίδευσης:
Η εκπαίδευση πρέπει να εξυπηρετεί στο μέγιστο την ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού, των ικανοτήτων και των ταλέντων του. Η εκπαίδευση προετοιμάζει τα παιδιά για τη ζωή. Θα πρέπει να ενθαρρύνει τα παιδιά να σέβονται τους γονείς τους, τη δική τους κουλτούρα όπως και την κουλτούρα άλλων εθνών.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 6
Στους καθηγητές του σχολείου μας απαγορεύεται να χρησιμοποιούν σωματική τιμωρία ή να προσβάλουν τα παιδιά, ακόμη και αν αυτά συμπεριφέρονται άσχημα. Πήγαινε 2 τετράγωνα μπροστά.

ΣΔΠ Άρθρο 28, Το δικαίωμα στην εκπαίδευση:
Η πειθαρχία στα σχολεία πρέπει να είναι τέτοια που να σέβεται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια των παιδιών· η βία (σωματική και ηθική) δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για πειθαρχία.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 7
Στο σχολείο σου υπάρχουν πολλές σκάλες, αλλά και ανελκυστήρες και ράμπες, έτσι ώστε οι άνθρωποι που δε μπορούν να περπατήσουν καλά και χρησιμοποιούν τροχοκαθίσματα να μπορούν να κινούνται. Πήγαινε μπροστά 3 τετράγωνα.

ΣΔΠ Άρθρο 23, Παιδιά με αναπηρίες:
Τα παιδιά που έχουν οποιανδήποτε μορφή αναπηρίας πρέπει να λαμβάνουν ειδική φροντίδα, στήριξη και εκπαίδευση ώστε να μπορούν να ζήσουν ολοκληρωμένες και ανεξάρτητες ζωές στο ύψιστο των δυνατοτήτων τους.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 8
Ο πατέρας του φίλου σου είχε ένα τρομερό δυστύχημα και δε μπορούσε να δουλέψει για αρκετό καιρό. Καθώς ανάρρωνε, η κυβέρνηση βοήθησε την οικογένειά του ώστε να έχουν αρκετά χρήματα για να αγοράζουν τρόφιμα και να πληρώνουν το ενοίκιο τους. Πήγαινε μπροστά 2 τετράγωνα.

ΣΔΠ Άρθρο 26, Όφελος από την κοινωνική ασφάλιση:
Η κοινωνία μέσα στην οποία ζει ένα παιδί πρέπει να του παρέχει οφέλη κοινωνικής ασφάλισης (εκπαίδευση, κουλτούρα, τροφή, υγεία και κοινωνική πρόνοια) που να βοηθούν το παιδί να αναπτυχθεί και να ζήσει σε καλές συνθήκες. Η κυβέρνηση πρέπει να παρέχει επιπλέον χρήματα για τα παιδιά οικογενειών που έχουν ανάγκη.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 9
Μαθαίνεις ότι τα δικαιώματά σου πρέπει να προστατεύονται ακόμη και κατά τη διάρκεια πολέμου και ότι υπάρχουν ειδικές συμφωνίες για να διασφαλίζεται ότι αυτό πράγματι συμβαίνει. Πήγαινε μπροστά 2 τετράγωνα.

ΣΔΠ Άρθρο 38, Προστασία των παιδιών που επηρεάζονται από ένοπλες συγκρούσεις:
Οι κυβερνήσεις δεν πρέπει να επιτρέπουν σε παιδιά κάτω των 15 ετών να κατατάγονται στο στρατό ή να λαμβάνουν άμεσα μέρος σε εχθροπραξίες. Επιπλέον, τα παιδιά που βρίσκονται σε εμπόλεμες ζώνες πρέπει να λαμβάνουν ειδική προστασία.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 10
Στην κοινότητα σου υπάρχουν βιβλιοθήκες για παιδιά, περιοδικά, ταινίες, παιχνίδια και τηλεοπτικές εκπομπές, όλα ειδικά φτιαγμένα για παιδιά ώστε να μπορείτε να γνωρίζετε και να κατανοείτε το τι συμβαίνει στον κόσμο. Πήγαινε μπροστά 2 τετράγωνα.

ΣΔΠ Άρθρο 13, Η ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης:
Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να αναζητούν, να λαμβάνουν και να μοιράζονται πληροφορίες, σε όλες τις μορφές τους (μέσα από την τέχνη, γραπτώς, από μετάδοση και ηλεκτρονικά...) εφ' όσον οι πληροφορίες αυτές δεν βλάπτουν αυτούς ή άλλους.

ΚΑΡΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 11
Κακή τύχη! Πρέπει να κάνεις μια χειρουργική επέμβαση. Αλλά και καλή τύχη: έχεις το δικαίωμα ειδικής προστασίας και φροντίδας και ακόμη έχεις το δικαίωμα ένας από τους γονείς σου ή από τα άτομα που αγαπάς να βρίσκεται μαζί σου! Πήγαινε 2 τετράγωνα μπροστά.

ΣΔΠ Άρθρο 24, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και υπηρεσίες υγείας:
Τα παιδιά όταν είναι άρρωστα, έχουν δικαίωμα σε καλής ποιότητας υγειονομική φροντίδα, δηλαδή, φάρμακα, νοσοκομεία και γιατρούς. Τα παιδιά έχουν επίσης δικαίωμα σε καθαρό νερό, θρεπτικό φαγητό, και ένα καθαρό περιβάλλον, έτσι ώστε να παραμείνουν υγιή. Οι πλούσιες χώρες πρέπει να βοηθούν τις φτωχότερες χώρες στο να επιτυγχάνουν αυτό.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΠΟΙΝΗΣ

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 1
Ένας από τους φίλους σου έχασε ένα από τα παπούτσια του αλλά δεν έχει αρκετά χρήματα για να αγοράσει ένα καινούργιο ζευγάρι. Το σχολείο λέει ότι δεν επιτρέπονται τα ξυπόλητα παιδιά. Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 2
Οι γονείς του συμμαθητή σου είναι αθίγγανοι. Η οικογένεια του δυσκολεύεται να βρει ένα μέρος για να ζουν επειδή οι άλλοι άνθρωποι λένε, «Είναι διαφορετικοί». Πήγαινε πίσω 4 τετράγωνα.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 3
Μαθαίνεις ότι σε κάποιες χώρες τα παιδιά υποχρεώνονται να λάβουν μέρος σε πόλεμους για να πολεμήσουν. Είναι πεινασμένα, διψασμένα και πολύ τρομαγμένα. Πήγαινε πίσω στο Τετράγωνο 1.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΠΟΙΝΗΣ

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 4
Ένα κορίτσι από το σχολείο σου είναι μοντέλο. Βγάζει πολλά λεφτά και βάζουν τη φωτογραφία της σε περιοδικά. Όμως συνήθως λείπει από την τάξη και δεν έχει χρόνο να κάνει τα μαθήματά της ή να παίξει με τους φίλους της. Δείχνει πολύ κουρασμένη Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 5
Δικαιούμαστε να μιλάμε μόνο την εθνική μας γλώσσα στο σχολείο μου. Τα παιδιά που μιλούν μια άλλη γλώσσα τιμωρούνται όταν μιλούν στη γλώσσα τους, ακόμη και όταν βρίσκονται στην αυλή. Χάνεις τη σειρά σου.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 6
Υπάρχει ένα σχολείο στην κοινότητα σου, όπου τα παιδιά με διάφορες θρησκείες είναι ευπρόσδεκτα αλλά τα παιδιά που δεν ανήκουν σε καμία θρησκεία αποδοκιμάζονται. Χάνεις τη σειρά σου.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 7
Οι γονείς του φίλου σου χώρισαν τον προηγούμενο χρόνο. Τώρα η μητέρα του δεν του επιτρέπει πια να δει τον πατέρα του ή ακόμη και τον παππού και τη γιαγιά του. Του λείπει πολύ ο πατέρας του. Πήγαινε πίσω 3 τετράγωνα.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 8
Υπάρχει ένα κορίτσι στο σχολείο σου που δεν μπορεί ποτέ να παίξει μετά από το σχολείο και που δεν έχει χρόνο να μελετήσει επειδή πρέπει να φροντίζει τα μικρότερα της αδέρφια. Πήγαινε πίσω 3 τετράγωνα.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 9
Ένα αγόρι της τάξης σου αρνείται να βοηθήσει στο καθάρισμα μετά από το μεσημεριανό επειδή λέει, «Η καθαριότητα είναι για τα κορίτσια!» Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 10
Τα αγόρια του σχολείου σου έχουν μια ομάδα ποδοσφαίρου και πολλούς άλλους αθλητικούς ομίλους για μετά από το σχολείο, αλλά τα κορίτσια δεν έχουν κάτι. Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα.
ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ;

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 1
Ένας από τους φίλους σου έχασε ένα από τα παπούτσια του αλλά δεν έχει αρκετά χρήματα για να αγοράσει ένα καινούργιο ζευγάρι. Το σχολείο λέει ότι δεν επιτρέπονται τα ξυπόλητα παιδιά. Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 27, Αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης:
Τα παιδιά πρέπει να ζουν σε καλές συνθήκες διαβίωσης που να εξυπηρετούν τις σωματικές και ψυχικές τους ανάγκες. Η κυβέρνηση πρέπει να βοηθά τις οικογένειες που δε διαθέτουν τα χρήματα για να τα παρέχουν αυτά.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 2
Οι γονείς του συμμαθητή σου είναι αθίγγανοι. Η οικογένεια του δυσκολεύεται να βρει ένα μέρος για να ζουν επειδή οι άλλοι άνθρωποι λένε, «Είναι διαφορετικοί». Πήγαινε πίσω 4 τετράγωνα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 2, Απουσία διακρίσεων:
Τα δικαιώματα στη Σύμβαση εφαρμόζονται για όλους ανεξάρτητα από τη φυλή τους, το χρώμα, τη θρησκεία, το φύλο, τις ικανότητες τους, το τι σκέφτονται και το τι λένε, τη γλώσσα που μιλούν και το από πού έρχονται και το κράτος πρέπει να προστατεύει το παιδί από οποιανδήποτε διάκριση.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 3
Μαθαίνεις ότι σε κάποιες χώρες τα παιδιά υποχρεώνονται να λάβουν μέρος σε πόλεμους για να πολεμήσουν. Είναι πεινασμένα, διψασμένα και πολύ τρομαγμένα. Πήγαινε πίσω στο Τετράγωνο 1.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 38, Προστασία των παιδιών που επηρεάζονται από τις ένοπλες συγκρούσεις:
Οι κυβερνήσεις δεν πρέπει να επιτρέπουν σε παιδιά κάτω των 15 χρονών να κατατάγονται στο στρατό ή να λαμβάνουν άμεσα μέρος σε εχθροπραξίες. Επιπλέον τα παιδιά που βρίσκονται σε εμπόλεμες ζώνες πρέπει να λαμβάνουν ειδική προστασία.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 4
Ένα κορίτσι από το σχολείο σου είναι μοντέλο. Βγάζει πολλά λεφτά και βάζουν τη φωτογραφία της σε περιοδικά. Όμως συνήθως λείπει από την τάξη και δεν έχει χρόνο να κάνει τα μαθήματα της ή να παίξει με τους φίλους της. Δείχνει πολύ κουρασμένη. Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 32, Παιδική εργασία:
Η κυβέρνηση πρέπει να προστατεύει τα παιδιά από επικίνδυνες εργασίες ή εργασίες που να βλάπτουν την υγεία τους ή τη μάθηση τους ή που μπορεί να οδηγήσουν στην εκμετάλλευση τους.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 5
Δικαιούμαστε να μιλάμε μόνο την εθνική μας γλώσσα στο σχολείο μου. Τα παιδιά που μιλούν μια άλλη γλώσσα τιμωρούνται όταν μιλούν στη γλώσσα τους, ακόμη και όταν βρίσκονται στην αυλή. Χάνεις τη σειρά σου.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 29, Οι στόχοι της εκπαίδευσης:
Η εκπαίδευση πρέπει να εξυπηρετεί στο μέγιστο την ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού, των ικανοτήτων και των ταλέντων του. Η εκπαίδευση προετοιμάζει τα παιδιά για τη ζωή. Θα πρέπει να ενθαρρύνει τα παιδιά να σέβονται τους γονείς τους, τη δική τους κουλτούρα όπως και την κουλτούρα άλλων εθνών.

ή

ΣΔΠ Άρθρο 30, Παιδιά μειονοτήτων και ιθαγενών πληθυσμών:
Τα παιδιά μειονοτήτων ή ιθαγενών πληθυσμών: τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν τη γλώσσα και τα έθιμα των οικογενειών τους, είτε αυτά χρησιμοποιούνται από την πλειονότητα των ανθρώπων στη χώρα ή όχι. Η εκπαίδευση πρέπει να εξυπηρετεί στο μέγιστο την ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού, των ικανοτήτων και των ταλέντων του. Η εκπαίδευση προετοιμάζει τα παιδιά για τη ζωή. Θα πρέπει να ενθαρρύνει τα παιδιά να σέβονται τους γονείς τους, τη δική τους κουλτούρα όπως και την κουλτούρα άλλων εθνών.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 6
Υπάρχει ένα σχολείο στην κοινότητα σου, όπου τα παιδιά με διάφορες θρησκείες είναι ευπρόσδεκτα αλλά τα παιδιά που δεν ανήκουν σε καμία θρησκεία αποδοκιμάζονται. Χάνεις τη σειρά σου.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 14. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας:
Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να σκέφτονται και να πιστεύουν αυτό που θέλουν, και να εξασκούν τη θρησκεία τους, εφ όσον δεν αποτρέπουν άλλους ανθρώπους από το να απολαμβάνουν τα δικαιώματα τους. Οι γονείς πρέπει να καθοδηγούν τα παιδιά τους σχετικά με αυτά τα θέματα.

ή

ΣΔΠ Άρθρο 2. Απουσία διακρίσεων:
Τα δικαιώματα μέσα στη Σύμβαση εφαρμόζονται για όλους άσχετα με τη φυλή τους, το χρώμα, τη θρησκεία, το φύλο, τις ικανότητες τους, το τι σκέφτονται και το τι λένε, τη γλώσσα που μιλούν και το από πού έρχονται και το κράτος πρέπει να προστατεύει το παιδί από οποιανδήποτε διάκριση.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 7
Οι γονείς του φίλους σου χωρίσανε τον περασμένο χρόνο. Τώρα η μητέρα του δεν του επιτρέπει πια να δει τον πατέρα του ή ακόμη και τον παππού και τη γιαγιά του. Του λείπει πολύ ο πατέρας του. Πήγαινε πίσω 3 τετράγωνα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 9. Χωρισμός από τους γονείς:
Τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους γονείς τους εκτός και αν είναι για το καλό τους, για παράδειγμα, αν ένας γονιός κακομεταχειρίζεται ή παραμελεί το παιδί του. Τα παιδιά των οποίων οι γονείς έχουν χωρίσει έχουν το δικαίωμα να κρατούν επαφή και με τους δυο γονείς τους, εκτός και αν αυτό πληγώνει το παιδί. Η κυβέρνηση έχει καθήκον να παρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το μέλος της οικογένειας που λείπει.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 8
Υπάρχει ένα κορίτσι στο σχολείο σου που δεν μπορεί ποτέ να παίξει μετά από το σχολείο και που δεν έχει χρόνο να μελετήσει επειδή πρέπει να φροντίζει τα μικρότερα της αδέρφια. Πήγαινε πίσω 3 τετράγωνα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 31. Αναψυχή, παιχνίδι και πολιτισμός:
Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να χαλαρώνουν και να παίζουν, και να συμμετέχουν σε μια ευρεία γκάμα από ψυχαγωγικές και πολιτισμικές δραστηριότητες.

ή

ΣΔΠ Άρθρο 32. Παιδική εργασία:
Η κυβέρνηση πρέπει να προστατεύει τα παιδιά από επικίνδυνες εργασίες ή εργασίες που να βλάπτουν την υγεία τους ή την μάθηση τους ή που μπορεί να οδηγήσουν στην εκμετάλλευσή τους.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 9
Ένα αγόρι της τάξης σου αρνείται να βοηθήσει στο καθάρισμα μετά από το μεσημεριανό φαγητό επειδή λέει, «Η καθαριότητα είναι για τα κορίτσια!» Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο 2. Απουσία διακρίσεων:
Τα δικαιώματα μέσα στη Σύμβαση εφαρμόζονται για όλους ανεξάρτητα από τη φυλή τους, το χρώμα, τη θρησκεία, το φύλο, τις ικανότητες τους, το τι σκέφτονται και το τι λένε, τη γλώσσα που μιλούν και το από πού έρχονται και το κράτος πρέπει να προστατεύει το παιδί από οποιανδήποτε διάκριση.

ΚΑΡΤΑ ΠΟΙΝΗΣ 10
Τα αγόρια του σχολείου σου έχουν μια ομάδα ποδοσφαίρου και πολλούς άλλους αθλητικούς ομίλους για μετά από το σχολείο, αλλά τα κορίτσια δεν έχουν κάτι. Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗΣ: ΣΔΠ Άρθρο2. Απουσία διακρίσεων:
Τα δικαιώματα μέσα στη Σύμβαση εφαρμόζονται για όλους ανεξάρτητα από τη φυλή τους, το χρώμα, τη θρησκεία, το φύλο, τις ικανότητες τους, το τι σκέφτονται και το τι λένε, τη γλώσσα που μιλούν και το από πού έρχονται και το κράτος πρέπει να προστατεύει το παιδί από οποιανδήποτε διάκριση.

6β, Moksha-Patamu

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Αρχικά ήταν ένα Ινδουιστικό παιχνίδι για να διδάσκει σχετικά με τη θρησκεία, επιτρέποντας στον παίχτη να ανέρχεται σε μια ανώτερη ζωή ή να πέφτει σε πιο χαμηλά επίπεδα. Σε αυτή τη δραστηριότητα το παιχνίδι έχει προσαρμοστεί ώστε να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα με παρόμοια θετικά αποτελέσματα.
ΣΤΟΧΟΙ	Να δώσουμε έμφαση στις θετικές επιρροές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Βγάλτε αντίγραφα και κόψτε τις κάρτες παιχνιδιού, και μεγεθύνετε τον πίνακα.

ΥΛΙΚΑ	• Πίνακας παιχνιδιού • Κάρτες παιχνιδιού • Ζάρια και πιόνια

Οδηγίες

1. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των 6 και δώστε σε κάθε ομάδα έναν πίνακα, πιόνια και ένα ζάρι.
2. Εξηγήστε τη δραστηριότητα:
   α. Ρίξτε το ζάρι. Το παιδί με το μεγαλύτερο αριθμό ξεκινά.
   β. Ο πρώτος παίχτης ρίχνει το ζάρι και προχωρεί μπροστά σύμφωνα με τον αριθμό του ζαριού.
   γ. Αυτό που συμβαίνει μετά εξαρτάται από το τετράγωνο στο οποίο κάθεται ο παίχτης:
      i. Αν ο παίχτης καθίσει σε τετράγωνο που βρίσκεται στη βάση μιας σκάλας, ο παίχτης κινείται προς τα πάνω, στο τετράγωνο που βρίσκεται στην αρχή της σκάλας.
      ii. Αν ο παίχτης καθίσει σε τετράγωνο που περιέχει την άκρη της ουράς ενός φιδιού, τότε ο παίχτης πρέπει να κινηθεί προς τα κάτω, στο τετράγωνο που περιέχει το κεφάλι του φιδιού.
      iii. Αν ο παίχτης καθίσει σε χρωματιστό τετράγωνο, τότε το άτομο που βρίσκεται στα αριστερά του παίχτη παίρνει μια κάρτα και τη διαβάζει φωναχτά. Ο παίχτης που έχει καθίσει σε αυτό το τετράγωνο πρέπει να πει κατά πόσο νομίζει ότι η δήλωση της κάρτας είναι σωστή ή λάθος σύμφωνα με τα ανθρώπινα δικαιώματα.
      iv. Αν ο παίχτης απαντήσει λανθασμένα, αυτός ή αυτή πρέπει να παραμείνει πάνω στο ίδιο τετράγωνο. Ένας παίχτης που δίνει σωστή απάντηση κερδίζει την ευκαιρία να προχωρήσει μπροστά δυο τετράγωνα. Αν αυτός ή αυτή μπορούν να ονομάσουν το άρθρο από την ΣΔΠ που καθορίζει ή προστατεύει ένα δικαίωμα, τότε αυτός ή αυτή προχωρούν μπροστά ένα επιπλέον τετράγωνο. Δεν είναι απαραίτητο να ονομάσουν τον ακριβή αριθμό του άρθρου από την ΣΔΠ.
      v. Οι επόμενοι παίχτες τότε παίρνουν τη σειρά τους ένας- ένας.
   δ. Το παιχνίδι τελειώνει όταν ένας παίχτης φτάσει στο τελευταίο σημείο ή ρίχνει έναν αριθμό με το ζάρι που επιτρέπει στο πιόνι του να κινηθεί πέρα από το τελευταίο σημείο.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Συζητήστε αυτή τη δραστηριότητα και συσχετίστε την με τα ανθρώπινα δικαιώματα, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Σας άρεσε αυτή η δραστηριότητα και γιατί;
   β. Πώς σας βοήθησε να ανεβείτε τη σκάλα η γνώση σας σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα;
   γ. Στην πραγματική ζωή πώς σας βοηθά η γνώση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα; Πώς βοηθά τους άλλους;
   δ. Τι συμβαίνει σε μια ολόκληρη κοινότητα όταν οι άνθρωποι δε γνωρίζουν τα ανθρώπινα τους δικαιώματα; Τι συμβαίνει όταν οι περισσότεροι άνθρωποι γνωρίζουν τα ανθρώπινα τους δικαιώματα;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Δώστε στα παιδιά αντίγραφα της φιλικής για τα παιδιά εκδοχής της ΣΔΠ και ζητήστε τους να βρουν δικές τους ιδέες και να φτιάξουν κάρτες που να αντικατοπτρίζουν τη δική τους εμπειρία. Έπειτα παίξτε το παιχνίδι ξανά χρησιμοποιώντας τις κάρτες που έχουν φτιάξει τα παιδιά.

Ιδέες για δράση

Συσχετίστε τις κάρτες με την εμπειρία των παιδιών. Συζητήστε το τι μπορούν να κάνουν όταν παρουσιάζονται παραβιάσεις σαν κι αυτές. Ποιοι είναι οι σύμμαχοί τους στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους;

Συμβουλές για το συντονιστή

- Στη συζήτηση για τον απολογισμό ενθαρρύνετε τα παιδιά να σκεφτούν πραγματικές εμπειρίες, επικεντρωμένοι στη βία, στον εκφοβισμό και στις καταστάσεις αδικίας που έχουν βιώσει ή έχουν παρατηρήσει.
- Φτιάξτε αντίγραφα του πίνακα του παιχνιδιού και δώστε τα στα παιδιά ώστε να μπορούν να παίξουν το παιχνίδι με τις οικογένειές τους και τους φίλους τους.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ

Φτιάξτε αντίγραφα και κόψτε τις κάρτες ή φτιάξτε άλλες που να είναι κατάλληλες για την ομάδα σας.

Δήλωση: Οποιοσδήποτε που παντρεύεται δεν είναι πλέον παιδί. **Απάντηση:** Λάθος/ Είναι μια παραβίαση **ΣΔΠ Άρθρο 1. Ποιος είναι παιδί:** Όλοι όσοι είναι κάτω των 18 ετών θεωρούνται παιδιά και συνεπώς, κατέχουν όλα τα δικαιώματα αυτής της Σύμβασης	**Δήλωση:** Όλα τα παιδιά έχουν τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα, έστω και αν αυτά ή οι γονείς τους είναι πολίτες μιας συγκεκριμένης χώρας ή όχι. **Απάντηση:** Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα **ΣΔΠ Άρθρο 2. Απουσία διακρίσεων:** Τα δικαιώματα μέσα στη Σύμβαση εφαρμόζονται ανεξάρτητα από πού προέρχονται και το κράτος πρέπει να προστατεύει το παιδί από οποιανδήποτε διάκριση.	**Δήλωση:** Τα κορίτσια δικαιούνται να παίξουν στο γήπεδο ποδοσφαίρου μόνο αν δεν το χρησιμοποιούν εκείνη τη στιγμή τα αγόρια. **Απάντηση:** Λάθος/ Είναι μια παραβίαση **ΣΔΠ Άρθρο 2. Απουσία διακρίσεων:** Τα δικαιώματα στη Σύμβαση εφαρμόζονται για όλους άσχετα με τη φυλή τους, το χρώμα, τη θρησκεία, το φύλο, τις ικανότητες τους, το τι σκέφτονται και το τι λένε, τη γλώσσα που μιλούν και το από πού έρχονται και το κράτος πρέπει να προστατεύει το παιδί από οποιανδήποτε διάκριση.
Δήλωση: Αν διαπράξεις ένα έγκλημα, μπορούν να σε βάλουν φυλακή μαζί με ενήλικες εγκληματίες **Απάντηση:** Λάθος/ Είναι μια παραβίαση **ΣΔΠ Άρθρο 37, Βασανιστήρια, ταπεινωτική μεταχείριση και στέρηση της ελευθερίας:** Τα παιδιά που καταπατούν το νόμο δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται απάνθρωπα. Δεν πρέπει να μπαίνουν φυλακή μαζί με ενήλικες και πρέπει να τους δίνετε η ευκαιρία να κρατούν επαφή με τις οικογένειες τους.	**Δήλωση:** Η βιβλιοθηκάριος του σχολείου μας μου επιτρέπει να δανειστώ όποιο βιβλίο θέλω. **Απάντηση:** Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα **ΣΔΠ Άρθρο 17. Η πρόσβαση ενός παιδιού σε πληροφορίες και τα μέσα ενημέρωσης:** Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε αξιόπιστες πληροφορίες από μια ποικιλία πηγών, συμπεριλαμβανομένων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και οι εφημερίδες πρέπει να παρέχουν πληροφορίες που να μπορούν τα παιδιά να κατανοήσουν, και δεν πρέπει να προωθούν υλικό που θα μπορούσε να βλάψει τα παιδιά.	**Δήλωση:** Ένα γειτονικό εργοστάσιο βγάζει χημικά στον αέρα που μυρίζουν και προκαλεί βήχα στους ανθρώπους. **Απάντηση:** Λάθος/ Είναι μια παραβίαση **ΣΔΠ Άρθρο 24. Υγειονομική περίθαλψη και υπηρεσίες υγείας:** Τα παιδιά έχουν δικαίωμα, όταν είναι άρρωστα, σε καλής ποιότητας υγειονομική φροντίδα, δηλαδή, φάρμακα, νοσοκομεία και γιατρούς. Τα πα ιδιά έχουν επίσης δικαίωμα σε καθαρό νερό, θρεπτικό φαγητό, και ένα καθαρό περιβάλλον, έτσι ώστε να παραμείνουν υγιή. Οι πλούσιες χώρες πρέπει να βοηθούν τις φτωχότερες χώρες στο να επιτυγχάνουν ακριβώς αυτό.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ

Δήλωση: Μόνο ο πατέρας σου μπορεί να αποφασίσει το τι είναι καλύτερο για εσένα.
Απάντηση: Λάθος/ Είναι μια παραβίαση

ΣΔΠ Άρθρο 18. Οι κοινές υποχρεώσεις των γονιών:
Και οι δυο γονείς μοιράζονται την ίδια υποχρέωση για να μεγαλώσουν τα παιδιά τους και πρέπει πάντα να σκέφτονται αυτό που είναι καλύτερο για το παιδί. Οι κυβερνήσεις πρέπει να βοηθούν τους γονείς παρέχοντας τους υπηρεσίες υποστήριξης, ιδιαίτερα αν και οι δυο γονείς εργάζονται.

Δήλωση: Παρόλο που πρέπει να χρησιμοποιώ τροχοκάθισμα, μπορώ να πάω στο σχολείο μαζί με τα άλλα παιδιά της γειτονιάς μου. Το σχολείο πρέπει να παρέχει ράμπες για εμένα.
Απάντηση: Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα

ΣΔΠ Άρθρο 23, Παιδιά με Αναπηρίες:
Τα παιδιά που έχουν οποιαδήποτε μορφή αναπηρίας πρέπει να λαμβάνουν ειδική φροντίδα, στήριξη και εκπαίδευση ώστε να μπορούν να ζήσουν ολοκληρωμένες και ανεξάρτητες ζωές στο ύψιστο των δυνατοτήτων τους.

Δήλωση: Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές του σχολείου μας μπλοκάρουν ορισμένες σελίδες του Διαδικτύου.
Απάντηση: Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα

ΣΔΠ Άρθρο 17. Η πρόσβαση του παιδιού σε κατάλληλες πληροφορίες και μέσα ενημέρωσης:
Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε αξιόπιστες πληροφορίες από μια ποικιλία πηγών, συμπεριλαμβανομένων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Οι πηγές πληροφόρησης πρέπει να παρέχουν πληροφορίες που να μπορούν τα παιδιά να κατανοήσουν και δεν πρέπει να προωθούν υλικό που θα μπορούσε να βλάψει τα παιδιά.

Δήλωση: Σε μερικούς τόπους τα παιδιά, ιδιαίτερα τα αγόρια, πρέπει να υπηρετήσουν στο στρατό.
Απάντηση: Λάθος/ Είναι μια παραβίαση

ΣΔΠ Άρθρο 38. Η προστασία των παιδιών που επηρεάζονται από ένοπλες συγκρούσεις:
Οι κυβερνήσεις δεν πρέπει να επιτρέπουν σε παιδιά κάτω των 15 χρονών να κατατάγονται στο στρατό ή να λαμβάνουν άμεσα μέρος σε εχθροπραξίες. Επιπλέον τα παιδιά που βρίσκονται σε εμπόλεμες ζώνες πρέπει να λαμβάνουν ειδική προστασία.

Δήλωση: Όταν γεννιέται ένα παιδί, οι γονείς πρέπει να του δώσουν ένα όνομα και να εγγράψουν επίσημα τη γέννηση του.
Απάντηση: Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα

ΣΔΠ Άρθρο 7. Ληξιαρχική πράξη γέννησης, όνομα, υπηκοότητα και το δικαίωμα να γνωρίζεις και να λαμβάνεις φροντίδα από τους γονείς σου:
Όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα σε ένα όνομα που να είναι νομικά εγγεγραμμένο σε ταυτότητα· επίσης έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν και να τους φροντίζουν οι γονείς τους.

Δήλωση: Οι γονείς μου επιτρέπουν στο δεκαεφτάχρονο αδερφό μου να παρακολουθεί ότι θέλει στην τηλεόραση αλλά εμένα μου το απαγορεύουν επειδή είμαι μόνο δέκα χρονών.
Απάντηση: Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα

ΣΔΠ Άρθρο 5. Γονική συναίνεση και οι αναπτυσσόμενες ικανότητες του παιδιού:
Η οικογένεια έχει την κύρια ευθύνη για την καθοδήγηση του παιδιού στο πώς να εξασκεί τα δικαιώματα του, με βάση την ηλικία και την ωριμότητα. Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται αυτό το δικαίωμα.

Δήλωση: Παρόλο που είμαι δεκατριών, οι γονείς μου διαβάζουν όλη την αλληλογραφία μου πριν να με αφήσουν να τη δω.
Απάντηση: Λάθος/ Είναι μια παραβίαση

ΣΔΠ Άρθρο 16. Προσωπική ζωή, τιμή, και φήμη:
Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα στην προσωπική ζωή. Ο νόμος πρέπει να τους προστατεύει από επιθέσεις ενάντια στον τρόπο ζωής τους, στο καλό τους όνομα, τις οικογένειες τους, τα σπίτια τους και την αλληλογραφία τους.

Δήλωση: Η Τάξη 8 εκδίδει ένα εβδομαδιαίο περιοδικό και το διανέμει στους γείτονες.
Απάντηση: Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα

ΣΔΠ Άρθρο 13. Ελευθερία έκφρασης:
Έχεις το δικαίωμα να σκέφτεσαι και να λες αυτό που σου αρέσει, και κανείς δεν πρέπει να σου απαγορεύει να το κάνεις αυτό. Πρέπει να μπορείς να μοιράζεσαι τις ιδέες σου και τη γνώμη σου, ανεξάρτητα από τα σύνορα που υπάρχουν .

Δήλωση: Η μητέρα μου δουλεύει σε μια άλλη χώρα τώρα, αλλά κάθε μήνα έρχεται σπίτι ή εγώ και ο πατέρας μου πηγαίνουμε και την επισκεπτόμαστε.
Απάντηση: Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα

ΣΔΠ Άρθρο 10. Επανασύνδεση της οικογένειας: Στις οικογένειες που ζουν σε διαφορετικές χώρες πρέπει να επιτρέπεται να μετακινούνται μεταξύ χωρών ώστε να κρατούν επαφή οι γονείς και τα παιδιά.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ

Δήλωση: Στους φίλους μου και εμένα απαγορεύεται να μιλάμε τη μητρική μας γλώσσα στο σχολείο. **Απάντηση:** Λάθος/ Είναι μια παραβίαση **ΣΔΠ Άρθρο 30, Παιδιά μειονοτήτων ή ιθαγενών πληθυσμών:** τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν τη γλώσσα και τα έθιμα των οικογενειών τους, είτε αυτά χρησιμοποιούνται από την πλειονότητα των ανθρώπων στη χώρα ή όχι.	**Δήλωση:** Έχω το δικαίωμα να έχω ένα όνομα, να ανήκω σε μια χώρα και μια οικογένεια. **Απάντηση:** Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα **ΣΔΠ Άρθρο 8. Διατήρηση της ταυτότητας:** Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται το δικαίωμα των παιδιών να έχουν ένα όνομα, υπηκοότητα και οικογενειακούς δεσμούς. Οι κυβερνήσεις έχουν την υποχρέωση να προστατεύουν και να αποκαθιστούν την παιδική ταυτότητα.	**Δήλωση:** Τα παιδιά που παραφέρονται στο σχολείο δεν πρέπει να τιμωρούνται σωματικά. **Απάντηση:** Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα **ΣΔΠ Άρθρο 28, Το δικαίωμα στην εκπαίδευση:** Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση, δηλαδή, να πηγαίνουν σε σχολεία. Η πειθαρχία στα σχολεία πρέπει να είναι τέτοια που να σέβεται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια των παιδιών· η βία δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για πειθαρχία.
Δήλωση: Η οικογένειά μου ήρθε εδώ για να ξεφύγει από τον πόλεμο στη χώρα μας. Αλλά τα παιδιά που είναι πρόσφυγες όπως εμένα, δεν επιτρέπεται να πηγαίνουν στο σχολείο εδώ. **Απάντηση:** Λάθος/ Είναι μια παραβίαση **ΣΔΠ Άρθρο 22. Παιδιά πρόσφυγες:** Πρέπει να δίνεται ειδική προστασία στα παιδιά που είναι πρόσφυγες. Τα παιδιά που έρχονται στη χώρα ως πρόσφυγες πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τα παιδιά που γεννήθηκαν σε αυτή τη χώρα.	**Δήλωση:** Έχω δικαίωμα να βλέπω και τους δύο μου γονείς, ακόμα και αν είναι χωρισμένοι **Απάντηση:** Σωστό/ Είναι ένα δικαίωμα **ΣΔΠ Άρθρο 9. Χωρισμός από τους γονείς:** Τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους γονείς τους εκτός και αν είναι για το καλό τους, για παράδειγμα, αν ένας γονιός κακομεταχειρίζεται ή παραμελεί το παιδί του. Τα παιδιά των οποίων οι γονείς έχουν χωρίσει έχουν το δικαίωμα να κρατούν επαφή και με τους δυο γονείς τους, εκτός και αν αυτό πληγώνει το παιδί.	**Δήλωση:** Χάνω πολλές σχολικές μέρες όταν το μωρό είναι άρρωστο, το φροντίζω εγώ καθώς η μητέρα μου είναι στη δουλειά. **Απάντηση:** Λάθος/ Είναι μια παραβίαση **ΣΔΠ Άρθρο 32. Παιδική εργασία:** Η κυβέρνηση πρέπει να προστατεύει τα παιδιά από επικίνδυνες εργασίες ή εργασίες που να βλάπτουν την υγεία τους ή την μάθηση τους ή που μπορεί να οδηγήσει στην εκμετάλλευση τους.

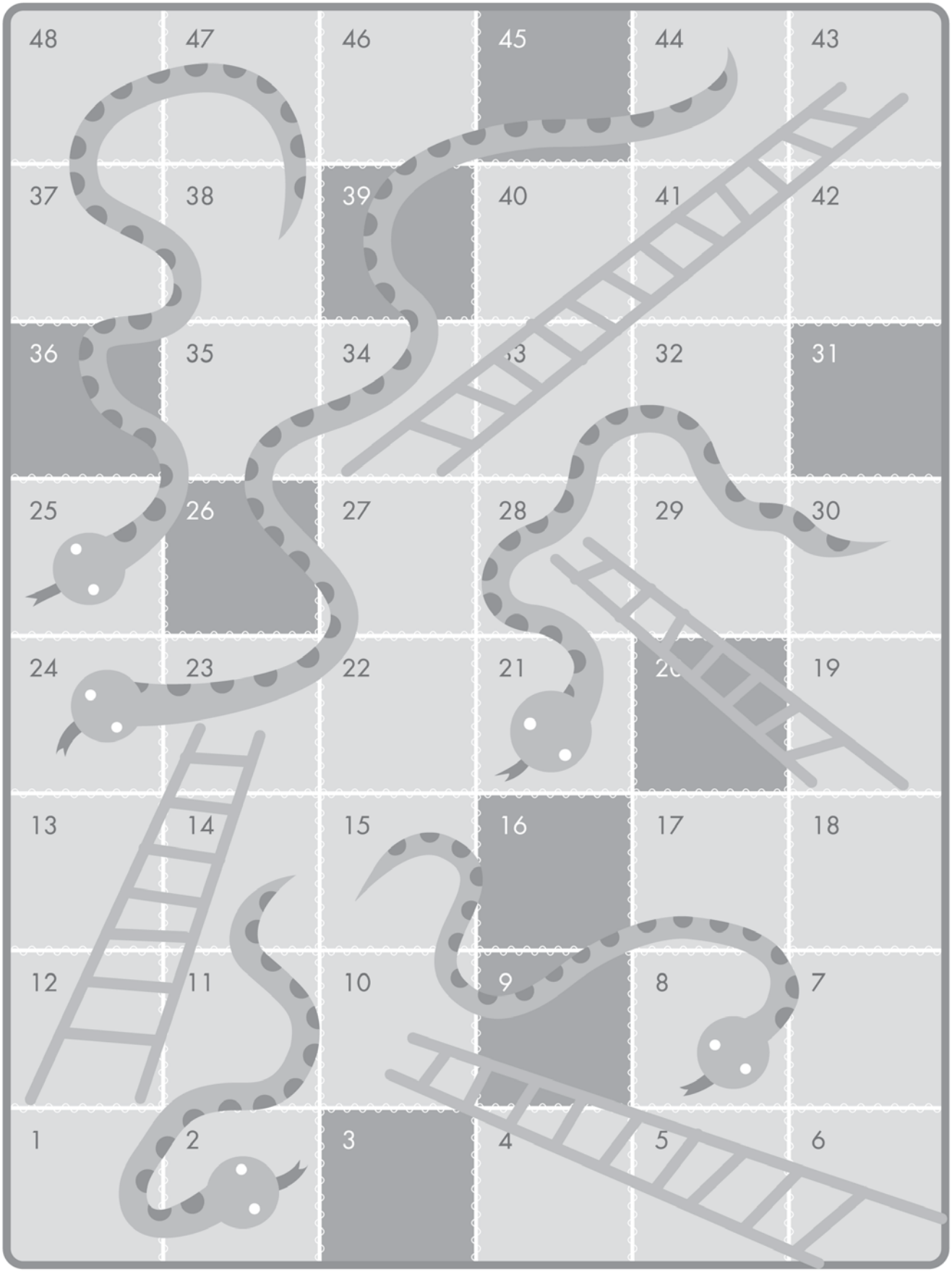
48 47 46 45 44 43
37 38 39 40 41 42
36 35 34 33 32 31
25 26 27 28 29 30
24 23 22 21 20 19
13 14 15 16 17 18
12 11 10 9 8 7
1 2 3 4 5 6

7. Τα αγόρια δεν κλαίνε!

ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΞΥΠΝΟΤΕΡΑ...

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Ισότητα μεταξύ των φύλων, Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	90 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	8-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Συζήτηση και άσκηση δηλώσεων, θεατρικές παρουσιάσεις
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά συζητούν και παρουσιάζουν το θεατρικό τους σχετικά με τις προκλητικές δηλώσεις.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να συζητήσουμε τα στερεότυπα των φύλων και την ισότητα των φύλων • Να προωθήσουμε την ανεκτικότητα • Να σκιαγραφήσουμε το πώς τα στερεότυπα δημιουργούν διακρίσεις
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Επιλέξτε 3 δηλώσεις από τον κατάλογο ή δημιουργήστε καινούριες. • Προετοιμάστε 4 πινακίδες: Συμφωνώ/ Δεν ξέρω/ Το σκέφτομαι ακόμη/ Διαφωνώ. • Τοποθετήστε την κάθε μια στις γωνιές του δωματίου. • Επιλέξτε επιπρόσθετες δηλώσεις για να χρησιμοποιήσετε για το θεατρικό και γράψτε τις πάνω σε ξεχωριστά κομμάτια από χαρτί.
ΥΛΙΚΑ	Χαρτιά για τις πινακίδες, κομμάτια χαρτί για τις δηλώσεις

Οδηγίες

ΜΕΡΟΣ 1: ΠΑΙΡΝΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΘΕΣΗ

1. Εξηγήστε το πρώτο μέρος της δραστηριότητας στα παιδιά:
   α. Το δωμάτιο έχει χωριστεί σε τέσσερις γωνίες. Κάθε γωνιά έχει χαρακτηριστεί με ένα πίνακα: Συμφωνώ/ Δεν ξέρω/ Το σκέφτομαι ακόμη/ Διαφωνώ.
   β. Θα διαβάσετε φωναχτά τρεις διαφορετικές δηλώσεις, μια προς μια. Τα παιδιά παίρνουν μια θέση σε μια από τις γωνίες σύμφωνα με το αν συμφωνούν, αν διαφωνούν, αν δεν έχουν γνώμη ή αν χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να σκεφτούν.

2. Διαβάστε φωναχτά την πρώτη δήλωση και περιμένετε μέχρι να επιλέξουν θέση τα παιδιά. Έπειτα ρωτήστε τα παιδιά από διαφορετικές γωνίες γιατί έχουν επιλέξει αυτή τη θέση. Καλέστε τα παιδιά να αλλάξουν θέσεις αν άλλαξαν γνώμη αφού θα έχουν ακούσει τους λόγους των άλλων. Επαναλάβετε αυτήν τη διαδικασία και για τις τρεις δηλώσεις.
3. Μαζέψτε τα παιδιά πίσω σε μια ομάδα και συζητήστε αυτό το μέρος της δραστηριότητας:
   α. Σας εξέπληξε κάτι από αυτή τη δραστηριότητα;

β. Γιατί νομίζετε πως οι άνθρωποι είχαν διαφορετικές γνώμες γι' αυτές τις δηλώσεις;
γ. Σας ώθησαν μήπως οι λόγοι οποιουδήποτε στο να αλλάξετε τη θέση σας; Γιατί;
δ. Πώς μπορούμε να ξέρουμε ποια θέση είναι 'σωστή';

ΜΕΡΟΣ 2: ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΜΕ ΜΙΑ ΘΕΣΗ

1. Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες των όχι περισσότερων από πέντε παιδιών και δώστε σε κάθε ομάδα μια διαφορετική δήλωση. Εξηγήστε ότι κάθε ομάδα έχει περίπου δεκαπέντε λεπτά για να διαβάσουν τη δήλωση τους, να τη συζητήσουν, και να δημιουργήσουν ένα σύντομο θεατρικό που να μεταδίδει το μήνυμα αυτής της δήλωσης.

2. Ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει το θεατρικό της. Μετά από κάθε παρουσίαση, ρωτήστε το κοινό τι μήνυμα νομίζουν πώς ήθελε να μεταδώσει η παρουσίαση. Έπειτα ρωτήστε την ομάδα που παρουσίασε τι μήνυμα ήθελαν να δώσουν.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Συζητήστε τις επιρροές των στερεότυπων των φύλων, κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:
   α. Τι κοινό είχαν αυτές οι δηλώσεις; Γνωρίζετε κι άλλες δηλώσεις όπως αυτές;
   β. Υπάρχουν μήπως διαφορετικοί κανόνες και διαφορετικές προσδοκίες από τα αγόρια ή τα κορίτσια αυτής της ομάδας; Στην τάξη ή στο σχολείο; Στην οικογένεια; Έχει νόημα αυτό το γεγονός;
   γ. Μπορείτε να σκεφτείτε άλλες ιδέες για το πώς τα αγόρια ή τα κορίτσια θα έπρεπε να είναι ή τι θα έπρεπε να κάνουν; Μήπως ισχύουν παρόμοιες ιδέες σε άλλα μέρη της χώρας μας; Της Ευρώπης; Του κόσμου;
   δ. Τι συμβαίνει όταν ένα αγόρι ή ένα κορίτσι δε συμφωνεί με αυτές τις ιδέες και θέλει να είναι ή να συμπεριφέρεται διαφορετικά; Βρεθήκατε ποτέ σε μια τέτοια κατάσταση; Πώς νιώσατε; Τι κάνατε;
   ε. Μήπως οι ιδέες για το πώς θα έπρεπε να είναι οι άντρες και οι γυναίκες επηρεάζουν τους ενήλικες όπως επηρεάζουν και τα παιδιά;

2. Συσχετίστε τα στερεότυπα των φύλων με τις διακρίσεις, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πώς περιορίζουν τις επιλογές μας αυτές οι ιδέες για τους άντρες και τις γυναίκες; Μπορείτε να δώσετε κάποια παραδείγματα;
   β. Πώς επηρεάζουν αυτοί οι περιορισμοί τα ανθρώπινά μας δικαιώματα;
   γ. Τι μπορούμε να κάνουμε στο μέλλον ώστε τα αγόρια και τα κορίτσια να μπορούν να συμπεριφέρονται πιο ελεύθερα με τον τρόπο που θέλουν;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Η δραστηριότητα «ΤΙ ΥΠΕΡΟΧΟΣ ΚΟΣΜΟΣ», σ. 188, επικεντρώνεται σε προσχήματα και πραγματικότητες.
- Η δραστηριότητα «ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΑΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΟ...», σ. 136, ασχολείται επίσης με τα στερεότυπα των φύλων.

Ιδέες για δράση

Αναπτύξετε με τα παιδιά ένα είδος προσωπικού 'κώδικα συμπεριφοράς' για το πώς πρέπει να συμπεριφέρονται μεταξύ τους οι άνθρωποι σε ομάδα και για το πώς να διασφαλίζεται ότι τα κορίτσια και τα αγόρια θα τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης. Αναρτήστε τον στον τοίχο και χρησιμοποιείστε τον ως αναφορά όταν παρουσιάζεται μια σύγκρουση στην ομάδα.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Να είστε προσεχτικοί ώστε να μην ενισχύσετε τα στερεότυπα που αυτή η δραστηριότητα επιδιώκει να αντιμετωπίσει. Να έχετε επίγνωση των δικών σας προκαταλήψεων και στερεοτύπων και πώς μπορείτε να τα μεταφέρετε στα παιδιά ως ο συντονιστής για την ομάδα.
- Επιλέξτε δηλώσεις που να δείχνουν πως παρόλο που τα κορίτσια και τα αγόρια είναι σωματικά διαφορετικά, έχουν ίσα δικαιώματα. Επιλέξτε δηλώσεις που να είναι αρκετά αμφιλεγόμενες ώστε να προκαλούν διαφορετικές γνώμες.
- Αποφύγετε το διχασμό ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια. Ανάλογα με την ομάδα, μπορείτε να δημιουργήσετε ομάδες του ιδίου φύλου ή ομάδες με ισορροπία των φύλων για τα θεατρικά.
- Οι συμπεριφορές των γονιών επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό αυτές των παιδιών. Μπορεί να ακούσετε θετικές και αρνητικές αντιδράσεις από τους γονείς γι' αυτή τη δραστηριότητα.

Προσαρμογές:
- Για να συντομεύσετε αυτή τη δραστηριότητα εκτελέστε μόνο το μέρος που είναι σχετικό με την ομάδα σας.
- Αντί να δημιουργήσουν ένα θεατρικό, ζητήστε από τα παιδιά να φτιάξουν μια εικαστική παρουσίαση (π.χ. ένα σχέδιο, κινούμενα σχέδια, ένα κολάζ με εικόνες από περιοδικά, κλπ).

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΗΛΩΣΕΩΝ
- Οι κούκλες είναι μόνο για τα κορίτσια
- Τα αγόρια δεν κλαίνε.
- Τα αγόρια δε φοράνε φούστες.
- Ένα κορίτσι δε μπορεί να είναι το αφεντικό.
- Μόνο τα αγόρια παίζουν ποδόσφαιρο.
- Τα κορίτσια είναι αδύναμα και τα αγόρια είναι δυνατά.
- Τα κορίτσια βοηθούν τις μητέρες τους. Τα αγόρια βοηθούν τους πατεράδες τους.
- Είναι καλύτερα να είσαι κορίτσι παρά αγόρι.
- Όταν κάτι πάει στραβά, πάντα φταίνε πρώτα τα αγόρια.
- Τα αγόρια μπορούν να λένε 'βρώμικες λέξεις, αλλά τα κορίτσια δε μπορούν.
- Τα κορίτσια είναι εξυπνότερα από τα αγόρια.
- Τα κορίτσια νικούν σε αγώνες επειδή παίζουν 'βρώμικα'.
- Είναι εντάξει για τα αγόρια να χτυπιούνται μεταξύ τους, αλλά όχι για τα κορίτσια.
- Τα αγόρια είναι πιο τεμπέλικα από τα κορίτσια.
- Τα κορίτσια είναι καλύτερα από τα αγόρια στο να λένε ψέματα.

8. Σκηνές Εκφοβισμού

ΚΑΘΕ ΝΤΑΗΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑ ΒΑΘΟΣ ΔΕΙΛΟΣ!

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Βία
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	7-13 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	5-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Συζήτηση με ορισμένη κίνηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά συζητούν για τον εκφοβισμό και μετά παίρνουν θέσεις για να παρουσιάσουν το πώς θα αντιδρούσαν σε διαφορετικά σενάρια εκφοβισμού.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να εμβαθύνουμε την κατανόηση για τα διαφορετικά είδη εκφοβισμού • Να αναγνωρίσουμε τις στρατηγικές, τους ανθρώπους και τους οργανισμούς που μπορούν να στηρίξουν τα παιδιά που αντιμετωπίζουν εκφοβισμό • Να αναλύσουμε τις διαφορετικές αντιδράσεις για τον εκφοβισμό
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Σημείωσε τις τέσσερις γωνίες του δωματίου ως αριθμούς 1-4. Τα παιδιά θα πρέπει να μπορούν να κινούνται ελευθέρα από τη μια γωνία στην άλλη.
ΥΛΙΚΑ	• Ένα χώρο που να επιτρέπει στα παιδιά να καθίσουν σε κύκλο. • Χρωματιστό Χαρτί • Μαρκαδόροι • Ψαλίδι

Οδηγίες

1. Κάνε εισαγωγή στο θέμα του εκφοβισμού κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:
- Τι είναι ο εκφοβισμός;
- Ποιοι είναι οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι εκφοβίζουν;
- Γιατί νομίζετε οι άνθρωποι εκφοβίζουν;
- Πώς επηρεάζει ο εκφοβισμός τα άτομα στα οποία συμβαίνει; Τα άτομα που εκφοβίζουν; Ολόκληρη την κοινότητα;

2. Ζητήστε από κάθε παιδί να φτιάξει το περίγραμμα του χεριού του πάνω σε ένα χρωματιστό κομμάτι χαρτί και να το κόψει. Θα πρέπει να σκεφτούν για το κάθε δάκτυλο ένα άτομο, από το οποίο μπορούν να ζητήσουν υποστήριξη όταν κάποιος τους εκφοβίζει (π.χ. φίλο, γονιό, εκπαιδευτικό, γραμματέα από το σχολείο, αστυνομία, σύμβουλο, αδέλφια). Ζητήστε από τα παιδιά να εξηγήσουν τους υποστηρικτές που έχουν ονομάσει.

3. Εξηγήστε τους ότι τώρα θα εξετάσετε τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούν οι άνθρωποι να αντιδράσουν σε καταστάσεις εκφοβισμού. Κάντε επίδειξη του πώς θα δουλέψει αυτό:

α. Ο συντονιστής θα διαβάσει μια περιγραφή εκφοβισμού. Για κάθε περίπτωση θα δοθούν τρεις πιθανές αντιδράσεις. Μια τέταρτη αντίδραση είναι πάντα πιθανή αν σκεφτείτε κάποια διαφορετική αντίδραση.

β. Κάθε γωνία του δωματίου είναι αριθμημένη. Αφού ακούσετε την κατάσταση και τις αντιδράσεις, πηγαίνετε στη γωνία που αντιπροσωπεύει αυτό που νομίζετε πως θα κάνατε σε αυτή τη περίπτωση.

4. Διαβάστε φωναχτά μια περίπτωση εκφοβισμού και δώστε στα παιδιά χρόνο να επιλέξουν τις αντιδράσεις τους και να πάνε στην αντίστοιχη γωνία του δωματίου. Αφού τα παιδιά έχουν πάρει μια θέση, ρωτήστε μερικά παιδιά από κάθε θέση γιατί έχουν επιλέξει αυτήν την αντίδραση και μερικά από τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της. Επιτρέψτε στα παιδιά που επιλέγουν την ανοιχτή γωνία να εξηγήσουν το πώς θα αντιδρούσαν.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Αφού τα παιδιά αντιδράσουν για πέντε με έξι σκηνές εκφοβισμού, κάντε τον απολογισμό γι' αυτή τη δραστηριότητα κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:
- Πως νιώσατε με αυτή τη δραστηριότητα;
- Μήπως για κάποιες σκηνές ήταν δύσκολο να ανταποκριθείτε; Ποιες είναι αυτές και γιατί;
- Υπήρχαν σκηνές εκφοβισμού που σας αφορούσαν;
- Τα άτομα που δέχονται εκφοβισμό χρειάζονται βοήθεια και υποστήριξη; Γιατί;
- Πού μπορούν να βρουν βοήθεια και υποστήριξη όσα άτομα δέχονται εκφοβισμό;
- Ποιοι είναι μερικοί από τους λόγους που οι άνθρωποι εκφοβίζουν άλλους; Είναι δίκαιοι λόγοι;
- Τι πρέπει να κάνεις όταν το άτομο στο οποίο στράφηκες για βοήθεια και υποστήριξη μετά από εκφοβισμό δεν κάνει τίποτα γι' αυτό;
- Υπάρχουν είδη εκφοβισμού που είναι αποδεκτά συχνότερα από τα παιδιά και τους ενήλικες; Γιατί ή γιατί όχι;
- Ποιος είναι υπεύθυνος για να βοηθά και να υποστηρίζει τα παιδιά όταν τα εκφοβίζουν;
- Μήπως αντιμετωπίζουν εκφοβισμό και οι ενήλικες; Δώστε μερικά παραδείγματα
- Ποιος είναι υπεύθυνος για τους ενήλικες που δέχονται εκφοβισμό;
- Τι μπορεί να συμβεί ώστε τα άτομα που εκφοβίζουν να βοηθηθούν για να αλλάξουν συμπεριφορά;
- Τι συμβαίνει αν κανείς δεν σταματά τα άτομα που εκφοβίζουν; Σε αυτόν που εκφοβίζει; Σε ολόκληρη την κοινότητα;

2. Συσχετίστε αυτή τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:
- Έχει κανείς το δικαίωμα να εκφοβίζει οποιοδήποτε άλλο; Γιατί ή γιατί όχι;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται όταν κάποιος δέχεται εκφοβισμό;
- Πώς η εξάλειψη του εκφοβισμού μπορεί να βελτιώσει για όλους το περιβάλλον των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

3. Στο τέλος του απολογισμού, ζητήστε από τα παιδιά να κοιτάξουν πίσω στα 'χέρια

υποστήριξης' τους και να προσθέσουν οποιοδήποτε άλλο άτομο ή οργανισμό που μπορούν να σκεφτούν, από τον οποίο μπορούν να ζητήσουν υποστήριξη όταν δέχονται εκφοβισμό. Αναρτήστε τα 'χέρια υποστήριξης' κάπου στον χώρο ώστε τα παιδιά να το χρησιμοποιούν ως αναφορά, στο μέλλον.

Εισηγήσεις για συνέχεια
Μπορεί να θελήσετε να επικεντρωθείτε περαιτέρω πάνω στη βία εκτελώντας τη δραστηριότητα «ΟΡΑΜΑΤΙΖΟΜΕΝΟΙ ΤΡΟΠΟΥΣ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ», σ. 144. Η δραστηριότητα «ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΛΗΓΩΝΟΥΝ», σ. 205 επικεντρώνεται κι αυτή στο λεκτικό εκφοβισμό και μπορείτε να την εκτελέσετε πριν ή και μετά από αυτήν τη δραστηριότητα.

Ιδέες για δράση
Συζητήστε τους τρόπους με τους οποίους μπορεί η ομάδα να δημιουργήσει μια καμπάνια «Όχι στον Εκφοβισμό» και ζητήστε από μέλη της κοινότητας να λάβουν μέρος σε αυτή την πρωτοβουλία. Για παράδειγμα, μπορεί να θελήσετε να οργανώσετε μια έκθεση, να προσκαλέσετε ένα επαγγελματία από ένα οργανισμό υποστήριξης των παιδιών για να μιλήσει στα παιδιά, ή/ και να αναθέσετε σε ένα ενήλικα από το σχολείο να είναι το κύριο άτομο, στο οποίο μπορούν να στραφούν τα άτομα για βοήθεια.

Δημιουργήστε μια θεατρική παράσταση που να παρουσιάζει το πώς τα παιδιά αντιδρούν όταν δέχονται εκφοβισμό και παρουσιάστε την σε άλλες ομάδες παιδιών.

Μάθετε αν υπάρχει μια τοπική τηλεφωνική γραμμή/γραμμή βοηθείας για τα παιδιά που μπορούν να καλέσουν τα παιδιά που δέχονται εκφοβισμό. Μάθετε σε ποιες υπηρεσίες μπορούν να στραφούν τα παιδιά για υποστήριξη από την τοπική κοινότητα. Δώστε αυτές τις πληροφορίες στα παιδιά κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας, και αν είναι δυνατό προσκαλέστε κάποιον από αυτή την υπηρεσία για να μιλήσει στην ομάδα.

Συμβουλές για το συντονιστή
Συστήστε τα παιδιά με ένα μαγικό ραβδί/ ραβδί που μιλά ή προσποιητό μικρόφωνο ώστε τα άτομα που θέλουν να μιλήσουν να περιμένουν τη σειρά τους.

Μερικές μορφές εκφοβισμού υπάρχουν ανάμεσα στα παιδιά της ομάδας. Ο εκφοβισμός επηρεάζει όλα τα παιδιά σε διαφορετικά επίπεδα και μπορεί να πάρει διάφορες μορφές. Να είστε ευαίσθητοι για τις περιπτώσεις που μπορεί ήδη να υπάρχουν στην ομάδα και προσπαθήστε να μην επικεντρώνεστε σε οποιαδήποτε προσωπική κατάσταση.

Προσαρμογές
Γράψτε κάτω τις δικές σας σκηνές εκφοβισμού, με τις οποίες μπορούν να συσχετιστούν τα παιδιά της ομάδας σας παρά να χρησιμοποιείτε αυτές που παρέχονται.
Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες, δώστε σε κάθε μια από μια σκηνή εκφοβισμού και ζητήστε τους να δραματοποιήσουν τη σκηνή εκφοβισμού και την αντίδραση τους. Συζητήστε και δώστε τον απολογισμό για κάθε δραματοποίηση, ρωτώντας άλλες ομάδες για εναλλακτικές αντιδράσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΣΚΗΝΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Οι φίλοι σου αρχίζουν να σε φωνάζουν με διάφορα επίθετα, στέλνοντάς σου άσχημα μηνύματα στο κινητό και αναγκάζοντας σε να τους δώσεις πράγματα. Δε νιώθεις καλά όταν αυτά τα πράγματα συμβαίνουν. Τι πρέπει να κάνεις;
1. Τίποτα. Πρέπει να έχεις κάνει κάτι λάθος για να σου συμπεριφέρονται έτσι οι φίλοι σου.
2. Αρχίζεις και εσύ να τους φωνάζεις με διάφορα επίθετα απειλώντας τους.
3. Μιλάς στους γονείς σου ή στον καθηγητή σου και τους λες το τι συμβαίνει.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

Μια ομάδα παιδιών μέσα στην τάξη σου διαδίδουν φήμες για εσένα που σε πληγώνουν, στέλνοντας σε διάφορα άτομα μηνύματα. Τώρα πολλά παιδιά δε σε παίζουν και δε σου μιλούν. Ακόμη και οι φίλοι σου έχουν αρχίσει να σκέφτονται ότι μπορεί οι φήμες να είναι αληθινές. Τι κάνεις;
1. Τίποτα. Κανείς δεν θα σε πιστέψει αν όλοι πιστεύουν ότι οι φήμες είναι αληθινές.
2. Αρχίζεις και εσύ να διαδίδεις άσχημες φήμες για άλλα παιδιά.
3. Λες σε όλους ότι οι φήμες είναι αναληθείς.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

Η μεγάλη σου αδελφή ή ο μεγάλος σου αδελφός συνεχίζει να σε κτυπά και να σε κλωτσά όταν δεν βλέπει κανείς και σου λέει πως αν το πεις σε οποιονδήποτε θα σε πληγώσει περισσότερο. Τι κάνεις;
1. Λες στους γονείς σου ή στους καθηγητές σου το τι συμβαίνει.
2. Ζητάς από τους φίλους σου στο σχολείο να σε βοηθήσουν να παλέψεις μαζί του/ της.
3. Του/ της λες ότι αυτό σε πληγώνει και να σταματήσει να το κάνει.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

Ο εκπαιδευτικός σου συνεχίζει να σε φωνάζει 'χαζό' κάθε φορά που δίνεις λάθος απάντηση στην τάξη και σου λέει ότι δεν έχει νόημα καν να προσπαθεί να σε διδάξει επειδή δε μπορείς να μάθεις. Τα άλλα παιδιά έχουν αρχίσει κι αυτά να σε φωνάζουν με επίθετα. Τι κάνεις;
1. Πηγαίνεις κατευθείαν στο διευθυντή και του λες τι συμβαίνει.
2. Αρχίζεις να μην πηγαίνεις στην τάξη επειδή δε σου αρέσει πλέον το σχολείο.
3. Ρωτάς τους γονείς σου αν μπορείς να αλλάξεις τάξη ή σχολείο.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

Έχεις παρατηρήσει ότι ένας από τους φίλους σου πειράζει και κοροϊδεύει τα μικρότερα παιδιά της καλοκαιρινής κατασκήνωσης. Ο φίλος σου έχει αρχίσει να παίρνει και τα πράγματά τους. Τι κάνεις;
1. Το λες στους αρχηγούς της κατασκήνωσης χωρίς να πεις τίποτα στον ίδιο.
2. Βοηθάς το φίλο σου να παίρνει πράγματα από τα μικρότερα παιδιά σε περίπτωση που αρχίσει να παίρνει και τα δικά σου πράγματα.
3. Λες στο φίλο σου ότι πιστεύεις ότι κάνει λάθος και ότι θα πρέπει να αφήσει ήσυχα τα μικρότερα παιδιά.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

Μια ομάδα μεγαλύτερων παιδιών από ένα άλλο σχολείο αρέσκεται στο να εκφοβίζει μικρότερα παιδιά από το δημοτικό σχολείο. Περιμένουν να πιάσουν ένα παιδί όπως περπατά για το σπίτι του ή όπως περιμένει για το λεωφορείο μόνο του, το περικυκλώνουν και του παίρνουν τα λεφτά, το φαγητό ή τα παιχνίδια του. Του ρίχνουν επίσης πέτρες και απειλούν για χειρότερα. Τι κάνεις;
1. Είσαι πολύ προσεχτικός και πηγαίνεις κι έρχεσαι στο σχολείο σε ομάδες.
2. Το λες σε ενήλικες από το σχολείο σου και ζητάς τη βοήθειά τους.
3. Κουβαλάς πέτρες ή μαχαίρι για προστασία.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

Ένα νέο αγόρι στην τάξη σου είναι πρόσφυγας. Οι φίλοι σου πάντα λένε ρατσιστικά πράγματα σε αυτόν, κοροϊδεύουν την προφορά του και του λένε να πάει πίσω σπίτι του. Τι κάνεις;
1. Το κάνεις και εσύ, δεν είναι φίλος σου όποτε δεν χρειάζεται να ανησυχείς γι' αυτόν.
2. Λες στον καθηγητή σου ότι οι φίλοι σου λένε ρατσιστικά πράγματα γι' αυτόν.
3. Προσφέρεσαι να του κάνεις μαθήματα της γλώσσας σου όταν δεν παίζεις με τους φίλους σου για να τον βοηθήσεις.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

Πειράζεις κάποιον από τους φίλους σου επειδή αυτός ή αυτή είναι πολύ κακός/ή στο διάβασμα και στο γράψιμο και παρατηρείς ότι πρόσφατα έχει αρχίσει να κάθεται μόνος/η του/της. Μια φορά είδες το παιδί να κλαίει. Τι κάνεις;
1. Τίποτα, αυτός/αυτή πιθανώς έχει άσχημη μέρα και δεν έχει να κάνει τίποτα μαζί σου.
2. Σταματάς να πειράζεις το φίλο/φίλη σου και τον/την ρωτάς γιατί έκλαιγε.
3. Λες σε αυτόν/ αυτήν ότι θα σταματήσεις να τον/ την πειράζεις μπροστά από άλλους αλλά του/ της λες ότι είναι πολύ χαζός/ή και πρέπει να κάνει επιπρόσθετα μαθήματα.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

Έχεις ένα μεγαλύτερο ετεροθαλή αδερφό που του αρέσεις πολύ. Πολύ συχνά θέλει να σε φιλά και να σε αγκαλιάζει, αλλά παρόλο που σου αρέσει και εσένα εκείνος, σε κάνει να νιώθεις άβολα. Τι κάνεις;
1. Το λες σε ένα από τους γονείς σου, ή σε ένα από τα άλλα σου αδέρφια.
2. Τσακώνεσαι μαζί του και τον χτυπάς όποτε το ξανακάνει.
3. Τον αποφεύγεις και προσπαθείς να κρατήσεις απόσταση.
4. Κάτι άλλο (Ανοιχτή γωνία)

9. Κατακτήστε το Κάστρο

ΑΝ ΔΕΝ ΣΚΕΦΤΕΙΣ, ΧΑΝΕΙΣ!

ΘΕΜΑΤΑ	Ειρήνη και Ανθρώπινη ασφάλεια
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	120 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	16-30 παιδιά, 2-3 συντονιστές ή ενήλικες
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Ενεργό παιχνίδι δράσης, βιωματική μάθηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά αντιπροσωπεύουν διαφορετικές ομάδες σε μια μάχη και χρειάζεται να οργανώσουν τους εαυτούς τους για να κερδίσουν. Στη συνέχεια συζητούν τα διαφορετικά συναισθήματα από τις διαφορετικές πλευρές μιας διαμάχης, τους λόγους και τους μηχανισμούς πίσω από τη διαμάχη.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να αναπτύξουμε συναισθήματα ενσυναίσθησης για τις διαφορετικές πλευρές μιας διαμάχης. • Να συνεργαστούμε μεταξύ μας • Να συνειδητοποιήσουμε τα συναισθήματα που παρουσιάζονται σε μια σύγκρουση • Να προωθήσουμε τη στρατηγική σκέψη και τον προγραμματισμό

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Αν το παιχνίδι παίζεται σε εξωτερικό χώρο, εξερευνήστε την περιοχή και σημαδέψτε φανερά όρια για τη δραστηριότητα. Εντοπίστε οποιεσδήποτε πιθανές επικίνδυνες περιοχές και επισημάνετε τις στα παιδιά και τους αρχηγούς των ομάδων. • Προετοιμάστε φανταστικά 'πλάνα δράσης', το κάθε ένα σε διαφορετικά χρωματιστά χαρτιά. Κόψτε το κάθε ένα σε δέκα κομμάτια και βάλτε το κάθε ένα από τα πλάνα σε ξεχωριστό φάκελο.
ΥΛΙΚΑ	• Ένας πολύ μεγάλος χώρος που να επιτρέπει στα παιδιά να τρέξουν και να κρυφτούν. • 6 φανταστικά 'πλάνα δράσης', το κάθε ένα σε διαφορετικού χρώματος χαρτί, κομμένα σε 10 κομμάτια το κάθε ένα • 3 διαφορετικές πινακίδες που να ξεχωρίζουν η μια από την άλλη για 3 διαφορετικές ομάδες (π.χ. χρώματα ή μπογιές προσώπου ή φανερές κορδέλες) • Ποτά για μετά το παιχνίδι.

Οδηγίες

1.Εξηγήστε στα παιδιά ότι υπάρχει μια πανέμορφη πολιτεία με ένα κάστρο στο κέντρο της. Η πολιτεία ελέγχεται από το Μοβ Ομάδα, αλλά υπάρχουν δυο αντίπαλες ομάδες που θέλουν να εισβάλουν και να καταλάβουν το κάστρο, η Μπλε Ομάδα από το νότο και η Πορτοκαλί Ομάδα από το βορρά.

2.Χωρίστε τα παιδιά σε 3 ομάδες: 50% Μοβ, 25% Μπλε και 25% Πορτοκαλί. Εξηγήστε τους τα όρια της περιοχής του παιχνιδιού. Δώστε στην Μπλε Ομάδα και στην Πορτοκαλί Ομάδα από τρία 'πλάνα δράσης' στην κάθε μια.

3.Εξηγήστε προσεχτικά τη δραστηριότητα έτσι ώστε όλα τα παιδιά να την κατανοούν:

α. Όλοι πρέπει να παραμένουν εντός των ορίων της περιοχής της δραστηριότητας.

β. Κάθε ομάδα θα καθιερώσει ένα στρατόπεδο εντός των ορίων του παιχνιδιού· καμία άλλη ομάδα δεν επιτρέπεται να εισχωρήσει στο στρατόπεδο της άλλης ομάδας. Η πολιτεία την οποία υπερασπίζεται η Μοβ Ομάδα πρέπει να είναι ακριβώς στο κέντρο, το στρατόπεδο της Μπλε Ομάδας στη μια μεριά και το στρατό πεδο της Πορτοκαλί Ομάδας στην άλλη.

γ. Για να μπορέσετε να κατακτήσετε το Κάστρο, οι δυο εισβάλλουσες ομάδες πρέπει να προσπαθήσουν να ανταλλάξουν τα 'πλάνα δράσης' τους. Κάθε μια από αυτές τις ομάδες έχει τρία 'πλάνα δράσης' σε διαφορετικά χρωματιστά χαρτιά, τα οποία είναι κομμένα σε 10 κομμάτια το κάθε ένα. Ένας από τους εισβολείς πρέπει να φέρνει το κάθε κομμάτι ξεχωριστά στο άλλο στρατόπεδο. Μπορεί να κουβαλά μόνο ένα κομμάτι κάθε φορά. Ένας Μπλε δε δικαιούται να μεταφέρει κομμάτια στους Πορτοκαλί εργάτες ή το αντίθετο. Τα κομμάτια μπορούν να ανταλλάσσονται μόνο αφού ένας Μπλε ή ένας Πορτοκαλί αγγελια φόρος φτάσει στο άλλο στρατόπεδο.

δ. Για να υπερασπιστούν το Κάστρο, οι Μοβ πρέπει να προσπαθήσουν να αποτρέψουν τους Μπλε και τους Πορτοκαλί από το να ανταλλάσσουν τα πλάνα τους. Προσπαθούν να αιχμαλωτίσουν τους εισβολείς και να πάρουν τα κομμάτια που έχουν πάνω τα πλάνα τους. 'Αιχμαλωτίζουν' σημαίνει ότι αγγίζουν ελαφρά τον ώμο ή το χέρι του άλλου.

ε. Όταν κάποιος αιχμαλωτίζεται, ο Μπλε ή ο Πορτοκαλί παίχτης έχει δυο επιλογές:

1) να δώσει το κομμάτι του πλάνου του στους Μοβ και μετά να απελευθερωθεί για να συνεχίσει στο παιχνίδι·

2) να αρνηθεί να δώσει στους Μοβ το κομμάτι του πλάνου του και παραμένει 'αιχμάλωτος' στην πολιτεία μέχρι να λήξει το παιχνίδι ή να δοθεί το κομμάτι στους Μοβ. Οι Μπλε και οι Πορτοκαλί Ομάδες μπορούν να βοηθούν η μια την άλλη.

ζ. Όλα τα κομμάτια των πλάνων πρέπει να κρατιούνται με τρόπο που να φαίνονται.

η. Αφού η Μπλε Ομάδα ή η Πορτοκαλί Ομάδα έχουν συλλέξει και τα δέκα κομματια για να φτιάξουν ένα ολοκληρωμένο πλάνο δράσης, μπορούν να πάρουν όλα

τα κομμάτια που κρατάει η Μοβ Ομάδα, και έχουν νικήσει! Αν η Μοβ ομάδα καταφέρει να πάρει και τα δέκα κομμάτια του πλάνου είτε της Μπλε Ομάδας ή της Πορτοκαλί Ομάδας, αυτή η ομάδα αποκλείεται από το παιχνίδι. Ωστόσο, η Ομάδα που παραμένει μπορεί ακόμη να επιτύχει: αν μπορέσει να μεταφέρει ένα ολοκληρωμένο πλάνο στο άλλο στρατόπεδο, αυτή και η αποκλεισμένη Ομάδα νικούν.

θ. Το παιχνίδι λήγει όταν μια Ομάδα νικήσει ή όταν τελειώσει ο χρόνος που θα θέσει ο συντονιστής.

Απολογισμός και αξιολόγηση

1.Πραγματοποιήστε τον απολογισμό γι' αυτή τη δραστηριότητα κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:

α. Πώς νιώθετε;
β. Τι συνέβηκε με τα πλάνα δράσης σας;
γ. Καταφέρατε να πάρετε ένα ολοκληρωμένο πλάνο; Τι στρατηγική είχατε; Πώς λάβατε αποφάσεις;
δ. Συμμετείχαν όλοι στο παιχνίδι; Υπήρχαν διαφορετικοί ρόλοι;
ε. Πώς νιώθατε για τις δυο άλλες ομάδες;
ζ. Συνεργάστηκαν η Μπλε και η Πορτοκαλί Ομάδα ή ήταν αντίπαλες; Πώς επηρέασε η σχέση τους το αποτέλεσμα της δραστηριότητας;
η. Πολέμησαν η Μπλε και η Πορτοκαλί Ομάδα την Μοβ Ομάδα και αντίστροφα; Αν ναι, γιατί; Από πού προήλθε αυτή η διαμάχη;
θ. Ήταν ρεαλιστική αυτή η κατάσταση; Γνωρίζετε παρόμοιες καταστάσεις στην πραγματική ζωή; Ποιοι είναι μερικοί από τους λόγους που τέτοιες διαμάχες συμβαίνουν στην πραγματική ζωή;
ι. Πώς νομίζετε θα μπορούσε να αλλάξει αυτή η κατάσταση; Πώς θα μπορούσαν να αποφεύγονται τέτοιες διαμάχες;
κ. Γνωρίζετε οποιεσδήποτε άλλες διαμάχες στη ζωή σας; Αν κάνετε κάτι για να τις επιλύσετε, τι είναι αυτό; Τι θα μπορούσε να γίνει για να αλλάξετε αυτές τις καταστάσεις;
λ. Πώς παρουσιάζονται οι διαμάχες; Τι μπορούμε να κάνουμε για να τις αποφύγουμε, να τις επιλύσουμε, να τις χειριστούμε ή/ και να διαφυλάξουμε την ειρήνη (με βάση τα παραδείγματα που συζητήσαμε);

2. Συσχετίστε αυτή τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:

α. Ποια είναι ορισμένα από τα ανθρώπινα δικαιώματα που θα μπορούσαν να παραβιαστούν όταν οι άνθρωποι βρίσκονται σε διαμάχη; Σε μια ένοπλη σύγκρουση;
β. Πώς επηρεάζονται οι διαφορετικές ομάδες όταν παραβιάζονται τα δικαιώματα τους; Πώς θα επηρεάσει το μέλλον τους;
γ. Πώς επηρεάζονται τα παιδιά από μια διαμάχη; Πώς επηρεάζει αυτό το μέλλον τους;
δ. Τι μπορεί να γίνει για να αποφεύγονται τέτοιες διαμάχες και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;
ε. Μπορούν όλες οι διαμάχες να επιλύνονται; Αν όχι, πώς μπορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα να βοηθήσουν τους ανθρώπους να χειριστούν τις διαμάχες τους;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Κοιτάξτε βαθύτερα σε κάποιες από τις υπάρχουσες διαμάχες της ομάδας, της κοινότητας, όπως και της χώρας, της περιοχής ή του κόσμου. Προσπαθήστε να κατανοήσετε τις βάσεις μιας διαμάχης και συζητήστε την κατάσταση.

Ιδέες για δράση

- Αν οι συζητήσεις απολογισμού επικεντρώθηκαν πάνω στις ένοπλες συγκρούσεις και την ειρήνη, προσπαθήστε να οργανώσετε/ να συμμετέχετε σε μια διαμαρτυρία για την ειρήνη ή/ και να επισκεφθείτε έναν οργανισμό ειρήνης. Βοηθήστε τα παιδιά να μάθουν για το πώς κατανοούν την ειρήνη οι οργανισμοί ειρήνης και το πώς προσεγγίζουν την επίλυση συγκρούσεων.
- Συζητήστε με τα παιδιά τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να χειριστούν τις διαμάχες μεταξύ τους. Βοηθήστε τους να αναπτύξουν ορισμένους βασικούς κανόνες για την αντιμετώπιση διαμαχών εντός της ομάδας που να αντικατοπτρίζουν τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. απουσία σωματικής βίας, απουσία προσβλητικής γλώσσας, όλοι έχουν το δικαίωμα σε μια γνώμη και έκφραση και ίσες ευκαιρίες στη συμμετοχή).

Συμβουλές για το συντονιστή

- Κανείς δε χρειάζεται να πολεμήσει για οτιδήποτε σε αυτή τη δραστηριότητα. Τα παιδιά ασθενέστερης φυσικής κατάστασης μπορούν να επιτύχουν πολύ περισσότερα μέσω στρατηγικής, γρηγοράδας και συνεργασίας από αυτά που μπορεί να

βασίζονται στην επιθετικότητα και τη δύναμη.
- Προετοιμάστε τους ενήλικες συντονιστές ή βοηθούς. Φροντίστε να κατανοούν τους κανόνες και τα όρια και ότι γνωρίζουν τους πιθανούς κινδύνους της περιοχής.
- Εξηγήστε στην Μπλε και την Πορτοκαλί Ομάδα τη σημαντικότητα να έχουν στρατηγική, ώστε να μπορούν να αποφύγουν να χάσουν κομμάτια από το κάθε πλάνο- και συνεπώς, να μην καταφέρουν να ολοκληρώσουν κάποιο από αυτά.
- Δώστε έμφαση στο ότι 'αιχμαλωσία' σημαίνει πολύ απλά το να αγγίξουν ένα άτομο. Δείτε μερικές από τις προσαρμογές πιο κάτω για τις ομάδες διαφορετικής ικανότητας.
- Η διάρκεια του παιχνιδιού βασίζεται κατά το μέγιστο στην ομάδα. Να είστε προετοιμασμένοι για μια συντομότερη ή εκτενέστερη δραστηριότητα από αυτήν που υπολογίζετε.
- Στη συζήτηση για συνέχεια κάντε ένα ξεκάθαρο διαχωρισμό μεταξύ της ένοπλης σύγκρουσης και της ειρήνης, ή των συγκρούσεων γενικά, όπως τις βιώνουν τα παιδιά καθημερινά. Και οι δυο είναι σημαντικές αλλά απαιτούν διαφορετικές προσεγγίσεις.

Προσαρμογές:
- Αν μια ομάδα ή ένα παιδί είναι πιο αδύναμο από τους άλλους, φροντίστε να παρέχετε μερικές συμβουλές για πιθανές στρατηγικές (π.χ. διευκρινίστε το πόσα κομμάτια ποιου πλάνου έχουν ήδη φτάσει στο άλλο στρατόπεδο· ρισκάρετε να χάσετε ορισμένα κομμάτια ώστε να σωθούν τα υπόλοιπα· μη στείλετε κομμάτια από όλα τα πλάνα στην αρχή αλλά φυλάξτε μερικά μέχρι να καταλάβετε το ρυθμό του παιχνιδιού).
- Παρά μια απλή 'αιχμαλωσία' κάποιου, περιλάβετε μια άσκηση μετά που ένα μέλος της Μοβ Ομάδας αγγίξει ένα μέλος της Μπλε ή Πορτοκαλί Ομάδας (π.χ. όταν συναντηθούν, παίζουν 'πέτρα, ψαλίδι, χαρτί'· Αν οι Μοβ κερδίσουν, τότε οι Μπλε ή οι Πορτοκαλί παραδίνουν το κομμάτι· αν οι Μπλε ή οι Πορτοκαλί κερδίσουν είναι ελεύθεροι να φύγουν). Αυτή η παραλλαγή είναι αποτελεσματική όταν τα παιδιά έχουν διαφορετικές ηλικίες και φυσική κατάσταση, επειδή δίνει στα νεαρότερα ή τα πιο αδύναμα παιδιά ίση ευκαιρία.

10. Δημοσιογράφος του COMPASITO

ΜΕ ΤΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥΣ, ΟΙ COMPASITOS ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ!

ΘΕΜΑΤΑ	Περιβάλλον, Υγεία και ευημερία, Συμμετοχή
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	10-13 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	90-120 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	8-24 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Φωτογραφικό ρεπορτάζ ή άλλες μορφές δημοσιογραφίας
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά δίνουν αναφορά για συνθήκες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της κοινότητάς τους
ΣΤΟΧΟΙ	• Να αναπτύξουμε την ευαισθητοποίηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην καθημερινή μας ζωή • Να κατανοήσουμε το πώς μπορούν να παραβιαστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και πώς μπορούμε να τα υπερασπιστούμε • Να αναπτύξουμε ικανότητες συνεργασίας για την ενεργή συμμετοχή μας για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για να δώσουμε τέλος στην παραβίασή τους

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Επιλέξτε μερικές συνθήκες από την κοινότητα που να σχετίζονται με την υγεία, την ασφάλεια και το περιβάλλον (π.χ. τουαλέτες, εστιατόρια, κάδοι ανακύκλωσης). • Υπογραμμίστε τα σχετικά άρθρα από τη φιλική για τα παιδιά εκδοχή της ΣΔΠ και φτιάξτε αντίγραφα για το κάθε παιδί • Φτιάξτε αντίγραφα των χαρτών της κοινότητας • Αφού αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει μια κριτική ματιά για μερικούς από τους τοπικούς οργανισμούς, πληροφορείστε από πριν τους αρμόδιους υπεύθυνους • Προσπαθήστε να διευθετήσετε μια συνάντηση με τους αρμόδιους τοπικούς υπεύθυνους στους οποίους θα μπορούσαν τα παιδιά να παρουσιάσουν τα αποτελέσματά τους και τις προτάσεις τους, και να συζητήσουν πιθανές αλλαγές.
ΥΛΙΚΑ	• Αντίγραφα της φιλικής για τα παιδιά ΟΔΔΑ και της ΣΔΠ για την κάθε ομάδα, ή/ και μεγάλα αντίγραφα πάνω σε ένα πίνακα σπιράλ • Μια ψηφιακή ή τύπου Polaroid φωτογραφική κάμερα για την κάθε ομάδα • Τετράδια σημειώσεων και στυλό για να παίρνουν σημειώσεις και να αναγνωρίζουν φωτογραφίες • Αντίγραφα των χαρτών της κοινότητας • Προαιρετικά: Εκτυπωτής για την εκτύπωση των ψηφιακών φωτογραφιών

Οδηγίες

1. Συζητήστε με τα παιδιά το τι κάνουν οι δημοσιογράφοι, τόσο με τα έντυπα μέσα ενημέρωσης όσο και με την τηλεόραση. Εξηγήστε τους ότι οι ίδιοι θα γίνουν φωτογραφικοί ρεπόρτερ και θα βγάλουν φωτογραφίες για το πώς βιώνονται τα δικαιώματα της υγείας, της ασφάλειας και ενός καλού περιβάλλοντος στην κοινότητά τους. Μπορεί να βρουν παραδείγματα όπου αυτά τα δικαιώματα γίνονται σεβαστά και τα απολαμβάνουν οι άνθρωποι ή, αντιθέτως, όπου αυτά παραβιάζονται.

2. Αναθεωρήστε αυτά τα δικαιώματα με τα παιδιά. Δώστε τους αντίγραφα από τη φιλική για τα παιδιά εκδοχή της ΟΔΔΑ και της ΣΔΠ με τα σχετικά άρθρα υπογραμμισμένα. Μπορείτε επίσης να βγάλετε αντίγραφα από τις φιλικές για τα παιδιά εκδοχές της ΟΔΔΑ (το Άρθρο 25) και της ΣΔΠ (το Άρθρο 3.3, το Άρθρο 24 και το Άρθρο 27) πάνω σε χαρτί διαγράμματος και να συζητήσετε τη σημασία τους με τα παιδιά. Εξηγήστε τους ότι αυτά είναι τα δικαιώματα στα οποία θα αναφερθούν, και δώστε ορισμένα παραδείγματα που θα μπορούσαν να τα παρακολουθήσουν στην κοινότητα (π.χ. πυρασφάλεια στο σχολείο, υγιείς συνθήκες εκεί που μεγαλώνουν, πωλείται, ή προετοιμάζεται τροφή, καθαρός αέρας, νερό και περιβάλλον). Ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν το πώς παρακολουθούνται αυτά τα δικαιώματα μέσα στην κοινότητα και ζητήστε τους να δώσουν άλλα παραδείγματα.

3. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των τριών ή των τεσσάρων. Δώστε σε κάθε ομάδα μια κάμερα και μια συγκεκριμένη αποστολή. Για παράδειγμα:

α. Η ομάδα Α' μπορεί να ελέγξει τις συνθήκες ασφάλειας του σχολείου και άλλων δημοσίων χώρων. (π.χ. που βρίσκονται πυροσβεστήρες; Λειτουργούν σωστά; Υπάρχουν πόρτες έκτακτης ανάγκης στις οποίες να είναι εύκολη η πρόσβαση; Τα παιδιά γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης;)

β. Η ομάδα Β' μπορεί να ελέγξει την ασφάλεια σε σχέση με την τροχαία κίνηση. (π.χ. υπάρχουν ασφαλή πεζοδρόμια; Ασφαλείς χώροι διασταύρωσης; Είναι οι δρόμοι και τα πεζοδρόμια σε καλή κατάσταση; Υπάρχουν έλεγχοι για την ταχύτητα των οδηγών; Υπάρχει φωτισμός των δρόμων για το βράδυ;)

γ. Η ομάδα Γ' μπορεί να επιβεβαιώσει για τις συνθήκες σίτισης (π.χ. υγειονομικές συνθήκες των αγορών και των εστιατορίων, πληροφορίες για τους καταλόγους φαγητού, διατροφικές ιδιότητες φαγητού και ποτών, έλεγχοι ασφαλείας της παροχής νερού;)

δ. Η ομάδα Δ' μπορεί να επικεντρωθεί στα περιβαλλοντικά θέματα. (Υπάρχουν τρόποι για να γνωρίζουμε την ποιότητα του αέρα; Υπάρχουν χώροι πρασίνου στη

γύρω περιοχή; Είναι καθαροί οι δρόμοι και οι δημόσιοι χώροι; Συλλέγονται τακτικά τα σκουπίδια; Παρέχονται κάδοι ανακύκλωσης για το πλαστικό, το χαρτί, το γυαλί, κτλ;)

4. Δώστε στις ομάδες χρόνο να συζητήσουν το θέμα τους και να προγραμματίσουν το πώς θα ψάξουν για αποδείξεις. Φροντίστε να είστε σίγουροι ότι γνωρίζουν με ποιον να έρθουν σε επαφή για να μπορέσουν να έχουν πρόσβαση σε συγκεκριμένες περιοχές (π.χ. ο φροντιστής για το σχολείο ή το πάρκο). Πρέπει όλοι να γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν την κάμερα. Σε κάθε ομάδα πρέπει επίσης να υπάρχει τουλάχιστον ένα παιδί που θα παίρνει σημειώσεις και θα γράφει επικεφαλίδες για την αναγνώριση των φωτογραφιών, ένα παιδί που να συσχετίζει τη φωτογραφία με τα ανθρώπινα δικαιώματα και ένα άλλο παιδί που να γράφει τις εισηγήσεις τους για την ανταπόκριση.

5. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να αναφέρει τα σχέδιά της σε ολόκληρη την ομάδα. Ορίστε μια συγκεκριμένη προθεσμία για την ολοκλήρωση των αποστολών τους.

6. Αφού οι ομάδες βγάλουν τις φωτογραφίες τους, δώστε τους χρόνο για να προετοιμάσουν μια μικρή έκθεση. Η κάθε έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνει:

α. Ένα τίτλο
β. Τα ονόματα των παιδιών της ομάδας
γ. Επικεφαλίδες για την κάθε εικόνα, που να δηλώνουν πότε και πού την έχουν βγάλει και τι παρουσιάζει
δ. Σχόλια για το τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα και ποια προωθούνται ή παραβιάζονται.
ε. Εισηγήσεις για την αντιμετώπιση των παραβιάσεων που έχουν παρατηρηθεί και επαίνους για τα καλά παραδείγματα.

7. Προσκαλέστε τους γονείς και τα μέλη της κοινότητας για να παρακολουθήσουν την έκθεση.

8. Προσπαθήστε να προσκαλέσετε εκπροσώπους από την τοπική κοινότητα (π.χ. το δήμαρχο, το διευθυντή του σχολείου, μέλη από το συμβούλιο της πόλης, τοπικούς συνδέσμους) για να παρακολουθήσουν την έκθεση, να γνωρίσουν τα παιδιά για να ακούσουν τις ανησυχίες τους, τις προτάσεις , και να συζητήσουν τις πιθανές αλλαγές που θα μπορούσαν να γίνουν.

Απολογισμός και αξιολόγηση

1. Πραγματοποιήστε τον απολογισμό για τη δραστηριότητα κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:

α. Πώς νιώσατε που υποδυθήκατε το δημοσιογράφος;
β. Ήταν δύσκολο να βρείτε τα παραδείγματα που χρειαζόσασταν;
γ. Ήταν δύσκολο να 'αιχμαλωτίσετε' την κατάσταση σε μια φωτογραφία;
δ. Ήταν δύσκολο να γράψετε τις επικεφαλίδες;
ε. Ήταν δύσκολο να γράψετε σχόλια-επαίνους; Να δώσετε εισηγήσεις;
ζ. Μάθατε κάτι για την κοινότητά σας; Για τον εαυτό σας; Είδατε οτιδήποτε από διαφορετική οπτική γωνία;
η. Είναι η κάμερα χρήσιμο εργαλείο για να αποθανατίσετε ορισμένες καταστάσεις; Μπορεί το γράψιμο να είναι χρήσιμο;
θ. Μπορείτε να σκεφτείτε άλλα εργαλεία που θα μπορούσαν να αποκαλύψουν αυτές τις καταστάσεις;
ι. Αν υπάρχει, τι προσθέτει μια φωτογραφία σε κάτι που είναι γραμμένο;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:

α. Τι μάθατε για τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα στην κοινότητά σας;
β. Ποια ήταν μερικά από τα θετικά παραδείγματα όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύονται και οι άνθρωποι τα απολαμβάνουν;
γ. Ποια ήταν μερικά από τα αρνητικά παραδείγματα όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται;
δ. Μπορούμε να κάνουμε συγκεκριμένες εισηγήσεις για τη βελτίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Σε ποιόν (π.χ. διαχειριστή του σχολείου, διοίκηση, γονείς, δήμαρχο, τοπικό συμβούλιο, μέσα ενημέρωσης, εκπαιδευτικούς;)
ε. Η ΣΔΠ εγγυάται στα παιδιά το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους ελεύθερα για όλα τα θέματα που τους επηρεάζουν. Το χρησιμοποιείτε αυτό το δικαίωμα; Πώς μπορείτε να το χρησιμοποιήσετε πιο αποτελεσματικά; Αν ναι, πώς; Τι ικανότητες απαιτούνται για να το καταφέρετε αυτό;

Εισηγήσεις για συνέχεια
Η δραστηριότητα «ΒΑΖΩ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΧΑΡΤΗ», σ. 148, ερευνά επίσης το πώς αντιλαμβανόμαστε τα δικαιώματα μέσα στην κοινότητα.

Ιδέες για δράση
- Ζητήστε από τα παιδιά να επιλέξουν τουλάχιστον μια περίπτωση που θα ήθελαν να βελτιώσουν. Συζητήστε τους λόγους γι' αυτή την επιλογή και τους πιθανούς τρόπους για να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα.
- Η παρουσίαση αυτής της δουλειάς σε ολόκληρο το σχολείο και τη γειτονιά θα ήταν και αυτή από μόνη της μια ενδιαφέρουσα και σημαντική δραστηριότητα. Προσπαθήστε να παρουσιάσετε την έκθεση σε ένα δημόσιο χώρο (π.χ. ταχυδρομείο, δημαρχείο, σχολείο, κέντρο νεότητας) και προσκαλέστε το κοινό να παρευρεθεί.
- Γράψτε επιστολές που να συγχαίρουν τους οργανισμούς που κάνουν ιδιαίτερα καλή δουλειά για να προστατεύσουν την υγεία και την ασφάλεια ή/ και επιστολές που να εκφράζουν την απογοήτευση στο να διατηρήσουν αυτά τα πρότυπα.
- Αν δεν το έχετε κάνει ήδη, προσκαλέστε εκπροσώπους από την τοπική κοινότητα για να γνωρίσουν τα παιδιά και να συζητήσουν μαζί τους αυτά τα θέματα. Στοχεύσετε στη συνεργασία των παιδιών με άλλα άτομα για να πραγματοποιήσετε αλλαγές.

Συμβουλές για το συντονιστή
- Αυτή η δραστηριότητα μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί ώστε να δώσετε αναφορά για άλλα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. βία, ισότητα των φύλων, παιδιά με αναπηρία ή παιδιά μειονοτήτων, πληροφόρηση, παιχνίδι και αναψυχή).
- Αν τα παιδιά κάνουν αναφορά στα σχολεία ή άλλους οργανισμούς, προσπαθήστε να εξασφαλίσετε την έγκριση ή/ και τη συνεργασία αυτών που είναι υπεύθυνοι. Η συμμετοχή τους με τα παιδιά είναι σημαντική για την πραγματοποίηση αλλαγών.
- Δώστε έμφαση ότι αυτές οι αναφορές δε γίνονται μόνο για να ανακαλύψουμε τις παραβιάσεις αλλά επίσης για να αξιολογήσουμε τι πάει καλά. Δώστε έμφαση στη σημαντικότητα του να αναγνωρίζουμε και να επιδοκιμάζουμε αυτούς που προστατεύουν και παρέχουν την καλή υγεία, την ασφάλεια και τα πρότυπα του περιβάλλοντος.
- Μπορεί να χρειαστεί να δώσετε στα παιδιά βασικές οδηγίες για το πώς να λειτουργήσουν την κάμερα και συμβουλές για το πώς να βγάλουν καλές φωτογραφίες. Φροντίστε να είστε σίγουροί ότι όλα τα παιδιά μαθαίνουν πώς να λειτουργούν την κάμερα και ότι όλα έχουν την ευκαιρία να τη χρησιμοποιήσουν.

Παραλλαγές:
- Βάλτε τα παιδιά να βγάλουν φωτογραφίες που έχουν σχέση με συγκεκριμένα συναισθήματα (π.χ. εκεί που φοβούνται, εκεί που είναι μυστηριώδη, εκεί που νιώθουν χαλαρά, ευτυχισμένα, άβολά, κλπ).
- Αν δεν έχετε διαθέσιμες κάμερες, τα παιδιά μπορούν να περιγράψουν με λόγια και σχέδια τα πράγματα που βλέπουν ή με μαγνητοφώνηση.

11. Το Τερατάκι των Μπισκότων

ΔΩΣΕ ΜΟΥ, ΔΩΣΕ ΜΟΥ, ΔΩΣΕ ΜΟΥ!

ΘΕΜΑΤΑ	Ειρήνη και ανθρώπινη ασφάλεια, Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	40-60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	6-12 παιδιά
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 χρονών
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Παιχνίδι ομαδικής διαπραγμάτευσης, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Οι ομάδες πρέπει να διαπραγματευτούν ώστε να μοιραστούν τα σνακ μεταξύ τους
ΣΤΟΧΟΙ	• Να ανακαλύψουμε τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης και της ειρήνης • Να συζητήσουμε το θέμα των 'ίσων δικαιωμάτων' • Να εξερευνήσουμε τα συστήματα φτώχειας
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Τυπώστε τα πιο κάτω διανεμόμενα έντυπα ή γράψτε τα πάνω στον μαυρο πίνακα ή ένα πίνακα με σπιράλ. • Προετοιμάστε σνακ
ΥΛΙΚΑ	• Μια προμήθεια από 40 υγιεινά σνακ (π.χ. μπισκότα, φιστίκια, σταφύλια) • Αντίγραφα του συνοδευτικού έντυπου

Οδηγίες

1. Χωρίστε τα παιδιά σε δυο ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο με τους κανόνες και είκοσι σνακ.

2. Εξηγήστε τους κανόνες και βεβαιωθείτε ότι τα παιδιά τους κατανοούν, ιδιαίτερα τον κανόνα που λέει ότι όλα τα σνακ επιστρέφονται πίσω σε σας αν οι ομάδες δε φτάσουν σε μια συμφωνία.

α. Αυτό το παιχνίδι υπονοεί ότι πρέπει να αποφασίσουν το πώς να χωρίσουν τα σνακ μεταξύ των δυο ομάδων. Κάθε ομάδα έχει συνολικά είκοσι σνακ για το παιχνίδι. Θα υπάρξουν τρεις γύροι και κάθε ομάδα έχει σειρά σε κάθε γύρο.

β. Σε κάθε γύρο, η κάθε ομάδα θα ενημερωθεί για το πόσα σνακ θα πρέπει να χωρίσουν με την άλλη ομάδα. Η πρώτη ομάδα προτείνει έναν τρόπο για να μοιραστούν τα γλυκά, τον οποίο μπορεί να αποδεχτεί ή να απορρίψει ή άλλη ομάδα. Αν τον αποδεχτεί, τα σνακ μοιράζονται όπως έχει προτείνει ή πρώτη ομάδα. Αν τον απορρίψουν, η πρώτη ομάδα έχει μια δεύτερη ευκαιρία για να προτείνει έναν τρόπο για να μοιράσουν τα σνακ. Ωστόσο, αν η δεύτερή τους πρόταση απορριφθεί επίσης, τότε όλα τα σνακ που πρέπει να μοιραστούν επιστρέφονται στο συντονιστή και κανένας δεν παίρνει τίποτα.

i. Για παράδειγμα, η Ομάδα Α ενημερώνεται ότι πρέπει να μοιράσει δέκα σνακ και αποφασίζει ότι θέλει να δώσει στον εαυτό της οκτώ σνακ και μόνο δυο στην Ομάδα Β. Η Ομάδα Β απορρίπτει αυτήν την πρόταση. Η Ομάδα Α τότε έχει ακόμη μια ευκαιρία. Αποφασίζει να μοιράσει τα δέκα σνακ ισοδύναμα. Η Ομάδα Β αποδέχεται αυτήν την πρόταση και κάθε ομάδα παίρνει από πέντε σνακ.

ii. Από την άλλη, αν τη δεύτερη φορά η Ομάδα Α εισηγηθεί να πάρει η ίδια εφτά σνακ και η Ομάδα Β μόνο τρία, η Ομάδα Β μπορεί να απορρίψει αυτήν την πρόταση. Σε αυτή την περίπτωση, ο συντονιστής παίρνει και τα δέκα σνακ.

γ. Αφού θέσει η πρώτη ομάδα τις προτάσεις της, η δεύτερη ομάδα προσφέρει να μοιράσει τα δικά της σνακ σύμφωνα με τις οδηγίες.
δ. Ο δεύτερος γύρος προχωρεί όπως ο πρώτος με νέες οδηγίες για την κάθε ομάδα όσον αφορά τα πόσα σνακ παραμένουν για να μοιραστούν.

3. Εξηγήστε ότι θα σημειώσετε τα αποτελέσματα της κάθε μοιρασιάς των σνακ στον πίνακα, παρουσιάζοντας τον αριθμό των σνακ που έλαβε η κάθε ομάδα. Μετά από όλους τους γύρους, κάντε μια συνολική βαθμολογία για την κάθε ομάδα. Ο πίνακας πρέπει να μοιάζει κάπως έτσι:

	ΟΜΑΔΑ Α	ΟΜΑΔΑ Β	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ
ΓΥΡΟΣ 1	5	5	
ΓΥΡΟΣ 2	0	0	13
ΓΥΡΟΣ 3	8	8	
ΣΥΝΟΛΟ	**13**	**13**	**13**

4. Εξηγήστε αυτές τις λεπτομέρειες για τα σνακ:
α. Τα παιδιά μπορούν να φάνε τα σνακ που πήραν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας, μετά από τον απολογισμό.
β. Τα σνακ δεν μπορούν να κόβονται σε κομμάτια.
γ. Τα σνακ που φαγώθηκαν από τα μέλη μιας ομάδας κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας, δεν αντικαθιστούνται.
δ. Δώστε ξανά έμφαση ότι αν μια ομάδα δεν μπορεί να συμφωνήσει στο μοίρασμα των σνακ, όλα τα σνακ επιστρέφουν μονίμως στο συντονιστή.

Απολογισμός και αξιολόγηση
1. Για να αποφύγετε τους περισπασμούς, συλλέξτε όλα τα σνακ και εξηγήστε ότι θα τους επιστραφούν μετά από τη δραστηριότητα, για να φαγωθούν.

2. Συζητήστε τη δραστηριότητα χρησιμοποιώντας ερωτήσεις όπως αυτές:
α. Τι συνέβηκε κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας;
β. Πώς νιώσατε κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας; Τι σας ενθουσίασε περισσότερο; Τι ήταν πιο εκνευριστικό;
γ. Είχατε κάποια στρατηγική; Πώς αναπτύξατε τη στρατηγική σας;
δ. Διαπραγματεύτηκε κανείς; Είχε επιτυχία;
ε. Αν παίζατε το παιχνίδι ξανά, θα συμπεριφερόσασταν διαφορετικά;
ζ. Πιστεύετε ότι το τελικό αποτέλεσμα ήταν δίκαιο;

3. Συζητήστε τις επιπλοκές αυτής της δραστηριότητας, κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:
α. Εμπιστευτήκατε την άλλη ομάδα ότι θα μοίραζε τα σνακ με δίκαιο τρόπο; Γιατί ή γιατί όχι;
β. Τι εννοείτε όταν λέτε «δίκαια»; 'Η όταν λέτε τη λέξη «μοιράζομαι»;
γ. Τι σχέση έχει η εμπιστοσύνη με τη μοιρασιά;
δ. Μπορείτε να σκεφτείτε καταστάσεις της ζωής όπου τα παιδιά πρέπει να μοιράζονται πράγματα; Είναι σημαντικό να μοιραζόμαστε πράγματα με δίκαιο τρόπο; Τι συμβαίνει όταν η μοιρασιά είναι άδικη;
ε. Μπορείτε να σκεφτείτε καταστάσεις της ζωής όπου οι ενήλικες πρέπει να μοιραστούν πράγματα; Τι συμβαίνει όταν οι ενήλικες δεν μοιράζονται πράγματα δίκαια;
ζ. Μπορείτε να σκεφτείτε παραδείγματα από τη ζωή όπου μερικοί άνθρωποι δε λαμβάνουν «δίκαιη μοιρασιά» των πραγμάτων που χρειάζονται;
η. Τι μπορούμε να κάνουμε στην καθημερινή μας ζωή για να βεβαιωθούμε ότι όλοι παίρνουν ένα δίκαιο μερίδιο;

4. Συσχετίστε τη δραστηριότητα και τη συζήτηση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:

α. Τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται πάνω σε αυτά που χρειάζεται ο καθένας, όχι μόνο για την επιβίωση αλλά επίσης για να ζει με αξιοπρέπεια και ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης. Ποια είναι μερικά από τα πράγματα που χρειάζεται κάθε ανθρώπινο ον; Κάντε έναν κατάλογο αυτών των πραγμάτων όπως αναφέρονται.
β. Τι συμβαίνει όταν οι άνθρωποι δεν έχουν αυτά τα πράγματα (π.χ αρκετό φαγητό,

στέγη, εκπαίδευση, οικογένεια);

γ. Μπορείτε να βρείτε τη σύνδεση μεταξύ της «δίκαιης μοιρασιάς» και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Η δραστηριότητα «ΚΑΤΑΚΤΗΣΤΕ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ», σ. 100, περιλαμβάνει επίσης τη συνεργασία ενάντια ενός κοινού «εχθρού».
- Η δραστηριότητα «ΣΑΛΠΑΡΟΝΤΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΧΩΡΑ», σ. 164, κάνει διαχωρισμό μεταξύ των θέλω και των αναγκών.

Ιδέες για δράση

- Ζητήστε παραδείγματα με τρόπους που μπορούν τα παιδιά να βελτιώσουν τη δίκαιη μοιρασιά στην ομάδα, στο σπίτι και μέσα στην κοινότητα (π.χ. ευκαιρίες για να μιλήσουν, να χρησιμοποιούν παιχνίδια και εξοπλισμό, να λαμβάνουν προσοχή από τους ενήλικες, να συμπεριφέρονται ως αρχηγοί).
- Επικοινωνήστε με τις τοπικές ή εθνικές σας ΜΚΟ που εργάζεται για το δίκαιο εμπόριο. Προσκαλέστε τις για να εξηγήσουν στην ομάδα σας τι κάνουν. Οργανώστε δραστηριότητες για να υποστηρίξετε αυτές τις ΜΚΟ.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Η σχέση μεταξύ των ανθρωπίνων αναγκών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι θεμελιώδης για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν αυτή η έννοια δεν έχει ήδη καθιερωθεί, μπορεί να θελήσετε να εκτελέσετε πριν από αυτήν τη δραστηριότητα μια άλλη δραστηριότητα όπως εκείνη του «ΣΑΛΠΑΡΟΝΤΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΧΩΡΑ», σ. 164, που επικεντρώνεται πάνω σε αυτήν την έννοια.
- Με τα μεγαλύτερα παιδιά, μπορεί να θελήσετε να συσχετίσετε τη δίκαιη μοιρασιά με την ανάπτυξη. Για πηγές σχετικά με την εκπαίδευση για την ανάπτυξη, βλέπετε σ. 237.
- Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να εκτελεστεί αποτελεσματικά και δεύτερη φορά. Σε αυτή την περίπτωση, χρησιμοποιήστε διαφορετικά και πιο ποθητά σνακ για να διατηρήσετε το ενδιαφέρον τους.
- Μπορείτε να έχετε διάφορες ομάδες να παίζουν το παιχνίδι ταυτόχρονα. Ωστόσο, φροντίστε να έχετε επίγνωση του ότι η συμπεριφορά μιας ομάδας μπορεί να επηρεάσει την άλλη. Για να ενθαρρύνετε αυτήν την αλληλεπίδραση, φτιάξτε ένα κοινό πίνακα ώστε όλες οι ομάδες να μπορούν να δουν ποιες μοιρασιές έχουν ήδη πραγματοποιηθεί. Συζητήστε αυτήν την επιρροή κατά τη διάρκεια του απολογισμού.

ΓΥΡΟΣ 1	ΟΜΑΔΑ 1 ΥΠΟ-ΟΜΑΔΑ Α	ΟΜΑΔΑ 1 ΥΠΟ-ΟΜΑΔΑ Β	ΟΜΑΔΑ 1 ΣΥΝΤΟΝΙΣ-ΤΗΣ	ΟΜΑΔΑ 2 ΥΠΟ-ΟΜΑΔΑ Α	ΟΜΑΔΑ 2 ΥΠΟ-ΟΜΑΔΑ Β	ΟΜΑΔΑ 2 ΣΥΝΤΟΝΙΣ-ΤΗΣ
ΓΥΡΟΣ 1	6	5		6	5	
ΓΥΡΟΣ 2	0	0	13	6	7	
ΓΥΡΟΣ 3	8	8		8	8	
ΣΥΝΟΛΟ	14	13	13	20	20	

- Αν θελήσουν, επιτρέψτε στα παιδιά να χωρίσουν ξανά τα σνακ μετά από τη δραστηριότητα.

Προσαρμογές

- Για να μειώσετε το επίπεδο πολυπλοκότητας: Ο αριθμός των σνακ να μοιραστεί εσκεμμένα άνισα ώστε να προκαλεί την εμπιστοσύνη και να προωθεί τη διαπραγμάτευση. Ωστόσο, αν αυτή η στρατηγική είναι πολύ σύνθετη για την ομάδα σου, μοιράστε ίσα και για τις δυο ομάδες σε κάθε γύρο.
- Για να ανεβάσετε το επίπεδο πολυπλοκότητας: Περιλάβετε έναν επιπλέον κανόνα που να βάζει την Ομάδα Α σε θέση με διαφορετική ισχύ. Αν η Ομάδα Β απορρίψει την πρόταση τους, δεν παίρνουν τίποτα, αλλά η Ομάδα Α κρατάει τρία σνακ έτσι και αλλιώς. Ωστόσο, αν η Ομάδα Β απορρίψει μια πρόταση, δεν παίρνουν τίποτα.
- Για να δώσετε έμφαση στη σχέση της δραστηριότητας με τα ανθρώπινα δικαιώματα: Αν έχετε περισσότερους από ένα συντονιστές, μπορείτε να χωρίσετε τα παιδιά σε δυο ή περισσότερες πιο μικρές ομάδες για την ερώτηση απολογισμού 4, τη συζήτηση για τη σχέση μεταξύ των ανθρωπίνων αναγκών και των ανθρωπίνων δικαιωμά-

των. Όσο πιο μικρή είναι η ομάδα, τόσο βαθύτερη μπορεί να είναι η συζήτηση γι' αυτό το θέμα. Καταλήξτε μαζεύοντας όλες τις μικρές ομάδες μαζί για να μοιραστούν τις συζητήσεις τους. Προσθέστε ακόμη 30 λεπτά στη δραστηριότητα για αυτή την προσαρμογή.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Ομάδα Α

- Η ομάδα σας έχει 20 σνακ που μπορείτε να μοιραστείτε μεταξύ της ομάδας σας και της Ομάδας Α.
- Θα παίξετε 3 γύρους.
- Κατά τη διάρκεια κάθε γύρου θα έχετε τους ακόλουθους αριθμούς από σνακ.

ΓΥΡΟΣ 1	ΓΥΡΟΣ 2	ΓΥΡΟΣ 3
5 σνακ για να μοιράσετε	10 σνακ για να μοιράσετε	5 σνακ για να μοιράσετε

Για να κρατήσετε αυτά τα σνακ, πρέπει να προτείνετε το πώς θα τα μοιράσετε μεταξύ της ομάδας σας και της Ομάδας Α. Μπορείτε να προτείνετε δυο λύσεις σε κάθε γύρο. Αν η Ομάδα Α αποδεχτεί μια από τις προτάσεις σας, τότε και οι δυο ομάδες παίρνετε τον αριθμό από σνακ που έχετε συμφωνήσει. Αν Ομάδα Α δε συμφωνήσει μετά τη δεύτερη πρόταση, τότε καμία ομάδα δεν παίρνει σνακ.

Παράδειγμα:

- Γύρος 1: 5 σνακ για να μοιράσει η Ομάδα Β
- Προτείνετε να δώσετε 2 σνακ στην Ομάδα Α και να κρατήσετε 3 για τη δική σας ομάδα.
- Αν η Ομάδα Α πει, «ΝΑΙ, ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ», τότε αυτοί παίρνουν 2 σνακ και εσείς 3.
- Αν η Ομάδα Α πει, «ΟΧΙ, ΔΕ ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ», τότε μπορείτε να κάνετε και μια δεύτερη πρόταση. Αυτή η πρόταση μπορεί να είναι η ίδια με πριν ή διαφορετική.
- Αν η Ομάδα Α αποδεχτεί αυτή τη δεύτερη πρόταση, τότε και οι δυο ομάδες παίρνουν το συμφωνημένο αριθμό από σνακ.
- Αν η Ομάδα Α δεν αποδεχτεί, τότε και οι δυο δεν παίρνουν τίποτα και τα σνακ επιστρέφονται στο συντονιστή.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Ομάδα Β

- Η ομάδα σας έχει 20 σνακ που μπορείτε να μοιραστείτε μεταξύ της ομάδας σας και της Ομάδας Β.
- Θα παίξετε 3 γύρους.
- Κατά τη διάρκεια κάθε γύρου θα έχετε τους ακόλουθους αριθμούς από σνακ.

ΓΥΡΟΣ 1	ΓΥΡΟΣ 2	ΓΥΡΟΣ 3
6 σνακ για να μοιράσετε	3 σνακ για να μοιράσετε	11 σνακ για να μοιράσετε

Για να κρατήσετε αυτά τα σνακ, πρέπει να προτείνετε το πώς θα τα μοιράσετε μεταξύ της ομάδας σας και της Ομάδας Β. Μπορείτε να προτείνετε δυο λύσεις σε κάθε γύρο. Αν η Ομάδα Β αποδεχτεί μια από τις προτάσεις σας, τότε και οι δυο ομάδες παίρνετε τον αριθμό σνακ που έχετε συμφωνήσει. Αν Ομάδα Β απορρίψει και τις δυο προτάσεις σας, τότε καμία ομάδα δεν παίρνει σνακ.

Παράδειγμα:

- Γύρος 1: 6 σνακ για να μοιράσει η Ομάδα Α
- Προτείνετε να δώσετε 2 σνακ στην Ομάδα Β και να κρατήσετε 4 για τη δική σας ομάδα.
- Αν η Ομάδα Β πει, «ΝΑΙ, ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ», τότε αυτοί παίρνουν 2 σνακ και εσείς 4.
- Αν η Ομάδα Β πει, «ΟΧΙ, ΔΕ ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ», τότε μπορείτε να κάνετε και μια δεύτερη πρόταση. Αυτή η πρόταση μπορεί να είναι η ίδια με πριν ή διαφορετική.
- Αν η Ομάδα Β αποδεχτεί αυτή τη δεύτερη πρόταση, τότε και οι δυο ομάδες παίρνουν το συμφωνημένο αριθμό από σνακ.
- Αν η Ομάδα Β δεν αποδεχτεί, τότε και οι δυο δεν παίρνουν τίποτα και τα σνακ επιστρέφονται στο συντονιστή

12. Αγαπητό Ημερολόγιο

ΠΕΡΠΑΤΗΣΕ ΕΝΑ ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΟ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΜΟΥ...

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Υγεία και Ευημερία, Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	6-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Αφήγηση ιστορίας, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά διαβάζουν τρεις διαφορετικές εκδοχές της ίδιας εμπειρίας και συζητούν τις λανθασμένες απόψεις για τους ανθρώπους
ΣΤΟΧΟΙ	• Να εξασκήσουμε τις δεξιότητες μας στην επικοινωνία και την παρατηρητικότητα • Να ενισχύσουμε τα συναισθήματα ενσυναίσθησης • Να συνειδητοποιήσουμε τις επικριτικές στάσεις • Να κατανοήσουμε την υποκειμενικότητα της προσωπικής εμπειρίας • Να συζητήσουμε το δικαίωμα στην εκπαίδευση, το παιχνίδι και την υγειονομική περίθαλψη
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Προσαρμόστε τις ιστορίες στην πραγματικότητα των παιδιών της ομάδας σας ή/και των μαθησιακών σας στόχων.
ΥΛΙΚΑ	Αντίγραφα των τριών ιστοριών

Οδηγίες

1. Εξηγήστε ότι τα τρία παιδιά μάς έχουν επιτρέψει να διαβάσουμε τα ημερολόγιά τους από την κατασκήνωση του περασμένου καλοκαιριού. Χωρίστε τα παιδιά σε τρεις ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα μια από τις ιστορίες για να τη διαβάσουν.

2. Αφού διαβάσουν τις ιστορίες, μαζέψτε όλα τα παιδιά μαζί και εξετάστε τα γεγονότα από την ημέρα των κατασκηνωτών (π.χ. επίλυση παζλ, μεσημεριανό, ποδόσφαιρο, κατασκευή σχεδίας, διάσχιση ποταμού). Σταματήστε σε κάθε γεγονός και ρωτήστε τα παιδιά τι κάνει ο χαρακτήρας τους, τι σκέφτεται και πώς νιώθει για κάθε γεγονός. Σε αυτό το σημείο, αποφύγετε να εξηγήσετε στα παιδιά τους λόγους που ο κάθε κατασκηνωτής έχει διαφορετικές αντιδράσεις και συναισθήματα.

3. Ζητήστε από μέλη της ομάδας να περιγράψουν το παιδί του οποίου έχουν διαβάσει την ιστορία του. Συζητήστε το πώς αυτά τα τρία παιδιά μπορούν να έχουν τόσο διαφορετικές εμπειρίες από τα ίδια γεγονότα, κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:

α. Γιατί αυτά τα παιδιά παρεξηγούν το ένα το άλλο;
β. Πιστεύετε ότι τα παιδιά θα συμπεριφέρονταν διαφορετικά αν γνώριζαν περισσότερα το ένα για τη ζωή του άλλου; Πώς;
γ. Τι παρεξηγήσεις είχαν ο ένας με τον άλλο;
δ. Πώς έκαναν αυτά τα λάθη;
ε. Έχετε κάνει κι εσείς λάθη στην άποψη που έχετε για κάποιον άλλο;
ζ. Τι συμβαίνει όταν παρεξηγούμε κάποιον;
η. Τι μπορούμε να κάνουμε για να αποφύγουμε να κάνουμε λάθη στην άποψή μας για τους άλλους ανθρώπους;

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Πραγματοποιήστε τον απολογισμό γι' αυτή τη δραστηριότητα κάνοντας ερωτήσεις όπως:

α. Τι πιστεύετε γι' αυτές τις τρεις ιστορίες;
β. Θα απολαμβάνατε μια μέρα σαν κι αυτή; Γιατί ή γιατί όχι;
γ. Είναι ρεαλιστικές αυτές οι ιστορίες;
δ. Μπορείτε να αναγνωρίσετε τον εαυτό σας σε οποιοδήποτε από αυτά τα παιδιά; Ποιο; Γιατί;
ε. Μπορείτε να έχετε φίλους έστω και αν είστε φτωχοί ή και αν δεν μπορείτε να διαβάσετε;
Γιατί;
ζ. Τι σημαίνει φιλία;
η. Υπάρχουν άτομα μέσα στην κοινότητα σας που έχουν πιο πολλά μειονεκτήματα από άλλους; Ποια είναι αυτά;
θ. Τι μπορούμε να κάνουμε για να αλλάξουμε αυτή την κατάσταση;

2. Συνδέστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως:
α. Ποια ανθρώπινα δικαιώματα απολάμβαναν τα παιδιά στην κατασκήνωση;
β. Ποια ανθρώπινα δικαιώματα απολάμβαναν τα παιδιά στο σπίτι;
γ. Παραβιάζονται οποιαδήποτε ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών;
δ. Πώς επηρεάζονται από την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Πώς θα επηρεάσει το μέλλον τους;
ε. Τι μπορεί να γίνει για να αποτραπούν παραβιάσεις δικαιωμάτων όπως αυτές;

Εισηγήσεις για συνέχεια
- Φτιάξτε σχέδια των καταστάσεων στις ιστορίες (π.χ. τα γεγονότα της 'Θαυμάσιας περιπετειώδους ημέρας', κάθε ένα από τα παιδιά στο οικείο περιβάλλον τους, κλπ.)
- Η δραστηριότητα «ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ;», σ. 132, και η «ΣΑΛΠΑΡΟΝΤΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΧΩΡΑ», σ. 164, επικεντρώνονται στις αντίθετες ανταποκρίσεις και προτεραιότητες της ίδιας κατάστασης.

Ιδέες για δράση
Για να αποφύγετε παρόμοιες παρεξηγήσεις εντός της ομάδας σας, αναπτύξετε με τα παιδιά ένα Κώδικα Συμπεριφοράς για να είστε μαζί.

Συμβουλές για το συντονιστή
- Οι ιστορίες μπορούν να φανούν ιδιαίτερα μη ρεαλιστικές και μη οικείες για μερικά παιδιά. Προσαρμόστε τις ώστε να αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα και τις ανησυχίες των παιδιών σας χωρίς να απομονώσετε ξεχωριστά παιδιά ή να τα φέρετε σε αμηχανία λόγω ιστοριών που είναι πολύ κοντά στις δικές τους πραγματικότητες.
- Ιδιαίτερα όταν εργάζεστε με μειονεκτούντα παιδιά, να είστε ευαίσθητοι στις συμπεριφορές που έχουν για τους εαυτούς τους και τους άλλους μέσα στην κοινότητά τους. Επιτρέψτε στα παιδιά να συζητήσουν τα θέματα που αφορούν τα μειονεκτούντα παιδιά αλλά κρατήστε τη συζήτηση ισορροπημένη εγείροντας την αυτοπεποίθηση μέσα τους ότι όλα τα παιδιά πρέπει να έχουν ευκαιρίες στη ζωή που θέλουν να ζήσουν και να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματά τους.
- Επειδή ορισμένα παιδιά μπορεί να ταυτιστούν με τους χαρακτήρες στις ιστορίες, η δραστηριότητα αυτή απαιτεί ευαίσθητο χειρισμό του απολογισμού. Να έχετε υπόψη σας τα στερεότυπα και την επικριτική συμπεριφορά που μπορούν να προκαλέσουν αυτές οι ιστορίες σε μερικά από τα παιδιά, τόσο λόγω της υπόθεσης σχετικά με τα παιδιά με περισσότερα προνόμια (π.χ. «Δεν έχουν καθόλου προβλήματα»· «Είναι σνομπ») και σχετικά με τα μειονεκτούντα παιδιά (π.χ. «Δεν έχουν οικογένειες που να τους στηρίζουν»· «Είναι τεμπέληδες»). Η ουσία αυτών των ιστοριών είναι να ενθαρρύνουν τα παιδιά να ρωτήσουν γιατί άλλοι συμπεριφέρονται όπως συμπεριφέρονται παρά να καταλήγουν σε συμπεράσματα βασισμένα σε υποθέσεις.
- Κάντε ξεκάθαρο το διαχωρισμό μεταξύ του τι κάνει ο χαρακτήρας και του τι αυτός ή αυτή ένιωθε ή σκεφτόταν.

Παραλλαγές:
- Διαβάστε τις ιστορίες φωναχτά στα παιδιά ή ζητήστε από τα παιδιά να τις διαβάσουν.
  Έπειτα συζητήστε τις, όπως στο Βήμα 3. Μπορεί να θελήσετε να θέσετε τις ερωτήσεις του απολογισμού μετά από κάθε ιστορία.
- Βάλτε τα παιδιά να αναπαραστήσουν το τι έκαναν οι τρεις κατασκηνωτές σε κάθε φάση της ημέρας. Έπειτα ζητήστε τους να σας εξηγήσουν πώς ένιωθε ο κάθε ένας εκείνη τη στιγμή. Εναλλακτικά, ζητήστε από δυο παιδιά να αναπαραστήσουν μέρος του κάθε παιδιού, ένα που παρουσιάζει τα λόγια που λέει το παιδί και τις

πράξεις του και ένα άλλο που μιλάει για της εσωτερικές σκέψεις και τα συναισθήματα του παιδιού.

- Τα νεαρότερα παιδιά χρειάζονται και μερικά οπτικά ερεθίσματα για να θυμούνται το τι συμβαίνει κατά τη διάρκεια της ημέρας στην κατασκήνωση. Οι πολλές πληροφορίες μπορεί να προκαλέσουν την έλλειψη προσοχής και να κάνουν τον απολογισμό πολύ δύσκολο. Βεβαιωθείτε ότι τα παιδιά έχουν κατανοήσει μια ιστορία πριν να προχωρήσετε στο επόμενο βήμα.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, πολλά παιδιά πηγαίνουν σε καλοκαιρινές κατασκηνώσεις. Οι ακόλουθες ιστορίες είναι μέσα από ημερολόγια τριών παιδιών που συναντιούνται για πρώτη φορά στην ίδια καλοκαιρινή κατασκήνωση. Είναι τις ίδιας ηλικίας και συμμετέχουν στις ίδιες δραστηριότητες. Μια μέρα, οι νεαροί αρχηγοί οργάνωσαν «Μια Θαυμάσια Ημέρα Περιπέτειας». Εκείνο το βράδυ και τα τρία παιδιά έγραψαν την ιστορία εκείνης της ημέρας μέσα στα ημερολόγιά τους.

Η Μαργαρίτα έγραφε κάτω από τα σεντόνια του κρεβατιού με ένα φακό.

Αγαπητό Ημερολόγιο,
Ω, τι υπέροχη μέρα ήταν. Κάναμε πολλά τρελά πράγματα και πιστεύω πως αυτή ήταν ίσως η καλύτερη ημέρα της ζωής μου. Είχαμε συναρπαστικές δραστηριότητες που μερικές φορές ήταν ακόμη και επικίνδυνες. Αλλά δε φοβήθηκα. Απόλαυσα κάθε στιγμή σε αντίθεση με τους φίλους μου που δεν απόλαυσαν τα πάντα όπως ήλπιζα ότι θα έκαναν. Είναι κρίμα που η Έλσα και ο Ρικάρντο ήταν τόσο περίεργοι σήμερα.
Αλλά ας ξεκινήσω από την αρχή – Όταν ξυπνήσαμε, οι αρχηγοί μάς χωρίσανε σε διαφορετικές ομάδες. Εγώ ήμουν μαζί με το Ρικάρντο και την Έλσα. Μου αρέσουν και οι δυο επειδή χθες ήμασταν πάλι μαζί στην ίδια ομάδα και γελάσαμε τόσο πολύ με τα αστεία που έλεγε ο ένας του άλλου. Ο αρχηγός μάς έδωσε 3 μηνύματα γραμμένα με μυστικούς κωδικούς και έπρεπε να βρούμε τις λύσεις. Ήμουν η πρώτη που βρήκε τη λύση. Μετά από λίγο και ο Ρικάρντο τη βρήκε, αλλά η Έλσα ήταν πολύ αργή. Όταν τη ρώτησα αν ήθελε καθόλου να τη βοηθήσω, είπε πως δεν της άρεσε η δραστηριότητα και ότι το να πρέπει να λύσεις ένα μυστικό κώδικα είναι βαρετό. Μετά πρόσεξα ότι κρατούσε το χαρτί της ανάποδα και γέλασα μαζί της λέγοντας της ότι δε θα το βρει ποτέ με αυτόν τον τρόπο. Μου έριξε μια θυμωμένη ματιά και έριξε το χαρτί μακριά. «Θέλω να παίξω, όχι να διαβάσω», είπε. Δε νομίζω ότι είναι πολύ έξυπνη. Αναρωτιέμαι αν μπορεί να διαβάσει κάτι- περίεργο, επειδή όλα τα παιδιά της ηλικίας μου μπορούν να διαβάζουν και να γράφουν!

Τέλος πάντων, τελικά καταφέραμε να ανακαλύψουμε το νόημα των 3 μηνυμάτων. Μετά πήγαμε στον ποταμό όπου παίξαμε ποδόσφαιρο εναντίον μιας άλλης ομάδας παιδιών. Ήταν διασκεδαστικό. Σχεδόν νικήσαμε αλλά χάσαμε εξαιτίας της Έλσας. Κάθε φορά που η μπάλα ερχόταν κοντά της, την άγγιζε με τα χέρια της, κλωτσούσε τα άλλα παιδιά και έκανε πολλά λάθη. Ήταν σαν να μην είχε παίξει ποτέ στη ζωή της ποδόσφαιρο. Αυτό είναι περίεργο. Όλοι παίζουμε ποδόσφαιρο μετά το σχολείο. Την επόμενη φορά θέλω να είμαι σε διαφορετική ομάδα από την Έλσα.

Μετά από το μεσημεριανό – τα φαγητά ήταν πολύ αηδιαστικά- έπρεπε να κατασκευάσουμε μια σχεδία για να διασχίσουμε τον ποταμό. Και αυτό ήταν τέλειο επειδή έπρεπε να ψάξουμε για ξύλα και μετά να κάνουμε όλων των ειδών κόμπους με σκοινιά. Η Έλσα και εγώ ψάχναμε για καλούς δυνατούς κορμούς, αλλά ο Ρικάρντο έφερνε πάντα κάτι λεπτά κλαδάκια. Του είπα ότι αφού ήταν αγόρι έπρεπε να δουλέψει το ίδιο σκληρά όπως και εμείς. Ήταν πολύ ζαλισμένος και η πλάτη του πονούσε. Νομίζω αυτό ήταν απλά μια δικαιολογία για να μη δουλέψει. Όταν τελειώσαμε, η σχεδία μας ήταν η καλύτερη – ακόμη και ο αρχηγός το είπε αυτό! Τότε ο αρχηγός μέτρησε «1, 2 και 3» και τότε έπρεπε να πηδήξουμε πάνω στη σχεδία και να διασχίσουμε τον ποταμό με αυτή. Πήδηξα πρώτη αλλά έπεσα μέσα στο νερό. Μπρρ...το νερό ήταν πολύ, πολύ κρύο και στρίγκλισα στην αρχή. Ευτυχώς ο αρχηγός με βοήθησε να βγω έξω από το νερό και μετά γελούσαμε όλοι. Όταν είπα στους φίλους μου πόσο κρύο ήταν το νερό, ο Ρικάρντο είπε πως δεν ήθελε πλέον τόσο πολύ να πάει. Νομίζω πως φοβόταν το κρύο νερό. Δεν ήξερα ότι ο Ρικάρντο ήταν τόσο δειλός! Πρώτα με τα ξύλα και μετά με το νερό! Όταν του είπα πως έπρεπε να είναι πιο θαρραλέος, έτρεξε μακριά κλαίγοντας. Δε νομίζω πως θα ήθελα να είμαι στην ίδια ομάδα μαζί του πια! Πραγματικά, θα ζητήσω από τον αρχηγό να με βάλει σε άλλη ομάδα την επόμενη φορά επειδή η Έλσα είναι χαζή και ο Ρικάρντο είναι «αδελφή» .

Δεν ξαναμίλησα με την Έλσα και το Ρικάρντο μετά από αυτό και...ουπς, νομίζω πως οι αρχηγοί έρχονται μέσα στο δωμάτιο μας. Καλό ύπνο, καλό μου ημερολόγιο. Αύριο θα σου γράψω και άλλα νέα.

Με αγάπη,
Μαργαρίτα

Το ακόλουθο ημερολόγιο γράφτηκε από την Έλσα με τη βοήθεια ενός αρχηγού.

Γεια σου Ημερολόγιο,
Είσαι το πρώτο μου ημερολόγιο και εγώ είμαι η Έλσα. Ελπίζω να μείνεις μαζί μου για πολύ καιρό. Ζήτησα από έναν αρχηγό να γράψει αυτή τη σελίδα για εμένα. Λέει ότι όταν μεγαλώσω, θα μπορώ να διαβάσω γι' αυτά που έκανα στην κατασκήνωση. Μου αρέσει η ιδέα. Καθόμαστε μακριά από τα άλλα παιδιά επειδή δεν ήθελα να ξέρει κανείς ότι ο αρχηγός με βοηθά.

Σήμερα η μέρα ήταν γεμάτη με δραστηριότητες. Το πρωί έπρεπε να είμαι στην ίδια ομάδα με τη Μαργαρίτα και τον Ρικάρντο. Μου αρέσει ο Ρικάρντο περισσότερο από τη Μαργαρίτα. Πάντα νομίζει ότι ξέρει καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο!

Όλα άρχισαν με τα μηνύματα του μυστικού κώδικα που έπρεπε να λύσουμε. Δεν μου αρέσουν αυτά τα πράγματα επειδή δε μπορώ ακόμα να διαβάζω πολύ καλά και η Μαργαρίτα συνέχεια φώναζε να βιαστούμε. Εύχομαι να μπορούσα να διαβάζω καλύτερα. Τότε θα μπορούσα να διαβάζω όλα τα βιβλία στον κόσμο. Αλλά από τότε που έφυγε ο πατέρας μου, πρέπει να μένω σπίτι και να φροντίζω τους μικρούς όταν η μαμά πηγαίνει στη δουλειά. Θέλω πολύ να πάω στο σχολείο, αλλά η μαμά μου πάντα λέει ότι είναι πιο σημαντικό να μπορούμε να έχουμε να φάμε παρά να μπορώ να διαβάζω βιβλία...Δεν ήθελα ο Ρικάρντο και η Μαργαρίτα να ξέρουν ότι δε μπορώ να διαβάσω, έτσι προσποιήθηκα ότι προσπαθούσα να λύσω το μυστικό κώδικα. Αλλά τότε η Μαργαρίτα γέλασε μαζί μου και ήμουν λυπημένη και θυμωμένη ταυτόχρονα.

Και τότε ήταν η ίδια ιστορία με το ποδόσφαιρο. Ήθελα πολύ να νικήσει η ομάδα μας, αλλά ότι και να έκανα ήταν λάθος. Όλοι ξέρουν το παιχνίδι εκτός από εμένα. Βλέπω πάντα τα παιδιά να παίζουν ποδόσφαιρο όταν επιστρέφουν από το σχολείο. Αλλά η μητέρα μου λέει, «Αν έχεις χρόνο να παίξεις, έχεις χρόνο να δουλέψεις». Έτσι δεν κατάφερα ποτέ να μάθω να παίζω.

Μετά από το μεσημεριανό πήγαμε να φτιάξουμε μια βάρκα για να διασχίσουμε το ποτάμι. Και σε αυτό ένιωσα ότι ήμουν καλύτερη από τη Μαργαρίτα και τον Ρικάρντο. Ξέρω πώς να φτιάχνω κόμπους και τι είδος ξύλου χρειάζεται μια δυνατή βάρκα. Αλλά ο Ρικάρντο φερόταν τόσο περίεργα. Σχεδόν έβρεξε το παντελόνι του όταν του είπε η Μαργαρίτα πόσο κρύο ήταν το νερό.

Ελπίζω πως αύριο θα ήμαστε ξανά στην ίδια ομάδα. Θέλω να τους αποδείξω ότι μπορώ να κάνω πολλά πράγματα! Και μου αρέσουν πολύ οι αρχηγοί της κατασκήνωσης!

Αντίο, Ημερολόγιο, μέχρι αύριο.

Έλσα

Ο Ρικάρντο έχει ένα μεγάλο ημερολόγιο στο οποίο γράφει εδώ και χρόνια. Αυτό είναι το τι έγραψε για την «Θαυμάσια Ημέρα Περιπέτειας».

Πολυαγαπημένο μου Ημερολόγιο,
Σου γράφω ξανά για να σου πω πόσο λυπημένος και απογοητευμένος είμαι. Το πρωί κάναμε δραστηριότητες που μου άρεσαν. Ο μυστικός κωδικός ήταν πολύ εύκολος για εμένα αφού τους κάνω συνέχεια στο σπίτι. Και στο ποδόσφαιρο έπαιξα τερματοφύλακας όπως πάντα.

Το μεσημεριανό ήταν τέλειο, πιθανώς το πιο ωραίο που έχω φάει ποτέ. Τρώω πολύ εδώ, σε αντίθεση με σπίτι που πρέπει πάντα να περιμένω μέχρι να φάνε τα μικρά μου αδελφάκια. Όχι εδώ! Μπορώ να πάω πίσω ακόμη και για δεύτερο πιάτο. Μου αρέσει αυτό! Νομίζω πως ακόμη άρχισα να παίρνω και βάρος. Όταν πάω πίσω σπίτι, δεν θα είμαι πια 'πετσί και κόκαλο'!

Αλλά το απόγευμα ήταν απαίσιο. Έπρεπε να μαζέψουμε πολύ βαρετά ξύλα και μετά να πάμε σε πολύ κρύο νερό. Δεν μου αρέσει αυτό επειδή θα αρρωστούσα στα σίγουρα και δεν το θέλω αυτό. Ο πατέρας μου είπε ότι όταν βρει καινούργια δουλειά θα με πάρει στο νοσοκομείο και θα με κάνουν ξανά υγιή. Μου λέει ότι μετά θα μπορώ να κάνω όλες εκείνες τις δραστηριότητες που θέλω και δε θα πρέπει να μένω στο κρεβάτι όλη την ώρα. Εύχομαι ο πατέρας μου να μπορούσε να έχει καινούρια δουλειά αύριο κιόλας. Τότε θα μπορούσα ξανά να γίνω υγιής γρήγορα! Δεν θέλω να το λέω αυτό στα άλλα παιδιά στην κατασκήνωση επειδή μετά θα ξέρουν ότι δεν έχουμε χρήματα και θα με κοροϊδεύουν γι' αυτό.

Αγαπητό Ημερολόγιο, πότε θα είμαι ξανά υγιής; Θέλω να είμαι σαν τα άλλα τα παιδιά. Θέλω να παίζω και να τρέχω και να πηδώ. Ελπίζω πως θα γίνει γρήγορα, αλλά φοβάμαι ότι μπορεί να μη συμβεί ποτέ.

Καλό ύπνο, πολυαγαπημένο μου Ημερολόγιο. Θα σου πω περισσότερα αύριο. Είσαι το μόνο που γνωρίζει τα μυστικά μου.

Ρικάρντο

13. Η Κάθε ψήφος μετρά

ΜΕΤΡΟΥΝ ΟΜΩΣ ΟΛΕΣ ΤΟ ΙΔΙΟ;

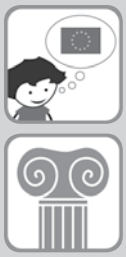

Θέμα	Πολιτότητα, Δημοκρατία
Επίπεδο Δυσκολίας	Επίπεδο 3
Ηλικία	10 – 13 ετών
Διάρκεια	2 x 60 λεπτά
Μέγεθος ομάδας	10 – 30 παιδιά
Είδος δραστηριότητας	Συζήτηση, προγραμματισμός, προσομοίωση
Γενική Επισκόπηση	Τα παιδιά σχεδιάζουν δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων και πραγματοποιούν μια εικονική ψηφοφορία σύμφωνα με έναν από τους σχεδιασμούς αυτούς
Στόχοι	• Να κατανοήσουν την έννοια των δίκαιων και δημοκρατικών εκλογών • Να εξασκηθούν στη διενέργεια δίκαιων εκλογών • Να μάθουν το μηχανισμό δημοκρατικής ψηφοφορίας • Να αναγνωρίσουν τη σπουδαιότητα της συμμετοχής του πολίτη
Προετοιμασία	• Αντιγράψτε το Δελτίο Κατάστασης για κάθε ομάδα • Αντιγράψτε και κόψτε τις Κάρτες ρόλων
Υλικά	• Δελτίο Κατάστασης για κάθε ομάδα • Κόλλες, χαρτί και μολύβια για ψηφοφορίες

Οδηγίες

1ο ΜΕΡΟΣ:

1. Εξηγήστε ότι η ΟΔΔΑ (Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) εγγυάται στον καθένα το δικαίωμα «συμμετοχής στην κυβέρνηση είτε μέσω της ανάληψης ενός αξιώματος είτε μέσω της εκλογής ενός εκπροσώπου» και πως «οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εκλέγονται σε τακτική βάση μέσω δίκαιων και μυστικών ψηφοφοριών» (Άρθρο 21). Ρωτήστε τα παιδιά τι πιστεύουν πως σημαίνουν τα παρακάτω:

α) Τι είναι μια «δίκαιη» εκλογή;
β) Γιατί θα πρέπει η ψηφοφορία να είναι μυστική;
γ) Ποιος ψηφίζει;
δ) Τι σημαίνει «να σε εκπροσωπεί» κάποιος;
ε) Ποιες είναι οι ευθύνες του ατόμου αυτού;
ζ) Ποια είναι τα άτομα που εκπροσωπούν τα μέλη της κοινότητάς τους σε εθνικό επίπεδο; Σε τοπικό επίπεδο;

2. Επεξηγήστε πως έστω κι εάν τα παιδιά δε μπορούν να ψηφίσουν μέχρι να ενηλικιωθούν, μπορούν να συμμετέχουν σε διάφορες μορφές εκλογών για να πάρουν αποφάσεις όσον αφορά τη δική τους ζωή. Ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν τις ευκαιρίες που έχουν για να επιλέξουν:

α) Ποιά είναι κάποια παραδείγματα καταστάσεων όπου έχετε το δικαίωμα να εκφράσετε τη γνώμη σας ή να ψηφίσετε;
β) Πρόκειται για μια «δίκαιη» λήψη απόφασης ή ψηφοφορία;
γ) Είναι μυστική;
δ) Ποιος έχει το δικαίωμα να αποφασίσει ή να ψηφίσει;
ε) Ποιος αποφασίζει για ποιον ή για τι αποφασίζουμε ή ψηφίζουμε;

3. Εξηγήστε πως σε αυτή τη δραστηριότητα θα δημιουργήσουν δημοκρατικές μεθόδους λήψης αποφάσεων. Χωρίστε τα παιδιά σε ζυγό αριθμό ομάδων, με πέντε ή έξι παιδιά στην κάθε ομάδα. Δώστε στην κάθε ομάδα ένα Δελτίο Κατάστασης και αναθέστε σε τουλάχιστον δυο ομάδες να δουλέψουν στην ίδια κατάσταση. Βεβαιωθείτε πως αναθέτετε σε τουλάχιστον δυο ομάδες την Κατάσταση Ε, η οποία μετέπειτα θα χρησιμοποιηθεί ως προσομοίωση. Υποδείξετε τις ερωτήσεις που θα ληφθούν υπόψη στο κάτω μέρος της σελίδας και εξηγήστε οποιεσδήποτε πιθανές άγνωστες ορολογίες που εμπεριέχονται στις ερωτήσεις.
α) Εναλλακτικό σχέδιο: Μοιράστε σε όλες τις ομάδες την Κατάσταση Ε για να τονίσετε την ποικιλία λύσεων για την ίδια κατάσταση και τη διαδικασία διαπραγμάτευσης που ακολουθεί στο Βήμα 5.

4. Αφού δοθεί χρόνος στα παιδιά (15-20 λεπτά) για να σχηματίσουν μικρές ομάδες, ζητήστε από την κάθε ομάδα να εξηγήσει την κατάσταση και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που ανέπτυξαν για να την αντιμετωπίσουν. Αφήστε τελευταίες στη διαδικασία παρουσίασης τις ομάδες με την Κατάσταση Ε. Μετά από κάθε παρουσίαση, ζητήστε από τα υπόλοιπα παιδιά να κρίνουν το σχέδιο:
α) Είναι δημοκρατικό;
β) Δίνει σε όλους τους επηρεαζομένους, την ευκαιρία να εκφράσουν την επιλογή τους;
γ) Είναι δίκαιο;
δ) Είναι μυστικό;
ε) Γνωρίζει ο καθένας που ψηφίζει για ποιον ή γιατί ψηφίζει;

5. Αφού παρουσιαστούν όλες οι καταστάσεις, ζητήστε από τα παιδιά να επικεντρωθούν στην Κατάσταση Ε. Εξηγήστε τους πως θα προχωρήσουν σε μια εικονική ψηφοφορία για να αποφασίσουν για τη συγκεκριμένη κατάσταση. Όμως, για να γίνει αυτό, θα πρέπει πρώτα να συμφωνήσουν ως προς το σχέδιο για το πως θα αποφασίσουν. Ζητήστε τους να συγκρίνουν τα διάφορα σχέδια που αναπτύχθηκαν για την Κατάσταση Ε:
α) Σε ποια σημεία ταυτίζονται τα σχέδια; Να χρησιμοποιήσουμε μήπως αυτά τα κοινά σημεία στην εικονική μας ψηφοφορία;
β) Σε ποια σημεία διαφέρουν τα σχέδια; Ποια ιδέα θα λειτουργήσει καλύτερα; Ποια θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε;

6. Όταν τα παιδιά συμφωνήσουν για το ποιο σχέδιο θα χρησιμοποιηθεί, καταγράψτε τις αποφάσεις τους σε ένα χαρτί γραφήματος και συζητήστε το μαζί τους, κάνοντας ερωτήσεις του τύπου:
α) Μήπως λείπει κάτι από το νέο σχέδιό μας για την Κατάσταση Ε;
β) Πιστεύετε πως θα είναι δημοκρατικό;

2ο ΜΕΡΟΣ

1. Θυμίστε στα παιδιά το 1ο μέρος και τα δεδομένα της Κατάστασης Ε. Επανεισαγάγετε το σχέδιο που αναπτύχθηκε στο προηγούμενο μέρος και εξηγήστε πως θα δοκιμάσετε το σχέδιο τους με μια εικονική ψηφοφορία στην Κατάσταση Ε.

2. Μοιράστε κάρτες ρόλων στα παιδιά και εξηγήστε τους την προσομοίωση:
α) Ο Υπεύθυνος Εκλογών θα ζητήσει από 3 εκπροσώπους να διατυπώσουν τη γνώμη τους.
β) Ο Υπεύθυνος Εκλογών θα ζητήσει ακολούθως από το κοινό να θέσει ερωτήσεις και να διατυπώσει τη γνώμη του.
γ) Έπειτα, ο Υπεύθυνος Εκλογών θα ρωτήσει όλους αν είναι έτοιμοι να ψηφίσουν και θα εξηγήσει τι θα χρειαστεί για να κερδίσει κανείς τη ψηφοφορία σύμφωνα με το σχέδιο της ομάδας (π.χ. μια απλή πλειοψηφία, ένα ποσοστό των ψήφων).
δ) Η Εφορευτική Επιτροπή θα ζητήσει από τον καθένα να ψηφίσει, σύμφωνα με τη μέθοδο του σχεδίου της ομάδας. Μαζί, η Εφορευτική Επιτροπή και ο Υπεύθυνος Εκλογών θα μαζέψουν και θα καταμετρήσουν τις ψήφους.

ε) Η Εφορευτική Επιτροπή ανακοινώνει το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας. Εάν υπάρχει νικητής, ο Υπεύθυνος Εκλογών θα ανακοινώσει την απόφαση της ομάδας. Αν δεν υπάρχει νικητής, ο Υπεύθυνος Εκλογών ανακοινώνει πως θα πρέπει να υπάρξει μια επαναληπτική ψηφοφορία.
ζ) Σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας, η Εφορευτική Επιτροπή φτιάχνει ένα νέο ψηφοδέλτιο και ακολουθεί τις διαδικασίες του βήματος (ε) παραπάνω.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας κάνοντας ερωτήσεις του τύπου:
   α) Πιστεύετε πως η ψηφοφορία κατά την προσομοίωση ήταν δίκαιη και δημοκρατική;
   β) Αναγνωρίσατε μήπως καταστάσεις από την πραγματική ζωή κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας;
   γ) Πώς λαμβάνονται συνήθως αποφάσεις αυτής της φύσης; Τα παιδιά έχουν δικαίωμα έκφρασης γνώμης ή επιλογής;
   δ) Υπάρχουν μήπως κάποιες αποφάσεις τις οποίες δύνανται να λαμβάνουν μόνο ενήλικες;
   ε) Οι αποφάσεις στην ομάδα σας συνήθως λαμβάνονταν δημοκρατικά; Γιατί, ή γιατί όχι;
   ζ) Τι μπορείτε να κάνετε για να βεβαιωθείτε πως οι αποφάσεις στην ομάδα σας λαμβάνονται δημοκρατικά;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α) Τι εννοούμε όταν μιλάμε για «κυβέρνηση»;
   β) Ποιες είναι μερικές από τις θέσεις στην κοινότητά σας οι οποίες επιλέγονται μέσω εκλογών; Στη χώρα σας;
   γ) Εκτός από το να κατέχουν ένα αξίωμα, με ποιους άλλους τρόπους οι πολίτες μπορούν να συμμετάσχουν στην κυβέρνηση τους;
   δ) Τι ηλικία πρέπει να έχει κάποιος/α στη χώρα σας για να αποκτήσει το δικαίωμα ψήφου;
   ε) Υπάρχουν μήπως τρόποι με τους οποίους μπορείτε να συμμετέχετε στην κυβέρνηση πριν αποκτήσετε το δικαίωμα ψήφου;
   ζ) Γιατί πιστεύετε, πως το δικαίωμα συμμετοχής στην κυβέρνηση είναι αρκετά σημαντικό για να θεωρηθεί ανθρώπινο δικαίωμα;
   η) Τι θα συνέβαινε αν μερικά από τα παιδιά αποφάσιζαν να μην ψηφίσουν στην προσομοίωση; Τι συμβαίνει όταν οι πολίτες δεν ασκούν το δικαίωμα να συμμετέχουν στην κυβέρνηση;
   θ) Γιατί είναι σημαντικό να χρησιμοποιεί κανείς τα ανθρώπινα δικαιώματά του;

Εισηγήσεις για τη συνέχεια

Η δραστηριότητα «ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ» στη σ. 64 παρέχει μια πραγματική ευκαιρία για την εξάσκηση μιας δημοκρατικής συζήτησης για το πώς θα συμπεριφερθεί μια ομάδα και πώς θα εξασκήσει τις ικανότητες ψήφου.

Ιδέες για δράση

Αξιοποιήστε την κάθε ευκαιρία που θα εμφανιστεί στην ομάδα σας για τη διαμόρφωση πλαισίου δημοκρατικής λήψης αποφάσεων, έστω κι αν πρόκειται για θέματα μικρότερης σημασίας (π.χ κολατσιό που θα φάνε τα παιδιά, εάν θα παίξουν μέσα ή έξω στην αυλή) ή πιο σημαντικά. Τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα τις δημοκρατικές διαδικασίες όταν τις εξασκούν. Επίσης, επωφελούνται όταν ζητείται η άποψή τους ως προς το εαν ο κάθε επηρεαζόμενος σε μια απόφαση είχε την ευκαιρία να το διαβουλευθεί.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Ο απλούστερος τρόπος διεξαγωγής αυτής της σχετικά πολύπλοκης δραστηριότη τας, είναι το να βάλετε όλα τα παιδιά να εργαστούν μαζί σε ένα πλάνο για την Κατά σταση Γ. Αυτό θα βεβαιώσει πως όλα τα παιδιά κατανοούν την κατάσταση κι επίσης τονίζε-ται η ανάγκη για δημιουργία ενός συμβιβαστικού σχεδίου, γεγονός που από μόνο του αποτελεί μια σημαντική δημοκρατική διαδικασία.
- Εάν επιλέξετε να χρησιμοποιήσετε διαφορετικές καταστάσεις, χρησιμοποιήστε τουλάχιστον μια κατάσταση που περιλαμβάνει την επιλογή ενός ατόμου (Καταστάσεις Α και Β) και μια η οποία περιλαμβάνει όχι τη λήψη μιας πολιτικής απόφασης (Καταστάσεις Δ και Ε). Οι καταστάσεις λήψης πολιτικών αποφάσεων λειτουργούν καλύτερα σε περιπτώσεις εικονικής ψηφοφορίας, επειδή ο εκπρόσωπος της κάθε ομάδας αντιπροσωπεύει περισσότερο απόψεις παρά την ομάδα.

- Αυτή η δραστηριότητα περιέχει μερικούς όρους οι οποίοι πιθανότατα να είναι άγνωστοι στα παιδιά (π.χ. υποψηφιότητες, υποψήφιοι, ομιλίες εκστρατείας, δημόσιες συζητήσεις, επαναληπτικές εκλογές, αναλογία εκλογών, ψηφοδέλτιο). Όταν τα παιδιά αρχίσουν να δουλεύουν σε μικρές ομάδες, περάστε από κάθε ομάδα και βεβαιωθείτε πως κατανοούν τον κάθε όρο. Για νεότερα παιδιά η αναλογική αντιπροσώπευση μπορεί να επεξηγηθεί ως «περισσότεροι από τους μισούς» ή «απλή πλειοψηφία».
- Οι οδηγίες εισηγούνται τη χρήση μόνο της Κατάστασης Ε για την προσομοίωση, όμως μπορείτε να προσαρμόσετε τους διάφορους ρόλους για να χρησιμοποιήσετε οποιανδήποτε από τις άλλες καταστάσεις.
- Δημιουργήστε άλλες καταστάσεις βασιζόμενοι στις λήψεις αποφάσεων που έρχονται αντιμέτωπα τα παιδιά της ομάδας σας.
- Σε περίπτωση μεγάλης ομάδας: Προσθέστε στη συζήτηση εκπροσώπους με διαφορετικές γνώμες.

Προσαρμογές
Για να επικεντρωθείτε σε ερωτήσεις που αφορούν το ποιος θα ψηφίσει, μπορείτε να διανέμετε μερικούς εναλλακτικούς ρόλους όπως οι πιο κάτω. Διαβάστε τους στα παιδιά στην αρχή της προσομοίωσης και ζητήστε τους να συζητήσουν εάν αυτά τα παιδιά θα έπρεπε να έχουν το δικαίωμα ψήφου. Η λήψη μιας τέτοιας απόφασης μπορεί να αποτελέσει τη βάση μιας απόφασης μέσω ψηφοφορίας.

Προαιρετικοί Ρόλοι
- Είστε έξι ετών και βρίσκεστε στην Α τάξη. Ακόμη δε μπορείτε να διαβάζετε και δε γνωρίζετε πολλά για την ομάδα. Θα έπρεπε να έχετε δικαίωμα ψήφου;
- Είστε δεκατριών ετών όμως ακόμη βρίσκεστε στην Ε' τάξη καθώς αντιμετωπίζετε μαθησιακές δυσκολίες. Θα έπρεπε να έχετε δικαίωμα ψήφου;
- Μόλις έχετε μετακομίσει στην κοινότητα και ακόμη δεν γνωρίζετε κανένα. Θα έπρεπε να έχετε δικαίωμα ψήφου;
- Είστε ένας νταής. Σκουντάτε τα νεαρότερα παιδιά και ενθαρρύνετε τους φίλους σας να κοροϊδεύουν μαζί σας μερικά άτομα, με άσχημα επίθετα. Θα έπρεπε να έχετε δικαίωμα ψήφου;

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ 1ο ΜΕΡΟΣ

Κατάσταση Α:
Το σχολείο σας έχει κληθεί να στείλει ένα άτομο να το εκπροσωπήσει σε έναν εορτασμό της πόλης για την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού στο Δημαρχείο. Η επιλογή θα γίνει αποκλειστικά από τα παιδιά. Υπάρχουν 500 μαθητές. Πώς θα επιλέξετε δημοκρατικά τον εκπρόσωπο;

Κατάσταση Β:
Ο αθλητικός όμιλος χρειάζεται έναν πρόεδρο. Διαθέτει εξήντα μέλη. Πώς θα αποφασίσετε δημοκρατικά ποιος θα πρέπει να γίνει πρόεδρος;

Κατάσταση Γ:
Οι μαθητές στο σχολείο σας θα επιλέξουν ποιες ζωγραφιές, σε ένα διαγωνισμό ζωγραφιάς, θα λάβουν το πρώτο, το δεύτερο και το τρίτο βραβείο. Πενήντα πίνακες έλαβαν μέρος στο διαγωνισμό. Υπάρχουν 300 παιδιά στο σχολείο. Πώς θα επιλεγούν οι νικητές δημοκρατικά;

Κατάσταση Δ:
Οι μαθητές στο σχολείο σας συζητούν για το αν πρέπει να επιτρέπεται στα παιδιά να φέρνουν κινητά τηλέφωνα στο σχολείο. Μερικά παιδιά θέλουν να επιτρέπεται. Άλλα, πιστεύουν πως αποσπούν την προσοχή και είναι άδικο για τα παιδιά που δεν έχουν κινητά τηλέφωνα. Ο διευθυντής του σχολείο λέει πως πρέπει να επιτραπεί στα παιδιά να επιλέξουν τα ίδια. Υπάρχουν 350 παιδιά στο σχολείο. Πώς μπορεί να γίνει αυτό δημοκρατικά;

Κατάσταση Ε:
Στην ομάδα σας έχει δοθεί ένα δώρο περίπου 500 ευρώ. Ο αρχηγός της ομάδας σας λέει πως η ίδια η ομάδα θα πρέπει να αποφασίσει πώς θα ξοδέψουν αυτά τα χρήματα. Μερικά από τα παιδιά θέλουν να διοργανώσουν ένα πάρτι με καλό φαγητό. Άλλα, θέλουν να πάνε εκδρομή. Άλλα πάλι, θέλουν να αγοράσουν καινούρια παιχνίδια και υλικά για τέχνη. Ένα παιδί θέλει τα χρήματα να φυλαχθούν για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Ένα άλλο, θέλει να αγοραστεί ένα πληκτρολόγιο. Υπάρχουν 30 παιδιά στην ομάδα σας. Πώς θα αποφασίσετε δημοκρατικά για το πώς θα χρησιμοποιηθούν τα χρήματα;

Λάβετε υπόψην:
- Πώς θα αποφασίσετε τι θα ψηφίσετε; Θα τεθούν υποψηφιότητες; Αν ναι, πώς;
- Πόσους υποψήφιους θα έχετε; Μήπως θα πρέπει ο αριθμός τους να είναι περιορισμένος;
- Πώς θα ξέρει ο καθένας ποιον ή τι θα ψηφίσει; Θα ζητήσετε από τους υποψηφίους να κάνουν μια προεκλογική ομιλία ή θα τους καλέσετε σε δημόσιο διάλογο;

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ 2ο ΜΕΡΟΣ

- Πώς θα ψηφίσουν τα παιδιά; Θα είναι μυστική ψηφοφορία;
- Πώς θα αποφασίσετε ποιος θα νικήσει;
- Τι γίνεται, αν υπάρχει μόνο μια μηδαμινή διαφορά στον αριθμό των ψήφων ανάμεσα σε δυο υποψήφιους; Θα κάνετε επαναληπτικές εκλογές; Μήπως θα πρέπει ο νικητής να έχει ένα συγκεκριμένο ποσοστό ψήφων (π.χ. πέραν του 50%);

ΡΟΛΟΙ ΓΙΑ ΕΙΚΟΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ε

Είστε ο **Υπεύθυνος Εκλογών.** Οργανώνετε τις συζητήσεις, εξηγείτε τι χρειάζεται μια απόφαση για να χαρακτηριστεί νικήτρια και βοηθάτε στην καταμέτρηση των ψήφων. Αν υπάρξουν επαναληπτικές εκλογές, τις οργανώνετε κι αυτές.

Είστε **η Εφορευτική Επιτροπή.** Ετοιμάζετε το ψηφοδέλτιο, οργανώνετε τη ψηφοφορία, καταμετράτε τους ψήφους και ανακοινώνετε τα αποτελέσματα. Αν υπάρξουν επαναληπτικές εκλογές, ετοιμάζετε το ψηφοδέλτιο και οργανώνετε τη ψηφοφορία.

Είστε ο **εκπρόσωπος** της μιας άποψης. Πιστεύετε πως τα χρήματα θα πρέπει να ξοδευτούν σε ένα μεγάλο πάρτι. Παρουσιάστε επιχειρήματα γι' αυτό.

Είστε ο **εκπρόσωπος** της μιας άποψης. Πιστεύετε πως τα χρήματα θα πρέπει να ξοδευτούν σε νέα παιχνίδια και εξοπλισμό. Παρουσιάστε επιχειρήματα γι' αυτό.

Είστε ο **εκπρόσωπος** της μιας άποψης. Πιστεύετε πως τα χρήματα θα πρέπει να ξοδευτούν για ένα υπέροχο ταξίδι για όλα τα παιδιά. Παρουσιάστε επιχειρήματα γι' αυτό.

14. Από θεατής αρωγός

ΟΜΩΣ ΤΙ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΚΑΝΩ ΕΓΩ;

ΘΕΜΑ	Ειρήνη και ανθρώπινη ασφάλεια, Βία
ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΑ	7 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	4 - 24 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	εξιστόρηση, συζήτηση
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά εξιστορούν φάσεις κατά τις οποίες υπήρξαν θύματα, θύτες, απλοί θεατές, ή αρωγοί σε καταστάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να καταστεί ξεκάθαρο πως όλοι συναντούν τη βία στη ζωή, με πολλούς τρόπους • Να τονιστεί η ευθύνη να σεβόμαστε και να υπερασπιζόμαστε ο ένας τον άλλο. • Να αναλογιστούν τα παιδιά το τι σημαίνει να είναι κανείς «αρωγός».
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Προαιρετική: • Να ετοιμάσετε αντίγραφα με οδηγούς συζήτησης για την κάθε ομάδα.
ΥΛΙΚΑ	• Χαρτί γραφήματος και μαρκαδόροι ή πίνακας και κιμωλία. • Προαιρετικό: Οδηγός συζήτησης.

Οδηγίες

1. Υπενθυμίστε στα παιδιά πως η βία και η κακοποίηση, όχι μόνο η σωματική αλλά και η λεκτική και συναισθηματική, αποτελούν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ζητήστε παραδείγματα διαφορετικών μορφών βίας και κακοποίησης.

2. Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες των τριών ή των τεσσάρων. Εξηγήστε τη δραστηριότητα και βεβαιωθείτε πως τα παιδιά κατανοούν πλήρως την κάθε κατηγορία.

α) Ο κάθε συμμετέχων θα μιλήσει για διαφορετικές περιπτώσεις όπου εντόπισε βία και κακοποίηση:
   i. πότε είδατε κάποιον να πληγώνεται ή να του φέρονται άδικα.
   ii. πότε συμμετείχατε στο να πληγωθεί κάποιος ή του φερθήκατε άδικα.
   iii. πότε είδατε κάποιον να πληγώνεται ή να του φέρονται άδικα και δεν τον βοήθησε κανείς.
   iv. πότε είδατε κάποιον να βοηθά ένα άτομο που το πείραξαν ή του φέρθηκαν άδικα.

Ζητήστέ τουςνα δώσουν παραδείγματα για την κάθε κατηγορία, ένα κάθε φορά. Βεβαιωθείτε πως κανείς δεν θα τιμωρηθεί επειδή εκφέρει τη γνώμη του.

β) Θα αφιερώσετε 15 λεπτά γι' αυτό το μέρος της δραστηριότητας. Αρχίστε με το να καθίσετε ήσυχα για λίγο και να σκεφτείτε αυτά που θέλετε να πείτε.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: *Αν τα παιδιά ξέρουν να διαβάζουν, δώστε στο κάθε ζευγάρι ένα κομμάτι χαρτί χωρισμένο σε τέσσερα τετράγωνα με τις τέσσερις καταστάσεις, για να βοηθήσετε στην καθοδήγηση των συζητήσεών τους.*

3. Επαναφέρετε τα παιδιά σε μια ομάδα και συζητήστε τις παρατηρήσεις τους. Πρώτα, ζητήστε μερικά παραδείγματα ανθρώπων που πληγώνονται ή κακοποιούνται, χωρίς να διαχωρίσετε τα παραδείγματα που παρατηρήθηκαν και αυτά που συμμετείχαν τα παιδιά. Καταγράψτε τα ως «παραβιάσεις» όπως στον πίνακα που ακολουθεί.

4. Ζητήστε παραδείγματα για την κατηγορία «Αρωγός».

5. Τέλος, ζητήστε παραδείγματα για την κατηγορία «θεατής». Ρωτήστε, «Τι θα μπο-

ρούσε να κάνει κάποιος σε μερικές από τις καταστάσεις για να καταστεί αρωγός και όχι απλός θεατής;» Καταγράψτε τις αντιδράσεις στον πίνακα.

α) Παραλλαγή: Χρησιμοποιήστε τον κατάλογο βίας και κακοποίησης που δημιουργήθηκε στο 3ο Βήμα και ρωτήστε πώς θα μπορούσε κάποιος να βοηθηθεί. Κατα γράψτε τις απαντήσεις.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Διαβάστε μεγαλόφωνα τον κατάλογο με τις προτεινόμενες βοηθητικές πράξεις όπως καταγράφηκαν στο 5ο βήμα της δραστηριότητας. Συζητήστε πώς οι άνθρωποι μπορούν να γίνουν αρωγοί για να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, κάνοντας ερωτήσεις του τύπου:

α. Ποιες από τις προτεινόμενες μορφές δράσης θα ήταν δύσκολο να πραγματοποιηθούν; Ποιες θα ήταν ευκολότερες;

β. Υπάρχουν οποιεσδήποτε δράσεις στον κατάλογο που πιστεύετε πως θα μπορούσατε να υιοθετήσετε;

γ. Τι σταματά τους ανθρώπους από το να γίνουν αρωγοί;

δ. Αν περισσότεροι άνθρωποι γίνουν αρωγοί παρά απλοί θεατές, θα μπορούσε πραγματικά να αλλάξει η κατάσταση με τα ανθρώπινα δικαιώματα;

2. Συζητήστε πώς μπορούμε να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλο, κάνοντας ερωτήσεις όπως:

α. Ποιες ιδιότητες και ποιου είδους κατανόηση χρειάζεται ένα άτομο για να καταστεί «αρωγός», με άλλα λόγια, να αναλάβει δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα;

β. Τι μπορούμε να κάνουμε για να τα υποστηρίξουμε που αναλαμβάνουν δράσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα;

γ. Πώς μπορούμε να ενθαρρύνουμε τα άτομα της ομάδας μας να γίνουν «αρωγοί»;

3. Ολοκληρώστε αναγνωρίζοντας πως η οποιαδήποτε μορφή κακοποίησης ή βίας προς παιδιά, περιλαμβανομένων των παιδιών που χρησιμοποιούν βία ανάμεσα τους, αποτελεί παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές, λαμβάνουν χώρα σε κάθε κουλτούρα και σε κάθε μέρος του πλανήτη. Τονίστε πως η εκπαίδευση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνει, επίσης και το να μάθουμε να αναλαμβάνουμε δράση για να προστατέψουμε τα δικαιώματα του καθενός μας. Δε μπορούμε να εξαλείψουμε όλη τη βία και την κακοποίηση, όμως μπορούμε να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλο στις δικές μας κοινότητες.

Εισηγήσεις για τη συνέχεια

Δραστηριότητες όπως «ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΛΗΓΩΝΟΥΝ», σ. 205 οι οποίες απευθύνονται στην ίδια τη συμπεριφορά των παιδιών, βοηθούν στο να συσχετιστεί αυτή η συζήτηση με την πραγματική ζωή.

Ιδέες για δράση

Αν η ομάδα σας έχει αναπτύξει ένα σύνολο κανόνων για τις συσχετίσεις, συζητήστε πώς η «βοηθητική συμπεριφορά» μπορεί να αποτελέσει μέρος αυτών των κανόνων.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Κυκλοφορήστε ανάμεσα σε κάθε ομάδα, για να βεβαιωθείτε πως όλοι κατανοούν το τι πρέπει να κάνουν, πώς παίρνουν με τη σειρά την κάθε κατηγορία και πώς όλοι λαμβάνουν ίσες ευκαιρίες να μιλήσουν.
- Προστατέψτε την προσωπική ζωή των παιδιών, διατηρώντας την προοπτική της παρατηρούμενης εμπειρίας παρά την εξιστόρηση προσωπικών εμπειριών, εκτός τα παραδείγματα συμμετοχής σε βία ή κακοποίηση.
- Αυτή η δραστηριότητα πρέπει να γίνει μόνο με παιδιά με τα οποία έχετε εργαστεί προηγουμένως. Είναι σημαντικό να δημιουργήσετε ένα αίσθημα «ασφαλούς χώρου» στην ομάδα πριν ξεκινήσετε τη δραστηριότητα.

Προαιρετικός οδηγός συζήτησης

Όταν είδατε κάποιον να πληγώνεται	Όταν συμμετείχατε στο να πληγωθεί κάποιος
Όταν είδατε κάποιον να πληγώνεται και δεν το βοήθησε κανείς	Όταν είδατε κάποιον να βοηθά ένα άτομο το οποίο πληγώθηκε.

Πίνακας

Παράβαση	Τι θα μπορούσε να γίνει;

15. Ανθρώπινα δικαιώματα στις ειδήσεις

ΚΑΘΟΛΟΥ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ – Η ΟΧΙ;

ΘΕΜΑ	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα, Μέσα Ενημέρωσης και Διαδίκτυο
ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΑ	10 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	45 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	10 – 30 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Μελέτη των μέσων ενημέρωσης, δημιουργία μιας αφίσας, συζήτηση
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά μελετούν εφημερίδες για εφαρμογή, παραβίαση και υπεράσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων
ΣΤΟΧΟΙ	• Να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα μέσα ενημέρωσης και στην καθημερινή ζωή. • Να εξεταστεί το πώς καλύπτουν τα μέσα ενημέρωσης θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Μαζέψτε εφημερίδες διαφόρων ειδών • Ετοιμάστε κόλλες για αφίσες για την κάθε ομάδα.
ΥΛΙΚΑ	• Σελίδες εφημερίδων • Κόλλες για πίνακα • Κολλητική ταινία ή γόμα και ψαλίδια • Μαρκαδόροι • Αντίγραφα της φιλικής προς τα παιδιά ΟΔΔΑ

Οδηγίες

1. Εξηγήστε πως αυτή η δραστηριότητα έχει να κάνει με τα ανθρώπινα δικαιώματα στις ειδήσεις. Υπεθυμίστε στα παιδιά προηγούμενες δραστηριότητες και συζητήσεις με θέμα τα ανθρώπινα δικαιώματα και επαναφέρετε την ΟΔΔΑ.

2. Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες. Δώστε στην κάθε ομάδα μια εφημερίδα ή σελίδες από εφημερίδα, ψαλίδια, κολλητική ταινία ή γόμα, ένα μαρκαδόδο και μια κόλλα χαρτί όπως αυτή στο πρότυπο πιο κάτω.

3. Εξηγήστε τη δραστηριότητα. Δώστε μερικά παραδείγματα του πώς θέματα εκτός από τα γεγονότα στις ειδήσεις μπορούν επίσης να σχετιστούν με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

α. Η κάθε ομάδα θα κατασκευάσει μιαν αφίσα χρησιμοποιώντας ιστορίες από την εφημερίδα. Ζητήστε τους να ψάξουν ιστορίες από τρεις κατηγορίες.
   i. δικαιώματα που ασκούνται ή απολαμβάνονται
   ii. δικαιώματα που απορρίπτονται ή καταπατούνται

iii. δικαιώματα που προστατεύονται.

β. Πέστε στα παιδιά να μην ψάξουν απλώς διάφορα γεγονότα αλλά να κοιτάξουν και θέματα όπως αθλητισμός, ανακοινώσεις και διαφημίσεις.

γ. Όταν βρουν έναν άρθρο στην εφημερίδα για την κάθε κατηγορία, ζητήστε από τα παιδά να το κόψουν και να το κολλήσουν στην αφίσα τους στην αντίστοιχη κατηγορία.

δ. Όταν βρουν ένα άρθρο στην εφημερίδα για την κάθε κατηγορία, ζητήστε από τα παιδιά να επιλέξουν ένα από αυτά και να το αναλύσουν, απαντώντας αυτές τις ερωτήσεις:

4. Ποια συγκεκριμένα δικαιώματα αφορά η ιστορία; Καταγράψτε τα δίπλα από το άρθρο.

α. Βρείτε το άρθρο (ή τα άρθρα) της ΟΔΔΑ που καλύπτει το κάθε δικαίωμα και καταγράψτε τον αριθμό του άρθρου (ή των άρθρων).

i. Πέστε στα παιδιά να γράψουν τις απαντήσεις τους στο κάτω μέρος της αφίσας και να σχηματίσουν ένα τόξο προς την ιστορία η οποία αναλύεται.

5. Ζητήστε από ένα παιδί από κάθε ομάδα να παρουσιάσει την αφίσα της ομάδας του.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Επιλέξτε μια ή δυο ιστορίες από την αφίσα της κάθε ομάδας και ζητήστε από την ομάδα να εξηγήσει την ανάλυση της ιστορίας μέσω των όρων της ΟΔΔΑ:

α. Ήταν δύσκολο να συνδεθούν οι διάφορες ιστορίες τους ή το περιεχόμενο με τα ανθρώπινα δικαιώματα;

β. Υπήρχαν πολλές ιστορίες στις οποίες εμπλέκονταν περιπτώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

γ. Ποια άρθρα της ΟΔΔΑ εμπλέκονταν στα άρθρα των εφημερίδων;

δ. Ως νεαρό άτομο, ποια δικαιώματα σε αφορούν περισσότερο;

2. Συζητήστε τη δραστηριότητα, κάνοντας ερωτήσεις του τύπου:

α. Ποιες κατηγορίες με ιστορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν πιο εύκολο να βρεθούν στις εφημερίδες; Ποιες ήταν πιο δύσκολο; Γιατί;

β. Μήπως κάποια άρθρα της ΟΔΔΑ παρουσιάζονται σε μεγαλύτερη συχνότητα από άλλα; Μήπως κάποια δεν παρουσιάζονται καθόλου; Ποια εξήγηση δίνετε γι' αυτό;

γ. Πόσα άρθρα αναφέρονταν αποκλειστικά στα ανθρώπινα δικαιώματα; Πόσα αφορούσαν θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά δε χρησιμοποίησαν αυτές τις συγκεκριμένες λέξεις; Γιατί, πιστεύετε, πως δεν αναφέρθηκαν τα ανθρώπινα δικαιώματα;

δ. Αναφέρθηκαν καθόλου συγκεκριμένα δικαιώματα των παιδιών;

ε. Με βάση τις ιστορίες στις ειδήσεις, ποια φαίνεται να είναι η κατάσταση με τα ανθρώπινα δικαιώματα στον κόσμο σήμερα; Στην Ευρώπη; Στην κοινότητα σας;

ζ. Τι έγινε σε αυτές τις συγκεκριμένες ιστορίες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Ποιος αναλαμβάνει αυτές τις δράσεις;

Εισηγήσεις για τη συνέχεια

- Οι δραστηριότητες «ΒΑΖΩ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΧΑΡΤΗ», σ. 148 και «ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ COMPASITO», σ. 103 ζητούν από τα παιδιά να ρίξουν μια ματιά στις δικές τους κοινότητες από την άποψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό περιλαμβάνει, επίσης, και την παρουσίαση των όσων παρατήρησαν τα παιδιά.

Ιδέες για δράση

- Αφήστε τις αφίσες κρεμασμένες και ενθαρρύνετε τα παιδιά να φέρουν και άλλα αποκόμματα από εφημερίδες. Αναλύστε και πάλι τις αφίσες όταν προστεθούν αρκετά νέα αποκόμματα.
- Επιλέξτε ένα συγκεκριμένο θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζεται με την ομάδα και οργανώστε μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης (π.χ. το δικαίωμα ιδιοκτησίας, πιθανώς να σχετίζεται με τη φτώχεια – δικαίωμα στην εκπαίδευση, ειδικά στην ποιοτική) στο επίπεδο που θα επιλέξει η ομάδα (τοπικό, εθνικό, διεθνές επίπεδο).

Συμβουλές για το συντονιστή

- Επιλέξτε άρθρα από μια ποικιλία εφημερίδων και ενημερωτικών περιοδικών, περιλαμβανομένων τοπικών και διαφημιστικών εντύπων. Δε χρειάζεται να είναι πρό - σφατα.
- Ενθαρρύνετε τα παιδιά να επικεντρωθούν και σε άλλα τμήματα των εφημερίδων, όχι μόνο στις ιστορίες: π.χ. διαφημίσεις: δικαίωμα ιδιοκτησίας, ανακοινώσεις γάμων

ή κηδειών: δικαίωμα στον πολιτισμό, στο γάμο, στη σκέψη, συνείδηση και θρησκεία, στον αθλητισμό: δικαίωμα στην αναψυχή – προσωπικές διαφημίσεις και ανακοινώσεις διαφόρων συναντήσεων: δικαίωμα στο συνεταιρίζεσθαι.

- Αρχικά προσδώστε ιδιαίτερη προσοχή στις ομάδες, για να βεβαιωθείτε πως κατανοούν το έργο που τους έχει ανατεθεί.
- Παραλλαγή: Όλες οι ομάδες συνεισφέρουν σε τρεις διαφορετικές αφίσες για την κάθε κατηγορία, συνδυάζοντας τα άρθρα που βρήκαν για να κάνουν τις αφίσες της τάξης.
- Προσαρμογές για παιδιά πιο μικρής ηλικίας:
  - Ζητήστε μόνο δυο κατηγορίες: δικαιώματα που απολαμβάνονται και δικαιώματα που καταπατούνται.
  - Αφήστε πίσω την ανάλυση του 3ου Βήματος.
  - Θέστε ερωτήσεις απολογισμού που επικεντρώνονται στα βιώματα του παιδιού στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην καθημερινή ζωή.
- Προσαρμογές για παιδιά πιο μεγάλης ηλικίας:
  - Ζητήστε από τα παιδιά να συγκρίνουν την κάλυψη των ίδιων ιστοριών περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων από διαφορετικές εφημερίδες και/ή διαφορετικά μέσα ενημέ ρωσης. Ποιες διαφορές μπορούν να παρατηρήσουν στο βαθμό σημαντικότητας που δίδεται στην ιστορία;
  - Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα ειδήσεων στην τηλεόραση και να καταγράψουν τα θέματα που καλύπτονται και το χρόνο που αφιερώνεται στο κάθε θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΔΕΙΓΜΑ ΑΦΙΣΑΣ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΟΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ		**ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΠΑΤΟΥΝΤΑΙ**		**ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΟΝΤΑΙ**	
Ανάλυση		**Ανάλυση**		**Ανάλυση**	
Δικαίωμα	Άρθρο ΟΔΔΑ	Δικαίωμα	Άρθρο ΟΔΔΑ	Δικαίωμα	Άρθρο ΟΔΔΑ

16. Σύγχρονο παραμύθι

ΟΙ ΠΑΤΗΜΑΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΜΜΟ ΔΕ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΤΑΝ ΚΑΘΟΜΑΣΤΕ!

ΘΕΜΑ	Διάκριση, Μόρφωση και αναψυχή, Βία
ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΑ	8 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	5 - 15 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Εξιστόρηση, συζήτηση
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά, με σειρά, λένε μια ιστορία βασισμένη σε μια σειρά εικόνων
ΣΤΟΧΟΙ	• Να παρουσιάσουμε το πρόβλημα της παιδικής εργασίας και της σύγχρονης σκλαβιάς • Να προωθήσουμε την ενεργητική ακρόαση • Για μεγαλύτερα παιδιά: Να παρουσιάσουμε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ)
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Ετοιμάστε ένα λείο κομμάτι ξύλο • Κάντε αντίγραφα ζωγραφιών για κάθε δυο παιδιά. • Κάντε αντίγραφα της φιλικής προς τα παιδιά εκδοχής της ΣΔΠ, για κάθε παιδί.
ΥΛΙΚΑ	• Ξύλινο κλαρί • Αντίγραφα αλληλουχίας ζωγραφιών σε μορφή φυλλαδίων. • Αντίγραφα της φιλικής προς τα παιδιά εκδοχής της ΣΔΠ

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τα παιδιά να μαζευτούν σε ένα κύκλο για να ακούσουν μια ιστορία με ένα ιδιαίτερο τρόπο. Προσπαθήστε να δημιουργήσετε μια μυστηριώδη ατμόσφαιρα. Δείξτε τους το ξύλινο κλαρί και εξηγήστε πως αυτό είναι το «κλαρί που μιλάει»: μόνο το άτομο που το κρατά μπορεί να μιλήσει. Όταν μιλήσουν, θα πρέπει να παραδώσουν το κλαρί σε κάποιο άλλο άτομο.

2. Βάλτε τις εικόνες με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε τα παιδιά να μπορούν να τις βλέπουν όλες και εξηγήστε πως μαζί, θα δημιουργήσουν μια ιστορία για ένα κορίτσι ονόματι Siwa, βασισμένη στις εικόνες. Ακολούθως, διανέμετε τις εικόνες, μια σε κάθε παιδί ή δυάδα παιδιών. Εξηγήστε πως αυτή η εικόνα αντιπροσωπεύει το μέρος της ιστορίας την οποία θα εξιστορήσει το συγκεκριμένο παιδί ή δυάδα παιδιών. Δώστε στα παιδιά χρόνο να σκεφτούν τι αντιπροσωπεύει η εικόνα τους και, στην περίπτωση που εργάζονται σε δυάδες, να το συζητήσουν μαζί.

3. Πάρτε πρώτος/πρώτη το κλαρί και πέστε κάποια πράγματα για να δείξετε τον τρόπο που θα εξιστορηθεί η ιστορία. Μετά δώστε το κλαρί στο παιδί που θα ξεκινήσει την ιστορία. Εξηγήστε πως το άτομο που θέλει να είναι το επόμενο που θα μιλήσει, θα πρέπει να σηκώσει την εικόνα του. Αν υπάρξουν πολλά παιδιά που θέλουν να μιλήσουν, ο ομιλητής θα αποφασίσει ποιος θα είναι ο επόμενος που θα πάρει το κλαρί.

4. Όταν η ιστορία φτάσει στο τέλος της, ρωτήστε τα παιδιά αν θα ήθελαν να ακούσουν την πραγματική ιστορία που κρύβεται πίσω από τις εικόνες. Πέστε ή διαβάστε την ιστορία της Siwa.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας κάνονταςερωτήσεις του τύπου:
   α. Πού βασίσατε την ιστορία σας; Οι εικόνες, σας θύμισαν κάτι που έχετε βιώσει ή

κάτι που έχετε ακούσει;
β. Η δική σας ιστορία, η οποία βασίστηκε στις εικόνες, ήταν κοντά στην πραγματική ιστορία;
γ. Τι σκεφτήκατε για την ιστορία της Siwa; Πώς αισθανθήκατε;
δ. Έχετε οποιεσδήποτε ερωτήσεις για την ιστορία της Siwa;

2. Συζητήστε την παιδική εργασία και τις μορφές της σύγχρονης καταναγκαστικής εργασίας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
α. Τι είναι σκλάβος;
β. Κατά ποιους τρόπους η περίπτωση της Siwa ήταν περίπτωση καταναγκαστικής εργασίας;
γ. Πιστεύετε πως η ιστορία της Siwa θα μπορούσε να συμβεί στη χώρα σας; Γνωρίζετε οποιαδήποτε περιστατικά παρόμοιας φύσης;
δ. Υπάρχουν ακόμη σκλάβοι στο σημερινό κόσμο;

3. Δώστε στα παιδιά αντίγραφα της φιλικής προς τα παιδιά εκδοχής της ΣΔΠ, ΟΔΔΑ ή ΕΣΑΔ. Συσχετίστε την ιστορία της Siwa με τα ανθρώπινα δικαιώματα:
α. Τι συμβαίνει στα παιδιά που εξαναγκάζονται να εργαστούν;
β. Πώς αυτό επηρεάζει τα ανθρώπινα δικαιώματά τους; Μπορείτε να κατονομάσετε οποιαδήποτε από τα δικαιώματα της Siwa, στη ΣΔΠ, τα οποία καταπατήθηκαν;
γ. Πώς προστατεύει η ΣΔΠ τα παιδιά;
δ. Υπάρχουν και άλλα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία επίσης προσφέρουν προστασία στα παιδιά;

Εισηγήσεις για τη συνέχεια

- Μια άσκηση η οποία καταπιάνεται με κάτι το οποίο είναι δυνατό να αποτελεί ένα θέμα που να φοβίζει τα παιδιά δε θα πρέπει να παρουσιαστεί μόνη της. Συνεχίστε με μερικές θετικές, όμως σύντομες δραστηριότητες: Για παράδειγμα «ΒΑΖΩ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΧΑΡΤΗ», σ. 148, «ΑΠΟ ΘΕΑΤΗΣ ΑΡΩΓΟΣ», σ. 122.
- Με παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας, χρησιμοποιήστε τη σειρά κινουμένων σχεδίων του Συμβουλίου της Ευρώπης η οποία καταπιάνεται με μια παρόμοια περίσταση. Έλεγξε κατά πόσο αυτή είναι κατάλληλη για την περίπτωσή σας στο: www.hurights.eu/notforsale/fabia/en/01.html.

Ιδέες για δράση

- Τα παιδιά μπορούν να βρουν ποιοι νόμοι της χώρας τους προστατεύουν ενάντια στην παιδική δουλεία. Σε ποιο βαθμό και τι είδους εργασίας επιτρέπεται να κάνουν νόμιμα τα παιδιά; Τα παιδιά προστατεύονται από κάποια είδη εργασίας;
- Τα παιδιά μπορούν να σχεδιάσουν και να διεξάγουν μια έρευνα για να μάθουν πόσα και ποια είδη εργασίας κάνουν τα παιδιά στο σπίτι. Αποτελεί παιδική δουλεία το να εργάζεται ένα παιδί για και με την οικογένεια του (π.χ. φροντίδα παιδιού, οικιακές εργασίες, βοήθεια των γονέων στη δουλειά τους); Τα κορίτσια και τα αγόρια συμβάλλουν ισομερώς στη βοήθεια προς τις οικογένειές τους;
- Σχεδιάστε με τα παιδιά μια εκστρατεία για την καταπολέμηση της παιδικής δουλείας και της εμπορίας προσώπων, θέμα που τα παιδιά πιθανώς να μη γνωρίζουν, το οποίο όμως θα τα ενδιέφερε και θα τα αφορούσε.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Τα παιδιά πιθανότατα να χρειαστούν βοήθεια προκειμένου να αφηγηθούν μια ιστορία μέσω εικόνων. Θα μπορούσατε να καθοδηγήσετε την αφήγηση της ιστορίας πιο κοντά στην πραγματική εκδοχή, λαμβάνοντας μέρος ως ένας από τους αφηγητές. Επίσης, πιθανότατα να δυσκολευτούν να βάλουν τις εικόνες σε μια σειρά.
- Μπορεί να χρειαστεί να διευκρινίσετε την έννοια σωματεμπόριο.
- Να είστε προετοιμασμένοι να απαντήσετε στις ερωτήσεις των παιδιών για την ιστορία της Siwa, η οποία πιθανότατα να τα εκπλήξει ή και να τα αναστατώσει. Θα πρέπει να είστε σε θέση να εξηγήσετε ποιος και πώς θα λάβει βοήθεια, μπορεί να λάβει βοήθεια αν αυτά ή άλλοι είναι σε παρόμοια κατάσταση (Siliadin v. France, No. 73316/01). Η ιστορία στο Compasito εσκεμμένα δεν κατονομάζει μια συγκεκριμένη χώρα καταγωγής για τη Siwa (η οποία στην πραγματικότητα προέρχεται από το Τόγκο) ή τη χώρα στην οποία την έστειλαν (στην πραγματικότητα, η Γαλλία), για να μην υπονοήσει έμμεσα πως τα πλείστα παιδιά που τυγχάνουν σωματεμπορίας προέρχονται από την Αφρική ή μια άλλη μη ευρωπαϊκή χώρα ή πως η Γαλλία είναι η μόνη χώρα στην οποία συμβαίνουν καταστάσεις τέτοιας φύσης. Εάν το επιθυμείτε, αλλάξτε την ιστορία για να καθρεφτίσετε την κατάσταση στη δική σας χώρα. Ωστόσο, να προσέξετε να μην υπονοήσετε πως η σωματεμπορία λαμβάνει χώρα μόνο εκτός

Ευρώπης. Δυστυχώς, υπάρχουν πολλές τέτοιες περιπτώσεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα από τη μια ευρωπαϊκή χώρα στην άλλη.

- Να είστε σε θέση να επεξηγήσετε άλλους κανόνες προστασίας κατά της παιδικής εργασίας και εκτός της ΣΔΠ. Βλέπε Κεφάλαιο V, συζητήσεις περί παιδικής δουλείας, σ. 247 και παιδικής σωματεμπορίας, σ. 300.
- Βοηθήστε τα παιδιά να διαχωρίσουν τη δουλειά που μπορεί να κάνουν για να βοηθήσουν τις οικογένειές τους και την ακατάλληλη παιδική εργασία. Συσχετίστε αυτό το σημείο με το δικαίωμα ενός παιδιού στην ξεκούραση και την αναψυχή, τη μόρφωση και άλλα δικαιώματα των παιδιών.
- Παγκοσμίως, τα κορίτσια λαμβάνουν λιγότερη αναψυχή και αναμένεται από αυτά να τελούν περισσότερη απλήρωτη εργασία από τα αγόρια. Μπορεί να επιθυμείτε να εξερευνήσετε τη διαφορά στις προσδοκίες που τοποθετούνται στα αγόρια και τα κορίτσια και συσχετίστε τις με την ισότητα των φύλων.

Προσαρμογές

- Για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας: Συσχετίστε την ιστορία της Siwa με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κάνοντας ερωτήσεις του τύπου:
  - Η Siwa και ο δικηγόρος της προσέφυγαν για την υπόθεσή της στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Έχετε ποτέ ακούσει γι' αυτό το δικαστήριο; Ποιος ή τι προσπάθησε να αλλάξει την υπόθεση της Siwa;
  - Τι αποφάσισε το ΕΔΑΔ για την υπόθεση της Siwa; Τι συνέβη ως αποτέλεσμα;
  - Η χώρα σας έχει υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;
  - Μπορείτε, ως παιδί, να αιτηθείτε στο ΕΔΑΔ; Τι μπορεί να κάνει το ΕΔΑΔ για εσάς;
- Για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας: συγκρίνετε την ΟΔΔΑ και ΣΔΠ με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Για τη μορφή της Σύμβασης σε απλή γλώσσα βλέπε www.youthinformation.com/Templates/Internal.asp?NodeID=90487.
  - Για παιδιά νεαρότερης ηλικίας: Αριθμήστε τις εικόνες και τοποθετήστε τις στη σειρά ούτως ώστε τα παιδιά να μπορούν να βλέπουν την σειρά των γεγονότων.

Περαιτέρω Πληροφορίες

- Για το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: www.echr.coe.int
- Για ένα βίντεο για το ΕΔΑΔ: www.coe.int/t/e/multimedia/defaulten.asp
- Για την εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων: www.coe-int/t/dg2/trafficking/campaign/default_en.asp.
- Ενημερωτικό φυλλάδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης «Δράση κατά της εμπορίας προσώπων», Υπηρεσία Δημοσίων Σχέσεων σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Τμήμα Ισότητας, 2006 (διαθέσιμο επίσης στο www.coe.int/t/dg2/trafficking/campaign/Source/English%20brochure.pdf).
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση ενάντια στην εμπορία προσώπων (επίσης διαθέσιμο στο www.coe.int/t/dg2/trafficking/campaign).

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

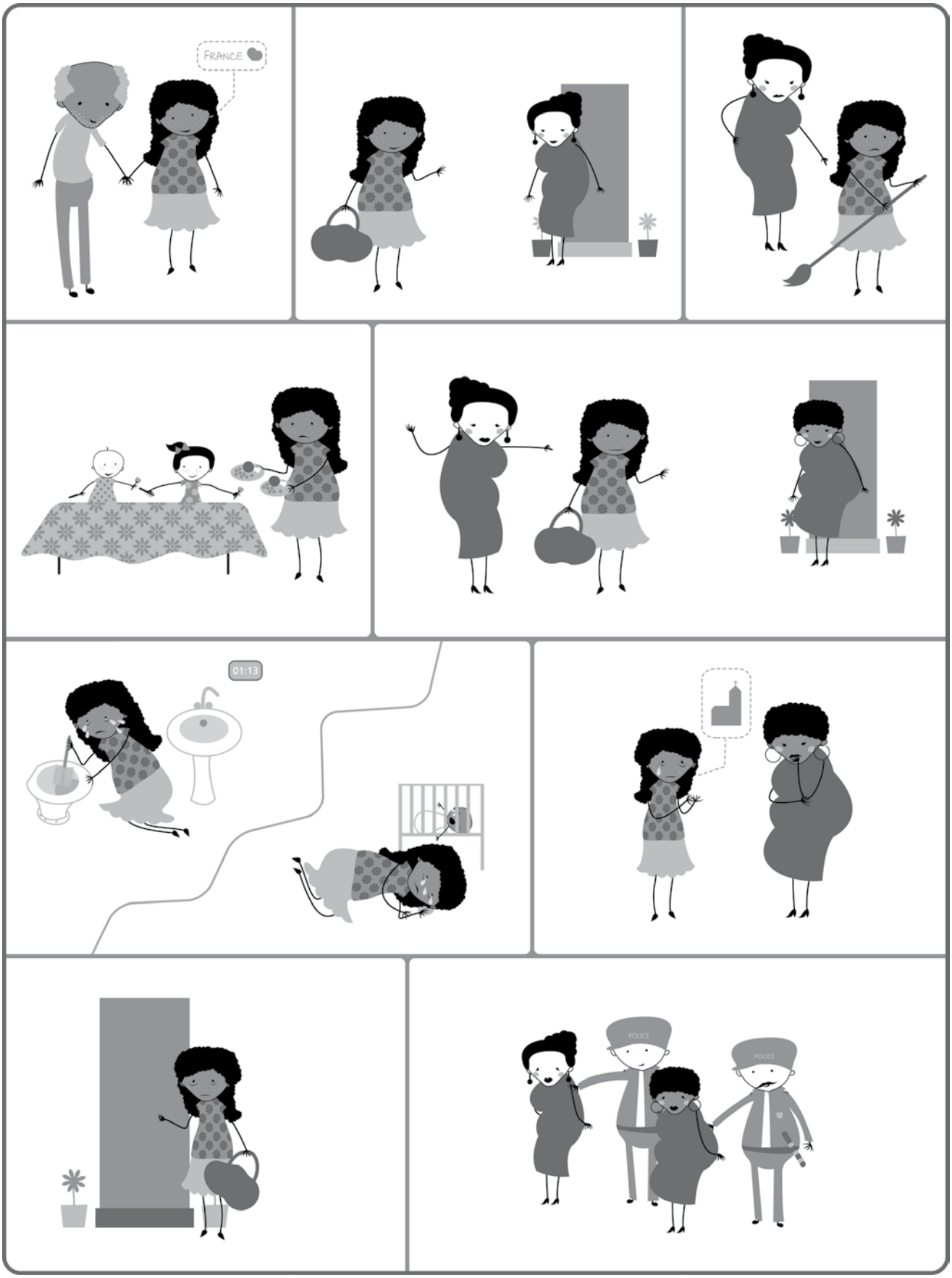

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ SIWA

Μια φορά κι ένα καιρό, όχι πολύ παλιά, ήταν ένα κορίτσι που το έλεγαν Siwa. Ζούσε σε μια πολύ φτωχή χώρα. Ζούσε με το θείο της, επειδή οι γονείς της είχαν πεθάνει όταν ήταν παιδί.

Όταν μεγάλωσε, η Siwa συνειδητοποίησε πως ο κόσμος ήταν πολύ πιο μεγάλος από τη χώρα της και πως υπήρχαν και άλλα ενδιαφέροντα μέρη να επισκεφθεί. Όμως, όπως οι περισσότεροι άνθρωποι στη χώρα της, η Siwa ήταν φτωχή και δεν είχε αρκετά χρήματα για να ταξιδέψει.

Μια μέρα ωστόσο, ο θείος της σκέφτηκε ένα σχέδιο. Εισηγήθηκε να στείλει τη Siwa σε μια πλούσια χώρα για να ζήσει με την κυρία Χ, μια γνωστή του. Η Siwa ενθουσιάστηκε με την ιδέα του ταξιδιού και ανυπομονούσε να πάει. Ο θείος της συμφώνησε με την κυρία Χ, να αγοράσει ένα αεροπορικό εισιτήριο για τη Siwa προς τη δική της χώρα και πως η Siwa θα ζούσε στο δικό της σπίτι και θα βοηθούσε την οικογένεια με τις οικιακές εργασίες μέχρι να αποπληρώσει την τιμή του αεροπορικού της εισιτηρίου. Έτσι, η Siwa επιβιβάστηκε σε ένα αεροπλάνο και πέταξε για την πλούσια αυτή χώρα. Ανυπομονούσε για όλα τα καινούρια πράγματα που θα βίωνε. Η κυρία Χ υποσχέθηκε να τη στείλει στο σχολείο και να αναλάβει τα νομικά της έγγραφα, για να μπορεί να ταξιδεύει ελεύθερα και να εξερευνήσει αυτή τη νέα χώρα.

Ωστόσο, μόλις έφτασε η Siwa στο σπίτι της κυρίας Χ, τα πράγματα άρχισαν να ακολουθούν λανθασμένη πορεία. Η κυρία Χ δεν ήταν τόσο φιλική όσο φαντάστηκε η ίδια. Απαιτούσε από τη Siwa να φροντίζει τα παιδιά της και να κάνει μόνη όλες τις οικιακές εργασίες. Όταν η Siwa τη ρώτησε για το σχολείο, η κυρία Χ της είπε πως μπορούσε να περιμένει.

Μετά από λίγο καιρό η κυρία Χ είπε στη Siwa πως θα πήγαινε να ζήσει με την κυρία Υ για λίγο καιρό. Η Siwa έλπιζε πως τώρα, θα μπορούσε επιτέλους να πάει σχολείο και να απολαύσει την παραμονή της σε αυτή τη χώρα. Δυστυχώς, ωστόσο, η κυρία Υ ήταν χειρότερη από την κυρία Χ. Η ζωή έγινε ακόμη πιο δύσκολη για τη Siwa. Τώρα, έπρεπε να αρχίσει να δουλεύει από νωρίς το πρωί και δεν μπορούσε να πάει στο κρεβάτι παρά μόνο αργά το βράδυ. Κι ακόμη και τότε δε μπορούσε να ξεκουραστεί καλά, καθώς κοιμόταν στο πάτωμα στο δωμάτιο των παιδιών κι έπρεπε να φροντίζει το μωρό, το οποίο ξυπνούσε κλαίγοντας αρκετές φορές κατά τη διάρκεια της νύχτας. Πέρα από το καθάρισμα, το μαγείρεμα και τη φροντίδα των παιδιών, δεν της επιτρεπόταν καν να φύγει από το σπίτι και να περπατήσει στην πόλη. Η ζωή της ήταν πολύ άσχημη. Η Siwa μετάνιωσε που είχε φύγει από την Αφρική.

Ένα πρωί, η Siwa κατάφερε να πάρει άδεια να πάει σε θρησκευτικές τελετές. Όμως αντί να πάει εκεί, μάζεψε όλο της το κουράγιο και κτύπησε την πόρτα ενός γειτονικού σπιτιού. Ζήτησε βοήθεια από το νεαρό ζευγάρι που ζούσε εκεί και τους είπε την ιστορία της. Το ζευγάρι σοκαρίστηκε. Δεν μπορούσαν να φανταστούν πως κάποιος θα τύγχανε συμπεριφοράς σκλάβου στους σημερινούς καιρούς. Η ιστορία της Siwa φάνταζε σαν παλιό παραμύθι, όμως στην πραγματικότητα δεν υπήρχε νεράιδα να τη βοηθήσει,κι έτσι έπρεπε να βρει ένα τρόπο να βοηθήσει τον εαυτό της.

Το ζευγάρι πήρε τη Siwa στο σπίτι τους και κατάγγειλαν την υπόθεση στην αστυνομία. Όταν η αστυνομία ολοκλήρωσε τις έρευνες, επέδωσαν κατηγορίες στην κυρία Χ και στην κυρία Υ. Ωστόσο, η Siwa δεν ήταν ικανοποιημένη με την τιμωρία αυτών των ατόμων. Ήθελε να βεβαιωθεί πως κανένα άλλο παιδί δε θα έπρεπε να αντιμετωπίσει μια κατάσταση παρόμοια με τη δική της. Γι' αυτό, με τη βοήθεια του δικηγόρου της, προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ζητώντας από τη χώρα στην οποία ζούσε η κυρία Χ να αλλάξει τους νόμους της, για να προστατευθούν τα παιδιά από αυτό το είδος δουλείας. Το Δικαστήριο συμφώνησε με τη Siwa και η χώρα αυτή αναγκάστηκε να αναλάβει την αποτροπή παρόμοιων περιστατικών αναγκαστικής δουλείας στο μέλλον. Τελικά, η Siwa ήταν ευχαριστημένη. Όχι μόνο κατάφερε να δραπετεύσει από την αιχμαλωσία της από το σπίτι της κυρίας Υ, αλλά επίσης βεβαιώθηκε πως κανένα άλλο παιδί στη χώρα αυτή δεν θα βίωνε ποτέ τα όσα βίωσε αυτή.

Πηγή: Υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, υπόθεση Siladin v. France, No. 73316-01.

17. Πιο σημαντικό για ποιον;

ΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΗΝ ΕΙΝΑΙ ΙΔΙΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΚΕΣ ΜΟΥ!

ΘΕΜΑ	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ	Επίπεδο 3
ΗΛΙΚΙΑ	10 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	12 – 24 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Θέτοντας προτεραιότητες, δημιουργία ομοφωνίας, συζήτηση
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά αποφασίζουν ποια άρθρα της ΣΔΠ να καταργηθούν και συζητούν τις συνέπειες και τη συσχέτιση με τα δικαιώματα
ΣΤΟΧΟΙ	• Να κάνουμε εισαγωγή στη ΣΔΠ • Να κατανοήσουμεπώς τα δικαιώματα είναι οικουμενικά και αλληλεξαρτώμενα
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Ετοιμάστε τις Κάρτες με τα Δικαιώματα για τα παιδιά
ΥΛΙΚΑ	• Χαρτί και στυλό • Χαρτί γραφήματος και μαρκαδόροι • Αρκετές κάρτες με τα Δικαιώματα που καλύπτουν κατά το ήμισυ τον αριθμό των παιδιών.

Οδηγίες

1. Ξεκινήστε τη δραστηριότητα με συζήτηση περί των δικαιωμάτων των παιδιών, για να διαπιστώσετε πόσο εξοικειωμένη είναι η ομάδα με τη ΣΔΠ ή/και να τα υπενθυμίσετε το τι πιθανώς διδάχθηκαν προηγουμένως για τα δικαιώματα των παιδιών. Αν η ομάδα δεν είναι εξοικειωμένη με τα δικαιώματα των παιδιών, ξεκινήστε με την παραλλαγή που προτείνεται παρακάτω.

2. Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες των δυο με τεσσάρων παιδιών και δώστε στην κάθε ομάδα δυο Κάρτες με τα Δικαιώματα των Παιδιών, χαρτί και στυλό. Εξηγήστε πως η κάθε κάρτα περιγράφει ένα δικαίωμα που κατοχυρώνεται στη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (ΣΔΠ). Ζητήστε από τα παιδιά να διαβάσουν μεγαλόφωνα τα δυο άρθρα των καρτών και να αποφασίσουν πιο δικαίωμα είναι το πιο σημαντικό για τα παιδιά. Μετά, θα πρέπει να καταγράψουν τους λόγους της επιλογής του ενός δικαιώματος έναντι του άλλου.

3. Μαζέψτε τις κάρτες με τα «λιγότερο σημαντικά» δικαιώματα.Ζητήστε από την κάθε ομάδα των τεσσάρων να πάρουν την Κάρτα Δικαιωμάτων του Παιδιού που επέλεξαν και να καθίσουν μαζί με μια άλλη ομάδα. Σε αυτή την πιο μεγάλη ομάδα των οκτώ, επαναλάβετε το 1ο Βήμα, αποφασίζοντας ποιο από τα δυο δικαιώματα που παρουσιάζονται στις Κάρτες με τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι πιο σημαντικό για τα παιδιά. Μετά θα πρέπει να καταγράψουν και τους λόγους της απόφασής τους.

4. Και πάλι, μαζέψτε τις κάρτες με τα «λιγότερο σημαντικά» δικαιώματα. Κάντε με αυτές ένα κατάλογο στον πίνακα γραφήματος, με την ονομασία «Λιγότερο σημαντικά Δικαιώματα».

5. Όταν οι ομάδες λάβουν την τελική τους απόφαση, ζητήστε από κάποιον από την κάθε ομάδα να διαβάσει μεγαλόφωνα την μοναδική Κάρτα με Δικαιώματα του Παιδιού που επέλεξαν ως τη σημαντικότερη και να εξηγήσει τους λόγους αυτής τους της επιλογής. Αφού διαβαστεί η κάθε κάρτα, καταγράψτε τη στον κατάλογο με την ονομασία

«Τα δικαιώματα μας». Μόνο δυο με τέσσερα δικαιώματα θα παραμείνουν, βάσει του μεγέθους της ομάδας.

6. Συζητήστε αυτές τις επιλογές.
   α. Δυσκολευτήκατε να κάνετε αυτές τις επιλογές; Γιατί;
   β. Ποιοι παράγοντες σας έκαναν να επιλέξετε ένα δικαίωμα έναντι ενός άλλου;
   γ. Μήπως η άποψη σας για το ποια δικαιώματα είναι τα σημαντικότερα άλλαξε κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας;
   δ. Συμφωνείτε με τα αιτιολογικά που έδωσαν οι άλλες ομάδες για τις αποφάσεις τους; Γιατί ή γιατί όχι;

7. Μοιράστε με τυχαία σειρά τις κάρτες με τα «λιγότερο σημαντικά» δικαιώματα και ζητήστε από τα παιδιά να τις διαβάσουν μεγαλόφωνα. Συζητήστε το τι θα συνέβαινε εάν καταργούνταν αυτά τα δικαιώματα.
   α. Επιλέξτε διάφορα «λιγότερο σημαντικά» δικαιώματα και ζητήστε από τα παιδιά να φανταστούν τι θα συνέβαινε χωρίς αυτά (π.χ. το δικαίωμα υιοθεσίας και εναλλακτικής φροντίδας, δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή, δικαίωμα παιγνιδιού και πολιτιστικής δραστηριότητας).
   β. Πώς θα σας επηρέαζε εσάς προσωπικά αν χανόταν κάποιο από αυτά τα «λιγότερο σημαντικά» δικαιώματα;
   γ. Ποια επίδραση θα είχε η κατάργηση κάποιων από τα «λιγότερο σημαντικά» δικαιώματα;

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Υπενθυμίστε στα παιδιά τη θεμελιώδη αρχή της οικουμενικότητας: όλοι έχουν όλα τα δικαιώματα, και συζητήστε:
   α. Γιατί είναι σημαντικό ο κάθε άνθρωπος να έχει τα ίδια δικαιώματα με όλους τους άλλους;

2. Μπορούν μερικοί άνθρωποι να στερηθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα ; Γιατί;
   α. Συζητήστε τη σημαντικότητα της ολοκληρωμένης άσκησης των δικαιωμάτων του παιδιού. Αν και δε χρειάζεται να χρησιμοποιήσετε λέξεις όπως «αναφαίρετα» ή «αλληλεξάρτηση», βοηθήστε τα παιδιά να κατανοήσουν πως ο καθένας, χρειάζεται όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα.
   β. Επιδείξτε τη σχέση μεταξύ των δικαιωμάτων με συγκεκριμένα παραδείγματα (π.χ. το δικαίωμα στην εκπαίδευση και το δικαίωμα στην πληροφόρηση – το δικαίωμα στην οικογένεια με το δικαίωμα στη μη αποστέρηση των γονιών).

3. Ζητήστε από τα παιδιά να σας θέσουν παραδείγματα για το πώς χρειάζονται όλα τα δικαιώματα τους.
   α. Συζητήστε το πώς η επιλογή ενός δικαιώματος έναντι ενός άλλου βασίζεται σε ατομικές προτεραιότητες (π.χ. «Δεν έχω συλληφθεί ποτέ», ή «Ζω με δυο γονείς), αλλά η ΣΔΠ λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες όλων των παιδιών στον κόσμο.
   β. Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν καταστάσεις όπου το καθένα από τα «λιγότερο σημαντικά» δικαιώματα πιθανώς να καταστούν ζωτικά για την επιβίωση ή ευημερία ενός συγκεκριμένου παιδιού.

Εισηγήσεις για τη συνέχεια

- Η δραστηριότητα «ΈΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ», σ. 67 συσχετίστει τα δικαιώματα με τις ευθύνες.
- Άλλες δραστηριότητες που περιλαμβάνουν τη ΣΔΠ είναι το «ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ», σ. 82 και «ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΥΝΕΛΙΟΥ», σ. 151.
- Η δραστηριότητα «ΣΑΛΠΑΡΟΝΤΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΧΩΡΑ», σ. 164 επίσης ζητά από τα παιδιά να ιεραρχήσουν τα δικαιώματά τους.

Ιδέες για δράση

- Ενθαρρύνετε τα παιδιά να δώσουν παραδείγματα από την καθημερινότητα, όπου τα παιδιά απολαμβάνουν τα δικαιώματα που έχουν συζητηθεί.
- Ψάξτε για ιστορίες με θέμα τα δικαιώματα των παιδιών, τα οποία είτε παραβιάζονται ή προστατεύονται, ειδικά περιπτώσεις όπως η παιδική εργασία οι οποίες πιθανώς να μην είναι γνωστές στα παιδιά.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Τα παιδιά μικρότερης ηλικίας ίσως να χρειαστούν περαιτέρω επεξήγηση μερικών δικαιωμάτων.
- Ο συντονιστής θα πρέπει να δεχτεί όλες τις αποφάσεις των ομάδων χωρίς σχόλια. Οποιεσδήποτε αντιρρήσεις στην απόφαση μιας ομάδας θα πρέπει να προέρχεται από άλλα παιδιά.
- Τα παιδιά δε χρειάζεται να χρησιμοποιήσουν νομικούς όρους όπως «αλληλεξάρτηση» και «συσχέτιση» για να γίνει κατανοητό το περιεχόμενο.
- Στη συζήτηση απολογισμού, να είστε προετοιμασμένοι να θέσετε ουσιαστικά παραδείγματα για το τι θα μπορούσε να συμβεί εάν καταργείτο κάποιο δικαίωμα.
- Βεβαιωθείτε πως τα παιδιά κατανοούν πως δεν είναι όλα ένα δικαίωμα.

Προσαρμογή

Αυτή η δραστηριότητα προϋποθέτει προηγούμενη γνώση της ΣΔΠ. Αν τα παιδιά δεν είναι εξοικειωμένα με τη ΣΔΠ, ξεκινήστε τη δραστηριότητα παρουσιάζοντας τα δικαιώματα των παιδιών και μετά βάλτε τα παιδιά να φτιάξουν τα ίδια τις Κάρτες με τα Δικαιώματα του Παιδιού. Χωρίστε τα παιδιά σε ζευγάρια και δώστε τους το κείμενο ενός ή δυο άρθρων της ΣΔΠ από τη φιλική προς τα παιδιά έκδοση, χοντρές χάρτινες κάρτες και υλικά τέχνης. Ζητήστε τους να γράψουν το κάθε άρθρο σε ξεχωριστή κάρτα και να το απεικονίσουν με μια εικόνα. Όταν οι κάρτες ολοκληρωθούν, ζητήστε από το κάθε ζευγάρι να διαβάσει τα δικά του δικαιώματα, εξηγήστε τους τι σημαίνουν και δείξτε την εικόνα τους σε όλη την ομάδα. Μετά, ακολουθήστε τις οδηγίες που ξεκινούν από το No.2. Ο συντονιστής ίσως να χρειαστεί να βοηθήσει τα παιδιά να κατανοήσουν το νόημα των άρθρων τους.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού **Άρθρο 7** Δικαίωμα Ονόματος και Εθνικότητας Όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα για ένα νομικά καταχωρημένο όνομα και εθνικότητα. Επίσης, έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν και κατά το δυνατό, να λαμβάνουν φροντίδα από τους γονείς τους.	**Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** **Άρθρο 3** Η Διασφάλιση του Συμφέροντος του Παιδιού Σε όλες τις δράσεις και αποφάσεις που αφορούν παιδιά, η διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού θα πρέπει να αποτελεί τον πρώτο παράγοντα που θα ληφθεί υπόψη.
Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού **Άρθρο 9** Δικαίωμα μη απομάκρυνσης από τους γονείς Τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους γονείς τους εκτός κι αν αυτό λαμβάνει χώρα για το δικό τους καλό (αν ένας γονιός κακοποιεί ένα παιδί). Τα παιδιά χωρισμένων γονιών έχουν το δικαίωμα να διατηρήσουν επαφή και με τους δυο γονείς. Οικογένειες που ζουν σε διαφορετικές χώρες θα πρέπει να τους επιτρέπεται να μετακινηθούν και να καταστούν και πάλι οικογένεια.	**Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** **Άρθρο 27** Δικαίωμα σε Ικανοποιητικό Επίπεδο Ζωής Οι γονείς έχουν την ευθύνη να παρέχουν κατάλληλες συνθήκες ζωής για την ανάπτυξη του παιδιού. Οι κυβερνήσεις πρέπει να βοηθούν τους γονείς παρέχοντας τους υπηρεσίες υποστήριξης, ειδικά αν και οι δυο γονείς εργάζονται.
Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού **Άρθρο 24 & 26** Δικαίωμα Υγείας και Κοινωνικής Ευημερίας Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν ιατρική φροντίδα καλής ποιότητας, υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης, καθαρό νερό, θρεπτικό φαγητό και ένα καθαρό περιβάλλον, ούτως ώστε να παραμείνουν υγιή και σε καλή σωματική κατάσταση.	**Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** **Άρθρο 40** Δικαιώματα Ανηλίκων Παραβατών Ακόμη και τα παιδιά που κατηγορούνται για καταπάτηση του νόμου πρέπει να λαμβάνουν νομική βοήθεια. Οι ποινές φυλάκισης για παιδιά θα πρέπει να τίθενται σε χρήση μόνο για τα σοβαρότερα των αδικημάτων.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρο 18

Δικαίωμα στην Οικογενειακή Ζωή

Η οικογένεια αποτελεί το θεμέλιο λίθο της ανατροφής του παιδιού. Και οι δυο γονείς έχουν κοινές ευθύνες στην ανατροφή του παιδιού και οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη αυτό που είναι καλύτερο για το κάθε παιδί.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρο 14

Δικαίωμα στην Ελευθερία Πίστης, Συνείδησης και Θρησκείας

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να σκέφτονται και να πιστεύουν αυτό που θέλουν, καθώς και να ασκούν τη θρησκεία τους, με την προϋπόθεση πως δεν εμποδίζουν άλλους ανθρώπους από το να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους. Οι γονείς πρέπει να καθοδηγούν τα παιδιά τους σε τέτοιας φύσης θέματα.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρο 12

Δικαίωμα στην Έκφραση

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να πουν αυτό που πιστεύουν πως θα πρέπει να συμβεί όταν ενήλικες λαμβάνουν αποφάσεις που τα επηρεάζουν, και η γνώμη τους να ληφθεί υπόψη

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρο 13

Δικαίωμα στην πρόσβαση στην Πληροφόρηση

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν και να μοιράζονται πληροφορίες από τα μέσα ενημέρωσης. Η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και οι εφημερίδες θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες τις οποίες τα παιδιά κατανοούν και δεν πρέπει να προωθούν υλικό που θα μπορούσε να βλάψει ή να προκαλέσει ζημιά στα παιδιά ή σε άλλους.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρο 9 & 20 & 21

Δικαίωμα Υιοθεσίας & Εναλλακτικής Φροντίδας

Αποτελεί υποχρέωση των κυβερνήσεων η παροχή εναλλακτικής φροντίδας στα παιδιά, ο σεβασμός προς το θρησκευτικό, πολιτιστικό και εθνικό υπόβαθρό τους, καθώς και η εγγύηση πως μόνο εξουσιοδοτημένα σώματα διενεργούν υιοθεσίες.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρο 6

Δικαίωμα στη Ζωή, την Επιβίωση & την Ανάπτυξη

Το δικαίωμα του κάθε παιδιού στη ζωή, τη φροντίδα και την ανάπτυξη, για μια πιο πλήρη ζωή στην κοινωνία.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρο 28

Δικαίωμα Εκπαίδευσης

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα εκπαίδευσης, η οποία προωθεί την ανάπτυξη της προσωπικότητας και των ταλέντων και σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις πολιτιστικές και εθνικές αξίες. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να παρέχεται δωρεάν. Η πειθαρχία στα σχολεία θα πρέπει να σέβεται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια των παιδιών.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρο 16

Δικαίωμα στην Ιδιωτική ζωή

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα στην ιδιωτική τους ζωή. Ο νόμος πρέπει να τα προστατεύει από επιθέσεις ενάντια στον τρόπο ζωής τους, το καλό τους όνομα, τις οικογένειες και τα σπίτια τους.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Άρθρα 31

Δικαίωμα στο Παιγνίδι και τις Πολιτιστικές Δραστηριότητες

Όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα στη χαλάρωση και στο παιχνίδι, καθώς και στη συμμετοχή σε ένα ευρύ φάσμα ψυχαγωγικών, πολιτιστικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων.

Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού
Άρθρο 15

Δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να συναναστρέφονται και να συμμετέχουν σε ομάδες και οργανισμούς, με την προϋπόθεση πως αυτό δεν εμποδίζει άλλους ανθρώπους από το να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους.

18. Μια Φορά κι Ένα Καιρό...

ΔΕΙΤΕ ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΟΤΑΝ ΑΝΤΙΣΤΡΕΨΕΤΕ ΤΑ ΦΥΛΑ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΣΕ ΜΙΑ ΓΝΩΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΘΕΜΑΤΑ	Δημοκρατία, Διάκριση, Ισότητα των Φύλων
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	7 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	40 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	5-15 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Εξιστόρηση, Συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Εξιστόρηση μιας γνωστής ιστορίας με αντιστροφή των φύλων των χαρακτήρων, οδηγώντας σε συζήτηση περί των στερεοτύπων φύλου.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να αναγνωρίσουμε τους στερεότυπους ρόλους φύλου και χαρακτηριστικά σε ιστορίες και την καθημερινότητα • Να συζητήσουμε τους παραδοσιακούς και μη-παραδοσιακούς ρόλους φύλου • Να ενθαρρύνουμε την ισότητα των φύλων
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Αναδιαμορφώστε / ξαναγράψτε μια γνωστή ιστορία (π.χ. μυθιστόρημα, παραμύθι, ταινία) για διάστημα όχι μεγαλύτερο των δέκα λεπτών και αντιστρέψτε τα φύλα των πλείστων χαρακτήρων. Αν χρειαστεί, αλλάξτε τα ονόματά τους, καθώς και άλλες λεπτομέρειες. Επιλέξτε μια ιστορία με χαρακτήρες και των δυο φύλων, οι οποίοι συμπεριφέρονται κατά παραδοσιακό τρόπο. (Βλέπε το παράδειγμα της αντιστροφής στη Σταχτοπούτα παρακάτω).
ΥΛΙΚΑ	• Πίνακας γραφήματος και στυλό

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τα παιδιά να καθίσουν άνετα σε κύκλο. Εξηγείστε τους πως θα τους πείτε μια ιστορία, την οποία θα πρέπει να ακούσουν προσεκτικά και να παρατηρήσουν οτιδήποτε το ασυνήθιστο σε αυτή. Διαβάστε την αναδιατυπωμένη ιστορία στα παιδιά. Κατά διαστήματα, σταματήστε για να ρωτήσετε, «Προσέξατε οτιδήποτε το ασυνήθιστο σε αυτή την ιστορία;». Όταν τα παιδιά κατανοήσουν την αντιστροφή των φύλων, πιθανώς να μην είναι απαραίτητο να διαβάσετε ολόκληρη την ιστορία ή αν το επιθυμείτε, καταλήξτε στο συμπέρασμα.

2. Συζητήστε την ιστορία, θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πώς σας φάνηκε η ιστορία;
   β. Προσέξατε οτιδήποτε ασυνήθιστο στην ιστορία;
   γ. Πότε συνειδητοποιήσατε πως συμβαίνει κάτι το ασυνήθιστο στην ιστορία; Ζητήστε παραδείγματα.

3. Επισημάνετε πως κάτι μας φαίνεται ασυνήθιστο όταν διαφέρει από τις καθημερινές μας εμπειρίες και προσδοκίες. Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν χαρακτηριστικά και δραστηριότητες που θεωρούν τυπικές για τους άντρες και τις γυναίκες στην καθημερινότητά τους. Καταγράψτε τις εισηγήσεις τους σε ένα πίνακα όπως τον παρακάτω.

Πίνακας 1: στερεότυποι φυλετικοί ρόλοι

	ΑΝΤΡΕΣ / ΑΓΟΡΙΑ	**ΓΥΝΑΙΚΕΣ / ΚΟΡΙΤΣΙΑ**
ΣΥΝΗΘΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	Περίεργοι, έξυπνοι, καραφλοί, φωνακλάδες, περιπετειώδεις, επιθετικοί, φιλόδοξοι, έχουν κοντά μαλλιά	Ευγενικές, ευαίσθητες, ήσυχες, σκέφτονται τους άλλους, άτολμες, περίεργες, υπάκουες, φοράνε φορέματα, έχουν μακριά μαλλιά
ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Τους αρέσουν τα αθλήματα, καβγαδίζουν, πάνε δουλειά, αναλαμβάνουν δράση, οδηγούν φορτηγά	Μένουν σπίτι, κάνουν το νοικοκυριό, κλαίνε εύκολα, κουτσομπολεύουν, τους αρέσουν τα ωραία ρούχα, φοβούνται τα έντομα.

ΠΗΓΗ:
Προσαρμοσμένο από τη δραστηριότητα Gender Blender, ABC Teaching Human Rights, Practical activities for primary and secondary schools, United Nations, OHCHR, New York, Geneva, 2004, and Myra Sadker Advocates: www.sadker.org

4. Συζητήστε τον πίνακα:
   α. Συγκρίνετε αυτό τον πίνακα με τη γνωστή εκδοχή της ιστορίας. Μήπως οι χαρακτήρες διαθέτουν τυπικά χαρακτηριστικά και δραστηριότητες (π.χ. η Σταχτοπούτα μένει σπίτι, κλαίει, τυγχάνει κακομεταχείρισης και έχει ωραία ρούχα, ενώ ο Πρίγκιπας αναλαμβάνει δράση για να βρει μια σύζυγο και εκτελεί ένα έξυπνο σχέδιο για να βρει τη Σταχτοπούτα);
   β. Ρωτήστε τα παιδιά αν μπορούν να σκεφτούν άλλες ιστορίες στις οποίες οι χαρακτήρες έχουν αυτά τα τυπικά χαρακτηριστικά και δραστηριότητες; Καταγράψτε αυτές τις ιστορίες και ζητήστε από τα παιδιά να εξηγήσουν τις εισηγήσεις τους.

5. Είναι μήπως αυτά τα χαρακτηριστικά και δραστηριότητες τυπικά για τις πραγματικές γυναίκες και τους πραγματικούς άντρες του σήμερα;
   α. Ετοιμάστε ένα πίνακα όπως τον παρακάτω και ζητήστε από τα παιδιά να καταγράψουν τις παρατηρήσεις τους περί ασυνήθιστης συμπεριφοράς, πρώτα στην ιστορία και μετά στην πραγματική ζωή.

Πίνακας 2: Μη – στερεότυποι φυλετικοί ρόλοι

	ΑΝΤΡΕΣ /ΑΓΟΡΙΑ	**ΓΥΝΑΙΚΕΣ / ΚΟΡΙΤΣΙΑ**
ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	Στην ιστορία: Χρειάζεται βοήθεια Βάσει των εμπειριών σας:	Στην ιστορία: Απαιτητική, έξυπνη Βάσει των εμπειριών σας:
ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Στην ιστορία: κλαίει, κάνει το νοικοκυριό, θέλει ωραία ρούχα, μένει σπίτι Βάσει των εμπειριών σας:	Στην ιστορία: Επιζητά ενεργά ένα άντρα, οργανώνει μια έρευνα. Βάσει των εμπειριών σας:

6. Συγκρίνετε και συζητήστε τους δυο πίνακες, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
- Μπορείτε να σκεφτείτε άλλες ιστορίες όπου οι χαρακτήρες έχουν ασυνήθιστα χαρακτηριστικά και δραστηριότητες; Καταγράψτε αυτές τις ιστορίες και ζητήστε από τα παιδιά να εξηγήσουν τις εισηγήσεις τους.
- Γνωρίζετε πραγματικούς άντρες και γυναίκες που δεν φέρουν τυπικά χαρακτηριστικά και δραστηριότητες; Ζητήστε από τα παιδιά να περιγράψουν τα ασυνήθιστα χαρακτηριστικά και δραστηριότητες και να εξηγήσουν κατά ποιο τρόπο είναι ασυνήθιστα.

7. Εξηγήστε τη λέξη στερεότυπο και δώστε παραδείγματα.

8. Ζητήστε από τα παιδιά να κοιτάξουν τον πίνακα με τα τυπικά χαρακτηριστικά και δραστηριότητες. Ζητήστε τους να προσδιορίσουν ποια χαρακτηριστικά και δραστηριότητες αποτελούν βιολογικά δεδομένα για τους άντρες ή τις γυναίκες και ποια από αυτά είναι πεποιθήσεις, νοοτροπίες ή στερεότυπα.

9. Επισημάνετε πως ρόλοι όπως το να φέρνεις χρήματα στο σπίτι , η ανατροφή των παιδιών και το νοικοκυριό αποτελούν κοινές ευθύνες τόσο των αντρών, όσο και των γυναικών στο σημερινό κόσμο.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Όταν τα παιδιά καταλάβουν την έννοια των στερεοτύπων, κάντε ερωτήσεις όπως:
   α. Τι είδους συμπεριφορά τυγχάνουν οι άνθρωποι που δεν ακολουθούν τα στερεότυπα, ως προς το πώς αρμόζει στους άντρες και στις γυναίκες να συμπεριφέρονται;
   β. Γιατί είναι τα στερεότυπα άδικα για τους άντρες και τα αγόρια; Γιατί για τις γυναίκες και τα κορίτσια;
   γ. Πώς τα στερεότυπα του φύλου δημιουργούν ανισότητα μεταξύ των αντρών και γυναικών και των αγοριών και κοριτσιών;

2. Τι είδους δράση μπορείτε να αναλάβετε ενάντια στα στερεότυπα;

3. Ρωτήστε τα παιδιά αν μπορούν να δουν οποιανδήποτε σχέση ανάμεσα στα στερεότυπα φύλου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Βοηθήστε τα να κατανοήσουν πως ο καθένας κατέχει το ανθρώπινο δικαίωμα να μην τυγχάνει διάκρισης, περιλαμβανομένων των διακρίσεων που βασίζονται στο φύλο ή στα στερεότυπα φύλου.

4. Ρωτήστε τα παιδιά πώς ένιωσαν γι' αυτή τη δραστηριότητα.

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Ζητήστε από τα παιδιά να αναζητήσουν άλλες ιστορίες ή ταινίες στις οποίες τα κορίτσια και τα αγόρια είναι περισσότερο ίσα και δεν τελούν παραδοσιακούς ρόλους και χαρακτηριστικά.
- Οι δραστηριότητες «ΤΑ ΑΓΟΡΙΑ ΔΕΝ ΚΛΑΙΝΕ» σελ. 94 και «ΤΙ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΚΑΙ ΤΙ ΚΑΝΩ» σελ. 191 αφορούν επίσης τα στερεότυπα φύλου και τις επιδράσεις τους.

Ιδέες για δράση

1. Ρωτήστε, «υπάρχουν άτομα στη δική μας κοινότητα τα οποία τυγχάνουν διακρίσεων επειδή δε συμπεριφέρονται βάσει του τρόπου που οι υπόλοιποι άνθρωποι πιστεύουν πως θα έπρεπε να συμπεριφέρονται οι άντρες / τα αγόρια ή οι γυναίκες / τα κορίτσια»;
   α. Ζητήστε παραδείγματα, ειδικά από την καθημερινή ζωή ενός παιδιού.
   β. Ζητήστε από τα παιδιά να αναπαραστήσουν τι θα έλεγαν ή θα έκαναν σε μια τέτοια κατάσταση, αντιτιθέμενα στη διάκριση.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Ο στόχος σας σε αυτή τη δραστηριότητα θα πρέπει να είναι η ενδυνάμωση της ισότητας των φύλων και η ενθάρρυνση των παιδιών να εξετάζουν τα όσα τα ίδια και άλλοι άνθρωποι υποθέτουν για τους ρόλους των φύλων.
- Επισημάνετε πως οι πεποιθήσεις περί του πώς συμπεριφέρονται άντρες και γυναίκες μπορεί να ποικίλει από χώρα σε χώρα, από κοινότητα σε κοινότητα, ακόμη και από οικογένεια σε οικογένεια. Τονίστε πως ισότητα, δε σημαίνει κατ' ανάγκη «το ίδιο».
- Όταν θέτετε τις ερωτήσεις Απολογισμού και Αξιολόγησης, δώστε προσοχή στο γεγονός πως μερικά παιδιά πιθανόν να έχουν ήδη τύχει πειραγμάτων και αποκλεισμού λόγω της μη τυπικής φυλετικής τους συμπεριφοράς. Μην επιτρέψετε οποιαδήποτε συζήτηση που μπορεί να τα κάνει να αισθανθούν άβολα.
- Δε χρειάζεται να χρησιμοποιήσετε όρους όπως «φύλο» ή «φυλετικοί ρόλοι» με μικρά παιδιά. Ωστόσο, η αναπτυξιακή μελέτη δείχνει πως ακόμη και παιδιά προσχολικής ηλικίας κατανοούν ήδη τις διαφορετικές πεποιθήσεις περί φύλων.

Προσαρμογές

- Για μια μεγάλη ομάδα: Δημιουργήστε μικρές ομάδες των τεσσάρων. Δώστε στην κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του Πίνακα 1 και ζητήστε τους να καταγράψουν συνήθεις δραστηριότητες και χαρακτηριστικά των αντρών και των γυναικών. Αντιπρόσωποι των ομάδων μπορούν να παρουσιάσουν τα ευρήματά τους. Συζητήστε τυπικούς και μη τυπικούς ρόλους με ολόκληρη την ομάδα. Μετά ζητήστε από τα παιδιά να επιστρέψουν στις μικρές τους ομάδες και να ολοκληρώσουν τον πίνακα με μη τυπικά χαρακτηριστικά και δραστηριότητες αντρών και γυναικών τόσο σε διάφορες ιστορίες, όσο και στην καθημερινή τους ζωή. Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα με μια συζήτηση με όλη την ομάδα.

- Για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας: Αντί για ένα παραμύθι, επιλέξτε ένα μυθιστόρημα ή μια γνωστή ταινία. Αρχίστε την ιστορία αντιστρέφοντας τα φύλα των ρόλων και αφήστε τα παιδιά να συνεχίσουν την εξιστόρηση. Μερικά από τα πιο μεγάλα σε ηλικία παιδιά πιθανόν να μπορέσουν να μεταποιήσουν και να ξαναπούν μια γνωστή σε αυτά ιστορία. Έπειτα, η κάθε μικρή ομάδα θα μπορούσε να μοιραστεί τη δική της ιστορία με ολόκληρη την τάξη.

ΔΕΙΓΜΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΜΕ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΡΟΛΩΝ

ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑ

Μια φορά κι ένα καιρό, ζούσε ένα δυστυχισμένο νεαρό αγόρι. Ο πατέρας του είχε πεθάνει και η μητέρα του είχε φέρει στο σπίτι έναν άλλον άντρα, ένα χήρο με τους δυο γιους του. Ο νέος του πατριός δε συμπαθούσε καθόλου το αγόρι. Όλα τα ωραία πράγματα, τα καλά λόγια και τα ειδικά προνόμια ανήκαν στους δικούς του γιους. Έπαιρναν μοδάτα ρούχα, πεντανόστιμο φαγητό και ξεχωριστή μεταχείριση. Όμως το καημένο το δύστυχο αγόρι, δεν έπαιρνε τίποτα απολύτως. Δε φορούσε καλά ρούχα, μόνο τα κουρέλια των ετεροθαλών αδελφών του. Δεν έτρωγε πεντανόστιμα φαγητά, παρά μόνο τα απομεινάρια. Δεν είχε προνόμια, ούτε καν ξεκουραζόταν, έτσι, έπρεπε να δουλεύει σκληρά όλη μέρα, να κάνει τα ψώνια, να μαγειρεύει, να πλένει τα ρούχα και να κρατά το σπίτι καθαρό. Μόνο όταν ερχόταν το βράδυ μπορούσε να καθίσει λίγο μόνος δίπλα από τα κάρβουνα της φωτιάς στην κουζίνα.

Κατά τη διάρκεια αυτών των ατέλειωτων μοναχικών βραδιών, συνήθως έκλαιγε και μιλούσε στη γάτα. Η γάτα έλεγε «Νιάου», πράγμα που γι' αυτόν σήμαινε «Ευθύμησε: Έχεις κάτι που δεν το έχει κανένας από τους ετεροθαλείς αδελφούς σου, κι αυτό είναι ομορφιά».

Αυτό που έλεγε η γάτα ήταν όντως αλήθεια. Ακόμη και ντυμένος με κουρέλια, με το πρόσωπο του βρώμικο από τα κάρβουνα, ήταν ένας ελκυστικός νεαρός άντρας, ενώ όσο κομψά κι αν ήταν τα ρούχα τους, οι ετεροθαλείς αδελφοί του παρέμεναν αδέξιοι και άσχημοι και θα παρέμεναν έτσι για πάντα.

Μια μέρα, άρχισαν να καταφθάνουν στο σπίτι νέα υπέροχα ρούχα, παπούτσια και κοσμήματα. Η Βασίλισσα παρέθετε μια χοροεσπερίδα και οι ετεροθαλείς αδελφοί ετοιμάζονταν να παρευρεθούν. Στέκονταν διαρκώς μπροστά από τον καθρέφτη. Το αγόρι έπρεπε να τους βοηθήσει να ντυθούν και να στολιστούν. Δεν τόλμησε να ρωτήσει, «Και τι γίνεται με εμένα;», καθώς ήξερε πολύ καλά πως η απάντηση θα ήταν: «Εσύ; Αγαπητό μου αγόρι, εσύ θα μείνεις στο σπίτι να πλύνεις τα πιάτα, να τρίψεις τα πατώματα και να στρώσεις τα κρεβάτια των αδελφών σου. Θα επιστρέψουν σπίτι κουρασμένοι και πολύ νυσταγμένοι».

Αφού τα αδέλφια και ο πατέρας τους έφυγαν για το χορό, το καημένο το αγόρι σκούπισε τα δάκρυα του και αναστέναξε λέγοντας στη γάτα; «Αχ, είμαι τόσο δυστυχισμένος!» και η γάτα μουρμούρισε, «Νιάου».

Την ίδια στιγμή, μια λάμψη φωτός γέμισε την κουζίνα και εμφανίστηκε μια νεράιδα. «Μην ανησυχείς, νεαρό αγόρι», είπε η νεράιδα. «Ο άνεμος με οδήγησε στους αναστεναγμούς σου. Ξέρω πως επιθυμείς να πας στο χορό. Κι έτσι θα γίνει!»
«Πώς μπορώ, ντυμένος με αυτά τα κουρέλια; Είπε το καημένο αγόρι. «Οι υπηρέτες θα με διώξουν!» Η νεράιδα χαμογέλασε. Με ένα ελαφρύ χτύπημα του μαγικού της ραβδιού, το δύστυχο αγόρι φορούσε τα ομορφότερα ρούχα, τα ομορφότερα αυτού του κόσμου.
«Τώρα που λύσαμε το θέμα του τι θα φορέσεις», είπε η νεράιδα, «θα πρέπει να σου βρούμε μια άμαξα. Ένας πραγματικός κύριος δε θα πήγαινε ποτέ σε ένα χορό με τα πόδια! Γρήγορα! Φέρε μου μια κολοκύθα: διέταξε.
«Μα, φυσικά», είπε το φτωχό αγόρι.

Έπειτα, η νεράιδα γύρισε προς τη γάτα. «Εσύ, φέρε μου επτά ποντίκια!»
Το καημένο το αγόρι σύντομα επέστρεψε με μια όμορφη κολοκύθα και η γάτα με επτά ποντίκια που είχε πιάσει στο κελάρι. «Ωραία!» αναφώνησε η νεράιδα. Με ένα χτύπημα του μαγικού της ραβδιού – θαύματα των θαυμάτων! – η κολοκύθα μετατράπηκε σε μια λαμπερή άμαξα και τα ποντίκια μετατράπηκαν σε έξι λευκά άλογα, ενώ το έβδομο ποντίκι μετατράπηκε σε μια οδηγό άμαξας, φορώντας ένα πανέμορφο φόρεμα και κρατώντας ένα καμουτσίκι. Το φτωχό αγόρι δε μπορούσε να πιστέψει στα μάτια του.

«Θα σε παρουσιάσω στην Αυλή». Σύντομα θα δεις πως η Πριγκίπισσα, προς τιμή της οποίας διεξάγεται η χοροεσπερίδα, θα γοητευτεί από την ομορφιά σου. Όμως να θυμάσαι! Πρέπει να φύγεις από το χορό τα μεσάνυχτα και να έρθεις σπίτι. Καθώς τότε ολοκληρώνονται τα μάγια. Η άμαξα θα γίνει κολοκύθα, τα άλογα θα μετατραπούν και πάλι σε ποντίκια και η οδηγός της άμαξας θα μετατραπεί κι αυτή σε ποντίκι. Και θα φοράς και πάλι κουρέλια και τσόκαρα, αντί για αυτά τα υπέροχα παπούτσια για χορό! Καταλαβαίνεις;»

Το αγόρι χαμογέλασε και είπε, «Ναι, καταλαβαίνω!»
Όταν το αγόρι εισήλθε στην αίθουσα χορού του παλατιού, ακολούθησε σιωπή. Όλοι σταμάτησαν να μιλούν για να θαυμάσουν την κομψότητα, την ομορφιά του και τη χάρη του.

«Ποιος να είναι άραγε;» ρωτούσαν οι καλεσμένοι ο ένας τον άλλο. Οι δυο ετεροθαλείς αδελφοί αναρωτήθηκαν κι αυτοί ποιος να είναι ο νεοεισελθέντας, καθώς ποτέ δε θα μάντευαν πως το πανέμορφο αγόρι ήταν ο ετεροθαλής αδελφός τους που μιλούσε στη γάτα!
Η Πριγκίπισσα θαμπώθηκε από την ομορφιά του. Προχώρησε προς το μέρος του, υποκλίθηκε και του ζήτησε να χορέψουν. Και προς μεγάλη απογοήτευση όλων των νεαρών αντρών, χόρεψε με το αγόρι ολόκληρη τη βραδιά.

«Ποιος είσαι, πανέμορφε νεαρέ άντρα;» τον ρωτούσε συνεχώς η Πριγκίπισσα.
Το μόνο όμως που απάντησε το φτωχό αγόρι ήταν: «Τι ρόλο παίζει το ποιος είμαι! Έτσι κι αλλιώς, δε θα με ξαναδείς ποτέ».
«Κι όμως, θα σε δω, είμαι αρκετά σίγουρη!» του απάντησε αυτή.
Το φτωχό αγόρι πέρασε θαυμάσια στο χορό, όμως, ξαφνικά, άκουσε τον ήχο ενός ρολογιού: το πρώτο χτύπημα για τα μεσάνυχτα! Θυμήθηκε τα όσα του είπε η νεράιδα και χωρίς κανένα αποχαιρετισμό ξεγλίστρησε από τα χέρια της Πριγκίπισσας και κατέβηκε τρέχοντας τα σκαλοπάτια. Καθώς έτρεχε, έχασε το ένα από τα παπούτσια του, όμως δεν σκέφτηκε ούτε για μια στιγμή να σταματήσει για να το μαζέψει! Αν ακουγόταν ο τελευταίος χτύπος για τα μεσάνυχτα... θα ήταν τεράστια καταστροφή! Έφυγε τρέχοντας και χάθηκε μέσα στη νύχτα.

Η Πριγκίπισσα, που τώρα πια ήταν τρελά ερωτευμένη μαζί του, πήρε το παπούτσι του και διακήρυξε πως θα παντρευόταν τον άντρα στον οποίο θα ταίριαζε αυτό το παπούτσι. Είπε στις βοηθούς της, «Πηγαίνετε και ψάξτε παντού για το αγόρι στο οποίο ανήκει αυτό το παπούτσι. Δεν θα αισθανθώ ποτέ ευχαριστημένη, παρά μόνο όταν το βρω!» Έτσι, οι βοηθοί δοκίμασαν να φορέσουν το παπούτσι σε όλα τα αγόρια.

Όταν ένας από τις βοηθούς πήγε στο σπίτι στο οποίο ζούσε το αγόρι μαζί με τον πατριό και τους ετεροθαλείς αδελφούς του, η βοηθός ζήτησε να δοκιμαστεί το παπούτσι από τους νεαρούς άντρες του σπιτιού. Οι δυο ετεροθαλείς αδελφοί δεν μπόρεσαν να στριμώξουν ούτε ένα δάκτυλο μέσα στο παπούτσι. Όταν η βοηθός ρώτησε αν υπήρχαν κι άλλοι νεαροί άντρες στο σπίτι, ο πατριός της είπε «Όχι». Ωστόσο, η γάτα της απέσπασε την προσοχή, τραβώντας την από το παντελόνι και οδηγώντας την στην κουζίνα. Το φτωχό αγόρι καθόταν δίπλα από τα κάρβουνα. Η βοηθός δοκίμασε να του φορέσει το παπούτσι και προς μεγάλη της έκπληξη, το παπούτσι ταίριαξε απόλυτα.

«Αυτό το απαίσιο, ατημέλητο αγόρι δεν θα μπορούσε με τίποτα να έχει πάει στο χορό» είπε ο πατριός. «Πέστε στην Πριγκίπισσα πως οφείλει να παντρευτεί ένα από τους δυο γιους μου! Δε βλέπετε πόσο άσχημο είναι αυτό το αγόρι; Δε βλέπετε;»
Σταμάτησε απότομα, καθώς εμφανίστηκε η νεράιδα.

«Αρκετά! Είπε, υψώνοντας το μαγικό της ραβδί. Αστραπιαία, το αγόρι εμφανίστηκε να φοράει πανέμορφα ρούχα, λάμποντας από νεότητα και ομορφιά. Ο πατριός του και οι ετεροθαλείς αδελφοί του τον κοίταξαν με θαυμασμό και οι βοηθοί είπαν, «Έλα μαζί μας, όμορφε νεαρέ άντρα! Η Πριγκίπισσα σε περιμένει με ένα δακτυλίδι αρραβώνων!» Έτσι, το αγόρι τις ακολούθησε χαρούμενο. Η Πριγκίπισσα τον παντρεύτηκε λίγες μέρες αργότερα, κι έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.
Κι όσο για τη γάτα, αυτή είπε απλά «Νιάου!»

ΠΗΓΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ: Cinderella stories: www.ucalgary.ca/-dkbrown/cinderella.html

19. Παιχνίδια με εικόνες

ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΛΕΕΙ ΧΙΛΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ – ΚΙ ΑΚΟΜΗ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ!

ΘΕΜΑΤΑ	Διάκριση, Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, Μέσα Επικοινωνίας και Διαδίκτυο
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	30 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	2-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Παιχνίδι με εικόνες
ΣΤΟΧΟΙ	• Να ευαισθητοποιήσουμε σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην καθη μερινή ζωή • Να αναπτύξουμε την «οπτική μόρφωση», τις δεξιότητες ακρόασης και επικοινωνίας • Να προωθήσουμε την ενσυναίσθηση και σεβασμό προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Σε αυτή τη δραστηριότητα θα βρείτε τρεις διαφορετικές ιδέες για να δουλέψετε με εικόνες πάνω σε διάφορες θεματικές ενότητες ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δοκιμάστε εκείνη που ταιριάζει καλύτερα στην ομάδα σας.

19 α. Μέρος της Εικόνας

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά εξάγουν συμπεράσματα έχοντας υπόψη τους ένα μόνο μέρος μιας εικόνας, μετά βλέπουν ολόκληρη την εικόνα.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Βρείτε εικόνες που να λένε μια απλή ιστορία που αφορά τη φτώχια ή ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής. Κολλήστε εικόνες πάνω σε χαρτόνι και κόψτε τις σε δυο μέρη, ούτως ώστε τα χωριστά κομμάτια να υποδεικνύουν μια διαφορετική κατάσταση από αυτή ολόκληρης της εικόνας. • Τοποθετήστε τα δυο μέρη των εικόνων σε διαφορετικούς φακέλους, ένα ζευγάρι για κάθε παιδί.
ΥΛΙΚΑ	• Εικόνες • Χαρτόνι και γόμα • Φάκελοι • Βιβλίο (ηλεκτρονική μορφή) με κινούμενα σχέδια από την ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης

Οδηγίες

1. Χωρίστε τα παιδιά σε ζευγάρια. Δώστε στο κάθε ζευγάρι δυο φακέλους που περιέχουν το σετ μιας εικόνας.

2. Εξηγήστε τη δραστηριότητα:

α. Ένα παιδί ανοίγει ένα φάκελο και δίνει στο συνεργάτη του ένα κομμάτι της εικόνας που εμπεριέχεται σε αυτόν.

β. Στη συνέχεια δίνει την ευκαιρία στο συνεργάτη του να πει τι πιστεύει πως συμβαίνει στην εικόνα (π.χ. ποιος απεικονίζεται σε αυτή, τι συμβαίνει).
γ. Ακολούθως ρωτά το συνεργάτη του αν η εικόνα σχετίζεται με κάποιο ανθρώπινο δικαίωμα.
δ. Μετά δίνει στο συνεργάτη του το δεύτερο κομμάτι και το ρωτά τι πιστεύει ότι συμβαίνει τώρα που έχει μπροστά του ολόκληρη την εικόνα.
ε. Η ολοκληρωμένη εικόνα σχετίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα;
ζ. Αντιστρέψτε τους ρόλους.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητατς, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Υπάρχει κάτι που σας εξέπληξε σε αυτή τη δραστηριότητα;
   β. Άλλαξε η εικόνα με οποιονδήποτε τρόπο όταν λάβατε το δεύτερο μέρος;
   γ. Ποια δικαιώματα αποκαλύπτει ολόκληρη η εικόνα;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με την αντίληψη, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Μπορείτε να σκεφτείτε άλλες καταστάσεις κατά τις οποίες είναι εύκολο να σχηματίσετε λανθασμένη ιδέα επειδή βλέπετε ή ακούτε μόνο ένα κομμάτι της κατάστασης;
   β. Πόσο συχνά αποδέχονται οι άνθρωποι αυτά που βλέπουν, ξεχνώντας πως μπορεί να μην αποτελούν 'ολόκληρη την ιστορία';

Συμβουλές για το συντονιστή

- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτή τη δραστηριότητα για να σπάσετε τον πάγο.
- Παραλλαγές:
  - Αναπτύξτε περισσότερο τη δραστηριότητα βάζοντας ένα ζευγάρι να ανταλλάξει εικόνες με ένα άλλο και επαναλάβετε τη δραστηριότητα. Μήπως οι άνθρωποι βρίσκουν πιο εύκολη τη δεύτερη φορά; Ή αποτελεί ακόμη πιο μεγάλη πρόκληση; Γιατί;
  - Δώστε τις ίδιες εικόνες σε δυο ζευγάρια. Μετά ζητήστε τους να συνενωθούν σε μια ομάδα των τεσσάρων για να συγκρίνουν τις απαντήσεις τους.
  - Χρησιμοποιήστε φωτογραφίες από εφημερίδες, μελετήστε την εικόνα και μετά διαβάστε το κείμενο που συνοδεύει τη φωτογραφία.

19β. Τίτλοι

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά δημιουργούν τίτλους για μια ομάδα εικόνων και μετά συγκρίνουν τις εντυπώσεις τους.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Επιλέξτε και αριθμήστε 8-10 ενδιαφέρουσες εικόνες • Δημιουργήστε ένα φύλλο εργασίας, χωρίζοντας το σε τόσες στήλες όσες είναι και οι εικόνες
ΥΛΙΚΑ	• Αριθμημένες εικόνες • Φύλλο εργασίας, χαρτί και ένα στυλό για το κάθε ζευγάρι • Γόμα ή κολλητική ταινία και ψαλίδια για κάθε ζευγάρι

Οδηγίες

1. Απλώστε τις εικόνες πάνω σε ένα τραπέζι. Χωρίστε τα παιδιά σε ζευγάρια και ζητήστε τους να γράψουν επικεφαλίδες για κάθε εικόνα. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να γράφουν καθαρά, καθώς οι υπόλοιποι θα διαβάσουν τα όσα θα γράψουν.

2. Όταν τελειώσουν όλα τα παιδιά, παρουσιάστε μια – μια τις εικόνες και ζητήστε εθελοντές για να διαβάσουν τους τίτλους τους.

3. Κολλήστε την κάθε εικόνα πάνω σε ένα φύλλο χαρτί ή έναν πίνακα ανακοινώσεων

και ζητήστε από τα παιδιά να κολλήσουν με γόμα ή κολλητική ταινία τους τίτλους τους κάτω από την εικόνα, φτιάχνοντας έτσι μια αφίσα.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Δυσκολευθήκατε να γράψτε τους τίτλους; Γιατί ή γιατί όχι;
   β. Τι καθιστά ένα τίτλο καλό;
   γ. Αν μια εικόνα αξίζει χίλιες λέξεις, γιατί χρειάζονται οι τίτλοι;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τη διαφορετικότητα κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Υπήρχουν σημαντικές διαφορές στον τρόπο που ερμήνευσαν τα άτομα την εικόνα; Γιατί;
   β. Μήπως κάποιοι από τους τίτλους σας φάνηκαν λανθασμένοι;
   γ. Γιατί είναι καλό να υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες για το ίδιο πράγμα;

Συμβουλές για το συντονιστή

- Ψάξτε εικόνες που είναι τόσο ενδιαφέρουσες όσο και διαφορετικές, που προκαλούν ίσως και αμφιβολία για το τι όντως συμβαίνει.
- Χρησιμοποιήστε χρωματιστές κόλλες χαρτί και στυλό για να κάνετε την αφίσα ακόμη πιο ελκυστική.

19 γ. Μπαλόνια Ομιλίας

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά αναλύουν εικόνες και δημιουργούν για τους χαρακτήρες κινουμένων σχεδίων μπαλόνια ομιλίας, μετά συγκρίνουν τις εντυπώσεις τους.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Δημιουργήστε αντίγραφα εικόνων: 2 ή περισσότερα ζευγάρια θα λάβουν την ίδια εικόνα. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις απεικονίσεις σχετικά με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Κεφαλαίου V. • Φτιάξτε ένα φύλλο εργασίας με τις παρακάτω ερωτήσεις: Ποιος; Τι; Πού; Πότε; Πώς;
ΥΛΙΚΑ	• Φύλλο εργασίας και στυλό για κάθε ζευγάρι. • Γόμα

Οδηγίες

1. Χωρίστε τα παιδιά σε ζευγάρια. Δώστε στο κάθε ζευγάρι μια εικόνα, ένα φύλλο εργασίας, κόλλες χαρτί, στυλό και γόμα.

2. Δώστε στα παιδιά τις παρακάτω οδηγίες:
   α. Κοιτάξτε την εικόνα και απαντήστε τις παρακάτω ερωτήσεις σχετικά με αυτή, στο φύλλο εργασίας: Ποιος; Τι; Πού; Πότε; Πώς;
   β. Μετά κολλήστε την εικόνα πάνω στο φύλλο εργασίας.
   γ. Φτιάξτε μπαλόνια ομιλίας για τους χαρακτήρες στην εικόνα και γράψτε μέσα σε αυτά τι λένε.

3. Ζητήστε από τα ζευγάρια να αναρτήσουν τις εικόνες τους στον τοίχο, τοποθετώντας τις ίδιες εικόνες δίπλα – δίπλα για σύγκριση. Ζητήστε από τα παιδιά να δουν όλες τις εικόνες και να διαβάσουν τα μπαλόνια ομιλίας τους.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πόσο δυσκολευτήκατε να απαντήσετε τις ερωτήσεις για τις εικόνες; Να γράψετε μέσα στα μπαλόνια ομιλίας;

β. Πώς συγκρίνεται η δική σας ανάλυση με την ανάλυση της ίδιας εικόνας του άλλου ζευγαριού;
γ. Ποια στερεότυπα βρήκαν τα παιδιά στις εικόνες; Στα μπαλόνια ομιλίας;

Συμβουλές για συντονιστές
Εκτός από εικόνες ανθρώπων, χρησιμοποιήστε και μερικές εικόνες με ζώα. Αυτό μπορεί να επιφέρει αποτελέσματα στη συζήτηση για τα στερεότυπα Ξεκινήστε τονίζοντας πόσο συχνά τα ζώα χρησιμοποιούνται ως στερεότυπα σε διάφορα κινούμενα σχέδια και μετά ζητήστε από την ομάδα να αναζητήσει παραδείγματα στερεοτύπων στις δικές τους εικόνες και τα δικά τους μπαλόνια ομιλίας.

20. Οραματιζόμενοι Τρόπους Αποφυγής της Βίας

ΤΩΡΑ ΒΛΕΠΩ ΤΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑ ΝΑ ΚΑΝΩ!

ΘΕΜΑΤΑ	Βία
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΕΣ	7 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	4-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Δημιουργία ανθρωπίνων φωτογραφιών, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά εικονογραφούν μια διαμάχη ή βίαιη κατάσταση με μια «ανθρώπινη φωτογραφία» και μετά εικονογραφούν πώς θα μπορούσε να επιλυθεί χωρίς βία.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να ευασιθητοποιήσουμε για τα κλειδιά που οδηγούν στη βία. • Να αναπτύξουμε μη βίαιους τρόπους επίλυσης διαφορών. • Να ξεκινήσουμε συζήτηση για τους λόγους ύπαρξης της βίας και τους λόγους που την υποκινούν.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Καμία
ΥΛΙΚΑ	Τίποτα

Οδηγίες
1. Συζητήστε το θέμα της «βίας» με την ομάδα. Τι είναι; Ποιες μορφές βίας μπορούν να σκεφτούν ότι υπάρχουν; Ενθαρρύνετε τα παιδιά να διευρύνουν την κατανόησή τους για τη βία πέραν της σωματικής και να συμπεριλάβουν σε αυτή τη λεκτική και τη ψυχολογική κακομεταχείριση και τις απειλές για κακομεταχείριση.

2. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των 4-6. Εξηγήστε πώς η κάθε ομάδα πρέπει να αφιερώσει δεκαπέντε λεπτά συζητώντας βίαιες καταστάσεις που έχουν παρατηρήσει ή βιώσει (λ.χ. στο σχολείο, στην οικογένεια, με φίλους). Η ομάδα πρέπει να επιλέξει μια βίαιη κατάσταση που έχει συζητηθεί και έπειτα να δημιουργήσει μια «ανθρώπινη φωτογραφία» για να παρουσιάσουν την κατάσταση και στα άλλα παιδιά. Η «ανθρώπινη φωτογραφία» θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλα τα άτομα της ομάδας και θα πρέπει να είναι «σταθερή», χωρίς οποιοδήποτε ήχο ή κίνηση. Η στάση και η έκφραση των προσώπων θα πρέπει να εκφράζουν το ρόλο του κάθε χαρακτήρα στην εικόνα (λ.χ. θύμα, δράστη, ή μάρτυρα).

3. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να παρουσιάσει την «ανθρώπινη φωτογραφία» της. Οι υπόλοιπες ομάδες σχολιάζουν το τι πιστεύουν πως συμβαίνει στην εικόνα. Ωστόσο, η

ομάδα που παρουσιάζει δεν πρέπει να σχολιάσει.

4. Μετά που όλες οι ομάδες παρουσιάσουν την «εικόνα» τους, εξηγήστε πως τώρα πρέπει να επιστρέψουν στις μικρές τους ομάδες και να συζητήσουν πώς θα μπορούσε η κατάσταση ή η διαμάχη στην εικόνα τους να επιλυθεί χωρίς τη χρήση οποιασδήποτε βίας. Μετά, θα πρέπει να δημιουργήσουν ακόμη μια ανθρώπινη φωτογραφία για να δείξουν πώς επιλύθηκε η κατάσταση.

5. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να παρουσιάσει την «εικόνα επίλυσης διαφορών» τους στην υπόλοιπη τάξη. Αυτή τη φορά, ακολουθεί μια σύντομη συζήτηση μετά από κάθε παρουσίαση, κατά την οποία η υπόλοιπη τάξη, μπορεί πρώτα να σχολιάσει το τι έχει δει και μετά η ομάδα που παρουσιάζει μπορεί να εξηγήσει ποια ήταν η κατάσταση και πώς επιλύθηκε. Ενθαρρύνετε εισηγήσεις για άλλους τρόπους επίλυσης. Ζητήστε από τα παιδιά να αξιολογήσουν τους τρόπους επίλυσης βάσει των δικών τους βιωμάτων, τονίζοντας πως συνήθως υπάρχουν πιο πολλοί από ένα τρόπο να επιλυθεί μια διαφορά.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Μπορείτε να ταυτιστείτε με τις «ανθρώπινες φωτογραφίες» βίας; Έχετε ποτέ βρεθεί σε βίαιες καταστάσεις;
   β. Δυσκολευτήκατε να βρείτε μια μη-βίαιη επίλυση για την κατάσταση / διαμάχη; Γιατί;
   γ. Πώς καταλήξατε στην επίλυση;
   δ. Πώς αισθανθήκατε ως μέρος της ανθρώπινης φωτογραφίας;
   ε. Αισθανθήκατε μήπως καλύτερα όταν παρουσιάσατε την εικόνα με την επιλυμένη κατάσταση; Γιατί ή γιατί όχι;
   ζ. Ποιοι είναι οι λόγοι που καθιστούν καταστάσεις ή ανθρώπους βίαιους;
   η. Ποιοι είναι μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους μπορείτε να μειώσετε ή να αποφύγετε τη βία σε δύσκολες καταστάσεις;
   θ. Ποιες ενδείξεις υπάρχουν για βίαιη συμπεριφορά;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Υπάρχει ανθρώπινο δικαίωμα για τη μη-βία; Ποια ανθρώπινα δικαιώματα σχετίζονται με τη μη-βία;
   β. Γιατί είναι τόσο σημαντικά τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τη μη-βία;
   γ. Πώς μπορούν να προστατευθούν αυτά τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Αυτή η δραστηριότητα παρέχει ευκαιρίες συζήτησης για τη βία στην ομάδα. Η δραστηριότητα «ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ», σ. 67, καλεί τα παιδιά να θέσουν πρότυπα συμπεριφοράς στην ομάδα τους και να συνεργαστούν για την εμπέδωσή τους.
- Εκπαίδευση για την αποφυγή της βίας ή εκπαίδευση κατά της επιθετικότητας.
- Ελέγξτε αν υπάρχουν στην περιοχή σας οποιεσδήποτε εκστρατείες ή δραστηριότητες κατά της βίας.
- Οργανώστε εφάμιλλη εκπαίδευση που σχετίζεται με τη μη βία στα σχολεία.
- Η δραστηριότητα «ΑΠΟ ΘΕΑΤΗΣ ΑΡΩΓΟΣ», σ. 122, δείχνει τους πολλούς ρόλους που σχετίζονται με τη συμπεριφορά κακομεταχείρισης. Η δραστηριότητα «ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΛΗΓΩΝΟΥΝ» σ. 205 , σχετίζεται με τη λεκτική βία.

Ιδέες για δράση

- Ετοιμάστε αφίσες με θέμα τη βία και τη μη βία και τοποθετήστε τις σε δημόσιους χώρους. Προσκομίστε ένα αριθμό τηλεφώνου ή μια διεύθυνση στην οποία μπορούν να αποταθούν τα άτομα που βιώνουν βία.
- Κάντε θεατρικά στους δρόμους επιδεικνύοντας πώς οι διαμάχες μπορούν να λυθούν χωρίς βία.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Επιδείξτε ιδιαίτερη ευαισθησία στα παιδιά που έχουν ήδη βιώσει βία.
- Τα παιδιά μπορούν επίσης να επιλέξουν μια «συνήθη» κατάσταση – δε χρειάζεται να μιλήσουν για τον εαυτό τους, εάν δεν το επιθυμούν.
- Όταν παρουσιάσετε τη δραστηριότητα, παρουσιάστε εάν το επιθυμείτε μια «ανθρώ-

πινη φωτογραφία» με μια μικρή ομάδα.

- Τα παιδιά πιθανόν να δυσκολευτούν στην ανάπτυξη ρεαλιστικών επιλύσεων για βίαιες καταστάσεις, ειδικά αυτές που περιλαμβάνουν ενήλικες. Προετοιμαστείτε να προσφέρετε εισηγήσεις για πηγές υποστήριξης και προστασίας, περιλαμβανομένων τοπικών οργανισμών προστασίας του παιδιού.
- Προσαρμογές: Τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια πραγματική φωτογραφική μηχανή και να τραβήξουν φωτογραφίες των σκηνών. Γι' αυτό, θα χρειαστείτε μια φωτογραφική πολαρόιντ, ή μια φωτογραφική μηχανή με διαθέσιμο εκτυπωτή φωτογραφιών. Έπειτα, μπορείτε να αναρτήσετε τις εικόνες στο δωμάτιο, με σλόγκαν ή ιδέες επικολλημένες σε αυτές, με επίκεντρο την αποφυγή της βίας.

21. Οι Μαριονέτες Λένε την Ιστορία

...ΟΜΩΣ ΕΣΕΙΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΕ ΤΟ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟ ΤΕΛΟΣ!

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	120 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	8-24 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Δραματοποίηση μιας ιστορίας με μαριονέτες, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά δημιουργούν μια παράσταση με μαριονέτες, βασισμένη σε μια οικεία ιστορία για καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων – η ομάδα δημιουργεί μια νέα κατάληξη, ως ανταπόκριση στην καταπάτηση.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να αναγνωρίσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα σε οικείες ιστορίες • Να εξασκήσουμε την εξεύρεση λύσεων στην καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων • Να διασκεδάσουμε και να δουλέψουμε μαζί με τα παιδιά
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Ετοιμάστε μια πρότυπη μαριονέτα ως μέσο επίδειξης
ΥΛΙΚΑ	• Κούκλες, μαριονέτες ή υλικά για φτιάξιμο κούκλων • Κουκλοθέατρο ή υλικά για τη δημιουργία σκηνής

Οδηγίες

1. Κεντρίστε το ενδιαφέρον των παιδιών ζητώντας τους να σκεφτούν χαρακτήρες από ιστορίες που γνωρίζουν, οι οποίοι βίωσαν την αδικία σε διάφορες μορφές. Βοηθήστε τα να αναγνωρίσουν το γεγονός πως αυτοί οι χαρακτήρες και ιστορίες συχνά αντικατοπτρίζουν μια κάπως παραφουσκωμένη εκδοχή καταστάσεων που συμβαίνουν στην πραγματική ζωή. Προτείνετε μερικές πηγές για ιστορίες (λ.χ. ένα παραδοσιακό παραμύθι, μια σκηνή από ένα παιδικό βιβλίο, ένα επεισόδιο από τα μέσα ενημέρωσης, όπως η τηλεόραση ή ταινίες).

2. Αφού τα παιδιά προσφέρουν αρκετές εισηγήσεις, χωρίστε τα σε μικρές ομάδες των τριών ή των τεσσάρων. Ζητήστε από το κάθε άτομο στην ομάδα να προτείνει μια ιστορία που γνωρίζει, εξιστορώντας την σε όσους δεν τη γνωρίζουν. Ενθαρρύνετε την ομάδα να κατονομάσει το δικαίωμα (ή τα δικαιώματα) που καταπατούνται, όταν ολοκληρώνεται η κάθε ιστορία.

3. Όταν μοιραστούν τις ιστορίες τους μεταξύ τους, ζητήστε τους να επιλέξουν μιαν

ιστορία για να την παρουσιάσουν στην υπόλοιπη ομάδα ως κουκλοθέατρο. Εξηγήστε τους πως διαθέτουν τριάντα λεπτά για να φτιάξουν τις μαριονέτες τους και να προβάρουν την παρουσίασή τους. Το κάθε παιδί της ομάδας θα πρέπει να έχει τουλάχιστον έναν ρόλο κατά την παρουσίαση. Δείξτε στα παιδιά πώς να φτιάξουν τις μαριονέτες, βασιζόμενοι στη μέθοδο που έχετε επιλέξει.

4. Καλέστε την κάθε ομάδα με τη σειρά να παρουσιάσει το κουκλοθέατρο της. Όταν φτάσουν στο σημείο όπου συμβαίνει μια καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εσείς ή οι παρουσιαστές θα πρέπει να φωνάξετε «Στοπ!» Η δράση σταματά και τα παιδιά συζητούν:
   α. Ποιο ανθρώπινο δικαίωμα καταπατείται;
   β. Πώς μπορούμε να αλλάξουμε την κατάσταση ως ανταπόκριση στην καταπάτηση και για προστασία του χαρακτήρα (ή των χαρακτήρων);

5. Ζητήστε από την ομάδα παρουσίασης να αυτοσχεδιάσει το τέλος της παράστασής τους, χρησιμοποιώντας μια ή περισσότερες καταλήξεις της ιστορίας, που προτάθηκαν κατά τη συζήτηση.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας στην ομάδα ερωτήσεις όπως:
   α. Πώς αισθάνεστε για την παράστασή σας;
   β. Πώς επέλεξε η ομάδα σας αυτή την ιστορία για την παράσταση;
   γ. Πώς συνεργαστήκατε ως ομάδα;
   δ. Ποια μέθοδο επιλέξατε για την επιλογή της ιστορίας; Στην ανάθεση ρόλων;
   ε. Πώς αισθανθήκατε παίζοντας το ρόλο σας;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Έχετε ποτέ βιώσει ή παρατηρήσει καταστάσεις όπως αυτές των παρουσιάσεων;
   β. Ποια είναι η σύνδεση ανάμεσα σε αυτές τις ιστορίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα; Υπήρξε οποιαδήποτε καταπάτηση δικαιωμάτων; Υπήρξε υπεράσπιση ή απόλαυση κάποιου δικαιώματος;
   γ. Επιλύθηκε η καταπάτηση του δικαιώματος (ή των δικαιωμάτων) στην παρουσίαση; Πώς; Υπήρχαν άλλοι πιθανοί τρόποι επίλυσης των προβλημάτων;
   δ. Τι θα μπορούσατε να κάνετε στην πραγματική ζωή για να επιλύσετε ένα πρόβλημα αυτής της φύσης;

Εισηγήσεις για τη συνέχεια

- Οι ιστορίες και ειδικά οι απόπειρες εξεύρεσης λύσεων, πιθανόν να εγείρουν ερωτήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, για τα οποία τα παιδιά χρειάζονται και θέλουν περισσότερες πληροφορίες. Βοηθήστε τα να βρουν απαντήσεις στα ερωτήματά τους, ειδικά για τη ΣΔΠ. Εάν είναι δυνατό, καλέστε ομιλητές από σχετικούς οργανισμούς για να μιλήσουν για τη δουλειά τους και να προτείνουν τρόπους με τους οποίους τα παιδιά μπορούν να τη στηρίξουν.

Ιδέες για δράση

Ανεβάστε τις παραστάσεις για άλλα παιδιά, γονείς, ή άλλα μέλη της κοινότητας. Ζητήστε από τα παιδιά να εξηγήσουν στο κοινό το περιεχόμενο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις παραστάσεις τους και την καταπάτηση που απεικονίζουν.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Αντί να είναι γενικής φύσης, τα θέματα των ιστοριών μπορούν να επικεντρωθούν σε ένα συγκεκριμένο πρόβλημα με το οποίο καταπιάνεται η ομάδα (λ.χ. εκφοβισμός, διάκριση φύλων, ή λεκτική προσβολή).
- Ο συντονιστής πρέπει να γνωρίζει τα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που παρουσιάζονται στις ιστορίες, ούτως ώστε να είναι σε θέση να βοηθήσει τα παιδιά να κάνουν τη σύνδεση μεταξύ της ιστορίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Ο συντονιστής δεν πρέπει να παρεμβαίνει στη δουλειά της ομάδας, εκτός κι αν η ομάδα αντιμετωπίζει δυσκολίες στη δημιουργία μιας παρουσίασης από μια ιστορία.
- Τα πιο μικρά παιδιά πιθανόν να χρειαστούν βοήθεια στην αναζήτηση κατάλληλων λύσεων. Όπου προσφέρονται γενικές λύσεις, τα παιδιά μπορεί να χρειαστούν βοήθεια να αποφασίσουν ποια να επιλέξουν. Βοηθήστε τα να ζυγίσουν τα πλεονεκτήματα της κάθε λύσης και εάν το επιθυμούν, μπορούν να παρουσιάσουν διάφορες καταλήξεις της ιστορίας.

- Αν τα παιδιά επιλέξουν ένα μεγάλο έργο όπως ένα μυθιστόρημα ή μια ταινία, βοηθήστε τα να επιλέξουν μια σκηνή για να την παρουσιάσουν.
- Αυτή η δραστηριότητα θα μπορούσε εύκολα να διαρκέσει δυο με τρεις μέρες.
- Αν δε διαθέτετε ένα κουκλοθέατρο, χρησιμοποιήστε μια μεγάλη κουβέρτα, πίσω από την οποία τα παιδιά μπορούν να καθίσουν για να παρουσιάσουν το θεατρικό τους.
- Οι μαριονέτες μπορούν να φτιαχτούν με διάφορους τρόπους: χρησιμοποιήστε διαθέσιμες κούκλες, μαριονέτες ή φιγούρες διαφόρων χαρακτήρων – διακοσμήστε κάλτσες – κολλήστε αποκόμματα από χαρτί πάνω σε ξυλάκια – διακοσμήστε κουτιά από χαρτομάντιλα ή χάρτινα ποτηράκια. Μην αφιερώσετε πολύ χρόνο στο φτιάξιμο των μαριονέτων. Το σημαντικό είναι η παρουσίαση.
- Προτεινόμενα κλασικά παραμύθια: Σταχτοπούτα, Πήτερ Παν, Χάνσελ και Γκρέτελ, Τα Τρία Αρκουδάκια, Η Κοκκινοσκουφίτσα, Το Άσχημο Παπάκι.
- Προτεινόμενες ιστορίες από άλλες δραστηριότητες του COMPASITO: «ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ», σ. 112 , «ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ», σ. 127, «ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΟ...», σ. 136, «ΖΑΜΠΝΤΕΡΦΙΛΙΟ», σ. 212.

Προσαρμογές

- Με τα μεγαλύτερα σε ηλικία παιδιά, ενθαρρύνετε τη δημιουργία ιστοριών που περιλαμβάνουν θέματα τα οποία βασίζονται στις προσωπικές εμπειρίες των παιδιών, ή προβλήματα που αναφέρθηκε στην ομάδα (λ.χ. εκφοβισμός, διάκριση, βία, ή διαχείριση συγκρούσεων).
- Ζητήστε από τα παιδιά να αλλάξουν μερικά χαρακτηριστικά μιας οικείας ιστορίας (λ.χ. να κάνουν το λύκο στην «Κοκκινοσκουφίτσα» το θύμα ενός κουτσομπολιού – να αντιστρέψουν ρόλους των φύλων, όπως στη δραστηριότητα «ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΟ...», σ. 136.

Περαιτέρω πληροφορίες

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί επίσης να γίνει με τις οικογένειες στο σπίτι.

22. Βάζω τα δικαιώματα στο χάρτη

ΠΟΥ ΞΕΚΙΝΟΥΝ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ;
... ΣΕ ΜΙΚΡΑ ΜΕΡΗ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ!

ΘΕΜΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ	Επίπεδο 2-3
ΗΛΙΚΙΑ	8 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά – διάφορες μέρες
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	2-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Σχεδίαση, ανάλυση, συζήτηση
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά δουλεύουν μαζί για να δημιουργήσουν ένα χάρτη της κοινότητάς τους και να αναγνωρίσουν τα δικαιώματα που σχετίζονται με το κατεστημένο
ΣΤΟΧΟΙ	• Να εξοικειωθούμε με τα ανθρώπινα δικαιώματα • Να συσχετίσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα με μέρη από την καθημερινότητα των παιδιών • Να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να αποτιμήσουν το κλίμα γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα εντός της κοινότητας.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Για παιδιά μικρής ηλικίας: ετοιμάστε περιγράμματα του χάρτη

ΥΛΙΚΑ	• Υλικά σχεδίασης, χαρτί σχεδίασης • Αντίγραφα της φιλικής για τα παιδιά εκδοχής της ΟΔΔΑ.

Οδηγίες

1. Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και δώστε τους χαρτί και υλικά σχεδίασης. Ζητήστε τους να σχεδιάσουν ένα χάρτη της δικής τους γειτονιάς (ή πόλης, σε περιπτώσεις μικρών κοινοτήτων). Θα πρέπει να συμπεριλάβουν σπίτια, σημαντικά δημόσια κτίρια (λ.χ. πάρκα, ταχυδρομείο, δημαρχείο, σχολεία, μέρη λατρείας) και δημόσιες υπηρεσίες (λ.χ. νοσοκομεία, πυροσβεστική, αστυνομικό τμήμα) και οποιαδήποτε άλλα σημαντικά για την κοινότητα σημεία (λ.χ. μπακάλικα, κοιμητήριο, κινηματογράφους, φαρμακείο κ.λπ.).

2. Όταν ολοκληρωθούν οι χάρτες, ζητήστε από τα παιδιά να αναλύσουν τους χάρτες τους από άποψη ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ποια ανθρώπινα δικαιώματα σχετίζονται με διάφορα μέρη στους χάρτες τους; Για παράδειγμα, ένα μέρος λατρείας με την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας – το σχολείο με το δικαίωμα στην εκπαίδευση – το ταχυδρομείο με το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την ελευθερία έκφρασης , η βιβλιοθήκη ή μια καφετέρια με Διαδίκτυο με το δικαίωμα στην πληροφόρηση. Καθώς θα αναγνωρίζουν αυτά τα δικαιώματα, θα πρέπει να αναζητήσουν το σχετικό άρθρο (ή άρθρα) στην ΟΔΔΑ και να καταγράψουν τον αριθμό του άρθρου (ή των άρθρων) δίπλα από την τοποθεσία στο χάρτη.

3. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να παρουσιάσει το χάρτη της σε ολόκληρη την τάξη και να συνοψίσει την ανάλυσή τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα που ασκούνται στην κοινότητα.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Δυσκολευθήκατε να σχεδιάσετε το χάρτη της γειτονιάς σας;
   β. Μάθατε κάτι καινούριο για τη γειτονιά σας;
   γ. Εκπλαγήκατε με την ανακάλυψη ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη γειτονιά σας;
   δ. Σε ποια σημεία διέφερε ο δικός σας χάρτης από τους άλλους;

2. Σχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Μήπως κάποια σημεία στο χάρτη σας παρουσίασαν υψηλή συγκέντρωση δικαιωμάτων; Πώς το εξηγείτε αυτό;
   β. Μήπως κάποια σημεία σχετίζονται λίγο έως καθόλου με οποιαδήποτε δικαιώματα; Πώς το εξηγείτε αυτό;
   γ. Υπάρχουν οποιαδήποτε άρθρα στην ΟΔΔΑ τα οποία τυγχάνουν ειδικής εφαρμογής σε αυτή την κοινότητα; Πώς μπορεί να εξηγηθεί αυτό;
   δ. Υπάρχουν οποιαδήποτε άρθρα στην ΟΔΔΑ τα οποία δε συμπεριέλαβε καμιά ομάδα στο χάρτη της; Πώς μπορεί να εξηγηθεί αυτό;
   ε. Υπάρχουν οποιαδήποτε σημεία σε αυτή την κοινότητα στα οποία καταπατούνται τα δικαιώματα των ανθρώπων;
   ζ. Υπάρχουν οποιαδήποτε άτομα σε αυτή την κοινότητα των οποίων τα δικαιώματα καταπατούνται;
   η. Τι συμβαίνει σε αυτή την κοινότητα όταν καταπατούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα κάποιου;
   θ. Υπάρχουν οποιαδήποτε μέρη σε αυτή τη κοινότητα όπου οι άνθρωποι αναλαμβάνουν δράση για να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα ή για να αποφύγουν πιθανές καταπατήσεις;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Χρησιμοποιήστε τους χάρτες σας για να κάνετε έναν περίπατο στη γειτονιά και να παρατηρήσετε την εφαρμογή των δικαιωμάτων.
- Η δραστηριότητα «ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ COMPASITO», σ. 103 , επίσης ζητά από τα παιδιά να αποτιμήσουν την κοινότητα τους μέσα από το φακό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ιδέες για δράση

Καλέστε έναν κοινωνικό λειτουργό από τη γειτονιά, έναν επί μεγάλο χρονικό διάστημα κάτοικο ή ντόπιο ακτιβιστή για να μιλήσουν στην ομάδα για το πώς βλέπουν τη γειτονιά, πώς αυτή αλλάζει και τι χρειάζεται να γίνει για να την καταστήσουν ένα καλύτερο

μέρος για να ζει κανείς. Βοηθήστε τα παιδιά να εξερευνήσουν το πώς μπορούν να συνεισφέρουν σε αυτή την αλλαγή.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Αυτή η δραστηριότητα υποθέτει πως τα παιδιά είναι ήδη ως ένα βαθμό εξοικειωμέ να με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα βοηθά να τοποθετήσουν τη θεωρητική γνώση σε ένα γνωστό περιεχόμενο. Ωστόσο, τα παιδιά πιθανώς να χρειάζονται ακόμα κάποια βοήθεια στη σύνδεση των τοποθεσιών της καθημερινότητάς τους με τα δικαιώματα: λ.χ. το μπακάλικο με το δικαίωμα στην υγεία ή ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής.
- Αυτή η δραστηριότητα φέρει ένα ιδιαίτερα θετικό μήνυμα: απολαμβάνουμε τα δικαιώματά μας κάθε μέρα στην ίδια τη γειτονιά μας. Ίσως θελήσετε να συζητήσετε την παρουσία καταπατήσεων δικαιωμάτων κάποια άλλη μέρα, για να επιτρέψετε την αφομοίωση της θετικής επίδρασης.
- Μερικά παιδιά μικρής ηλικίας πιθανόν να διαθέτουν μικρή εμπειρία με το διάβασμα ενός χάρτη και πιθανόν να χρειάζονται κάποιο χρόνο για να αφομοιώσουν τη διαδικασία. Ίσως θελήσετε να ξεκινήσετε χαρτογραφώντας το δωμάτιο, την παιδική χαρά ή το κτίριο στο οποίο συναντάτε τα παιδιά.

Παραλλαγές:

- Εκτελέστε το κάθε μέρος της δραστηριότητας σε διαφορετική μέρα, δίνοντας στα παιδιά το χρόνο να εξοικειωθούν με το διάβασμα του χάρτη και να αναλογιστούν τη δόμηση της γειτονιάς.
- Αναθέστε σε κάθε ομάδα ένα συγκεκριμένο θέμα δικαιωμάτων για να αναλογιστεί κατά τη σχεδίαση του χάρτη.
- Χρησιμοποιήστε τη ΣΔΠ αντί την ΟΔΔΑ για την παρούσα δραστηριότητα.
- Επικεντρωθείτε σε ένα συγκεκριμένο τομέα ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως η ελευθερία από τη βία ή ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής και δείτε πως εκφράζεται ο συγκεκριμένος τομέας δικαιωμάτων στο χάρτη.

Προσαρμογές για παιδιά μικρής ηλικίας:

- Δουλέψτε σε μια περιοχή την οποία γνωρίζουν τα παιδιά, όπως ο περίγυρος του σχολείου ή του σπιτιού τους. Όσο πιο μικρά σε ηλικία είναι τα παιδιά τόσο πιο μικρή θα πρέπει να είναι και η χαρτογραφημένη περιοχή.
- Δημιουργήστε ένα τρισδιάστατο χάρτη χρησιμοποιώντας χαρτόνια, κουτιά και υλικά τέχνης.
- Για να κερδίσετε χρόνο και να δώσετε έμφαση στη διαδικασία δημιουργίας του χάρτη, δώστε στα παιδιά έναν έτοιμο χάρτη ή μια εναέρια φωτογραφία της περιοχής, την οποία θα μπορέσουν να συμπληρώσουν και να περιγράψουν. Κοντινά πλάνα εναέριων λήψεων των πλείστων περιοχών στην Ευρώπη είναι διαθέσιμα στο Google Earth: http://earth.google.com/download-earth.html
- Παραβλέψετε το 2ο βήμα, όπου τα άρθρα της ΟΔΔΑ εναρμονίζονται με το δικαίωμα.

Προσαρμογές για παιδιά πιο μεγάλης ηλικίας:

- Σχεδιάστε τους χάρτες βάσει κλίμακας.
- Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα μια διαφορετική περιοχή του ίδιου χάρτη για ανάλυση.
- Κατά την ανάλυση, θέστε ερωτήσεις για το κατά πόσο τα δικαιώματα που έχουν σημειώσει είναι αστικά και πολιτικά δικαιώματα, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα. Μήπως κάποιος τομέας δικαιωμάτων υπερίσχυσε άλλων στο χάρτη; Μήπως ένας τομέας δικαιωμάτων υπερίσχυσε σε συγκεκριμένες περιοχές (λ.χ. περισσότερα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα σχετίζονται με το δικαστήριο, το δημαρχείο ή την αστυνομία);

23. Δικαιώματα του κουνελιού

ΕΧΟΥΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑ, ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ!

ΘΕΜΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΑ	8 – 10 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	30 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	5-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Φαντασία, ανταλλαγή ιδεών, συζήτηση
ΣΤΟΧΟΙ	• Να κάνουμε εισαγωγή στην ΣΔΠ. • Να δείξουμε στα παιδιά πως ενστικτωδώς γνωρίζουν τα δικαιώματα των παιδιών • Να συνδέσουν τις ανθρώπινες ανάγκες με τα ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά φαντάζονται τη φροντίδα που χρειάζεται ένα κατοικίδιο κουνέλι και το επεκτείνουν στις ανάγκες των παιδιών και το δικαίωμά τους στην επιβίωση και την ανάπτυξη
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Φτιάξτε ένα διάγραμμα, ή αντίγραφα της ΣΔΠ
ΥΛΙΚΑ	• Χαρτί σχεδίασης και μαρκαδόρους • Ένα διάγραμμα και ένα αντίγραφο της ΣΔΠ

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τα παιδιά να φανταστούν πως έχουν να φροντίσουν ένα κατοικίδιο κουνέλι και πως πρέπει να το ονομάσουν. Πρέπει να σκεφτούν όλα τα πράγματα που χρειάζεται για να είναι ευτυχισμένο, ασφαλές και υγιές. Ρωτήστε, «Ποια είναι όλα όσα χρειάζεται ένα κουνέλι;» Πιθανόν θα εισηγηθούν πράγματα όπως ένα κλουβί, άχυρο, τροφή, νερό, άσκηση, προσοχή, αγάπη ή ίσως έναν άλλο κουνέλι για συντροφιά. Γράψτε «ΚΟΥΝΕΛΙ» (ή το όνομά του) στην κορυφή της αριστερής στήλης σε ένα διάγραμμα όπως το παρακάτω και καταγράψτε τις εισηγήσεις των παιδιών.

2. Μετά ρωτήστε «Ποιος είναι υπεύθυνος για τη διασφάλιση πως το κουνέλι λαμβάνει όλα όσα χρειάζεται;» Σημειώστε τις απαντήσεις των παιδιών, οι οποίες πιθανόν να είναι πως υπεύθυνα είναι αυτά ή ο οποιοσδήποτε ιδιοκτήτης του κουνελιού.

3. Επιβεβαιώστε τα πράγματα που χρειάζεται ένα κουνέλι για να επιβιώσει και να αναπτυχθεί όπως τροφή, νερό και ένα κλουβί. Μετά θέστε ερωτήσεις όπως:
   α. Αν το κουνέλι πραγματικά χρειάζεται αυτά τα πράγματα για να επιβιώσει, τότε το κουνέλι θα πρέπει να έχει δικαίωμα σε αυτά;
   β. Ποιος είναι υπεύθυνος για τη διασφάλιση πώς το κουνέλι απολαμβάνει τα δικαιώματά του σε αυτά τα πράγματα;

4. Μετά γράψτε «ΠΑΙΔΙΑ» στην κορυφή της δεξιάς στήλης και ζητήστε από την ομάδα να ανταλλάξει ιδέες: «Ποια είναι τα πράγματα που χρειάζονται τα παιδιά για να αναπτυχθούν και να έχουν μιαν ευτυχισμένη, ασφαλή και υγιή ζωή;» Καταγράψτε τις απαντήσεις των παιδιών, βοηθώντας στην κατάληξή τους σε απαντήσεις όπως σπίτι, φαγητό, νερό, οικογένεια, φίλους, παιγνίδια, μόρφωση, αγάπη και προσοχή.

5. Ρωτήστε, «Ποιος είναι υπεύθυνος για τη διασφάλιση πως τα παιδιά λαμβάνουν όλα τα πράγματα που χρειάζονται για να είναι ευτυχισμένα, ασφαλή και υγιή;» Ενθαρρύνετε απαντήσεις όπως ενήλικες, γονείς, οικογένεια και φροντιστές.

6. Θέστε ερωτήσεις όπως οι παρακάτω για να επεκτείνετε το φάσμα των δικαιωμάτων των παιδιών, προσθέτοντας ανάγκες στον πίνακα:
   α. Τι χρειάζονται τα παιδιά για να είναι προστατευμένα, για να επιβιώσουν, να αναπτυχθούν και να συμμετέχουν;
   β. Αν τα παιδιά χρειάζονται αυτά τα πράγματα τότε θα πρέπει να έχουν δικαίωμα σε αυτά;
   γ. Ποιος είναι υπεύθυνος για τη διασφάλιση πως τα παιδιά απολαμβάνουν αυτά τα δικαιώματα;

7. Ρωτήστε την ομάδα αν έχουν ακούσει ποτέ για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ). Δώστε τους αντίγραφα της φιλικής για τα παιδιά έκδοσης ή χρησιμοποιήστε τη σχετική αφίσα. Εξηγήστε πως αυτό το έγγραφο δηλώνει τα πράγματα στα οποίο έχει δικαίωμα το κάθε παιδί στον κόσμο.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Καλέστε τα παιδιά να συγκρίνουν τον κατάλογό τους στον πίνακα με αυτή της ΣΔΠ. Τονίστε πως έχουν δημιουργήσει τον κατάλογο με δικαιώματα του παιδιού. Θέστε ερωτήσεις όπως:
   α. Ποιες ανάγκες καταγράψατε οι οποίες συμπεριλαμβάνονται και στη ΣΔΠ; Σημειώστε τις στον πίνακα με ένα αστέρι.
   β. Γιατί, κατά την άποψή σας, μπορέσατε να σκεφτείτε τόσα πολλά από τα δικαιώματα μόνοι σας;

2. Τονίστε πως η ομάδα γνώριζε εξαρχής τι χρειάζονται τα παιδιά για να αναπτυχθούν και να μεγαλώσουν, χωρίς να τους πουν οι ενήλικες οτιδήποτε. Είναι ειδικοί της δικής τους ζωής! Εξηγήστε πως η ΣΔΠ υπάρχει για να υποστηρίζει τα δικαιώματα των παιδιών, για να τα προστατεύει, να τα φροντίζει και να διασφαλίζει πως μπορούν να συμμετέχουν στον κόσμο που τα περιβάλλει.

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Πρόκειται για μια εξαιρετική εισαγωγή στα δικαιώματα των παιδιών και προβάλλει μια δυνατή σύνδεση ανάμεσα στις ανάγκες και τα δικαιώματα. Οδηγεί απευθείας σε άλλες δραστηριότητες που εξερευνούν περισσότερο τα δικαιώματα του παιδιού, όπως το «ΓΑΪΤΑΝΑΚΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ», σ. 159

Συμβουλές για το συντονιστή

- Καθώς η δραστηριότητα δεν απαιτεί ικανότητα ανάγνωσης, μπορεί να γίνει με πολύ μικρά σε ηλικία παιδιά. Ωστόσο, χρειάζεται να αποκτήσουν μια ιδέα για την έννοια της λέξης «δικαίωμα», με απλούς όρους. Μπορείτε να τους παρέχετε την εισαγωγή στη ΣΔΠ αργότερα.
- Μπορείτε να αντικαταστήσετε το «κουνέλι» με οποιοδήποτε άλλο κατοικίδιο ζώο.
- Προσαρμογές: Αν είναι κατάλληλο για την ομάδα, μπορείτε να ολοκληρώστε διαβάζοντας τη φιλική προς τα παιδιά έκδοση της ΣΔΠ, διαβάζοντας το κάθε παιδί ένα διαφορετικό άρθρο.
- Προσαρμογή για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας: όταν θα συγκρίνεται τον κατάλογο των παιδιών με την ΣΔΠ, προκαλέστε συζήτηση για το τι έχουν παραλείψει, θέτοντας ερωτήσεις όπως:
  - Μήπως υπάρχουν ανάγκες και δικαιώματα της ΣΔΠ τα οποία δεν έχετε καταγράψει στη λίστα σας;
  - Γιατί, κατά την άποψή σας, συμπεριλαμβάνονται στη ΣΔΠ;
  - Γιατί, πιστεύετε πως σκεφτήκατε αυτές τις ανάγκες και δικαιώματα;

Δείγμα Πίνακα

ΚΟΥΝΕΛΙ	ΠΑΙΔΙΑ

24. Κόκκινος συναγερμός

ΕΙΝΑΙ ΜΙΣΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΙΟ ΚΑΛΟ ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ;

ΘΕΜΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΑ	8 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά (λιγότερο για μεγαλύτερη ομάδα)
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	Τουλάχιστον 10+ παιδιά και 3 συντονιστές
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Υπαίθριο ομαδικό παιγνίδι
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά προσπαθούν να βρουν το χαμένο μισό ενός δικαιώματος πριν κλαπεί
ΣΤΟΧΟΙ	• Να προωθήσουμε της δυναμικές της ομάδας. • Να δημιουργήσουμε ευκαιρίες συζήτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Μελετήστε με προσοχή τις οδηγίες του παιγνιδιού και τις κάρτες ρόλων, για να κατανοήσετε πως λειτουργεί η δραστηριότητα. Πρόκειται για ένα περίπλοκο παιγνίδι με περίπλοκους ρόλους για όλους τους παίκτες. Σημειώστε πως αυτή η δραστηριότητα απαιτεί ένα αριθμό συντονιστών: δέκα παιδιά απαιτούν τουλάχιστον 3 συντονιστές (ένα συντονιστή, ένα κεντρικό σημείο και 1 κυνηγό) καθώς και 2 Υπεύθυνους για τις Κάρτες, τους οποίους μπορούν να καλύψουν και τα παιδιά. • Φτιάξτε αντίγραφα των καρτών με τους ρόλους για τους συντονιστές και τα παιδιά που θα παίξουν οποιοδήποτε ρόλο. • Ενημερώστε τους συντονιστές και τα παιδιά που θα παίξουν ρόλους. • Δημιουργήστε αντίγραφα των 10 Καρτών Δικαιωμάτων σε διαφορετικά κομμάτια χρωματιστού χαρτιού, ώστε να έχετε σύνολο 50 κάρτες, που θα χρειαστούν για μια ομάδα 10-15 παιδιών. Για κάθε 5 επιπρόσθετα παιδιά, προσθέστε ακόμη ένα χρώμα (λ.χ. για 25 παιδιά χρειάζεστε 70 κάρτες σε 7 χρώματα). • Κόψτε τις Κάρτες Δικαιωμάτων σε λωρίδες με ξεχωριστά δικαιώματα. • Κόψτε τις Κάρτες Δικαιωμάτων στα δυο. Χωρίστε τις μοιρασμένες κάρτες σε δυο στοίβες. Δώστε μια στοίβα στο κεντρικό σημείο και χωρίστε την άλλη στην τύχη ανάμεσα στους Υπεύθυνους για τις Κάρτες. • Επιλέξτε την τοποθεσία του παιγνιδιού και καθορίστε τα όρια της περιοχής παιχνιδιού. Εγκαταστήστε σημεία για το Κεντρικό Σημείο και τους Υπεύθυνους για τις Κάρτες.

ΥΛΙΚΑ	• 50 – 70 λωρίδες των Καρτών Δικαιωμάτων χωρισμένες στη μέση σε αντίγραφα διαφορετικών χρωμάτων. • Ψαλίδια • Κολλητική ταινία για να κολληθούν οι κάρτες μαζί • Χρωματιστές πινέζες ή κολλητική ταινία για να συναρμολογηθούν οι ολο κληρωμένες Κάρτες Δικαιωμάτων • Μια σφυρίχτρα για τη σηματοδότηση της «εποχής κυνηγιού» και της ολοκλήρωσης του παιγνιδιού • Προτείνεται: κιβώτιο πρώτων βοηθειών, εμφιαλωμένο νερό. • Σήματα, καπέλα ή συγκεκριμένο ρουχισμό για τους Κυνηγούς

Οδηγίες

1. Συγκεντρώστε τα παιδιά στο Κεντρικό Σημείο και παρουσιάστε τους τη δραστηριότητα: Έχει κηρυχθεί Κόκκινος Συναγερμός και τους ζητήθηκε να αναλάβουν δράση. Δέκα δικαιώματα των παιδιών έχουν εξαφανιστεί και φαίνεται πως χάθηκαν για πάντα. Ωστόσο, έχει επανακτηθεί το μισό των δέκα χαμένων δικαιωμάτων. Η πρόκληση είναι να βρουν τα χαμένα μισά και να αποκαταστήσουν ολόκληρα τα δικαιώματα. Αν μπορέσουν να συλλέξουν όλες τις Κάρτες Δικαιωμάτων σε ένα προκαθορισμένο χρονικό διάστημα κερδίζουν τους Κυνηγούς, οι οποίοι θέτουν σε κίνδυνο τα Δικαιώματα των Παιδιών.

2. Προκαθορίστε τη διάρκεια του παιχνιδιού (30 λεπτά για μια μικρή ομάδα -20 λεπτά για ομάδες των είκοσι ή περισσοτέρων). Εξηγήστε τους όρους του παιχνιδιού και συμφωνήστε σε ένα ακουστικό σήμα ως ένδειξη της εκκίνησης και της ολοκλήρωσης του παιχνιδιού. Εξηγήστε πως δε θα συμμετάσχετε στο παιχνίδι και πως θα βεβαιώνεστε πως όλοι είναι ασφαλείς και ακολουθούν τους κανόνες.

3. Ο συντονιστής που παίζει το Κεντρικό Σημείο δίνει σε κάθε παιδί μισή κάρτα και κρατά τις υπόλοιπες. Εξηγήστε στα παιδιά πως ο στόχος του παιχνιδιού είναι να βρουν το άλλο μισό της κάρτας τους, για να συνθέσουν μια ολοκληρωμένη Κάρτα Δικαιωμάτων. Οι άλλες μισές κάρτες μπορούν να συλλεχθούν από τους Υπεύθυνους για τις Κάρτες. Πρέπει να ταιριάζουν τόσο στον αριθμό του δικαιώματος όσο και στο χρώμα της κάρτας.

4. Όταν πάρουν στην κατοχή τους και τα δυο μισά της κάρτας, θα πρέπει να την παραδώσουν στο Κεντρικό Σημείο.

5. Παρουσιάστε και εξηγήστε το ρόλο του Κεντρικού Σημείου στα παιδιά:
   α. Η δραστηριότητα ξεκινά και ολοκληρώνεται στο Κεντρικό Σημείο.
   β. Όταν έχετε και τα δυο μισά μιας Κάρτας Δικαιωμάτων, φέρτε τα στο Κεντρικό Σημείο. Το άτομο εκεί θα κολλήσει μαζί τα δυο μισά και θα κρεμάσει την ολοκληρωμένη Κάρτα Δικαιωμάτων.
   γ. Θα σας προσφερθεί η επιλογή μιας άλλης κάρτας.

6. Παρουσιάστε και εξηγήστε το ρόλο των Υπεύθυνων για τις Κάρτες στα παιδιά:
   α. Οι Υπεύθυνοι για τις Κάρτες έχουν τα χαμένα μισά των καρτών.
   β. Θα βρίσκονται σε διαφορετικά σημεία της περιοχής του παιχνιδιού, όπου οι παίκτες θα μπορούν να τους βρουν. Οι πλείστοι Υπεύθυνοι για τις Κάρτες μένουν στο ίδιο σημείο – ωστόσο, τουλάχιστον ένας από αυτούς θα περπατά τριγύρω.
   γ. Θα πάτε σε ένα Υπεύθυνο για τις Κάρτες και θα του δείξετε τη μισή σας κάρτα. Αν ο Υπεύθυνος για τις Κάρτες έχει το άλλο μισό της κάρτας σας, θα σας το δώσει. Έπειτα, θα πάρετε την ολοκληρωμένη κάρτα στο Κεντρικό Σημείο, πάρτε ένα άλλο μισό και ξεκινήστε από την αρχή.
   δ. Αν ο Υπεύθυνος για τις Κάρτες δεν έχει το άλλο μισό της κάρτας σας, πρέπει να πάτε σε έναν άλλο Υπεύθυνο για τις Κάρτες.
   ε. Κατά τις Περιόδους Κυνηγιού το μόνο ασφαλές μέρος είναι κοντά στους Υπεύθυνους για τις Κάρτες. Αν μπορείτε να αγγίξετε έναν Υπεύθυνο για τις Κάρτες, οι

Κυνηγοί δε μπορούν να σας πιάσουν. Οι Υπεύθυνοι για τις Κάρτες τώρα θα προχωρήσουν και θα λάβουν τις θέσεις τους.

7. Παρουσιάστε και εξηγήστε το ρόλο των Κυνηγών και το σύστημα των «περιόδων κυνηγιού»:
   α. Κατά τις περιόδους κυνηγιού, οι Κυνηγοί προσπαθούν να σας πιάσουν και να σας πάρουν τα δικαιώματά σας.
   β. Κάθε φορά που σας πιάνουν, οι Κυνηγοί κόβουν τη μισή σας κάρτα σε δυο κομμάτια. Σας δίνουν ένα από αυτά και κρατούν το άλλο για να το δώσουν στους Υπεύθυνους για τις Κάρτες. Αυτό σημαίνει πως κάθε φορά που σας πιάνουν, καθίσταται και πιο δύσκολη η συμπλήρωση της κάρτας σας, καθώς μοιράζεται σε μικρότερα κομμάτια.
   γ. Θα ξέρετε πως είναι περίοδος κυνηγιού όταν ακούσετε τον ήχο μιας σφυρίχτρας μια φορά. Όταν η περίοδος κυνηγιού ολοκληρωθεί, θα την ακούσετε δυο φορές.
   δ. Να θυμάστε: το μόνο μέρος όπου δε μπορούν να σας πιάσουν οι Κυνηγοί είναι κοντά σε ένα Υπεύθυνο για τις Κάρτες.

8. Ξεκινήστε το παιχνίδι. Τα παιδιά αρχίζουν να τρέχουν τριγύρω στην περιοχή του παιχνιδιού, αναζητώντας τους Υπεύθυνους για τις Κάρτες, ούτως ώστε να μπορέσουν να ολοκληρώσουν τη μισή κάρτα που έχουν στα χέρια τους .

9. Ολοκληρώστε το παιχνίδι όταν συμπληρωθούν όλες οι κάρτες ή όταν ολοκληρωθεί η χρονική διάρκεια.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Τι συνέβη στο παιχνίδι;
   β. Ποιες ήταν οι συναρπαστικότερες στιγμές;
   γ. Ακολουθήσατε μια συγκεκριμένη στρατηγική;
   δ. Αν παίζατε και πάλι το παιχνίδι, θα κάνατε οτιδήποτε διαφορετικά;
   ε. Ποια είναι η γνώμη σας γι' αυτή τη δραστηριότητα;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Όταν λέμε πως «Έχουμε το δικαίωμα να...», τι σημαίνει;
   β. Πιστεύετε πως αυτά τα Δικαιώματα είναι «οικουμενικά»; Τυγχάνουν σεβασμού σε όλο τον κόσμο;
   γ. Στην πραγματική ζωή, ποια θα ήταν οι «κυνηγοί» και οι «υπεύθυνοι για τις κάρτες»;
   δ. Τι μπορούμε να κάνουμε στην καθημερινή μας ζωή για να διασφαλίσουμε πως όλοι απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Η δραστηριότητα «ΓΑΪΤΑΝΑΚΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ», σ. 159 , εστιάζει στα ίδια δέκα δικαι ώμα-τα και τα συνδέει με το φύλο. Πρόκειται για μια ήρεμη και δημιουργική δραστηριότητα.
- Οι δραστηριότητες «ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ;» σ. 132 , και «ΣΑΛΠΑΡΟΝΤΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΧΩΡΑ» σ. 164, ζητούν από τα παιδιά να ιεραρχήσουν τα δικαιώματα, τονίζοντας τη σημαντικότητα της εφαρμογής όλου του φάσματος των δικαιωμάτων.

Ιδέες για δράση

Συζητήστε με τα παιδιά σχετικά με το ποια δικαιώματα έχουν στην καθημερινή τους ζωή και να αποφασίσουν τη λήψη δράσης για την προώθησή τους στη δική τους κοινότητα.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Σημειώστε πως αυτή η δραστηριότητα απαιτεί έναn αριθμό συντονιστών. Τουλάχιστον ένας εκ των συντονιστών πρέπει να βρίσκεται εκτός παιχνιδιού, για να συντονίζει. Οι Υπεύθυνοι για τις Κάρτες μπορούν να είναι συντονιστές ή παιδιά, το Κεντρικό Σημείο και οι Κυνηγοί πρέπει να είναι μόνο συντονιστές. Όσο πιο πολλά παιδιά συμμετέχουν στο παιχνίδι, τόσο πιο πολλοί συντονιστές θα χρειαστούν για να διεξαχθεί το παιχνίδι ομαλά και με ασφάλεια.
  - Ελάχιστος αριθμός συντονιστών για μια μικρή ομάδα παιδιών: 3 συντονιστές (1 συντονιστής, 1 κεντρικό σημείο και 1 κυνηγός) καθώς και 2 Υπεύθυνοι για τις Κάρτες

- Ελάχιστος αριθμός για ομάδα μέχρι 20 παίκτες: 4 συντονιστές (1 συντονιστής, 1 κεντρικό σημείο και 2 κυνηγοί) και 3-4 Υπεύθυνοι για τις Κάρτες
- Ελάχιστος αριθμός για ομάδα μέχρι 25 παίκτες: 5 συντονιστές (1 συντονιστής, 1 κεντρικό σημείο και 3 κυνηγοί) και 4-5 Υπεύθυνοι για τις Κάρτες

- Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να γίνει καλύτερα σε ανοιχτό χώρο (λ.χ. παιδική χαρά, γήπεδο, πάρκο, δάσος). Μπορεί επίσης να προσαρμοστεί για μεγάλο εσωτερικό χώρο.
- Αν και η παρούσα δραστηριότητα είναι αρκετά ασφαλής, ένα κιβώτιο πρώτων βοηθειών και εμφιαλωμένο νερό προτείνονται πάντα για υπαίθρια παιχνίδια μακριά από το σχολείο σας ή το κέντρο.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΡΟΛΩΝ

ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ (1 συντονιστής)
Πρώτα, θα εξηγήσετε το παιχνίδι και θα καθορίσετε τους όρους. Επίσης, θα ξεκαθαρίσετε το σήμα για την ολοκλήρωση του παιγνιδιού ή για την περίπτωση έκτακτης ανάγκης, το οποίο θα διαφέρει από το σήμα για την «περίοδο κυνηγιού».
Βεβαιωθείτε πως τόσο τα παιδιά όσο και οι συντονιστές κατανοούν και διατηρούν τους ρόλους τους. Κατά τη δραστηριότητα, θα παρακολουθείτε για να διασφαλίσετε πως κανείς δεν παίζει σκληρά ή κάνει οτιδήποτε που θα μπορούσε να θέσει κάποιο παιδί σε κίνδυνο. Παρεμβείτε ή διακόψτε το παιχνίδι αν αυτό καταστεί αναγκαίο. Θα κρατάτε το κιβώτιο πρώτων βοηθειών και θα παρέχετε εμφιαλωμένο νερό σε όποιον το έχει ανάγκη.
Στο τέλος του παιγνιδιού, θα ολοκληρώσετε το παιγνίδι και θα αναλάβετε τον απολογισμό του.

ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ (1 συντονιστής)
Όπως υποδηλώνει και η ονομασία, πρόκειται για ένα κεντρικό, σταθερό σημείο. Η δραστηριότητα ξεκινά και ολοκληρώνεται εδώ.
Παρέχετε μισές κάρτες στα παιδιά και κρατάτε τα υπόλοιπα μισά των καρτών που δεν έχουν δοθεί στους παίκτες. Οι Υπεύθυνοι για τις Κάρτες κρατούν το άλλο μισό όλων των καρτών.

- Ένα παιδί που έχει και τα δυο μισά μιας Κάρτας Δικαιωμάτων θα τη φέρει σε εσάς. Μετά θα αφήσετε το παιδί να επιλέξει ένα νέο μισό από εσάς.
- Κολλήστε τα συμπληρωμένα μισά της Κάρτας Δικαιωμάτων μαζί. Κρεμάστε τις ολοκληρωμένες κάρτες σε ένα τοίχο ή δέντρο για να μπορούν τα παιδιά να βλέπουν εύκολα την πρόοδο του παιχνιδιού.
- Σημειώστε πως καθώς τα παιδιά θα ξεκινήσουν να επιλέγουν νέα μισά των καρτών, θα ξεκινήσουν να αναπτύσσουν τη δική τους στρατηγική για την ολοκλήρωση ολόκληρων σετ χρωμάτων, αντί να συμπληρώνουν τυχαία κάρτες. Ενθαρρύνετε τα, όμως μην ξεκινήσετε οι ίδιοι αυτήν τη στρατηγική.
- Καθώς τα παιδιά θα αποσύρονται από το παιχνίδι, ζητήστε τους να σας βοηθήσουν με τα καθήκοντα σας στο Κεντρικό Σημείο.

ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΑΡΤΕΣ (2+ παιδιά ή συντονιστές)
Μοιράστε μεταξύ σας ένα ολόκληρο σετ από μισές κάρτες.

- Βρείτε για τον εαυτό σας ένα σημείο στην περιοχή παιχνιδιού. Δεν πρέπει να κρύβεστε, όμως διασκορπιστείτε. Τα παιδιά θα πρέπει να μπορούν να σας βρουν.
- Όλοι, εκτός από ένα Υπεύθυνο για τις Κάρτες, παραμείνετε σε μια θέση. Ένας Υπεύθυνος για τις Κάρτες περπατά τριγύρω κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, επιτρέποντας του έτσι να παρατηρεί κι αυτός προσεκτικά την ομαλή διεξαγωγή του παιχνιδιού.
- Παίκτες θα έρθουν σε εσάς και θα σας δείξουν μισή κάρτα. Αν έχετε το άλλο μισό αυτής της κάρτας, δώστε το στον παίκτη.
- Κατά τις Περιόδους Κυνηγιού, υπάρχει μια ζώνη ασφάλειας γύρω σας, μέχρι το σημείο που φτάνουν τα χέρια σας. Εντός της ζώνης, οι Κυνηγοί δε μπορούν να πιάσουν τους παίκτες.
- Ακόμη κι αν δεν έχετε άλλα μισά καρτών να δώσετε, παραμείνετε στη θέση σας μέχρι το τελικό σφύριγμα που θα υποδείξει την ολοκλήρωση του παιχνιδιού. Μετά επιστρέψτε στο Κεντρικό Σημείο, συγκεντρώνοντας στο δρόμο σας τα παιδιά που μπορεί να μην άκουσαν αυτό το σφύριγμα.

ΚΥΝΗΓΟΙ (1+ συντονιστές)

- Ο ρόλος σας είναι να πιάνετε παίκτες και να τους παίρνετε τα δικαιώματα τους κατά τις περιόδους κυνηγιού. Κάθε φορά που καταφέρνετε να πιάσετε έναν παίκτη, μοιράστε τη μισή κάρτα του σε δυο μέρη. Δώστε το ένα σχισμένο κομμάτι πίσω στον παίκτη και το άλλο σε έναν από τους Υπεύθυνους για τις κάρτες. Αυτό σημαίνει πως καθίσταται πιο δύσκολο για τον παίκτη να συμπληρώσει αυτήν την κάρτα.
- Η περίοδος Κυνηγιού είναι μια πολύ συναρπαστική στιγμή για τα παιδιά. Κάντε την συχνά, για μικρά όμως διαστήματα. Φυσήξτε τη σφυρίχτρα ή παίξτε την κόρνα μια φορά όταν ξεκινά η περίοδος κυνηγιού – δυο φορές για να ανακοινώσετε την ολοκλήρωση της.
- Οι Κυνηγοί πρέπει να είναι όμοια ντυμένοι (λ.χ. με κάποιο σήμα, καπέλο, σακάκι ή φουλάρι) και ιδιαίτερα ορατοί. Κάντε διάφορους ήχους κατά την Περίοδο Κυνηγιού για να αυξήσετε τον ενθουσιασμό των παιδιών.
- Όταν «κυνηγάτε» παιδιά, το πιο σημαντικό είναι να διεγείρετε τον ενθουσιασμό τους, παρά το να τα πιάσετε. Αν πιάσετε πάρα πολλούς ή τους ίδιους παίκτες, τα παιδιά μπορεί να αποθαρρυνθούν.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Αφού φτιάξετε αντίγραφα των παρακάτω σε διαφορετικά χρωματισμένα χαρτιά, αποκόψτε το καθένα ξεχωριστά. Όταν κοπούν όλα τα δικαιώματα, κόψτε τα σε δυο μισά. Το κάθε δικαίωμα θα έχει τότε 2 μέρη, παρόμοια σε χρώμα και αριθμό. Αφού διαμοιράσετε το ένα μισό των καρτών στα παιδιά, τα υπόλοιπα δικαιώματα παραμένουν στο Κεντρικό Σημείο, ενώ τα άλλα μισά διαμοιράζονται στους Υπεύθυνους για τις Κάρτες. Για μια ομάδα 10-15 παιδιών αντιγράψτε τις παρακάτω Κάρτες Δικαιωμάτων σε 5 διαφορετικά χρώματα για ένα σύνολο 50 καρτών. Για κάθε 5 επιπρόσθετα παιδιά, προσθέστε ακόμη ένα χρώμα (λ.χ. για 25 παιδιά χρειάζεστε 70 κάρτες σε επτά χρώματα). Αν δυσκολευθείτε να φτιάξετε αντίγραφα, γράψτε τα χειρόγραφα.

1	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	1
2	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2
3	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ	3
4	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΓΝΙΔΙ ΣΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟ	4
5	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΧΕΙ ΕΝΑ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	5
6	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΠΙΛΕΓΕΙ ΤΗ ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΙΑ	6
7	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	7
8	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ	8
9	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΖΕΙ ΣΕ ΕΝΑ ΣΠΙΤΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ	9
10	ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΙΑΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΔΙΚΗΣ	10

25. Γαϊτανάκι δικαιωμάτων

ΕΙΜΑΙ ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΩ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΟΥ!

ΘΕΜΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, Ισότητα των φύλων
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΑ	10-13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	120-180 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	1-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Δημιουργική δραστηριότητα
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά κατασκευάζουν ένα γαϊτανάκι δικαιωμάτων (βλέπε παράδειγμα στο τέλος της δραστηριότητας) δείχνοντας τα σημαντικότερα για τα ίδια δικαιώματα
ΣΤΟΧΟΙ	• Να συζητήσουμε το περιεχόμενο και το νόημα βασικών δικαιωμάτων • Να ανακαλύψουμε ποια δικαιώματα τυγχάνουν σεβασμού στο δικό μας περιβάλλον • Να εξερευνήσουμε τις διαφορές των φύλων σε σχέση με τα δικαιώματα
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Εξασκηθείτε στη δημιουργία ενός γαϊτανιού για να βελτιώσετε τις τεχνικές • Έχετε διαθέσιμο ένα παράδειγμα γαϊτανιού για να δείξετε στα παιδιά τι εννοείτε • Καταγράψτε τη σύντομη εκδοχή των δέκα δικαιωμάτων σε ένα μαυροπίνακα. • Κόψτε φιγούρες ανθρώπων.
ΥΛΙΚΑ	• Λευκό χαρτόνι κομμένο σε ανθρώπινες μορφές • Υλικά χρωματίσματος (λ.χ. χρωματιστά μολύβια, μπογιές, μαρκαδόρους) • Μπλε, λευκές και κόκκινες χάρτινες λωρίδες, 3 για κάθε χρώμα ανά παιδί • Ένα μαυροπίνακα για καταγραφή δικαιωμάτων • Μικρά, ελαφριά ραβδάκια (ξύλινα, πλαστικά, ή μεταλλικά), μήκους 20 εκατοστών • Λεπτός σπάγκος • Κολλητική ταινία, γόμα ή συνδετήρα – χρωματιστές πινέζες ή μικρές καρφίτσες • Ψαλίδια • Προαιρετικό: περιοδικό για αποκόμματα εικόνων

Οδηγίες

1. Παρουσιάστε τη δραστηριότητα δείχνοντας στα παιδιά ένα παράδειγμα ενός γαϊτανιού και εξηγήστε τους ότι θα δημιουργήσουν ένα γαϊτανάκι ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλέπε απεικόνιση).

2. Ζητήστε από τα παιδιά να αφιερώσουν λίγα λεπτά σε ζευγάρια για να καταγράψουν όλα τα πράγματα που είναι σημαντικά γι' αυτά, στη ζωή τους (λ.χ. οικογένεια, φίλοι, φαγητό, σπίτι, σχολείο, παιχνίδι).

3. Δώστε σε κάθε παιδί μια κενή ανθρώπινη μορφή. Ζητήστε τους να γράψουν το όνομά τους στο πίσω μέρος και να χρωματίσουν το σχήμα, το οποίο θα συμβολίζει τον εαυτό τους.

4. Ξεκινήστε την επεξήγησή σας τονίζοντας ότι ο καθένας χρειάζεται όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και πως δε μπορούμε να επιλέγουμε από αυτά. Ωστόσο, για τα γαϊτανάκια τους, θα δείξουν τα δικαιώματα που προσωπικά θεωρούν ως τα σημαντικότερα. Μετά δώστε σε κάθε παιδί τρεις κόκκινες, τρεις μπλε και τρεις λευκές χάρτινες λωρίδες. Εξηγήστε πως το κόκκινο σημαίνει «σημαντικότερο», το μπλε «σημαντικό» και το λευκό «λιγότερο σημαντικό».

5. Δείξτε στα παιδιά τον πίνακα με τον κατάλογο των δικαιωμάτων. Μετά διαβάστε τη φιλική προς τα παιδιά έκδοση των δικαιωμάτων και συζητήστε το νόημα του κάθε άρθρου. Ρωτήστε τα παιδιά τι πιστεύουν πως σημαίνει το κάθε άρθρο και αποσπάστε συγκεκριμένα παραδείγματα για το κάθε δικαίωμα. Αφού ολοκληρώσετε, ζητήστε από τα παιδιά να μελετήσουν τη λίστα των δικαιωμάτων και να αποφασίσουν ποια είναι τα σημαντικότερα για τα ίδια και να τα καταγράψουν στις κόκκινες λωρίδες, μετά ζητήστε τους να γράψουν τα σημαντικά στις μπλε λωρίδες και τα λιγότερο σημαντικά στις λευκές. Εξηγήστε πως έστω κι εάν το κάθε παιδί διαθέτει όλα αυτά τα δικαιώματα, για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα πρέπει να επιλέξουν τα εννέα δικαιώματα που τα ίδια θεωρούν ως σημαντικότερα.

6. Αφού όλα τα παιδιά καταγράψουν τα εννέα δικαιώματα στις εννέα χρωματιστές χάρτινες λωρίδες τους, εξηγήστε τους πώς να φτιάξουν ένα γαϊτανάκι. Δείξτε πώς δημιουργείται ισορροπία στο γαϊτανάκι.

7. Κρεμάστε τα γαϊτανάκια σε ευδιάκριτα σημεία, για παράδειγμα, στο ταβάνι.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Όταν ετοιμαστούν όλα τα γαϊτανάκια, χρησιμοποιήστε τον παρακάτω πίνακα για να αναλύσετε την κατάταξη των δικαιωμάτων. Συζητήστε τα αποτελέσματα θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Ποια δικαιώματα φαίνεται να είναι τα σημαντικότερα για την ομάδα μας; Πώς το εξηγείτε αυτό;
   β. Ποια δικαιώματα φαίνεται να είναι τα λιγότερο σημαντικά για την ομάδα μας; Πώς το εξηγείτε αυτό;
   γ. Ποια δικαιώματα είναι τα σημαντικότερα για εσάς; Μήπως οι προσωπικές σας προτεραιότητες διαφέρουν από αυτές της ομάδας; Πώς το εξηγείτε αυτό;
   δ. Μήπως υπάρχει κάποια διαφορά ανάμεσα στις προτεραιότητες των αγοριών και των κοριτσιών; Πώς το εξηγείτε αυτό;
   ε. Μπορείτε να σκεφτείτε άλλες ομάδες που πιθανότατα να έχουν διαφορετικές προτεραιότητες από τις δικές σας (λ.χ. παιδιά με αναπηρίες, πρόσφυγες, εθνικές μειονότητες, ενήλικες);
   ζ. Τυγχάνουν όλα αυτά τα δικαιώματα σεβασμού στην κοινότητά μας;

2. Αναλύστε τη δραστηριότητα θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πώς νιώθετε γι' αυτή τη δραστηριότητα;
   β. Δυσκολευθήκατε να ιεραρχήσετε τα δικαιώματα;
   γ. Ποιο σημείο απολαύσατε περισσότερο; Γιατί;
   δ. Μήπως σας εξέπληξε κάτι;

3. Συνδέστε τη δραστηριότητα με τα γενικά ανθρώπινα δικαιώματα θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Τι είναι ένα δικαίωμα;
   β. Γιατί είναι σημαντικό να έχουμε όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα μας και όχι μόνο αυτά που είναι τα αγαπημένα μας;
   γ. Έχουν τα αγόρια και τα κορίτσια διαφορετικά δικαιώματα;
   δ. Μήπως έχουν οι ενήλικες διαφορετικά δικαιώματα;
   ε. Πιστεύετε πως όλα τα παιδιά στον κόσμο έχουν τα ίδια δικαιώματα; Γιατί ή γιατί όχι;
   ζ. Τι μπορούμε να κάνουμε για να διασφαλίσουμε πως όλα τα παιδιά στον κόσμο βιώνουν την ίδια πραγματικότητα;

Εισηγήσεις για συνέχεια
Η δραστηριότητα «ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ;» σ. 132, αναπτύσσει περαιτέρω την ιδέα της αλληλεξάρτησης των δικαιωμάτων.

Ιδέες για δράση
- Επικοινωνήστε με οργανισμούς που εργάζονται για τα πιο δημοφιλή για την ομάδα δικαιώματα και εξερευνήστε τρόπους να συμμετέχετε στις δραστηριότητές τους.
- Τα παιδιά πιθανότατα να κατατάξουν μερικά δικαιώματα ως λιγότερο σημαντικά καθώς δεν είναι εξοικειωμένα με αυτά. Μάθετε περισσότερα για μερικά από αυτά τα δικαιώματα και εξερευνήστε γιατί είναι σημαντικά για την κοινότητά σας.
- Εκθέστε σε κάποιο δημόσιο χώρο τα γαϊτανάκια μαζί με τις επεξηγήσεις που κατέγραψαν τα παιδιά για τα σημαντικότερα για τα ίδια δικαιώματα (λ.χ. βιβλιοθήκη, ταχυδρομείο, διάδρομοι σχολείου). Χρησιμοποιήστε την έκθεση για να γιορτάσετε την Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 10 Δεκεμβρίου ή κάποια άλλη γιορτή (βλέπε τη δραστηριότητα «ΕΝΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ» σ. 71).

Συμβουλές για το συντονιστή
- Τονίστε πως ούτε εμείς, ούτε η κυβέρνησή μας μπορεί να επιλέξει και να διαλέξει ανθρώπινα δικαιώματα. Όλοι χρειαζόμαστε όλα τα δικαιώματα μας, συνεχώς! Διευκρινίστε πως το μόνο που ζητά αυτή η άσκηση από τα παιδιά, είναι το να κατατάξουν τα δικαιώματα που είναι σημαντικότερα για τα ίδια σε προσωπικό επίπεδο. Δώστε ιδιαίτερη έμφαση σε αυτή την ιδέα της συσχέτισης των δικαιωμάτων στο 3ο Βήμα των Οδηγιών και στην Ερώτηση 1 στον Απολογισμό και Αξιολόγηση.
- Φτιάξτε οι ίδιοι μικρά γαϊτανάκια εκ των προτέρων και πειραματιστείτε με το βάρος και τις αποστάσεις για να κατανοήσετε τον τρόπο ισορροπίας του, καθώς και τους καλύτερους τρόπους να συνδέσετε τα χαρτάκια με τους σπάγκους και τα ραβδάκια, χρησιμοποιώντας κολλητική ταινία, γόμα ή συνδετήρα.
- Μπορείτε να επιλέξτε άλλα δικαιώματα από τη ΣΔΠ, τα οποία θεωρείτε κατάλληλα για την ομάδα σας.

Παραλλαγές:
- Επεκτείνετε αυτή τη δραστηριότητα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Το κάθε παιδί θα μπορούσε, επίσης, να φτιάξει ένα γαϊτανάκι για την κοινότητά του, την Ευρώπη ή τον κόσμο.
- Δώστε στα παιδιά εννέα λωρίδες, όμως προσφέρετε τους περισσότερες από εννέα επιλογές δικαιωμάτων.
- Ζητήστε από τα παιδιά να σχεδιάσουν και να κόψουν τα δικά τους σχήματα.
- Ζητήστε από τα παιδιά να διακοσμήσουν τις χρωματισμένες λωρίδες με ζωγραφιές ή αποκόμματα εικόνων που αντιπροσωπεύουν το συγκεκριμένο δικαίωμα.
- Δημιουργήστε ένα τεράστιο γαϊτανάκι για καλύτερο οπτικό αποτέλεσμα.
- Βάσει του μεγέθους της ομάδας σας, το διαθέσιμο χρόνο και τον αριθμό των συντονιστών, τα παιδιά μπορούν να δουλέψουν ατομικά ή σε μικρές ομάδες. Αν δουλεύετε σε ομάδες, μπορείτε να διαχωρίσετε τα αγόρια από τα κορίτσια για να δείτε πιθανές διαφορές στα φύλα που θα προκύψουν.

Προσαρμογές:
- Για παιδιά μικρής ηλικίας: Οι συντονιστές πιθανότατα να χρειαστούν βοήθεια με τις χειρονακτικές εργασίες αυτής της δραστηριότητας.
- Για παιδιά πιο μεγάλης ηλικίας: Ζητήστε τους να φτιάξουν γαϊτανάκια σε μικρές ομάδες, όπου όλοι πρέπει να συμφωνήσουν για το τι θα αναρτηθεί στο γαϊτανάκι. Οι ερωτήσεις απολογισμού θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν ερωτήσεις όσον αφορά την ομαδική εργασία και τη διαδικασία λήψης απόφασης για το τελικό γαϊτανάκι.

ΓΑΪΤΑΝΑΚΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

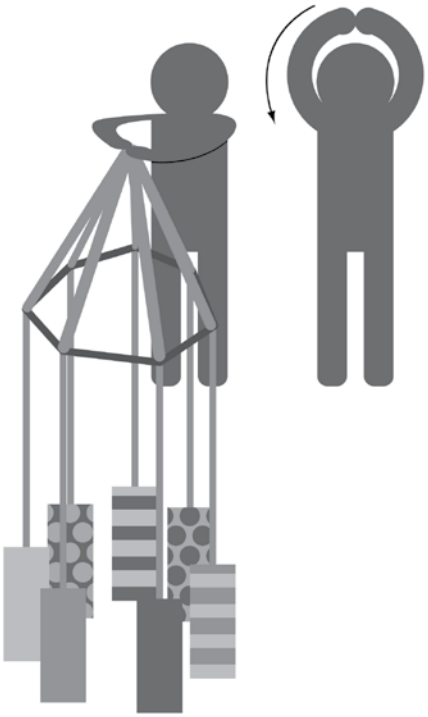

ΔΕΙΓΜΑ ΛΙΣΤΑΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Ο παρακάτω πίνακας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό της συνολικής βαθμολογίας του κάθε Δικαιώματος. Δώστε 3 βαθμούς στα Κόκκινα Δικαιώματα, 2 βαθμούς στα μπλε Δικαιώματα και 1 στα εναπομείναντα λευκά Δικαιώματα.

Μερικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	**Κορίτσια**	**Αγόρια**	**Συνολικές βαθμολογίες**	**Τελική βαθμολογία**
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην προστασία				
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση				
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη				
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα σε δραστηριότητες και παιχνίδι στον ελεύθερο του χρόνο				
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα σε ένα όνομα και μια εθνικότητα				
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να επιλέγει τη δική του θρησκεία				
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση				
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στο συνεταιρίζεσθαι				
Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να ζει σε ένα σπίτι με την οικογένεια του				

26. Σαλπάροντας σε μια νέα χώρα

ΤΙ ΘΑ ΠΕΤΑΞΕΤΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΛΟΙΟ;

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΕΣ	8 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	45 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	8-20 παιδιά
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά φαντάζονται πως σαλπάρουν προς μια νέα ήπειρο, όμως για να φτάσουν εκεί θα πρέπει να πετάξουν τα μη-απαραίτητα στη θάλασσα.
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Ιεράρχηση, συζήτηση
ΣΤΟΧΟΙ	• Να αποτιμούμε τι είναι απαραίτητο για επιβίωση και ανάπτυξη • Να διαχωρίζουμε τα «θέλω» από τις ανάγκες • Να συνδέουμε τις ανθρώπινες ανάγκες και τα ανθρώπινα δικαιώματα
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Φτιάξτε αντίγραφα και κόψτε ένα σετ καρτών των Θέλω και ένα των Αναγκών για κάθε ομάδα – τοποθετήστε τις μέσα σε ένα φάκελο
ΥΛΙΚΑ	• Φάκελοι • Αντίγραφα καρτών Θέλω και Ανάγκες • Γόμα ή κολλητική ταινία και φύλλα χαρτί

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τα παιδιά να φανταστούν πως ετοιμάζονται να σαλπάρουν προς μια νέα ήπειρο. Εκεί δε ζουν τώρα άνθρωποι, γι' αυτό όταν φτάσουν, θα είναι υπεύθυνοι για την ίδρυση μιας νέας χώρας.

2. Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και δώστε στην κάθε ομάδα ένα φάκελο με όλες τις κάρτες των Θέλω και Αναγκών, εξηγώντας πως αυτά είναι τα πράγματα που πακετάρουν για να πάρουν μαζί τους για μια ζωή στη νέα χώρα. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να ανοίξει το φάκελο, να διαμοιραστούν και να μελετήσουν τις κάρτες.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ: *Παρέχετε μερικές κενές κάρτες και δώστε στα παιδιά μια ευκαιρία να προσθέσουν μερικά επιπρόσθετα πράγματα που πιστεύουν πως πιθανότατα θα χρειαστούν ή τους αρέσει να έχουν.*

3. Εξηγήστε πως το καράβι σαλπάρει τώρα και ξεκινήστε μια αφήγηση όπως:

Στην αρχή το ταξίδι είναι πολύ ευχάριστο. Ο ήλιος λάμπει και η θάλασσα είναι γαλήνια. Ωστόσο, μια μεγάλη καταιγίδα εμφανίζεται ξαφνικά και το καράβι κουνιέται επικίνδυνα. Ως γεγονός, από στιγμή σε στιγμή θα βυθιστεί! Πρέπει να πετάξετε τρεις από τις κάρτες σας στη θάλασσα για να συνεχίσει να επιπλέει το καράβι.

Ζητήστε από την κάθε ομάδα να αποφασίσει τι θα ρίξει στη θάλασσα. Εξηγήστε πως δεν θα μπορέσουν να πάρουν πίσω αυτά τα πράγματα αργότερα. Μαζέψτε τις κάρτες που έχουν «πεταχτεί στη θάλασσα» και τοποθετήστε τις μαζεμένες σε μια στοίβα.

4. Συνεχίστε την αφήγηση:
Επιτέλους η καταιγίδα κόπασε. Όλοι είναι ανακουφισμένοι. Ωστόσο, μια μετεωρολογική πρόβλεψη αναφέρει πως ένας τυφώνας Κατηγορίας 5 κατευθύνεται προς το καράβι. Αν θα επιβιώσετε από τον τυφώνα, πρέπει να πετάξετε στη θάλασσα τρεις ακόμη κάρτες! Να θυμάστε: μην πετάξετε αυτά που πιθανότατα θα χρειαστείτε για να επιβιώσετε στη νέα σας χώρα.

Όπως και πριν, συλλέξετε τις κάρτες και τοποθετήστε τις σε μια ξεχωριστή στοίβα.

5. Συνεχίστε την αφήγηση:

Παραλίγο να μην γλιτώσουμε! Ωστόσο, σχεδόν φτάσαμε στη νέα ήπειρο. Όλοι είναι πολύ ενθουσιασμένοι. Όμως, τη στιγμή που βλέπουμε γη στον ορίζοντα, μια τεράστια φάλαινα χτυπά το καράβι, δημιουργώντας μια τρύπα στο πλευρό. Πρέπει να κάνετε το καράβι ακόμη πιο ελαφρύ! Πετάξτε ακόμη τρεις κάρτες.

Προσαρμοσμένο από την άσκηση Wants and Needs, που αναπτύχθηκε από το Κέντρο Παγκόσμιας Εκπαίδευσης, York St John University, δημοσιεύθηκε στο Our World of Rights, Διεθνής Αμνηστία, Λονδίνο, 1995. Πηγή: Pam Pointon, Homerton College, Cambridge

Συλλέξτε και τοποθετήστε αυτές τις κάρτες σε μια στοίβα.

6. Ανακοινώστε πως επιτέλους έφτασαν στη νέα ήπειρο ασφαλείς και έτοιμοι να χτίσουν μια νέα χώρα. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να κολλήσει τις κάρτες που έμειναν σε μια κόλλα χαρτί για να θυμούνται όλοι τι φέρνουν στη νέα ήπειρο. Έχετε όλα όσα χρειάζεστε για να επιβιώσετε; Για να μεγαλώσετε και να αναπτυχθείτε σωστά;

7. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να κρεμάσει αυτή την κόλλα χαρτί στο μπροστινό μέρος της αίθουσας και να εξηγήσει τι φέρνει μαζί της στη νέα χώρα. Μετά από κάθε περιγραφή, ρωτήστε ολόκληρη την ομάδα «Υπάρχει κάτι που λείπει που θα χρειαστούν για να επιβιώσουν; Να μεγαλώσουν και να αναπτυχθούν;

Απολογισμός και αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Τι σας άρεσε σε αυτή τη δραστηριότητα;
   β. Πώς αποφασίσατε τι είναι αυτό που δε χρειάζεστε; Τι ήταν απαραίτητο;
   γ. Ήταν δύσκολη η λήψη κάποιων αποφάσεων; Ποιων;
   δ. Υπήρξαν οποιεσδήποτε διαφωνίες στην ομάδα ως προς το τι να κρατήσετε και τι να πετάξετε στη θάλασσα; Πώς επιλύσατε αυτές τις διαφωνίες;
   ε. Έχουν όλοι οι άνθρωποι τις ίδιες ανάγκες; Ποιοι μπορεί να έχουν διαφορετικές ανάγκες;
   ζ. Τι πιστεύετε για τις τελικές σας επιλογές; Θα μπορέσετε να επιβιώσετε σε αυτή την ξένη χώρα; Θα μπορέσετε να μεγαλώσετε και να αναπτυχθείτε σωστά;
   η. Πώς αποφάσισε η ομάδα τι θα ρίξει στη θάλασσα;
   θ. Μήπως σας ξάφνιασε το τελικό αποτέλεσμα;
   ι. Αν έπρεπε να επαναλάβετε αυτή τη δραστηριότητα για δεύτερη φορά, θα πετούσατε διαφορετικά πράγματα;

2. Τονίστε πως τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται στις ανθρώπινες ανάγκες: τα πράγματα που χρειάζεται ο κάθε άνθρωπος για να επιβιώσει, να μεγαλώσει και να αναπτυχθεί σωστά και να ζήσει μια ζωή με αξιοπρέπεια. Θέστε ερωτήσεις όπως:
   α. Είχατε ό,τι χρειάζεστε για να επιβιώσετε;
   β. Είχατε ό,τι χρειάζεστε για να μεγαλώσετε και να αναπτυχθείτε;
   γ. Ποια πράγματα θέλατε να έχετε, όμως αποφασίσατε πως δεν είναι απαραίτητα;

3. Τονίστε πως όλοι χρειάζονται όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα τους. Μερικά είναι απαραίτητα για να επιβιώσουμε, όπως το φαγητό, η ιατρική φροντίδα, το καθαρό νερό και ένα καταφύγιο. Όμως άλλα, είναι απαραίτητα για τους ανθρώπους, ούτως ώστε να ζήσουν μια καλή ζωή και να αναπτυχθούν. Δεν είναι αρκετό απλά να επιβιώνουμε. Ρωτήστε:
   α. Ποιες κάρτες αντιπροσωπεύουν πράγματα που πιθανότατα θέλουμε, όμως δεν χρειαζόμαστε για να επιβιώσουμε;
   β. Ποιες κάρτες αντιπροσωπεύουν πράγματα που χρειαζόμαστε για τη σωματική μας επιβίωση;
   γ. Ποιες κάρτες αντιπροσωπεύουν πράγματα που πιθανότατα να χρειαζόμαστε για να μεγαλώσουμε και να αναπτυχθούμε σωστά;
   δ. Τι θα συνέβαινε σε αυτή τη νέα χώρα εάν δεν είχατε _____;
   (Επιλέξτε διάφορα παραδείγματα από τις κάρτες).

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Αυτή η δραστηριότητα αποτελεί εξαιρετική συνέχεια για το «ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΥΝΕΛΙΟΥ», σ. 151 , το οποίο παρουσιάζει τις ανθρώπινες ανάγκες ως μια βάση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Περαιτέρω δραστηριότητες μπορούν να συμπεριλαμβάνουν το «ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ», σ. 67 , το οποίο αναλύει τη δημιουργία δημοκρατικών κανόνων με τα παιδιά.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Είναι πολύ σημαντικό να μην υποθέσουν τα παιδιά μέσω αυτής της δραστηριότητας πως μερικά ανθρώπινα δικαιώματα είναι λιγότερο σημαντικά από άλλα και πως μπορούν να αφαιρεθούν από τη λίστα δικαιωμάτων. Κατά τον απολογισμό, τονίστε την αλληλεξάρτηση των δικαιωμάτων.
- Τονίστε πως τα πράγματα που απορρίπτουν δε μπορούν να επανακτηθούν και πως τα πράγματα που κρατούν είναι αναγκαία για τη δημιουργία μιας νέας χώρας και όχι μόνο για να επιβιώσουν μέχρι να «διασωθούν».
- Μερικά αντικείμενα είναι εσκεμμένα αμφιλεγόμενα, με στόχο την παρακίνηση συζήτησης σχετικά με το τι καθορίζει ένα αντικείμενο αναγκαίο (λ.χ. ένα κινητό τηλέφωνο πιθανότατα να αποτελεί πολυτέλεια για μερικούς και αναγκαίο για επικοινωνία για άλλους).
- Τα παιδιά μικρής ηλικίας πιθανότατα να δυσκολευτούν στην κατανόηση της διαφοράς ανάμεσα σε αυτά που θέλουν και αυτά που χρειάζονται. Βοηθήστε τα, δίνοντας έμφαση σε αυτά που θα χρειαστούν για να επιβιώσουν σε μια νέα χώρα.

Προσαρμογές:

- Κατά τον απολογισμό, συγκρίνετε τις κάρτες που «ρίχθηκαν στη θάλασσα» σε κάθε κρίση. Ρωτήστε τα παιδιά ποιες διαφορές παρατηρούν στις επιλογές των ανθρώπων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΘΕΛΩ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

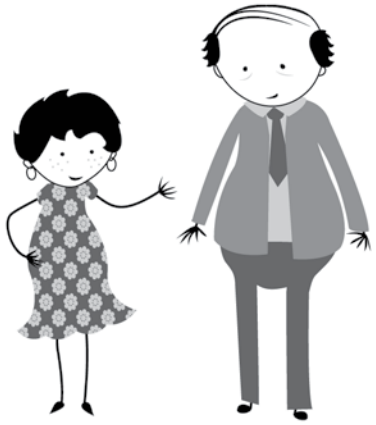

ευκαιρίες για να μοιραστώ με
άλλους τη γνώμη μου

Λεφτά για να ξοδέψω όπως μου αρέσει

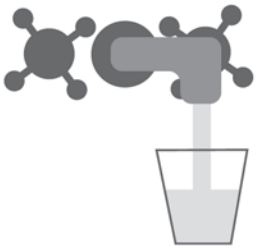

Καθαρό νερό

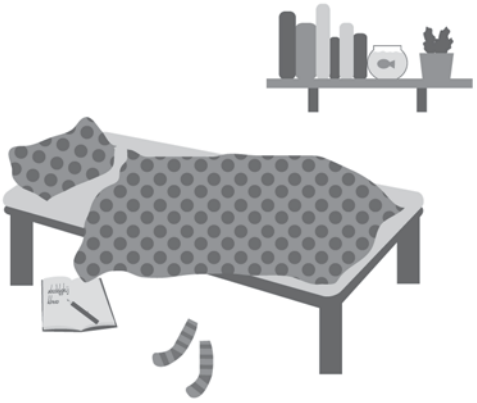

Δικό μου υπνοδωμάτιο

Ηλεκτρονικό υπολογιστή
και πρόσβαση στο διαδίκτυο

Δίκαιη μεταχείριση και απουσία διακρίσεων

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΘΕΛΩ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

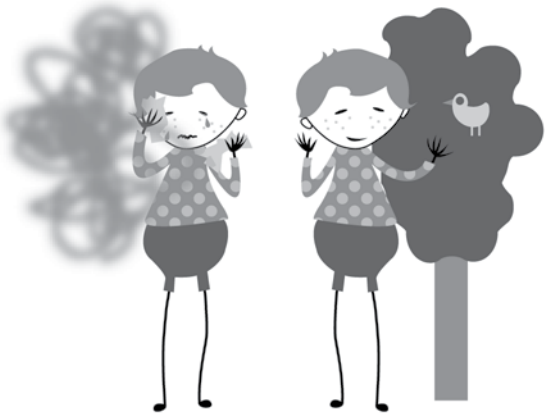

Καθαρό περιβάλλον

Κινητό τηλέφωνο

Αναψυκτικό και μπιφτέκι

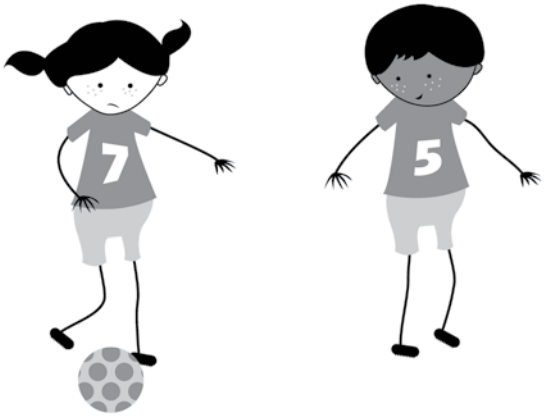

Ευκαιρίες για ξεκούραση και παιχνίδι

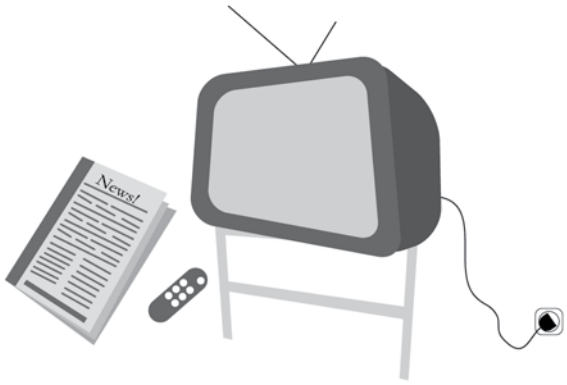

Τηλεόραση και εφημερίδα

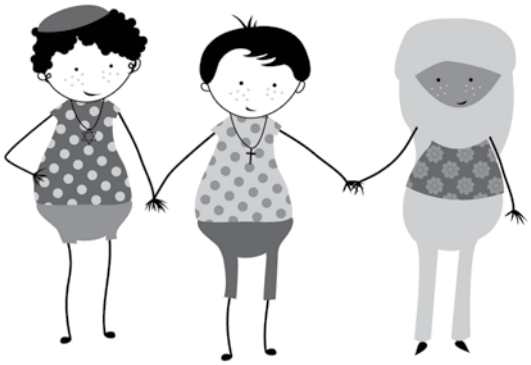

Ευκαιρίες για άσκηση της θρησκείας

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΘΕΛΩ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

Άνετο σπίτι

Ρούχα της μόδας

Διακοπές στην παραλία

Θρεπτικό φαγητό

Προστασία από κακομεταχείριση

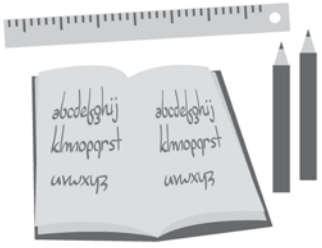

Εκπαίδευση

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΘΕΛΩ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

Γιατροί

Ποδήλατο

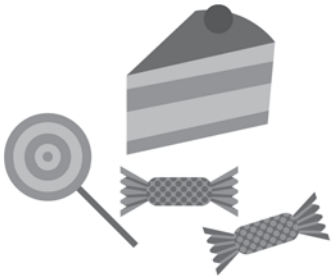

Γλυκά

Κοσμήματα

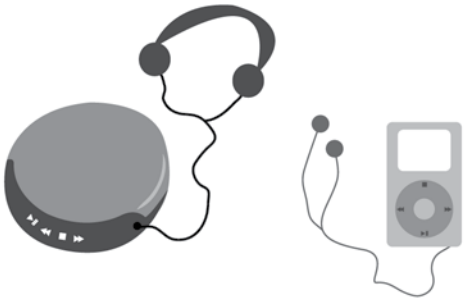

Mp3 player ή discman

Ζεστά ρούχα

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΘΕΛΩ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

Γονείς

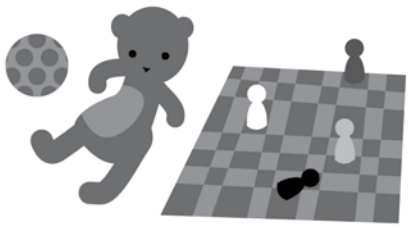

Παιχνίδια

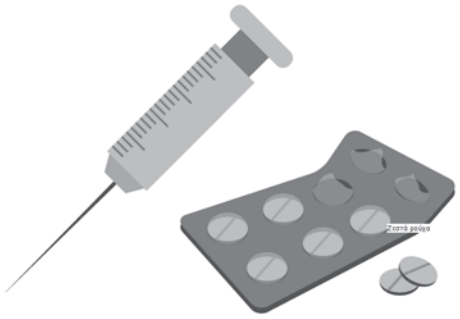

Φάρμακα και ανοσοποιητικά
για ασθένειες

Δημοκρατικές εκλογές και κανόνες

Ρολόι

Ευκαιρίες για άσκηση της κουλτούρας
και της γλώσσας μου

27. Σιωπηλός ομιλητής

ΔΙΑΒΑΣΕ ΤΑ ΧΕΙΛΗ ΜΟΥ!

ΘΕΜΑΤΑ	Διάκριση, Υγεία, Συμμετοχή
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8 – 13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	45 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	6-21 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Παιχνίδι ρόλων, παιχνίδι μαντεψιάς
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά διαβάζουν ένα άρθρο της ΣΔΠ σιωπηλά – τα μέλη της ομάδας τους προσπαθούν να αναγνωρίσουν το άρθρο, διαβάζοντας τα χείλη.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να κατανοήσουμε τις δυσκολίες των ανθρώπων με προβλήματα ακοής • Να κατανοήσουμε τη δεξιότητα της ανάγνωσης χειλιών και τις καταστάσεις που την ευνοούν. • Να μελετήσουμε τα άρθρα της ΣΔΠ • Να κατανοήσουμε την ανάγκη ύπαρξης θετικής διάκρισης
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Ετοιμάστε κάρτες με επιλεγμένα άρθρα της ΣΔΠ για κάθε παιδί. Η κάθε κάρτα πρέπει να φέρει τον τίτλο και τον αριθμό του άρθρου και το φιλικό προς τα παιδιά κείμενό του. • Κόψτε ένα κουτί και φτιάξτε ένα πλαίσιο σαν τηλεοπτική οθόνη για τον ομιλητή, ή χρησιμοποιήστε ένα διαθέσιμο κουκλοθέατρο. • Φτιάξτε αντίγραφα της φιλικής προς τα παιδιά ΣΔΠ
ΥΛΙΚΑ	• Κάρτες με τα άρθρα της ΣΔΠ • Αντίγραφα της παιδικής έκδοσης της ΣΔΠ • Κάποιου είδους πλαίσιο για τον ομιλητή • Μια τσάντα ή καλάθι για τις κάρτες της ΣΔΠ

Οδηγίες

1. Εξηγήστε πως αυτή η δραστηριότητα χρειάζεται κάποιον που να καταγράφει τη βαθμολογία και ζητήστε έναν εθελοντή να αναλάβει αυτό το ρόλο. Χωρίστε τα υπόλοιπα παιδιά σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων. Δώστε σε κάθε παιδί ένα αντίγραφο της φιλικής εκδοχής της ΣΔΠ. Δέστε τη ΣΔΠ, ώστε να βεβαιωθείτε ότι όλοι είναι εξοικειωμένοι με το έγγραφο.

2. Εξηγήστε τη δραστηριότητα:
   α. Ένα παιδί από κάθε ομάδα θα είναι ο 'σιωπηλός ομιλητής'. Το παιδί που καταγράφει τη βαθμολογία επιτρέπει σε αυτό το παιδί να πάρει μια κάρτα με άρθρο της ΣΔΠ. Ο 'σιωπηλός ομιλητής' στέκεται στο πλαίσιο και διαβάζει το άρθρο, αρχίζοντας από τον αριθμό και το όνομα του άρθρου και συνεχίζοντας διαβάζοντας όλο το κείμενο, χωρίς να σταματήσει, με το να κινεί τα χείλη του, αλλά χωρίς να βγάζει ήχο. Μέλη της ομάδας του ομιλητή θα προσπαθήσουν να μαντέψουν ποιο άρθρο διαβάζει ο 'σιωπηλός ομιλητής', διαβάζοντας τα χείλη.
   β. Το παιδί καταγράφει τη βαθμολογία για κάθε ομάδα στο τέλος κάθε γύρου. Οι ομάδες μπορούν να κερδίσουν τις ακόλουθες βαθμολογίες:

γ. Αν μια ομάδα αναγνωρίσει το όνομα και το κείμενο του άρθρου, κερδίζει τρεις βαθμούς.

δ. Αν μια ομάδα μπορεί να αναγνωρίσει μόνο το όνομα/δικαίωμα του άρθρου, κερδίζει

ένα βαθμό.
ε. Αν μια ομάδα δε μπορέσει να μαντέψει το άρθρο μέχρι να τελειώσει ο ομιλιτής, δεν κερδίζει βαθμούς.

3. Ξεκινήστε τη δραστηριότητα. Όταν ένα μέλος της κάθε ομάδας περάσει από 'σιωπηλός ομιλητής' ανακοινώστε τη βαθμολογία του πρώτου γύρου. Η ομάδα με την υψηλότερη βαθμολογία σε αυτόν το γύρο, ξεκινάει πρώτη. Συνεχίστε μέχρι κάθε παιδί να έχει κάνει ένα γύρο ως ομιλητής.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας κάνοντας τις εξής ερωτήσεις:
   α. Πώς νιώσατε που προσπαθήσατε να διαβάσετε τα χείλη; Ήταν δύσκολο; Ήταν διασκεδαστικό; Ήταν κουραστικό;
   β. Ποιες συνθήκες βοήθησαν να διαβάσετε τα χείλη; Ποιες δυσκόλεψαν;
   γ. Τι κάνατε ως 'σιωπηλός ομιλητής' για να βοηθήσετε τους άλλους να καταλάβουν;
   δ. Υπήρξαν άτομα που καταλάβαιναν πιο εύκολα από άλλους;
   ε. Υπήρξαν κάποιοι ήχοι ή λέξεις που ήταν πιο κατανοητές από άλλες;

2. Τοποθετήστε τη δραστηριότητα στο πλαίσιο της αναπηρίας στην ακοή, κάνοντας ερωτήσεις όπως τις ακόλουθες:
   α. Κάποια άτομα στην κοινότητα μας χρειάζεται να διαβάζουν τα χείλη συνέχεια. Ποια είναι;
   β. Γνωρίζετε κάποιον με δυσκολίες στην ακοή;
   γ. Λόγω της θέσης του στόματος σας όταν κάνετε ήχους, το διάβασμα των χειλιών επιτρέπει περίπου το ένα τρίτο των πληροφοριών που απαιτούνται για να αποκωδικοποιηθεί το μήνυμα. Πώς νομίζετε πως είναι να χρειάζεται να διαβάζεται συνέχεια τα χείλη; Είναι κουραστικό; Είναι διασκεδαστικό;
   δ. Ποιες είναι μερικές καθημερινές καταστάσεις που θα είναι ιδιαίτερα δύσκολες για άτομα με προβλήματα ακοής;

3. Τοποθετήστε τις δυσκολίες ακοής, στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κάνοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Τι πρέπει να έχουν τα άτομα με δυσκολίες στην ακοή, ώστε να ζουν και να εργάζονται με ασφάλεια και χαρούμενα στην κοινότητά τους; Να συμμετέχουν στην κοινότητά μας;
   β. Τα παιδιά με δυσκολίες στην ακοή έχουν ειδικές ανάγκες; Πως ικανοποιούνται;
   γ. Με ποιους τρόπους η κοινότητά μας μπορεί να βοηθήσει τα άτομα με δυσκολίες στην ακοή; Με άλλες αναπηρίες;
   δ. Με ποιους τρόπους μπορείτε να βοηθήσετε ένα άτομο με δυσκολίες στην ακοή;
   ε. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να ικανοποιούνται οι ανάγκες τους; Γιατί;
   στ. Εξηγήστε ότι το άρθρο 23 της ΣΔΠ σημειώνει ξεκάθαρα ότι τα παιδιά με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα στη βοήθεια για να απολαμβάνουν τα ανθρώπινα τους δικαιώματα. Πώς θα μπορούσε η αναπηρία να αποτρέπει τα παιδιά από του να απολαμβάνουν τα ανθρώπινα τους δικαιώματα; Ποιάς μορφής βοήθεια μπορεί να χρειάζονται για να τα απολαμβάνουν;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Η δραστηριότητα «ΜΕ ΔΕΜΕΝΑ ΤΑ ΜΑΤΙΑ», σ. 79, επικεντρώνεται στις ειδικές ανάγκες των ανθρώπων με προβλήματα όρασης.

Ιδέες για δράση

- Τα παιδιά μπορούν να κάνουν μια «σιωπηλή έρευνα» στο σχολείο και την κοινότητα τους για να αποτιμήσουν καταστάσεις στις οποίες παιδιά με προβλήματα ακοής θα συναντούσαν ιδιαίτερα προβλήματα. Μετά, θα μπορούσαν να ερευνήσουν τρόπους με τους οποίους θα βελτιώνονταν αυτές οι καταστάσεις.
- Τα παιδιά μπορούν να μάθουν πως υπάρχουν γλώσσες νοηματικής οι οποίες πλέον αναγνωρίζονται ως πραγματικές γλώσσες. Παρουσιάστε τους τη γλώσσα νοηματικής που χρησιμοποιείται στη χώρα τους.
- Τα παιδιά μπορούν να βοηθήσουν στην κατασκευή υλικών για τα κωφά παιδιά, σκεπτόμενα οπτικές λύσεις για ηχητικά μηνύματα (λ.χ. η εκκίνηση μιας κούρσας με το ανέμισμα μιας σημαίας αντί τη χρήση ενός ήχου), βρίσκοντας καρικατούρες ή οπτικές ιστορίες, καθώς και διαβάζοντας ένα κείμενο, ενώ ταυτόχρονα ο διερμηνέας «λέει» την ιστορία στη νοηματική γλώσσα. Επικοινωνήστε με τον τοπικό Σύνδεσμο Κωφών για εισηγήσεις άλλων δράσεων που θα μπορούσαν να αναλάβουν τα παιδιά.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Αυτό το παιχνίδι θα πρέπει να προσαρμοστεί στην ηλικία των παιδιών, στις ικανότητες ανάγνωσης και τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αν τα παιδιά δεν είναι έμπειροι αναγνώστες ή δεν έχουν ακόμη ενημερωθεί ακόμη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα πρέπει να απλοποιήσετε το παιχνίδι ζητώντας τους να διαβάσουν τις ονομασίες των δικαιωμάτων, όχι όμως ολόκληρα τα άρθρα.
- Φροντίστε να μη δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη βαθμολογία, καθώς αυτό θα μπορούσε να αποσπάσει από το στόχο της δραστηριότητας. Ανακοινώστε τη βαθμολογία για ένα γύρο μόνο στο τέλος του συγκεκριμένου γύρου και επιτρέψτε στην ομάδα με τη ψηλότερη θερμοκρασία να προχωρήσει πρώτη στον επόμενο γύρο. Αποφύγετε να κρατάτε συνολική βαθμολογία για τη δραστηριότητα, αν και πιθανόν τα παιδιά να σας πιέσουν να το κάνετε.
- Για να οικειοποιηθούν με τη μέθοδο του παιχνιδιού πριν την έναρξη του, θα μπορούσατε να ζητήσετε από τα παιδιά να εξασκηθούν λέγοντας το όνομα ενός άλλου ατόμου στην ομάδα χωρίς να κάνουν ήχο και ζητήστε από τα υπόλοιπα παιδιά να μαντέψουν το αναφερθέν όνομα.
- Ξεκαθαρίστε εάν επιτρέπονται μιμητικές και σωματικές χειρονομίες. Τα μικρότερα παιδιά πιθανότατα να χρειαστούν αυτά τα επιπλέον στοιχεία.

28. Κάντε ένα βήμα μπροστά

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΙΣΟΙ – ΟΜΩΣ ΜΕΡΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΙΣΟΙ ΑΠΟ ΑΛΛΟΥΣ

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, Διακρίσεις, Φτώχια και κοινωνικός αποκλεισμός
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	10-13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	10-30 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Παιχνίδι ρόλων, προσομοίωση, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά φαντάζονται πως είναι κάποιος άλλος και αναλογίζονται την ανισότητα ως μια πηγή διακρίσεως και απομόνωσης
ΣΤΟΧΟΙ	• Να προωθήσουμε την ενσυναίσθηση προς όσους είναι διαφορετικοί • Να ενημερώσουμε για την ανισότητα ευκαιριών στην κοινωνία • Να καλλιεργήσουμε την κατανόηση των πιθανών συνεπειών του να ανήκει κανείς σε ομάδες μειονοτήτων

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Εφαρμόστε τους ρόλους και τις «καταστάσεις» στην ομάδα σας. Φτιάξτε μια κάρτα ρόλου για το κάθε παιδί. • Φτιάξτε αντίγραφα του φυλλαδίου με τους ρόλους, κόψτε τις λωρίδες και διπλώστε τις.
ΥΛΙΚΑ	• Κάρτες ρόλων • Λίστα καταστάσεων • Προαιρετικό: υλικά τέχνης για την κατασκευή ετικετών με τις ονομασίες και/ή εικόνες.

Οδηγίες

1. Παρουσιάστε τη δραστηριότητα ρωτώντας τα παιδιά αν έχουν ποτέ φανταστεί πως είναι κάποιος άλλος. Ζητήστε παραδείγματα. Εξηγήστε πως και σε αυτή τη δραστηριότητα θα φανταστούν πως παίζουν το ρόλο κάποιου άλλου, ενός άλλου παιδιού που πιθανότατα να είναι αρκετά διαφορετικό από τα ίδια.

2. Εξηγήστε πως όλοι θα πάρουν ένα χαρτάκι με τη νέα τους ταυτότητα. Θα πρέπει να τη διαβάσουν σιωπηλά και να μην αναφέρουν σε κανένα άλλο ποιοι είναι. Αν ένα παιδί δεν κατανοεί το νόημα μιας λέξης στην κάρτα ρόλου του / της, θα πρέπει να υψώσουν σιωπηλά το χέρι τους και να περιμένουν το συντονιστή να έρθει και να τους εξηγήσει.

3. Μην ενθαρρύνετε τα παιδιά να θέσουν ερωτήσεις. Εξηγήστε πως ακόμη κι αν δε γνωρίζουν πολλά για κάποιο άτομο σαν κι αυτό του ρόλου τους, θα πρέπει απλούστατα να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους. Για να βοηθήσετε τα παιδιά να μπουν στο πετσί ενός ρόλου, ζητήστε τους να κάνουν κάποια συγκεκριμένα πράγματα για να μπορέσουν να δουν το ρόλο ως αληθινό. Για παράδειγμα:

α. Δώστε στον εαυτό σας ένα όνομα. Φτιάξτε μια ετικέτα με αυτό το όνομα για να σας θυμίζει το ποιος φαντάζεστε πως είστε.
β. Φτιάξτε μια ζωγραφιά του εαυτού σας.
γ. Φτιάξτε μια ζωγραφιά του σπιτιού, του δωματίου ή του δρόμου σας.
δ. Περπατήστε τριγύρω στο δωμάτιο, προσποιούμενοι πως είστε αυτό το άτομο.

4. Για να εμπλουτίσετε περαιτέρω τη φαντασία των παιδιών, βάλτε ήρεμη μουσική και ζητήστε από τα παιδιά να καθίσουν, να κλείσουν τα μάτια τους και να φανταστούν σιωπηλά, καθώς θα θέτετε μερικές ερωτήσεις όπως:

α. Πού γεννήθηκες; Πώς ήταν τα πράγματα όταν ήσουν μικρός/μικρή; Πώς ήταν η οικογένεια σου όταν ήσουν μικρός/μικρή; Είναι διαφορετική τώρα;
β. Πώς είναι η καθημερινή σου ζωή τώρα; Πού ζεις; Πού πηγαίνεις σχολείο;
γ. Τι κάνεις το πρωί; Το απόγευμα; Το βράδυ;
δ. Τι είδους παιχνίδια σου αρέσει να παίζεις Με ποιους παίζεις;
ε. Τι είδους εργασία κάνουν οι γονείς σου; Πόσα χρήματα κερδίζουν κάθε μήνα; Έχετε καλό επίπεδο ζωής;
ζ. Τι κάνεις στις διακοπές σου; Έχεις κατοικίδιο;
η. Τι σε κάνει ευτυχισμένο/ευτυχισμένη; Τι φοβάσαι;

5. Ζητήστε από τα παιδιά να παραμείνουν σε απόλυτη ησυχία καθώς θα στέκονται το ένα δίπλα από το άλλο, σαν σε γραμμή εκκίνησης. Όταν θα το πράξουν, εξηγήστε πως θα τους περιγράψετε κάποια πράγματα που πιθανόν να συμβούν σε ένα παιδί. Αν η αναφορά σας αντιστοιχεί στο άτομο που φαντάζονται πως ενσαρκώνουν, τότε θα πρέπει να κάνουν ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς, δεν πρέπει να κινηθούν.

6. Διαβάστε μια – μια τις καταστάσεις. Κάντε παύση σε κάθε κατάσταση για να δώσετε στα παιδιά το χρόνο να κάνουν το βήμα μπροστά. Ζητήστε τους να κοιτάξουν γύρω τους και να δουν που βρίσκονται οι άλλοι.

7. Στο τέλος της δραστηριότητας, καλέστε όλα τα παιδιά να καθίσουν στην τελική τους θέση. Ζητήστε από το κάθε παιδί να περιγράψει με τη σειρά του το ρόλο που του ανατέθηκε. Αφού το κάθε παιδί προσδιορίσει την ταυτότητα του ρόλου του, ζητήστε τους να παρατηρήσουν το σημείο που βρίσκονται μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας.

8. Πριν ξεκινήσετε να κάνετε τις ερωτήσεις απολογισμού, ολοκληρώστε ξεκάθαρα το παιχνίδι των ρόλων. Ζητήστε από τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια τους και να επαναφέρουν τον πραγματικό τους εαυτό. Εξηγήστε πως θα μετρήσετε μέχρι το τρία και μετά θα φωνάξουν το δικό τους όνομα. Με αυτό τον τρόπο, θα ολοκληρώσετε τη δραστηριότητα και θα βεβαιωθείτε πως τα παιδιά δεν θα μείνουν κολλημένα στο ρόλο τους.

Απολογισμός και αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Τι συνέβη σε αυτή τη δραστηριότητα;
   β. Πόσο εύκολο ή δύσκολο σας φάνηκε το παίξιμο του ρόλου σας;
   γ. Πώς φανταστήκατε πως ήταν το άτομο που παίξατε; Γνωρίζετε κάποιον που είναι σαν αυτό το άτομο;
   δ. Πώς αισθανθήκατε, φανταζόμενοι τον εαυτό σας ως αυτό το άτομο; Αυτό το άτομο ήταν σαν εσάς; Γνωρίζετε κάποιον που είναι σαν κι αυτό το άτομο;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με θέματα διακρίσεων και κοινωνικής και οικονομικής ανισότητας, θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πως αισθάνθηκαν όταν έκαναν το βήμα μπροστά – ή που δεν έκαναν;
   β. Αν προχωρούσατε μπροστά συχνά, πότε αρχίσατε να παρατηρείτε ότι άλλοι δεν κινούνταν τόσο γρήγορα όσο εσείς;
   γ. Μήπως το άτομο που φανταζόσασταν προχώρησε μπροστά ή όχι; Γιατί;
   δ. Μήπως αισθανθήκατε πως κάτι ήταν άδικο;
   ε. Μήπως αυτό που συνέβη σε αυτή τη δραστηριότητα μοιάζει με τον πραγματικό κόσμο; Πώς;
   ζ. Τί δίνει σε μερικούς ανθρώπους της κοινότητας μας περισσότερες ευκαιρίες παρά σε άλλους; Λιγότερες ευκαιρίες;

Εισηγήσεις για συνέχεια

Η έννοια των στερεοτύπων δεν είναι εύκολη για πολλά μικρά παιδιά. Ενισχύστε την εκμάθηνση αυτής της δραστηριότητας με άλλες, οι οποίες επίσης αναπτύσσουν αυτή την ιδέα, όπως «ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ», σ. 141 , «ΠΟΙΟΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΕΜΕΝΑ» σ. 199 , «ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ» σ. 208 και «ΖΑΜΠΝΤΕΡΦΙΛΙΟ» σ. 212.

Ιδέες για δράση

Συζητήστε με τα παιδιά για το ποιος έχει στην κοινότητά τους περισσότερες ή λιγότερες ευκαιρίες. Ποια πρώτα βήματα θα μπορούσαν να παρθούν για να καταστήσουμε τις ευκαιρίες πιο ίσες για όλους; Μήπως υπάρχουν ανισότητες στην ομάδα ή την κοινότητα, τις οποίες μπορούν να αναφέρουν τα παιδιά;

Συμβουλές για το συντονιστή

- Φτιάξτε τις δικές σας κάρτες ρόλων. Αυτές που προσφέρονται εδώ αποτελούν μόνο δείγματα. Όσο πιο πιστά αντικατοπτρίζουν οι κάρτες τον κόσμο στον οποίο ζουν τα δικά σας παιδιά, τόσα πιο πολλά θα μάθουν από τη δραστηριότητα.
- Επίσης, προσαρμόστε τους ρόλους για να μη βρεθεί κανένα παιδί σε δύσκολη θέση, του οποίου η προσωπική κατάσταση μπορεί να μοιάζει σε μεγάλο βαθμό με αυτήν του ρόλου τους.
- Καθώς ο συντονιστής δε μπορεί να γνωρίζει πάντα την προσωπική κατάσταση του κάθε παιδιού, είναι πιθανό κάποιο παιδί να απορροφηθεί υπερβολικά ή να ταραχθεί συναισθηματικά από έναν από τους ρόλους. Ο συντονιστής πρέπει να επιδείξει ιδιαίτερη ευαισθησία στην παρούσα άσκηση και να προσδώσει ιδιαίτερη προσοχή στα παιδιά που δε μπορούν να βγουν από το ρόλο μετά τη δραστηριότητα, καθώς και στα παιδιά που επιδεικνύουν ασυνήθη συμπεριφορά. Σε τέτοια περίπτωση, ο συντονιστής πρέπει να επιδιώξει να μιλήσει με το παιδί προσωπικά.
- Είναι πολύ σημαντικό να παραμείνουν τα παιδιά σιωπηλά όταν λαμβάνουν το ρόλο τους, για να φανταστούν τη ζωή του ατόμου που θα υποδυθούν και να κινηθούν μπροστά σύμφωνα με τη ζωή αυτού του ατόμου. Όχι μόνο δημιουργείται αγωνία για την ταυτότητα των παιδιών, επιπλέον, η ησυχία βοηθά στη διατήρηση της συγκέντρωσης στο ρόλο και την αποφυγή περισπασμών, καθώς και στο παίξιμο των ρόλων.
- Βεβαιωθείτε πως το κάθε παιδί έχει μια ευκαιρία να μιλήσει κατά τον απολογισμό. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να βγάλει στην επιφάνεια έντονα συναισθήματα και όσο περισσότερο μπορούν τα παιδιά να εκφράσουν τον εαυτό τους και τα συναισθήματα τους, τόσο πιο πολύ θα την κατανοήσουν. Αφιερώστε περισσότερο χρόνο

στον απολογισμό αν αυτό χρειαστεί.

- Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να γίνει εύκολα σε υπαίθριο χώρο ή σε μια μεγάλη αίθουσα. Κρατήστε τα παιδιά στις τελικές τους θέσεις όταν θα αποκαλύπτουν τους ρόλους τους, καθώς τα μικρά παιδιά χρειάζονται οπτικά ερεθίσματα για να αναγνωρίσουν την ανομοιότητα και να τη συσχετίσουν με τον ρόλο του ατόμου. Ωστόσο, για να βεβαιωθείτε πως τα παιδιά μπορούν να ακούν καθαρά κατά τη συζήτηση, είτε ζητήστε τους να καθίσουν σε κύκλο, είτε μεταφερθείτε σε εσωτερικό χώρο.
- Η σημαντικότητα αυτής της δραστηριότητας βρίσκεται στην επίδραση όταν βλέπουν τα παιδιά την απόσταση να αυξάνεται ανάμεσα στους συμμετέχοντες, ειδικά κατά το τέλος. Για να ενισχύσετε τον αντίκτυπο, επιλέξτε ρόλους που αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα των παιδιών. Προσαρμόστε τους ρόλους, ούτως ώστε μόνο μερικά παιδιά να μπορούν να κάνουν βήματα μπροστά.
- Κατά τον απολογισμό και την αξιολόγηση, ερευνήστε το πώς γνώριζαν τα παιδιά για τη ζωή του ατόμου που έπρεπε να παίξουν. Μήπως ήταν μέσω προσωπικών βιωμάτων ή μέσω άλλων πηγών πληροφόρησης (λ.χ. άλλα παιδιά, ενήλικες, βιβλία, μέσα ενημέρωσης, αστεία); Προκαλέστε τα να αναρωτηθούν εάν οι πηγές πληροφόρησης τους ήταν αξιόπιστες. Με αυτό τον τρόπο μπορείτε να παρουσιάσετε το πώς λειτουργούν τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις.
- Τα παιδιά έχουν επίγνωση του γεγονότος πως άλλοι έχουν περισσότερα ή λιγότερα αγαθά υλικά από τα ίδια. Ωστόσο, τα παιδιά συχνά αδυνατούν να αναγνωρίσουν τα δικά τους προνόμια. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να δουν τη ζωή τους με μεγαλύτερη προοπτική.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΡΤΕΣ ΡΟΛΩΝ

Σημείωση για συντονιστή: Φτιάξτε τις δικές σας κάρτες. Όσο πιο πολύ αντικατοπτρίζουν τα βιώματα των δικών σας παιδιών, τόσο πιο αποτελεσματικές θα καταστούν! Οι παρακάτω αποτελούν δείγματα.

Είσαι οκτώ ετών. Εσύ και τα δυο αδέλφια σου ζείτε σε ένα όμορφο σπίτι με ένα μεγάλο κήπο και μια πισίνα. Ο πατέρας σας είναι προϊστάμενος σε μια τράπεζα στην πόλη σας. Η μητέρα σας φροντίζει το σπίτι και την οικογένεια.	Γεννήθηκες σε αυτή την πόλη, όμως οι γονείς σου μετακόμισαν εδώ από την Ασία. Διατηρούν ένα όμορφο εστιατόριο και μένεις σε δωμάτια πάνω από το εστιατόριο με την αδελφή σου. Εσύ και αυτή βοηθάτε στο εστιατόριο μετά το σχολείο. Είσαι δεκατριών ετών.
Είσαι δέκα ετών. Ζεις σε μια φάρμα στην εξοχή. Ο πατέρας σου είναι αγρότης και η μητέρα σου φροντίζει τις αγελάδες, τις χήνες και τις κότες. Έχεις τρία αδέλφια και μια αδελφή.	Είσαι μοναχοπαίδι. Ζεις μόνο με τη μητέρα σου σε ένα διαμέρισμα στην πόλη. Η μητέρα σου δουλεύει σε ένα εργοστάσιο. Είσαι εξαιρετικός/εξαιρετική στη μουσική και το χορό. Είσαι εννιά ετών.
Είσαι ένα παιδί Ρομά δώδεκα ετών. Ζεις στην άκρη ενός μικρού χωριού σε ένα μικρό σπίτι, όπου δεν υπάρχει αποχωρητήριο. Έχεις έξι αδέλφια και αδελφές.	Γεννήθηκες με αναπηρία και χρησιμοποιείς αναπηρικό καροτσάκι. Ζεις σε ένα διαμέρισμα στην πόλη με τους γονείς και τις δυο αδελφές σου. Και οι δυο γονείς σας είναι δάσκαλοι. Είσαι δώδεκα ετών.
Είσαι έντεκα ετών. Ζεις σε ένα ορφανοτροφείο από τότε που ήσουν βρέφος. Δε γνωρίζεις ποιοι είναι οι γονείς σου.	Είσαι εννέα ετών και έχεις πανομοιότυπο δίδυμο αδελφό-αδελφή. Ζεις σε ένα διαμέρισμα στην πόλη με τη μητέρα σου, η οποία δουλεύει σε ένα πολυκατάστημα. Ο πατέρας σου είναι στη φυλακή.
Είσαι εννέα ετών και μοναχοπαίδι. Ζεις σε ένα διαμέρισμα σε μια πόλη με τους γονείς σου. Ο πατέρας σου είναι οικοδόμος και η μητέρα σου ταχυδρόμος. Είσαι εξαιρετικός/εξαιρετική στον αθλητισμό.	Εσύ και οι γονείς σου ήρθατε σε αυτή τη χώρα για να βρείτε ασφάλεια από τον πόλεμο που εξελίσσεται στην πατρίδα σας, στην Αφρική. Τώρα είσαι έντεκα ετών και είσαι εδώ τρία χρόνια από τότε που ήσουν εννιά. Δεν ξέρεις πότε θα μπορέσεις να επιστρέψεις στην πατρίδα σου.

Είσαι δεκατριών ετών, το μεγαλύτερο από έξι παιδιά. Ο πατέρας σου είναι οδηγός φορτηγού και λείπει πολύ και η μητέρα σου είναι σερβιτόρα, η οποία συχνά πρέπει να δουλεύει τα βράδια. Πρέπει να προσέχεις τα αδέλφια σου συχνά.	Οι γονείς σου χώρισαν όταν ήσουν βρέφος. Τώρα είσαι δώδεκα ετών. Ζεις με τη μητέρα σου και το σύντροφο της. Τα σαββατοκύριακα επισκέπτεσαι τον πατέρα σου και τη νέα του σύζυγο του και τα δυο μικρά παιδιά τους.
Είσαι έντεκα ετών. Έχεις ζήσει με διάφορους θετούς γονείς από τότε που ήσουν μικρό παιδί, καθώς οι γονείς σου αδυνατούσαν να σε φροντίσουν. Οι θετοί γονείς σου είναι καλοί. Άλλα τέσσερα υιοθετημένα παιδιά μένουν επίσης μαζί σας στο ίδιο μικρό σπίτι.	Είσαι οκτώ ετών. Εσύ και η αδελφή σου ζείτε με τον παππού και τη γιαγιά σας σε μια μικρή πόλη στην εξοχή. Οι γονείς σας είναι χωρισμένοι και η μητέρα σας δουλεύει ως γραμματέας στην πόλη. Σπάνια βλέπεις τον πατέρα σου.
Αντιμετωπίζεις μια μαθησιακή δυσκολία η οποία σε κρατά δυο τάξεις πίσω στο σχολείο. Είσαι δέκα ετών και ψηλότερος από όλα τα υπόλοιπα παιδιά, τα οποία είναι μόνο οκτώ. Και οι δυο γονείς σου δουλεύουν, γι' αυτό δε διαθέτουν πολύ χρόνο για να σε βοηθήσουν με την κατ' οίκον εργασία σου.	Η μητέρα σου πέθανε όταν γεννήθηκες. Ο πατέρας σου ξαναπαντρεύτηκε και ζεις μαζί με αυτόν και τη μητριά σου και τις δυο της κόρες. Είσαι οκτώ ετών και αυτές έφηβες. Ο πατέρας σου είναι δικηγόρος.
Είσαι οκτώ ετών και το μικρότερο από τρία παιδιά. Η οικογένεια σου ζει σε ένα μικρό διαμέρισμα σε μια μεγάλη πόλη. Ο πατέρας σου είναι μηχανικός, όμως προς το παρών είναι άνεργος, γι' αυτό δεν έχετε πολλά χρήματα. Όμως, ο πατέρας σου διαθέτει περισσότερο χρόνο για να παίζει μαζί σου.	Μετανάστευσες σε αυτή τη χώρα όταν ήσουν μωρό. Τώρα είσαι δέκα ετών. Πολλοί άλλοι μετανάστες ζουν στη γειτονιά σου, όπου ο πατέρας σου διαθέτει ένα κατάστημα. Μιλάς τις γλώσσες τόσο της παλιάς, όσο και της νέας σου πατρίδας και συχνά μεταφράζεις για τη μητέρα και τη γιαγιά σου.
Είσαι έντεκα ετών. Ζεις σε ένα χωριό στην εξοχή με τους γονείς σου και ένα μικρότερο αδελφό και μια μικρότερη αδελφή. Οι γονείς σου έχουν ένα αρτοπωλείο. Μερικές φορές σε κοροϊδεύουν επειδή είσαι αρκετά παχουλός/παχουλή.	Έχεις άσθμα και αναγκάζεσαι να λείπεις πολύ από το σχολείο, καθώς είσαι άρρωστος, ιδιαίτερα κατά το χειμώνα. Περνάς πολύ χρόνο στο σπίτι, στο κρεβάτι, παρακολουθώντας τηλεόραση, σερφάροντας στο διαδίκτυο και παίζοντας ηλεκτρονικά παιγνίδια. Νιώθεις μοναξιά, καθώς και οι δυο γονείς σου πάνε δουλειά. Είσαι δεκατριών ετών.
Είσαι το παιδί του Αμερικανού πρέσβη στη χώρα σου. Πηγαίνεις σε διεθνές σχολείο. Φοράς χοντρά γυαλιά και τραυλίζεις ελαφρά. Είσαι έντεκα ετών.	Εσύ και ο μεγάλος σου αδελφός, είστε ιδιαίτερα χαρισματικοί στα μαθηματικά, τη φυσική, τις γλώσσες και, ως γεγονός, στα περισσότερα πράγματα. Οι γονείς σας είναι καθηγητές πανεπιστημίου. Σας στέλνουν σε ειδικά μαθήματα και εκπαιδευτικές κατασκηνώσεις συνεχώς, για να προετοιμαστείτε για διαγωνισμούς.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Διαβάστε τις παρακάτω καταστάσεις μεγαλόφωνα. Αφού διαβάσετε την κάθε κατάσταση, δώστε στα παιδιά χρόνο για να προχωρήσουν μπροστά και για να δουν πού βρίσκονται σε σχέση με τα άλλα παιδιά.

1. Εσύ και η οικογένεια σου έχετε πάντα αρκετά χρήματα για να καλύψετε τις ανάγκες σας.
2. Ζεις σε ένα αξιοπρεπές σπίτι με τηλέφωνο και τηλεόραση.
3. Δε σε κοροϊδεύουν και δε σε απομονώνουν λόγω της διαφορετικής σου εμφάνισης ή αναπηρίας.
4. Οι άνθρωποι με τους οποίους ζείτε, ζητούν τη γνώμη σας για σημαντικές αποφάσεις που σας αφορούν.
5. Πηγαίνετε σε ένα καλό σχολείο και λαμβάνετε μέρος σε ομίλους και αθλητικά γεγονότα μετά το σχολείο.
6. Παρακολουθείτε επιπρόσθετα μαθήματα μετά το σχολείο στη μουσική και τη ζωγραφική.
7. Δε φοβάστε μην τυχόν σας σταματήσει η αστυνομία.
8. Ζείτε με ενήλικες που σας αγαπούν και έχουν πάντα υπόψη το καλύτερο για το συμφέρον σας.
9. Δεν έχεις ποτέ βιώσει διάκριση εναντίον σου λόγω της καταγωγής σου ή της καταγωγής των γονιών σου, το υπόβαθρο, τη θρησκεία ή την κουλτούρα σου.
10. Λαμβάνεις συχνούς ιατρικούς και οδοντιατρικούς ελέγχους, ακόμη κι όταν δεν είσαι άρρωστος/άρρωστη.
11. Εσύ και η οικογένεια σου πάτε για διακοπές μια φορά το χρόνο.
12. Μπορείς να καλέσεις φίλους για δείπνο ή για να διανυκτερεύσουν στο σπίτι σου.
13. Όταν μεγαλώσεις, μπορείς να πας πανεπιστήμιο ή να επιλέξεις οποιαδήποτε δουλειά η επάγγελμα επιθυμείς.
14. Δε φοβάσαι μήπως σε πειράξουν ή σου επιτεθούν στο δρόμο, στο σχολείο ή όπου ζεις.
15. Συνήθως βλέπεις στην τηλεόραση ή σε ταινίες, ανθρώπους που μοιάζουν με εσένα και ζουν όπως ζεις εσύ.
16. Εσύ και η οικογένεια σου πηγαίνετε στον κινηματογράφο, στο ζωολογικό κήπο, στο μουσείο, στην εξοχή ή άλλα διασκεδαστικά μέρη τουλάχιστον μια φορά το μήνα.
17. Οι γονείς σου και ο παππούς και η γιαγιά σου, ή ακόμη και ο προπάππους και η προγιαγιά σου γεννήθηκαν σε αυτή τη χώρα.
18. Λαμβάνεις νέα ρούχα και παπούτσια οποτεδήποτε τα χρειαστείς.
19. Έχεις μπόλικο χρόνο να παίξεις και φίλους να παίζεις μαζί τους.
20. Έχεις πρόσβαση σε ηλεκτρονικό υπολογιστή και μπορείς να χρησιμοποιήσεις το διαδίκτυο.
21. Αισθάνεσαι πως εκτιμάσαι για αυτό που μπορείς να κάνεις και λαμβάνεις ενθάρρυνση να αναπτύξεις όλες τις ικανότητες σου.
22. Πιστεύεις πως θα έχεις ένα ευτυχισμένο μέλλον όταν μεγαλώσεις.

29. Η Μάχη του πορτοκαλιού

ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΒΓΟΥΝ ΟΛΟΙ ΚΕΡΔΙΣΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ;

ΘΕΜΑΤΑ	Ειρήνη
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	30 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	4-24 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Ομαδικός συναγωνισμός και συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά ανταγωνίζονται για την κατοχή ενός πορτοκαλιού και συζητούν τρόπους επίλυσης διαμαχών.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να γίνει επισκόπηση στρατηγικών προς επίλυση διαμαχών • Να συζητήσουμε την ανάγκη για επικοινωνία σε καταστάσεις διαμάχης.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Καμία
ΥΛΙΚΑ	Ένα πορτοκάλι

Οδηγίες

1. Εξηγήστε πως η ομάδα θα παίξει το «Παιχνίδι του Πορτοκαλιού». Χωρίστε τα παιδιά σε δυο ομάδες. Ζητήστε από την ομάδα Α να πάει έξω και να σας περιμένει. Πέστε στην ομάδα Β πως σε αυτή τη δραστηριότητα στόχος τους είναι να πάρουν το πορτοκάλι, καθώς χρειάζονται το χυμό του για να φτιάξουν χυμό πορτοκαλιού.

2. Πηγαίνετε έξω και πέστε στην ομάδα Α πως στόχος τους σε αυτή τη δραστηριότητα είναι να πάρουν το πορτοκάλι επειδή χρειάζονται τη φλούδα του πορτοκαλιού για να φτιάξουν κέικ πορτοκαλιού.

3. Φέρτε και τις δυο ομάδες μαζί, μέσα, και ζητήστε από την κάθε ομάδα να καθίσει σε μια γραμμή, πρόσωπο με πρόσωπο.

4. Πέστε στις ομάδες πως έχουν τρία λεπτά για να πάρουν αυτό που χρειάζονται. Τονίστε πως δεν πρέπει να χρησιμοποιήσουν βία για να πάρουν αυτό που θέλουν. Μετά, τοποθετήστε ένα πορτοκάλι ανάμεσα στις δυο ομάδες και πέστε, «Πάμε».

Συνήθως κάποιος παίρνει το πορτοκάλι και η μια ομάδα θα το έχει και το πώς θα αντιμετωπίσουν οι δυο ομάδες την κατάσταση θα αποτελέσει έκπληξη. Σε μερικές περιπτώσεις οι ομάδες θα προσπαθήσουν να διαπραγματευθούν για να μοιράσουν το πορτοκάλι στη μέση. Άλλες φορές δε θα διαπραγματευθούν καθόλου. Μερικές φορές οι ομάδες θα επικοινωνήσουν περαιτέρω και θα συνειδητοποιήσουν πως και οι δυο χρειάζονται διαφορετικά μέρη του πορτοκαλιού – κάποιος από τη μια ομάδα θα ξεφλουδίσει το πορτοκάλι, παίρνοντας το μέρος που χρειάζονται. Μην παρεμβείτε.

5. Μετά από τρία λεπτά πέστε «Σταματήστε» ή «Τέλος χρόνου».

Απολογισμός και αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Η ομάδα σας πήρε αυτό που ήθελε πριν την ολοκλήρωση των τριών λεπτών;
   β. Ποιος ήταν ο στόχος της ομάδας σας;
   γ. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα της διαμάχης για το πορτοκάλι;
   δ. Τι κάνατε για να πετύχετε αυτό το αποτέλεσμα;
   ε. Γιατί είναι σημαντικό οι άνθρωποι να επικοινωνούν για την επίλυση διαμαχών;
   ζ. Οι άνθρωποι επικοινωνούν πάντα όταν βρίσκονται σε διαμάχη; Γιατί ή γιατί όχι;
   η. Οι άνθρωποι θέλουν πάντα το ίδιο πράγμα σε μια διαμάχη;
   θ. Έχετε ποτέ βιώσει παρόμοιες καταστάσεις; Ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα θέτοντας μια ερώτηση όπως:
   α. Ποια είναι μερικά από τα ανθρώπινα δικαιώματα που καταπατούνται σε μια διαμάχη;

Εισηγήσεις για συνέχεια
- Η δραστηριότητα «ΟΡΑΜΑΤΙΖΟΜΕΝΟΙ ΤΡΟΠΟΥΣ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ» σ. 144, επικεντρώνεται επίσης στην επίλυση διαμαχών.
- Αρκετές άλλες δραστηριότητες απαιτούν διαπραγμάτευση: «ΚΑΤΑΚΤΗΣΤΕ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ» σ. 100 , «ΤΟ ΤΕΡΑΤΑΚΙ ΤΩΝ ΜΠΙΣΚΟΤΩΝ» σ. 107

Ιδέες για δράση
Αναπτύξτε ιδέες για το πώς να αντιμετωπίζονται διαμάχες εντός της ομάδας. Καταγράψτε αυτές τις ιδέες σε έναν πίνακα και κρεμάστε τον κάπου στο δωμάτιο.

Συμβουλές για το συντονιστή
- Μετά από τρία λεπτά, πάρτε το πορτοκάλι, ή ότι απέμεινε από αυτό, για να αποφύγετε τους περισπασμούς κατά τον απολογισμό.
- Κατά τη διαμάχη, δεν πρέπει να προσπαθήσετε να επηρεάσετε τα αποτελέσματα, όμως τονίστε στα παιδιά πως δεν πρέπει να υπάρξει βία στην προσπάθεια τους να πάρουν αυτό που θέλουν.
- Προσαρμογή για μεγάλες ομάδες: Σχηματίστε τέσσερις ομάδες αντί για δυο και κάντε ταυτόχρονα δυο «Μάχες για το Πορτοκάλι». Απλώς σχηματίστε δυο ομάδες Α και δυο ομάδες Β και δώστε τις ίδιες οδηγίες όπως υποδεικνύονται παραπάνω. Βάλτε μια ομάδα Α να καθίσει απέναντι από μια ομάδα Β και τη δεύτερη ομάδα Α να καθίσει απέναντι από τη δεύτερη ομάδα Β – τοποθετήστε ένα πορτοκάλι ανάμεσα στο καθένα από τα ζευγάρια των ομάδων. Ξεκινήστε και ολοκληρώστε τη δραστηριότητα ταυτόχρονα για τα δυο ζευγάρια ομάδων. Ίσως καταστεί ενδιαφέρουσα μια συζήτηση περί των διαφορετικών διαδικασιών και αποτελεσμάτων της κάθε «Μάχης».

30. Σταγόνες

ΝΕΡΟ, ΝΕΡΟ ΠΑΝΤΟΥ ΚΑΙ ΟΥΤΕ ΜΙΑ ΣΤΑΓΟΝΑ ΓΙΑ ΝΑ ΠΙΟΥΜΕ

ΘΕΜΑΤΑ	Περιβάλλον, Γενικά Ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	7-13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	5-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Βιωματική μάθηση, ιεράρχηση, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά αποφασίζουν πώς μπορούν να χρησιμοποιήσουν το νερό ούτως ώστε να μην το σπαταλούν. Συζητούν τη σημαντικότητα της προσωπικής δράσης για να σωθεί μια από τις πολυτιμότερες πηγές για το περιβάλλον
ΣΤΟΧΟΙ	• Να ευαισθητοποιήσουμε για τη χρήση των βιώσιμων φυσικών πόρων στην καθημερινή ζωή. • Να συζητήσουμε τρόπους προστασίας του νερού και του περιβάλλοντος γενικά. • Να βοηθήσουμε τα παιδιά να κατανοήσουν τα δικαιώματα τους. • Να ενθαρρύνουμε την ατομική δράση για τη βιώσμη χρήση πόρων και την εξοικονόμηση νερού.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	* Ετοιμάστε ποτήρια ή φλιτζάνια για όλα τα παιδιά της ομάδας σας. • Ετοιμάστε ένα μπουκάλι 2 λίτρων και γεμίστε το με νερό. Βεβαιωθείτε πως υπάρχει αρκετό νερό για να γεμίσει όλα τα ποτήρια. Για πιο μεγάλη ομάδα παιδιών, ετοιμάστε περισσότερα μπουκάλια. • Ετοιμάστε ένα μπολ ή ένα δοχείο για εξοικονόμηση νερού. • Αντιγράψτε τη «Σταγόνα» που παρέχεται στο Φυλλάδιο για κάθε παιδί.
ΥΛΙΚΑ	• Μπουκάλια των 2 λίτρων • Ποτήρια ή φλιτζάνια για κάθε παιδί • Ένα κουταλάκι για κάθε παιδί • Ένα μπολ για το κοινά εξοικονομημένο νερό • Έναν Πίνακα • Χαρτί και στυλό

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν όσο το δυνατό περισσότερους λόγους γιατί είναι σημαντικό το νερό (λ.χ. για φυτά, ζώα, ανθρώπους, βιομηχανία, γεωργία, οικοδομές), και παρουσιάστε την ιδέα συντήρησης του νερού, θέτοντας ερωτήσεις όπως:

- Πού μπορείτε να βρείτε νερό στη Γης (ωκεανό, παγόβουνα, πόσιμο νερό)
- Πόσο από το νερό της Γης είναι χρήσιμο για τους ανθρώπους; (97% ωκεανοί, 2% παγόβουνα, μόνο 1% του πόσιμου νερού είναι χρήσιμο).

- Πώς θα ήταν η ζωή στη Γη χωρίς νερό; Με λιγότερο νερό;
- Είναι το πόσιμο γλυκό νερό διαθέσιμο παντού στη Γη;
- Ποια συγκεκριμένα σημερινά φαινόμενα θέτουν σε κίνδυνο τη διάθεση επαρκών ποσοτήτων πόσιμου νερού στο μέλλον;

2. Συζητήστε και δημιουργήστε μια λίστα για το πώς χρησιμοποιεί το κάθε παιδί νερό κάθε μέρα (λ.χ. για μαγείρεμα, για μπάνιο, το αποχωρητήριο, πλύσιμο των ρούχων) και καταγράψτε τα σε έναν πίνακα.

3. Εξηγήστε πώς αυτή η δραστηριότητα θα τα ωθήσει να αποφασίσουν πώς να χρησιμοποιούν το νερό πιο προσεκτικά. Δείξτε τους ένα μπουκάλι και ζητήστε τους να φανταστούν πως αυτό είναι όλο το νερό που θα έχουν ως ομάδα για διάστημα μιας ημέρας. Πρέπει να προσέξουν να μην το σπαταλήσουν.

4. Δώστε στο κάθε παιδί ένα ποτήρι και γεμίστε το με νερό από το μπουκάλι. Εξηγήστε πως αυτό το ποτήρι αντιπροσωπεύει την ποσότητα νερού που θα έχουν ατομικά για μια μέρα. Ζητήστε από τα παιδιά να υπολογίσουν πόσο νερό χρησιμοποιούν σε μια μέρα (Στην Ευρώπη, ο μέσος όρος είναι περίπου 135 λίτρα/μέρα). Καθώς θα κρατούν τα ποτήρια τους, υπενθυμίστε στα παιδιά τη λίστα που δημιούργησαν στο Βήμα 2 για τους τρόπους που χρησιμοποιούν το νερό.

5. Ζητήστε από τα παιδιά να αποφασίσουν πως μπορούν να κάνουν μικρές αλλαγές στην καθημερινή τους συμπεριφορά, για να μπορέσουν να εξοικονομήσουν νερό. Δώστε τους λίγο χρόνο για να αποφασίσουν την επιλογή τους. Προτείνετε όπως ένα κουτάλι νερού να αντιστοιχεί σε ένα λίτρο. Μετά ζητήστε από το κάθε παιδί να παρουσιάσει την απόφαση του και να χύσει μερικές κουταλιές νερό που πιστεύουν πως θα μπορούσαν να εξοικονομήσουν στο μπολ της ομάδας. Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τις ιδέες τους στη «Σταγόνα» που του δώσατε ως φυλλάδιο.

6. Όταν μιλήσει το κάθε παιδί, εξηγήστε πως το νερό που έχουν αποφασίσει να εξοικονομήσουν, ανήκει σε όλη την ομάδα. Εξηγήστε πως το μπολ θα παραμείνει γεμάτο, φτάνει το κάθε παιδί να εξοικονομεί και να φυλάει λίγο νερό κάθε μέρα. Σε αντίθετη περίπτωση, η ομάδα θα ξεμείνει από νερό.

7. Πέστε στα παιδιά πως η ομάδα θα πρέπει τώρα να αποφασίσει πως θα χρησιμοποιήσει την κοινή της πηγή στο περιβάλλον της. Ζητήστε από τα παιδιά να αποφασίσουν ως ομάδα πώς σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν το κοινό νερό που διαθέτουν. Μπορούν να ανακυκλώσουν κάποια ποσότητα;

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
- Ήταν εύκολο να σκεφτείτε όλους τους τρόπους που χρησιμοποιείτε νερό κάθε μέρα;
- Παρατηρήσατε οτιδήποτε νέο σχετικά με τον τρόπο που χρησιμοποιείτε νερό; Σχετικά με τον τρόπο που χρησιμοποιούν νερό οι οικογένειες σας; Σχετικά με το νερό που χρησιμοποιείται σε δημόσιους χώρους (λ.χ. σχολεία, νοσοκομεία, δημόσια κτίρια και πάρκα);
- Με ποιο τρόπο αποφασίσατε να παραδώσετε ένα μέρος του καθημερινού σας νερού;
- Ποιοι τρόποι εξοικονόμησης νερού είναι ρεαλιστικοί για την καθημερινή σας ζωή; Ποιοι τρόποι εξοικονόμησης νερού θα ήταν δύσκολο να τηρηθούν κάθε μέρα;
- Δυσκολευθήκατε να αποφασίσετε πώς να χρησιμοποιήσετε το «κοινό νερό»; Είστε ικανοποιημένοι με την απόφαση της ομάδας σχετικά με το κοινό νερό; Μπορείτε να σκεφτείτε οποιουσδήποτε άλλους τρόπους χρήσης αυτού του νερού;

2. Καθοδηγήστε τα παιδιά να γενικεύσουν για την εξοικονόμηση νερού:
- Γιατί είναι σημαντική η εξοικονόμηση νερού;
- Τι συμβαίνει όταν οι άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε αρκετό νερό για τις ανάγκες τους;
- Από πού προέρχεται το νερό που χρησιμοποιούμε στην κοινότητα μας; Πώς φθάνει σε εμάς;
- Μήπως η κοινότητα μας σπαταλά μέρος αυτού του νερού;

3. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα, θέτοντας ερωτήσεις

όπως:

- Το νερό είναι μια βασικότατη ανάγκη για τη ζωή και την επιβίωση. Ποιες άλλες πηγές στο περιβάλλον παίζουν ρόλο – κλειδί για τη ζωή και την επιβίωση;
- Έχουν όλοι οι άνθρωποι πρόσβαση σε αυτούς τους πόρους, όπως καθαρό νερό, καθαρός αέρας και περιβάλλον; Τι συμβαίνει αν οι πόροι είναι διαθέσιμοι αλλά δεν είναι καλής ποιότητας;
- Ποιος είναι υπεύθυνος για την παροχή αυτών των ποιοτικών πόρων;
- Μπορούν τα παιδιά να κάνουν οτιδήποτε για να διασφαλίσουν πως όλοι έχουν πρόσβαση σε καλής ποιότητας περιβαλλοντικούς πόρους;

Με την ολοκλήρωση του απολογισμού, ζητήστε από τα παιδιά να κοιτάξουν και πάλι τις «Σταγόνες» τους και να προσθέσουν οποιεσδήποτε άλλες ιδέες εξοικονόμησης νερού και του τρόπου χρήσης τους εντός του περιβάλλοντος τους. Εκθέστε τις «Σταγόνες» σε κάποιο σημείο της αίθουσας για να έχουν τα παιδιά πρόσβαση σε αυτές και στο μέλλον.

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Η δραστηριότητα «ΤΙ ΥΠΕΡΟΧΟΣ ΚΟΣΜΟΣ», σ. 188, επίσης ωθεί τα παιδιά να αναζητήσουν σε μεγαλύτερο βάθος το πώς κατανοούν την έννοια ενός υγιούς και ασφαλούς περιβάλλοντος.
- Χρησιμοποιήστε την προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα δραστηριότητα για τη μελέτη άλλων σημαντικών πόρων και του πώς μπορούν να επηρεάσουν τις ζωές των παιδιών (λ.χ. καθαρός αέρας, ασφαλές και θρεπτικό φαγητό, ηλεκτρισμός, πετρέλαιο). Παρομοίως, ζητήστε από τα παιδιά να αναλογιστούν πώς μπορούν τα ίδια να διαφυλάξουν αυτές τους πόρους (λ.χ. ανακύκλωση, χρήση διαφορετικών δοχείων σκυβάλων για διαφορετικού είδους σκουπίδια, χρήση δημοσίων μέσων μεταφοράς, χρήση ανανεώσιμων πηγών, κτλ).
- Αναζητήστε καταστάσεις σε χώρες που δε διαθέτουν επαρκή πρόσβαση σε καθαρό νερό (λ.χ. Βόρεια Αφρική, Μέση Ανατολή).
- Μάθετε περισσότερα περί του υδατικού προβλήματος (λ.χ. ταινίες, ντοκιμαντέρ, μύθοι και παραδόσεις, άρθρα εφημερίδων). Τονίστε τη σύνδεση μεταξύ της ατομικής δράση και της εξοικονόμησης νερού, σε αυτή την περίπτωση με το συνολικό δικαίωμα σε πόρους, βιώσιμη ανάπτυξη και το δικαίωμα στη ζωή.

Ιδέες για δράση

- Αναπτύξτε ομαδικά σχέδια δράσης για την εξοικονόμηση νερού. Χρησιμοποιώντας εργαλεία μέτρησης όπως ένα μπουκάλι των 500 ml και ένα κουβά των 10 λίτρων, τα παιδιά μπορούν να μετρήσουν πόσο περίπου νερό χρησιμοποιούν σε μια μέρα. Μπορούν να καταγράψουν τα αποτελέσματα της κάθε μέρας για μια εβδομάδα. Επιστρέψτε στη συζήτηση μια εβδομάδα μετά για να δείτε αν τα παιδιά δυσκολεύτηκαν να εξοικονομήσουν νερό και αν πιστεύουν πως η εξοικονόμηση νερού είναι χρήσιμη.
- Επικοινωνήστε με τους γονείς των παιδιών ή με ενήλικες που ζουν μαζί με παιδιά για να τους προετοιμάσετε για μια βδομάδα εξοικονόμησης νερού.
- Παίξτε «Περίπολο μόλυνσης» με τα παιδιά. Αν υπάρχει μια μικρή λίμνη ή ένα ποτάμι κοντά στο σχολείο, παρατηρήστε το προσεκτικά. Ελέγξτε τα σκουπίδια στο νερό και στις όχθες. Πώς χρησιμοποιούν οι άνθρωποι αυτό το νερό;
- Κάντε μια βόλτα με τα παιδιά και προσδιορίστε το πώς συλλέγονται τα σκουπίδια κι επίσης αναλύστε και εξηγήστε τον τρόπο επεξεργασίας των σκουπιδιών και το γιατί είναι επίσης σημαντική η διατήρηση ενός καθαρού περιβάλλοντος.
- Χτίστε στις ιδέες των παιδιών σχετικά με την αλλαγή της συμπεριφοράς τους σε σχέση με τους πόρους που έχουν διαθέσιμους, λ.χ. υγιεινό φαγητό, νερό, φως, γκάζι κτλ. Βοηθήστε τα να κατανοήσουν πως η κάθε προσωπική δράση σχετίζεται με το παγκόσμιο περιβάλλον και πως η ατομική αλλαγή μπορεί να κάνει διαφορά στη βιώσιμη χρήση των πόρων.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Βοηθήστε τα παιδιά να κατανοήσουν πως ο τρόπος που διατηρείται το «περιβάλλον» εξαρτάται από το σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και το δικαίωμα επιβίωσης που έχει ο κάθε άνθρωπος.

Προσαρμογές

Με παιδιά πιο μεγάλης ηλικίας, η συζήτηση μπορεί να συνεχιστεί όσον αφορά το γενικότερο δικαίωμα στους πόρους, στη βιώσιμη ανάπτυξη και το δικαίωμα στη ζωή, θέτοντας ερωτήσεις όπως:

- Τι μπορεί να γίνει για να καταστεί σεβαστό το δικαίωμα του καθενός στο νερό και όλους τους άλλους πόρουςς της Γης;
- Υπάρχουν άλλοι πόροι στη Γη που είναι περιορισμένοι;
- Τι μπορεί να γίνει για να επιτραπεί στις μελλοντικές γενιές να ζήσουν σε έναν κόσμο με πρόσβαση στους απαραίτητους πόρους που χρειάζονται για να ζήσουν;

Περαιτέρω Πληροφορίες

Το βιβλίο εργασίας «Ταξίδι με τη Σταγόνα – Η Σταγόνα του Νερού» περιέχει βασικά γεγονότα, ενδιαφέρουσες πληροφορίες και αρκετές «μαθαίνω-κάνοντας» δραστηριότητες σε διάφορα θέματα για το νερό. Περιλαμβάνει πληροφορίες και πρακτικά εργαλεία σχετικά με τον τρόπο μελέτης της προέλευσης του νερού, την ποσότητα νερού που χρησιμοποιείται από τους ανθρώπους, τον τρόπο που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν νερό για γεωργικούς, βιομηχανικούς και οικιακούς σκοπούς και το πρόβλημα της μόλυνσης του νερού.

http://unep.org/publications/search/pub_details_s.asp?ID=3729

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΜΙΑ ΣΤΑΓΟΝΑ ΝΕΡΟΥ

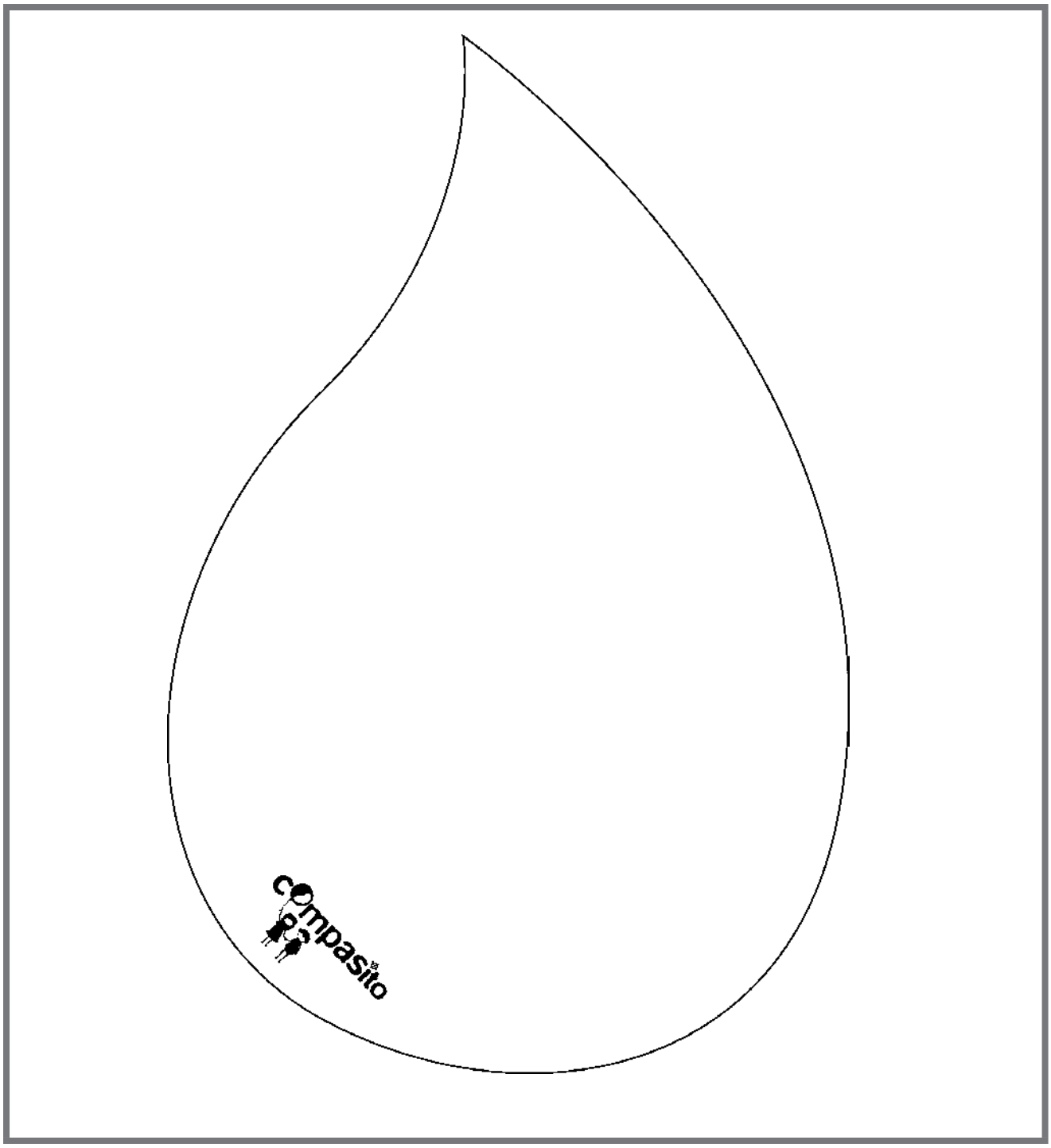

31. Είμαστε οικογένεια

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Οικογένεια, Φύλο
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-10 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	8-30 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Ζωγραφική, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Με τη χρήση εικόνων και ζωγραφιών, τα παιδιά συζητούν διάφορες αρχές και δομές της «οικογένειας»
ΣΤΟΧΟΙ	• Να προωθήσουμε τη διαφορετικότητα και την ανεκτικότητα προς το διαφορετικό • Να ωθήσουμε τα παιδιά να σκεφτούν διαφορετικούς τρόπους ανατροφής τους και να αναλογιστούν τον ορισμό της οικογένειας • Να αναλύσουμε τη διάκριση κατά των παιδιών με «ασυνήθιστες» οικογενειακές συνθέσεις. • Να εξερευνήσουμε τη σύνδεση της οικογένειας με τα ανθρώπινα δικαιώματα
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	* Ετοιμάστε εικόνες/φωτογραφίες που απεικονίζουν διαφορετικές οικογενειακές συνθέσεις κάθε κατηγορίας (λ.χ. μονογονιός, κλασική οικογένεια, ζεγάρια ιδίου φύλου, υιοθετημένα παιδιά, μεγάλες οικογένειες που περιλαμβάνουν πολλές γενιές)
ΥΛΙΚΑ	* Αντίγραφα όλων των εικόνων για κάθε μικρή ομάδα παιδιών

Οδηγίες

1. Παρουσιάστε τη δραστηριότητα επεξηγώντας πως εξερευνά τους πολλούς διαφορετικούς τρόπους που προσδιορίζουμε τους ανθρώπους που θεωρούμε οικογένεια μας. Τονίστε πως δε ζουν όλα τα παιδιά στο ίδιο είδος οικογενειών.

2. Ζητήστε από το κάθε παιδί να ζωγραφίσει την οικογένεια στην οποία ζει (λ.χ. σε αντίθεση με την οικογένεια από την οποία έχουν ίσως χωριστεί, την οικογένεια που θα επιθυμούσαν να έχουν, είχαν κάποτε κ.λπ.). Ενθαρρύνετε τα να συμπεριλάβουν λεπτομέρειες για τις οικογένειες τους, αν το επιθυμούν (λ.χ. όνομα, ηλικία, φύλο του κάθε ατόμου).

3. Ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν για άλλους τύπους οικογενειών που γνωρίζουν. Αφήστε τα να παρουσιάσουν τις ζωγραφιές που ετοίμασαν για τη δική τους οικογένεια.

4. Μαζί, αναλύστε και καταγράψτε όσο το δυνατό περισσότερους τύπους οικογενειών. Αναφέρετε μερικούς που δεν έχουν ακόμη αναφερθεί.

5. Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες των 4 ή 5 και δώστε στην κάθε ομάδα ένα αντίγραφο των εικόνων/φωτογραφιών που προετοιμάσατε νωρίτερα. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να συζητήσει τις βασικές διαφορές ή το τι είναι «ασυνήθιστο» στην κάθε οικογένεια. Ζητήστε από τις ομάδες να αναλύσουν και τις δικές τους οικογενειακές

εικόνες και το αν είναι παρόμοιες ή διαφορετικές με οποιαδήποτε από τις εικόνες που έχουν δοθεί.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Τι συνέβη σε αυτή τη δραστηριότητα;
   β. Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν για εσάς να ζωγραφίσετε και να παρουσιάσετε την οικογένεια σας;
   γ. Εκπλαγήκατε από τις ζωγραφιές άλλων παιδιών; Γιατί;
   δ. Εκπλαγήκατε από οποιαδήποτε από τις άλλες εικόνες οικογενειών; Γιατί;
   ε. Τι μάθατε για τις οικογένειες;
   ζ. Πώς πιστεύετε πως αισθάνονται τα παιδιά όταν η οικογένεια τους είναι «διαφορετική»;
   η. Πώς θα μπορούσατε να στηρίξετε αυτά τα παιδιά;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Έχουν όλα τα παιδιά το δικαίωμα να ζουν με μια οικογένεια;
   β. Είναι η ζωή εντός μιας οικογένειας σημαντική; Γατί ή γιατί όχι;
   γ. Ποια παιδιά πιθανότατα να μη ζουν εντός μιας οικογένειας; Πού ζουν;
   δ. Ποιος διασφαλίζει πως όλα τα δικαιώματα αυτών των παιδιών τυγχάνουν σεβασμού;
   ε. Γνωρίζετε οποιοδήποτε παιδί σαν κι αυτά; Πώς μπορείτε να στηρίξετε αυτά τα παιδιά;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Η δραστηριότητα «ΠΟΙΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ;» σ. 202, απευθύνει ερωτήσεις για το πώς οικογένειες ζουν μαζί και λαμβάνουν αποφάσεις.
- Αρκετές δραστηριότητες επίσης επικεντρώνονται στις στερεοτυπικές προσδοκίες: «ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ» σελ. 141, «ΠΟΙΟΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΕΜΕΝΑ;» σ. 199, «ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ» σ. 208.

Ιδέες για δράση

- Οργανώστε μια σειρά επισκέψεων σε ένα τοπικό ορφανοτροφείο ή ένα κέντρο κοινωνικής φροντίδας και ετοιμάστε ομάδες συζήτησης ή φιλίας με τα παιδιά εκεί.
- Αν υπάρχουν πρωτοβουλίες του τύπου «Υιοθέτησε έναν παππού/μια γιαγιά», ή «Υιοθέτησε ένα γονέα» στην τοπική κοινότητα, μερικά παιδιά στην ομάδα ίσως θα ήθελαν να αναμειχθούν σε αυτές τις δραστηριότητες.
- Μερικά παιδιά ίσως θελήσουν να ξεκινήσουν τη δική τους πρωτοβουλία «Υιοθέτησε έναν αδελφό ή μια αδελφή» και θα μπορούσε να παρουσιαστεί σε ένα τοπικό σχολείο ή κοινότητα.

Συμβουλές για συντονιστή

- Βεβαιωθείτε πως τα παιδιά αισθάνονται άνετα και δεν τυγχάνουν κοροϊδίας όταν παρουσιάζουν τύπους οικογενειών που είναι ασυνήθεις ή διαφορετικοί. Κατά τη διάρκεια της άσκησης, τονίστε την ανεκτικότητα, τα συναισθήματα και τις αξίες που σχετίζονται με το τι χαρακτηρίζει μια οικογένεια.
- Είναι σημαντικό να γνωρίζετε τις οικογενειακές καταστάσεις των παιδιών της ομάδας σας και να προσαρμόσετε τη δραστηριότητα με τρόπους που δεν φέρουν σε αμηχανία ή δε θα κάνουν κανένα από τα παιδιά να αισθανθεί άβολα για την προσωπική του κατάσταση.
- Πριν ξεκινήσετε την άσκηση, διαβάστε τις πληροφορίες για ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ, σ. . Μπορείτε επίσης να βρείτε εδώ ιδέες για διαφορετικούς τύπους οικογενειών ή οικογενειακών δομών που μπορούν να φανούν χρήσιμοι σε αυτή τη δραστηριότητα.

Προσαρμογή

Για να συντομεύσετε την παρούσα δραστηριότητα, μπορείτε να την κάνετε χωρίς τη χρήση επιπρόσθετων εικόνων οικογενειών. Όταν θα χωρίζετε τα παιδιά σε πιο μικρές ομάδες, μπορείτε να τους ζητήσετε απλούστατα να συζητήσουν και να αναλογιστούν τις δικές τους οικογενειακές ζωγραφιές χωρίς να τους παρουσιάσετε άλλες καινούριες. Ωστόσο, παραμένει σημαντική η συζήτηση ή η αναφορά σε άλλους τύπους οικογενειών που μπορεί να μην υπάρχουν εντός της ομάδας.

32. Τι υπέροχος κόσμος

ΠΩΣ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΖΗΣΕΤΕ;

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Περιβάλλον, Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	1-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Ζωγραφική, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά σχεδιάζουν εικόνες για περιβάλλοντα στα οποία θα ήθελαν ή δε θα ήθελαν να ζήσουν σε αυτά. Συζητούν τους παράγοντες που κάνουν τις διαφορές και το πώς θα επηρεάσουν το δικό τους περιβάλλον
ΣΤΟΧΟΙ	• Να αναλύσουμε τους ουσιαστικούς και θεωρητικούς παράγοντες του περιβάλλοντος • Να αξιολογήσουμε το δικό μας περιβάλλον και των άλλων • Να συζητήσουμε τρόπους προστασίας ή/και αλλαγής του δικού τους περιβάλλοντος και των άλλων. Προετοιμασία: * Συγκεντρώστε υλικά χρωματισμού. • Φτιάξτε αντίγραφα του φυλλαδίου για το κάθε παιδί
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	* Συγκεντρώστε υλικά χρωματισμού. • Φτιάξτε αντίγραφα του φυλλαδίου για το κάθε παιδί
ΥΛΙΚΑ	* Χαρτί • Υλικά χρωματίσματος, λ.χ. μπογιές, μαρκαδόρους, κραγιόνια, μολύβια • Χρωματιστές πινέζες ή κολλητική ταινία για το κρέμασμα ζωγραφιών.

Οδηγίες

• Ετοιμάστε χρώματα παντός είδους. Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν ένα περιβάλλον που θα τους άρεσε να έχουν – πραγματικό ή φανταστικό – και να το σχεδιάσουν.

• Μετά ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν ένα περιβάλλον που δε θα ήθελαν να έχουν και να το σχεδιάσουν.

• Όταν οι ζωγραφιές ολοκληρωθούν, κρεμάστε τις και καλέστε τα παιδιά να δουν τη μικρή αυτή έκθεση.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας, θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Ήταν εύκολο να σκεφτείτε τα δυο διαφορετικά περιβάλλοντα;
   β. Ποια ζωγραφιά και περιβάλλον σας αρέσει περισσότερο; Γιατί;
   γ. Ποια ζωγραφιά και περιβάλλον δε σας αρέσει καθόλου; Γιατί;
   δ. Αν υπήρχαν άνθρωποι στο περιβάλλον που ζωγραφίσατε, πώς θα αισθάνονταν;
   ε. Ποια εικόνα ταιριάζει με το πραγματικό σας περιβάλλον;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα, θέτοντας ερωτήσεις

όπως:

α. Το περιβάλλον είναι κάτι περισσότερο από έναν απλό φυσικό χώρο. Ποιοι άλλοι παράγοντες συνθέτουν ένα θετικό ή ένα αρνητικό περιβάλλον; Σκεφτείτε παράγοντες όπως ευκαιρίες, απουσία βίας, απουσία διακρίσεων, ελευθερία και ανθρώπινα δικαιώματα.

β. Πώς μας επηρεάζει το φυσικό μας περιβάλλον; Πώς μας επηρεάζει το περιβάλλον όσον αφορά τα δικαιώματά μας;

γ. Πώς θα περιγράφατε το περιβάλλον όπου ζείτε όσον αφορά τα δικαιώματα;

δ. Τι θα θέλατε να αλλάξετε στο φυσικό σας περιβάλλον; Στο περιβάλλον δικαιωμάτων σας;

ε. Τι θα μπορούσατε να κάνετε για να κάνετε το περιβάλλον σας όπως αυτό που σχεδιάσατε;

ζ. Έχουν όλα τα παιδιά στον κόσμο ένα περιβάλλον που τους αρέσει;

η. Έχουμε ανθρώπινο δικαίωμα για ένα καλό περιβάλλον;

θ. Πιστεύετε πως θα έπρεπε να έχουμε δικαίωμα για ένα καλό περιβάλλον;

ι. Τι μπορούμε να κάνουμε για να προωθήσουμε ένα καλό περιβάλλον για όλα τα παιδιά του κόσμου;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Οι δραστηριότητες «ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ COMPASITO» σ. 103 και «ΣΤΑΓΟΝΕΣ» σ. 182, επίσης εμπλέκουν τα παιδιά στην αξιολόγηση του περιβάλλοντος στην κοινότητα τους.
- Στη δραστηριότητα «ΑΓΑΠΗΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ» σ. 112 , τα παιδιά βλέπουν την ίδια εμπειρία από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Ιδέες για δράση

- Πηγαίνετε έναν περίπατο στην κοινότητα σας και συζητήστε με τα παιδιά το φυσικό περιβάλλον και τι τους αρέσει ή δεν τους αρέσει σε αυτό. Βοηθήστε τα παιδιά να αναπτύξουν ουσιαστικές προτάσεις για αλλαγές. Καλέστε επισήμους του δήμου να συζητήσουν αυτές τις ιδέες με τα παιδιά και να ξεκινήσουν αλλαγές.
- Για να μεταφερθούν οι ιδέες των παιδιών για το περιβάλλον τους σε ενήλικες της κοινότητας, ετοιμάστε μια έκθεση με τις ζωγραφιές και τις ιδέες τους.
- Χτίστε στις ιδέες των παιδιών για αλλαγές στο περιβάλλον τους. Τι μπορούν να κάνουν για να βελτιώσουν το περιβάλλον τους;
- Προσπαθήστε να εντοπίσετε προσπάθειες που γίνονται στις οποίες συμμετέχουν παιδιά προς στήριξη άλλων παιδιών πιο υποβαθμισμένων περιοχών από τη δική τους. Τα πιο μεγάλα σε ηλικία παιδιά μπορούν να ξεκινήσουν νέες προσπάθειες.

Ιδέες για συντονιστή

- Βοηθήστε τα παιδιά να κατανοήσουν πως το «περιβάλλον» δημιουργείται τόσο από συμπαγείς, φυσικούς παράγοντες, όσο και από θεωρητικούς, όπως ο βαθμός των δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τονίστε πως χρειαζόμαστε και όλους τους παράγοντες για ένα καλό περιβάλλον. Τα μικρότερα σε ηλικία παιδιά πιθανόν να δυσκολευθούν στην κατανόηση της θεωρητικής ιδέας για το περιβάλλον.
- Πριν κάνετε την άσκηση, ξεκαθαρίστε τα φάσματα του περιβάλλοντος στα οποία θέλετε να επικεντρωθείτε. Η παρουσίαση ολόκληρου του «περιβάλλοντος» χωρίς ξεκάθαρο επίκεντρο θα είναι υπερβολικά μεγάλη και θεωρητική.

Προσαρμογές

- Χρησιμοποιήστε διάφορες τεχνικές χρωματίσματος της ίδιας ζωγραφιάς, λ.χ. κραγιόνια, μπογιά, χάρτινα μωσαϊκά.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

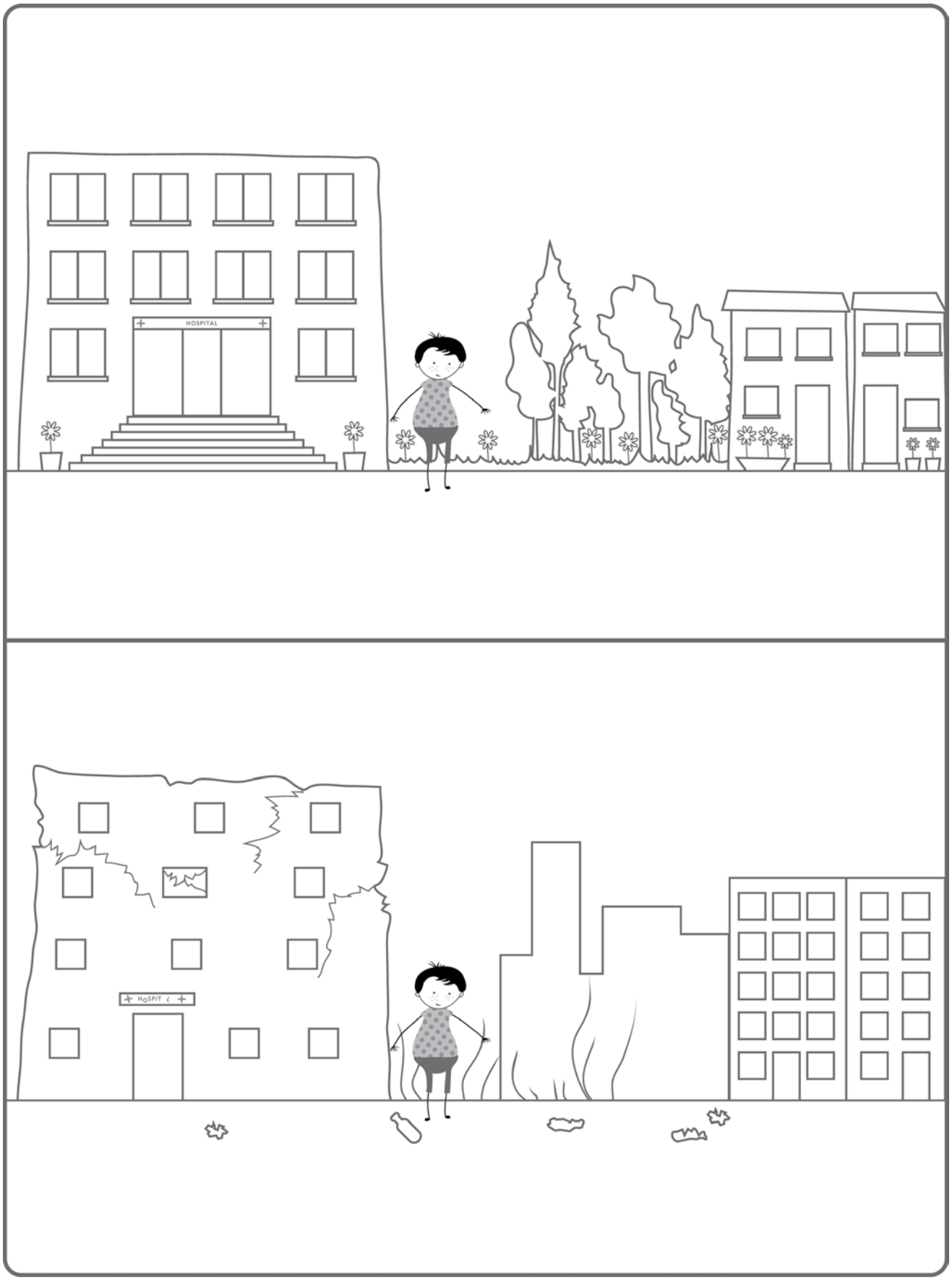

33. Τι μου αρέσει και τι κάνω

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΤΟ ΙΔΙΟ ΠΡΑΓΜΑ.

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Οικογένεια, Ισότητα Φύλων
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	45 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	8-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Έκφραση προτιμήσεων, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά κατονομάζουν πράγματα που τους αρέσουν, που δεν τους αρέσουν ή που πιθανότατα θα τους άρεσε να κάνουν, τα οποία θεωρούνται «κατάλληλα» ή «ανάρμοστα» για το φύλο τους. Μπορούν να συζητήσουν στερεότυπα φύλων και να τα συσχετίσουν με τα ανθρώπινα δικαιώματα
ΣΤΟΧΟΙ	• Να ανακαλύψουν τις δικές τους ικανότητες και γνώσεις, καθώς και των άλλων • Να αναγνωρίσουν τις επιδράσεις των στερεοτύπων στα φύλα Προετοιμασία: Προαιρετική: τυπώστε αντίγραφα του ερωτηματολογίου
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	Προαιρετική: τυπώστε αντίγραφα του ερωτηματολογίου
ΥΛΙΚΑ	* Κόλλες χαρτί και στυλό Προαιρετικό: τυπωμένα αντίγραφα του ερωτηματολογίου

Οδηγίες

1. Παρουσιάστε το θέμα των ρόλων των φύλων ρωτώντας, «Υπάρχουν μήπως κάποιες συμπεριφορές και δραστηριότητες που θεωρούνται «κοριτσίστικες δραστηριότητες» ή «αγορίστικες δραστηριότητες;»» και αποσπάστε απαντήσεις από τα παιδιά.
2. Δώστε στα παιδιά κομμάτια χαρτί και μολύβια. Ζητήστε από το κάθε παιδί να γράψει τα παρακάτω:
   α. Στη κορυφή του χαρτιού δήλωσε αν είσαι αγόρι ή κορίτσι.
   β. Κατάγραψε τέσσερα πράγματα που κάνεις και σου αρέσει να τα κάνεις, τα οποία θεωρούνται δραστηριότητες «αρμόζουσες στο αντίθετο φύλο».
   γ. Κατάγραψε τέσσερα πράγματα που κάνεις, όμως δε σου αρέσουν και θεωρούνται «αρμόζοντα στο φύλο σου».
   δ. Κατέγραψε τέσσερα πράγματα που δεν κάνεις και δε σου αρέσουν και τα οποία θεωρούνται «αρμόζοντα για το αντίθετο φύλο».
   ε. Κατάγραψε τέσσερα πράγματα που δεν κάνεις, τα οποία όμως θα σου άρεσε πραγματικά να κάνεις, τα οποία θεωρούνται «αρμόζοντα στο αντίθετο φύλο».
3. Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν μερικές από τις απαντήσεις τους στην κάθε ερώτηση και καταγράψτε τις σε έναν πίνακα όπως αυτόν που ακολουθεί.

	Κάνω και μου αρέσει	Κάνω, όμως δε μου αρέσει	Δεν κάνω και δε θέλω να κάνω	Δεν κάνω, θα ήθελα όμως να κάνω
Κορίτσια				
Αγόρια				

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας, θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Μήπως σας εξέπληξαν κάποια από τα πράγματα που αρέσουν ή δεν αρέσουν στους ανθρώπους να τα κάνουν;
   β. Κοιτάξτε τη λίστα των πραγμάτων που θα άρεσε στα παιδιά να κάνουν, που όμως δεν τα κάνουν. Παρατηρείτε κάποιο μοτίβο;
   γ. Τι συμβαίνει σε ένα κορίτσι που κάνει «αγορίστικα» πράγματα; Σε ένα αγόρι που κάνει «κοριτσίστικα» πράγματα; Γιατί συμβαίνει αυτό;
   δ. Πώς θα απαντούσαν ενήλικες της οικογένειας σας στις τέσσερις ερωτήσεις;
   ε. Μήπως κάποια μέλη της οικογένειας σας έχουν τις ίδιες ιδέες περί του τι «αρμόζει» σε άντρες και αγόρια ή σε γυναίκες και κορίτσια;
   ζ. Πώς λαμβάνουμε τις ιδέες μας περί του τι «αρμόζει» για τους άντρες και τα αγόρια ή τις γυναίκες και τα κορίτσια;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πώς μπορεί να επηρεάσει ατομικά τα αγόρια και τα κορίτσια ο περιορισμός του τι μπορούν να κάνουν; Πώς θα επηρέαζε μια οικογένεια; Μια κοινωνία;
   β. Πιστεύετε πως οι ρόλοι των φύλων (ή στερεότυπα) αλλάζουν; Αν ναι, κατά ποιο τρόπο;
   γ. Έχετε ποτέ δοκιμάσει να προκαλέσετε τα στερεότυπα των φύλων; Τι συνέβη;
   δ. Γιατί οι ρόλοι/στερεότυπα των φύλων περιορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα ενός ατόμου;
   ε. Τι μπορούμε να κάνουμε για να προκαλέσουμε τα στερεότυπα των φύλων στην ομάδα μας;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Άλλες δραστηριότητας που επικεντρώνονται στους ρόλους/στερεότυπα των φύλων είναι: «ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΟ...» σ. 136 , και «ΤΑ ΑΓΟΡΙΑ ΔΕΝ ΚΛΑΙΝΕ» σ. 94
- Η δραστηριότητα «ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΛΗΓΩΝΟΥΝ», σ. 205, εξετάζει τη χρήση γλώσσας που πληγώνει με βάση τα στερεότυπα των φύλων, καθώς και άλλων ειδών προσβολές.

Ιδέες για δράση

- Συζητήστε με τα παιδιά μερικά από τα πράγματα που σκέφτηκαν για την κατηγορία «Δεν κάνω, όμως θα μου άρεσε να κάνω». Βοηθήστε τα να βρουν ευκαιρίες στην ομάδα για να δοκιμάσουν αυτές τις δραστηριότητες σε ένα περιβάλλον αποδοχής.

Συμβουλές για το συντονιστή

- Ενθαρρύνετε τα παιδιά να συμπεριλάβουν αναμενόμενες συμπεριφορές και εξωτερικές εμφανίσεις στις «δραστηριότητες αρμόζουσες στο φύλο τους» (λ.χ. να τους αρέσουν τα όμορφα ρούχα, το κουτσομπολιό, να κλαίνε εύκολα, η χρήση απρεπούς γλώσσας, ανάμειξη σε καυγάδες).
- Εναλλακτική: Μερικά παιδιά πιθανόν να αισθανθούν διστακτικά ή να ντρέπονται να αποκαλύψουν πως τους αρέσουν να κάνουν πράγματα που μερικά θεωρούν «ανάρμοστα». Για να το αποφύγετε αυτό, μπορείτε 1) να μαζέψετε τις κόλλες χαρτί, να τις ανακατέψετε και να ζητήσετε από τα παιδιά να διαβάσουν απαντήσεις ανώνυμων παιδιών και από τα δυο φύλα 2) να χωρίσετε τα παιδιά σε μικρές ομάδες, σε αγόρια ή κορίτσια και ζητήστε τους να απαντήσουν τις ερωτήσεις μαζί ως ομάδα 3) χρησιμοποιήστε μια τυπωμένη φόρμα με τις ερωτήσεις.
- Αν αρμόζει στην ομάδα, αναλύστε τη λέξη «στερεότυπο» και συζητήστε τι σημαίνει, αποσπώντας παραδείγματα από την ομάδα. Συζητήστε το πώς μπορούν τα στερεότυπα να περιορίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των ανθρώπων.
- Όταν ρωτήσετε τι συμβαίνει στα παιδιά που δεν συμμορφώνονται με τα στερεότυπα των φύλων, ζητήστε τους τις ονομασίες που δίνονται σε αυτά τα παιδιά και συζητήστε τις επιπτώσεις αυτών των λέξεων (λ.χ. «αδελφή», «αγοροκόριτσο», «ομοφυλόφιλος/η»).

34. Τι θα γινόταν....

... ΑΝ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΗΤΑΝ ΕΠΙΠΕΔΟΣ;

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, εκπαίδευση και αναψυχή, Φτώχεια και κοινωνική ασφάλεια
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 3
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	8-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Ανάλυση, δραματοποίηση, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Με τη χρήση εικόνων και ζωγραφιών, τα παιδιά συζητούν διάφορες αρχές και δομές της «οικογένειας»
ΣΤΟΧΟΙ	• Να μελετήσουμε τον αντίκτυπο και την αλληλεξάρτηση των δικαιωμάτων • Να μελετήσουμε τα δικαιώματα στην καθημερινή μας ζωή Επισκόπηση: * Τα παιδιά φαντάζονται τις συνέπειες που θα μπορούσαν να εκδηλωθούν λόγω μιας συγκεκριμένης κατάστασης και δραματοποιήστε αυτά τα αποτελέσματα Προετοιμασία: • Επιλέξτε, προσαρμόστε ή δημιουργήστε καταστάσεις που να συμβαδίζουν με τις εμπειρίες και τα προβλήματα των παιδιών. • Φτιάξτε αντίγραφα και κόψτε κάρτες καταστάσεων • Φτιάξτε αντίγραφα των «Διαδοχικών Επιδράσεων» Υλικά: • Κάρτες καταστάσεων • Κόλλες χαρτί και στυλό για παρουσιάσεις • Αντίγραφα των «Διαδοχικών Επιδράσεων»
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Επιλέξτε, προσαρμόστε ή δημιουργήστε καταστάσεις που να συμβαδίζουν με τις εμπειρίες και τα προβλήμα τα των παιδιών. • Φτιάξτε αντίγραφα και κόψτε κάρτες καταστάσεων • Φτιάξτε αντίγραφα των «Διαδοχικών Επιδράσεων»
ΥΛΙΚΑ	• Κάρτες καταστάσεων • Κόλλες χαρτί και στυλό για παρουσιάσεις • Αντίγραφα των «Διαδοχικών Επιδράσεων»

Οδηγίες

- Απλώστε όλων των ειδών χρώματα. Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν ένα περιβάλλον που θα τους άρεσε να έχουν – πραγματικό ή φανταστικό – και να το ζωγραφίσουν.
- Ακολούθως, ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν ένα περιβάλλον που δε θα τους

άρεσε να έχουν και να το ζωγραφήσουν.
- Όταν ολοκληρωθούν οι ζωγραφιές, κρεμάστε τις και καλέστε τα παιδιά να δουν τη μικρή έκθεση.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πώς αισθανθήκατε για τη δραστηριότητα;
   β. Μήπως δυσκολευτήκατε να φανταστείτε τη συγκεκριμένη κατάσταση;
   γ. Μήπως δυσκολευτήκατε να σκεφτείτε τις επιδράσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν απόρροια αυτής της κατάστασης;
   δ. Πιστεύετε πως αυτές οι καταστάσεις είναι ρεαλιστικές; Γιατί ή γιατί όχι;
   ε. Πιστεύετε πως αυτές οι καταστάσεις όντως υπάρχουν στον κόσμο;
   ζ. Πώς θα αντιδρούσατε σε αυτή την κατάσταση;
   η. Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να αλλάξουμε αυτή την κατάσταση;

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα, θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Όταν παραβιάζεται ένα δικαίωμα, πώς επηρεάζει άλλα δικαιώματα; Μπορείτε να σκεφτείτε κάποια παραδείγματα από τις παρουσιάσεις;
   β. Όταν το ένα δικαίωμα προστατεύεται και προωθείται, πώς επηρεάζει αυτό άλλα δικαιώματα; Μπορείτε να σκεφτείτε μερικά παραδείγματα από τις παρουσιάσεις;
   γ. Γιατί χρειαζόμαστε όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα μας;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Οι δραστηριότητες «ΣΑΛΠΑΡΟΝΤΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΧΩΡΑ» σ. 164, «ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ;» σ. 132, επικεντρώνονται επίσης στην αλληλεπίδραση των δικαιωμάτων.
- «ΕΝΑ ΣΩΜΑ ΓΝΩΣΗΣ» σ. 64 ζητά από τα παιδιά να μελετήσουν τις συνέπειες της έλλειψης πρόσβασης σε πηγές μάθησης.

Ιδέες για δράση

Η δραστηριότητα «ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ» σ. , επικεντρώνεται στη βελτίωση των δικαιωμάτων στο περιβάλλον στο οποίο ζουν τα παιδιά. Η παρουσία ενός συντάγματος στην ομάδα απεικονίζει τις πολλαπλές επιδράσεις ενός περιβάλλοντος δικαιωμάτων στην πραγματική ζωή.

Συμβουλές για συντονιστή

- Η αποτελεσματικότητα αυτής της δραστηριότητα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο είδος των καταστάσεων που θα παρουσιάσετε στα παιδιά. Προσαρμόστε ή αναπτύξτε νέες καταστάσεις που σχετίζονται με τις εμπειρίες και ανησυχίες των παιδιών. Οι καταστάσεις θα μπορούσαν να επικεντρώνονται στα γενικά ανθρώπινα δικαιώματα ή οποιοδήποτε φάσμα των δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, μπορείτε να αναπτύξετε καταστάσεις οι οποίες όλες έχουν να κάνουν με κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα ή συγκεκριμένα θέματα, όπως η ισότητα των φύλων ή το περιβάλλον. Προσπαθήστε να συμπεριλάβετε τόσο θετικές καταστάσεις (λ.χ. Τι θα γινόταν αν οι άντρες και οι γυναίκες κέρδιζαν το ίδιο ποσό χρημάτων;» Τι θα γινόταν αν όλοι στην πόλη μας μείωναν στο μισό τα σκουπίδια τους μέσω της ανακύκλωσης;) όσο και αρνητικές καταστάσεις (λ.χ. Τι θα γινόταν αν μόνο οι άντρες θα μπορούσαν να κατέχουν περιουσία; Τι θα γινόταν αν ο κάθε ενήλικας στην πόλη μας διέθετε το δικό του προσωπικό αυτοκίνητο;)
- Να είστε προετοιμασμένοι να δώσετε μερικά παραδείγματα από την πραγματική ζωή σε αυτές τις καταστάσεις, τα οποία μπορεί να είναι όντως υπαρκτά ή να έχουν υπάρξει στο παρελθόν (λ.χ. οι γυναίκες δεν μπορούν να κατέχουν περιουσία ή να πηγαίνουν σχολείο – αγόρια και κορίτσια εξαναγκάζονταν σε στρατιωτική υπηρεσία).

Παραλλαγές

- Δώστε την ίδια κατάσταση σε διάφορες ή όλες τις ομάδες παιδιών. Συγκρίνετε τις διαφορετικές ιδέες τους για τις επιδράσεις.
- Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες του ίδιου φύλου και συγκρίνετε τις διαφορετικές ανταποκρίσεις τους στις ίδιες καταστάσεις που επικεντρώνονται στα φύλα.
- Για να κερδίσετε χρόνο, παραλείψτε τις δραματοποιημένες παρουσιάσεις ή παρουσιάστε τις με «παγωμένες» πόζες ή σαν μίμοι.

Προσαρμογές

- Για τα παιδιά πιο μικρής ηλικίας: παραλείψτε τις «Διαδοχικές Επιδράσεις» και προχωρήστε απευθείας στις παρουσιάσεις. Τα παιδιά πιο μικρής ηλικίας πιθανόν να δυσκολευτούν να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση δικαιωμάτων. Τονίστε τη σημαντικότητα του να απολαμβάνει κανείς όλα τα δικαιώματα του.
- Για παιδιά πιο μεγάλης ηλικίας: ζητήστε τους να συσχετίσουν την παρουσίαση τους με συγκεκριμένα άρθρα της ΟΔΔΑ ή/και της ΣΔΠ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΔΙΑΔΟΧΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

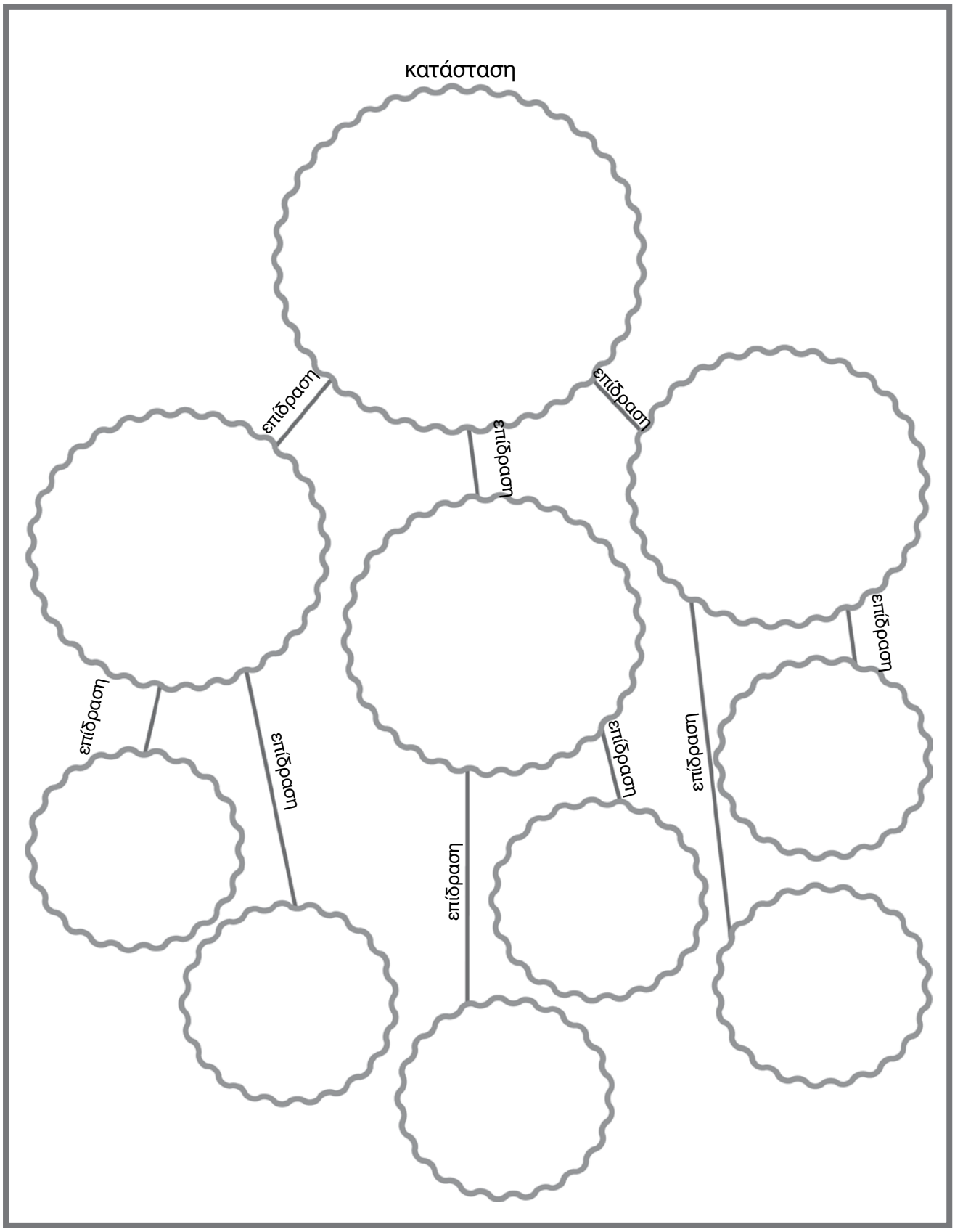

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΑΡΑΘΕΤΟΝΤΑΙ ΚΑΠΟΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ. ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΤΙΣ ΠΙΟ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΣΑΣ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΤΕ ΝΕΕΣ. ΠΕΡΙΛΑΒΕΤΕ ΤΟΣΟ ΘΕΤΙΚΕΣ, ΟΣΟ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 1
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει να κλείσει όλα τα σχολεία και πανεπιστήμια. Από αύριο και στο εξής, όλα τα παιδιά μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν αντί να πηγαίνουν σχολείο.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 2
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει να κλείσει όλα τα νοσοκομεία για να γλιτώσει χρήματα. Δεν θα υπάρχουν πια γιατροί ή φαρμακεία. Αντί αυτού, θα προσφέρονται βιβλία με γιατρικά με βότανα σε χαμηλές τιμές.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 3
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει πως απαγορεύεται να παίζει κανείς στους δρόμους, στα πάρκα, στα σχολεία ή οπουδήποτε μπορεί κάποιος να δει ανθρώπους να παίζουν. Πέραν αυτού, όλα τα καταστήματα παιχνιδιών θα κλείσουν και κανείς δεν θα μπορεί πλέον να πουλά παιχνίδια. Όποιος βρεθεί να παίζει στο σπίτι του θα πηγαίνει δικαστήριο και τελικά θα καταλήγει στη φυλακή.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 4
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει πως από αύριο, μόνο τα κορίτσια θα μπορούν να πηγαίνουν σχολείο και να παίζουν στον ελεύθερο τους χρόνο. Όλα τα αγόρια θα πρέπει να αρχίσουν να δουλεύουν στο εργοστάσιο.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 5
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει πως από αύριο, δε θα μπορεί κανείς να βρίσκεται σε συγκέντρωση πέραν των δύο ατόμων. Όλες οι συναντήσεις ομάδων πέραν των δύο ατόμων απαγορεύονται. Οι παραβάτες θα τιμωρούνται με φυλάκιση.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 6
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει πως όλα τα σχολεία πρέπει να διαθέτουν μια αίθουσα ηλεκτρονικών υπολογιστών με αρκετούς υπολογιστές για να μπορεί το κάθε παιδί να χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό υπολογιστή τουλάχιστον τρεις ώρες τη βδομάδα.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 7
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει να ιδρύσει ένα Συμβούλιο Νέων, το οποίο θα συμβουλεύει το Κοινοτικό Συμβούλιο σε θέματα που αφορούν παιδιά. Το κάθε σχολείο της κοινότητας μας θα μπορεί να εκλέγει δυο αντιπροσώπους για να υπηρετήσουν σε αυτό το συμβούλιο.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 8
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει πως για να μπορέσει να αυξήσει την παγκόσμια κατανόηση, το κάθε παιδί θα πρέπει να έχει την ευκαιρία να επισκεφτεί μια άλλη χώρα της Ευρώπης πριν φτάσει την ηλικία των δεκατριών.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 9
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει πως τα παιδιά με αναπηρίες θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στην κοινότητα όσο το δυνατό περισσότερο. Οι φραγμοί στη συμμετοχή τους θα πρέπει να αφαιρεθούν και στα παιδιά θα παρέχεται η οποιαδήποτε βοήθεια που χρειάζονται, όπως αναπηρικά καρότσια, βοηθήματα ακοής, βιβλία Μπράιγ και ηλεκτρονικοί υπολογιστές. Όσο αυτό είναι δυνατό, τα παιδιά με αναπηρίες θα πρέπει να πηγαίνουν σχολείο με όλα τα άλλα παιδιά.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 10
Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει πως από αύριο, το κάθε παιδί που αποτυγχάνει σε ένα διαγώνισμα, θα αποβάλλεται από το σχολείο. Μόνο τα παιδιά που δεν αποτυγχάνουν ποτέ σε διαγώνισμα θα συνεχίσουν να μορφώνονται.
Ποιες άμεσες επιδράσεις θα παρουσιάζονταν σε αυτή την κατάσταση; Και στο μέλλον;

35. Πού στέκεσαι;

ΨΗΦΙΣΕ ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ ΣΟΥ!

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, Συμμετοχή
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 ετών
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	6-12 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Συζήτηση με κάποια κίνηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά λαμβάνουν μια θέση στην αίθουσα και εξηγούν και υποστηρίζουν τις γνώμες τους.
ΣΤΟΧΟΙ	• Να γίνει πιο κατανοητή η συμμετοχή • Να αναπτυχθεί η ικανότητα ακρόασης • Να αναπτυχθούν οι ικανότητες στη συζήτηση και επιχειρηματολογία
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Χωρίστε την αίθουσα σε δυο μέρη και τοποθετήστε πινακίδες ΣΥΜΦΩΝΩ και ΔΙΑΦΩΝΩ στο κάθε άκρο. • Καταγράψτε αναφορές για συζήτηση σε έναν πίνακα, την κάθε μια σε διαφορετική σελίδα και τοποθετήστε τα σε μια ευθεία στο μέσο του δωματίου
ΥΛΙΚΑ	• Πίνακες και στυλό • Σπάγκος ή κιμωλία • Κόλλες χαρτί και μαρκαδόροι

Οδηγίες

1. Ανακοινώστε στα παιδιά πως ενδιαφέρεστε για τη γνώμη τους σε μερικές σημαντικές ερωτήσεις. Εξηγήστε πως θα διαβάσετε έναν ισχυρισμό και θα πρέπει ατομικά να αποφασίσουν αν συμφωνούν ή διαφωνούν με αυτό και μετά να σταθούν στο σημείο όπου βλέπουν τη σχετική πινακίδα. Ο στόχος θα είναι να πείσουν τα άλλα παιδιά να αλλάξουν τη γνώμη και θέση τους.
   α. Κανείς δε μπορεί να μιλήσει μέχρι να λάβουν όλοι μια θέση.
   β. Όσο πιο έντονα συμφωνείτε ή διαφωνείτε με έναν ισχυρισμό, τόσο πιο μακριά από το κέντρο θα σταθείτε.
   γ. Κανείς δε μπορεί να μείνει στη μεσαία γραμμή, αν όμως δε μπορείτε να αποφασίσετε ή αισθάνεστε συγχυσμένοι για μια ερώτηση, μπορείτε να μείνετε κοντά στο κέντρο, από τη μια μεριά ή την άλλη.

2. Δείξετε στα παιδιά τον πρώτο ισχυρισμό και διαβάστε τον μεγαλόφωνα. Μετά ζητήστε τους να αποφασίσουν τι πιστεύουν γι' αυτό και να λάβουν μια θέση.

3. Περιμένετε μέχρι να λάβουν όλοι μια θέση. Μετά ρωτήστε τα παιδιά και από τις δυο μεριές γιατί στάθηκαν στις διαφορετικές μεριές. Αφήστε τα να εκφράσουν την άποψη τους. Ενθαρρύνετε πολλά διαφορετικά παιδιά να εκφράσουν μια γνώμη.

4. Αφού επιτρέψετε ένα λογικό περιθώριο χρόνου για συζήτηση, καλέστε οποιοδήποτε παιδί το επιθυμεί, να αλλάξει θέση. Αν το κάνουν αρκετά, ρωτήστε τα πιο επιχείρημα τα έκανε να αλλάξουν γνώμη. Συνεχίστε αυτή τη διαδικασία για όλους τους ισχυρισμούς.

ΠΗΓΗ
Προσαρμοσμένο από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Standpoints for Teachers, Mark Taylor, Συμβούο της Ευρώπης, 2002

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας, θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πώς σας φάνηκε αυτή η άσκηση;
   β. Μήπως δυσκολευτήκατε να λάβετε μια θέση σε μερικές περιπτώσεις; Σε ποιες;
   γ. Αλλάξατε μήπως τη θέση σας σε οποιοδήποτε σημείο; Τι σας ώθησε να το κάνετε;
   δ. Μήπως υπήρξαν κάποιοι ισχυρισμοί οι οποίοι ήταν πιο περίπλοκοι από άλλους;
   ε. Μήπως υπάρχουν ισχυρισμοί για τους οποίους είστε ακόμη αβέβαιοι;
   ζ. Θα θέλατε να συζητήσετε περαιτέρω κάποια θέματα;
   η. Μάθατε κάτι καινούριο από αυτήν τη δραστηριότητα; Αν ναι, τι;
2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με το δικαίωμα στη συμμετοχή , θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Μήπως είδατε οποιαδήποτε σύνδεση ανάμεσα στις ερωτήσεις;
   β. Έχετε τη δυνατότητα να συμμετέχετε στη λήψη αποφάσεων στην οικογένεια σας; Στην τάξη ή στο σχολείο σας; Στην κοινότητα σας; Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση στη ζωή σας;
   γ. Τονίστε πως η συμμετοχή είναι ένα σημαντικό δικαίωμα του κάθε παιδιού και διαβάστε τους το Άρθρο 12 της ΣΔΠ. Μπορείτε να φανταστείτε μερικούς νέους τομείς στους οποίους θα μπορούσατε να συμμετέχετε;
   δ. Γιατί, κατά την άποψη σας, είναι σημαντικό το δικαίωμα της συμμετοχής για τα παιδιά;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Στο τέλος της συζήτησης, χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των τριών ή των τεσσάρων και δώστε σε κάθε ομάδα αντίγραφα των ισχυρισμών που χρησιμοποιούνται στη δραστηριότητα. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να αναδιαμορφώσει τους ισχυρισμούς κατά έναν τρόπο με τον οποίον όλοι συμφωνούν. Συγκρίνετε τις αναδιαμορφώσεις.
- Οι δραστηριότητες «ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ» σ. 67, και «Η ΚΑΘΕ ΨΗΦΟΣ ΜΕΤΡΑ», σ. 117, δίνουν έμφαση στην ενεργή συμμετοχή μέσω δημοκρατικών διαδικασιών.

Ιδέες για δράση

- Ενθαρρύνετε τα παιδιά να βρουν τρόπους συμμετοχής, λ.χ. έκφραση των ανησυχιών τους στο σχολείο ή στις ομάδες, τη συγγραφή επιστολών σε τοπικές πολι τικές ομάδες περί τοπικών θεμάτων που τα αφορούν.
- Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν άρθρα εκφράζοντας τη γνώμη τους σε καταστάσεις στη ζωή τους (λ.χ. οικογένεια, οργανισμοί, τάξη, σχολείο, περιφέρεια. Δημοσιεύστε τα ως εφημερίδα της ομάδας.

Συμβουλές για συντονιστή

- Βεβαιωθείτε πως όλα τα παιδιά, ακόμη κι αυτά που δε μιλούν πολύ, θα έχουν μια ευκαιρία να εκφράσουν τη γνώμη τους. Μπορείτε να καλέσετε τα πιο ήσυχα παιδιά να εκφράσουν τη γνώμη τους.
- Η ώρα συζήτησης για τον κάθε ισχυρισμό θα πρέπει να περιορίζεται, ούτως ώστε η δραστηριότητα να μην καταστεί υπερβολικά χρονοβόρα.
- Για να κρατήσετε τα παιδιά σε εγρήγορση, ενθαρρύνετε τα να τεντωθούν ή να κάνουν γρήγορες, σύντομες κινήσεις κατά τις παύσεις από ερώτηση σε ερώτηση.

Προσαρμογή για παιδιά πιο μεγάλης ηλικίας

- Προσδώστε βαθμίδες στο βαθμό άποψης (λ.χ. Συμφωνώ Απόλυτα, Συμφωνώ Μερικώς, Διαφωνώ Μερικώς, Διαφωνώ Απόλυτα).

Παραλλαγές

- Αναπτύξτε ισχυρισμούς σχετικούς με την τοπική σας κατάσταση και οι οποίοι θα είναι οικείοι στα παιδιά.
- Αναπτύξτε ισχυρισμούς που να σχετίζονται με οποιοδήποτε άλλο φάσμα δικαιωμάτων των παιδιών (λ.χ. το δικαίωμα στο συνεταιρίζεσθαι, την ισότητα, την πληροφόρηση, το περιβάλλον, την οικογένεια και την εναλλακτική φροντίδα).

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΙΣΧΥΡΙΣΜΩΝ

- Όλα τα παιδιά, ακόμη και τα μικρότερα, έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν τη γνώμη τους σε θέματα που τα επηρεάζουν.
- Τα παιδιά δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων στην οικογένεια. Οι γονείς ξέρουν καλύτερα τι είναι καλό για τα παιδιά.
- Μπορεί να καταστεί επικίνδυνο για τα παιδιά να εκφράσουν τη γνώμη τους για σχολικά θέματα.
- Μόνο τα ετοιμόλογα ή τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν στην λήψη αποφάσεων.
- Το κάθε παιδί μπορεί να συμμετέχει στο σχολικό συμβούλιο/το μαθητικό συμβούλιο, με ίσα δικαιώματα.
- Τα παιδιά που έχουν αντιμετωπίσει προβλήματα με το νόμο, χάνουν το δικαίωμα συμμετοχής τους σε οποιαδήποτε διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- Δεν έχουν όλα τα παιδιά το ίδιο δικαίωμα συμμετοχής. Τα φτωχά παιδιά δε μπορούν να συμμετέχουν τόσο όσο άλλα.
- Το να συμμετάσχει κανείς στο σχολείο, σημαίνει το να μιλά πολύ στην τάξη.
- Αν οι γονείς κάποιων παιδιών είναι χωρισμένοι ή διαζευγμένοι, έχουν το δικαίωμα να εκφράσουν τις απόψεις τους κατά τη νομική διαδικασία.

36. Ποιος βρίσκεται πίσω από εμένα;

ΠΟΙΟΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙΣ ΠΩΣ ΕΙΜΑΙ;

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, Διακρίσεις, Μέσα Ενημέρωσης και Διαδίκτυο
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	10-13 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	30 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	10-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Παιχνίδι μαντεψιάς βασισμένο σε στερεοτυπικές αντιδράσεις σε φωτογραφίες, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά μαντεύουν το άτομο που απεικονίζεται στην πλάτη τους βάσει των αντιδράσεων των άλλων
ΣΤΟΧΟΙ	• Να συζητήσουμε την επίδραση των στερεοτύπων σε άτομα και ομάδες ανθρώπων • Να κατανοήσουμε τη σύνδεση ανάμεσα στα στερεότυπα, την προκατάληψη και τη διάκριση • Να αναλύσουμε το ρόλο των μέσων ενημέρωσης στην ενδυνάμωση στερεοτύπων και προκατάληψης Προετοιμασία: Συλλέξτε ένα σετ 25 εικόνων που απεικονίζουν ανθρώπους σε διαφορετικές χώρες και τοπία. Τοποθετήστε τις σε μια στοίβα. Προαιρετικό: πλαστικοποιήστε τις κάρτες. Αριθμήστε τις εικόνες.

ΥΛΙΚΑ:	• 25 εικόνες σε στοίβα • Πινέζες ή κολλητική ταινία ή blu-tac • Κόλλες χαρτί και στυλό • Πίνακας και μαρκαδόρος

Οδηγίες

1. Εξηγήστε τη δραστηριότητα;
   α. Ο καθένας θα έχει μια εικόνα ενός ατόμου κολλημένη στην πλάτη του.
   β. Ο καθένας θα περπατήσει τριγύρω στο δωμάτιο. Όταν συναντήσετε κάποιον, κοιτάξτε την εικόνα του και πείτε μερικές λέξεις οι οποίες εκφράζουν τη γενική γνώμη της κοινωνίας για ένα άτομο σαν κι αυτό. Δεν πρέπει να πρόκειται απαραίτητα για την προσωπική σας γνώμη, αλλά ταμπέλες ή στερεότυπα που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι γι' αυτού του είδους το άτομο. Οι λέξεις αυτές μπορούν να είναι θετικές ή αρνητικές, ακόμη και αγενείς.
   γ. Καταγράψτε τις λέξεις που χρησιμοποιήθηκαν για εσάς και προσπαθήστε να μαντέψετε τι είδους άτομο είστε.

2. Κολλήστε μια εικόνα στην πλάτη του κάθε παιδιού χωρίς να το αφήσετε να τη δει. Δώστε στο κάθε παιδί κόλλα χαρτί κι ένα μολύβι για να καταγράψει τις λέξεις που χρησιμοποιούνται.

3. Αρχίστε τη δραστηριότητα, με τα παιδιά να σμίγονται και να προσφέρουν το ένα στο άλλο λέξεις περιγραφής. Μετά από δέκα περίπου λεπτά, συγκεντρώστε την ομάδα.

4. Ξεκινώντας από την εικόνα νούμερο ένα, ζητήστε από το κάθε παιδί να μαντέψει και να αναγνωρίσει το άτομο της εικόνας, βασιζόμενο στο πώς ανταποκρίθηκαν οι άλλοι. Ζητήστε από το κάθε παιδί να εξηγήσει την απάντηση του. Μετά ζητήστε από το κάθε παιδί, ποιες ήταν οι λέξεις που λέχθηκαν για την εικόνα και καταγράψτε αυτές τις λέξεις σε πίνακα.
   α. Αφού το κάθε παιδί μαντέψει, βγάλτε την εικόνα από την πλάτη του και δείξτε την στην ομάδα και αναρτήστε την στον πίνακα, δίπλα από τα σχετικά σχόλια.
   5. Συζητήστε την κάθε εικόνα εν συντομία:
   α. Πού πιστεύετε πως βρίσκεται το άτομο της εικόνας;
   β. Πού βρίσκονται; Τί κάνουν;
   γ. Βλέπετε αυτό το άτομο να απολαμβάνει οποιοδήποτε ανθρώπινο δικαίωμα;

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Μήπως δυσκολευτήκατε να βρείτε τις σωστές λέξεις για να περιγράψετε τι λένε οι άνθρωποι για τα άτομα στις διάφορες εικόνες;
   β. Πώς αισθανθήκατε που είπατε μερικά σκληρά ή άδικα λόγια για το άτομο της εικόνας;
   γ. Μήπως δυσκολευτήκατε να μαντέψετε την ταυτότητα της εικόνας σας, βασιζόμενοι στο τι λένε άλλα άτομα;
   δ. Πώς αισθανθήκατε που ακούσατε τι είπαν οι άλλοι για το άτομο που αντιπροσωπεύατε;
   ε. Μήπως οι ιδέες σας για το άτομο που αντιπροσωπευόταν στις διάφορες εικόνες διέφεραν από τα σχόλια που λάβατε;
   ζ. Μήπως κάποιοι δεν κατάφεραν να μαντέψουν σωστά τις εικόνες τους; Γιατί κατά την άποψη σας, αντιμετώπισαν δυσκολίες σε αυτό;
2. Συζητήστε τη λίστα των περιγραφικών λέξεων και συσχετίστε την με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Βεβαιωθείτε πως θα χρησιμοποιήσετε τη λέξη στερεότυπα και θέστε ερωτήσεις για τη λίστα όπως:
   α. Πιστεύετε πως οι πλείστοι άνθρωποι αυτής της κοινότητας έχουν συναντήσει ποτέ ένα τέτοιο άτομο;
   β. Πώς πιστεύετε πως σχηματίζουν γνώμες για άτομα σαν αυτό; Αλλάζουν ποτέ τη γνώμη τους;
   γ. Μήπως υπάρχει κάτι που αλλάζει τη γνώμη σας για ένα άτομο;
   δ. Γιατί είναι άδικες οι ταμπέλες και τα στερεότυπα;
   ε. Πώς μπορούν οι ταμπέλες και τα στερεότυπα να οδηγήσουν σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;
   ζ. Τι υποδηλώνουν αυτές οι αντιδράσεις για τον τρόπο που διαφορετικοί άνθρωποι βλέπουν τους άλλους; Θα έπρεπε όλοι οι άνθρωποι να βλέπουν τα πράγματα με

τον ίδιο τρόπο;

η. Παρατηρήστε πώς σχηματίζουμε τη γνώμη μας για ανθρώπους που δεν γνωρίζουμε μέσω των μέσων ενημέρωσης (λ.χ. ραδιόφωνο, τηλεόραση). Συζητήστε το ρόλο των μέσων ενημέρωσης στα στερεότυπα θέτοντας ερωτήσεις όπως:

θ. Πώς παρουσιάζουν τα μέσα ενημέρωσης άτομα από άλλους πολιτισμούς και χώρες; Όταν ζουν στη χώρα καταγωγής τους; Όταν ζουν στη δική σας χώρα;

ι. Πώς μπορούν τα μέσα ενημέρωσης να αυξήσουν τα στερεότυπα και τις ταμπέλες;

Εισηγήσεις για συνέχεια

Αρκετές άλλες δραστηριότητες επικεντρώνονται στα στερεότυπα:

- «ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ»; σ. 141 και «ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ» σ. 208 επικεντρώνονται σε ποικιλία στερεότυπων.
- «ΤΑ ΑΓΟΡΙΑ ΔΕΝ ΚΛΑΙΝΕ» σ. 94 και «ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΟ» σ. 136 επικεντρώνονται στα στερεότυπα των φύλων.
- «ΜΕ ΔΕΜΕΝΑ ΤΑ ΜΑΤΙΑ» σ. 79 και «ΕΝΑ ΣΩΜΑ ΓΝΩΣΗΣ», σ. 64, επικεντρώνονται στα στερεότυπα περί των παιδιών με αναπηρίες.

Ιδέες για δράση

- Τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν και να πραγματοποιήσουν μιαν έρευνα πώς άλλα άτομα, παιδιά ή/και ενήλικες της κοινότητας του, αντιδρούν στις ίδιες εικόνες. Βασισμένα στα ευρήματα τους, μπορούν να αποφασίσουν πώς να αντιμετωπίσουν τα στερεότυπα και την προκατάληψη.
- Επιλέξτε ένα παράδειγμα από ένα πρόσφατο γεγονός, συγκεκριμένα ένα που αφορά άτομα από άλλες κουλτούρες και χώρες και αναλύστε τον τρόπο που οι εφημερίδες, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση παρουσιάζουν τα θέματα και τους ανθρώπους που εμπλέκονται. Συγκρίνετε πώς διαφορετικά μέσα ενημέρωσης ασχολούνται με την ίδια ιστορία. Πώς παρουσιάζονται θέματα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Αν έχουν πρόσβαση σε φωτογραφικές μηχανές, τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν μιαν έκθεση φωτογραφίας με θέμα «Επισκόπηση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» ή «Πρόσωπα Διαφορετικότητας» εντός της κοινότητας σας.

Συμβουλές για συντονιστή

- Χρησιμοποιώντας διαφορετικές εικόνες και θέτοντας τις κατάλληλες ερωτήσεις κατά τον απολογισμό, αυτή η δραστηριότητα μπορεί να προσαρμοστεί με τρόπο που να εστιάζει σε οποιοδήποτε θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, λ.χ. ισότητα των φύλων ή φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.
- Η επιλογή των εικόνων είναι σημαντικότατη. Συλλέξτε εικόνες από περιοδικά, ταξιδιωτικούς οδηγούς, παλιά ημερολόγια και καρτ ποστάλ. Μπορείτε επίσης να τυπώσετε πολλές εικόνες μέσω του google images. Βεβαιωθείτε πως δε συνοδεύει οποιοδήποτε κείμενο τις εικόνες, σημειώστε όμως την αρχική προέλευση ή οποια δήποτε περαιτέρω πληροφορία για την κάθε εικόνα για να μπορέσουν να απαντηθούν οι οποιεσδήποτε ερωτήσεις την αφορούν.
- Οι εικόνες θα πρέπει να δείχνουν μια μεγάλη ποικιλία θεμάτων από τη «ζωή στη γη». Πρέπει να περιλαμβάνουν εικόνες ατόμων και ομάδων, ανθρώπων διαφορετικών ηλικιών, πολιτισμών και ικανοτήτων. Πρέπει να υπάρχουν εικόνες σε αγροτικά και αστικά τοπία, βιομηχανίας και γεωργίας, ανθρώπων να κάνουν διαφορετικού τύπου εργασίες και δραστηριότητες αναψυχής, άνθρωποι διαφορετικής καταγωγής, χρωμάτων, φυλής και θρησκείας. Μην προσπαθήσετε να τοποθετήσετε τις εικόνες με οποιοδήποτε σειρά κατά την αρίθμησή τους.
- Βεβαιωθείτε πως οι επιλεγμένες εικόνες δε σχετίζονται στενά με οποιαδήποτε προσωπικά χαρακτηριστικά των παιδιών της ομάδας, καθώς αυτό θα μπορούσε να τα κάνει να αισθανθούν άβολα ή να ντραπούν.
- Πολλά παιδιά δε θα μπορέσουν να δουν τη διαφορά μεταξύ των αντιδράσεων με στερεότυπα και της δικής τους προσωπικής γνώμης. Αν και αυτή η δραστηριότητα μπορεί να τα δυσκολέψει, μπορεί επίσης να τους προσφέρει σημαντικές νέες προοπτικές.

Προσαρμογή

- Τα παιδιά θα διαφέρουν κατά πολύ σε ωριμότητα και εκλέπτυνση, γενικές γνώσεις των στερεότυπων και ικανότητα 'οπτικής γνώσης'. Προσαρμόστε το επίπεδο της ανάλυσης στις ικανότητες της ομάδας.

37. Ποιος πρέπει να αποφασίζει;

ΠΟΤΕ ΕΙΝΑΙ 'ΜΕΓΑΛΟΣΑ ΑΡΚΕΤΑ';

ΘΕΜΑΤΑ	Οικογενειακή και εναλλακτική φροντίδα, Συμμετοχή
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	7-10 ετών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	45 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	4-24 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Λήψη αποφάσεων, συζήτηση σε μικρές ομάδες
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά απαντούν σε μια λίστα ερωτήσεων περί του ποιος θα πρέπει να λαμβάνει μιαν απόφαση σε κάθε περίπτωση. Μετά από κάθε ερώτηση, τα παιδιά χρησιμοποιούν μια κωδικοποιημένη με χρώματα κάρτα για να δείξουν την απάντηση τους
ΣΤΟΧΟΙ	• Να μελετήσουμε τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στις οικογένειες • Να συζητήσουμε τη συμμετοχή των παιδιών στην οικογενειακή ζωή • Να παρουσιάσουμε την ιδέα για τις δυνατότητες εξέλιξης
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Ετοιμάστε ερωτήσεις, έτοιμες να διαβαστούν. • Φτιάξτε ένα σετ καρτών για το κάθε παιδί
ΥΛΙΚΑ	* 1 x Πράσινη, Κίτρινη και Πορτοκαλιά κάρτα για κάθε παιδί.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από την ομάδα να μελετήσει το τι φοράνε και ζητήστε τους να συζητήσουν με το άτομο που κάθεται δίπλα τους, το ποιος αποφάσισε το τι θα φορέσουν σήμερα. Ήταν οι γονείς τους; Ήταν το ίδιο το παιδί; Ήταν μια κοινή απόφαση γονέα/γονέων και παιδιού; Εξηγήστε πως αυτή η δραστηριότητα επικεντρώνεται στο θέμα της λήψης αποφάσεων.

2. Δώστε ένα σετ καρτών στο κάθε παιδί (πράσινη, κίτρινη και πορτοκαλιά). Εξηγήστε πως θα διαβάσετε μεγαλόφωνα μια λίστα αποφάσεων που πρέπει να παρθούν και μετά από κάθε ερώτηση θα ζητάτε από την ομάδα να σκεφτεί το ποιος θα πρέπει να πάρει την απόφαση. Αν το παιδί πιστεύει πως ο γονέας/οι γονείς θα πρέπει να λάβουν την απόφαση, τότε θα πρέπει να σηκώσουν μια πράσινη κάρτα. Αν πιστεύουν πως το παιδί είναι αυτό που πρέπει να πάρει την απόφαση, θα πρέπει να υψώσουν μια κίτρινη κάρτα. Αν πιστεύουν πως το παιδί και ο γονέας/οι γονείς πρέπει να πάρουν την απόφαση από κοινού, θα πρέπει να υψώσουν την πορτοκαλιά κάρτα.

3. Διαβάστε μεγαλόφωνα τις ερωτήσεις μια προς μια και μετά από κάθε ερώτηση περιμένετε μέχρι όλοι στην ομάδα να υψώσουν την κάρτα τους. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να μελετήσουν τις απαντήσεις της υπόλοιπης ομάδας μετά από κάθε ερώτηση. Μερικά παιδιά της ομάδας πιθανόν να κάνουν κάποια σχόλια, αποθαρρύνετε όμως τη συζήτηση σε αυτό το σημείο: κρατήστε τη συζήτηση για τον απολογισμό.

Απολογισμός και αξιολόγηση

1. Κάντε απολογισμό της δραστηριότητας θέτοντας ερωτήσεις όπως:
   α. Πώς σας φάνηκε αυτή δραστηριότητα;
   β. Μήπως δυσκολευτήκατε να ανταποκριθείτε σε μερικές από τις ερωτήσεις; Γιατί;
   γ. Σε ποιες μπορέσατε να ανταποκριθείτε εύκολα και σε ποιες πιο δύσκολα; Γιατί;
   δ. Γιατί μερικοί έχουν διαφορετικές απαντήσεις;
   ε. Υπάρχει μήπως κάποια ορθή απάντηση ή κάποια λανθασμένη για τις ερωτήσεις;
   ζ. Μήπως επηρεάζει η ηλικία ενός παιδιού το ρόλο που θα πρέπει να έχει στη λήψη

αποφάσεων που αφορούν τον εαυτό τους; Γιατί ή γιατί όχι;

2. Παρουσιάστε τη φράση «δυναμικότητα εξέλιξης» και εξηγήστε πως σημαίνει πως τα παιδιά έχουν περισσότερες ευκαιρίες λήψης αποφάσεων καθώς και ευθύνες σε προσωπικά θέματα, καθώς ωριμάζουν. Για τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας, μπορείτε να αναφερθείτε συγκεκριμένα στα Άρθρα 5 και 14 της ΣΔΠ και συζητήστε αυτή την ιδέα περαιτέρω. Θέστε ερωτήσεις όπως αυτές, για τον ρόλο των ίδιων των παιδιών στη λήψη αποφάσεων:

α. Συμμετέχετε ενεργά στη λήψη αποφάσεων στην οικογένεια σας; Ποιες αποφάσεις είναι αυτές;
β. Υπάρχουν μήπως κάποια πράγματα για τα οποία μπορείτε να αποφασίσετε μόνοι σας; Ποια είναι αυτά;
γ. Μήπως υπάρχουν κάποια πράγματα για τα οποία χρειάζεστε βοήθεια και καθοδήγηση από τον γονέα/τους γονείς σας, για να λάβετε μια απόφαση; Ποια πράγματα είναι αυτά;
δ. Ποιοι είναι μερικοί τρόποι μέσω των οποίων μπορείτε να ζητήσετε περαιτέρω καθοδήγηση από τον γονέα/τους γονείς σας;
ε. Είναι σημαντικό για σένα και τους γονείς σου το να συμμετέχεις στην οικογενειακή ζωή; Γιατί ή γιατί όχι;
ζ. Με ποιους τρόπους μπορείτε να συμμετέχετε περισσότερο στην οικογενειακή σας ζωή;
η. Σας αρέσει ο τρόπος που λαμβάνονται αποφάσεις στην οικογένεια σας; Υπάρχουν μήπως κάποιες αποφάσεις στις οποίες θα θέλατε να συμμετέχετε, αλλά δεν συμμετέχετε; Ποια είναι μερικά πράγματα που θα μπορούσατε να κάνετε για να έχετε πιο μεγάλο ρόλο στη λήψη αποφάσεων;

3. Σχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα θέτοντας ερωτήσεις όπως:

α. Γιατί, κατά την άποψη σας, μερικά ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν τα παιδιά και τις οικογένειες τους;
β. Γιατί, κατά την άποψη σας, η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων που αφορά τα παιδιά είναι δικαίωμα του κάθε παιδιού;
γ. Ποιος άλλος λαμβάνει αποφάσεις για τις ζωές των παιδιών πέραν από τα ίδια και τους γονείς τους; Γιατί είναι σημαντικό αυτό;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Ίσως θελήσετε να ξεκινήσετε εστιάζοντας στην οικογένεια, κάνοντας τη δραστηριότητα «ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ» σ. 186, για αρχή, πριν την παρούσα.
- Η δραστηριότητα «ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ» σ. 67 συνδέει επίσης τα παιδιά στη λήψη αποφάσεων και στις διαπραγματεύσεις.

Ιδέες για δράση

- Ζητήστε από το κάθε άτομο της ομάδας να αναπτύξει μια οικογενειακή στρατηγική με τον γονέα/τους γονείς του για το πως το κάθε μέλος της οικογένειας μπορεί να συμμετέχει περισσότερο στην οικογενειακή ζωή.
- Καλέστε γονείς να μιλήσουν στην ομάδα για τις δικές τους απόψεις για τη συμμετοχή στην οικογενειακή ζωή, περιλαμβάνοντας το πώς ο ρόλος τους στη λήψη αποφάσεων για τα προσωπικά θέματα των παιδιών τους αλλάζει καθώς το παιδί μεγαλώνει και αναπτύσσεται.

Συμβουλές για συντονιστή

- Μερικές ερωτήσεις μπορεί να δυσκολέψουν μερικά από τα παιδιά – ωστόσο, θα πρέπει να τα ενθαρρύνετε να επιλέξουν μια κάρτα ή την απάντηση που σχετίζεται περισσότερο με τα ίδια.
- Βεβαιωθείτε πως γνωρίζετε τις οικογενειακές καταστάσεις των παιδιών της ομάδας σας. Μερικά παιδιά μπορεί να μην ζουν με κάποιο γονέα ή γονείς και μπορεί να ζουν με κηδεμόνα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, θα πρέπει επίσης να συμπεριλάβετε τον κηδεμόνα/τους κηδεμόνες μαζί με τον γονέα/τους γονείς σε αυτή τη δραστηριότητα.
- Μερικά παιδιά θα θέλουν να εξηγήσουν το γιατί έδωσαν μια συγκεκριμένη απάντηση άμεσα, όμως αντί να μπείτε σε συζήτηση μετά από κάθε ερώτηση, υπενθυμίστε στα παιδιά πως θα έχουν την ευκαιρία να μιλήσουν για τη δραστηριότητα αργότερα.
- Ίσως θελήσετε να ζητήσετε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν μια εικόνα πάνω σε κάθε χρωματιστή κάρτα πριν διαβάσετε τις ερωτήσεις, ούτως ώστε να θυμούνται ποια κάρτα αντιπροσωπεύει ποια απάντηση. Εναλλακτικώς, μπορείτε να το γράψετε

αυτό σε έναν πίνακα μπροστά στην αίθουσα για να μπορούν να τα βλέπουν αν ξεχάσουν ποιο χρώμα αντιπροσωπεύει ποια απάντηση.

Προσαρμογή:

- Για μια πιο μακροσκελή και εις βάθος δραστηριότητα, ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν τις αποφάσεις τους μετά από κάθε ερώτηση.
- Για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας: ζητήστε τους να αναγνωρίσουν τα δικαιώματα της ΣΔΠ στα οποία αναφέρονται οι ερωτήσεις.
- Για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας: Ρωτήστε ποια ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύουν τη συμμετοχή των παιδιών και του γονέα/των γονέων στην οικογενειακή ζωή; Γιατί είναι σημαντικά;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Ποιος πρέπει να αποφασίζει αν μπορείτε να μείνετε σπίτι μόνοι όταν η οικογένεια πάει για ψώνια:
Στην ηλικία των 5;
Στην ηλικία των 10;
Στην ηλικία των 15;

Ποιος πρέπει να αποφασίζει αν μπορείτε να διατηρήσετε επαφή και με τους δυο γονείς σας αφότου χωρίσουν;
Στην ηλικία των 4:
Στην ηλικία των 9:
Στην ηλικία των 17:

Ποιος πρέπει να αποφασίζει αν μπορείτε να καταταγείτε στην στρατιωτική υπηρεσία;
Στην ηλικία των 6;
Στην ηλικία των 11;
Στην ηλικία των 16;

Ποιος πρέπει να αποφασίζει για το αν θα φορέσετε αδιάβροχο όταν βγαίνετε στη βροχή:
Στην ηλικία των 3;
Στην ηλικία των 9;
Στην ηλικία των 14;

Ποιος πρέπει να αποφασίσει αν θα είστε ή όχι χορτοφάγος:
Στην ηλικία των 4;
Στην ηλικία των 8;
Στην ηλικία των 13;

Ποιος πρέπει να αποφασίζει αν μπορείτε να καπνίζετε τσιγάρα:
Στην ηλικία των 6;
Στην ηλικία των 9;
Στην ηλικία των 15

Ποιος πρέπει να αποφασίζει αν μπορείτε να μείνετε ξύπνιοι μέχρι τα μεσάνυχτα;
Στην ηλικία των 5;
Στην ηλικία των 9;
Στην ηλικία των 14;

Ποιος πρέπει να αποφασίζει ότι μπορείτε να χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο χωρίς επιτήρηση;
Στην ηλικία των 6;
Στην ηλικία των 10;
Στην ηλικία των 16;

Ποιος πρέπει να αποφασίζει αν μπορείτε να διαλέξετε τη θρησκεία σας;
Στην ηλικία των 5;
Στην ηλικία των 9;
Στην ηλικία των 13;

Ποιος πρέπει να αποφασίζει αν μπορείτε να σταματήσετε το σχολείο;
Στην ηλικία των 6;
Στην ηλικία των 10;
Στην ηλικία των 15;

Ποιος πρέπει να αποφασίζει πότε μπορείτε να μπείτε στην τοπική χορωδία;
Στην ηλικία των 5;
Στην ηλικία των 9;
Στην ηλικία των 17;

Ποιος πρέπει να αποφασίζει πότε μπορείτε να έχετε κινητό τηλέφωνο;
Στην ηλικία των 4;
Στην ηλικία των 8;
Στην ηλικία των 14;

Ποιος πρέπει ν αποφασίζει πότε μπορείτε να μπείτε σε υιοθεσία;
Στην ηλικία των 4;
Στην ηλικία των 10;
Στην ηλικία των 16;

38. Λέξεις που πληγώνουν

ΤΑ ΡΑΒΔΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΤΡΕΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΣΠΑΣΟΥΝ ΤΑ ΚΟΚΑΛΑ ΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ ΝΑ ΜΕ ΠΛΗΓΩΣΟΥΝ!

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Ισότητα των φύλων, Βία
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΑΣ	Επίπεδο 2
ΗΛΙΚΙΕΣ	10-13 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	60 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	5-20 παιδιά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Φτιάχνουμε λίστες, ιεράρχηση, συζήτηση
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Τα παιδιά δίνουν παραδείγματα γλώσσας που πληγώνει και αναλύουν τα κίνητρα και τις επιρροές της.
ΣΤΟΧΟΙ:	• Να προβληματιστούμε σχετικά με τις αιτίες και τις επιδράσεις που έχει η γλώσσα που πληγώνει • Να κατανοήσουμε πώς ορισμένοι άνθρωποι μπορεί να ανταποκριθούν διαφορετικά σε διαφορετικούς όρους • Να κατανοήσουμε τα όρια της ελευθερίας της έκφρασης • Να εξασκήσουμε ικανότητες για να αντιμαχόμαστε τη γλώσσα που πληγώνει
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ:	Αντιγράψετε το Άρθρο 13 της ΣΔΠ σε χαρτί γραφήματος ή μαυροπίνακα
ΥΛΙΚΑ:	• Post-its ή κομμάτια χαρτί και κολλητική ταινία • Χαρτί γραφήματος και ένα μαρκαδόρο, ή ένα μαυροπίνακα και κιμωλία • Αντίγραφο του Άρθρου 13 της ΣΔΠ

Οδηγίες

1. Γράψτε ή/και διαβάστε φωναχτά το Άρθρο 13 από τη ΣΔΠ. Επισημάνετε ότι αυτό το άρθρο δίνει σε ένα παιδί το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης αλλά απαγορεύει ιδιαίτερα την έκφραση που παραβιάζει τα δικαιώματα και τη φήμη των άλλων. Συζητήστε την ελευθερία της έκφρασης κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:
   α. Πρέπει να μπορούμε πάντα να λέμε οτιδήποτε θέλουμε;
   β. Μήπως θα έπρεπε να μπαίνουν όρια στο τι μπορούμε να πούμε για τις σκέψεις και τα πιστεύω μας;
   γ. Τι είδους γλώσσα θα παραβίαζε τα δικαιώματα των άλλων;
   δ. Τι είδους γλώσσα θα παραβίαζε τη φήμη των άλλων;

2. Εξηγήστε ότι αυτή η δραστηριότητα θα εξερευνήσει μερικές από αυτές τις ερωτήσεις.

3. Δώστε σε όλους κομμάτια χαρτί και ζητήστε τους να γράψουν κάτω πικρόχολα σχόλια, τα οποία άκουσαν από άλλους ανθρώπους να λένε για άλλα παιδιά ή ονόματα που λένε τα παιδιά το ένα στο άλλο, το κάθε σχόλιο σε διαφορετικό κομμάτι χαρτί.

4. Φτιάξτε στον τοίχο μια κλίμακα όπως αυτήν πιο κάτω, που να κυμαίνεται από 'Πειράγματα/Παιχνιδιάρικα ως Εξαιρετικά Οδυνηρές/Ταπεινωτικές'. Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τις λέξεις τους εκεί που πιστεύουν ότι ανήκουν στην κλίμακα. Ενθαρρύνετε τους να μη μιλούν κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας.

'Πειράγματα/ Παιχνιδιάρικες/ Μη οδυνηρές	'Λίγο οδυνηρές/ Ταπεινωτικές'	'Μέτρια οδυνηρές/ Ταπεινωτικές'	'Πολύ οδυνηρές/ Ταπεινωτικές'	'Εξαιρετικά Οδυνηρές/ Ταπεινωτικές'

5. Έπειτα ζητήστε από όλους να εξετάσουν τον τοίχο σιωπηλά. Συνήθως οι ίδιες λέξεις θα παρουσιαστούν πολλές φορές και σχεδόν πάντα βαθμολογούνται με διαφορετικούς βαθμούς σοβαρότητας.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

1. Όταν τα παιδιά καθίσουν ξανά κάτω, ρωτήστε τους τι έχουν παρατηρήσει, καθοδηγώντας την ανάλυση τους με ερωτήσεις όπως αυτές:
   α. Μήπως μερικές λέξεις εμφανίστηκαν σε περισσότερες από μια στήλες;
   β. Γιατί πιστεύετε μερικοί άνθρωποι πίστεψαν ότι μια λέξη δεν ήταν οδυνηρή ενώ άλλοι πίστεψαν ότι ήταν οδυνηρή και ταπεινωτική;
   γ. Έχει σημασία το πώς ειπώθηκε μια λέξη; Ή από ποιον ειπώθηκε;
   δ. Γιατί οι άνθρωποι χρησιμοποιούν λέξεις σαν κι αυτές;
   ε. Μήπως το να πληγώνουμε άλλους ανθρώπους χρησιμοποιώντας λέξεις είναι μια μορφή βίας; Γιατί;

2. Ρωτήστε τα παιδιά αν μπορούν να εντοπίσουν οποιεσδήποτε κατηγορίες ή μοτίβα γι' αυτές τις λέξεις που πληγώνουν. Καθώς τα παιδιά ξεκινήσουν να αναγνωρίζουν και να αναφέρουν αυτές τις κατηγορίες (π.χ. εξωτερική εμφάνιση και ικανότητες, πνευματικά χαρακτηριστικά, σεξουαλικότητα, οικογένεια και εθνοτική προέλευση), γράψτε στον πίνακα τις κατηγορίες. Καθοδηγήστε την ανάλυση των παιδιών με ερωτήσεις όπως αυτές:
α. Υπάρχουν ορισμένες λέξεις μόνο για κορίτσια; Για αγόρια;
β. Γιατί νομίζετε η οδυνηρή γλώσσα ανήκει σε αυτά τα θέματα;
γ. Σε ποιες κατηγορίες ή σε ποια θέματα βρίσκονται οι λέξεις που θεωρούνται οι πιο οδυνηρές;
δ. Τι συμπεράσματα βγάζετε για τη γλώσσα που πληγώνει από αυτές τις κατηγορίες;

3. Ζητήστε από τα παιδιά να απομακρύνουν τα κομμάτια χαρτί από τον πρώτο πίνακα και να τα τοποθετήσουν κάτω από το θέμα ή την κατηγορία που ταιριάζουν καλύτερα. Μπορεί να θελήσετε να έχετε μια κατηγορία με τίτλο 'Άλλα'. Όταν τα παιδιά καθίσουν ξανά, ρωτήστε τους ερωτήσεις όπως:
   α. Ποιες κατηγορίες φαίνεται πως έχουν τα περισσότερα κομμάτια χαρτί; Πώς μπορείτε να το εξηγήσετε;
   β. Μήπως οι λέξεις που θεωρούνται πιο οδυνηρές εμπίπτουν σε συγκεκριμένες κατηγορίες;
   γ. Μην απαντήσετε φωναχτά αλλά σκεφτείτε το: μήπως οι λέξεις που χρησιμοποιείτε εσείς οι ίδιοι εμπίπτουν σε συγκεκριμένη κατηγορία;
   δ. Χωρίστε την τάξη σε μικρές ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα, διάφορα κομμάτια χαρτί που να περιλαμβάνουν τις λέξεις που θεωρούνται πιο οδυνηρές. Ζητήστε από κάποιον σε κάθε ομάδα να διαβάσει την πρώτη λέξη ή φράση. Η ομάδα πρέπει να αποδεχτεί ότι αυτό είναι ένα σχόλιο που πληγώνει και να συζητήσει:
      1) κατά πόσο θα έπρεπε να επιτρέπεται στους ανθρώπους να χρησιμοποιούν τέ-

τοιες λέξεις, και 2) τι μπορεί να γίνει όταν αυτό συμβαίνει. Επαναλάβετε τη διαδικασία για κάθε λέξη ή φράση.

4. Ζητήστε από τα παιδιά να αναφερθούν στα συμπεράσματα που έχουν βγάλει στο Βήμα 3. Συσχετίστε τον οδυνηρό λόγο με τις υποχρεώσεις σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάνοντας ερωτήσεις όπως αυτές:
   α. Έχουν υποχρέωση οι ενήλικες να σταματούν τη γλώσσα που πληγώνει; Αν ναι, γιατί;
   β. Έχουν υποχρέωση τα παιδιά να τη σταματούν στις ίδιες τους τις ζωές; Αν ναι, γιατί;
   γ. Τι μπορείτε να κάνετε στην κοινότητα σας για να σταματήσετε τον οδυνηρό λόγο;
   δ. Γιατί είναι σημαντικό να το κάνετε αυτό;
   ε. Με ποιους τρόπους παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα η γλώσσα που πληγώνει;

Εισηγήσεις για συνέχεια
- Επεκτείνετε τη συζήτηση για το τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά για να σταματήσουν τη γλώσσα που πληγώνει. Αναπαραστήστε καταστάσεις με πειράγματα και ονομασίες και αφήστε τα παιδιά να πειραματιστούν μεταξύ τους, όσον αφορά τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να αντιδράσουν.
- Η δραστηριότητα «ΑΠΟ ΘΕΑΤΗΣ ΑΡΩΓΟΣ», σ. 122, βοηθά τα παιδιά να σκεφτούν τι μπορούν να κάνουν προσωπικά για να παρέμβουν σε οδυνηρές καταστάσεις.

Ιδέες για δράση
- Χρησιμοποιείστε αυτή τη δραστηριότητα για να συζητήσετε το πώς τα παιδιά χρησιμοποιούν τη γλώσσα μέσα σε αυτή την ομάδα. Υπάρχουν λέξεις, για τις οποίες συμφωνεί η ομάδα πως δεν θα έπρεπε να χρησιμοποιούνται;
- Αν η ομάδα σας έχει ήδη αναπτύξει ομαδικούς κανόνες, σκεφτείτε να προσθέσετε ακόμη έναν όρο που να αφορά την οδυνηρή γλώσσα.

Συμβουλές για συντονιστή
- Αυτή η δραστηριότητα απαιτεί ευαίσθητη κρίση εκ μέρους του συντονιστή. Παρόλο που τα παιδιά γνωρίζουν 'κακές λέξεις' από μικρή ηλικία, σπάνια τις συζητούν μαζί με τους ενήλικες. Τα Βήματα 2-4 πιθανόν να προκαλέσουν αμηχανία και νευρικό γέλιο. Τα παιδιά χρειάζονται τη δική σας επιβεβαίωση ότι υπό αυτή την έννοια είναι αποδεχτό να αναφέρουμε προς τα έξω αυτές τις λέξεις. Δεν τις 'χρησιμοποιείτε' αλλά τις συζητάτε.
- Είναι καλή ιδέα να μην πείτε τις λέξεις φωναχτά αλλά να τις κρατήσετε σε γραπτή μορφή μόνο, εκτός στο Βήμα 3 του απολογισμού, όπου τα παιδιά καθορίζουν κατά πόσο είναι αποδεχτή μια λέξη ή όχι.
- Ένα κεντρικό σημείο αυτής της δραστηριότητας είναι ότι κάποιες φορές η ίδια λέξη μπορεί να προκαλέσει διαφορετικά συναισθήματα, δηλαδή, μια λέξη που ένα παιδί μπορεί να θεωρήσει παιχνιδιάρικη, ένα άλλο μπορεί να τη θεωρήσει πολύ οδυνηρή. Μην αφήσετε τη συζήτηση να θίξει τα συναισθήματα ενός πιο ευαίσθητού παιδιού, επειδή τα άλλα παιδιά θεωρούν μια λέξη άκακη. Μπορεί να θελήσετε να ξοδέψετε περισσότερο χρόνο εξερευνώντας τους παράγοντες που θα μπορούσαν να ευαισθητοποιήσουν έναν άτομο σε ορισμένες λέξεις.
- Αυτή η δραστηριότητα δε συστήνεται για ομάδες με ευρύ φάσμα ηλικιών. Να έχετε επίγνωση του ότι μερικά παιδιά δε θα γνωρίζουν το νόημα μερικών λέξεων, ιδιαίτερα αυτών που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα. Τα μικρά παιδιά μπορεί να μην κατανοήσουν ότι μερικές λέξεις σχετίζονται με τη σεξουαλική συμπεριφορά. Προσαρμόστε αυτή τη δραστηριότητα προσεχτικά για την ομάδα σας.
- Ο απολογισμός είναι απαραίτητος γι' αυτή τη δραστηριότητα. Δώστε στα παιδιά αρκετό χρόνο για να φτιάξουν τις δικές τους κατηγορίες και να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα, αλλιώς η σύνδεση με τα ανθρώπινα δικαιώματα θα είναι στην καλύτερη περίπτωση αδύναμη.

Προσαρμογές για μικρά παιδιά
Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να προσαρμοστεί αποτελεσματικά για τα μικρότερα παιδιά (π.χ. 8-10 χρονών ή ακόμη πιο μικρά) παραλείποντας την Οδηγία 1 και χρησιμοποιώντας μόνο την Ερώτηση 1, από τον Απολογισμό. Καταλήξτε με τον προβληματισμό της ομάδας για το πώς μπορούμε να σταματήσουμε τη χρήση λέξεων που πληγώνουν τους ανθρώπους.

Προσαρμογές
Για τα μεγαλύτερα παιδιά: Μπορεί να θελήσετε να εκτελέσετε τη δραστηριότητα σε ξεχωριστές μέρες. Ίσως εκτελώντας τη δραστηριότητα και το Βήμα 1 και 2 από τον απολογισμό την πρώτη μέρα, και τα Βήματα 3 και 4 από τον απολογισμό μιας διαδοχικής μέρας, ώστε να επιτρέψετε στα παιδιά να έχουν το χρόνο να αφομοιώσουν αυτά που έχουν μάθει και να ξεκινήσουν να κάνουν πιο τεκμηριωμένες παρατηρήσεις για τον γύρω κόσμο τους.
Για τα μικρότερα παιδιά: Το Βήμα 1 από τον απολογισμό μπορεί να είναι αρκετό. Συνεχίστε με παιχνίδια ρόλων στους τρόπους ανταπόκρισης για τη γλώσσα που πληγώνει.

39. Παγκόσμια καλοκαιρινή κατασκήνωση

Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΜΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΔΙΑΛΕΓΩ ΤΑ ΑΓΑΠΗΜΕ ΝΑ ΜΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΑ!

ΘΕΜΑΤΑ	Διακρίσεις, Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδα 2-3
ΗΛΙΚΙΕΣ	8-13 χρονών
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	45-60 λεπτά
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Μέγιστος αριθμός παιδιών 20
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	Βάζουμε προτεραιότητες, διαπραγμάτευση, συζήτηση
ΣΤΟΧΟΙ	• Να εξετάσουμε τις προσωπικές μας προκαταλήψεις και τα στερεότυπα και να προβληματιστούμε για την προέλευσή τους. • Να προωθήσουμε την ισότητα και την απουσία διακρίσεων.
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Δημιουργήστε μια λίστα με 12 κατασκηνωτές από την ήδη υπάρχουσα λίστα ή δημιουργήστε καινούριους σύμφωνα με την ομάδα σας. Του λάχιστον ένας κατασκηνωτής πρέπει να είναι φανταστικός. • Εναλλακτικά: γράψτε τη λίστα στον πίνακα. • Φτιάξτε αντίγραφα της δραστηριότητας για το κάθε παιδί,περιλαμβάνοντας την περιγραφή της κατασκήνωσης, της αποστολής και των 12 κατασκηνωτών. • Εναλλακτικά: γράψτε τη λίστα στον πίνακα.
ΥΛΙΚΑ	• Αντίγραφο της δραστηριότητας και ένα μολύβι για το κάθε παιδί. • Χαρτί και μαρκαδόρους για την κάθε ομάδα.

Οδηγίες
1. Δώστε σε κάθε παιδί ένα αντίγραφο της δραστηριότητας και ένα μολύβι. Περιγράψτε το σενάριο και τις οδηγίες της δραστηριότητας. Διαβάστε φωναχτά τις περιγραφές των διαφορετικών κατασκηνωτών.

2. Ζητήστε από τα παιδιά να εργαστούν ατομικά για να επιλέξουν τρεις κατασκηνωτές με τους οποίους πιστεύουν ότι θα ήθελαν να μοιραστούν το αντίσκηνό τους. Κανείς δεν πρέπει να μιλάει κατά τη διάρκεια αυτού του βήματος.

3. Όταν όλοι έχουν τελειώσει την επιλογή τους, χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των τριών ή των πέντε. Εξηγήστε την εργασία:
   α. Υπάρχουν τέσσερις σκηνές στο δικό σας τμήμα της κατασκήνωσης. Η κάθε σκηνή χωράει τέσσερα άτομα. Συμπεριλαμβανομένων των παιδιών της ομάδας σας και τρία παιδιά από κάθε λίστα σας, πρέπει να υπάρχουν 16 άτομα συνολικά. Με την ομάδα σας αποφασίστε ποιοι κατασκηνωτές θα μοιραστούν την κάθε σκηνή.

Σχεδιάστε τέσσερις σκηνές σε χαρτί, γράψτε σε κάθε σκηνή τα ονόματα των παιδιών που θα κοιμηθούν σε αυτήν και κολλήστε το χαρτί σας στον πίνακα.

β. Αν έχετε περισσότερα από 16 άτομα, η ομάδα πρέπει να αποφασίσει ποιον να αποκλείσει από τη λίστα. Αν έχετε λιγότερα από 16 άτομα, διότι περισσότερα από ένα μέλος της ομάδας έχει επιλέξει τον ίδιο κατασκηνωτή, τότε η ομάδα πρέπει να διαλέξει έναν άλλο κατασκηνωτή από τη λίστα.

4. Δώστε στα παιδιά χρόνο να κοιτάξουν τις σκηνές των άλλων ομάδων. Έπειτα διαβάστε φωναχτά τη λίστα με τους κατασκηνωτές ώστε να ανακαλύψετε σε ποια σκηνή έχει μπει το άτομο από κάθε ομάδα. Αυτό θα επιτρέψει στα παιδιά να δουν ποιοι άλλοι έχουν επιλέξει τους ίδιους κατασκηνωτές.

Απολογισμός και Αξιολόγηση

ΠΗΓΗ
Προσαρμοσμένο από το Euro-rail a la carte, εκπαιδευτικό πακέτο στην εκστρατεία 'All different – all equal', Συμβούλιο της Ευρώπης, 1995.

1. Συζητήστε τα αποτελέσματα αυτής της δραστηριότητας:
   α. Ήταν δύσκολο να επιλέξετε τρία παιδιά για να μοιραστείτε μαζί τους τη σκηνή σας; Γιατί ή γιατί όχι;
   β. Επιλέχτηκαν μερικά παιδιά πολλές φορές για να μοιραστούν μια σκηνή; Γιατί;
   γ. Υπήρξαν παιδιά που δεν επιλέχτηκαν καθόλου; Γιατί;
   δ. Πώς αποφασίσατε για το παιδί που είναι από ένα μέρος που δεν ακούσατε ποτέ;
2. Πώς νιώσατε μετά από αυτή τη δραστηριότητα;
   α. Βγήκε κάτι αστείο από τη συζήτησή σας;
   β. Ήταν δύσκολο να συμφωνήσετε με την ομάδα σας;
   γ. Ποιος είναι χαρούμενος με το τελικό αποτέλεσμα και ποιος δεν είναι;
   δ. Μάθατε κάτι για τον εαυτό σας; Για τον τρόπο που κάνετε τις επιλογές σας;
3. Συγκρίνετε αυτή τη δραστηριότητα με καταστάσεις από την πραγματική ζωή:
   α. Ήταν αυτή η κατάσταση ρεαλιστική;
   β. Μπορείτε να σκεφτείτε άλλες καταστάσεις όπου έπρεπε να επιλέξετε με ποιον να είστε μαζί;
   γ. Πώς νιώθετε όταν πρέπει να επιλέξετε;
   δ. Πώς νιώθετε στην πραγματική ζωή όταν σας επιλέγουν; Όταν δεν σας επιλέγουν;
   ε. Τι παρόμοιες με αυτήν επιλογές κάνετε στην πραγματική σας ζωή;
   ζ. Έχουν όλα τα παιδιά το δικαίωμα να επιλέγουν; Να τους επιλέγουν;
4. Συζητήστε για το πώς σχηματίζουμε ιδέες για τους άλλους, ακόμη και αυτούς που δεν γνωρίσαμε ποτέ:
   α. Τι κάνει τα παιδιά όμοια; Τι τα κάνει διαφορετικά;
   β. Πώς παίρνετε τις ιδέες σας για το πώς είναι τα παιδιά που δεν έχετε γνωρίσει ποτέ;
   γ. Πώς παίρνετε τις ιδέες για το από πού έρχονται αυτά τα παιδιά;
   δ. Υπάρχουν άτομα που έχουν στερεότυπα για εσάς; Για τα παιδιά;
   ε. Εσείς έχετε στερεότυπα για άλλους ανθρώπους;
   ζ. Τι μπορούμε να κάνουμε για να αποφύγουμε να έχουμε άδικες απόψεις για κάποιους που βασίζονται σε στερεότυπα;
   η. Γιατί τα στερεότυπα οδηγούν σε διακρίσεις;

Εισηγήσεις για συνέχεια

- Η δραστηριότητα «ΑΓΑΠΗΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ», σ. 112, θέτει σε αντίθεση τις απόψεις για την ίδια μέρα
- Η δραστηριότητα «ZABDERFILIO», σ. 212, παρουσιάζει τις επιδράσεις του φόβου για το άγνωστο.
- Οι δραστηριότητες «ΜΕ ΔΕΜΕΝΑ ΤΑ ΜΑΤΙΑ», σ. 79, «ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ», σ. 141 και «ΠΟΙΟΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΠΙΣΩ ΜΟΥ;», σ. 199, αντιμετωπίζουν τα στερεότυπα διαφορετικών ειδών.

Ιδέες για δράση

- Την επόμενη φορά που η ομάδα θα πρέπει να διαλέξει ζευγάρια ή ομάδες, αδράξτε την ευκαιρία να τους υπενθυμίσετε αυτήν την άσκηση και το τι έχουν μάθει για τις επιλογές.
- Οργανώστε μια καλοκαιρινή κατασκήνωση: διάφορα σύγχρονα Ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα ήδη προσφέρουν δυνατότητες για τέτοιου ειδους κατασκηνώσεις. Για ανηλίκους από δεκατριών χρονών και πάνω, συμβουλευτείτε το Πρόγραμμα Νεολαία σε Δράση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Συμβουλές για συντονιστή

- Να είστε προσεχτικοί ώστε να μην ενισχύσετε τα στερεότυπα με οποιονδήποτε τρόπο. Αυτό θα ακύρωνε τον σκοπό αυτής της δραστηριότητας!
- Ο ιδανικός αριθμός των παιδιών από μια μικρή ομάδα είναι τέσσερα παιδιά, με το κάθε παιδί να κάνει μια λίστα με τρεις κατασκηνωτές. Ωστόσο, η δραστηριότητα μπορεί να γίνει για μικρές ομάδες οποιουδήποτε μεγέθους που θα πρέπει μετά να διαπραγματευτούν να προσθέσουν ή να αποκλείσουν κατασκηνωτές από τη λίστα τους για να έχουν συνολικά 16 παιδιά.
- Επιλέξτε ή/και προσαρμόστε προσεκτικά τη λίστα με τους κατασκηνωτές για να κατευθύνετε τη δραστηριότητα προς τα αποτελέσματα που επιθυμείτε. Βεβαιωθείτε ότι κανένα από τα παιδιά σας δε μοιάζει με έναν από τους κατασκηνωτές. Απλοποιείστε τις περιγραφές, ιδιαίτερα την καταγωγή, για τα μικρότερα παιδιά. Ωστόσο, να έχετε τουλάχιστον έναν κατασκηνωτή στη λίστα από ένα φανταστικό μέρος ώστε τα παιδιά να πρέπει να αποφασίσουν χωρίς να γνωρίζουν οτιδήποτε.
- Αν η καλοκαιρινή κατασκήνωση ή το να μοιράζονται μια σκηνή δεν είναι ρεαλιστικό για τα παιδιά, επιλέξτε ένα διαφορετικό σκηνικό που να είναι κοντά στη δική τους πραγματικότητα (π.χ. να μοιραστούν ένα σχολικό θρανίο, ξενώνα ή κοινό δωμάτιο).
- Αποφύγετε να απαντήσετε ερωτήσεις για τη λίστα με τους κατασκηνωτές. Εξηγή στε στα παιδιά ότι πρέπει να αποφασίσουν με βάση μόνο τη λίστα.
- Ορισμένα παιδιά μπορεί να το βρουν δύσκολο να αποφασίσουν και να πουν ότι δεν τους ενδιαφέρει με ποιον θα μοιραστούν τη σκηνή. Σε αυτή την περίπτωση, ρωτήστε τους με ποιους δε θα ήθελαν να μοιραστούν τη σκηνή. Τα αποτελέσματα μπορούν ακόμη να συγκριθούν ανάμεσα στα παιδιά της μικρής ομάδας.
- Μερικά από τα μέλη της ομάδας μπορεί να αποφασίσουν να μοιραστούν μια σκηνή μεταξύ τους και να βάλουν τους 'ξένους κατασκηνωτές' σε άλλες σκηνές. Μην παρεμβείτε, επειδή τα αποτελέσματα θα είναι πολύ αποκαλυπτικά. Παρομοίως, μη δώσετε στα παιδιά την εντύπωση ότι είναι κακό να θέλουν να διαλέξουν παιδιά που τους μοιάζουν. Δε σχετίζοντα όλες οι επιλογές με τις διακρίσεις.

Προσαρμογές

- Για να συντομεύσετε τη δραστηριότητα:
  - Περιγράψτε μικρότερες σκηνές, ώστε το κάθε παιδί να πρέπει να επιλέξει μόνο ένα ή δυο άλλους κατασκηνωτές.
  - Μειώστε το συνολικό αριθμό των κατασκηνωτών που πρέπει να επιλέξουν.
  - Αφήστε έξω την εργασία της μικρής ομάδας, Βήμα 3.
  - Για να συντονίσετε τη λήψη αποφάσεων για τις μικρές ομάδες, κάντε μια λίστα όλων των κατασκηνωτών που έχουν επιλεγεί από τα μέλη της ομάδας. Τότε το κάθε παιδί με τη σειρά του, επιλέγει έναν κατασκηνωτή μέχρι να διαχωριστούν όλοι οι κατασκηνωτές.
- Για τα μικρότερα παιδιά:
  - Χρησιμοποιήστε τις εισηγήσεις πιο πάνω για τη συντόμευση της δραστηριότητας.
  - Προσαρμόστε τις περιγραφές των κατασκηνωτών για να ταιριάζουν στην εμπειρία των μικρότερων παιδιών (π.χ. Μογγολία ή μια φανέλα Κουνγκ Φου μπορεί να μη σημαίνει κάτι για αυτούς).

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Παγκόσμια καλοκαιρινή κατασκήνωση

Εσύ και οι φίλοι σου από όλο τον κόσμο μόλις έχετε φτάσει στην Παγκόσμια Καλοκαιρινή Κατασκήνωση. Κανείς δε γνωρίζει τον άλλον. Οι αρχηγοί έχουν αποφασίσει ότι μπορείτε να επιλέξετε με ποιον θέλετε να μοιραστείτε τη σκηνή σας για τις επόμενες δυο εβδομάδες. Η κάθε σκηνή χωράει τέσσερα παιδιά. Μπορείτε να επιλέξετε άλλους τρεις κατασκηνωτές για να μοιραστείτε μαζί τους τη σκηνή.

Κατασκηνωτές της παγκόσμιας κατασκήνωσης

Επιλέξτε 3 παιδιά από αυτή τη λίστα με τα οποία θέλετε να μοιραστείτε τη σκηνή!

1. _____

2. _____

3. _____

1. Ένα παιδί με σπασμένο πόδι και πατερίτσες

2. Ένα παιδί τσιγγάνων από τη χώρα σας με χρυσά σκουλαρίκια

3. Ένα παιδί από την Αυστραλία με κόκκινα μαλλιά και πολλές φακίδες

4. Ένα παιδί από την Ιαπωνία, που φοράει μπλούζα Κουνγκ Φου

5. Ένα χοντρό παιδί από την Αμερική
6. Ένα ντροπαλό παιδί από την Τρασμαρίνια
7. Ένα παιδί-μετανάστη από την Αφρική
8. Ένα τυφλό παιδί, που το συνοδεύει ένας σκύλος-οδηγός
9. Ένα παιδί με χοντρά γυαλιά και σπυράκια στο πρόσωπο
10. Ένα παιδί από την Αγγλία, που φοράει σχολική στολή
11. Ένα παιδί από την Τουρκία που ζει στη Γερμανία, με μαυρισμένο το ένα μάτι και φοράει μια μπλούζα με νεκροκεφαλή
12. Ένα παιδί από τη Λατινική Αμερική με παραδοσιακά ρούχα
13. Ένα παιδί που χρησιμοποιεί την νοηματική για να επικοινωνήσει
14. Ένα παιδί από τη Μογγολία με πολύ μακριά, μαύρα μαλλιά
15. Ένα παιδί από τη χώρα σου, που δε φαίνεται πολύ έξυπνο
16. Ένα παιδί από την Παλαιστίνη, που έχει μόνο ένα χέρι
17. Ένα παιδί με ξανθά μαλλιά, που μιλάει πολύ σωστά
18. Ένα παιδί που φαίνεται να έχει αιωνίως λόξιγκα
19. Ένα παιδί που φοράει ένα σακάκι ακριβώς όπως το δικό σου
20. Ένα παιδί που ακούει το MP3 του όλη την ώρα

40. Zabderfilio

ΚΑΝΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ!

ΘΕΜΑΤΑ	Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, Διακρίσεις
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ	Επίπεδο 1
ΗΛΙΚΙΕΣ	7-10 χρονών
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	35 λεπτά
ΜΕΓΕΘΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	5-35
ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Αφήγηση ιστορίας, δραστηριότητα προβληματισμού
ΣΤΟΧΟΙ	• Να συζητήσουμε την έννοια του «Όλοι Διαφορετικοί- Όλοι Ίσοι» • Να προβληματιστούμε με τις έννοιες της ανεκτικότητας και της διαφορετικότητας • Να συζητήσουμε τη διαχείριση της βίας και της σύγκρουσης • Να κατανοήσουμε την αρχή της καθολικότητας
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	• Κάντε πρόβες από πριν για το κουκλοθέατρο • Φτιάξτε μια κούκλα που να αντιπροσωπεύει το Zabderfilio: ένα ζώο που έχει τα χαρακτηριστικά διαφορετικών ζώων (ή μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το φυλλάδιο)
ΥΛΙΚΑ	• Ένα κουκλοθέατρο ή άλλο παρόμοιο σκηνικό • Διαφορετικές κούκλες ζώων, μια κούκλα κυνηγό, μια κούκλα παρουσιαστή, και μια κούκλα Zabderfilio, όπως αυτή στο φυλλάδιο

Οδηγίες

1. Μαζέψτε τα παιδιά γύρω από το κουκλοθέατρο. Εξηγήστε τους ότι πρέπει να είναι σιωπηλά και να παραμείνουν στις θέσεις τους όταν το κουκλοθέατρο αρχίσει. Πρέπει να μιλήσουν μόνο όταν οι χαρακτήρες τους υποβάλουν ερωτήσεις και κανένας δεν πρέπει να προσπαθήσει να τους αγγίξει.

2. Παίξτε το κουκλοθέατρο. Κάντε στα παιδιά συχνές ερωτήσεις, για να κρατήσετε την προσοχή τους και εργαστείτε προς τους μαθησιακούς σας στόχους.

Απολογισμός και αξιολόγηση

1. Πραγματοποιήστε τον απολογισμό γι' αυτή τη δραστηριότητα κάνοντας ερωτήσεις όπως:

α. Πώς νιώσατε γι' αυτή την ιστορία;
β. Τί συνέβη κατά τη διάρκεια της ιστορίας;
γ. Ποιο ζώο σας άρεσε περισσότερο; Λιγότερο; Γιατί;
δ. Ήταν δίκαια με το Zabderfilio τα άλλα ζώα;
ε. Γιατί συμπεριφέρθηκαν με τέτοιο τρόπο;
ζ. Γιατί νομίζετε μερικά ζώα έγιναν φίλοι με το Zabderfilio; Επειδή ήταν το πιο δυνατό ζώο; Το ομορφότερο; Ή επειδή ήταν θαρραλέο και γενναιόδωρο; Ή επειδή είχε ένα μείγμα από ταλέντα;

ΠΗΓΗ
Προσαρμοσμένο από το κουκλοθέατρο που αναπτύχθηκε από την πορτογαλική ομάδα 'Animacao e Inovacao Social' (MAIS): www.mais.online.pt

2. Συσχετίστε τη δραστηριότητα με τα ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας ερωτήσεις όπως:

α. Είδατε ποτέ να μεταχειρίζονται οι άλλοι κάποιον, όπως τα ζώα μεταχειρίζονταν στην αρχή το Zabderfilio;
β. Γιατί συμβαίνει αυτό στην πραγματική ζωή;
γ. Είμαστε όλοι οι ίδιοι και είμαστε ακόμη διαφορετικοί; Με ποιους τρόπους μοιάζου-

με; Και τι μας κάνει διαφορετικούς;
δ. Τι μπορούμε να κάνουμε για να αποφύγουμε να νιώθουν τα παιδιά όπως ένιωθε το Zabderfilio, όταν δεν ήθελε κανένας να είναι φίλος του;

Εισηγήσεις για συνέχεια
Τα παιδιά μπορούν οι ίδιοι να παρουσιάσουν αυτή τη μικρή ιστορία με κούκλες σε μια άλλη ομάδα παιδιών. Θα μπορούσαν επίσης να φτιάξουν μόνοι τους τις δικές τους κούκλες ή/και να αναπτύξουν μιαν άλλη ιστορία. Άλλες ιστορίες από το COMPASITO θα μπορούσαν να αναπαρασταθούν με κουκλοθέατρο (π.χ. «ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ», σ. 127, «ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΟ...», σ. 136).

Ιδέες για δράση
Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν πως θα ήταν αν ένα «Zabderfilio» συμμετείχε στην ομάδα τους. Βοηθήστε τα παιδιά να αναπτύξουν ένα εσωτερικό 'κώδικα συμπεριφοράς' μεταξύ τους, όπου γίνεται σεβαστό το κάθε άτομο και οι διαφορές του. Κρεμάστε τον κώδικα στο χώρο των συναντήσεων σας και να αναφέρεστε σε αυτόν όποτε είναι αναγκαίο.

Συμβουλές για το συντονιστή
- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μια κουβέρτα και να καθίσετε πίσω της, παρά να έχετε ένα πραγματικό κουκλοθέατρο.
- Χρησιμοποιήστε οποιεσδήποτε κούκλες ζώων είναι διαθέσιμες. Αν δεν έχετε τις απαραίτητες κούκλες, φτιάξτε μερικές χρησιμοποιώντας σχέδια που έχετε κόψει σε χαρτόνι ή παλιές κάλτσες.
- Προσαρμόστε το Zabderfilio να ταιριάζει στη φαντασία σας. Μπορεί να έχει τα αφτιά λαγού, το κέρατο ενός ρινόκερου, τη μύτη και τα μουστάκια ενός ποντικού, τη χαίτη λιονταριού, και το σάκο ενός καγκουρό ή οποιοδήποτε άλλο συνδυασμό που να ταιριάζει στην ιστορία σας. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, πρέπει να μοιάζει περίεργο και να έχει τουλάχιστον μύτη που να ξεχωρίζει, δυνατή φωνή και την ικανότητα να κινείται αθόρυβα. Μπορείτε επίσης να προσαρμόσετε την ιστορία ώστε να ταιριάζει με οποιαδήποτε κούκλα έχετε.
- Για τις μεγαλύτερες ομάδες, είναι καλό να έχετε και ένα δεύτερο συντονιστή για να βοηθά με τη διαδικασία των ερωτήσεων και των απαντήσεων μεταξύ της ομάδας και των κούκλων.

ΣΕΝΑΡΙΟ

Εισαγωγή: (την κάνει μια 'κούκλα παρουσιαστής' που δεν είναι μέρος στην ιστορία)

Παρουσιαστής: Γεια σας, κυρίες και κύριοι, αγόρια και κορίτσια. Είμαι χαρούμενος που βλέπω ότι όλοι είναι έτοιμοι να ακούσουν και να παρακολουθήσουν το σημερινό ξεχωριστό θέαμα!
Λοιπόν, μπορώ ήδη να σας πω λίγο για το σημερινό μυστήριο. Όλα αυτά που θα σας πω γίνονται στον κόσμο των ζώων. Και σε αυτόν τον κόσμο, όπως και στο δικό μας, δεν είναι όλα όμορφα και δεν είναι όλα άσχημα, δεν είναι όλα φυσιολογικά και δεν είναι όλα περίεργα. Αλλά – πάντα υπάρχουν εκπλήξεις!
Και αυτή η ιστορία αφορά μια τέτοια έκπληξη. Είναι η ιστορία ενός πολύ ξεχωριστού ζώου που ονομάζεται Zabderfilio. Δείτε και ακούστε προσεχτικά. Παρακαλώ μείνετε στις θέσεις σας, αλλιώς τα ζώα μπορεί να τρέξουν μακριά και δε θα μάθουμε ποτέ τι συμβαίνει στο τέλος της ιστορίας. Τα λέμε αργότερα!

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: **Το Zabderfilio συναντά διαφορετικά ζώα ένα-ένα. Το κάθε ένα από αυτά θεωρεί το Zabderfilio πολύ περίεργο ζώο. Το Zabderfilio ψάχνει για φίλους αλλά κανένα από τα ζώα, δε θέλει να είναι φίλος του επειδή είναι...απλά παράξενος!**

Πιο κάτω είναι ένα παράδειγμα μιας από τις συναντήσεις του:

Καμηλοπάρδαλη: (Έρχεται στη σκηνή και μιλά στα παιδιά) Γεια σας. Ξέρετε ποια είμαι εγώ;
(Κοινό: Είσαι μια καμηλοπάρδαλη.)
Καμηλοπάρδαλη: Πώς το ξέρατε; Φοράω ταμπελίτσα κάπου;
(Κοινό: Επειδή έχεις μακρύ λαιμό, τα χρώματα σου...)
Καμηλοπάρδαλη: Ναι, έχετε όλοι δίκαιο. Και έχω τον πιο μακρύ λαιμό από όλα τα ζώα στον κόσμο. Μπορώ να δω πολύ μακριά και μπορώ να φάω από ψηλά δέντρα χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια!
(Έρχεται το Zabderfilio στη σκηνή)
Zabderfilio: (Πολύ φιλικό και ανυπόμονο) Γεια!
Καμηλοπάρδαλη: ΟΥΑΑΑΑΑΑ...με τρόμαξες για μια στιγμή, έτσι αθόρυβα που ήρθες. Αλλά για περίμενε λίγο, ποιος είσαι εσύ;
Zabderfilio: Είμαι ο Zabderfilio.
Καμηλοπάρδαλη: Zabberbadderfilooo-ποιος;
Zabderfilio: Το όνομα μου είναι Zabderfilio και ψάχνω για φίλους. Θέλεις να γίνεις φίλη μου;
Καμηλοπάρδαλη: Εμ.. δεν ξέρω. Μου φαίνεσαι πολύ περίεργος! Δεν είσαι ποντικός, δεν είσαι λιοντάρι, δεν είσαι καγκουρό, αλλά μοιάζεις με όλα αυτά τα ζώα. Όλοι οι φίλοι μου είναι ένα πράγμα ή άλλο, και όχι ένα μείγμα από πράγματα όπως εσένα! Συγγνώμη, αλλά πρέπει να πάω να δω τους φίλους μου! Χαχαχα, είσαι πραγματικά παράξενος και άσχημος!
Zabderfilio: (Με πληγωμένα αισθήματα) Μα, μα – περίμενε μισό λεπτό...
(Η καμηλοπάρδαλη έχει ήδη εξαφανιστεί και το Zabderfilio τώρα μιλάει με το κοινό)
Zabderfilio: Αυτό με κάνει λυπημένο. Γιατί δεν ήθελε η καμηλοπάρδαλη να είναι φίλη μου; Λοιπόν, θα περπατήσω ακόμη λίγο στο δάσος να δω αν θα γνωρίσω άλλα ζώα για να παίζω μαζί τους.

Κανένα από τα ζώα που γνωρίζει το Zabderfilio δε θέλει να γίνει φίλος του. Μετά από διάφορες συναντήσεις, ξαφνικά, εμφανίζεται ένας κυνηγός στη σκηνή. Κυνηγάει ζώα. Κάθε φορά που ένα από τα ζώα έρχεται στη σκηνή, ο κυνηγός προσπαθεί να τα πιάσει, αλλά όλα τρέχουν μακριά, φωνάζοντας για βοήθεια.

Τότε ο κυνηγός εξαφανίζεται από τη σκηνή, ψάχνοντας μέσα στο δάσος για τα ζώα και εμφανίζεται ξανά το Zabderfilio. Ρωτάει το κοινό από πού έρχεται όλος αυτός ο θόρυβος.

Αφού το κοινό του εξηγήσει την κατάσταση, το Zabderfilio χρησιμοποιεί τη μύτη του ποντικού για να μυρίσει τον κυνηγό (Αχά, με τη καλή μου μύτη θα μυρίσω τον κυνηγό που βρίσκεται εδώ γύρω!), τα πόδια της γάτας για να περπατήσει αθόρυβα (νομίζω πως μπορώ να χρησιμοποιήσω τα πόδια γάτας μου, για να μην καταλάβει ότι πηγαίνω προς αυτόν!) και τη κραυγή λιονταριού για να τρομάξει τον κυνηγό (και τώρα θα χρησιμοποιήσω τη κραυγή μου για να βρυχηθώ σαν λιοντάρι και θα τον τρομάξω να φύγει μακριά. ΡΟΑΑΡΡΡ!).

Μετά από αυτή την ηρωική του πράξη, όλα τα άλλα ζώα έρχονται πιο κοντά και του ζητούν συγνώμη για την άσχημη τους συμπεριφορά. Τότε όλοι το ρωτούν αν θέλει να γίνουν φίλοι του, και ο Zabderfilio δέχεται με πολύ χαρά. Όλα τα ζώα λένε αντίο στο κοινό και η 'κούκλα παρουσιαστής' εμφανίζεται για να κάνει τα τελευταία σχόλια.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κούκλα Παρουσιαστής: Λοιπόν, αγόρια και κορίτσια, κυρίες και κύριοι. Αυτή ήταν η ιστορία του Zabderfilio. Σας άρεσε;

Ήταν σίγουρα ένα περίεργο σε εμφάνιση ζώο. Αλλά κατάφερε να βοηθήσει τους φίλους του, επειδή συνδύαζε τόσα πολλά διαφορετικά μέρη. Την επόμενη φορά που θα δείτε κάποιον που μοιάζει λίγο ασυνήθιστος, ελπίζω να θυμηθείτε το Zabderfilio – αυτό το άτομο μπορεί να έχει ταλέντα που δε θα μπορούσατε καν να φανταστείτε και θα μπορούσε να είναι ένας θαυμάσιος φίλος.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ: ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΟΥ ZABDERFILIO

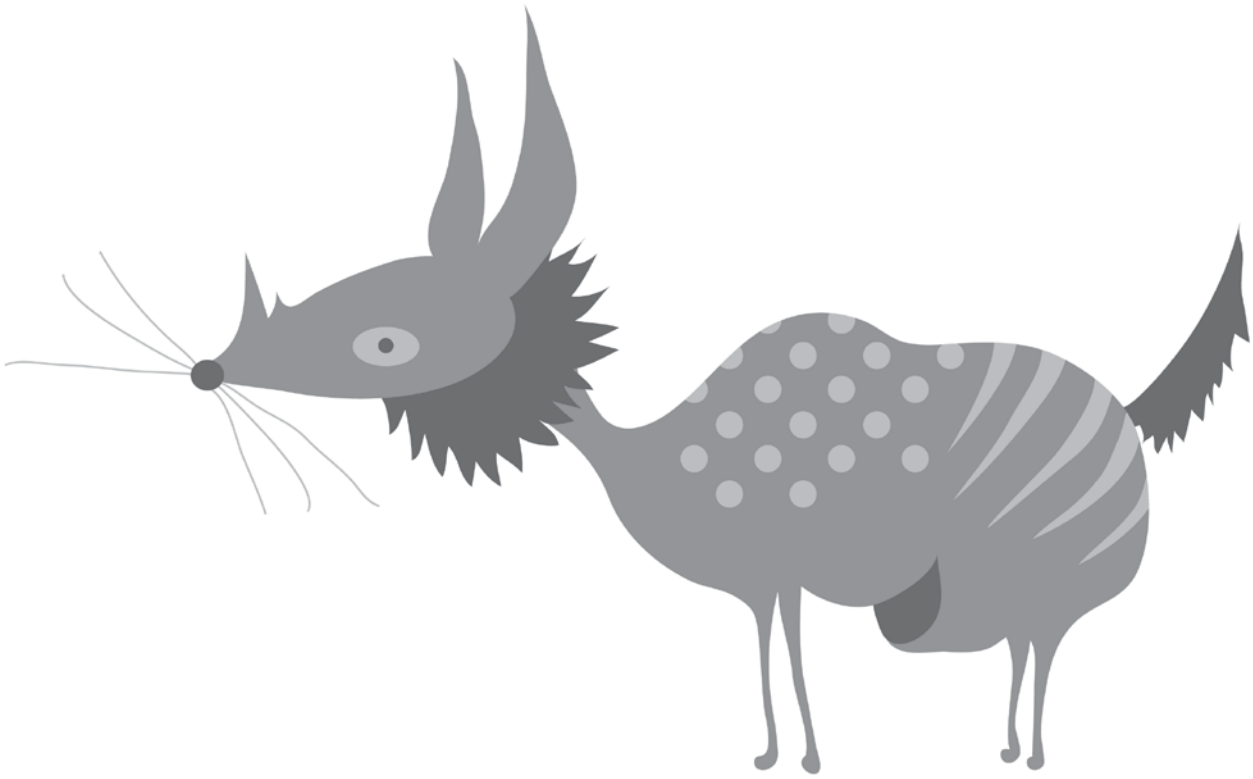

V. ΘΕΜΑΤΑ

1. Πολιτότητα

[Τα παιδιά] τείνουν να αγνοούνται ως πολίτες ή να θεωρούνται με ένα τρόπο που επικεντρώνεται στους ενήλικες ως πολίτες του μέλλοντος, παρά του παρόντος. Brian Howe

ΟΙ ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

Σε αυστηρά νομική έννοια, πολίτης είναι ο κάτοικος ενός κράτους, όπου ο νόμος προστατεύει τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα των ανθρώπων και όπου οι άνθρωποι έχουν αμοιβαία καθήκοντα προς το κράτος: να τηρούν τους νόμους της χώρας, να συνεισφέρουν στα κοινά έξοδα και να υπερασπίζονται τη χώρα, όταν δέχεται επίθεση. Η πολιτότητα διαφέρει από την ιθαγένεια ή την εθνική ταυτοποίηση· σε αυτό το πλαίσιο, αυτοί οι δυο τελευταίοι όροι είναι συνώνυμοι με μια ομαδοποίηση που βασίζεται στην πολιτισμική κουλτούρα και τη γλώσσα. Τα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη αποτελούνται από διάφορες ιθαγένειες. Ωστόσο, άνθρωποι της ίδιας ιθαγένειας μπορούν να ζουν σε γειτονικά κράτη. Καθώς το κράτος είναι μια **πολιτική** και **γεωπολιτική** ύπαρξη, το έθνος είναι μια **πολιτισμική** ή/και **εθνική** ύπαρξη. Η πολιτότητα σχετίζεται με ένα κράτος και δεν εξαρτάται από την ιθαγένεια.

Σήμερα η 'πολιτότητα' πάει πέρα από την απλή νομική σχέση μεταξύ των ανθρώπων και του κράτους. Αναγνωρίζεται να έχει όχι μόνο μια νομική διάσταση, που αναφέρεται στα αστικά και πολιτικά δικαιώματα και καθήκοντα, αλλά επίσης και μια ψυχολογική και κοινωνική διάσταση. Το να είναι κάποιος πολίτης είναι μέρος της ταυτότητάς του. Ενδιαφέρεστε για την κοινότητά σας επειδή είστε μέρος της, και περιμένετε από τους άλλους να ενδιαφέρονται γι αυτή και, μαζί σας, να αναζητούν το κοινό καλό ολόκληρης της κοινότητας.

Στην ευρύτερη έννοια της, η πολιτότητα δεν είναι απλά μια διαδικασία κοινωνικοποίησης. Περιλαμβάνει τα αισθήματα της ταυτότητας, του να ανήκεις κάπου, της ενσωμάτωσης, της συμμετοχής και της κοινωνικής υποχρέωσης. Ως μέρος της κοινότητας, ο πολίτης μπορεί να την επηρεάσει, να συμμετέχει στην ανάπτυξη της και να συνεισφέρει στην ευημερία της. Συνεπώς ο πολίτης είναι 'λήπτης' δικαιωμάτων και καθηκόντων αλλά επίσης ο 'παίχτης' που συμμετέχει σε μια ομάδα της οποίας νιώθει μέρος της. Οι πολίτες με αυτή την έννοια είναι ίσοι στην αξιοπρέπεια.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Εκτός από τη συμμετοχή στις εκλογές, ποιες άλλες μορφές συμμετοχής ή εμπλοκής είναι πιθανές για τους συνηθισμένους πολίτες; Πώς μπορούν να ενθαρρύνονται ώστε να συμμετέχουν;*

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

Η ιστορική ανάπτυξη της ιδέας της πολιτότητας βοηθά να εξηγήσουμε αυτές τις πολλαπλές της διαστάσεις.

Μια από τις παλαιότερες έννοιες της πολιτότητας μπορεί να βρεθεί στην αρχαία Ελλάδα, στα κράτη-πόλεις, όπου 'πολίτες' ήταν εκείνοι που είχαν το νομικό δικαίωμα να συμμετέχουν στις υποθέσεις του κράτους. Ωστόσο, μόνο ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού ήταν πολίτες: οι σκλάβοι και οι γυναίκες ήταν απλά αντικείμενα και οι ξένοι αποκλείονταν εντελώς. Για εκείνους τους ελεύθερους άντρες που είχαν την προνομιακή θέση να είναι πολίτες, η 'δύναμη του πολίτη' ή το να είσαι ένας 'καλός' πολίτης ήταν σημαντική αξία. Αυτή η παράδοση, οδήγησε σε μια έμφαση στα καθήκοντα που επέβαλε η πολιτότητα στους πολίτες.

Η σύνδεση της πολιτότητας με την εθνική ταυτότητα, ξεκίνησε το δέκατο ένατο αιώνα, όταν εθνικά κράτη εμφανίζονταν σε όλην την Ευρώπη και το νομικό καθεστώς ενός 'πολίτη', συχνά συνδεόταν με ένα εθνικό κράτος, έστω κι αν διάφορες εθνικότητες ζούσαν στην περιοχή τους. Η σύνδεση μεταξύ της πολιτότητας και του πατριωτισμού έγινε ισχυρότερη κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου.

Η φιλελεύθερη όψη της πολιτότητας, η οποία προήλθε από τη Γαλλική Επανάσταση, έδινε έμφαση στην σημαντικότητα των δικαιωμάτων όλων των πολιτών και την υποχρέωση σε ένα σύνταγμα, παρά σε μια εθνικότητα. Καθώς πιο πολλά άτομα δικαιούνταν να ψηφίσουν, η δικαιοσύνη και τα πολιτικά δικαιώματα έγιναν και αυτά πραγματικότητα για έναν αυξανόμενο αριθμό ανθρώπων.

Τον εικοστό αιώνα, οι υποστηρικτές της **'κοινωνικής πολιτότητας'** πήγαν ένα βήμα περαιτέρω, για να αναγνωρίσουν ότι οι πολίτες θα πρέπει να αναμένουν πολιτικά και αστικά δικαιώματα από το κράτος. Η οικοδόμηση του κράτους πρόνοιας, τον τελευταίο αιώνα, οφείλει πολλά στους στοχαστές που συζητούσαν ότι τα δικαιώματα των πολιτών πρέπει να περιλαμβάνουν το προς το ζην και τις συνθήκες εργασίας.

Η πολιτότητα σήμερα έχει διάφορες έννοιες, οι οποίες είναι αλληλένδετες και συμπληρωματικές. Η **'Ενεργή Πολιτότητα'** υπονοεί την εργασία προς τη βελτίωση της κοινότητας κάποιου, μέσω οικονομικής συμμετοχής, δημόσιας υπηρεσίας, εθελοντικής εργασίας και άλλων τέτοιων προσπαθειών, που αποσκοπούν στη βελτίωση της ζωής όλων των μελών της κοινότητας.

Η **'Ευρωπαϊκή Πολιτότητα'** γίνεται κατανοητή με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ της Ευρωπαϊκής Ένωσης εισήγαγε την έννοια ότι οι πολίτες των κρατών που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχουν με αυξανόμενο ρυθμό δικαιώματα και καθήκοντα για την Ένωση ως σύνολο, καθώς και για τα ίδια τους τα κράτη. Τέτοια δικαιώματα, που δόθηκαν στους πολίτες της ΕΕ, περιλαμβάνουν την ελευθερία διακίνησης και το δικαίωμα στη διαμονή εντός της επικράτειας των Κρατών Μελών, και το δικαίωμα να ψηφίζουν και να είναι υποψήφιοι στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ωστόσο, η 'Ευρωπαϊκή Κοινωνία' δε μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει σήμερα με τον ίδιο τρόπο όπως υπάρχει η κοινωνία της Ελλάδας ή της Τσεχίας. Η Ευρωπαϊκή πολιτότητα σήμερα βρίσκεται κάπου μεταξύ της απτής πραγματικότητας και ενός μακρινού ιδανικού. «Η ιδανική κατανόηση της Ευρωπαϊκής πολιτότητας θα βασιζόταν πάνω στις αξίες της Δημοκρατίας, των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Κοινωνικής Δικαιοσύνης»1. Η Ευρωπαϊκή πολιτότητα παρέχει μιαν ουσιαστική αίσθηση του να ανήκεις σε πολλαπλά συστήματα αξιών: των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ιθαγένειας, της εθνικότητας, της τοπικής κοινότητας, της οικογένειας, της ιδεολογικής ομάδας και ούτω καθεξής. Αυτό το πολλαπλό και δυναμικό σύστημα από χώρους στους οποίους μπορούμε να ανήκουμε, που περιλαμβάνεται στην Ευρωπαϊκή πολιτότητα, δεν έρχεται σε αντιπαράθεση με οποιαδήποτε εθνική ταυτότητα, αλλά συμπεριλαμβάνεται και υλοποιείται σε τοπικό επίπεδο.

Η **'Παγκόσμια Πολιτότητα'** είναι μια πρόσφατη έννοια η οποία ξεκίνησε από την ιδέα ότι όλοι είναι πολίτες αυτής της υφηλίου. Στην νομική της έννοια, ωστόσο, δεν υπάρχει η έννοια του παγκόσμιου πολίτη. Η «Παγκόσμια Πολιτότητα» αφορά την κατανόηση που απαιτείται για καταπολέμηση της αδικίας και της ανισότητας, και την επιθυμία και ικανότητα για την ενεργή εργασία προς την επίτευξη αυτών. Αφορά την αξία της Γης ως πολύτιμη και μοναδική και τη διαφύλαξη του μέλλοντος γι' αυτούς που έρχο-

νται μετά από εμάς. Η Παγκόσμια Πολιτότητα συνυπάρχει καλά με οποιαδήποτε άλλη μορφή πολιτότητατς· είναι ένας τρόπος σκέψης και μια υποχρέωση να κάνουμε τη διαφορά.» [2]

Καθώς οι όροι 'πολίτης' ή 'πολιτότητα' έχουν πολλές ερμηνείες, και καθώς το εθνος-κράτος δεν είναι απαραίτητα μια σχετική έννοια σε μια πολυπολιτισμική Ευρώπη, το Συμβούλιο της Ευρώπης χρησιμοποιεί τον όρο 'πολίτης' ως το 'άτομο που συνυπάρχει σε μια κοινωνία'. Και αντί του όρου 'εθνος-κράτος', η λέξη 'κοινότητα' περιγράφει καλύτερα το τοπικό, περιφερειακό και διεθνές περιβάλλον, στο οποίο ζει ένα άτομο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ποια είναι η δική σας κατανόηση της πολιτότητας; Ποια θα έπρεπε να είναι τα κριτήρια για την πολιτότητα σε έναν όλο και πιο ρευστόν και πολυπολιτισμικόν κόσμο; Ποιος στην δική σας κοινωνία δεν θα έπρεπε να έχει τα δικαιώματα που συνοδεύουν την πολιτότητα;*

Σήμερα, η ιδέα των περισσότερων ανθρώπων για την πολιτότητα περιλαμβάνει στοιχεία και από όλες τις έννοιες, αν και σε διαφορετικές διαστάσεις. Ορισμένοι άνθρωποι θα δώσουν έμφαση στα 'καθήκοντα' της πολιτότητας, καθώς, άλλοι μπορεί να θεωρήσουν πιο σημαντικά τα 'δικαιώματα'. Για μερικούς, ο πατριωτισμός είναι κύριας σημασίας και μια σχέση με ένα κράτος, καθώς μερικοί άλλοι άνθρωποι έχουν μια ευρύτερη κατανόηση του τι σημαίνει πολιτότητα.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Ο νόμος σε πολλές χώρες θεωρούσε τα παιδιά ως ιδιοκτησία των γονιών τους. Παρόλο που ο πατριαρχικός κανόνας έδινε στον πατέρα κάθε δικαίωμα- ακόμη και αυτό της ζωής και του θανάτου- για τα παιδιά του έχει αποσυρθεί, απομεινάρια αυτής της παραδοσιακής δύναμης παραμένουν σε ορισμένες χώρες. Η παραδοσιακή κατανόηση είναι ότι τα παιδιά 'δεν είναι πολίτες' ή είναι 'προ-πολίτες' μιας κοινωνίας. Καθώς η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναγνωρίζει τα δικαιώματα των γονιών στην κηδεμονία, την εκπαίδευση και την αντιπροσώπευση των παιδιών τους (Άρθρα 5 και 18), επίσης εισάγει την αρχή της διασφάλισης του συμφέροντος του παιδιού, η οποία καθορίζει τα όρια για τα δικαιώματα των γονιών, όσον αφορά το καλύτερο συμφέρον των παιδιών τους (Άρθρο 3).

Σύμφωνα με τον Brian Howe, Καναδό υποστηρικτή των δικαιωμάτων των παιδιών, παρόλο που τα παιδιά είναι νομικά πολίτες από τη γέννησή τους ή την πολιτογράφησή τους, συνήθως δεν αναγνωρίζονται, ούτε τους συμπεριφέρονται, ως πολίτες. «Τείνουν να αγνοούνται ως πολίτες ή να θεωρούνται με έναν τρόπο που επικεντρώνεται στα παιδιά ως πολίτες του μέλλοντος, παρά του παρόντος».[3] Ο Howe αναγνωρίζει δυο κύριους λόγους γι' αυτή τη συμπεριφορά: την οικονομική εξάρτηση των παιδιών και τη ψυχολογική ανωριμότητα. Επισημαίνει ότι σε άλλες οικονομικά εξαρτώμενες ομάδες όπως τους γονείς που μένουν στο σπίτι, τους συνταξιούχους, τους φοιτητές ή τους ενήλικες με αναπηρίες δεν αρνούνται την υπηκοότητα τους. Καταλήγει στο ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα της υπηκοότητας αφού «η πολιτότητα αφορά την ενσωμάτωση, όχι την οικονομική ανεξαρτησία».

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Είναι πράγματι πολίτες τα παιδιά; Ή είναι απλά 'προ-πολίτες' ή άτομα 'που θα γίνουν πολίτες;*

Τα παιδιά όντως στερούνται τη γνωστική ανάπτυξη, την ωριμότητα και τον αυτό-έλεγχο που έχουν οι ενήλικες. Ωστόσο, η ανάπτυξη είναι μια συνεχής, δια βίου διαδικασία και η γνωστική ανάπτυξη των παιδιών αυξάνεται, όταν τους μεταχειριζόμαστε με σεβασμό και τους παρέχουμε τις κατάλληλες για την ηλικία τους ευκαιρίες για αυτονομία και συμμετοχή ως πολίτες.

Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και την ΟΔΔΑ, τα παιδιά έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις όμοιες με αυτές των ενηλίκων. Αλλά έχουν επίσης μια διαφοροποιημένη πολιτότητα: Η ΣΔΠ αναγνωρίζει την ανάγκη των παιδιών για συγκεκριμένο είδος προστασίας (π.χ. από την κακοποίηση, την αμέλεια, την οικονομική και τη σεξουαλική εκμετάλλευση), πρόνοιας (π.χ. για τις βασικές ανάγκες όπως η υγειονομική περίθαλψη, η κοι-

νωνική ασφάλιση ή για ένα ποιοτικό πρότυπο ζωής, όπως και για το δικαίωμα σε ένα όνομα, μια ταυτότητα και ιθαγένεια) και συμμετοχής σε όλες τις αποφάσεις που τους επηρεάζουν. Αυτά τα δικαιώματα πρέπει να εξασκούνται σύμφωνα με τις **αναπτυσσόμενες ικανότητες** του παιδιού, όπως και οι υποχρεώσεις του παιδιού ως πολίτης. Τα παιδιά, όπως και οι ενήλικες, πρέπει να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων και να τηρούν το νόμο, αλλά το επίπεδο της υποχρέωσής τους και της νομικής τους ευθύνης διαφέρει ανάλογα με την ηλικία τους. Για την εφαρμογή αυτής της αρχής για το δικαίωμα της συμμετοχής, βλέπετε τη συζήτηση στο *Θέμα 10, Συμμετοχή πιο κάτω, σ. 272*

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ποιες μορφές πολιτικής συμμετοχής είναι πιθανές και κατάλληλες για τα παιδιά;*

ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

Στη σημερινή Ευρώπη υπάρχουν διάφορα κοινωνικά φαινόμενα τα οποία προκαλούν το παραδοσιακό πρότυπο της πολιτότητας. Σε μερικά μέρη, οι εθνικές συγκρούσεις και ο εθνικισμός που ανθίζει εμποδίζουν το σχηματισμό νέων μορφών πολιτότητας. Επιπλέον, τα υψηλά επίπεδα της σύγχρονης μετανάστευσης προκαλούν τις επικρατούσες ιδέες πολιτότητας. Η παρουσία νέων μορφών συλλογικών ταυτοτήτων που είχαν στο παρελθόν καταπιεστεί από ορισμένες εθνικές μειονότητες, απαιτεί την αυξανόμενη προσωπική αυτονομία και οι νέες μορφές ισότητας καθιστούν την κατανόηση για την πολιτότητα δύσκολη. Η αποδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της αλληλεγγύης μεταξύ των ανθρώπων και η αυξανόμενη έλλειψη εμπιστοσύνης για τους παραδοσιακους, πολιτικούς θεσμούς, απαιτούν συνεχή προβληματισμό και καθιστούν σχετική την εκπαίδευση για την αγωγή του πολίτη.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Η εκπαίδευση για την αγωγή του πολίτη αναφέρεται σε μια εκπαιδευτική διαδικασία που αναζητά να διασφαλίσει ότι τα παιδιά και τα νεαρά άτομα γίνονται ενεργοί και υπεύθυνοι πολίτες, ικανοί και έτοιμοι να συνεισφέρουν στην ευημερία της κοινωνίας στην οποία ζουν. Οι τρεις στόχοι της εκπαίδευσης για την αγωγή του πολίτη είναι: 1) να παρέχει πολιτική γνώση: γνώση για τους πολιτικούς και πολιτειακούς θεσμούς και τα κοινωνικά προβλήματα· 2) να αναπτύξει τις απαιτούμενες δεξιότητες όπως η κριτική σκέψη, η συνεργασία και η ενεργή ακρόαση· και 3) να προωθήσει τις αξίες και τις συμπεριφορές που οδηγούν στην ενεργή συμμετοχή και την εμπλοκή στη ζωή της κοινότητας. Αυτή η σύνθετη προσέγγιση διαφοροποιεί την εκπαίδευση για την αγωγή του πολίτη από την παραδοσιακή πολιτική αγωγή ή την εκπαίδευση στην πολιτότητα, οι οποίες επικεντρώνονται στην παροχή γνώσης και εστιάζουν στην πίστη και τις υποχρεώσεις.

Από το 1997, το Συμβούλιο της Ευρώπης διευθύνει ένα έργο που αφορά την Εκπαίδευση για την Αγωγή του Πολίτη. Πραγματοποιεί αναλύσεις και προσφέρει πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το θέμα και συλλέγει διδακτικά υλικά και παραδείγματα καλής πρακτικής. Το 2002, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου υιοθέτησε μια σύσταση, η οποία καλεί τις κυβερνήσεις να θέσουν την εκπαίδευση για την αγωγή του πολίτη ως κύριο στόχο των πολιτικών της εκπαιδευτικής τους μεταρρύθμισης.[4]

Τώρα δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση της συμμετοχής των παιδιών με τη δημιουργία ευκαιριών για τα παιδιά ώστε να συμμετέχουν στην ίδια την εκπαιδευτική τους διαδικασία. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ξεκινήσει ένα πρόγραμμα για την προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και την προστασία των παιδιών από τη βία και ονομάζεται «Χτίζοντας μια Ευρώπη για και μαζί με τα Παιδιά», για το 2006-2008.
Ο καλύτερος τρόπος για να εκπαιδευτούν τα παιδιά στην ενεργή πολιτότητα είναι να τους παρέχονται πρακτικές δυνατότητες να βιώσουν την ενεργή συμμετοχή στο άμεσο τους περιβάλλον. Μπορούν να μάθουν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να απολαύσουν την ικανότητα να συνεισφέρουν στις αποφάσεις του σπιτιού, του σχολείου, των παιδικών ομίλων και των τοπικών οργανισμών. Σε αυτούς τους ρόλους μπορούν επίσης να βιώσουν την εμπειρία να ανήκουν σε πολλαπλούς χώρους και τη σύνθετη και δυναμική φύση της πολιτότητας.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Σύσταση Αρ. 12 (2002) της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με την εκπαίδευση για τη δημοκρατική αγωγή του πολίτη δηλώνει ότι «Η εκπαίδευση για τη δημοκρατική αγωγή του πολίτη είναι θεμελιώδης για το κύριο έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης, για την προώθηση μιας ελεύθερης, ανεκτικής και δίκαιης κοινωνίας». Το Συμβούλιο της Ευρώπης θεωρεί την πλούσια πολιτισμική ποικιλία της Ευρώπης ως ένα πολύτιμο προσόν, που στηρίζεται στην κοινή κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας. Το Συμβούλιο κατανοεί την πολιτότητα υπό την ευρύτερη της έννοια: *«Ένας πολίτης μπορεί να περιγραφεί ως 'άτομο που συνυπάρχει σε μια κοινωνία'... αλλά εφόσον το Έθνος Κράτος δεν είναι πλέον το μοναδικό επίκεντρο της εξουσίας, υπάρχει η ανάγκη για την ανάπτυξη πιο ολιστικών όψεων της έννοιας.»* Η πολιτότητα *«περιλαμβάνει θέματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα και τα καθήκοντα, αλλά επίσης με τις ιδέες για την ισότητα, την διαφορετικότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη... Πρέπει επίσης να περιλαμβάνει ένα φάσμα από πράξεις που εκτελεί ένα άτομο, οι οποίες ασκούν επιρροή στη ζωή της κοινότητας (τοπική, εθνική, περιφερειακή και διεθνή)...»* [5]

Μερικά άρθρα από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα εγγυούνται δικαιώματα που σχετίζονται με την πρακτική της αποτελεσματικής πολιτότητας: δικαιώματα για τη σωματική ελευθερία και ασφάλεια (Άρθρο 5), την ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας (Άρθρο 9), την ελευθερία της έκφρασης (Άρθρο 10), την ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικά και του συνεταιρίζεσθαι (Άρθρο 11) ή το δικαίωμα στην εκπαίδευση (Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου 1). Η Ευρωπαϊκή Πολιτισμική Σύμβαση δηλώνει στο Άρθρο 1 ότι έναν κράτος μέλος «θα λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσει και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της εθνικής συνεισφοράς του για την κοινή πολιτισμική κληρονομιά της Ευρώπης».

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Η **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** δε χρησιμοποιεί ακριβώς τη λέξη 'πολίτης' ή 'πολιτότητα' αλλά αναφέρεται στην 'ιθαγένεια' ενός ατόμου. Στο Άρθρο 15, δηλώνει ότι «Όλοι έχουν το δικαίωμα σε μια ιθαγένεια' και ότι η ιθαγένεια κάποιου δε μπορεί να του αφαιρεθεί αυθαίρετα. Επίσης, διευκρινίζει ότι όλοι έχουν το δικαίωμα να αλλάξουν ιθαγένεια.
Στο Άρθρο 29, η Οικουμενική Διακήρυξη επίσης αναγνωρίζει ότι το δικαίωμα στην πολιτότητα περιλαμβάνει, επίσης, υποχρεώσεις και αναγνωρίζει ότι η πολιτότητα δεν είναι απλώς ένα νομικό καθεστώς, αλλά ότι έχει ψυχολογική και κοινωνική αξία:
Όλοι έχουν καθήκοντα στην κοινότητα, στα πλαίσια της οποίας, και μόνο, η ελευθερία και η πλήρης ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους είναι πιθανή.
Η **Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** επίσης αναφέρεται στην ιθαγένια, κατοχυρώνοντας με το Άρθρο 7, το δικαίωμα του παιδιού να διεκδικεί μια ιθαγένεια, και την προστασία για να αποφευχθεί να μην ανήκει σε κάποιο κράτος. Στο Άρθρο 8, επίσης αναγνωρίζει τη σημασία της ιθαγένειας για την ταυτότητα, καλώντας τις κυβερνήσεις «να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί την ταυτότητά του/της, συμπεριλαμβανομένης και της ιθαγένειας του/της.»
Η κατανόηση για την πολιτότητα στην Σύμβαση των Παιδιών πηγαίνει πέρα από το αυστηρό νομικό πλαίσιο. Περιλαμβάνει πολλά δικαιώματα, τα οποία είχαν εγγυηθεί στους ενήλικες, σε προηγούμενα εργαλεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση και τα δυο **Σύμφωνα**. Ωστόσο, η Σύμβαση των Παιδιών δίνει έμφαση στο ότι όχι μόνο οι ενήλικες αλλά και τα παιδιά έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν σε όλες τις πτυχές της ζωής της κοινότητας, ως ουσιαστικό μέρος της πολιτότητάς τους:

- Άρθρο 9: να συμμετέχουν στις διαδικασίες που αφορούν την κηδεμονία ενός παιδιού
- Άρθρο 12: να συμμετέχουν σε λήψεις αποφάσεων για «όλα τα θέματα που επηρεάζουν το παιδί»
- Άρθρο 13: να εκφέρουν τη γνώμη τους και να ζητούν, όπως και το να δίνουν πληροφορίες

- Άρθρο 14: να φέρουν απόψεις για θέματα σκέψης, συνείδησης και θρησκείας
- Άρθρο 15: να συνεργάζονται μαζί με άλλους
- Άρθρο 23: το δικαίωμα ενός παιδιού με αναπηρίες στην «ενεργή συμμετοχή στην κοινότητα»
- Άρθρο 30: το δικαίωμα για τα παιδιά μειονοτήτων ή των ιθαγενών παιδιών να συμμετέχουν στην κοινότητα της δικής τους ομάδας, όπως και αυτής της μεγαλύτερης κοινωνίας
- Άρθρο 31: να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτισμική και καλλιτεχνική ζωή

Βλέπετε επίσης τη συζήτηση στο Θέμα 10, Συμμετοχή, σ. 272

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Council of Europe Actions to Promote Children's Rights to Protection from All Forms of Violence: UNICEF, Innocenti Research Centre, Φλωρεντία, 2005.
- Προπαρασκευαστικό σεμινάριο για παιδιά και νεαρά άτομα για την έναρξη του συνεδρίου 'Building a Europe with and for Children', Τελική έκθεση: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
- Declaration and Programme on Education for Democratic Citizenship, Based on the Rights and Responsibilities of Citizens, Επιτροπή Υπουργών, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1999.
- Gittins, Chris, Violence reduction in Schools- How to make a difference: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
- Gollob, Rolf και Krap, Peter, Exploring Children's Rights: Lesson sequences for primary schools, DGIV/EDU/CIT (2006) 17: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006. www.unicef-icdc.org/publications.
- Howe, Brian, 'Citizenship Education for Child Citizens', Canadian and International Education journal, Vol. 34, no.1: 2005, σ. 42-49.
- O'Shea, Karen, Developing a shared understanding, a glossary of terms for education for democratic citizenship. DGIV/EDU/CIT (2003) 29: Σταρσβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης,2003: www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Pdf/Documents/2003_29_GlossaryEDC.PDF
- Ramberg, Ingrid, Citizenship Matters: the participation of young women and minorities on Euro-Med youth projects, Seminar report: Council of Europe Publishing, 2005.
- Torney-Purta, Judith et al., Citizenship and Education in Twenty-Eight Countries: Civic knowledge and engagement at age fourteen: International Association for the Evaluation of Educational Achievement, Αμστερνταμ, 2001.
- Under Construction: Citizenship, Youth and Europe, T-Kit on European Citizenship: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2003.
- Violence against Children in Europe, A preliminary review of research: UNICEF, Innocenti Research Centre, Φλωρεντία, 2005.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Droits Partagés: des droits de l'homme aux droits de l'enfant: www.droitspartages.org
- Citizenship Foundation: www.citizenshipfoundation.org.uk
- Oxfam Cool planet for teachers on global citizenship: www.oxfam.org.uk
- Programme 'Building a Europe for and with Children': www.coe.int/children
- UNICEF, Innocenti Research Centre: www.unicef-irc.org/publications/

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Under construction, Citizenship, Youth and Europe, T-Kit No7. Council of Europe, 2003. σ. 34.
2. Global Citizenship, Cool Planet for Teachers: www.oxfam.org.uk/coolplanet/teachers/globciti/index.htm
3. Howe, Brian, Citizenship Education for Child Citizens, Canadian and International Education Journal, Vol 34, no.1: 2005, σ. 44
4. Recommendation Rec (2002)12 of the Committee of Ministers to member states on education for democratic citizenship.
5. O'Shea, Karen, Developing a shared understanding: A glossary of terms for education for democratic citizenship: Council of Europe, GDIV/EDU/CIT (2003)29, σ. 8.

2. Δημοκρατία

Είναι ζωτικής σημασίας η προώθηση μιας κουλτούρας δημοκρατίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα παιδιά και τα νεαρά άτομα, αφού οι νοοτροπίες και οι συμπεριφορές διαμορφώνονται σε πρώιμο στάδιο και μπορούν να είναι καθοριστικές για τη μελλοντική τους συμμετοχή στα δημόσια θέματα.

Συμπεράσματα του Φόρουμ του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το Μέλλον της Δημοκρατίας, Ιούνιος 2007

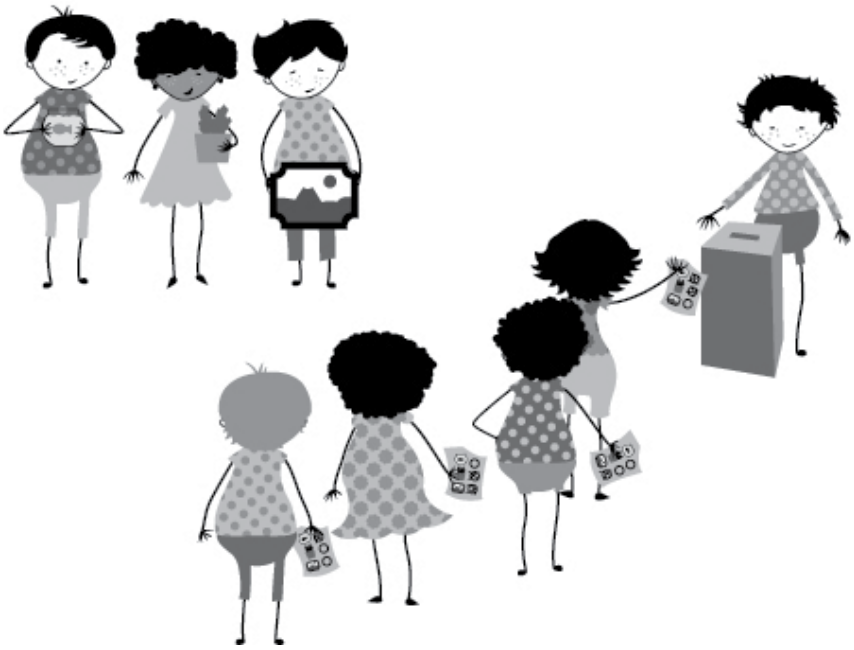

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ;

Ποτέ στην ιστορία της Ευρώπης δεν ήταν η δημοκρατία τόσο διαδεδομένη και ισχυρή στην ήπειρο, όπως στις αρχές του εικοστού-πρώτου αιώνα. Σχεδόν όλες οι Ευρωπαϊκές κοινωνίες θεωρούνται δημοκρατικές, αν έχουν ως βάση τις αρχές μιας κυρίαρχης πολιτότητας, διάφανης λήψης αποφάσεων και υπεύθυνης κυβέρνησης. Είναι δύσκολο να επιτύχουμε πλήρως αυτές τις αρχές στην πραγματικότητα. Παρ' όλα αυτά όμως μπορούμε να πούμε ότι γενικά αυτές είναι οι κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη της δημοκρατίας στη σύγχρονη Ευρώπη.

Η λέξη δημοκρατία προέρχεται από την ελληνική λέξη δήμος, που σημαίνει 'λαός', και κράτος, που σημαίνει 'δύναμη'. Επομένως, η δημοκρατία συνήθως ορίζεται ως 'ο κανόνας του λαού': ένα σύστημα για να φτιάχνονται κανόνες που καθορίζονται από το λαό, ο οποίος θα τους υπακούει. Στο σημερινό κόσμο οι περισσότεροι λαοί και οι περισσότερες χώρες θεωρούν τη δημοκρατία ως το μόνο έγκυρο και βιώσιμο κυβερνητικό σύστημα.

Η δημοκρατία βασίζεται σε δυο θεμελιώδεις αρχές:

- Την αρχή της 'προσωπικής αυτονομίας': ότι κανείς δεν πρέπει να υπακούει σε νόμους που έχουν επιβληθεί από άλλους·
- Την αρχή της 'ισότητας': ότι όλοι πρέπει να έχουν την ίδια ευκαιρία να επηρεάσουν τις αποφάσεις που επηρεάζουν τους ανθρώπους σε μια κοινωνία.

Άλλες μορφές διακυβέρνησης παραβιάζουν αυτές τις δυο αρχές, αφού τη δύναμη έχει ένα συγκεκριμένο άτομο ή μια κοινωνική τάξη, που λαμβάνουν αποφάσεις εκ μέρους του υπόλοιπου πληθυσμού. Για παράδειγμα, η ολιγαρχία ασκείται από μια μικρή, προνομιούχα ομάδα που διακρίνεται από κάποια χαρακτηριστικά όπως ο πλούτος, η καταγωγή και η στρατιωτική δύναμη. Στην πλουτοκρατία, η κυβέρνηση ελέγχεται από τους πλούσιους και στη δικτατορία από ένα και μόνο πανίσχυρο άτομο. Σε αυτές τις άλλες μορφές διακυβερνήσεων, δε γίνεται σεβαστή ούτε η προσωπική αυτονομία, ούτε η ισότητα.

Η δημοκρατία παίρνει πολλές μορφές. Για παράδειγμα, στην άμεση δημοκρατία, οι πολίτες συμμετέχουν προσωπικά στη λήψη αποφάσεων. Η πιο διαδεδομένη μορφή της δημοκρατίας, ωστόσο, είναι η φιλελεύθερη ή η αντιπροσωπευτική δημοκρατία, στην οποία οι πολίτες εκλέγουν αντιπροσώπους που δημιουργούν τους νόμους και τις πολιτικές και διορίζουν τους κυβερνητικούς αξιωματούχους. Στη θεωρία, η αντιπροσωπευτική δημοκρατία περιλαμβάνει την ελεύθερη και δίκαιη εκλογή μιας κυβέρνησης από την πλειοψηφία των ατόμων που αντιπροσωπεύονται. Μια φιλελεύθερη δημοκρατία χαρακτηρίζεται από το κράτος δικαίου, το διαχωρισμό των εξουσιών, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προστασία των μειονοτήτων. Το κράτος δικαίου είναι η αρχή με την οποία λειτουργούν η κυβέρνηση και η δικαστική εξουσία, σύμφωνα με τους γραπτούς νόμους. Συνδέεται στενά με την αρχή του διαχωρισμού των εξουσιών, σύμφωνα με την οποία η νομοθετική (βουλή), η εκτελεστική (κυβέρνηση) και η δικαστική εξουσία (δικαστήρια) ενεργούν ανεξάρτητα η μια από την άλλη. Σε μια δημοκρατική κυβέρνηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν ένα κοινό σύστημα αξιών. Επομένως, οποιουδήποτε είδους ομάδα που υποεκπροσωπείται, όπως τα παιδιά, οι γυναίκες, οι μετανάστες, οι θρησκευτικές ή οι εθνικές μειονότητες, προστατεύονται από τις διακρίσεις και προωθείται η ταυτότητα και η συμμετοχή τους.

Ο όρος δημοκρατία σηματοδοτεί ένα συγκεκριμένο είδος κοινωνίας όπως και μια συγκεκριμένη μορφή κυβέρνησης. Μια δημοκρατική κοινωνία παρέχει την πιο δίκαιη μέθοδο διακυβέρνησης για τους περισσότερους ανθρώπους και περισσότερη ισότητα, με την πλειοψηφία των ατόμων να έχουν ένα ενεργό, παρά παθητικό ρόλο. Χαρακτηρίζεται από μια ηθική επιταγή για την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του κάθε ατόμου, της κάθε ομάδας και της κάθε κοινότητας στην κοινωνία. Επειδή η δημοκρατική κοινωνία συνεχώς αναζητά να επιλύσει κοινωνικά ερωτήματα για όφελος του μεγαλύτερου αριθμού των ανθρώπων, αυτές οι αποφάσεις είναι πιο πιθανό να γίνουν σεβαστές από το λαό. Η δημοκρατία υπάρχει στο τοπικό όπως και στο εθνικό επίπεδο.

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Οι διάφορες δημοκρατίες είναι διαφορετικές η μια από την άλλη και καμία δε μπορεί να θεωρείται πρότυπο για τις άλλες. Οι δημοκρατικές διακυβερνήσεις μπορούν να πάρουν διάφορες μορφές, περιλαμβανομένων της προεδρικής (όπως στη Γαλλία, τη Ρουμανία ή τη Ρωσία) ή της κοινοβουλευτικής (όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Σλοβακία ή την Ισπανία). Άλλες όπως η Γερμανία, έχουν ομοσπονδιακές δομές κυβέρνησης. Μερικά συστήματα ψηφοφορίας είναι αναλογικά, ενώ άλλα είναι πλειοψηφικά. Οι κοινές αρχές, ωστόσο, είναι η ισότητα μεταξύ όλων των πολιτών και το δικαίωμα του κάθε ατόμου σε ορισμένο επίπεδο προσωπικής αυτονομίας. Ωστόσο, η προσωπική αυτονομία δε σημαίνει ότι όλοι μπορούν να κάνουν οτιδήποτε τους αρέσει. Σημαίνει ότι το κυβερνητικό σύστημα παρέχει μια ίση ψήφο για τον κάθε πολίτη και αναγνωρίζει ότι το κάθε άτομο είναι ικανό για ανεξάρτητη επιλογή και δικαιούται να λαμβάνεται υπόψη η επιλογή. Μετά από αυτό, μεγάλο μέρος της εξαρτάται από την πρωτοβουλία και τη συμμετοχή των πολιτών.

Οι δημοκρατίες διαφέρουν πολύ στο βαθμό που σέβονται την ισότητα και στο βαθμό που επιτρέπουν στους πολίτες τους να επηρεάζουν αποφάσεις. Οι άνθρωποι που ζουν σε φτώχεια μπορεί να έχουν πιο αδύναμη φωνή. Οι γυναίκες, που είναι λιγότερο εμφανείς στη δημόσια αρένα, μπορεί να έχουν λιγότερες ευκαιρίες για να επηρεάσουν αποφάσεις, ακόμη και αυτές που αφορούν μόνο τις γυναίκες. Σε μερικές κοινωνικές ομάδες, όπως τα παιδιά και οι ξένοι εργάτες, μπορεί να μην επιτρέπεται να ψηφίσουν. Την ίδια στιγμή οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν ότι οι κανόνες έχουν επιβληθεί σε αυτούς από τους εκλεγόμενους αξιωματούχους, οι οποίοι δεν αντιπροσωπεύουν τα συμφέροντα τους. Έτσι λοιπόν, πού είναι οι βασικές δημοκρατικές αρχές; Σε ποιο βαθμό μπορούμε να νιώσουμε οποιαδήποτε 'ιδιοκτησία' των νόμων και των κυβερνητικών αποφάσεων;

Η δημοκρατία δε μπορεί ποτέ να είναι τέλεια και ποτέ ολοκληρωμένη. Ο Karl Popper είπε ακόμη, «Δημοκρατία είναι μια λέξη για κάτι που δεν υπάρχει». Αυτό μπορεί να είναι υπερβολή, όμως είναι αλήθεια ότι η πραγματική έννοια της δημοκρατίας είναι ένα ιδανικό πρότυπο. Εξαρτάται από τους ανθρώπους να καθορίσουν το πόσο κοντά μπορεί να έρθει η κοινωνία τους σε αυτό το ιδανικό κράτος.

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΔΟΥΛΕΥΕΙ ΜΟΝΟ ΟΤΑΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝΕΡΓΟΙ

Η δημοκρατία είναι κάτι περισσότερο από ένα εκλογικό κώδικα. Είναι ένας κώδικας συμπεριφοράς, μια νοοτροπία και μια κατάσταση του μυαλού. Terry Davis, Εισαγωγική ομιλία στο Καλοκαιρινό Πανεπιστήμιο για τη Δημοκρατία, που οργανώθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006

Μια δημοκρατική κοινωνία είναι κάτι περισσότερο από απλά μια δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση και ένα σύστημα από εθνικούς θεσμούς. Οι ισχυρές και ανεξάρτητες τοπικές αρχές, μια αναπτυγμένη και ενεργή κοινωνία των πολιτών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο και ένα δημοκρατικό ήθος στους χώρους εργασίας και τα σχολεία είναι, επίσης, κύριες εκδηλώσεις μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Η δημοκρατία είναι μια πρακτική διαδικασία που θα έπρεπε να καλλιεργείται καθημερινά και παντού.

Η δημοκρατία μπορεί να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά και να υπηρετεί τα συμφέροντα των πολιτών της καλύτερα, αν οι άνθρωποι διατυπώνουν τα αιτήματά τους, ασκούν πιέσεις και ελέγχουν τις πράξεις της κυβέρνησης συνεχώς. Στη σύγχρονη κοινωνία, οι μη – κυβερνητικές οργανώσεις και τα μέσα ενημέρωσης λειτουργούν ως τα κύρια κανάλια ελέγχου των πολιτών. Οι μη- κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) μπορούν να υπερασπιστούν, να διδάξουν και να κινητοποιήσουν την προσοχή γύρω από τα δημόσια θέματα και να ελέγξουν τη συμπεριφορά της κυβέρνησης ή των άλλων κυβερνητικών σωμάτων. Μέσω των ΜΚΟ, οι πολίτες μπορούν να είναι η κινητήρια δύναμη και οι κύριοι αντιπρόσωποι για την αλλαγή προς ένα πιο δημοκρατικό κόσμο.

Τα μέσα ενημέρωσης έχουν μια πολύ ισχυρή λειτουργία στις δημοκρατίες, μεταδίδοντας ειδήσεις και απόψεις από διάφορους κοινωνικούς εταίρους και υπηρετώντας ως ο φύλακας εκ μέρους των πολιτών. Αλλά αυτή η λειτουργία υπάρχει μόνο αν τα μέσα ενημέρωσης είναι ανεξάρτητα από τα κυβερνητικά ή τα εταιρικά συμφέροντα και τις επιρροές, δίνουν αξία στη δημόσια υπηρεσία και παίρνουν το ρόλο τους σοβαρά.

ΤΙ ΠΑΕΙ ΛΑΘΟΣ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ;

Στο ξεκίνημα του εικοστού πρώτου αιώνα, υπάρχει μια παγκόσμια ανησυχία σχετικά με την κατάσταση της δημοκρατίας. Σε πολλές δημοκρατίες της Ευρώπης, είναι διαδεδομένη η πολιτική δυσαρέσκεια και ο σκεπτικισμός και οι άνθρωποι συχνά πιστεύουν ότι η πολιτική ελίτ έχει την πολυτέλεια να αγνοήσει τη βούληση του λαού. Ορισμένες αντιφατικές εξελίξεις της δημοκρατίας, όπως η έντονη κοινωνική ανισότητα και η διαφθορά προκαλούν εκνευρισμό και θυμό, που μπορεί να οδηγήσουν σε λαϊκισμό που υποστηρίζεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι πολίτες συχνά νιώθουν αδύναμοι και αποθαρρύνονται από το να παίξουν έναν πιο ενεργό ρόλο στην κοινωνία τους.

Τέτοιες ανησυχίες για την κατάσταση της δημοκρατίας συνήθως βασίζονται στα επίπεδα συμμετοχής των πολιτών στις εκλογές, τα οποία έχουν μειωθεί δραματικά σε όλην την Ευρώπη τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Αυτή η πτώση, η οποία παρουσιάζει μιαν έλλειψη ενδιαφέροντος και εμπλοκής εκ μέρους των πολιτών, υπονομεύει τη δημοκρατική διαδικασία.

Η προσέλευση των νεαρών ατόμων στις εκλογές είναι ιδιαίτερα χαμηλή, και υπάρχει μια αυξανόμενη διαφορά στο δείκτη συμμετοχής μεταξύ των νεαρών ατόμων και των άλλων ηλικιακών ομάδων. Καθώς αυτή η ανισοσκέλια δε σημαίνει απαραίτητα ότι τα νεαρά άτομα δε θα ψηφίζουν πιο ενεργά καθώς μεγαλώνουν, τα συμφέροντά τους αντιπροσωπεύονται ήδη λιγότερο στις εκλογές. Σε όλο τον κόσμο, τα νεαρά άτομα απομακρύνονται σε μεγάλο βαθμό από τους δημοκρατικούς θεσμούς και τις παραδοσιακές δομές της πολιτικής ζωής, όπως τα πολιτικά κόμματα, τις συντεχνίες ή τους επίσημους οργανισμούς νεολαίας.[1]

Παρόλο που αυτά είναι χωρίς αμφιβολία σοβαρά προβλήματα, άλλες μελέτες [2] υποδεικνύουν ότι πράγματι υπάρχει αύξηση σε διαφορετικές μορφές συμμετοχής εντός των ομάδων πίεσης, τις εκστρατείες, τις ad hoc πολιτικές πρωτοβουλίες ή τα συμβουλευτικά όργανα. Η παγκόσμια κοινωνία των πολιτών και οι ακτιβιστές του Διαδικτύου είναι νέες ευέλικτες μορφές συμμετοχής των πολιτών που βασίζονται στις δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογική ανάπτυξη. Τα νεαρά άτομα μπορούν να κινηθούν γρή-

γορα γύρω από θέματα, όπως, στο Ηνωμένο Βασίλειο, τον πόλεμο στο Ιράκ ή την Πορτοκαλί Επανάσταση στην Ουκρανία. Η πολιτική άποψη μπορεί επίσης να εκφραστεί μέσω της τέχνης και του αθλητισμού, της έκφρασης περιβαλλοντικών ανησυχιών, του σεβασμού των δικαιωμάτων των γυναικών ή το μποϊκοτάζ των καταναλωτών. Αυτές οι μορφές συμμετοχής είναι το ίδιο ουσιαστικές για την αποτελεσματική λειτουργία της δημοκρατίας, όσο και η προσέλευση ψηφοφόρων στις εκλογές. Οι εκλογές, έτσι και αλλιώς, είναι ένας πολύ «αργός» τρόπος διασφάλισης ότι αντιπροσωπεύονται με ακρίβεια τα συμφέροντα του λαού. Τέσσερα με πέντε χρόνια μεταξύ των εκλογών είναι πολύς χρόνος για να περιμένει κανείς να ζητήσει ευθύνες από τις κυβερνήσεις. Η καθημερινή συμμετοχή είναι κύρια για τη δημοκρατία και ξεκινά από το τοπικό επίπεδο. Πρέπει πάντοτε να γίνονται προσπάθειες για να βελτιωθεί η συμμετοχή, ιδιαίτερα των νεαρών ατόμων.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Γνωρίζετε οποιεσδήποτε μη κυβερνητικές οργανώσεις ή πρωτοβουλίες των πολιτών στη δική σας κοινότητα που να έχουν επηρεάσει επιτυχώς μιαν απόφαση της κοινότητας ή της κυβέρνησης τα τελευταία χρόνια;*

Ακόμη μια σοβαρή αδυναμία των Ευρωπαϊκών δημοκρατιών είναι η αντιπροσώπευση των μειονοτήτων, ιδιαίτερα αυτών που υποφέρουν από τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ο Thomas Hammarberg, ο Ευρωπαϊκός Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, είπε πρόσφατα ότι η έλλειψη εξουσίας είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα αυτών των εκατομμυρίων...

...που έχουν μετακινηθεί· αυτών που δεν έχουν τα μέσα να αναζητήσουν νομικές συμβουλές· αυτών που αντιμετωπίζουν εμπόδια με τη γλώσσα όταν θέλουν βοήθεια· αυτών που καταστέλλονται από την ίδια τους την πολιτισμική ομάδα ή που πιέζονται ανάμεσα σε δυο τρόπους ζωής· αυτών που ζουν υπόγεια και φοβούνται την έκθεση· αυτών που είναι απομονωμένοι στην αναπηρία τους· αυτών που είναι ήδη πολύ μεγάλοι και έχουν χάσει τα πάντα και νιώθουν πολύ ευάλωτοι για να ξεκινήσουν ξανά από την αρχή· αυτών που ανήκουν σε μειονότητες τις οποίες στοχεύουν οι ξενόφοβοι και οι ομόφοβοι.» [3]

Σε μια κοινωνία όπου οι κυβερνήσεις εκλέγονται από την πλειοψηφία και τα εκλογικά συστήματα λειτουργούν με τον κανόνα του 'ο-νικητής-τα-παίρνει-όλα', είναι ιδιαίτερα δύσκολο για τις μειονότητες να επιτύχουν μια σωστή αντιπροσώπευση. Η ευαισθητοποίηση σε θέματα ισότητας και κοινωνικής ενσωμάτωσης των μειονοτήτων είναι βασικά για τη δημοκρατική διακυβένρηση.

Κατά τον εικοστό πρώτο αιώνα, διάφορες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις έχουν ασκήσει επιρροή στην έννοια και την πρακτική της δημοκρατίας. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η παγκόσμια αλληλεξάρτηση, οι τεχνολογικές εξελίξεις και η αυξανόμενη επιρροή των μέσων ενημέρωσης μπορούν να αποτελέσουν θετικούς παράγοντες για την ανάπτυξη της δημοκρατίας, αλλά μπορούν επίσης να βλάψουν τις παραδοσιακές δημοκρατικές δομές. Οι ταχέως μεταβαλλόμενες δημογραφικές τάσεις και η διαπολιτισμική μετανάστευση μπορούν όμοια να διαταράξουν τις ισορροπίες σε μια κοινωνία. Είναι σημαντικό να χρησιμοποιούμε και να δημιουργούμε τις ευκαιρίες που παρέχονται από αυτά τα φαινόμενα, ώστε να αναπτύξουμε και να κάνουμε τη δημοκρατία πιο δυνατή.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Πιστεύετε ότι η τεχνολογία που βασίζεται στο Διαδίκτυο θα μπορούσε να παρέχει νέες τεχνικές γι' αυτούς που λαμβάνουν αποφάσεις ώστε να μπορούν να συμβουλευτούν άμεσα άλλους ανθρώπους σχετικά με συγκεκριμένα τοπικά ή εθνικά ζητήματα;*

ΓΙΑΤΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ ΝΑ ΔΙΔΑΞΟΥΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

Για να μπορέσει η δημοκρατία να συνεχίσει να ευημερεί, τα παιδιά θα πρέπει να μαθαίνουν πώς να την εκτιμούν ως τρόπο ζωής. Οι απαραίτητες ικανότητες για τη δημιουργία μιας δημοκρατίας δεν αναπτύσσονται αυτόματα στα παιδιά. Το να διδάσκουμε τη δημοκρατία στα παιδιά σημαίνει να τα προετοιμάζουμε να γίνουν πολίτες που θα διατηρούν και θα διαμορφώνουν τη δημοκρατία του μέλλοντος. Συνεπώς η δημοκρατία πρέπει να είναι μια κύρια πτυχή για κάθε μορφή εκπαίδευσης σε όσο το δυνατό νέοτερη ηλικία.

Όπως αναφέρει η Lianne Singleton, Αυστραλή εκπαιδευτική σύμβουλος, οι εκπαιδευ-

τικοί πρέπει να έχουν την πεποίθηση ότι η δημοκρατία είναι πιθανή και ότι ο δημοκρατικός τρόπος ζωής μπορεί να βιώνεται στην κοινωνία και στο περιβάλλον των παιδιών. Θα πρέπει να βοηθούν τα παιδιά να κατανοήσουν ότι καμία δημοκρατία και καμία κυβέρνηση δεν είναι τέλεια και καμία ιδεολογία δεν είναι αναμφισβήτητα αληθινή. Σε μια υγιή δημοκρατία, οι πολίτες αμφισβητούν τα κίνητρα των ηγετών τους και ελέγχουν τις δραστηριότητες τους.

Η διδασκαλία για τη δημοκρατία είναι η διδασκαλία για μια κοινωνία ενσωμάτωσης. Αυτή η κοινωνία αναγνωρίζει όλα τα μέλη της, άσχετα...με την κατάσταση ή την θέση τους...και αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα ανάμεσα στα μέλη της, και τα κάνει να νιώθουν μέρος της κοινότητας... [4]

Η εκπαίδευση για τη δημοκρατία αφορά την προώθηση της περιέργειας, της συζήτησης, της κριτικής σκέψης και της ικανότητας για εποικοδομητική κριτική. Τα παιδιά θα πρέπει να μαθαίνουν να λαμβάνουν την ευθύνη των πράξεων τους. Αυτά τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα είναι πιθανά μόνο μέσω δράσης. Καθώς οι κύριες έννοιες της δημοκρατίας πρέπει να γίνονται κατανοητές από τα παιδιά, το να ζουν και να λειτουργούν σε ένα δημοκρατικό περιβάλλον είναι η μόνη και η καλύτερη εξάσκηση. Τα σχολεία, οι θεσμοί, οι παιδικοί όμιλοι και οργανισμοί ακόμη και οι οικογένειες που σέβονται τις δημοκρατικές αρχές και έχουν πραγματικές δημοκρατικές δομές λειτουργούν ως τα καλύτερα πρότυπα, που βοηθούν τα παιδιά να μάθουν τι είναι η δημοκρατία. Οι αρχές της δημοκρατίας πρέπει να διεισδύουν στις σχολικές δομές και τη διδακτέα ύλη, και πρέπει να είναι η καθιερωμένη πρακτική για τις σχολικές σχέσεις. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιδεικνύουν σεβασμό στα παιδιά, καθιερώνοντας όργανα λήψης αποφάσεων των παιδιών και μεσολάβησης των συνομηλίκων, επιδεικνύοντας εμπιστοσύνη στα παιδιά να οργανώσουν τις εκδηλώσεις τους και ενδυναμώντας τα παιδιά να αναζητήσουν θέματα, να συζητήσουν, να διαμορφώσουν άποψη, να κάνουν διάλογο και να προτείνουν στρατηγικές για να αντιμετωπίσουν διαμάχες και να πετύχουν εφικτούς στόχους. Τέτοιες εμπειρίες συμμετοχής ενδυναμώνουν ιδιαίτερα τα παιδιά και τα βοηθούν να κατανοήσουν ότι η συμμετοχή είναι μια προσπάθεια που αξίζει.

Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα παγκοσμίως για το πώς δημιουργούνται επιτυχημένες δημοκρατικές δομές στο φυσικό περιβάλλον των παιδιών. Το πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης «Εκπαίδευση για τη δημοκρατική αγωγή του πολίτη» έχει δημιουργήσει κατευθυντήριες γραμμές και έχει συλλέξει καλά παραδείγματα για τη δημιουργία δημοκρατικών σχολείων και δημοκρατικής διακυβέρνησης. Η 'Διακυβέρνηση' εδώ παρουσιάζει την ειλικρίνεια των εκπαιδευτικών θεσμών και οργανισμών, όπου οι συμμετέχοντες (εκπαιδευτικοί, παιδιά, γονείς, ιδιοκτήτες) συζητούν, διαπραγματεύονται για θέματα και παίρνουν αποφάσεις στο τέλος της διαδικασίας. 'Δημοκρατικό' εννοεί ότι η διακυβέρνηση βασίζεται στις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ενδυνάμωση και την εμπλοκή όλων των πρωταγωνιστών: των παιδιών, των ενηλίκων, των γονέων και το προσωπικό των θεσμοθετημένων οργανισμών.

ΕΓΓΡΑΦΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δημοκρατία είναι αμοιβαίες έννοιες. Τα ανθρώπινα δικαιώματα θέτουν τις βάσεις για οποιοδήποτε δημοκρατικό σύστημα, και τα κράτη υπάρχουν για να τα υπερασπίζονται και να τα εγγυούνται. Από την άλλη, τα ανθρώπινα δικαιώματα αλληλεξαρτούνται από τα κράτη: είναι αναφαίρετα, ανήκουν σε όλους αποκλειστικά στη βάση του ότι είμαστε άνθρωποι. Ωστόσο, μόνο οι δημοκρατικές δομές μπορούν να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων. Τόσο τα ανθρώπινα δικαιώματα όσο και η δημοκρατία αναπτύσσονται συνεχώς.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Backman, Elisabeth and Trafford, Bernard, Democratic Governance of Schools, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007.
- Boman, Julia, Challenges in Today's Europe, Synthesis of plenary sessions and workshops, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
- Forbrig, Joerg, Revisiting youth political participation, Council of Europe Publishing, 2005: www.youth_political_participation_coepub.pdf
- The Future of Democracy in Europe, Trends, analysis and reforms, Πράσινη βίβλος για το Συμβούλιο της Ευρώπης, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2004:

http://edc.unige.ch/download/Schmitter_Trechsel_Green_Paper.pdf
- Gollob, Rolf and Kampf, Peter, Exploring Children's Rights, Nine projects for primary level, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007.
- Kovacheva, Siyka, 'Will Youth Rejuvenate the Patterns of Political Participation? Forbrig, Joerg (ed.), in: Revisiting Youth Political Participation, Challenges for research and democratic practice in Europe, Council of Europe Publishing, 2005.
- Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, Υιοθετήθηκε από το Κογκρέσο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών της Ευρώπης, 2003: www.coe.int/t/e/cultural_cooperation/youth/TXT_charter_participation.pdf
- Singleton, Lianne, Discovering Democracy, Teaching democracy in the primary school: www.abc.net.au/civics/democracy/pdf/td_primary.pdf

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Discovering Democracy resources: www.civicsandcitizenship.edu.au/cce.default.asp?id=9180
- Electoral Education for Children: http://aceproject.org/electoral-advice/archive/ questions/replies/403883939
- Elections in Europe: www.elections-in-europe.org
- Election Resources on the Internet: http://electionresources.org/other.html
- International Institute for Democracy: www.civilsoc.org/ectrnic/ngo-devl/iid.htm
- Voices of Youth: www.unicef.org/voy

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Forbrig, Joerg, Revisiting youth political participation, Council of Europe Publishing, 2005, σ. 134.
2. Kovacheva, Siyka, 'Will Youth Rejuvenate the Patterns of Political Participation? Forbrig, Joerg (ed.), in: Revisiting Youth Political Participation, Challenges for research and democratic practice in Europe: Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2005.
3. Thomas Hammarberg's speech at the 1,000th session of the Committee of Ministers, Council of Europe, 2007.
4. Singleton, Lianne, Discovering Democracy, Teaching democracy in the primary school: www.abc.net.au/civics/democracy/pdf/td_primary.pdf

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Οι διακρίσεις αντικρούουν μια θεμελιώδη αρχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

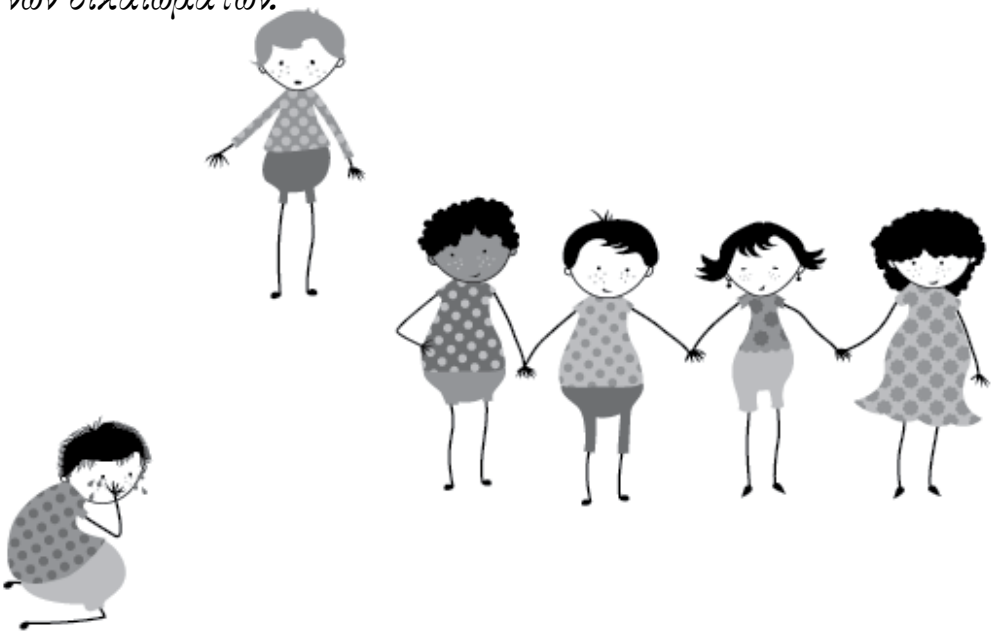

Το να κάνουμε διακρίσεις ενάντια κάποιου, είναι να αποκλείουμε αυτό το άτομο από την ολοκληρωμένη απόλαυση των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών ή πολιτισμικών δικαιωμάτων και ελευθερίων του. Οι διακρίσεις αντικρούουν μια βασική αρχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι στην αξιοπρέπεια και δικαιούνται τα ίδια θεμελιώδη δικαιώματα. Αυτή η αρχή επαναλαμβάνεται σε κάθε έγγραφο για τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα (π.χ. το Άρθρο 2 της ΟΔΔΑ, το Άρθρο 2 της ΣΔΠ, το Άρθρο 14 και το Άρθρο 1 της ΕΣΑΔ, Πρωτόκολλο Αρ.12). Τα περισσότερα εθνικά Συντάγματα περιλαμβάνουν επίσης διατάξεις ενάντια στις διακρίσεις.

Παρόλο που δεν υπάρχει ένας ορισμός για τις 'διακρίσεις' στο νόμο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι ορισμοί για τις διακρίσεις, στις συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα (π.χ.ΟΔΔΑ, ΣΔΠ, ΕΣΑΔ, στη Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων [CERD] ή στη Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Ενάντια στις Γυναίκες [CEDAW], περιλαμβάνονται συγκεκριμένα κοινά στοιχεία:

1. Υπάρχει μια αιτία για τις διακρίσεις που βασίζεται σε διάφορους παράγοντες. Το Άρθρο 2 από τη ΣΔΠ, για παράδειγμα, ονομάζει συγκεκριμένα ως αιτίες για τις διακρίσεις «τη φυλή του παιδιού ή των γονιών του ή του κηδεμόνα του, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες απόψεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, την αναπηρία, τη γέννηση ή άλλη κατάσταση». Το τελευταίο κομμάτι, «ή άλλη κατάσταση», επιτρέπει πολλές άλλες αιτίες για τις διακρίσεις όπως η κοινωνική τάξη, η απασχόληση, οι σεξουαλικές προτιμήσεις ή η προτιμητέα γλώσσα.

2. Υπάρχουν πράξεις που μπορούν να θεωρηθούν ως διακρίσεις. Αυτές μπορούν να είναι η απόρριψη, η απαγόρευση ή ο αποκλεισμός ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων. Κυμαίνονται από τις πιο βάναυσες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η γενοκτονία, η σκλαβιά, η εθνοκάθαρση ή η θρησκευτική καταδίκη, στις πιο λεπτές αλλά επίσης πιο συχνές μορφές διακρίσεων, όπως η πρόσληψη ή η προαγωγή στον εργασιακό χώρο, οι πρακτικές στο σπίτι και η λεκτική κακοποίηση. Οι κοινές μορφές διακρίσεων ανάμεσα στα παιδιά είναι ο αποκλεισμός (π.χ. να αρνούνται να δεχτούν ένα παιδί στο παιχνίδι τους), ο εκφοβισμός και τα πειράγματα που βασίζονται στις διαφορές (π.χ. 'αδελφή', χοντρέλλα', 'βλάκας'). Βλέπετε επίσης το Θέμα 13, Βία, σ. 290.

3. Υπάρχουν συνέπειες που μπορούν συνήθως να εμποδίζουν τα άτομα από το να εξασκούν ή/και να απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και τις θεμελιώδεις ελευθερίες τους. Οι διακρίσεις επιδρούν, επίσης, σε ολόκληρη την κοινωνία, ενισχύοντας τις προκαταλήψεις και τη ρατσιστική συμπεριφορά. Οι διακρίσεις συχνά βασί-

ζονται στην άγνοια, τις προκαταλήψεις και τα αρνητικά στερεότυπα. Επειδή πολλοί άνθρωποι φοβούνται αυτό που φαίνεται περίεργο ή άγνωστο, αντιδρούν με καχυποψία ή ακόμη και βία ενάντια σε οποιονδήποτε του οποίου η εμφάνιση, η κουλτούρα ή η συμπεριφορά δεν είναι οικεία.

Οι συμπεριφορές, οι πράξεις και οι θεσμικές πρακτικές που υποτάσσουν ή περιθωριοποιούν κάποιον, μπορούν να θεωρηθούν διακρίσεις. Ο ρατσισμός, συγκεκριμένα, έχει ιστορικά τις ρίζες του στις πεποιθήσεις για την ανωτερότητα μιας ομάδας έναντι μιας άλλης, πεποιθήσεις που κάποτε χρησιμοποιούνταν για να δικαιολογήσουν τις διακρίσεις σε βάρος 'κατώτερων' ομάδων. Παρόλο που τέτοιες πεποιθήσεις απορρίπτονται τώρα ευρέως, οι φυλετικές διακρίσεις ωστόσο συνεχίζουν να υπάρχουν. Άλλες μορφές διακρίσεων περιλαμβάνουν το σεξισμό, τις διακρίσεις λόγω ηλικίας, την ομοφοβία, τον αντισημιτισμό και τη μη ανεκτικότητα για τις θρησκείες και τη ξενοφοβία, το φόβο ή το μίσος για τους ξένους ή τις ξένες χώρες.

Ο **διαχωρισμός**, μια μορφή διαχωρισμού εθνικών ομάδων που επιβάλει ένας νόμος ή έθιμο, είναι μια ακραία μορφή διάκρισης. Υπήρξαν επίσημες μορφές διαχωρισμού στην Ευρώπη: για παράδειγμα, οι Εβραίοι ήταν κάποτε απομονωμένοι σε γκέτο. Σήμερα, πολλοί Ρομά σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες αναγκάζονται λόγω εχθρικής συμπεριφοράς ή οικονομικού διαχωρισμού να ζουν σε ξεχωριστές κοινότητες.

Οι διακρίσεις μπορούν να γίνονται ανοιχτά ως άμεσες διακρίσεις, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως εσκεμμένες διακρίσεις που γίνονται σε βάρος ενός ατόμου ή ομάδας. Παραδείγματα τέτοιων άμεσων διακρίσεων θα μπορούσαν να είναι όταν ένα παιδί από μια συγκεκριμένη εθνότητα, δε μπορεί να εισαχθεί σε ένα σχολείο ή μια εταιρία στέγασης δεν ενοικιάζει διαμερίσματα σε μετανάστες. Οι έμμεσες διακρίσεις επικεντρώνονται στην επιρροή μιας πολιτικής ή ενός μέτρου, το οποίο μπορεί να φαίνεται ουδέτερο αλλά στην πραγματικότητα θέτει συστηματικά τους ανθρώπους μιας συγκεκριμένης μειονότητας σε μειονεκτική κατάσταση σε σχέση με τους άλλους. Για παράδειγμα, μια πυροσβεστική υπηρεσία που καθορίζει ένα ελάχιστο ύψος για τους πυροσβέστες τους, αυτόματα αποκλείει πολλές γυναίκες και αλλοδαπούς αιτητές, όπως σε ένα κατάστημα, το οποίο δεν προσλαμβάνει άτομα με μακριές φούστες ή καλυμμένα κεφάλια.

Για να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις, ιδιαίτερα αυτές που είναι πιο έμμεσες και κρυμμένες, ορισμένες χώρες έχουν υιοθετήσει μέτρα **θετικών διακρίσεων,** τα οποία είναι επίσης γνωστά ως **θετικές δράσεις**. Σε μερικές περιπτώσεις οι θετικές διακρίσεις σημαίνουν την εσκεμμένη προτίμηση μιας συγκεκριμένης ομάδας που έχει ιστορικά βιώσει διακρίσεις (π.χ. προτίμηση σε υποψήφιους από ομάδες που σπάνια πηγαίνουν σε πανεπιστήμια, ή θέσπιση ποσοστώσεων από μειονότητες, όπως οι γυναίκες ή οι αγρότες, για συγκεκριμένα δημόσια αξιώματα. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα είναι να αποζημιώσουν για τις κρυμμένες διακρίσεις, όπως και το να διασφαλίσουν μια πιο ισορροπημένη κοινωνική αντιπροσώπευση. Σε άλλες περιπτώσεις, οι θετικές διακρίσεις σημαίνουν τη δημιουργία συνθηκών για τους ανθρώπους με δυσκολίες (π.χ. σωματικές αναπηρίες) ώστε να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα και ευκαιρίες. Ακόμη μια μορφή θετικών διακρίσεων αναζητά να 'διορθώσει' τις προηγούμενες αδικίες. Όλα αυτά τα μέτρα και οι πρακτικές αναζητούν να προωθήσουν την ισότητα 'μέσω της ανισότητας'. [1]

Κάθε φορά που χωρίζουμε τους ανθρώπους και δίνουμε σε διαφορετικούς ανθρώπους και ομάδες, διαφορετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, πρέπει να κάνουμε την ερώτηση γιατί το πράττουμε αυτό. Είναι όντως αναγκαίο; Οφελεί όλους; Αν όχι, η θετική διάκριση μπορεί από μόνη της να αποτελέσει εκδήλωση προκατάληψης και διάκρισης.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΦΥΛΗ

Ο **ρατσισμός** μπορεί να οριστεί ως η συνειδητή ή ασυνείδητη πίστη στην ανωτερότητα μιας φυλής σε σχέση με μιαν άλλη. Αυτός ο ορισμός προϋποθέτει την ύπαρξη διαφορετικών βιολογικών 'φυλών', μια υπόθεση που με τις σύγχρονες μελέτες έχει καταργηθεί, ιδιαίτερα από τη μελέτη του ανθρώπινου γονιδιώματος. Ωστόσο, παρόλο που η 'φυλή' είναι καθαρά μια κοινωνική δημιουργία, ο ρατσισμός είναι διαδεδομένος σε όλο τον κόσμο. Παρόλο που πολύ λίγοι άνθρωποι πιστεύουν πια σε μια 'ανώτερη

φυλή' με ένα έμφυτο δικαίωμα στο να εξασκεί εξουσία σε αυτούς που θεωρούνται 'κατώτεροι', πολλοί άνθρωποι συνεχίζουν να εξασκούν πολιτισμικό ρατσισμό ή **εθνοκεντρισμό**, πιστεύοντας ότι μερικές κουλτούρες, συνήθως η δική τους, είναι ανώτερες ή άλλες κουλτούρες, παραδόσεις, έθιμα και ιστορίες δεν ταιριάζουν με τις δικές τους.

Ο ρατσισμός οποιασδήποτε μορφής σχετίζεται με την εξουσία, με τα άτομα που έχουν εξουσία να καθορίζουν ποιοι είναι ανώτεροι και να κάνουν διακρίσεις ενάντια ανθρώπων με λιγότερη εξουσία. Ο ρατσισμός συνεπώς μπορεί να θεωρηθεί ως η πρακτική μετάφραση της προκατάληψης σε πράξη.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Τι μπορείτε να κάνετε για να βοηθήσετε τα παιδιά με τα οποία εργάζεστε να μάθουν να εκτιμούν τη διαφορετικότητα των φυλών και των εθνοτήτων στην κοινότητα τους;*

Οι συνέπειες του ρατσισμού, τόσο σήμερα όσο και στο παρελθόν, είναι καταστρεπτικές τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία, ως σύνολο. Ο ρατσισμός έχει οδηγήσει σε μαζικό αφανισμό, γενοκτονία και καταπίεση. Έχει διασφαλίσει την υποδούλωση των πλειοψηφιών στις ιδιορρυθμίες των πολύ μικρών μειονοτήτων, που έχουν πλούτο και εξουσία.

Οι διακρίσεις που βασίζονται στην εθνότητα και την κουλτούρα
Όπως και με τον πολιτισμικό ρατσισμό, ο οποίος υπονοεί ότι ορισμένοι πολιτισμοί είναι ανώτεροι από άλλους, οι διακρίσεις που βασίζονται στην εθνότητα και τον πολιτισμό θεωρούν ότι ορισμένοι πολιτισμοί, συνήθως οι μειονότητες, είναι έμφυτα κατώτεροι ή ανεπιθύμητοι. Ιστορικά, οι Ευρωπαίοι Εβραίοι και Αθίγγανοι έχουν υποφέρει περισσότερο από τις διακρίσεις αυτής της μορφής.

Ο αντισημιτισμός, ή η εχθρότητα ενάντια στους Εβραίους ως θρησκευτική ή εθνική μειονότητα, χρονολογείται από το μεσαίωνα, όταν οι Εβραίοι ήταν συνήθως η μόνη μη-Χριστιανική μειονότητα που ζούσε στη Χριστιανική Ευρώπη. Τους απαγορευόταν να εξασκούν τα περισσότερα επαγγέλματα, αναγκάζονταν να ζουν σε γκέτο ξεχωριστά από τους Χριστιανούς, τιμωρούνταν με υψηλούς φόρους, τους έπαιρναν τις ιδιοκτησίες τους και ακόμη τους απέβαλλαν από τις χώρες τους ή τους σκότωναν. Οι Εβραίοι έχουν παλέψει για αιώνες κατά της αδικίας και των προκαταλήψεων των Χριστιανικών κοινωνιών.
Η άνοδος του ρατσισμού στα μέσα του εικοστού αιώνα, με την ιδεολογία του για την φυλετική ανωτερότητα, ενίσχυσε τον αντισημιτισμό στην Ευρώπη και τελικά οδήγησε στο Ολοκαύτωμα, το συστηματικό αφανισμό περισσότερων από έξι εκατομμυρίων Εβραίων κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Τον εικοστό πρώτο αιώνα, ο αντισημιτισμός απέχει πολύ από το να εξαφανιστεί. Ομάδες που ισχυρίζονται ότι είναι ανώτεροι βεβηλώνουν Εβραϊκά κοιμητήρια και δίκτυα των Νέο-Ναζί εξαπλώνου ανοιχτά αντισημιτιστική προπαγάνδα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Τι συνέβη στους Εβραίους της χώρας σου κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου;*

Οι Ρομά, που επίσης κακώς αποκαλούνται Τσιγγάνοι, έχουν ζήσει σε όλη την Ευρώπη για αιώνες. Χωρίς μια δική τους πατρίδα, οι Ρομά έχουν διατηρήσει τη γλώσσα τους και την κουλτούρα τους, ενόσω ζούσαν κυρίως νομαδικές ζωές ως μάστορες, βιοτέχνες, μουσικοί και έμποροι. Καθ' όλη την ύπαρξή τους, οι Ρομά έχουν βιώσει διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένης της αναγκαστικής αφομοίωσης και της αναγκαστικής σκλαβιάς. Κατά τη διάρκεια του εικοστού αιώνα, χιλιάδες Ρομά υπέστησαν γενοκτονία από τους Γερμανούς Ναζιστές, αναγκαστική κοινωνικοποίηση υπό Κουμουνιστικά καθεστώτα της Ανατολικής Ευρώπης, και οικονομικό αποκλεισμό σε υψηλής τεχνολογίας καπιταλιστικές οικονομίες, για τις οποίες δεν έχουν τις απαιτούμενες ικανότητες. Σήμερα, πολλά παιδιά των Ρομά μεγαλώνουν σε εχθρικά κοινωνικά περιβάλλοντα, όπου τους αρνούνται πολλά βασικά δικαιώματα όπως η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη και η στέγαση.

ΕΡΩΤΗΣΗ*: Υπάρχουν Ρομά στην κοινότητά σας; Τα παιδιά τους πηγαίνουν σχολείο; Ποιες είναι οι συμπεριφορές των άλλων παιδιών απέναντι στα παιδιά των Ρομά;*

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ
Ως ανταπόκριση στην αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση και την διαφορετικότητα της

κοινωνίας, μερικοί άνθρωποι αντιδρούν με ξενοφοβία, ένα φόβο ή αποστροφή για τους ξένους ή τις ξένες χώρες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η έννοια του 'ξένου' βασίζεται στις κοινωνικά κατασκευασμένες εικόνες και ιδέες, που μειώνουν τον κόσμο στο 'εμείς', οι κανονικοί, 'καλοί σαν εμένα', και 'αυτοί', οι άλλοι που είναι διαφορετικοί: μιαν απειλή, μια διαταραχή, που αντιπροσωπεύουν μιαν υποβάθμιση των αξιών και της σωστής συμπεριφοράς.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Μπορείτε να σκεφτείτε παραδείγματα ξενοφοβίας στη χώρα σας; Πώς επηρεάζει η ξενοφοβία τα παιδιά; Τι μπορείτε να κάνετε για να αντιμετωπίσετε αυτές τις επιδράσεις;*

Παρόλο που οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν τη ξενοφοβία ηθικά μη αποδεκτή και αντίθετη σε μια κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αυτή δεν είναι ασυνήθιστη. Οι πράξεις διακρίσεων που βασίζονται στη ξενοφοβία, όπως η λεκτική κακοποίηση και η βία, είναι καθαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΦΥΛΑ

Παρόλο που είναι πιο διακριτικές και λίγο ή πολύ κρυμμένες στην Ευρώπη, οι διακρίσεις των φύλων είναι διαδεδομένες. Πολλοί κοινωνικοί θεσμοί, όπως τα μέσα ενημέρωσης, η οικογένεια, οι οργανισμοί φροντίδας παιδιών ή τα σχολεία, διατηρούν και διαδίδουν στερεότυπα που αφορούν τους άντρες και τις γυναίκες. Τα παραδοσιακά γνωρίσματα των φύλων στις Δυτικές κοινωνίες συχνά σχετίζονται με την εξουσία: οι άντρες και οι τυπικές δραστηριότητές τους χαρακτηρίζονται ως εξωστρεφείς, ισχυροί, παραγωγικοί, θαρραλέοι, σημαντικοί, με επίκεντρο τον κόσμο, με επιρροή και έχοντας υψηλές χρηματικές αμοιβές και κοινωνική αναγνώριση και αξία. Τα κύρια χαρακτηριστικά των γυναικών αντικατοπτρίζουν αδυναμία: εξάρτηση, φροντίδα, παθητικότητα και με επίκεντρο την οικογένεια. Οι γυναίκες συνήθως κατέχουν υποτιμημένες θέσεις, η δουλειά τους εκτιμάται λιγότερο και λαμβάνει λιγότερη αναγνώριση και αμοιβή. Τα κορίτσια ή τα αγόρια που δεν προσαρμόζονται στις στερεοτυπικές προσδοκίες μπορούν να βιώσουν κριτική, εξοστρακισμό, ακόμη και βία. Τέτοιες συγκρούσεις μπορούν να συγχύσουν την ανάπτυξη της ταυτότητας των φύλων των παιδιών. Βλέπετε επίσης τη συζήτηση στο Θέμα 7, Ισότητα των Φύλων, σ. 253.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Η θρησκευτική ελευθερία είναι επίσημα σεβαστή στην Ευρώπη, αν και οι διακρίσεις που βασίζονται στη θρησκεία είναι διαδεδομένες και συχνά συνδέονται άρρηκτα με το ρατσισμό και τη ξενοφοβία. Ενώ στο παρελθόν η Ευρώπη ήταν διχασμένη από συγκρούσεις και διακρίσεις μεταξύ των Προτεσταντών και των Καθολικών Χριστιανών, των Ρωμαϊκών και των Ανατολικών Ορθόδοξων Καθολικών και των 'επίσημων' εκκλησιών και διαφωνούντων αιρέσεων, σήμερα αυτές οι διαφορές μεταξύ των Χριστιανών είναι πολύ λιγότερο σημαντικές. Την ίδια στιγμή, πολλές θρησκευτικές κοινότητες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, συνεχίζουν να υπάρχουν σε όλην την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων των Εβραίων, των Ινδουιστών, των Βουδιστών, των Μπαχάι, των Ρασταφάριαν και των Μουσουλμάνων. Αυτή η αυξανόμενη θρησκευτική διαφορετικότητα συνήθως αγνοείται όπως όλων εκείνων των εκατομμυρίων ευρωπαίων που δεν πιστεύουν σε μια θρησκεία ή που δεν είναι Χριστιανοί.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ποιες θρησκευτικές μειονότητες υπάρχουν στη χώρα σας; Πού μαζεύονται και προσεύχονται;*

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί η ανάπτυξη της Ισλαμοφοβίας, η διάκριση, ο φόβος και το μίσος για το Ισλάμ, η οποία είναι η πιο διαδεδομένη θρησκεία στην Ευρώπη, μετά το Χριστιανισμό και η θρησκεία της πλειοψηφίας σε ορισμένες χώρες και περιοχές όπως στα Βαλκάνια και στον Καύκασο. Η εχθρότητα προς το Ισλάμ που ακολούθησε τις τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ισπανίας και της Αγγλίας, τα τελευταία χρόνια, έχει αποκαλύψει τις βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις στις περισσότερες Ευρωπαϊκές κοινωνίες. Μερικές από τις πιο συνηθισμένες δημόσιες εκφράσεις αυτών των προκαταλήψεων είναι η απουσία της επίσημης αναγνώρισης της θρησκείας, η άρνηση για το χτίσιμο τζαμιών, η μη παροχή εγκαταστάσεων για τις Μουσουλμανικές θρησκευτικές ομάδες ή κοινότητες και οι περιορισμοί για γυναίκες και κορίτσια που φοράνε μαντήλα.

Μια από τις πιο τυπικές προκαταλήψεις ενάντια στο Ισλάμ είναι η λεγόμενη 'ασυμβατότητα' με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η απουσία της δημοκρατίας και οι διαδεδομένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πολλές, κατά κύριο λόγο, Μουσουλμανικές χώρες παρουσιάζονται ως αποδείξεις, παραγνωρίζοντας ότι η θρησκεία είναι μόνο ένας από πολλούς παράγοντες που μπορούν να συνεισφέρουν σε μη δημοκρατικές διακυβερνήσεις.

Πολλές προκαταλήψεις προέρχονται επίσης από την άγνοια για το Ισλάμ, το οποίο πολλοί άνθρωποι σχετίζουν μόνο με την τρομοκρατία και τον εξτρεμισμό και τις πολιτικές ορισμένων χωρών. Πράγματι, το Ισλάμ, όπως και οι περισσότερες θρησκείες, κηρύττει την ανεκτικότητα, την αλληλεγγύη και την αγάπη για τους συνανθρώπους.

ΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ

Η ομοφοβία είναι μια αποστροφή ή μίσος για τους ομοφυλόφιλους ανθρώπους, ή για το τρόπο που ζουν ή της κουλτούρας τους, ή γενικότερα για τα άτομα με διαφορετικές σεξουαλικές προτιμήσεις, συμπεριλαμβανομένων των αμφιφυλόφιλων και των διαφυλικών. Παρόλο που οι νομικές μεταρρυθμίσεις στην Ευρώπη έχουν σε μεγάλο βαθμό ενισχύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων ατόμων, οι συνθήκες διαφέρουν αρκετά, από τις αστικές περιοχές όπου ζουν και εργάζονται ανοιχτά οι ομοφυλόφιλοι και δημιουργούν οργανώσεις με σχετικά λιγότερη δυσκολία, μέχρι τις αγροτικές περιοχές και τα μέρη της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης, όπου οι ομοφυλόφιλοι μπορεί να αντιμετωπίζουν νόμους με διακρίσεις, παρενόχληση, ακόμη και βία, τόσο από τον κόσμο, όσο και από τις αρχές. Πολλοί άνθρωποι ακόμη πιστεύουν ότι η ομοφυλοφιλία είναι μια ασθένεια, μια ψυχολογική διαταραχή ή ακόμη και μια ηθική αμαρτία. Πολλοί άλλοι συνειδητά ή ασυνείδητα εφαρμόζουν ετερόφυλα πρότυπα σε ομοφυλόφιλα άτομα, φταίγοντάς τους όταν αποτυγχάνουν να συμβιβαστούν με τα είδη συμπεριφοράς που αναμένονται από τους 'κανονικούς ανθρώπους'.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Μήπως τα παιδιά με τα οποία εργάζεστε χρησιμοποιούν βρισιές κατά των ομοφυλόφιλων, έστω και αν δεν τις κατανοούν; Τι μπορείτε να κάνετε για να αντιμετωπίσετε τη γλώσσα αυτή;*

ΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Ο όρος 'άτομο με αναπηρία' μπορεί να αναφέρεται σε πολλές διαφορετικές συνθήκες: μια αναπηρία μπορεί να είναι σωματική, πνευματική, αισθηματική ή ψυχο-κοινωνική, προσωρινή ή μόνιμη, και αποτέλεσμα μιας αρρώστιας, τραυματισμού ή γενετική. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα όπως όλοι οι άλλοι άνθρωποι. Ωστόσο, για διάφορους λόγους συχνά τα άτομα αυτά αντιμετωπίζουν κοινωνικά, νομικά και πρακτικά εμπόδια στο να αιτηθούν τα ανθρώπινα τους δικαιώματα επί ίσοις όροις με τους άλλους. Οι λόγοι αυτοί συνήθως πηγάζουν από τις λανθασμένες απόψεις και τις αρνητικές συμπεριφορές για την ίδια την αναπηρία.

Πολλοί άνθρωποι έχουν την εσφαλμένη αντίληψη ότι τα άτομα με αναπηρίες δε μπορούν να είναι παραγωγικά μέλη για την κοινωνία. Η κυριότερη από τις αρνητικές συμπεριφορές, είναι είτε ότι οι άνθρωποι με αναπηρίες είναι 'σπασμένοι' ή 'άρρωστοι' και χρειάζονται διόρθωση ή θεραπεία, ή ότι είναι αβοήθητοι και πρέπει να τους φροντίζει κάποιος.

Αντίθετα, μια θετική συμπεριφορά θεωρεί την αναπηρία ως ένα φυσικό μέρος της ανθρώπινης διαφορετικότητας, που πρέπει να προσεγγίζεται με θετικές προσαρμογές π.χ. οποιαδήποτε μέτρα που σχεδιάζονται για να προωθήσουν την πλήρη συμμετοχή και την πρόσβαση, και να ενδυναμώσουν ένα άτομο να δρα ανεξάρτητα (π.χ. τροχοκάθισμα, ή περισσότερος χρόνος για να εκτελέσει ένα έργο). Αυτή η θετική προσέγγιση προτείνει ότι η κοινωνία έχει υποχρέωση να προσαρμόζεται στο άτομο με αναπηρίες.

Το Κοινωνικό Πρότυπο της Αναπηρίας: Τα εμπόδια που δημιουργούνται από το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον, που αναστέλλουν την ικανότητα των ατόμων με αναπηρίες να συμμετέχουν στην κοινωνία και να εξασκούν τα δικαιώματά τους θα πρέπει να εξαλειφθούν. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση θετικών συμπεριφορών και την τροποποίηση των φυσικών εμποδίων (π.χ. κτίρια με πρόσβαση για τροχοκαθίσματα).
Σύμφωνα με αυτό το κοινωνικό πρότυπο της αναπηρίας, τα παιδιά με αναπηρίες θεωρούνται τώρα ως παιδιά με 'ειδικές ανάγκες'. Οι κοινωνικοί θεσμοί είναι υποχρεωμένοι

να λαμβάνουν υπόψη τους αυτές τις ανάγκες και να προσαρμόζονται σε αυτές. Σήμερα, μια μεγάλη αναλογία των παιδιών με αναπηρία πάνε σε συνηθισμένο σχολείο.

Ο όρος 'παιδιά με ειδικές μαθησιακές ανάγκες' καλύπτει επίσης αυτούς που αποτυγχάνουν στο σχολείο εξαιτίας λόγων που είναι πιθανό να εμποδίσουν τη συνολική ανάπτυξη και πρόοδό τους. Τα σχολεία πρέπει να προσαρμόζουν τη διδακτέα ύλη τους, την εκπαίδευση και την οργάνωση ή/και να παρέχουν επιπρόσθετη στήριξη για να βοηθήσουν αυτούς τους μαθητές να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους. Αυτές οι εξελίξεις είναι μέρος του κινήματος για την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς. [2]

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Πώς εκπαιδεύονται τα παιδιά με αναπηρίες στη χώρα σας; Ποια είναι η πρόνοια για τα παιδιά με ειδικές μαθησιακές ανάγκες;*

Τον Δεκέμβριο του 2006, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε την πρώτη διεθνή συνθήκη που αναφέρεται στα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, η **Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες** (ΣΔΑΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση την υπέγραψε τον Μάρτιο του 2007, προαναγγέλλοντας την ως «την πρώτη οικουμενική Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων της νέας χιλιετηρίδας».

Η Σύμβαση ορίζει την αναπηρία ως ένα στοιχείο της ανθρώπινης διαφορετικότητας και επαινεί τις συνεισφορές των ανθρώπων με αναπηρίες στην κοινωνία. Απαγορεύει τα εμπόδια στη συμμετοχή και προωθεί την ενεργή ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία. Ο μακροχρόνιος στόχος αυτής της Σύμβασης είναι να αλλάξει τον τρόπο που ο κόσμος αντιλαμβάνεται τα άτομα με αναπηρίες και κατά συνέπεια να αλλάξει τελικά την κοινωνία ως σύνολο. [3]

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν την ανάγκη να αναπτύξουν σε κάθε παιδί μια ανεκτική, χωρίς διακρίσεις συμπεριφορά και να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον μάθησης που να αναγνωρίζει και να επωφελείται από τη διαφορετικότητα, αντί να την αγνοεί ή να την αποκλείει. Ως μέρος αυτής της ανάπτυξης, αυτοί που εργάζονται με παιδιά, όπως και τα ίδια τα παιδιά, πρέπει να γνωρίζουν τις δικές τους συμπεριφορές διακρίσεων, καθώς και των άλλων. Οι δραστηριότητες που ενθαρρύνουν το παιχνίδι ρόλων και την ενσυναίσθηση βοηθούν τα παιδιά να αναπτύξουν ευαισθητοποίηση και ενσυναίσθηση, καθώς και να αναπτύξουν την αυτοπεποίθηση και την προσαρμοστικότητα στα παιδια που βιώνουν διακρίσεις.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει καθιερώσει διάφορα όργανα και προγράμματα για να καταπολεμήσει τις διακρίσεις στην Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενάντια στον Ρατσισμό και την Μισαλλοδοξία (ΕΕΡΜ), η οποία ιδρύθηκε το 1993, εκδίδει συχνά έρευνες για το φαινόμενο του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επίσης, διοργανώνει διαλόγους στρογγυλής τραπέζης με εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και υιοθετεί γενικές συστάσεις πολιτικών που απευθύνονται στις κυβερνήσεις.

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ένας ανεξάρτητος οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ιδρύθηκε το 2007, παρέχει εμπειρογνωμοσύνη στα κράτη μέλη, για την εφαρμογή του νόμου σε θέματα που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα. Επιπλέον, επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει το κοινό για ερωτήματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών.

Διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες έχουν καθιερώσει ένα είδος εθνικής αρχής ισότητας για να καταπολεμήσουν τις διακρίσεις και να προωθήσουν την ισότητα και την ανεκτικότητα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Η χώρα σας έχει οποιαδήποτε δημόσια αρχή με στόχο να καταπολεμήσει τις διακρίσεις;*

Το Συμβούλιο της Ευρώπης εργάζεται επίσης για την ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω διαφορετικών προγραμμάτων. Το 2006-2007, η Ευρωπαϊκή Εκστρατεία Νεολαί-

ας ‘Όλοι Διαφορετικοί-Όλοι Ίσοι’ τόνισε τρεις διαφορετικές αξίες: την διαφορετικότητα (γιορτάζοντας τον πλούτο των διαφορετικών πολιτισμών και παραδόσεων), τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη συμμετοχή (επιτρέποντας σε όλους να παίξουν ένα ρόλο στη δημιουργία μιας Ευρώπης όπου όλοι έχουν το δικαίωμα να είναι οι εαυτοί τους- να είναι διαφορετικοί και ίσοι). Ακόμη μια εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης που ασχολείται με τις διακρίσεις ενάντια στους Ρομά είναι η ‘Dostal’, η οποία είναι μια Ρομάνικη λέξη που σημαίνει ‘αρκετά’. Αυτή η εκστρατεία ευαισθητοποίησης του κοινού στοχεύει στο να φέρει τα άτομα που δεν είναι Ρομά πιο κοντά στους πολίτες που είναι Ρομά.

Παρόλα αυτά η μάχη ενάντια στις διακρίσεις συνεχίζει και το Συμβούλιο της Ευρώπης θα συνεχίσει να τις αντιμετωπίζει.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Bellamy, Carol, La Situation des Enfants dans le Monde: UNICEF, 2004: www.unicef.org/french/sowc04/files/SOWC_04_FR.pdf
- Children’s Etiquette or How to Be Friends with Everybody: Croatian Union of Physically Disabled Persons Associations (CUPDPA), Zagreb, 2002.
- The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Education: UNESCO,Salamanca, 1994: http://unesdoc.unesco.org/images/0009/000984/098427eo.pdf
- Tous les Enfants du Monde ont le Droit: Editions Fleurus Presse/UNICEF France, 2007.
- Titley, Gavan, Youth work with Boys and Young Men as a means to prevent violence in everyday life, Council of Europe, 2003.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int
- ‘Όλοι Διαφορετικοί- Όλοι Ίσοι’: http://alldifferent-allequal.info
- Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: www.ohchr.org/english/
- UNICEF: www.unicef.fr
- Bibliothèque Numérique pour le Handicap: http://bnh.numilog.com
- Δήλωση ΕΕ – Ηνωμένα Έθνη : Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, 2007: www.europa-eu-un.org/articles/fr/article_6914_fr.htm
- International Standard Classification of Education (ISCED): UNESCO, 1997: www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Βλέπε Droits Partagés, des droits de l’homme aux droits de l’enfants: www.droitspartages.org
2. Βλέπε International Standard Classification of Education (ISCED): www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm
3. Βλέπετε Δήλωση ΕΕ – Ηνωμένα Έθνη: Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, 2007: www.europa-eu-un.org/articles/fr/article_6914_fr.htm

4. Εκπαίδευση και αναψυχή

Ο μόνος τρόπος για να διδάξουμε τη δημοκρατία είναι να διδάξουμε δημοκρατικά. Αν καθιερωθεί η σύνδεση, μπορεί να διευκολύνει την καλύτερη και την ευρύτερη πρόσβαση στην εκπαίδευση και από εκεί, σε ένα ευρύτερο σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ομιλία από τη Maud de Boer-Buquicchio
Αναπληρώτρια Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης

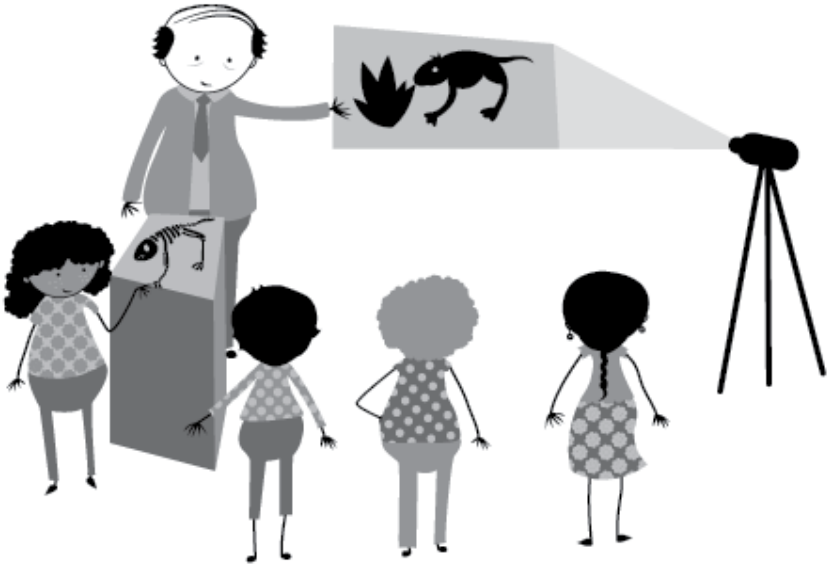

Η εκπαίδευση είναι η ίδια ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Είναι απαραίτητη για την ανθρώπινη ανάπτυξη, καθώς είναι και ένα εργαλείο για την απόκτηση και την απόλαυση άλλων δικαιωμάτων. Το Άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ) κατοχυρώνει ότι όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση και ότι η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν τουλάχιστον για το βασικό επίπεδο, το οποίο πρέπει να είναι υποχρεωτικό. Το Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου Αρ.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΑΔ) εγγυάται το δικαίωμα στην εκπαίδευση για όλους. Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάρτιση και οι ακαδημαϊκές σπουδές, οι οποίες στη σημερινή Ευρώπη ακόμη δεν είναι προσβάσιμες για όλους, θα πρέπει να είναι όσο το δυνατό ευρύτερα διαθέσιμες.

Ωστόσο, η δωρεάν πρόσβαση στη βασική εκπαίδευση από μόνη της δε θεωρείται πια ικανοποιητική, ώστε να εγγυάται το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Πρέπει να ικανοποιούνται τρεις ακόμα απαιτήσεις:

1. Ίσες ευκαιρίες: Το κράτος πρέπει να εγγυάται όχι μόνο την ίση πρόσβαση, αλλά επίσης ίσες ευκαιρίες για επιτυχία. Αυτό σημαίνει ότι ορισμένα παιδιά μπορεί να χρειαστούν επιπρόσθετη βοήθεια και ειδικές συνθήκες. Τα κωφά παιδιά, για παράδειγμα, έχουν το δικαίωμα σε εύλογες διευκολύνσεις που να τα βοηθούν να μαθαίνουν, όπως η νοηματική γλώσσα, τα ακουστικά βαρηκοΐας και διερμηνείς, οποτεδήποτε είναι αναγκαίο. Παρόμοιες προσαρμογές θα πρέπει να γίνονται για όλα τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ώστε να μπορούν να περιλαμβάνονται στα ίδια σχολεία με άλλα παιδιά και να έχουν ίσες ευκαιρίες για να πετύχουν. Για παράδειγμα, ορισμένα παιδιά, όπως τα παιδιά νομάδων σε μερικές Ευρωπαϊκές χώρες, μπορεί να στερούνται το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση αν δεν παρέχεται ειδική εκπαίδευση που να διευκολύνει το νομαδικό τρόπο ζωής των γονιών τους. Η ισότητα στις ευκαιρίες για επιτυχία στην εκπαίδευση απαιτεί επίσης προσοχή σε άλλους παράγοντες, όπως τη χρήση της μητρικής γλώσ-

σας ενός παιδιού, τις συνθήκες για τα μαθήματα στο σπίτι, την πρόσβαση σε βιβλία, ή οποιαδήποτε μαθησιακή δυσκολία. Η μάθηση στη μητρική γλώσσα κάποιου, όχι μόνο ευνοεί τη σχολική επιτυχία, αλλά επίσης αποτελεί ένα πολιτισμικό δικαίωμα. Η σχολική αποτυχία δεν είναι η λύση για τις μαθησιακές δυσκολίες. Αυτές πρέπει να αντιμετωπίζονται από εκπαιδευτικούς καλά εκπαιδευμένους σε διαφορετικούς τρόπους μάθησης και με μη διδακτικό προσωπικό όπως κοινωνικοί λειτουργοί, διαμεσολαβητές ή ψυχολόγοι. Οι ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην καταπολέμηση της φτώχειας.

2. Ποιοτική εκπαίδευση: Το κράτος πρέπει να εγγυάται ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση. Πολύ συχνά υπάρχει ένα σύστημα δυο βαθμίδων, με ένα είδος εκπαίδευσης για την ελίτ με καλά εκπαιδευμένο προσωπικό και υψηλής ποιότητας υποδομή, και ένα άλλο, για τους φτωχούς, χωρίς τους απαραίτητους τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους. Μια βασική εκπαίδευση, κοινή για όλους μέχρι μια ορισμένη ηλικία και η οποία προωθεί τη γνώση και τις ικανότητες που χρειάζονται για το μέλλον, πρέπει να είναι εγγυημένη. Αλλά η ποιοτική εκπαίδευση δε μπορεί να περιορίζεται σε αυξανόμενες εισροές υλικών στο σχολικό σύστημα ή στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του σχολείου. Όπως ορίζεται από την UNESCO,[1] η ποιοτική εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται σε μια προσέγγιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να απευθύνεται σε νέους τομείς που να περιλαμβάνουν την πολιτισμική διαφορετικότητα, την πολυγλωσσία στην εκπαίδευση, την ειρήνη και την απουσία βίας, την αειφόρο ανάπτυξη και τις βιοτικές δεξιότητες.

3. Εκπαίδευση για την πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας: Η εκπαίδευση, στην οποία έχουν δικαίωμα όλα τα ανθρώπινα όντα, δεν περιορίζεται στις βασικές αρχές της γραφής και της αριθμητικής. Η ΟΔΔΑ δηλώνει κατηγορηματικά ότι η εκπαίδευση πρέπει να στοχεύει στην «πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κατανόηση και την ειρήνη ανάμεσα στα έθνη του κόσμου». Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) επεκτείνεται περαιτέρω στο είδος της εκπαίδευσης την οποία δικαιούται το κάθε παιδί:

Η προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μια ελεύθερη κοινωνία, στο πνεύμα της κατανόησης, της ειρήνης, της ανεκτικότητας, της ισότητας μεταξύ των φύλων και της φιλίας ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους, τις εθνικές και τις θρησκευτικές ομάδες και τα άτομα ιθαγενούς καταγωγής.

ΣΔΠ Άρθρο 29

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι συνεπώς, το δικαίωμα σε μιαν εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτή η ολιστική πλευρά της εκπαίδευσης μπορεί να εξυπηρετείται από την τυπική εκπαίδευση, όσο και από τη μη τυπική εκπαίδευση, η οποία αναφέρεται σε εκπαιδευτικά προγράμματα εκτός του τυπικού σχολικού συστήματος και τα οποία συχνά παρέχονται από μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οι δυο μορφές είναι συμπληρωματικές η μια για την άλλη.

Μπορεί να φανεί περίεργο σε μερικά παιδιά ότι η εκπαίδευση είναι δικαίωμα, αλλά επίσης υποχρεωτική. Μπορεί να καταφέρουν να κατανοήσουν αυτήν την απαίτηση, αν μπορούσαν να μάθουν για τα παιδιά που δεν έχουν πρόσβαση σε σχολεία και αναλογιστούν το πώς αυτή η στέρηση μπορεί να επηρεάσει το παρόν και το μέλλον τους.

Με αυτό το θέμα συνδέεται το ζήτημα της εργασίας των παιδιών. Καθώς οι ενήλικες έχουν δικαίωμα στο να δουλεύουν, τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε ειδική προστασία από την υπερβολική ή την επικίνδυνη εργασία. Το να πηγαίνει στο σχολείο θεωρείται η κύρια 'εργασία' του παιδιού. Ωστόσο, ορισμένα παιδιά πρέπει να δουλέψουν για να στηρίξουν την επιβίωση της οικογένειάς τους και όλα τα παιδιά μπορούν – και πρέπει- να βοηθούν τις οικογένειές τους. Πολλά παιδιά δουλεύουν το καλοκαίρι για να βγάλουν το χαρτζιλίκι τους, που μπορεί να είναι μια σημαντική εμπειρία ζωής με ισχυρή εκπαιδευτική λειτουργία. Ωστόσο, τα παιδιά πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι ο νόμος τα προστατεύει από την κακοποίηση και από τις δραστηριότητες που μπορεί να είναι επικίνδυνες ή βλαβερές για την υγεία τους. Η εργασία ενός παιδιού δεν πρέπει ποτέ να παρεμβαίνει στο δικαίωμα του στην εκπαίδευση ή το δικαίωμα του να ξεκουράζεται και να παίζει (ΣΔΠ, Αρθρα 32 και 36). Τα παιδιά μπορούν να μάθουν για την εκμετάλ-

λευση των παιδιών στο παρελθόν στους χώρους εργασίας από ιστορίες ή ταινίες. Τα μεγαλύτερα παιδιά θα πρέπει να μαθαίνουν για τις σύγχρονες μορφές της παιδικής εργασίας και να κατανοήσουν τη διαφορά μεταξύ της κατάλληλης εργασίας για τα νεαρά άτομα και της εκμετάλλευσης.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΝΕΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΣΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Το 1996, μια επιτροπή της UNESCO παρείχε ένα περίγραμμα των κύριων εντάσεων που αντιμετωπίζει ο κόσμος και που επηρεάζουν την εκπαίδευση: [2]

1. ένταση μεταξύ του παγκόσμιου και του τοπικού

2. ένταση μεταξύ του οικουμενικού και του ατομικού

3. ένταση μεταξύ της παράδοσης και του νεωτερισμού

4. ένταση μεταξύ του πνευματικού και του υλικού

5. ένταση μεταξύ των μακροχρόνιων και των βραχυπρόθεσμων εκτιμήσεων

6. ένταση μεταξύ του ανταγωνισμού και των ίσων ευκαιριών

7. ένταση μεταξύ της εξαιρετικής επέκτασης της γνώσης και της ικανότητας των ανθρώπων να την αφομοιώνουν.

Ως στρατηγική που θα μπορούσε να βοηθήσει στο να αντιμετωπιστούν αυτές οι προκλήσεις, η UNESCO έχει τονίσει 'τέσσερις πυλώνες' μάθησης:
1. *Μαθαίνω να συνυπάρχω*: Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση πρέπει να ενδυναμώνει τις ικανότητες και τις δεξιότητες των μαθητών που χρειάζονται ώστε να αποδεχτούν την αλληλεξάρτησή τους με άλλους ανθρώπους: να χειρίζονται τις συγκρούσεις· να εργάζονται και να οργανώνουν μαζί άλλους κοινούς στόχους και ένα κοινό μέλλον· να σέβονται τον πλουραλισμό και τη διαφορετικότητα (για παράδειγμα στα φύλα, στην εθνότητα, στη θρησκεία και την κουλτούρα)· να συμμετέχουν ενεργά στη ζωή της κοινότητας.

2. *Μαθαίνω πώς να μαθαίνω*: Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση πρέπει να βοηθά τους μαθητές να αποκτούν τα εργαλεία της γνώσης: τα ουσιαστικά μαθησιακά εργαλεία για την επικοινωνία και την προφορική έκφραση, τη γραφή, την αριθμητική και την επίλυση προβλημάτων: να κερδίσουν μιαν ευρεία γνώση και μιαν εις βάθος γνώση νέων τομέων· να κατανοήσουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις· αλλά πιο σημαντικό από όλα, να μάθουν πώς να μαθαίνουν.

3. *Μαθαίνω να πράττω*: Η εκπαίδευση πρέπει να βοηθά τους μαθητές να αποκτούν επαγγελματικές δεξιότητες και κοινωνικές και ψυχολογικές ικανότητες που θα τους επιτρέψουν να λάβουν πιο εμπεριστατωμένες αποφάσεις σχετικά με διάφορες καταστάσεις της ζωής, να λειτουργούν σε κοινωνικές και επαγγελματικές σχέσεις, να συμμετέχουν σε τοπικές και παγκόσμιες αγορές, να χρησιμοποιούν τεχνολογικά εργαλεία, να εκπληρώνουν τις βασικές τους ανάγκες και να βελτιώνουν την ποιότητα της δικής τους ζωής και αυτής των άλλων.

4. *Μαθαίνω να είμαι*: Η εκπαίδευση πρέπει να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και να επιτρέπει στους ανθρώπους να δρουν με μεγαλύτερη αυτονομία, κρίση, κριτική σκέψη και προσωπική ευθύνη. Πρέπει να στοχεύει στην ανάπτυξη όλων των πτυχών του δυναμικού της: για παράδειγμα, τη μνήμη, τη λογική, την αισθητική, τις πνευματικές αξίες, τις σωματικές ικανότητες και δεξιότητες επικοινωνίας· με ένα υγιές τρόπο ζωής, απολαμβάνοντας τον αθλητισμό και την αναψυχή· εκτιμώντας την κουλτούρα ενός ατόμου· έχοντας δεοντολογία και ακολουθώντας ένα ηθικό κώδικα· την ικανότητα ενός ατόμου να υπερασπίζεται τον εαυτό του και να μιλά για τον εαυτό του· την ανθεκτικότητα.

Αυτές οι εκπαιδευτικές προκλήσεις έχουν δώσει κίνητρο σε άλλους διεθνείς οργανισμούς, για να αναπτύξουν νέες στρατηγικές, που να συναντούν τους μελλοντικούς στόχους της εκπαίδευσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στη Στρατηγική της Λισσαβώνας,[3]

διευκρίνισε τις κύριες ικανότητες που είναι απαραίτητες για την επιτυχία αποτελεσματικών και καλά εκπαιδευμένων πολιτών στην Ευρώπη:

- Επικοινωνία στη μητρική γλώσσα
- Επικοινωνία σε ξένες γλώσσες
- Μαθηματικές ικανότητες
- Βασικές ικανότητες στην επιστήμη και την τεχνολογία
- Ψηφιακές ικανότητες
- Μαθαίνοντας πώς να μαθαίνουμε
- Κοινωνικές και πολιτικές ικανότητες
- Πνεύμα πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητας
- Γνώση για τον πολιτισμό και έκφραση

Οι δυο κύριες έννοιες που ολοκληρώνονται στις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές είναι: το όραμα μιας *δια βίου μάθησης σε μια κοινωνία μάθησης*. Η ιδέα είναι μια κοινότητα όπου προσφέρονται στους ανθρώπους διαφορετικές δυνατότητες για να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους για ολόκληρη τη ζωή τους. Αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ότι οι διαδικασίες τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης έχουν συμπληρωματικούς ρόλους. Η μη τυπική εκπαίδευση μπορεί να αφορά ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και μεθοδολογιών. Οι πιο ευέλικτες προσεγγίσεις της μπορούν να παρέχουν γνώσεις γραφής και άλλες ικανότητες σε εκατομμύρια παιδιά και ενήλικες, που στερήθηκαν την πρόσβαση στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα ή που είναι λειτουργικά αναλφάβητοι.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Έχετε ποτέ συμμετάσχει σε οποιαδήποτε μη τυπική εκπαίδευση; Τι ήταν η εμπειρία σας; Πώς διέφερε από την τυπική εκπαίδευση;*

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Το παιχνίδι είναι τόσο σημαντικό για την υγεία και την ανάπτυξη του παιδιού, που αναγνωρίζεται ως δικαίωμα στο Άρθρο 31 της ΣΔΠ. Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση για το Δικαίωμα του Παιδιού στο Παιχνίδι, «το παιχνίδι...είναι μια βασική δραστηριότητα για την ανάπτυξη της δυναμικής του κάθε παιδιού...επειδή το παιχνίδι είναι ένας τρόπος να μαθαίνει να αγαπά και να ανακαλύπτει τη ζωή και όχι απλά ένας τρόπος για να περνάει την ώρα του». [4]

Σε οποιαδήποτε ηλικία, το παιδί όταν παίζει αναπτύσσει ικανότητες, εξασκεί το σώμα και την φαντασία του και εμπλέκεται σε σημαντική κοινωνικοποίηση. Το ίδιο Άρθρο της ΣΔΠ δηλώνει ότι τα παιδιά έχουν δικαιώματα «...να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και (τα Κράτη) πρέπει να ενθαρρύνουν την πρόνοια για κατάλληλες και ίσες ευκαιρίες για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές δραστηριότητες και δραστηριότητες αναψυχής και ψυχαγωγίας».

Το παιχνίδι, οι πολιτιστικές και οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες δεν είναι απλή αναψυχή και ευτυχία. Αυτές οι δραστηριότητες συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της αυτονομίας ενός παιδιού και προωθούν τις διαπροσωπικές και διαπολιτισμικές τους δεξιότητες. Μέσα από το παιχνίδι και την τέχνη, τα παιδιά μπορούν να βιώσουν τις κύριες αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ο σεβασμός, η αξιοπρέπεια, η ισότητα, η ενσωμάτωση, η δικαιοσύνη και η συνεργασία.

Επίσης, τα αθλήματα μεταδίδουν τις κοινωνικές αξίες της συμμετοχής, της συνεργασίας, της δέσμευσης, της προσπάθειας και του θετικού ανταγωνισμού. Ωστόσο, για να κερδίσουν αυτά τα εκπαιδευτικά οφέλη από τον αθλητισμό, οι συντονιστές και τα παιδιά πρέπει μαζί να τον χρησιμοποιήσουν συνειδητά για τέτοιους σκοπούς και να γνωρίζουν επίσης τους κινδύνους που μπορεί να παρουσιάσει ο αθλητισμός, ιδιαίτερα όταν γίνεται ανταγωνιστικός.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ, ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ UNESCO 'ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ'

Το Παγκόσμιο Φόρουμ για την Εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε το 2006, έκανε δεκτό το Πλαίσιο Δράσης του Ντακάρ, τη νέα παγκόσμια στρατηγική για την 'Εκπαίδευση για όλους', το οποίο θα εφαρμοστεί από την UNESCO και τις κυβερνήσεις τη δεκαετία που ακολουθεί. Αυτό το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην πρώιμη παιδική φροντίδα, την ποιοτική εκπαίδευση, την εξάλειψη της ανισότητας μεταξύ κοριτσιών και αγοριών και τη βελτίωση των βιοτικών δεξιοτήτων.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Οι δραστηριότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εκπαίδευση βασίζονται στην **Ευρωπαϊκή Σύμβαση Πολιτισμού**. Υπάρχουν δυο κύριοι τομείς του Συμβουλίου που ασχολούνται με την εκπαίδευση, η Διεύθυνση της Εκπαίδευσης του Σχολείου, η Εξωσχολική και η Ανώτερη Εκπαίδευση και η Διεύθυνση Νεολαίας και Αθλητισμού. Οι δραστηριότητες της Διεύθυνσης της Εκπαίδευσης του Σχολείου, της Εξωσχολικής και Ανώτερης Εκπαίδευσης επικεντρώνονται στην ποιοτική εκπαίδευση, τις μοντέρνες εκπαιδευτικές πολιτικές, τον διαπολιτισμικό διάλογο μέσω της εκπαίδευσης και την εκπαίδευση για τη δημοκρατική αγωγή του πολίτη.

Η Διεύθυνση Νεολαίας και Αθλητισμού αναπτύσσει πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές και πραγματοποιεί προγράμματα για την ανάπτυξη συνεκτικών και αποτελεσματικών πολιτικών για τα παιδιά και τους νέους σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Παρέχει χορηγίες και εκπαιδευτική υποστήριξη για τις διεθνείς δραστηριότητες που στοχεύουν στην προώθηση της δημοκρατικής πολιτότητας των παιδιών και των νέων, στην προώθηση της δημοκρατικής συμμετοχής, της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, της κοινωνικής συνοχής και συμπερίληψης των νεαρών ατόμων. Ο τομέας της Νεολαίας λειτουργεί ως Ευρωπαϊκό κέντρο πηγών για τη μη τυπική εκπαίδευση.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης προωθεί επίσης τον αθλητισμό ως μέσο για την ανάπτυξη του δίκαιου παιχνιδιού και της ανεκτικότητας ανάμεσα στους ανθρώπους και ενθαρρύνει τους υγιείς τρόπους ζωής και τη συμμετοχή στον αθλητισμό. Για παράδειγμα, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο δημιούργησε τον Οδηγό για τον Καθαρό Αθλητισμό, ένα εκπαιδευτικό πακέτο για τα σχολεία και τους αθλητικούς οργανισμούς.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Delors, Jacques, Learning: the Treasure Within: Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century: UNESCO Publishing, 1996: www.unesco.org/delors/delors_e.pdf
- Recommendation of the European Parliament and the Council of 18 December 2006 on Key Competencies for Lifelong Learning, Doc: (2006/ 962/EC), Official Journal of the European Union, 2006: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oi/2006/1_394/1_39420061230en00100018.pdf

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int
- Διεύθυνση Νεολαίας και Αθλητισμού, Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int/youth
- Enabling Education Network: www.eenet.org.uk
- Ευρωπαϊκή Παραολυμπιακή Επιτροπή (EPC): www.europaralympic.org
- Ευρωπαϊκή Χάρτα Αθλητισμού: www.coe.int/t/dg4/sport/SportinEurope/charter_en.asp
- Ποδόσφαιρο κατά του Ρατσισμού στην Ευρώπη: www.farenet.org
- International Play Association: www.ipaworld.org/home.html
- Let's kick racism out of football: www.kickout.org
- Right to Education Project: www.right-to-education.org
- UNESCO: portal.unesco.org/education

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Βλέπε UNESCO, Εκπαίδευση για την Ειρήνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: www.portal.unesco.org/education
2. Delors, Jacques, Learning: the Treasure Within: Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century: UNESCO Publishing, 1996, σ. 16
3. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key Competencies for Lifelong Learning, Doc: (2006/962/EC), Official Journal of the European Union, 2006
4. 'Declaration' International Play Association, 1982

5. Περιβάλλον

Η αειφόρος ανάπτυξη είναι: η ανάπτυξη που συναντά τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να εκπληρώσουν τις δικές τους ανάγκες.

Bruntland Commission, 1987

Τα ανθρώπινα όντα είναι αναπόσπαστο μέρος του περιβάλλοντός τους και το περιβάλλον επηρεάζει όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ζωής, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το 1972, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον αναγνώρισε επίσημα την αμοιβαία σχέση μεταξύ του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επιβεβαιώνοντας ότι το περιβάλλον του 'ανθρώπου', το φυσικό και το τεχνητό, είναι απαραίτητα για την ευημερία του και για την απόλαυση των βασικών δικαιωμάτων του- ακόμη και του δικαιώματος στην ίδια τη ζωή'. [1]

Τα περιβαλλοντικά δικαιώματα ανήκουν στη λεγόμενη κατηγορία της **τρίτης γενιάς** ή των **συλλογικών δικαιωμάτων**. Αυτά είναι τα δικαιώματα που επηρεάζουν ολόκληρες κοινωνίες ή ομάδες ατόμων, παρά απλώς άτομα, και περιλαμβάνουν δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην ειρήνη, στην αειφόρο ανάπτυξη, στην επικοινωνία ή στο να μοιράζονται οι άνθρωποι την κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας. Τα συλλογικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον, αναγνωρίζουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν υπάρχουν μόνο για τα άτομα ενός πολιτικού και κοινωνικού συστήματος, αλλά και για όλους τους ανθρώπους που είναι ενωμένοι ως συνάνθρωποι σε αλληλεξαρτώμενα συστήματα που υπερβαίνουν τα κράτη έθνη. Για παράδειγμα, η υπερθέρμανση του πλανήτη επηρεάζει όλους τους ζωντανούς οργανισμούς, ανεξάρτητα με τη χώρα στην οποία ζουν. Όπως κάθε άτομο πρέπει να σέβεται την εγγενή αξία των συνανθρώπων του, έτσι πρέπει αυτός ή αυτή να σέβεται και την αξία όλων των ζωντανών πλασμάτων: τα ζώα, τα φυτά και τα οικοσυστήματα στα οποία ζουν όλα αυτά.

Το περιβάλλον επηρεάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των ανθρώπων θετικά και αρνητικά. Παίζει καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της ανθρώπινης ζωής, παρέχοντας τις πρώτες ύλες για την τροφή μας, τη βιομηχανία και την ανάπτυξη. Ωστόσο, οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι, όπως η υπερβολική ραδιενέργεια ή το μολυσμένο πόσιμο νερό, μπορούν επίσης να απειλήσουν το θεμελιώδες δικαίωμα στη ζωή. Οι άνθρωποι που εκτίθενται σε μόλυνση του εδάφους, του αέρα ή του φαγητού και της παροχής νερού μπορούν να υπόκεινται σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως και σε κακή υγεία, γενετική βλάβη, απώλεια ζωντάνιας, ακόμη και σε θάνατο. Πολλά από τα βασικά δικαιώματα έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές διαστάσεις: το δικαίωμα στην υγεία, στις ασφαλείς και υγιείς συνθήκες εργασίας, στην επαρκή στέγαση και τροφή, στη δουλειά και σε ένα ποιοτικό πρότυπο ζωής.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ευρώπη αντιμετωπίζει μεγάλες περιβαλλοντικές ανησυχίες, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν τις μελλοντικές γενεές:

- **Μόλυνση του αέρα** από τις βαριές βιομηχανίες και τα καύσιμα από τα ορυκτά επηρεάζουν άμεσα την ανθρώπινη υγεία και όλους τους ζωντανούς οργανισμούς.
- **Οι κλιματικές αλλαγές**, αποτέλεσμα της υπερθέρμανσης του πλανήτη και του φαινόμενου του θερμοκηπίου, μπορούν να επηρεάσουν τις μελλοντικές γενεές με ξηρασίες, έντονες καταιγίδες και απώλεια καλλιεργήσιμης γης.
- **Η διαθεσιμότητα νερού** και η ποιότητα του νερού είναι μια μεγάλη ανησυχία.
- **Η σύγχρονη μαζική κατανάλωση και τα οικιακά απόβλητα** ασκούν αρνητική επίδραση στο περιβάλλον, π.χ. η υπερβολική χρήση αυτοκινήτων, πλαστικών σακουλιών, περιτυλιγμάτων και πακεταρίσματος.
- **Οι γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί** (ΓΤΟ), των οποίων το γενετικό υλικό έχει τροποποιηθεί μέσω της εισαγωγής τροποποιημένων γονιδίων, μπορεί να επιφέρουν μακροχρόνιες συνέπειες για την ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον και τη βιώσιμη γεωργία.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το 2004, οι Ευρωπαίοι Υπουργοί υιοθέτησαν το Σχέδιο Δράσης της Ευρώπης για το Περιβάλλον και την Υγεία των Παιδιών (ΣΔΕΠΥ), το οποίο απευθύνεται στους περιβαλλοντικούς παράγοντες κινδύνου, που επηρεάζουν περισσότερο την υγεία των παιδιών της Ευρώπης. Αυτό το σχέδιο δράσης επικεντρώνεται σε τέσσερις περιφερειακούς στόχους για την Ευρώπη: [2]

- Να διασφαλίσει ασφαλές νερό και επαρκή υγιεινή
- Να διασφαλίσει την προστασία από τραύματα και την επαρκή σωματική δραστηριότητα
- Να διασφαλίσει το καθαρό υπαίθριο και εσωτερικό αέρα
- Να στοχεύσει σε ένα περιβάλλον χωρίς χημικά

Κρίσιμο για την επιτυχία αυτών των στόχων είναι να ευαισθητοποιήσουμε τα παιδιά και να αναπτύξουμε την κατανόησή τους για το περιβάλλον και για το πώς τα περιβαλλοντικά θέματα σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ποια είναι τα μεγάλα περιβαλλοντικά θέματα στη χώρα σου; Πώς μπορούν τα παιδιά να εμπλακούν πιο ενεργά στην αντιμετώπιση τους;*

Τα παιδιά μπορούν να παίξουν ενεργό ρόλο στην προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος. Σε προσωπικό επίπεδο, μπορούν να αξιολογούν και να αλλάζουν τον ίδιο τον τρόπο ζωής τους και το πώς αυτός επηρεάζει το περιβάλλον (π.χ. διατήρηση των πηγών όπως το νερό και ο ηλεκτρισμός, και να μη σπαταλούν το φαγητό τους). Σε τοπικό επίπεδο μπορούν να συμμετέχουν σε σχέδια δράσης για να κάνουν τα σπίτια τους, τα σχολεία και τους οργανισμούς νεολαίας πιο φιλικούς στο περιβάλλον (π.χ. χρήση ασφαλών για το περιβάλλον προϊόντων, ασφαλής διάθεση των αποβλήτων, ανακύκλωση διαφόρων υλών). Τα παιδιά μπορούν να αξιολογήσουν τις πολιτικές και τις πρακτικές των τοπικών, περιφερειακών και των εθνικών κοινοτήτων τους και να κάνουν εισηγήσεις για βελτίωση. Μπορούν να συμμετέχουν σε εκστρατείες και παγκόσμιους εορτασμούς όπως την Ημέρα για τη Γη και την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος.

Η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος, στις 5 Ιουνίου, καθιερώθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, το 1972. Μπορεί να εορτάζεται με πολλούς τρόπους, συμπεριλαμβανομένων των αγώνων δρόμου, παρελάσεις με ποδήλατα, πράσινες συναυλίες, δοκίμια και διαγωνισμούς αφίσας στα σχολεία, δεντροφυτεύσεις, προσπάθειες ανακύκλωσης και εκστρατείες καθαριότητας. Κάθε χρόνο η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος έχει ένα ξεχωριστό θέμα, όπως το «Λιώνουν οι Πάγοι- Ένα καυτό Θέμα;», «Μην Ερημώσετε τη Ξερή Γη!» και το «Πράσινες Πόλεις: Ένα Σχέδιο για τον Πλανήτη!».[3] Η Ημέρα για τη Γη, στις 22 Απριλίου, οργανώνεται από το Δίκτυο για την Ημέρα της Γης, το οποίο εργάζεται μαζί με άλλους περιβαλλοντικούς οργανισμούς και οργανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για παράδειγμα, το Sierra Club και τη Διεθνή Αμνηστία, για να προκαλέσει τη δημόσια δράση μέσω εορτασμών και δραστηριοτήτων, ως διαμαρτυρία ενάντια στις περιβαλλοντικές καταχρήσεις και τις καταχρήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. [4]

ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σήμερα βρισκόμαστε στη Δεκαετία της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΔΕΑΑ), που ζητήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για το 2005-2014. Τι σημαίνει 'αειφόρος ανάπτυξη'; Η Επιτροπή Brundtland, η οποία συναντήθηκε το 1980, την όρισε ως *«η ανάπτυξη που συναντά τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να εκπληρώσουν τις δικές τους ανάγκες.»* [5]

Ακόμη ένα κύριο διεθνές έγγραφο για την αειφόρο ανάπτυξη είναι το Πρόγραμμα Δράσης 21, το οποίο παρουσιάστηκε στη Συνάντηση Κορυφής της Γης στο Ρίο Ιάνειρο το 1992, και έχει γίνει δεκτό από 172 κυβερνήσεις. Η εφαρμογή αυτού του περιεκτικού σχεδίου δράσης λαμβάνει χώρο σε παγκόσμιο, εθνικό και τοπικό επίπεδο από τις κυβερνήσεις, τις ΜΚΟ και τους διεθνείς οργανισμούς και ακολουθήθηκε από την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη, το 2002. Η βιωσιμότητα δεν αφορά μόνο την διατήρηση του περιβάλλοντος, αλλά αφορά και να μάθουμε να ζούμε μέσα σε σχέσεις σεβασμού, ο ένας με τον άλλο και με τον κόσμο μας. Έτσι η εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη σημαίνει να μαθαίνουμε τις αξίες, τις συμπεριφορές και να αποκτούμε τη γνώση που θα μας επιτρέψει να αναπτύξουμε το παρόν χωρίς να 'κλέβουμε' από τις μελλοντικές γενεές αυτή τη δυνατότητα.[6]

Τα παιδιά μπορούν να αρχίσουν να κατανοούν τη μακροχρόνια επίδραση των ανθρώπινων πράξεων στο περιβάλλον, παρατηρώντας όσους βρίσκονται γύρω τους και επεκτείνοντας όσα παρατήρησαν σε παγκόσμιο επίπεδο. Εάν, για παράδειγμα, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφασίσει να δημιουργήσει ένα δρόμο στην πράσινη περιοχή της πόλης, τα παιδιά μπορεί να χάσουν το μέρος στο οποίο παίζουν. Μόνο όταν νοιαζόμαστε και σκεφτόμαστε για όσους θα έρθουν μετά από εμάς, μπορούμε να διατηρήσουμε τον πλανήτη σε καλή κατάσταση για το μέλλον.

Το Ευρωπαϊκό Γραφείο για το Περιβάλλον, ένα δίκτυο 150 περίπου μη κυβερνητικών οργανώσεων στην Ευρώπη, εργάζεται για να ευαισθητοποιήσει για θέματα που σχετίζονται με την αειφόρο ανάπτυξη της Ευρώπης και κινητοποιεί τον πληθυσμό και τις κυβερνήσεις για συνεχόμενη πρόοδο.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το γεγονός ότι η **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** δεν αναφέρει το περιβάλλον δεν πρέπει να μας παραξενεύει. Υιοθετήθηκε το 1950, όταν πολύ λίγοι άνθρωποι γνώριζαν τα μακροχρόνια αποτελέσματα της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Η ΕΣΑΔ αναφέρεται στην '**οικονομική** ευημερία της χώρας', αλλά όχι και στην οικολογική της ευημερία. Παρομοίως επιβεβαιώνει τη σημασία και 'την προστασία της υγείας'. Ωστόσο, δεν αναγνωρίζει τη σημασία ενός υγιούς περιβάλλοντος για τη δημιουργία ενός υγιούς πληθυσμού, παρόλο που γίνονται προσπάθειες να υπάρξουν περιβαλλοντικοί παράγοντες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που να αναγνωρίζονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.[7]

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Όπως και με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, τα πρώιμα εργαλεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** και τα δυο **Σύμφωνα**, προηγούνται της γενικής ευαισθητοποίησης για τη σημασία του περιβάλλοντος και συνεπώς δεν την αναφέρουν καθόλου. Ωστόσο, το 1989, στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναφέρεται συγκεκριμένα στο περιβάλλον στο Άρθρο 24. γ στο πλαίσιο του δικαιώματος του παιδιού στην υγεία, όπου προτρέπονται οι κυβερνήσεις,

Να καταπολεμήσουν τις ασθένειες και τον υποσιτισμό, στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, μέσω, μεταξύ άλλων, της εφαρμογής της άμεσα διαθέσιμης τεχνολογίας και της παροχής επαρκών θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του περιβάλλοντος[.]

Περαιτέρω το Άρθρο 24.ε προτρέπει την περιβαλλοντική εκπαίδευση για τους γονείς και τα παιδιά ως μέρος της γενικής εκπαίδευσης για την υγεία. Το Άρθρο 29. ε την περιλαμβάνει ανάμεσα στους στόχους για μια ποιοτική εκπαίδευση στην οποία κάθε παιδί έχει δικαίωμα

Στην ανάπτυξη σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

Η σταδιακή αναγνώριση του δικαιώματος σε ένα υγιεινό περιβάλλον σκιαγραφεί το πώς εξελίσσεται το **πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,** με νέα δικαιώματα να αναγνωρίζονται, να καθορίζονται και τελικά να **κωδικοποιούνται** σε κείμενα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σήμερα, μια συντακτική επιτροπή εργάζεται σε μια σύμβαση για τα περιβαλλοντικά δικαιώματα. Αυτή μπορεί να είναι μια μακροχρόνια και συνεχιζόμενη διαδικασία, που εμπεριέχει την αναζήτηση ομοφωνίας, διαβουλεύσεων με τις κυβερνήσεις, **διακυβερνητικές οργανώσεις** και **μη κυβερνητικές οργανώσεις.**

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- **Διακήρυξη της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον**, Έκθεση της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον, Στοκχόλμη, 1972: http://un-documents.net/unchedec.htm
- **Τέταρτη Υπουργική Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Υγεία: Σχέδιο Δράσης της Ευρώπης για το Περιβάλλον και την Υγεία των Παιδιών**: Παγκόσμιος Οργανισμός για την Υγεία, 2004: www.euro.who.int/document/e83338.pdf
- Garcia San José, Daniel, **Περιβαλλοντική προστασία και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
- **Διάσκεψη της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη**, Ψήφισμα 42/187: Ηνωμένα Έθνη, 1987: www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm
- **Links between the Global Initiatives in Education, Education for sustainable development in action**, Technical Paper N 1: UNESCO, 2005: http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001408/140848m.pdf

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Development Education Program: www.worldbank.org
- Development Education Association: www.dea.org.uk
- Earthday Network Homepage: www.earthday.net
- Epaedia, Environment explained: http://epaedia.eea.europa.eu/
- European Environment Agency: www.eea.europa.eu/
- European Environmental Bureau: www.eeb.org/Index.htm
- European Union Environmental Communication Networks (with best practices from EU countries): http://ec.europa.eu/environment/networks/bestpractice_en.htm
- Green Peace: www.greenpeace.org
- United Nations Division for Sustainable Development: www.un.org/esa/sustdev/
- United Nations Environment Programme: www.unep.org
- Veolia Environment – Tales around the world youth campaign: www.veoliaenvironnement.com/globe/en/

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Διακήρυξη της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον, Αναφορά της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον, Στοκχόλμη, 1972
2. Τέταρτη Υπουργική Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Υγεία: Σχέδιο Δράσης της Ευρώπης για το Περιβάλλον και την Υγεία των Παιδιών: Παγκόσμιος Οργανισμός για την Υγεία, 2004
3. Βλέπε United Nations Environment Programme: www.unep.org
4 Βλέπε Earthday Network Homepage: www.earthday.net
5. Διάσκεψη της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, Ψήφισμα 42/187: Ηνωμένα Έθνη, 1987
6. Links between the Global Initiatives in Education, Education for sustainable development in action, Technical Paper N1: UNESCO, 2005.
7. Garcia San José, Daniel, Περιβαλλοντική προστασία και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.

6. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Η οικογένεια είναι η φυσική και θεμελιώδης μονάδα ομάδας της κοινωνίας και δικαιούται προστασία από την κοινωνία και το Κράτος. Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Άρθρο 16. 3

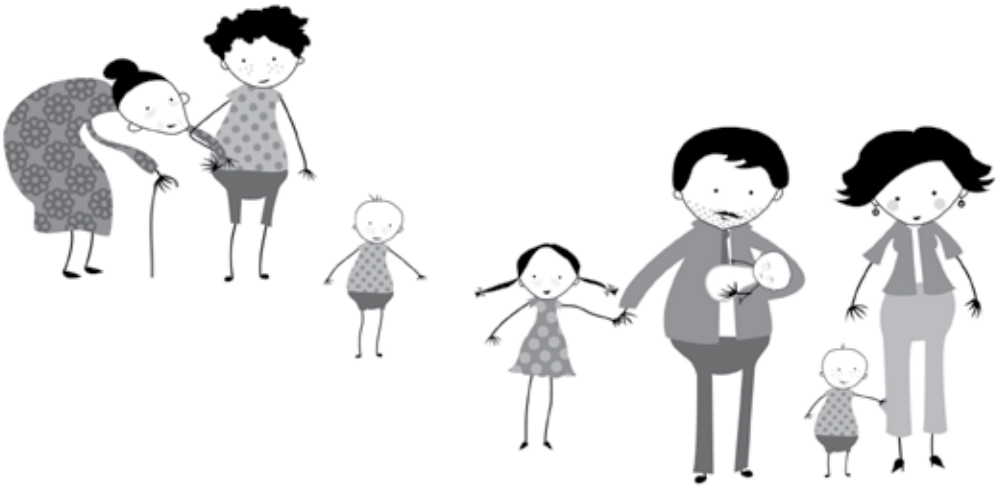

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) αναγνωρίζει την οικογένεια ως την φυσική ύπαρξη, που προστατεύει καλύτερα τα παιδιά και παρέχει τις συνθήκες για την υγιή ανάπτυξή τους. Το παιδί έχει δικαίωμα σε φροντίδα, ασφάλεια και σε μια ανατροφή που να σέβεται την προσωπικότητα και την ατομικότητά του. Το Άρθρο 3 της ΣΔΠ δηλώνει ότι η καθοδήγηση των γονιών, θα πρέπει να είναι για τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού.

Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να γνωρίζει και να φροντίζεται από τους γονείς του (Άρθρο 7). Η ΣΔΠ προσδίδει ευθύνες για την ευημερία του παιδιού στους γονείς του και το κράτος, με τα κράτη να είναι υποχρεωμένα, να αναγνωρίζουν ότι η κύρια υποχρέωση για την ανατροφή και την ανάπτυξη του παιδιού έγκειται στους γονείς (Άρθρο 5), και να λαμβάνουν διάφορα θετικά μέτρα για την υποστήριξη των γονιών στην εκτέλεση της υποχρέωσής τους (Άρθρο 18). Οι γονείς πρέπει επίσης να έχουν την κύρια υποχρέωση να διασφαλίσουν ότι το παιδί έχει ένα ικανοποιητικό πρότυπο ζωής, αλλά αν δεν είναι ικανοί να του το παρέχουν και να φροντίζουν το παιδί τους, τα κράτη έχουν την ευθύνη να βοηθήσουν ή να παρέμβουν. (Άρθρο 27).

Οι γονείς πρέπει να παρέχουν την κατάλληλη κατεύθυνση και καθοδήγηση για το παιδί τους, με τρόπο συνεπή προς τις **αναπτυσσόμενες ικανότητές** του, δηλαδή, αναγνωρίζοντας ότι, καθώς το παιδί μεγαλώνει, θα πρέπει να μπορεί να έχει ισχυρότερη γνώμη για προσωπικά ζητήματα (Άρθρο 14). Σύμφωνα με την ΣΔΠ, οι γονείς έχουν υποχρέωση να αντιμετωπίζουν το παιδί τους ως κοινωνικό μέλος και δικαιούχο στην αυτοτέλεια του ως άτομο και όχι απλά ως ιδιοκτησία τους.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ;

Επιπλέον με την 'παραδοσιακή' οικογένεια δυο παντρεμένων γονιών και των βιολογικών παιδιών τους, οι Ευρωπαίοι ζουν σε διάφορες οικογενειακές δομές όπως:

- Η διευρυμένη οικογένεια πολλών γενεών
- Η μονογονεϊκή οικογένεια, όπου ένας από τους γονείς απουσιάζει, είτε λόγω διαζυγίου, εγκατάλειψης ή άλλους λόγους

- Η ανάδοχη οικογένεια
- Η εκ νέου δημιουργία οικογένειας με ένα ετεροθαλή γονιό και ένα βιολογικό γονιό και μερικές φορές, βιολογικά αδέλφια ή ετεροθαλή αδέλφια
- Η de facto ένωση όταν δυο άτομα ζουν μαζί χωρίς να έχουν παντρευτεί
- Η οικογένεια με γονείς του ίδιου φύλου
- Η οικογένεια που αποτελείται από τα παιδιά και τους παππούδες και τις γιαγιάδες

Όλο και περισσότερο, τα παιδιά είναι πιο πιθανό να βιώσουν μεταβάσεις μεταξύ διαφορετικών οικογενειακών διαρρυθμίσεων ζωής, με το να ζουν με ένα γονιό ή με ανάδοχη οικογένεια. Ωστόσο, σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες τουλάχιστον δυο τρίτα των παιδιών ακόμη περνούν το μεγαλύτερο μέρος της παιδικής τους ηλικίας σε μια οικογένεια που αποτελείται και από τους δυο βιολογικούς γονείς.

Ανεξάρτητα σε ποια οικογενειακή δομή ζουν τα παιδιά, και οι δυο γονείς έχουν την αμοιβαία υποχρέωση να υποστηρίζουν και να φροντίζουν τα παιδιά τους, ακόμη και όταν χωρίσουν. Το Άρθρο 18 της ΣΔΠ αναγνωρίζει την ίση ευθύνη και των δυο γονιών για τη φροντίδα και ανατροφή των παιδιών τους. Διάφορες Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις εργάζονται για να βελτιώσουν τις πολιτικές τους που φροντίζουν για τις ανάγκες της οικογένειας και της ανατροφής των παιδιών, όπως την άδεια πατρότητας για τους πατεράδες και την παιδική φροντίδα για τους εργαζόμενους γονιούς. Η πρόνοια για ίσες ευκαιρίες για τα παιδιά, ανεξάρτητα με το φύλο τους, το καθεστώς ή την οικονομική κατάσταση της οικογένειάς τους, είναι σημαντική για την υποστήριξη των οικογενειών στις υποχρεώσεις της ανατροφής των παιδιών.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Οι οικογένειες στην Ευρώπη αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις:

- **Εργαζόμενοι γονείς:** Όλο και περισσότερο και οι δυο γονείς δουλεύουν. Οι πολλές ώρες εργασίας και η σύγκρουση μεταξύ της δουλειάς και των οικογενειακών υποχρεώσεων παρουσιάζουν πολλά προβλήματα. Τουλάχιστον 10% των γονιών που ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το 15% που ζουν στα νέα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δηλώνουν ότι έχουν δυσκολία στο να εκπληρώνουν τις οικογενειακές υποχρεώσεις τους λόγω της υπερβολικής εργασίας, με τους γονείς που έχουν παιδιά κάτω των τριών ετών να δηλώνουν ότι έχουν τα περισσότερα προβλήματα. [1]
- **Μονογονεϊκές οικογένειες:** Συνολικά γύρω στο 80% των παιδιών που ζουν σε Ευρωπαϊκές χώρες, ζουν και με τους δυο γονείς τους. Ωστόσο, το φάσμα διαφέρει σημαντικά, από περισσότερο από 90% στην Ελλάδα και Ιταλία, μέχρι λιγότερο από 70% στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτοί οι αριθμοί αντικατοπτρίζουν μια ισχυρή γεωγραφική διανομή με λιγότερο από 9% παιδιά στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία να ζουν με ένα γονιό, καθώς ανέρχεται στο 15% στην Δανία, τη Φινλανδία, τη Νορβηγία και τη Σουηδία. Μεταξύ 10 και 15% των παιδιών ζουν με ένα γονιό στην Αυστρία, την Τσεχία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ουγγαρία, την Ολλανδία, την Πολωνία και την Ελβετία. [2]

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει αναφερθεί σε αυτές τις προκλήσεις εκτενώς. Το 2006, η Επιτροπή Υπουργών εξέδωσε μια σύσταση στα κράτη μέλη για την πολιτική στήριξης της θετικής ανατροφής των παιδιών. Καθόρισε τη θετική ανατροφή ως «τη συμπεριφορά που βασίζεται στη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού που είναι η ανατροφή, η ενδυνάμωση, η απουσία βίας και που παρέχει αναγνώριση και καθοδήγηση, η οποία περιλαμβάνει την τοποθέτηση ορίων για να επιτρέψει την πλήρη ανάπτυξη του παιδιού». Η σύσταση επικεντρώνεται περαιτέρω στη σημασία:

- Της θετικής ανατροφής των παιδιών
- Των δημόσιων υπηρεσιών για τη στήριξη των γονιών
- Των υπηρεσιών για τους γονείς που βρίσκονται σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού
- Της δουλειάς και της ισορροπημένης οικογενειακής ζωής
- Των υπηρεσιών πρόληψης για την παιδική φροντίδα. [3]

Επίσης, το 2006, το Συμβούλιο αναφέρθηκε στη θετική ανατροφή των παιδιών στη σύγχρονη Ευρώπη, ερευνώντας το ρόλο των γονιών όπως και της σωστής μεταχείρισης των παιδιών και της μη βίαιης ανατροφής. (Βλέπε Θέμα 13: Βία, σ. 290) Η έκθεση τόνισε αυτά τα στοιχεία ως τα πιο σημαντικά για τα παιδιά:

- **Τη βασική φροντίδα:** Εκπληρώνοντας τις σωματικές ανάγκες του παιδιού (π.χ. τροφή, ζεστασιά, στέγαση, καθαριότητα, κατάλληλο ρουχισμό και ιατρική περίθαλψη)·

- **Διασφάλιση της ασφάλειας:** Η προστασία του παιδιού από βλάβη, τόσο έξω όσο και μέσα στο σπίτι·
- **Συναισθηματική ζεστασιά:** Η διασφάλιση ότι το παιδί λαμβάνει συναισθηματική στήριξη και νιώθει ότι εκτιμάται·
- **Διέγερση:** Η διέγερση του παιδιού για μάθηση και πνευματική ανάπτυξη μέσω της εμπλοκής του παιδιού και προώθηση των εκπαιδευτικών του ευκαιριών·
- **Καθοδήγηση και όρια:** Η οριοθέτηση και καθοδήγηση του παιδιού ως προς το πώς να συμπεριφέρεται σωστά·
- **Σταθερότητα:** Η σταθερή παροχή συναισθηματικής ζεστασιάς και η ανταπόκριση από τους ανθρώπους που είναι σημαντικοί για το παιδί. [4]

Η έκθεση αναγνώρισε ότι τα παιδιά μπορούν να χωρίσουν από τους γονείς τους για διάφορους λόγους: διαζύγιο, μετατόπιση των μελών της οικογένειας λόγω ταξιδιών ή πολέμου, θάνατος ενός από τους γονιούς, διακίνηση ή εγκατάλειψη. Ανεξάρτητα από την αιτία, τέτοιος χωρισμός μπορεί να επηρεάσει σε βάθος τα παιδιά, θέτοντας σε κίνδυνο την ευημερία τους, την εκπαίδευση και την ανάπτυξή τους. Γι' αυτό το λόγο, τα παιδιά έχουν δικαίωμα να παραμένουν με τις οικογένειές τους, εκτός από σοβαρές περιπτώσεις όπου το δικαστικό σώμα κρίνει ότι διασφαλίζεται το συμφέρον του παιδιού (Άρθρο 9).

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Μια θεμελιώδης αρχή της ΣΔΠ είναι η διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού. Αλλά ποιος αποφασίζει τι είναι καλύτερο; Για παράδειγμα, ποιος θα πρέπει να αποφασίζει κατά πόσο είναι για το συμφέρον του παιδιού να παραμείνει με ένα ανίκανο γονέα; Άλλα μέλη της οικογένειας; Το παιδί; Το κράτος; Ποιος άλλος;*

Ωστόσο, δεν είναι όλοι οι γονείς ικανοί ή πρόθυμοι να παρέχουν θετική ανατροφή στα παιδιά τους και δεν είναι όλα τα παιδιά που μπορούν να ωφεληθούν από το να ζουν με την οικογένεια τους. Το Άρθρο 20 της ΣΔΠ δηλώνει ότι,

Ένα παιδί που είτε προσωρινά ή μόνιμα στερείται το οικογενειακό του περιβάλλον, ή που για το συμφέρον του δεν του επιτρέπεται να παραμείνει σε αυτό το περιβάλλον, έχει δικαίωμα σε ειδική προστασία και βοήθεια από το Κράτος...[το οποίο θα πρέπει] να διασφαλίσει εναλλακτική φροντίδα για το παιδί.

Αυτά τα μέτρα χρησιμεύουν μόνο σε ακραίες περιπτώσεις. Σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, το σύστημα παιδικής προστασίας και τα ιδρύματα παιδικής φροντίδας παρέχουν υψηλής ποιότητας συνθήκες ζωής για τα παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο. Ωστόσο, σε μερικές χώρες πολλά παιδιά μπαίνουν σε ιδρύματα χωρίς λόγο και για πολύ καιρό. Τα παιδιά που ζουν εκτός της οικογένειάς τους ή χωρίς φροντίδα από τους γονείς τους είναι πιο ευάλωτα στις διακρίσεις, την κακοποίηση και την εκμετάλλευση, όπως και στην συναισθηματική και κοινωνική βλάβη λόγω αμέλειας.

Οι πρόνοιες για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών χρειάζονται μεγαλύτερη προσοχή, και περιλαμβάνει τυπική και μη τυπική μέριμνα, φροντίδα από τους συγγενείς και υιοθεσία. Οι κοινωνικές υπηρεσίες της κοινότητας, όπως η ημερήσια φροντίδα, η εκπαίδευση για την ανατροφή των παιδιών και η στήριξη στο σπίτι, χρειάζονται επίσης για να ενδυναμώσουν την ικανότητα και των δυο γονιών και των διευρυμένων οικογενειών, όπως και των κοινοτήτων που φροντίζουν, για τα παιδιά των οποίων οι γονείς δεν είναι διαθέσιμοι.

Πολλές πόλεις στην Ευρώπη έχουν παιδιά του δρόμου. Είναι φανερά- ζουν και εργάζονται στους δρόμους- κι όμως δεν υπάρχουν αξιόπιστα δεδομένα σχετικά με την ταυτότητά τους και τους αριθμούς, καθιστώντας υπερβολικά δύσκολο για τις αρχές να διασφαλίσουν ότι αυτά τα παιδιά λαμβάνουν τη ζωτική υγειονομική περίθαλψη ή την εκπαίδευση που χρειάζονται και την ασφάλεια που θα τους κρατήσει μακριά από οποιονδήποτε κίνδυνο. Είναι επίσης αόρατα, επειδή πολλοί άνθρωποι επιλέγουν να αγνοούν αυτά τα παιδιά που αντιπροσωπεύουν τις φυσικές ενσωματώσεις του χειρότερου είδους αποτυχίας για τις κοινωνίες μας. Το πρόβλημα είναι παγκόσμιο και κλιμακώνεται, και είναι αποτέλεσμα της φτώχειας, της αποσύνθεσης της οικογένειας, της σωματικής και της πνευματικής κακοποίησης, της εγκατάλειψης, της αμέλειας και της κοινωνικής αναταραχής. Τα παιδιά του δρόμου είναι ευάλωτα. Η πορνεία, το σωματεμπόριο, το έγκλημα, τα ναρκωτικά, η βία των συμμοριών και ακόμη και η αστυνομική βία είναι όλα πραγματικοί κίνδυνοι για πολλούς· για άλλους είναι ήδη πραγματικότητα.

ΔΟΥΛΕΥΟΝΤΑΣ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Όταν συζητούν με τα παιδιά ερωτήματα που αφορούν την οικογένεια, οι συντονιστές θα πρέπει να αποφεύγουν οποιαδήποτε στερεοτυπική συμπεριφορά ή προσδοκία που να αφορά τις διάφορες μορφές οικογένειας. Τα παιδιά πρέπει να κατανοούν και να αποδέχονται οποιεσδήποτε μορφές οικογένειας και να αναπτύσσουν αισθήματα ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης μεταξύ τους. Είναι ένας σημαντικός στόχος να μαθαίνουν τα παιδιά για τα δικαιώματα τους στην οικογένεια, όπως τη συμμετοχή και την απουσία της βίας.

Η συζήτηση για την οικογενειακή ζωή μπορεί να φέρει στην επιφάνεια συγκρουόμενα συναισθήματα για μερικά παιδιά, ιδιαίτερα στους έφηβους. Η διαβούλευση με τους γονείς και τους φροντιστές μπορεί να βοηθήσει, εκτός από τις καταστάσεις όπου η ενδοοικογενειακή βία έχει αποκαλυφθεί κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι σημαντικό να κατανοήσουν τα παιδιά ότι δεν είναι υπεύθυνα για την κακοποίηση, συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής κακοποίησης και θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συζητούν αυτά τα προβλήματα με φίλους και ενήλικες από το περιβάλλον τους που μπορούν να τους βοηθήσουν (Βλέπε Θέμα 13, Βία, σ. 290).

ΣΧΕΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα προστατεύει την 'προσωπική και οικογενειακή ζωή, το σπίτι και την αλληλογραφία' όλων από την παρέμβαση του κράτους. Αυτό το δικαίωμα δίνει έμφαση στη σημασία της προστασίας του οικογενειακού κύκλου, της κοινωνικής μονάδας που φροντίζει τα παιδιά μέχρι την ενηλικίωσή τους.

Το Άρθρο 16 της αναθεωρημένης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Χάρτας προστατεύει τα δικαιώματα των παιδιών ως μέλη της οικογένειας:

Η οικογένεια ως η βασική μονάδα της κοινωνίας έχει το δικαίωμα στην κατάλληλη κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία για να διασφαλιστεί η πλήρης ανάπτυξή της».

Υπάρχουν άλλες συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης που προστατεύουν τα δικαιώματα των παιδιών αν έχουν γεννηθεί εκτός γάμου ή όταν έχουν υιοθετηθεί. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών εγγυάται τα διακιώματα των παιδιών και τη διασφάλιση των συμφερόντών τους σε νομικές διαδικασίες.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Η **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** διακηρύττει ότι η οικογένεια ως τη «φυσική και θεμελιώδη ομαδική μονάδα της κοινωνίας που έχει δικαίωμα να προστατεύεται από την κοινωνία και το Κράτος» (Άρθρο 16). Η Διακήρυξη δηλώνει την οικογένεια ως ένα από τους συγκεκριμένους τομείς της ζωής, στον οποίο όλοι έχουν δικαίωμα στην ελευθερία από την αυθαιρεσία (Άρθρο 12). Επίσης, δίνει το δικαίωμα σε όλους «να παντρεύονται και να δημιουργούν μια οικογένεια» (Άρθρο 16). Η Διακήρυξη κατά τον εικοστό πρώτο αιώνα μπορεί να ορίσει ως οικογένεια πολλούς διαφορετικούς συνδυασμούς, πέρα της παραδοσιακής οικογένειας με τους δυο γονείς και τα βιολογικά παιδιά τους.

Η **Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη σημασία της οικογένειας, δηλώνοντας στο Προοίμιό της, ότι δεν είναι μόνο μια θεμελιώδης ομάδα της κοινωνίας, αλλά είναι και το «φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της και ιδιαιτέρα των παιδιών» και συνιστά το οικογενειακό περιβάλλον για «την πλήρη και αρμονική ανάπτυξη» της προσωπικότητας του παιδιού.

Η Σύμβαση έχει λεπτομερείς πρόνοιες για το παιδί που χωρίζει από την οικογένεια του για διάφορους λόγους, ενθαρρύνει την επανασύνδεση της οικογένειας και αναγνωρίζει ότι σε μερικές περιπτώσεις το συμφέρον του παιδιού είναι να χωρίσει από μιαν οικογένεια που δεν μπορεί ή που δε θέλει να φροντίσει ικανοποιητικά το παιδί (Άρθρα

9,10,20,21 και 22). Ωστόσο, οι γονείς ενός παιδιού είναι πολύ σημαντικοί. Το κράτος πρέπει να «σέβεται τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα και τις ευθύνες των γονιών ή, όπου εφαρμόζεται, των μελών της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας» (Άρθρο 5). Η σημαντικότητα της οικογένειας για τον καθορισμό της ταυτότητας ενός παιδιού αναγνωρίζεται στο Άρθρο 7 και με το εγγενές δικαίωμα του παιδιού «να γνωρίζει και να φροντίζεται από τους γονείς του/της» (Άρθρο 7). Στους γονείς δίνεται η κύρια υποχρέωση για την ανατροφή, την ανάπτυξη και την οικονομική στήριξη του παιδιού, ακολουθώντας την αρχή «ότι και οι δυο γονείς έχουν κοινή υποχρέωση για την ανατροφή και την ανάπτυξη του παιδιού» (Άρθρα 18 και 27). Ωστόσο, όταν οι γονείς δε μπορούν να παρέχουν ικανοποιητική φροντίδα για το παιδί τους, το κράτος πρέπει να τους βοηθήσει (Άρθρο 18.2).

Όπως και με την ΟΔΔΑ, η Σύμβαση των Παιδιών απαγορεύει «την παρέμβαση στην προσωπική ζωή του παιδιού, της οικογένειας και του σπιτιού αλλά επίσης και των επιθέσεων κατά της τιμής του, μια επιβεβαίωση της εγγενούς αξιοπρέπειας του παιδιού» (Άρθρο 16). Περαιτέρω, το παιδί έχει δικαίωμα σε μια εκπαίδευση που να ενθαρρύνει «το σεβασμό για τους γονείς του παιδιού, την πολιτισμική του ταυτότητα, τη γλώσσα και τις αξίες» (Άρθρο 29.γ).

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Changes in Parenting: Children Today, Parents Tomorrow, Conference of European Ministers Responsible for Family Affairs, Final Communique: Lisbon, Συμβούλιο της Ευρώπης, Μάιος 2006: www.coe.itn/t/dg3/youthfamily/source/2006minconFinaldeclaration_en.pdf
- Child Poverty in Respective: An overview of child well-being in rich countries: UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 2007: www.unicef-icdc.org/publications/pdf/rc7_eng.pdf
- Child Protection Information Sheet: Children Without Parental Care: UNICEF, Μάης 2006: www.unicef.org/protection/files/Parental_Care.pdf
- Daly, Mary, ed., Parenting in contemporary Europe: a positive approach: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007.
- Explanatory Report on Policy to Support Positive Parenting, 983 Meeting of European Committee for Social Cohesion, CM (2006) add: Συμβούλιο της Ευρώπης, Δεκέμβρης 2006:
- Flaquer, Lluis, Poverty in Southern Europe: Barcelona, Institute of Childhood and Urban World, Sociology Department, Universitat Autonoma de Barcelona, 2005: http://devel.ciimu.org/webs/wellchi/reports/workshop_2/ww2_flaquer.pdf
  Hantaris, Linda; Pjilipov, Dimiter; Billari, Francesco C., Policy implications of changing family formation (Population studies No. 49): Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
- Rights of Children at risk and care, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007.
- Krieger, Hubert, Family Life in Europe: Results of recent surveys on quality of life in Europe, Paper presented at the Irish Presidency conference 'Families, change and social policy in Europe', Dublin, May 2004: www.eurofound.europa.eu/docs/areas/populationandsociety/krieger040513.pdf
- Recommendation Rec (2006)19 of the Committee of Ministers to Member States on Policy to Support Positive Parenting: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1073507&BackColourInternet=9999CC&BackColourIntranet=FFBB55&BackColourLogged=FFAC75
- Which Are the Provisions in the Family Law that Foster Children's Well-being and Which Kind of Reforms Should Be Envisaged in this Respect?, Wellchi Network Workshop 2: Sofia, Institute For Legal Studies, Bulgarian Academy Of Sciences, 2005: www.ciimu.org/webs/wellchi/reports/workshop_2/w2_abstracts.pdf

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ
1. Krieger, Hubert, Family Life in Europe: Results of recent surveys on quality of life in Europe, Paper presented at the Irish Presidency conference 'Families, change and social policy in Europe', Dublin, May 2004.
2. Child Poverty in Respective: An overview of child well-being in rich countries: UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 2007.
3. Recommendation Rec (2006)19 of the Committee of Ministers to Member States on Policy to Support Positive Parenting: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
4. Explanatory Report on Policy to Support Positive Parenting, 983 Meeting of European Committee for Social Cohesion, CM (2006) add: Συμβούλιο της Ευρώπης, Δεκέμβρης 2006.

7. Ισότητα Μεταξύ των Φύλων

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναγνωρίζουν τα δικά τους στερεότυπα σχετικά με τα φύλα και να προβληματίζονται σχετικά με το αν οι διδακτικές τους μεθόδοι, η γλώσσα και η αλληλεπίδρασή τους με τα αγόρια και τα κορίτσια αντικατοπτρίζει την ισότητα μεταξύ των φύλων που προσπαθούν να μεταδώσουν.

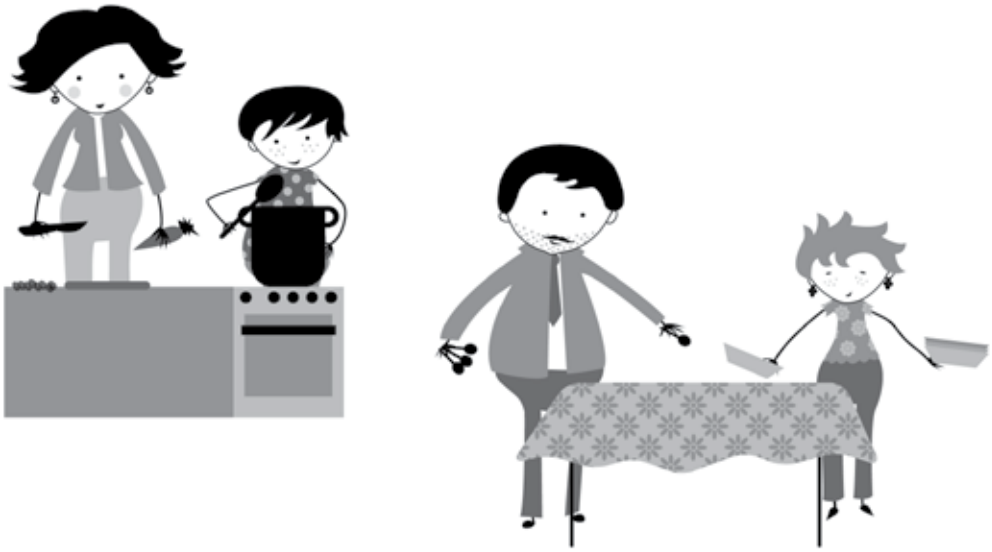

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ;

Ένα σημαντικό θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ισότητα μεταξύ των φύλων σημαίνει την ίση ενδυνάμωση και συμμετοχή τόσο για τους άντρες όσο και τις γυναίκες σε όλα τα φάσματα της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής. Αυτό δεν υπονοεί ότι τα δυο φύλα είναι τα ίδια, αλλά ότι είναι ίσα στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια. Όπως και με όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, πρέπει να παλεύουμε συνεχώς για την ισότητα μεταξύ των φύλων, να την προστατεύουμε και να την ενθαρρύνουμε.

Για περισσότερα από εκατό πενήντα χρόνια, το κίνημα χειραφέτησης των γυναικών έχει επικεντρωθεί στην εξάλειψη των ευρέως διαδεδομένων διακρίσεων που βιώνουν οι περισσότερες γυναίκες και στην απόκτηση μιας πιο ίσης συμμετοχής αντρών και γυναικών στη ζωή της κοινότητας. Ως αποτέλεσμα αυτού, οι ζωές των περισσότερων Ευρωπαίων γυναικών και αντρών του σήμερα διαφέρουν σημαντικά από τις ζωές αυτών που ζούσαν έναν αιώνα πριν. Οι κύριοι τομείς εξέλιξης για τις γυναίκες είναι:

- Η ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση
- Η είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας σε μεγαλύτερο βαθμό
- Η οικονομική κατάσταση των γυναικών
- Η κατανομή της εργασίας στο σπίτι και στη φροντίδα των παιδιών
- Η οικογενειακή δομή
- Η νεανική κουλτούρα
- Νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας

Παρόλο που έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος σχετικά με την ισότητα και άλλα θέματα, ένας αριθμός από εμπόδια για την ισότητα των φύλων είναι ακόμη η καθημερινή πραγματικότητα στην Ευρώπη.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΦΥΛΟ;

Το φύλο και το κοινωνικό φύλο δεν είναι το ίδιο πράγμα. Το φύλο είναι ένα βιολογικό δεδομένο. Σχεδόν όλα τα ανθρώπινα όντα γεννιούνται με ένα από τα δυο βιολογικά διαφοροποιημένα είδη: κορίτσι ή αγόρι. Το κοινωνικό φύλο από την άλλη, είναι μια κοινωνική κατάσταση. Όπως εξηγά ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ):

'Το φύλο' αναφέρεται στα βιολογικά και φυσιολογικά χαρακτηριστικά που ορίζουν τους άντρες και τις γυναίκες.
'Το κοινωνικό φύλο' αναφέρεται στους κοινωνικά διαμορφωμένους ρόλους, τις συμπεριφορές, τις δραστηριότητες και τις νοοτροπίες που μια υπάρχουσα κοινωνία θεωρεί κατάλληλες για τους άντρες και τις γυναίκες.
Για να το θέσουμε αλλιώς:
'Αρσενικό' και 'θηλυκό' είναι κατηγορίες του φύλου, ενώ 'ανδρικό' και 'γυναικείο' είναι κατηγορίες του κοινωνικού φύλου. [1]

Μερικά παραδείγματα των χαρακτηριστικών του φύλου:
- Τα κορίτσια ξεκινούν να έχουν έμμηνο ρήση ενώ τα αγόρια δεν έχουν·
- Τα αγόρια έχουν όρχεις ενώ τα κορίτσια δεν έχουν·
- Οι γυναίκες μπορούν να θηλάσουν ένα παιδί ενώ οι άντρες δε μπορούν·
- Μετά από την εφηβεία, τα περισσότερα αγόρια αναπτύσσουν μεγαλύτερη μυϊκή ικανότητα από τα κορίτσια.

Μερικά παραδείγματα των χαρακτηριστικών του κοινωνικού φύλου:
- Στην Ευρώπη, οι γυναίκες κερδίζουν λιγότερα χρήματα από ότι οι άντρες για παρόμοια εργασία·
- Σε πολλές χώρες, τα κορίτσια χορεύουν περισσότερο, ενώ τα αγόρια παίζουν περισσότερο ποδόσφαιρο·
- Σε όλο τον κόσμο, οι γυναίκες και τα κορίτσια κάνουν περισσότερες δουλειές του σπιτιού από τους άντρες και τα αγόρια·
- Τα αγόρια υποβάλλονται πιο συχνά σε σωματική τιμωρία από τα κορίτσια.

Ένα σημαντικό μέρος της ταυτότητας και της ατομικότητας κάποιου είναι οι ρόλοι των φύλων που σχηματίζονται μέσω της κοινωνικοποίησης. Σήμερα, δεν είναι μόνο η οικογένεια, το σχολείο και ο χώρος εργασίας που επηρεάζουν αυτή την κοινωνικοποίηση, αλλά και τα μέσα ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων και των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης, της μουσικής και του κινηματογράφου. Τόσο οι παραδοσιακές, όσο και οι νέες δυνάμεις κοινωνικοποίησης εξυπηρετούν στη διατήρηση και τη διάδοση στερεότυπων που αφορούν τα (κοινωνικά) φύλα.

Η ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΑΠΕΧΕΙ ΠΟΛΥ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Τα παραδοσιακά στερεότυπα του φύλου παραμένουν βαθιά ριζωμένα στην Ευρωπαϊκή κουλτούρα και εκδηλώνονται στην καθημερινή πρακτική. Ως αποτέλεσμα, οι άντρες και οι γυναίκες ακόμη έχουν άνισες ευκαιρίες. Η Britta Lejon, πρώην Υπουργός για την Δημοκρατία και την Νεολαία στην Σουηδία, σκιαγράφησε με μια παρουσίαση το πώς αυτή η ανισότητα είναι πραγματικότητα ανάμεσα στα νεαρά άτομα της Ευρώπης:
- Οι νεαροί άντρες κερδίζουν περίπου 20% περισσότερα χρήματα από τις νεαρές γυναίκες·
- Όταν οι νεαροί άντρες και οι νεαρές γυναίκες ζουν μαζί, οι γυναίκες κάνουν τη διπλάσια δουλειά στο σπίτι από τους άντρες·
- Πολύ λίγοι πατεράδες παίρνουν γονική άδεια σε χώρες όπου αυτό είναι δυνατό. [2] Οι άντρες συνεχίζουν να λαμβάνουν μέρος σε περισσότερες, σημαντικές αποφάσεις από ότι οι γυναίκες. Παρόλα τα διάφορα θετικά μέτρα, η πολιτική συμμετοχή των γυναικών είναι ακόμη πολύ χαμηλή: στην Ευρώπη μόνο το 21% των βουλευτών είναι γυναίκες, το οποίο κυμαίνεται μεταξύ του 4.4% στην Τουρκία μέχρι το 45% στη Σουηδία. [3] Επειδή οι άντρες έχουν τους κύριους ρόλους στην πολιτική, στο χώρο της οικονομίας και στα μέσα ενημέρωσης, μπορούν να διαμορφώσουν την πολιτική ατζέντα και τη δημόσια συζήτηση. Γενικά, οι άντρες συνεχίζουν να θεωρούνται ως ο ανθρώπινος κανόνας και το πρότυπο επίδοσης.

ΤΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ

Πολλοί θεσμοί της κοινωνίας ενισχύουν τα παραδοσιακά στερεότυπα που αφορούν το φύλο. Τα μέσα ενημέρωσης, για παράδειγμα, παρουσιάζουν, κατά το πλείστο, τις γυναίκες ως αντικείμενα δράσης, ως θύματα και φροντιστές, ενώ οι άντρες συνήθως παρουσιάζονται ως δημιουργικοί, δυνατοί, έξυπνοι και γεμάτοι πρωτοβουλίες. Καθώς τα μέσα ενημέρωσης τονίζουν τη δύναμη και τα κατορθώματα του άντρα, η γυναίκα, ακόμη και η επιτυχημένη γυναίκα, συνήθως αξιολογείται από την εμφάνισή της. Με αυτούς τους τρόπους, τα μέσα ενημέρωσης, τα οποία περιλαμβάνουν την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τα σχολικά βιβλία, τα παιδικά βιβλία, τα περιοδικά, τις ταινίες και πολλές μορφές ηλεκτρονικής επικοινωνίας, διατηρούν και μεταδίδουν στερεότυπα που αφορούν άντρες και γυναίκες.

Όπως και με τα μέσα ενημέρωσης, η οικογένεια, τα σχολεία και τα κέντρα αναψυχής έχουν ευθύνες για την ενίσχυση των στερεοτύπων που αφορούν το φύλο. Μια πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι οι καθηγητές αξιολογούν θετικά τα αγόρια πιο συχνά όταν είναι δυναμικά, επιθετικά, ανεξάρτητα, διερευνητικά και ανταγωνιστικά, ενώ τα κορίτσια συνήθως λαμβάνουν θετική ανατροφοδότηση όταν είναι υπάκουα, ευγενικά, τρυφερά, παθητικά και θετικά με την κοινότητα. [4] Επειδή τέτοια στερεότυπα δημιουργούνται κυρίως κατά τη διάρκεια των σχολικών χρόνων, πολλά κορίτσια αποθαρρύνονται από το να δρουν ανεξάρτητα, να ανταγωνίζονται και να συμμετέχουν τα ίδια στη δημόσια σφαίρα.[5] Τα κορίτσια που δε συμβιβάζονται με τις στερεοτυπικές προσδοκίες ίσως να βιώσουν κριτική, εξοστρακισμό ακόμη και βία.

Τα παραδοσιακά στερεότυπα των φύλων μπορεί να βλάψουν τα αγόρια, όπως και τα κορίτσια. Οι στερεοτυπικές προσδοκίες των αντρών για δύναμη και ανταγωνισμό συχνά συγκρούονται με τις καθημερινές εμπειρίες του αγοριού, όπως το να ζει σε μη τυπικές οικογενειακές δομές, την αντρική ανεργία ή την αυξανόμενη παρουσία των γυναικών στη δημόσια σφαίρα. Τέτοιες συγκρούσεις ίσως να συγχύσουν την ανάπτυξη της ταυτότητας του φύλου του αγοριού. Τα αγόρια που δεν ταιριάζουν με τα τυπικά αντρικά στερεότυπα μπορεί να υποφέρουν από εκφοβισμό, αποκλεισμό και διακρίσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Σε τι βαθμό συμβιβάζεται η κοινότητά σας με τα στερεότυπα των φύλων; Πώς επηρεάζουν τις ζωές των παιδιών αυτά τα στερεότυπα; Τη δική σας ζωή;*

ΒΙΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΦΥΛΟ

Η βία με βάση το φύλο είναι ένας όρος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει οποιαδήποτε μορφή βίας, σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, οικονομική ή κοινωνικο-πολιτισμική, που ασκεί αρνητική επιρροή πάνω στη σωματική και ψυχολογική υγεία, την ανάπτυξη και την ταυτότητα ενός ατόμου, και είναι το αποτέλεσμα των αδικιών με βάση το φύλο, που εκμεταλλεύεται το διαχωρισμό ανάμεσα σε αρσενικά και θηλυκά, μεταξύ αρσενικών και μεταξύ θυλυκών. Η βία με βάση το φύλο μπορεί να επηρεάσει και τους άντρες και τις γυναίκες, αλλά επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια και, συνεπώς, η βία με βάση το φύλο, συνήθως απλοποιείται με τον όρο 'βία ενάντια στις γυναίκες'.

Η βία με βάση το φύλο είναι παρούσα σε κάθε χώρα και διαπερνά τα σύνορα της κουλτούρας, της κοινωνικής τάξης, της εκπαίδευσης, της εθνότητας και του κοινωνικού υπόβαθρου. Για παράδειγμα, οι στατιστικές παρουσιάζουν ότι το 12% με 15% των κοριτσιών και των γυναικών στην Ευρώπη αντιμετωπίζουν βία στο σπίτι καθημερινά.[6] Ο εκφοβισμός και η σεξουαλική παρενόχληση προς τις γυναίκες είναι επίσης εμφανής στις διάφορες καταστάσεις της ζωής, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών οργανισμών και των χώρων εργασίας.

Ωστόσο, φυσικά, η βία με βάση το φύλο επηρεάζει και τους άντρες. Για παράδειγμα, τα αγόρια και οι άντρες που δεν έχουν τις παραδοσιακές 'αντρικές αρετές' αντιμετωπίζουν πειράγματα και βία. Παρομοίως, οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες υπόκεινται και αυτοί συχνά σε σωματική και προφορική βία, ιδιαίτερα στα σχολεία όπου τα παιδιά και τα νεαρά άτομα ανακαλύπτουν τη σεξουαλικότητα.

Η βία με βάση το φύλο θέτει ένα σοβαρό εμπόδιο στην ισότητα μεταξύ των γυναι-

κών και των αντρών και είναι μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι βίαιες πράξεις που βασίζονται στη διαφορά φύλου γενικώς επιτελούνται από άτομα που είναι συνήθως άτομα στενού του περιβάλλοντος των θυμάτων. Οι κρατικοί θεσμοί, ωστόσο, έχουν κύριο ρόλο και υποχρέωση να ανταποκρίνονται στα θύματα και να εργάζονται για την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας με βάση το φύλο. Ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αφορά αυτό τον στόχο είναι η 'Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών' (ΣΕΔΚΓ) των Ηνωμένων Εθνών, στην οποία, μέχρι σήμερα, 185 χώρες είναι μέλη.

Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, η «Σύμβαση παρέχει τη βάση για την πραγματοποίηση της ισότητας μεταξύ των γυναικών και των αντρών μέσω της διασφάλισης, της ίσης πρόσβασης των γυναικών και τις ίσες ευκαιρίες στην πολιτική και τη δημόσια ζωή – συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι – όπως και στην εκπαίδευση, την υγεία και την απασχόληση. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένου νομοθεσίας και προσωρινών ειδικών μέτρων, ώστε οι γυναίκες να μπορούν να απολαμβάνουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και τις θεμελιώδεις ελευθερίες τους». [7]

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΦΥΛΩΝ;

Η εκπαίδευση για θέματα φύλων, ιδιαίτερα όταν αναφέρεται και στα αγόρια και στα κορίτσια, μπορεί να είναι μια θετική δύναμη για τη δημιουργία της ισότητας μεταξύ των φύλων στη σύγχρονη κοινωνία. Επιδιώκει να αλλάξει τους ρόλους που έχουν τα κορίτσια και τα αγόρια και οι γυναίκες και οι άντρες στην ιδιωτική και τη δημόσια ζωή. Με τη μείωση των στερεοτύπων με βάση το φύλο, η εκπαίδευση για θέματα φύλων βοηθά τα παιδιά να πραγματοποιήσουν μια πραγματική ισότητα των πολιτών, όπου τα αρσενικά και τα θηλυκά ζουν σε σχέσεις συνεργασίας και αμοιβαίου σεβασμού.

Η εκπαίδευση για θέματα φύλων αρχίζει με την ευαισθητοποίηση για το φύλο. Αυτό σημαίνει την αναγνώριση των αρνητικών επιδράσεων των στερεοτύπων των φύλων και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων που πηγάζουν από αυτά.[8] Το αποτέλεσμα της εκπαίδευσης για θέματα φύλων για τα κορίτσια είναι περισσότερη αυτοπεποίθηση, δυναμισμός, ανεξαρτησία και συμμετοχή στη δημόσια σφαίρα. Το αποτέλεσμα για τα αγόρια είναι να ξεπεράσουν το φόβο της αποτυχίας, να μάθουν να είναι λιγότερο επιθετικά, να γίνουν πιο κοινωνικά και υπεύθυνα και να συμμετέχουν περισσότερο στην ιδιωτική σφαίρα.

Μια σημαντική λειτουργία της εκπαίδευσης για θέματα φύλων είναι να διαχωρίζει μεταξύ των γεγονότων και των υποθέσεων ή των απόψεων. Αναλύοντας ιστορίες ή τις δικές τους δραστηριότητες, τα παιδιά μπορούν γρήγορα να αποδεχτούν ότι είναι φυσιολογικό τα κορίτσια να υιοθετούν «αγορίστικα» χαρακτηριστικά και τα αγόρια να είναι ευαίσθητα και ευάλωτα. Όλα τα παιδιά χρειάζονται να αποδεχτούν τους εαυτούς τους ως σύνθετα και μοναδικά άτομα, με ένα ευρύ φάσμα χαρακτηριστικών. Τα στερεότυπα και οι αυστηρές προσδοκίες για τα φύλα μπορεί να βλάψουν την ατομική ανάπτυξη και την πραγματοποίηση του πλήρους φάσματος των δυνατοτήτων που έχουν τα κορίτσια και τα αγόρια.

Η εκπαίδευση για θέματα φύλων είναι μια συνεχής διαδικασία που δε μπορεί να περιορίζεται σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αποφεύγουν τις δραστηριότητες που έχουν στερεοτυπικό χαρακτήρα από τη νεαρή ηλικία και να διασφαλίζουν ότι τα κορίτσια και τα αγόρια έχουν τις ίδιες ευκαιρίες για συμμετοχή και συνεργασία σε οποιαδήποτε δραστηριότητα. Τα κορίτσια πρέπει να ενθαρρύνονται να ανταγωνίζονται, τόσο ακαδημαϊκά όσο και στον αθλητισμό, ενώ τα αγόρια πρέπει να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που αφορούν τη φροντίδα. Τα δυο φύλα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε όλα τα είδη δραστηριοτήτων, π.χ. στη χορωδία, στο θέατρο και στο χορό, στις ξυλοκατασκευές, στο μαγείρεμα, στην ορειβασία και στο σκάκι. Τα κορίτσια πρέπει να λαμβάνουν θετικά σχόλια για τις επιτυχίες τους και τα αγόρια για το ότι νοιάζονται και δείχνουν αλληλεγγύη.

Ακόμη ένας σημαντικός στόχος της εκπαίδευσης για θέματα φύλων είναι να βοηθήσει τα παιδιά να αναγνωρίσουν την κοινωνική αξία των παραδοσιακών γυναικείων δραστηριοτήτων, όπως τη μητρότητα, και τα χαρακτηριστικά όπως η φροντίδα, η προσοχή, η συνεργασία και η ανεκτικότητα. Αυτή η αναγνώριση μπορεί να οδηγήσει σε αληθινές

συνεργασίες μεταξύ των αντρών και των γυναικών, οι οποίες είναι κύριος στόχος της εκπαίδευσης για θέματα φύλων. Με αυτό τον τρόπο, τα παιδιά μαθαίνουν ότι οι διαφορετικές συνεισφορές των αντρών και των γυναικών στην οικογένεια και στην κοινωνία είναι το ίδιο σημαντικές και ότι και οι άντρες και οι γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Για να είναι αποτελεσματικοί με την εκπαίδευση για θέματα φύλων, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναγνωρίσουν τα δικά τους στερεότυπα και να προβληματιστούν με το κατά πόσο οι διδακτικές τους μέθοδοι, η γλώσσα και η αλληλεπίδραση με τα αγόρια και τα κορίτσια αντανακλά την ισότητα των φύλων που προσπαθούν να μεταδώσουν.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Συμβούλιο της Ευρώπης αναγνωρίζει την ισότητα μεταξύ των γυναικών και των αντρών ως ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Το Άρθρο 14 της **Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** δηλώνει ότι, «η απόλαυση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών πρέπει να διαφυλάσσεται χωρίς διακρίσεις σε κανένα είδος όπως το φύλο, η φυλή, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, οι πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις...». Αυτό το άρθρο παρέχει τη βάση για την εκτεταμένη δράση για τον οργανισμό. Το υπεύθυνο σώμα είναι η **Συντονιστική Επιτροπή για την Ισότητα, μεταξύ των Γυναικών και Αντρών** (ΣΕΙΓΑ), η οποία αναλύει, μελετά και αξιολογεί, καθορίζει στρατηγικές και πολιτικά μέτρα και, όπου είναι αναγκαίο, αποφασίζει για τα κατάλληλα νομικά εργαλεία.[9]

Μέσω των προσπαθειών και των εκστρατειών ευαισθητοποίησης, όπως την εκστρατεία «Σταματήστε τη Βία στο Σπίτι Ενάντια των Γυναικών»[10], το Συμβούλιο της Ευρώπης αντιμετωπίζει ενεργά τη βία με βάση το φύλο. Το πρόγραμμα του Συμβουλίου 'Χτίζοντας μια Ευρώπη για και μαζί με τα Παιδιά' στοχεύει στις διάφορες μορφές παιδικής, σεξουαλικής κακοποίησης: την αιμομιξία, την πορνογραφία, την πορνεία, τη διακίνηση των ανθρώπων και τη σεξουαλική κακοποίηση από τους συνομήλικους.[11]

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Το πρώτο νομικά, δεσμευτικό, διεθνές έγγραφο που απαγορεύει τις διακρίσεις ενάντια στις γυναίκες και που αναγκάζει τις κυβερνήσεις να λάβουν μέτρα για χάρη της ισότητας για τις γυναίκες και τους άντρες, είναι η **Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Ενάντια στις Γυναίκες** (ΣΕΔΕΓ)12. Από τότε που τέθηκε σε ισχύ το 1981, η ΣΕΔΕΓ αναφέρεται διεξοδικά στα βασικά δικαιώματα των γυναικών στην πολιτική, την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, το νόμο, την περιουσία, το γάμο και τις οικογενειακές σχέσεις. Οι χώρες που έχουν επικυρώσει ή που προσχώρησαν στη Σύμβαση είναι νομικά δεσμευμένες να θέσουν σε πράξη τις πρόνοιές της. Έχουν επίσης υποχρέωση να υποβάλλουν εθνικές εκθέσεις τουλάχιστον κάθε τέσσερα χρόνια, σχετικά με τα μέτρα που έχουν λάβει για να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις της συνθήκης. Από το 2000, γυναίκες ή ομάδες γυναικών έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν παράπονα που αφορούν παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους, στην Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων Ενάντια στις Γυναίκες, η οποία μπορεί να διεξάγει έρευνες σε περίπτωση σοβαρών ή συστηματικών παραβιάσεων.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Η χώρα σας είναι κράτος μέλος της ΣΕΔΕΓ; Αν ναι, πότε υπέβαλε τελευταία την έκθεσή της; Υπήρξαν οποιεσδήποτε ομάδες που να έχουν υποβάλει 'σκιώδη έκθεση' προσφέροντας εναλλακτικές απόψεις από αυτές των κυβερνήσεων; Προσπαθήστε να μάθετε!*

Το 2000, τα Ηνωμένα Έθνη εγκαινίασαν τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας,13 ένας από τους οποίους είναι «η εξάλειψη της ανισότητας μεταξύ των φύλων στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά προτίμηση από το 2005, και σε όλα τα επίπεδα, μέχρι το 2015». Αυτό το πρόγραμμα έχει σχέση με την Ευρώπη, όπου η ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση και η πλήρης συμμετοχή των κοριτσιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων έχει προοδεύσει, αλλά δεν είναι ακόμη μια πραγματικότητα.

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Το Άρθρο 2 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού επιβεβαιώνει ότι τα δικαιώματα που διαφυλάσσονται στη Σύμβαση θα διασφαλιστούν χωρίς οποιαδήποτε διάκριση, συμπεριλαμβανομένου και του φύλου του παιδιού. Το Άρθρο 18 στοχεύει σε έναν πιο ισορροπημένο ρόλο των γονιών στην οικογένεια και την παιδική φροντίδα δηλώνοντας ότι, *«και οι δυο γονείς μοιράζονται την ίδια ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών τους και θα πρέπει πάντα να αναγνωρίζουν τι είναι καλύτερο για το παιδί τους».*

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Akerlund, Pia, Girl's Power: A compilation from the conference on gender equality: Swedish National Board for Youth Affairs, Stockholm, 2000
- The Council of Europe Campaign to Combat Violence against Women, Including Domestic Violence, Fact sheet: Council of Europe, 2006: www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/source/PDF_FS_Violence_Campaign_rev_E.pdf
- Domestic Violence against Women and Girls: UNICEF, Innocenti Centre, Florence, 2000: www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf
- Gender Matters- A manual on addressing gender-based violence with young people: Council of Europe, 2007
- Making Rights Reality, Gender awareness workshops: Amnesty International, 2004: http://web.amnesty.org/library/pdf/ACT770352004ENGLISH/$File/ACT7703504.pdf
- Promoting Gender Mainstreaming in Schools, Final Report of the Group of Specialist. EG-S-GS (2004) RAP FIN Council of Europe, 2004: www.coe.int/T/E/Human_Rights/Equality/PDF_EG-S-GS(2004)_E.pdf
- Sex-Disaggregated Statistics on the Participation of Women and Men in Political and Public Decision making in Council of Europe member states, Steering Committee for Equality between Women and Men (CDEG): Doc.CDEG (2006) 15, Council of Europe, 2006: www.coe.int/t/e/human_rights/equality/1PDF_CDEG(2006)15_E.pdf
- Thun, Eva, Gender Stereotypes in the School, Hirnok Feminist webportal, Hungary 2002

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Χτίζοντας μια Ευρώπη για και μαζί με τα Παιδιά: www.coe.int/t/transversalprojects/children/violence/sexualAbuce_en.asp
- Ισότητα Μεταξύ Γυναικών και Αντρών: www.coe.int/T/e/human_rights/equality
- Σεξουαλική Κακοποίηση των Παιδιών...βλάβη ζωής: Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int/t/transversalprojects/children/violence/sexualAbuce_en.asp
- Σταματήστε την Ενδοοικογενειακή Βία ενάντια στις Γυναίκες: www.coe.int/t/dc/campaign/stopviolence/default_en.asp
- Σταματήστε τη Βία ενάντια στις Γυναίκες: http://web.amnesty.org/actforwomen/index-eng
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Ενάντια των Γυναικών: www.un.org/womenwatch/daw/cedaw
- UN Development Fund for Women: www.unifem.org
- Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας του ΟΗΕ: www.un.org/millenniumgoals
- Young Women from Minorities: www.scas.acad.bg/WFM/default.htm
- What Do We Mean by 'Sex' and 'Gender'? Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας: www.who.int/gender/whatisgender/en

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Βλέπε, What do we mean by 'sex' and 'gender'? www.who.int/gender/whatisgender/en
2. Lejon, Britta quoted in Åkerlund, Pia, Girl's Power: *A compilation from the conference on gender equality:* Swedish National Board for Youth Affairs, Stockholm, 2000
3. *Sex-Disaggregated Statistics on the Participation of Women and Men in Political and Public Decision making in Council of Europe member states,* Steering Committee for Equality between Women and Men (CDEG): Doc.CDEG (2006) 15, Council of Europe, 2006
4. Thun, Eva, *Gender Stereotypes in the School*, Hírnők Feminist webportal, Hungary, 2002
5. *Promoting Gender Mainstreaming in Schools,* Final Report of the Group of Specialist. EG-S-GS (2004) RAP FIN Council of Europe, 2004, σ. 61
6. *The Council of Europe Campaign to Combat Violence against Women, including Domestic Violence, Fact sheet:* Council of Europe, 2006
7. www.un.org/womenwatch/daw/cedaw
8. *Making Rights a Reality, Gender awareness workshops:* Διεθνής Αμνηστία, 2004, σ. 61
9. Βλέπε Ισότητα Μεταξύ Γυναικών και Αντρών: www.coe.int/T/e/human_rights/equality
10. Βλέπε Σταματήστε την Ενδοοικογενειακή Βία ενάντια στις Γυναίκες: www.coe.int/t/dc/campaign/stopviolence/default_en.asp
11. Βλέπε Σεξουαλική Κακοποίηση των Παιδιών...βλάβη ζωής: www.coe.int/t/transversalprojects/children/violence/sexualAbuce_en.asp
12. Βλέπε Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Ενάντια των Γυναικών: www.un.org/womenwatch/daw/cedaw
13. Βλέπε Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας του ΟΗΕ: www.un.org/millenniumgoals

8. Υγεία και πρόνοια

«Η υγεία είναι ένα οικονομικό και ένα, επίσης, πολιτικό θέμα.»

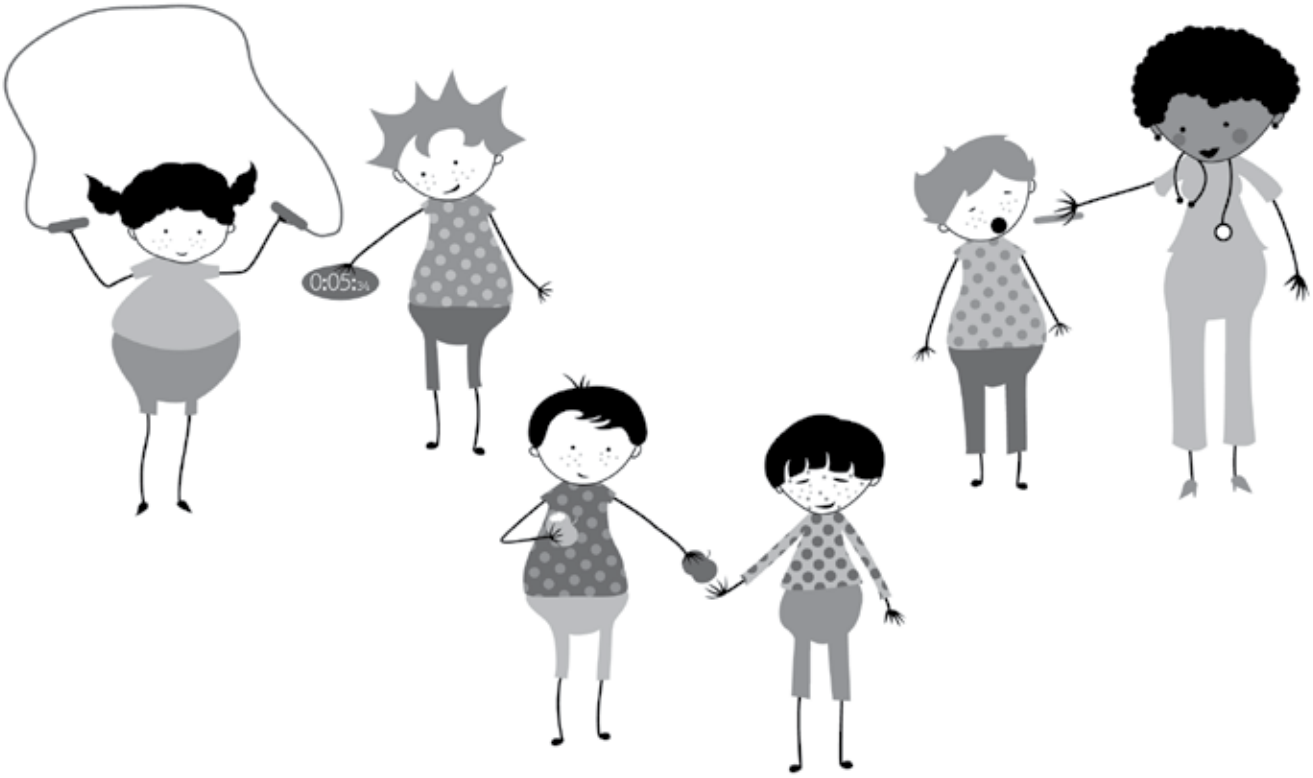

Η υγεία είναι ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Το δικαίωμα στην υγεία περιλαμβάνει ίση πρόσβαση για όλα τα μέλη της κοινωνίας σε υγειονομική περίθαλψη, φάρμακα, υγιεινές τροφές, καθαρό νερό, κοινωνικές υπηρεσίες υγιεινής και υπηρεσίες πνευματικής υγείας. Το δικαίωμα στην υγεία είναι θεμελιωδώς αλληλένδετο με άλλα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση, του δικαιώματος στην ξεκούραση και στην ψυχαγωγία και ιδιαίτερα του δικαιώματος σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο. Από τη μια, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να επιφέρουν σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία (π.χ. βλαβερές παραδοσιακές πρακτικές, διακίνηση, βασανιστήρια και απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση, βία). Από την άλλη, τα βήματα προς το σεβασμό, την προστασία και την εκπλήρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν θετικό αποτέλεσμα στην υγεία των ανθρώπων (π.χ. ελευθερία από τις διακρίσεις, ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, εκπαίδευση).

Η υγεία είναι επίσης ένα οικονομικό και πολιτικό θέμα, αφού η ανισότητα και η φτώχεια έχουν βάση σε αρρώστιες και ασθένειες. Σύμφωνα με μια Έκθεση για την Παγκόσμια Υγεία του 2005, τα ακραία επίπεδα φτώχειας είναι η κύρια αιτία θανάτου παγκοσμίως. [1] Συνεπώς, οι στόχοι που τέθηκαν στην έκθεση, η οποία αναφέρεται σε όλες τις μορφές της φτώχειας, έχουν σχεδιαστεί ώστε να σπάσουν τον υπάρχοντα φαύλο κύκλο της φτώχειας και της ασθενούς υγείας.[2]

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Σε τι βαθμό επηρεάζουν οι διακρίσεις και η φτώχεια την υγεία των παιδιών με τα οποία εργάζεσαι;*

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε ειδική προστασία ώστε να διασφαλιστεί ότι ωφελούνται από αυτά τα δικαιώματα σε αυτήν την κρίσιμη περίοδο της ανάπτυξής τους. Η προστασία του δικαιώματος των παιδιών για καλή υγεία περιλαμβάνει την προληπτική φροντίδα και την εκπαίδευση σε θέματα υγείας, όπως και την αποκατάσταση και την προστασία από την κακοποίηση και την εκμετάλλευση.

ΘΕΜΑΤΑ ΥΓΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Διάφορα θέματα υγείας αποτελούν προκλήσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ευημερία των παιδιών και της νεολαίας της Ευρώπης:

Μεταδοτικές Ασθένειες
Τα παιδιά χρειάζονται προστασία από τις ασθένειες όλων των ειδών. Αυτή η προστασία ξεκινά από τη μητρική και την παιδική υγειονομική περίθαλψη, την καλή τροφή και την ανοσοποίηση. Οι άλλες προτεραιότητες περιλαμβάνουν τον έλεγχο για τη φυματίωση, την καταπολέμηση της εξάπλωσης των ασθενειών που έχουν αντοχή στα αντιβιοτικά, την αντιμετώπιση των αναδυόμενων ασθενειών και την εκπαίδευση σε θέματα υγείας. Τα παιδιά που είναι θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης μπορεί να μολυνθούν από τον ιό του AIDS ή άλλες σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες.

Ψυχική υγεία
Η υγεία δεν είναι μόνο σωματικό και ιατρικό θέμα. Μεταξύ 10% και 20% των ανηλίκων της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπολογίζεται ότι έχουν ένα ή περισσότερα πνευματικά προβλήματα ή προβλήματα συμπεριφοράς.[3] Οι διαταραχές της ψυχικής υγείας των παιδιών και των ανηλίκων παρεμβαίνουν σοβαρά στον τρόπο που σκέφτονται, που νιώθουν και που δρουν. Καθώς οι πνευματικές αναπηρίες είναι δυνατό να συνοδεύουν το παιδί κατά τη γέννησή του, είναι επίσης δυνατό να είναι αποτέλεσμα αρνητικών εμπειριών ζωής. Τα παιδιά που υποφέρουν από αμέλεια, που είναι μάρτυρες καθημερινών οικογενειακών συγκρούσεων ή που βιώνουν σωματική ή ψυχολογική βία, διακρίσεις ή εκφοβισμό στο σχολείο, υποφέρουν συχνά από χαμηλή αυτοπεποίθηση και παρουσιάζουν χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο. Στις αναπτυγμένες χώρες, οι πιο κοινές ψυχικές διαταραχές είναι: διαταραχές στην προσοχή, αγχώδης διαταραχή, κατάθλιψη, διατροφικές διαταραχές (βουλιμία και ανορεξία), αυτοτραυματισμός, κατάχρηση ναρκωτικών ή αλκοόλ, βία, κατάθλιψη, ακόμη και αυτοκτονία. Κοντά στο 4% των παιδιών ηλικίας 12-17 ετών και το 9% των 18χρονων υποφέρουν από κατάθλιψη, καθιστώντας την ως μια από τις πιο διαδεδομένες διαταραχές με ευρείας κλίμακας συνέπειες.[4] Στις περισσότερες περιπτώσεις τα παιδιά με ψυχο-κοινωνικές αναπηρίες χρειάζονται κάποιου είδους ψυχολογικής θεραπείας, αλλά οι εκπαιδευτικοί τους μπορούν επίσης, να τα βοηθήσουν σε μεγάλο βαθμό. Η συγκεκριμένη προσοχή, ενσωμάτωση και ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον στήριξης μπορεί να τα βοηθήσουν στην ανάπτυξη της επίλυσης του προβλήματός τους και των κοινωνικών ικανοτήτων τους.

Παχυσαρκία
Η παχυσαρκία είναι η πιο κοινή διαταραχή της παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη: κοντά στο 20% όλων των παιδιών είναι υπέρβαρα και από αυτά το ένα τρίτο είναι παχύσαρκα. Σε διάφορες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, η παχυσαρκία κυμαίνεται από το 10% στις αρχές του 1980 μέχρι το 20% προς το τέλος του 1990. Σε κάποιο βαθμό μπορεί να βρεθούν χαμηλότερα ποσοστά στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη.[5]

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τη δημόσια υγεία του εικοστού πρώτου αιώνα, η παχυσαρκία, ενέχει ιδιαίτερους κινδύνους για τα παιδιά. Σε διάφορες περιοχές της νότιας Ευρώπης, ένα παιδί στα τρία είναι υπέρβαρο. Οι προβλέψεις παρουσιάζουν ότι από το 2010 ένα παιδί στα δέκα, ή το δέκα τοις εκατόν του συνολικού πληθυσμού, θα είναι υπέρβαρο για ένα σύνολο δεκαπέντε εκατομμυρίων παχύσαρκων παιδιών και ανηλίκων. Τα παχύσαρκα παιδιά έχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να αναπτύξουν διαβήτη Τύπου 2, να υποφέρουν από υπέρταση, να έχουν προβλήματα με τον ύπνο και να αναπτύξουν ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Περαιτέρω, τα περισσότερα παχύσαρκα παιδιά παραμένουν παχύσαρκα και κατά την ενηλικίωσή τους και αναπτύσσουν πιο σοβαρές ασθένειες που τελικά υποβαθμίζουν την ποιότητα της ζωής τους και τη διάρκειά της.

Αναγνωρίζοντας ότι η παχυσαρκία είναι μια μεγάλη δημόσια απειλή, το Περιφερειακό Γραφείο της Ευρώπης για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας έχει θέσει αυτόν τον τομέα ως προτεραιότητα των εργασιών του για τα επόμενα χρόνια. Μια υπουργική διάσκεψη το 2006, αναζήτησε να ευαισθητοποιήσει για το πρόβλημα στην περιοχή και την πολιτική υποχρέωση για την αντιμετώπισή του. [6]

Για να αντιμετωπίσουν την παχυσαρκία, τα παιδιά χρειάζονται καθημερινή σωματική άσκηση και υγιεινή διατροφή που να περιλαμβάνει φρούτα, λαχανικά και σιτηρά και να αποφεύγουν το κρέας, τα λιπαρά και τη ζάχαρη.

Αλκοόλ, Ναρκωτικά και Καπνός
Η πρόσφατη αύξηση της κατανάλωσης αλκοόλ από τα νεαρά άτομα σε όλο και περισσότερο πιο νεαρές ηλικίες, είναι μια τάση που προκαλεί ανησυχία για πολλά Ευρωπαϊκά Κράτη Μέλη, με σχεδόν το 30% των 15χρονων να αναφέρουν συχνή κατανάλωση ποτού.[7] Το αλκοόλ συνδέεται με τους θανάτους 55,000 νεαρών ατόμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση κάθε χρόνο, καθώς ένας στους τέσσερις θανάτους νεαρών Ευρωπαίων αντρών ηλικίας 15-29, οφείλεται στο αλκοόλ.

Τα ποσοστά καπνίσματος είναι ακόμη υψηλά στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες. Περισσότερα παιδιά καπνίζουν σε πιο νεαρή ηλικία. Περίπου το 80% των ενήλικων καπνιστών ξεκίνησαν το κάπνισμα πριν από την ηλικία των δεκαοκτώ και οι στατιστικές δείχνουν ότι εβδομαδιαία οι καπνιστές αποτελούν το 11-15% των αγοριών και το 12-67% των κοριτσιών ηλικίας δεκαπέντε χρονών, με τους περισσότερους από αυτούς να καπνίζουν καθημερινά. Ενώ στην Ανατολική Ευρώπη καπνίζουν περισσότερα αγόρια παρά κορίτσια, στην ηλικία των δεκαπέντε, το αντίθετο συμβαίνει στις βόρειες και δυτικές περιοχές της Ένωσης.[8]

Περισσότερα από το 50% όλων των παιδιών είναι εκτεθειμένα σε παθητικό κάπνισμα στο σπίτι και σε άλλους εσωτερικούς χώρους όπως τα αυτοκίνητα, τα σχολεία και άλλους δημόσιους χώρους. Η έκθεση των παιδιών στο κάπνισμα σχετίζεται άμεσα με τα σοβαρά αναπνευστικά προβλήματα υγείας όπως το άσθμα και τη μειωμένη λειτουργία των πνευμόνων, τα οποία μπορούν να ξεκινήσουν κατά τη βρεφική ηλικία και μπορεί να συνεχιστούν για το υπόλοιπο της ζωής τους. Περίπου το 80% των ενήλικων καπνιστών ξεκίνησε πριν από την ηλικία των 18 και οι στατιστικές δείχνουν ότι σε ορισμένες χώρες η αναλογία των 15χρονων που καπνίζουν τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα φτάνει το 57% για τα αγόρια (Ανατολική Ευρώπη) και το 67% για τα κορίτσια (κυρίως στα βόρεια και δυτικά μέρη της Ευρώπης).[9]

Μια αυξανόμενη 'ομαλοποίηση' ή 'απαγόρευση' της χρήσης ναρκωτικών και του αλκοόλ δείχνει να επηρεάζει τις συμπεριφορές και τα καταναλωτικά μοτίβα. Οι έρευνες δείχνουν ότι υπάρχει μια τάση προς την ευρύτερη ανεκτικότητα, ακόμη και την έγκριση της μέθης ανάμεσα στα νεαρά άτομα της Ευρώπης.[10]

Αναπηρίες και ειδικές ανάγκες
Ο όρος αναπηρία καλύπτει ένα ευρύ φάσμα από ασθένειες, από τις μέτριες μέχρι τις σοβαρές αναπηρίες που είναι εμφανείς (π.χ. τύφλωση, κώφωση, νοητική υστέρηση, ανικανότητα για περπάτημα). Οι 'Ειδικές ανάγκες', που αναφέρονται σε πιο ήπιες περιπτώσεις, που μπορεί να μην είναι ιδιαίτερα εμφανείς ή ακόμη και να μην αναγνωρίζονται μέχρι το παιδί να φτάσει στη σχολική ηλικία, περιλαμβάνουν τις μαθησιακές δυσκολίες και μερικές σχετικές διαταραχές της συμπεριφοράς. Υπολογίζεται ότι το 20% του πληθυσμού στον κόσμο επηρεάζεται από μια αναπηρία άμεσα ή έμμεσα ως μέλη της οικογένειας ή των φροντιστών.

Κατά τη διάρκεια μιας μακράς περιόδου, τα παιδιά με αναπηρίες ήταν κρυμμένα μακριά από την κοινωνία και τοποθετούνταν σε μεγάλα ιδρύματα. Ωστόσο, οι συμπεριφορές και οι πολιτικές αναγνωρίζουν ότι τα παιδιά με αναπηρίες εξυπηρετούνται καλύτερα όταν ζουν με τις οικογένειές τους, λαμβάνοντας στήριξη από την κοινότητα και πηγαίνοντας σε συνηθισμένα σχολεία μαζί με όλα τα άλλα παιδιά. Πρόκειται για ένα ζήτημα αντιμετώπισης των παιδιών με αναπηρίες με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζονται όλα τα άλλα παιδιά, έτσι ώστε να μεγαλώσουν ως μέρος της οικογένειας και να αναπτύξουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους γονείς και τα αδέλφια, τους συγγενείς και τους φίλους τους.

Στο παρελθόν, τα παιδιά με αναπηρίες θεωρούνταν ως άτομα που χρειάζονται 'διόρθωση', ένα 'ιατρικό πρότυπο' που επικεντρώνεται στο τι δε μπορούν να κάνουν αυτά τα παιδιά και που προσπαθεί να ανταποκριθεί σε ένα ευρύ φάσμα από θεραπείες. Ωστόσο, μια τέτοια προσέγγιση αποτυγχάνει να αναγνωρίσει ότι όπως όλα τα παιδιά, τα παιδιά με αναπηρίες είναι ενεργά, συναισθηματικά είναι μικρά άτομα με προσωπικότητα, με τις δικές τους προσωπικές ικανότητες που χρειάζονται να είναι μέρος της οικογένειας και της ευρύτερης κοινωνίας. Συνεπώς, θα πρέπει να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες να συμμετέχουν στην οικογενειακή ζωή και τη ζωή της κοινότητας, όπως οποιοδήποτε άλλο παιδί και να αναπτυχθούν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό ανάλογα με τις ικανότητες τους.

Σίγουρα πολλά από τα παιδιά με αναπηρίες απαιτούν εκτεταμένη και δια βίου φαρμα-

κευτική θεραπεία και ουσιαστική υποστήριξη στη μάθηση, στην οποία όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα. Ωστόσο, η ολική υγεία του παιδιού με αναπηρίες περιλαμβάνει τη συναισθηματική, την ψυχολογική όπως και τη σωματική υγεία. Οι οικογένειες αυτών των παιδιών χρειάζονται υπηρεσίες που να τους επιτρέπουν να φροντίζουν τα παιδιά τους στην καθημερινή ζωή.

Ωστόσο, οι νοοτροπίες σχετικά με τις αναπηρίες αργούν να αλλάξουν. Από τη μια, η πρόσφατη έκθεση της UNICEF έδειξε ότι ο αριθμός των παιδιών που αναγνωρίστηκαν με αναπηρίες στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη έχει αυξηθεί στο τριπλάσιο μετά από το 1990, σημειώνοντας μεγαλύτερη αναγνώριση και παραδοχή της αναπηρίας-και όχι μια τεράστια αύξηση στον αριθμό των ατόμων με αναπηρίες. Άσχετα με αυτή την αυξανόμενη αναγνώριση, η 'ειδικευμένη εκπαίδευση' είναι ακόμη η κυρίαρχη και γενική πολιτική προσέγγιση γι' αυτόν τον τομέα.11 Τα ειδικά μέτρα υποστήριξης για τα παιδιά με αναπηρίες μπορεί να είναι πολύ σχετικά και καλά δικαιολογημένα. Δυστυχώς, η 'ειδική εκπαίδευση' στην Ανατολική Ευρώπη μερικές φορές χρησιμοποιείται εσφαλμένα και οδηγεί στο διαχωρισμό.

Βλέπε επίσης τη συζήτηση για τις διακρίσεις ενάντια στα άτομα με αναπηρίες στο Θέμα 3, Διακρίσεις, σ. 230.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Έχουν τα παιδιά με τα οποία εργάζεσαι πρόσβαση σε καλή υγειονομική περίθαλψη; Αν όχι, πώς επηρεάζει τις ζωές τους και την ανάπτυξή τους; Τι πρέπει να γίνει για να διασφαλίσουμε ότι απολαμβάνουν αυτό το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα;*

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΥΓΕΙΑΣ

Ο υπέρτατος στόχος της εκπαίδευσης για θέματα υγείας είναι να επιφέρει θετικές συμπεριφορές και πρακτικές. Τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν ότι είναι υπεύθυνα για την υγεία τους ως άτομα και μέλη των οικογενειών τους και των ευρύτερων κοινοτήτων. Με μια καλύτερη υγεία, μπορούν να βελτιώσουν τις ζωές τους και τις ζωές των άλλων.

Η αποτελεσματική εκπαίδευση για θέματα υγείας παρέχει στα παιδιά τις μαθησιακές εμπειρίες που ενθαρρύνουν την κατανόηση, τις θετικές συμπεριφορές και τις δια βίου υγιεινές πρακτικές που σχετίζονται με τα κρίσιμα θέματα υγείας. Αυτές περιλαμβάνουν τη συναισθηματική υγεία και μια θετική αυτό-εικόνα· το σεβασμό και τη φροντίδα για το ανθρώπινο σώμα· τη σωματική υγεία· την αναγνώριση των βλαβερών εξαρτήσεων όπως το αλκοόλ, το κάπνισμα και τα ναρκωτικά· την υγιεινή διατροφή και τις ασφαλείς σεξουαλικές σχέσεις. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση είναι κύριας σημασίας για τους έφηβους, βοηθώντας τους να ευαισθητοποιηθούν για την υγεία του σώματός τους και να είναι ασφαλείς από ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες και τη σεξουαλική βία. Η εκπαίδευση από τους συνομήλικους μπορεί να είναι ιδιαίτερα κατάλληλη και πολύτιμη για την εκπαίδευση για θέματα υγείας. Η διαθεσιμότητα διάφορων αθλητικών εγκαταστάσεων για όλους στα σχολεία και την κοινότητα είναι ένας σημαντικός παράγοντας, που ενθαρρύνει τα παιδιά να φροντίζουν για την υγεία τους κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Η εκπαίδευση που περιλαμβάνει την ενσωμάτωση και τη στήριξη μπορεί να παρέχει αποτελεσματική βοήθεια στα παιδιά που πάσχουν από ψυχικές διαταραχές.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Χάρτα (αναθεωρημένη) αναφέρεται εκτενώς στην υγεία στο Άρθρο 11, το οποίο διασφαλίζει ότι όλοι έχουν το δικαίωμα να επωφελούνται από όποια μέτρα τους επιτρέπουν να απολαμβάνουν το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας που μπορούν να αποκτήσουν. Το Άρθρο 13, δηλώνει ότι «Οποιοσδήποτε χωρίς ικανοποιητικούς πόρους έχει το δικαίωμα σε κοινωνική και φαρμακευτική βοήθεια».

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Η υγεία είναι ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα που αναγνωρίζεται από την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στο Άρθρο 25.1, το οποίο συσχε-

τίζει την υγεία με ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο:

Όλοι έχουν το δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο που να είναι ικανοποιητικό για την υγεία και την ευημερία αυτών και των οικογενειών τους, συμπεριλαμβανομένου του φαγητού, του ρουχισμού, της στέγασης και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και των απαραίτητων κοινωνικών υπηρεσιών και το δικαίωμα στην ασφάλεια στην περίπτωση ανεργίας, αρρώστιας, αναπηρίας, χηρείας, γηρατειών ή άλλων ελλείψεων και για καταστάσεις πέραν του ελέγχου τους.

Το ίδιο άρθρο αναγνωρίζει, επίσης, το δικαίωμα των παιδιών σε 'ειδική φροντίδα και βοήθεια'. Αυτό το δικαίωμα αναπτύσσεται περαιτέρω σε διάφορα διεθνή εργαλεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως στο Άρθρο 12 της **Διεθνούς Συνθήκης για τα Οικονομικά, τα Κοινωνικά και τα Πολιτισμικά Δικαιώματα** (ΔΣΟΚΠΔ).

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) δηλώνει λεπτομερειακά τα δικαιώματα του παιδιού για την υγεία από πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες.

- Το Άρθρο 3, το οποίο καθιερώνει την αρχή της διασφάλισης του συμφέροντος του παιδιού, αναφέρει συγκεκριμένα την υγεία και την ασφάλεια σε σχέση με τα ιδρύματα, τις υπηρεσίες και τις εγκαταστάσεις που είναι υπεύθυνες για τη φροντίδα των παιδιών.
- Το Άρθρο 13, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα του παιδιού στο να «αναζητά, να λαμβάνει και να μεταφέρει πληροφορίες και ιδέες όλων των ειδών», έχει ερμηνευτεί από μερικούς ότι περιλαμβάνει το δικαίωμα στην εκπαίδευση για θέματα υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πληροφόρησης για την αναπαραγωγή και τη σεξουαλικότητα.
- Το Άρθρο 17, αναγνωρίζει το σημαντικό ρόλο και την υποχρέωση των μέσων ενημέρωσης για την προώθηση της σωματικής και ψυχικής υγείας των παιδιών.
- Το Άρθρο 23, το οποίο αναφέρεται στα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες, δίνει έμφαση στη σημασία της πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψή, σε προληπτικά μέτρα και σε κοινωνική ολοκλήρωση, τόσο για τη σωματική όσο και για την ψυχική υγεία του παιδιού.
- Το Άρθρο 24, είναι η πιο καθοριστική δήλωση για το δικαίωμα ενός παιδιού στην υγεία και την υποχρέωση του κράτους να του την παρέχει. Επιβεβαιώνει

...το δικαίωμα του παιδιού στην απόλαυση του υψηλότερου επιπέδου υγείας που μπορεί να αποκτηθεί και στις εγκαταστάσεις για τη θεραπεία ασθενειών και της αποκατάστασης της υγείας. Τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν να διασφαλίσουν ότι κανένα παιδί δε στερείται το δικαίωμα στην πρόσβαση σε τέτοιες υπηρεσίες υγειονομικής φροντίδας.

Το Άρθρο 24 αναγνωρίζει, επίσης, τους σημαντικούς παράγοντες που συνεισφέρουν στην υγεία όπως το θρεπτικό φαγητό, το καθαρό, πόσιμο νερό και το υγιεινό, φυσικό περιβάλλον. Τονίζει τη σημαντικότητα της εκπαίδευσης για θέματα υγείας, τόσο για τα παιδιά, όσο και για τους γονείς τους.

Η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Ενάντια στις Γυναίκες (ΣΕΔΕΓ) αναγνωρίζει στο Άρθρο 12 ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια έχουν διαφορετικές ανάγκες υγιεινής από τους άντρες και τα αγόρια, ιδιαίτερα στον τομέα της αναπαραγωγικής υγείας.

Παρόλο που η **Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες** (ΣΔΑΑ) δε δημιουργεί καινούρια δικαιώματα, δίνει έμφαση και ερευνά το δικαίωμα του παιδιού με αναπηρίες, όχι μόνο στη σωματική υγειονομική φροντίδα, αλλά επίσης στην εύλογη στέγαση, συμμετοχή και εκπαίδευση που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη και την ευημερία του παιδιού.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Atlas of Health in Europe: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2003 www.euro.who.int/document/E79876.pdf
- Children and Adolescents' Health in Europe, Fact Sheet EURO/02/03: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2003: www.euro.who.int/document/mediacentre/fs0203e.pdf
- Childrens Health and Environment: Developing National Action Plans, Fourth Ministerial Conference on Environment and Health, Βουδαπέστη, 2004:

www.euro.who.int/document/eehc/ebakdoc07.pdf
- Children and Disability in Transition in CEE/CIS: UNICEF Innocenti Research Centre, Φλωρεντία, 2004 www.unicef.org/protection/index_28534.html
- The European Health Report 2005: Public Health action for healthier children and populations: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2005 www.euro.who.int/document/e87325.pdf
- European Strategy for Child and Adolescent Health and Development: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2005, www.euro.who.int/document/E87710.pdf
- The Right to Health: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2002 www.who.int/bookorders/anglais/detart11.jsp?sesslan=1&codlan=1&codlan=15&codcch=474
- 10 things you need to Know about Obesity: Diet and physical activity for health: WHO European Ministerial Conference on Counteracting Obesity, 2006 www.euro.who.int/Document/NUT/ObesityConf_10things_Eng.pdf

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Child and adolescent health and development: www.euro.who.int/childhealthdev
- European Health for All Database: www.euro.who.int/hfadb
- European Network of Health Promoting Schools: www.euro.who.int/enhps
- Trends in Europe and North America: www.unece.org/stats/trend/register.htm#ch6

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. The World Health Report 2005: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας.
2. Βλέπε πιο πάνω.
3. European Forum on Social Cohesion for Mental Well-being among Adolescents, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Περιφερειακό Γραφείο Ευρώπης, www.euro.who.int/PressRoom/pressnotes/20071002_1
4. Βλέπε πιο πάνω.
5. The European Health report 2005, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, σ. 75.
6. Ten Things you need to know about Obesity: Diet and physical activity for health: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Ευρωπαϊκή Υπουργική Διάσκεψη για Καταπολέμηση της Παχυσαρκίας, 2006
7. The European Health Report 2005, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, σ. 82.
8. The World Health Report 2005, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας .
9. The European Health Report 2005, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, σ. 82.
10. Βλέπε πιο πάνω .
11. Children and Disability in Transition in CEE/CIS: UNICEF Innocenti Research Centre, 2004, σ. 2

9. Μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο

Το Συμβούλιο της Ευρώπης συνιστά...μια συνεκτική, πληροφοριακή παιδεία και μια εκπαιδευτική στρατηγική, που να ευνοεί την ενδυνάμωση των παιδιών και των εκπαιδευτικών τους, ώστε να χρησιμοποιήσουν όσο καλύτερα μπορούν τις υπηρεσίες και τις τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας... Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύσταση REC (2006) 12 [1] της Επιτροπής Υπουργών

Τα μέσα ενημέρωσης έχουν γίνει τόσο σημαντικά για τις κοινωνίες μας, που μερικές φορές ονομάζονται 'η τέταρτη εξουσία' κατ' αναλογία με τις τρεις παραδοσιακές εξουσίες μιας δημοκρατίας: τη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική. Ορισμένοι άνθρωποι αναφέρουν τα blogs του Διαδικτύου ως την πέμπτη εξουσία, καθώς ανταγωνίζονται όλο και περισσότερο τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης στην έγερση θεμάτων και στη λειτουργία τους ως 'φύλακες'. Παρόλο που αυτές οι ισχυρές εξουσίες των μέσων ενημέρωσης μπορούν να εξυπηρετήσουν στην αύξηση της συμμετοχής και της ενίσχησης στην πρόσβαση σε πληροφορίες, φέρουν επίσης εγγενείς κινδύνους, ιδιαίτερα για τα παιδιά. Οι εξειδικευμένες τεχνικές δεξιότητες που δίνουν στα παιδιά πρόσβαση σε πληροφορίες, μπορούν να τα καταστήσουν ευάλωτα σε διαδικτυακούς κινδύνους.

Το Άρθρο 19 της ΟΔΔΑ κατοχυρώνει την ελευθερία της έκφρασης για όλους, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος στη λήψη και την μεταφορά πληροφοριών και ιδεών διαμέσου όλων των μέσων. Το Άρθρο 13 της ΣΔΠ επεκτείνει αυτό το δικαίωμα στα παιδιά. Άλλες διεθνείς συνθήκες και τα περισσότερα εθνικά συντάγματα αναπτύσσουν αυτό το δικαίωμα και εγγυούνται την ελευθερία του τύπου, καθώς, επίσης, επιβάλλουν ορισμένα όρια στον τύπο για να προστατεύσουν το δικαίωμα των ανθρώπων στην ιδιωτική τους ζωή και τη φήμη τους. Δυο άλλα άρθρα της ΣΔΠ κατοχυρώνουν τα δικαιώματα των παιδιών να λαμβάνουν και να μοιράζονται πληροφορίες (Άρθρο 13) και να αποκτούν ασφαλείς, αξιόπιστες και κατανοητές πληροφορίες από τα μέσα ενημέρωσης (Άρθρο 17). Αυτό δεσμεύει τα μέσα ενημέρωσης ώστε οι πληροφορίες που έχουν στόχο τα παιδιά να είναι κατάλληλες και κατανοητές.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Πώς επηρεάζουν τα μέσα ενημέρωσης τα παιδιά με τα οποία εργάζεσαι; Ποια είναι μερικά από τα θετικά αποτελέσματα; Μερικά από τα αρνητικά αποτελέσματα;*

Τα μέσα ενημέρωσης, η τεχνολογία πληροφόρησης και επικοινωνίας έχουν, σήμερα,

ένα κεντρικό ρόλο στις ζωές των παιδιών του. Τα παιδιά κάθονται για ώρες κάθε μέρα βλέποντας τηλεόραση, αλλά ξοδεύουν όλο και περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο, χρησιμοποιώντας δεξιότητες που μαθαίνουν γρήγορα από τους συνομήλικούς τους. Τα παιδιά χρησιμοποιούν διαδικτυακά εργαλεία για να παίζουν, να συνομιλούν, να κάνουν blogging, να ακούν μουσική, να στέλνουν φωτογραφίες των εαυτών τους και να ψάχνουν για άλλους ανθρώπους για να επικοινωνήσουν μαζί τους διαδικτυακά. Επειδή υπάρχει ένα πραγματικό χάσμα μεταξύ της εκπαίδευσης των παιδιών και των ενηλίκων όσον αφορά τα μέσα ενημέρωσης, οι περισσότεροι ενήλικες έχουν λίγη γνώση του τι κάνουν τα παιδιά στο διαδίκτυο και του πώς το κάνουν.

Αυτός ο εικονικός κόσμος μπορεί να προσφέρει στα παιδιά ευκαιρίες και παγίδες. Η χρήση ηλεκτρονικών, ψηφιακών και διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης έχουν πολυάριθμα θετικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη των παιδιών: είναι ψυχαγωγικά, εκπαιδευτικά και κοινωνιολογικά. Ωστόσο, έχουν επίσης τη δυνατότητα να βλάψουν τα παιδιά και τις κοινότητες, ανάλογα με το πώς χρησιμοποιούνται. Αυτός ο εικονικός κόσμος μπορεί να διαμορφώσει τις ζωές των παιδιών με την ίδια ισχύ που μπορεί και ο αληθινός κόσμος, με τις ίδιες πιέσεις για να ταιριάζουν, να είναι αρεστά και να έχουν πολλούς φίλους.

Η έκθεση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ιδιαίτερα τη τηλεόραση, έχει αρνητικά αποτελέσματα που έχουν απασχολήσει τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς και υπήρξαν αντικείμενο πολλών μελετών.

- **Ο χρόνος που ξοδεύεται μπροστά από την τηλεόραση:** υπάρχουν απτά παραδείγματα ότι τα παιδιά που ξοδεύουν πιο πολλή ώρα μπροστά από την τηλεόραση παρουσιάζουν χαμηλότερη επίδοση στο σχολείο, καθώς τα παιδιά των οποίων οι οικογένειες χρησιμοποιούν τα ηλεκτρονικά και τα έντυπα μέσα ενημέρωσης πιο προσεκτικά τείνουν να έχουν καλύτερη επίδοση στο σχολείο. [2]
- **Βία:** Πώς επηρεάζουν τα παιδιά τα θέματα που έχουν σχέση με τη βία, είτε στην τηλεόραση, στις ταινίες ή στα ηλεκτρονικά παιχνίδια; Μήπως τα κάνει πιο επιθετικά; Πιο ευαίσθητα; Μήπως έχει αποτέλεσμα κάθαρσης; Αυτά τα αποτελέσματα επηρεάζουν όλα τα παιδιά ή μόνο αυτά που είναι πιο ευάλωτα και μόνο μέσα σε ορισμένα πλαίσια;
- **Κατανάλωση:** Η διαφήμιση σε όλες τις διαφορετικές μορφές της έχει θεωρηθεί υπεύθυνη για την παραπλάνηση των παιδιών, και μέσω αυτών των γονιών τους, για να αγοράσουν ορισμένα προϊόντα φαγητού (που συχνά σχετίζονται με τις παιδικές επιδημίες παχυσαρκίας), ρούχων, ακόμη και προϊόντα καθαρισμού για το σπίτι, ή αυτοκίνητα και ταξίδια!
- **Στερεότυπα:** Τα μέσα ενημέρωσης έχουν θεωρηθεί υπεύθυνα για τη διαιώνιση των κοινωνικών στερεότυπων, ιδιαίτερα τους ρόλους των φύλων και τα εθνικά χαρακτηριστικά.

Ως ανταπόκριση σε αυτές τις ανησυχίες, ορισμένες χώρες απαγορεύουν τη διαφήμιση κατά τη διάρκεια των παιδικών προγραμμάτων. Μερικές χώρες έχουν καθιερώσει 'χρόνο απαγόρευσης' πριν από τον οποίο δε μπορούν να προβάλλονται βίαιες και πορνογραφικές εικόνες. Οι γονείς σε μερικές χώρες μπορούν να αγοράζουν φίλτρα για να εμποδίζουν τα παιδιά τους από το να βλέπουν ορισμένα προγράμματα. Ωστόσο, στο νέο τεχνολογικό πλαίσιο των κινητών τηλεφώνων, των πολλαπλών τηλεοπτικών καναλιών και του Διαδικτύου, τα περισσότερα από αυτά τα μέτρα δεν είναι αποτελεσματικά.

Τα πιο διαδραστικά μέσα ενημέρωσης, όπως το Διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, φέρουν επιπρόσθετους κινδύνους για τα παιδιά: τα παιδιά παρέχουν προσωπικά δεδομένα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ανεπιθύμητη διαφήμιση και παρέχουν χώρο για θηρευτές του Διαδικτύου. Τα παιδιά μερικές φορές χρησιμοποιούν το διαδικτυακό περιβάλλον χωρίς επιτήρηση για να στείλουν απάνθρωπα μηνύματα και ταπεινωτικές φωτογραφίες που στοχεύουν άλλα παιδιά. Ο 'διαδικτυακός εκφοβισμός' είναι εύκολος και ιδιαίτερα βλαβερός, επειδή η διαδικτυακή κακομεταχείριση αυτού του τύπου είναι ως επί το πλείστο ανώνυμη.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Τα μέσα ενημέρωσης εγείρουν θέματα που αφορούν ανθρώπινα δικαιώματα, τόσο σχετικά με το δικαίωμα των παιδιών στην προστασία, όσο και για το δικαίωμα των παιδιών στην πληροφόρηση. Για παράδειγμα:

- Πρόσβαση και οι ανισότητές της. Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο είναι άνιση και το πιο πιθανό είναι να ενισχύσει τις ανισότητες που υπάρχουν ανάμεσα στα παιδιά από διαφορετικές κοινωνικές καταγωγές. Πώς μπορεί αυτός ο 'ψηφιακός διαχωρισμός' να αντιμετωπιστεί και να ξεπεραστεί;
- Ανεπιθύμητες μορφές περιεχομένου και επαφής. Οι πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι περισσότερα από τα μισά νεαρά άτομα ηλικίας εννέα μέχρι δέκα εννέα ετών που συνδέονται με το διαδίκτυο τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα, έχουν δει πορνογραφία στο διαδίκτυο, και συνήθως χωρίς να το θέλουν. Μερικά από αυτά είναι 'αηδιαστικά' ή 'ενοχλητικά', αφού συνοδεύονται από άλλα ανεπιθύμητα περιεχόμενα, όπως βίαιες εικόνες ή μια ιστοσελίδα εχθρική προς μια ομάδα ανθρώπων. Πώς μπορούμε να το χειριστούμε αυτό; Σε τι βαθμό θα διακινδύνευε το δικαίωμα των παιδιών στην πληροφόρηση, αυτή η λογοκρισία της πρόσβασης των παιδιών στα μέσα ενημέρωσης; Ή το δικαίωμα κάποιου άλλου στην έκφραση;
- Νέα παιδεία για το Διαδίκτυο και τα μέσα ενημέρωσης. Τα παιδιά συνήθως θεωρούν τους εαυτούς τους - και θεωρούνται από τους ενήλικες - να είναι πιο ειδικοί από τους γονείς τους στη χρήση του Διαδικτύου, αποκτώντας κατά συνέπεια αυτοπεποίθηση και κοινωνική θέση εντός της οικογένειας. Παρόλα αυτά, τα περισσότερα παιδιά δεν έχουν την εμπειρία και την κρίση για να αξιολογήσουν κατάλληλα το περιεχόμενο του διαδικτύου ή τις πηγές του, την έρευνα και το χειρισμό των πληροφοριών ή τη χρήση του για επικοινωνία. Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες να αντιμετωπίσουν τις διαφορετικές ανάγκες της εκπαίδευσης των παιδιών και των ενηλίκων σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης; [3]

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Με ποιους τρόπους έχετε αναπτύξει τη χρήση του Διαδικτύου και των μέσων ενημέρωσης ώστε τα παιδιά να έχουν τη μέγιστη πρόσβαση σε πληροφορίες και μάθηση; Πώς προστατεύετε αυτά τα παιδιά από τα ακατάλληλα υλικά και την εκμετάλλευση μέσω του Διαδικτύου;*

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Μια απάντηση γι' αυτά τα θέματα είναι η εκπαίδευση των παιδιών ώστε να έχουν κριτική σκέψη και να γίνουν πιο εξειδικευμένοι καταναλωτές και να επικοινωνούν πιο σωστά. Η εκπαίδευση για θέματα για τα μέσα ενημέρωσης στοχεύει να κάνει όλα τα παιδιά - και όλους τους πολίτες, αν είναι δυνατό - πιο ευαισθητοποιημένους σχετικά με τη σημαντικότητα και τη δύναμη των μέσων ενημέρωσης. Οι τεχνικές της εκπαίδευσης για θέματα για τα μέσα ενημέρωσης περιλαμβάνουν το να συνειδητοποιούν τα παιδιά το τι βλέπουν και το πώς μπορεί αυτό να τους επηρεάσει. Για παράδειγμα, μπορεί να ζητηθεί από τα παιδιά να μετρήσουν τις βίαιες πράξεις που βλέπουν κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης περιόδου, να αναλύσουν τις πειστικές στρατηγικές των διαφημίσεων ή να σκεφτούν τους διαφορετικούς τρόπους μετάδοσης της ίδιας πληροφορίας, ώστε να κατανοήσουν το πώς μπορούν να δημιουργούνται διαφορετικές σκηνές της πραγματικότητας.
Κατά τα τελευταία 50 χρόνια, υπήρξαν τρεις σημαντικές τάσεις στην εκπαίδευση για θέματα για τα μέσα ενημέρωσης:

- **Η προσέγγιση 'εμβολιασμού'**, η οποία έχει στόχο να κάνει τα παιδιά απρόσβλητα στις επιρροές των μέσων ενημέρωσης·
- **Η προσέγγιση του κριτικού μυαλού**, η οποία στοχεύει στην ανάπτυξη της κριτικής ανάλυσης των παιδιών προς το αρνητικό περιεχόμενο των μέσων ενημέρωσης·
- **Η προσέγγιση αποκωδικοποίησης**, η οποία θεωρεί τα μέσα ενημέρωσης απαραίτητα για την κατανόηση του σύγχρονου κόσμου και η οποία προσπαθεί να βοηθήσει τα παιδιά να κατανοήσουν το οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο παραγωγής των μέσων ενημέρωσης και της κατανάλωσης και των τεχνικών της κωδικοποίησης μηνυμάτων. [4]

Στην ακολουθία αυτών των προσεγγίσεων μπορεί κάποιος να εντοπίσει μια αλλαγή στην αντίληψη του παιδιού ως καταναλωτή των μέσων ενημέρωσης, προχωρώντας από το παιδί ως ευάλωτο αντικείμενο στο παιδί ως συμμετέχοντα πολίτη.

Καθώς αναπτύχθηκαν νέες τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας, ιδιαίτερα το Διαδίκτυο, έτσι έχουν αναπτυχθεί και τα οφέλη και οι κίνδυνοι της εύκολης πρόσβασης σε αυτά τα μέσα ενημέρωσης. Το Διαδίκτυο είναι ένα εξαιρετικό μέσο πρόσβασης σε όλα τα είδη πληροφόρησης και επικοινωνίας, εξ' αποστάσεως. Δεν υπάρχει εγγύηση, ωστόσο, ότι οι πληροφορίες που παρέχει είναι αληθινές ή ότι μια επικοινωνία δεν έχει γίνει με κακόβουλες προθέσεις.

Συνεπώς, η εκπαίδευση για θέματα για τα μέσα ενημέρωσης χρειάζεται να συμβαδίζει με αυτά, αναπτύσσοντας τις κριτικές ικανότητες των παιδιών και την κατανόηση τους γι' αυτό το ισχυρό εργαλείο. Η εκπαίδευση για τα μέσα ενημέρωσης στοχεύει επίσης να κάνει τα παιδιά καλύτερα στην επικοινωνία παρέχοντάς τους ευκαιρίες να χρησιμοποιήσουν και να μάθουν διαφορετικά μέσα ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής έκδοσης, το ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό προγραμματισμό, τις ιστοσελίδες και τα blogs. Ωστόσο, η εκπαίδευση για τα μέσα ενημέρωσης είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τους ενήλικες που εργάζονται με παιδιά Οι γονείς, οι δάσκαλοι και άλλοι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να επενδύουν χρόνο και ενέργεια για να μάθουν και να παρατηρήσουν το πώς τα παιδιά τους επικοινωνούν και ζουν μεταξύ τους.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει κάνει την ακόλουθη σύσταση σε σχέση με την εκπαίδευση για τα μέσα ενημέρωσης:

Γνωρίζοντας τους κινδύνους από το περιεχόμενο και τη συμπεριφορά του νέου περιβάλλοντος πληροφόρησης και επικοινωνίας, κάτι το οποίο μπορεί να μην είναι πάντα παράνομο, αλλά το οποίο είναι ικανό να επηρεάσει δυσμενώς την σωματική, συναισθηματική και ψυχολογική ευημερία των παιδιών, όπως η διαδικτυακή πορνογραφία, η απεικόνιση και η εξύμνηση της βίας και του αυτοτραυματισμού, οι μειωτικές, διακριτικές ή ρατσιστικές εκφράσεις ή η απολογία για τέτοιες συμπεριφορές, η παράκληση πελατών (περιποίηση), ο εκφοβισμός, η παρακολούθηση και άλλες μορφές παρενόχλησης...[Το Συμβούλιο της Ευρώπης] συνιστά όπως τα κράτη μέλη αναπτύξουν...μια συνεκτική παιδεία πληροφόρησης και στρατηγική εκπαίδευση η οποία να ευνοεί την ενδυνάμωση των παιδιών και των εκπαιδευτών τους, έτσι ώστε να κάνουν όσο το δυνατό καλύτερη χρήση των υπηρεσιών και των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας... [5]

Το Τμήμα Μέσων Ενημέρωσης του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει ένα έργο για το πώς τα παιδιά, οι γονείς τους και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αποκτήσουν τη γνώση και τις ικανότητες που είναι απαραίτητες για την 'κοινωνία της πληροφόρησης'. Το *'The Internet Literacy Handbook: A guide for parents, teachers and young people'*, μια έκδοση του Τμήματος Μέσων Ενημέρωσης, παρέχει σχετικές πληροφορίες και γεγονότα σχετικά με αυτό το σύνθετο δίκτυο πληροφόρησης και επικοινωνίας. [6]

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα εγγυάται σε όλους το δικαίωμα να λαμβάνουν και να εισάγουν πληροφορίες και ιδέες, χωρίς παρέμβαση από τη δημόσια αρχή (Άρθρο 10). Αυτό το δικαίωμα επεκτείνεται για τα παιδιά όπως και για τους ενήλικες, με την εξαίρεση ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να προστατεύονται από την εκμετάλλευση και την έκθεση σε ακατάλληλα είδη βίαιων και πορνογραφικών μέσων ενημέρωσης. Η ΕΣΑΔ αναγνωρίζει αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνοντας το ανάμεσα στις υποχρεώσεις και τις ευθύνες που συνοδεύουν το δικαίωμα «στην προστασία της υγείας ή της ηθικής». Ωστόσο, δεν συγκεκριμενοποιεί το πώς και από ποιον καθορίζεται το «ακατάλληλο».

Το Άρθρο 9 της **Σύμβασης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο** αναφέρεται στα εγκλήματα που σχετίζονται με την παιδική πορνογραφία και δηλώνει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να υιοθετήσουν «νομοθετικά και άλλα μέτρα για να ποινικοποιήσουν τις διάφορες χρήσεις των υπολογιστών που περιέχουν την παιδική πορνογραφία».

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Το δικαίωμα στην πληροφόρηση είναι ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα που κωδικοποιείται στο Άρθρο 9 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα Ανθρώπου:

Όλοι έχουν το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και της άποψης· αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία να έχουν απόψεις, χωρίς παρέμβαση και την αναζήτηση, τη λήψη και την εισαγωγή πληροφοριών και ιδεών μέσω οποιωνδήποτε μέσων ενημέρωσης και χωρίς όρια.

Φυσικά, όταν γράφτηκε η Οικουμενική Διακήρυξη το 1948, κανείς δεν σκέφτηκε το

Διαδίκτυο ως ένα από τα κανάλια των μέσων ενημέρωσης. Ακόμη και το 1989, όταν η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η χρήση του Διαδικτύου από το γενικό πληθυσμό, ακόμη λιγότερο από τα παιδιά, ήταν αδιανόητη. Με ένα ενδιαφέρον τρόπο, ωστόσο, η Σύμβαση των Παιδιών διαχωρίζει την ελευθερία της άποψης και της έκφρασης από την ελευθερία της πληροφόρησης σε τρία ξεχωριστά άρθρα, τονίζοντας τη σημασία του κάθε ενός: το Άρθρο 12 εγγυάται το δικαίωμα του παιδιού στην άποψη και στο να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του· το Άρθρο 14 εγγυάται το δικαίωμα του παιδιού στη σκέψη, συνείδηση και θρησκεία.

Το Άρθρο 13 περιέχει την κύρια δήλωση του δικαιώματος του παιδιού στην ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης:

Το παιδί θα έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης· αυτό το δικαίωμα θα περιλαμβάνει την ελευθερία να αναζητά, να λαμβάνει και να μεταδίδει πληροφορίες και ιδέες όλων των ειδών, χωρίς όρια,, είτε προφορικά, σε γραπτή μορφή ή έντυπα, με την μορφή της τέχνης, ή μέσω οποιουδήποτε μέσου ενημέρωσης που επιλέγει το παιδί.

Αυτό το άρθρο, ωστόσο, δε δίνει στο παιδί απεριόριστη πρόσβαση σε πληροφορίες. Σε ισορροπία με αυτό είναι η πρόνοια όπως η προστασία από την εκμετάλλευση (Άρθρα 19 και 36), ιδιαίτερα από τη σεξουαλική εκμετάλλευση (Άρθρα 19 και 34).

Η Σύμβαση αναγνωρίζει επίσης την **αναπτυσσόμενη ικανότητα** και την ωριμότητα του παιδιού, έτσι ώστε αυτό που μπορεί να είναι ακατάλληλο για το παιδί που πηγαίνει στο δημοτικό σχολείο, να είναι κατάλληλο για έναν νεαρό. Όπως με πολλά θέματα των δικαιωμάτων, οι ελευθερίες βρίσκονται συνήθως σε σύγκρουση με τις προστασίες σε αυτόν τον τομέα και απαιτούν σκέψη και διαπραγμάτευση. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, η διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού πρέπει να είναι ο αποφασιστικός παράγοντας.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Family Guide to the Internet: Barnardos' National Children's Resource Centres, 2004
- Gentile, Douglas A. And Walsch, David A., 'A nomrmative study of family media and habits' in Applied Developmental Psychology 23 (2002) 157-158: National Institute on Media and the Family, 2002: www.mediafamily.org/research/index.shtml
- Recommendation REC (2006) 12 of the Committee of Ministers to Member States on Empowering Children in the New Information and Communications Environment: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: http://wcd.coe.intViewDoc.jsp?id=1041181&BackColourInternet=9999CC&BackColourIntranet=FFBB55&BackColourLogged=FFAC75
- Frau-Meigs, Divina, Council of Europe Pan-European Forum on Human Rights in the Information Society: Emporwering children and young people: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: www.euro.who.int/document/mediacentre/fs0203e.pdf
- Linddal Hansen, Birthe, Consumer children 2016, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: www.coe.int/t/e/human_rights/media/links/events/1Forum2006YerevanFuturist_en.asp#TopOfPage
- Livingstone, Sonia and Bober, Magdalena, UK Children Go Online: Final report of kew protect findings: Economic and Social Research Council, 2005: http://news.bbc.co.uk/1/shared/bsp/hi/pdfs/28_04_05_childrenonline.pdf
- Masterman, Len and Mariet, Francois, L' éducation aux Média dans l' Europe des Années 90: un guide pour les enseignants: Συμβούλιο της Ευρώπης, 1994
- Piette, Jacques, Education aux Média et Fonction Critique: L' Harmattan, Παρίσι, 1996
- Richardson, Janice, ed., The Internet Literacy Handbook: A guide for parents, teachers and young people, 2nd Edition: Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: www.coe.int/T/E/Human_Rights/Media/hbk_en.html
- O'Connell, Rachel and Bryce, Jo, Young People, well-being and risk on-line, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: www.echr.coe.int/Library/DIGDOC/DG2/H_INF/COE-2006-EN-H_INF(2006)5.pdf

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- European Charter for Media Literacy: www.euromedialiteracy.eu/index.php
- The National Centre for Technology in Education: www.ncte.ie/Internetsafety
- National Institute for Media and the Family: www.mediafamily.org/index.shtml
- Media Wise Trust: www.mediawise.org.uk

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Recommendation REC (2006) 12 of the Committee of Ministers to Member States on Empowering Children in the New Information and Communications Environment: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006
2. Douglas A. Gentile and David A. Walsch, 'A normative study of family media and habits, National Institute on Media and the Family', Applied Developmental Psychology 23(2002), σ. 174
3. Livingstone, Sonia and Bober, Magdalena, UK Children Go Online: Final report of kew protect findings: Economic and Social Research Council, 2005
4. Masterman, Len and Mariet, Francois, L' éducation aux Média dans l' Europe des Années 90: un guide pour les enseignants: Συμβούλιο της Ευρώπης, 1994
5. Recommendation REC (2006) 12 of the Committee of Ministers to Member States on Empowering Children in the New Information and Communications Environment: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006:
http://wcd.coe.intViewDoc.jsp?id=1041181&BackColourInternet=9999CC&BackColourIntranet=FFBB55&BackColourLogged=FFAC75
6. - Richardson, Janice, ed., The Internet Literacy Handbook: A guide for parents, teachers and young people, 2nd Edition: Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006

10. Συμμετοχή

Τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα παιδιά, η ανάπτυξη μιας τέτοιας κουλτούρας που να προωθεί τη συμμετοχή μπορεί να είναι μια πολύ ισχυρή άσκηση στη δημοκρατία.

Η συμμετοχή είναι ταυτόχρονα μια σημαντική αρχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια πρακτική εφαρμογή της πολιτότητας για όλους τους ανθρώπους. Η επιβεβαίωση του δικαιώματος των παιδιών να συμμετέχουν είναι μια από τις κατευθυντήριες αρχές και από τις πιο προοδευτικές καινοτομίες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Βλέπε ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι, σ. 17 για τη συζήτηση της Σύμβασης των Παιδιών).

Η Σύμβαση των Παιδιών διατυπώνει με σαφήνεια αριθμό διαφορετικών πτυχών του δικαιώματος των παιδιών στο να συμμετέχουν:

- Το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους για όλα τα θέματα που τους επηρεάζουν και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους (Άρθρο 12)
- Η ελευθερία της έκφρασης, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος στην αναζήτηση και τη λήψη αμερόληπτων πληροφοριών όλων των ειδών (Άρθρο 13)
- Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας (Άρθρο 14)
- Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι (Άρθρο 15)
- Το δικαίωμα στην πρόσβαση πληροφοριών και υλικών από εθνικές και διεθνείς πηγές (Άρθρο 17)
- Το δικαίωμα της συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας (Άρθρο 31)

ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ;

Η πιο σημαντική προϋπόθεση της ουσιαστικής συμμετοχής είναι οι ενήλικες να σέβονται τις ικανότητες των παιδιών να λαμβάνουν μέρος σε αποφάσεις και να τα αναγνωρίζουν ως εταίρους. Αντί για τις παραδοσιακές σχέσεις που βασίζονται στην εξουσία των ενηλίκων και στον ελέγχο που έχουν στα παιδιά, το αποτέλεσμα είναι οι δημοκρατικές συνεργασίες. Αλλιώς η συμμετοχή των παιδιών είναι πολύ απλά προσχηματικός λόγος: τα παιδιά μπορούν να εκφέρουν τις απόψεις τους, αλλά δεν ασκούν καμία επιρροή στο πώς και πόσο χρησιμοποιείται η συνεισφορά τους.

Η ουσία της συμμετοχής εξηγήθηκε καλύτερα από το μοντέλο 'Σκάλα της συμμετοχής' [1]. Ο Roger Hart περιγράφει μια Σκάλα Συμμετοχής με οκτώ στάδια. Τα πρώτα τρία στάδια είναι η παραπλάνηση, η διακοσμητική συμμετοχή και οι προσχηματικοί λόγοι, λανθασμένα μέσα συμμετοχής που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο ολόκληρη τη διαδικασία. Οι πραγματικές μορφές της συμμετοχής περιλαμβάνουν το στάδιο 'Ανάθεσης και πληροφόρησης' με το οποίο δίνονται συγκεκριμένοι ρόλοι στα παιδιά, και

ΣΚΑΛΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Τα παιδιά αναγνωρίζουν ένα πρόβλημα στο σχολείο τους, ξεκινούν ένα έργο για να το επιλύσουν και να πείσουν τους ενήλικες να το εκτελέσουν.	8	Παιδική πρωτοβουλία, κοινές αποφάσεις με τους ενήλικες	Στάδια συμμετοχής
Τα παιδιά δημιουργούν τη δική τους σχολική εφημερίδα ή ραδιοφωνικό πρόγραμμα.	7	Παιδική πρωτοβουλία και διεύθυνση	
Ζητείται από τα παιδιά να συμμετέχουν στην οργάνωση ενός παιδότοπου.	6	Ενήλικη πρωτοβουλία, κοινές αποφάσεις με τα παιδιά	
Τα παιδιά διαβουλεύονται με το δήμαρχο της πόλης για ένα συγκεκριμένο θέμα: οι απόψεις τους λαμβάνονται υπόψη.	5	Συμβουλευτικό και πληροφοριακό στάδιο	
Μια ομάδα παιδιών οργανώνεται για να κάνει κοινωνική εργασία αλλά πληροφορούνται για το σκοπό της και νιώθουν ότι τους ανήκει το θέμα.	4	Στάδιο ανάθεσης και πληροφόρησης	
Επιλέγονται παιδιά για να πραγματοποιήσουν ένα πάνελ συζήτησης χωρίς να τους έχει δοθεί χρόνος για ουσιαστική προετοιμασία και χωρίς να έχουν κάνει διαβούλευση με τους συνομήλικούς τους.	3	Προσχηματικός λόγος	Μη-συμμετοχή
Τα παιδιά τραγουδούν και χορεύουν σε μια εκδήλωση αλλά δε γνωρίζουν καλά περί τίνος πρόκειται.	2	Διακόσμηση	
Τα παιδιά οργανώνονται για να συμμετέχουν σε μια πολιτική διαμαρτυρία φέροντας πολιτικά πανό.	1	Παραπλανητική μεθόδευση	

Πηγή: Ο πίνακας προσαρμοστηκε από τον Hart, Roger: Children's Participation from Tokenism to Citizenship: UNICEF Innocenti Research Centre, 1992, Φλωρεντία.

το 'Συμβουλευτικό και πληροφοριακό στάδιο' με το οποίο τα παιδιά δίνουν συμβουλές σχετικά με προγράμματα που εκτελούν οι ενήλικες και κατανοούν το πώς η άποψη τους θα επηρεάσει το αποτέλεσμα. Τα ανώτερα στάδια είναι τα στάδια 'Ενήλικης πρωτοβουλίας' συμμετοχή, και η κοινή λήψη αποφάσεων με τα παιδιά, και τα σχέδια 'Παιδικής πρωτοβουλίας και διεύθυνσης', στα οποία οι ενήλικες παρουσιάζονται μόνο με υποστηρικτικό και συμβουλευτικό ρόλο. Αυτό το τελευταίο στάδιο παρέχει στα παιδιά την ευκαιρία για κοινή λήψη αποφάσεων, για συνδιαχείριση και κοινή ευθύνη, με τα παιδιά και τους ενήλικες να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες ο ένας του άλλου και γνώση από τις προσωπικές εμπειρίες του καθενός.

Η επιτυχημένη συμμετοχή δεν περιορίζεται σε μόνο ένα έργο, αλλά είναι μια συνεχής διαδικασία που συνεισφέρει στη δημιουργία μιας κουλτούρας που προωθεί τη συμμετοχή στο περιβάλλον του παιδιού: στην οικογένεια, στο σχολείο, στα ιδρύματα φροντίδας, στο σύστημα της υγειονομικής περίθαλψης, στην κοινότητα και την κοινωνία. Τόσο για τους ενήλικες, όσο και για τα παιδιά, η ανάπτυξη μιας τέτοιας κουλτούρας που προωθεί τη συμμετοχή μπορεί να είναι μια πολύ ισχυρή πρακτική στη δημοκρατία. Η κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχεται ως αποτέλεσμα και η ενθάρρυνση για μια ενεργή πολιτότητα ωφελούν ολόκληρη την κοινωνία.

ΠΩΣ ΝΑ ΕΞΑΣΚΗΣΕΤΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Πρώτα και κατά κύριο λόγο, η συμμετοχή των παιδιών χρειάζεται ένα ευνοϊκό περιβάλλον. Τα παιδιά ανοίγονται όταν νιώθουν ότι αυτό που λένε έχει σημασία και όταν κατανοούν το σκοπό της εμπλοκής τους.

Επειδή τα παιδιά σκέφτονται και εκφράζονται διαφορετικά από τους ενήλικες, η διαδικασία συμμετοχής τους πρέπει να χτίζεται σε συγκεκριμένα θέματα και εμπειρίες και πραγματικές καταστάσεις της ζωής, διαφορετικής πολυπλοκότητας ανάλογα με τις **αναπτυσσόμενες ικανότητες** του παιδιού. Οι αρχικές ασκήσεις μπορούν να είναι διαβουλεύσεις και έρευνες απόψεων για διάφορα θέματα που διευθύνονται από τους ενηλίκους. Τα σχέδια προγραμματισμού, εφαρμογής, διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης είναι τα πιο αναπτυγμένα μέσα συμμετοχής. Τα έργα παιδικής πρωτοβουλίας, η έρευνα, η αυτο-υπεράσπιση, η αντιπροσώπευση ή η συνδιαχείριση με τους ενήλικες, από οργανισμούς και ιδρύματα είναι σε μεγάλο βαθμό εκπαιδευτικά και δυνατές εμπειρίες για τα μεγαλύτερα παιδιά.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ποιος αποφασίζει ποιο είδος συμμετοχής είναι καταλληλότερο για τα παιδιά διαφορετικών επιπέδων ωριμότητας; Πώς λαμβάνεται μια τέτοια απόφαση;*

Οι ουσιαστικές διαδικασίες συμμετοχής αναπτύσσουν ένα ευρύ φάσμα από ικανότητες και δεξιότητες. Τα παιδιά αποκτούν νέες πληροφορίες, μαθαίνουν για τα δικαιώματά τους και γνωρίζουν για τις απόψεις των άλλων μέσω της άμεσης ακρόασης. Σχηματίζοντας και εκφράζοντας τις απόψεις τους, βελτιώνουν τις ικανότητές τους στην επικοινωνία, την κριτική σκέψη και τις ικανότητες στην οργάνωση και τη ζωή. Έχουν την εμπειρία ότι μπορούν να κάνουν πραγματική διαφορά.

Για να επιτευχθεί μια κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη, η εφαρμογή της συμμετοχής των παιδιών είναι μια συνεχής αποστολή. Το μεγαλύτερο εμπόδιό της βρίσκεται στις νοοτροπίες των ενηλίκων. Συνεπώς, η δημιουργία ικανοτήτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα τόσο των παιδιών, όσο και των ενηλίκων, το συντονισμό, τις ηθικές πρακτικές και την έρευνα, είναι απαραίτητη. Όλα τα άτομα που εργάζονται με και για τα παιδιά πρέπει να εσωτερικεύσουν τις βασικές αρχές της συμμετοχής των παιδιών και να αναπτύξουν δεξιότητες να συντονίζουν, να στηρίζουν και να τις προωθούν. Η πολιτική και προσωπική δέσμευση είναι σημαντική. Παρόλο που η δημιουργία μιας κουλτούρας που προωθεί τη συμμετοχή απαιτεί ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, τα αποτελέσματα επικυρώνουν την προσπάθεια.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Τα καλά παραδείγματα μιας επιτυχημένης συμμετοχής των παιδιών μπορούν να βρεθούν σε όλη την Ευρώπη.

Οικογένεια: Η συμμετοχή των παιδιών μπορεί να ξεκινήσει από το σπίτι με τα πολύ

μικρά παιδιά να παίζουν ρόλο στη λήψη οικογενειακών αποφάσεων. Τα παιδιά συμμετέχοντες της Διάσκεψης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το πρόγραμμα 'Χτίζοντας μια Ευρώπη μαζί και για τα Παιδιά' ανέφεραν:

Έχουμε συμμετάσχει επιτυχώς στη λήψη αποφάσεων με τις οικογένειές μας για...πως θα μας άρεσε να ξοδεύουμε τον ελεύθερο μας χρόνο, επιλέγοντας το τι θέλουμε να φάμε, μερικές φορές επιλέγοντας ακόμη και σε ποιο σχολείο...να πηγαίνουμε, πώς μοιραζόμαστε τις δουλείες στο σπίτι, πώς επιλύουμε τα οικογενειακά μας προβλήματα, πώς οργανώνουμε τα οικογενειακά γεγονότα. [2]

Σχολείο: Τα σχολεία μπορούν να είναι σημαντικά πρότυπα καλής συμμετοχής. Η από κοινού δημιουργία σχολικών κανόνων ή η ανάθεση στα παιδιά της διακόσμησης και του ελέγχου της πειθαρχίας στην τάξη μπορούν να είναι καλά σημεία εκκίνησης που βοηθούν, επίσης, τα παιδιά να αναγνωρίσουν το σχολικό τους περιβάλλον. Ωστόσο, τα σχολικά συμβούλια και τα συμβούλια των παιδιών είναι έγκυρες ασκήσεις συμμετοχής, μόνο όταν λαμβάνουν αληθινές αποφάσεις. Τα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν επίσης στην αντιμετώπιση σχολικών προβλημάτων όπως τον εκφοβισμό, τον αποκλεισμό ή άλλες μορφές σχολικής βίας. Οι πρωτοβουλίες των παιδιών να δημιουργήσουν μια εφημερίδα, ένα ραδιοφωνικό πρόγραμμα ή σελίδες στο Διαδίκτυο, να οργανώσουν ομίλους, φεστιβάλ ή εκστρατείες, είναι επίσης σημαντικές συνεισφορές στη δημοκρατική σχολική ζωή. [3]

Ψυχαγωγικές δραστηριότητες: Τα εξωσχολικά προγράμματα των παιδιών μπορούν να παρέχουν στα παιδιά εμπειρίες που να δείχνουν ότι η συμμετοχή τους έκανε διαφορά. Οι, ΜΚΟ, οι άτυπες τοποθεσίες, τα προγράμματα του δρόμου, τα φεστιβάλ, το Διαδίκτυο και οι νέες πλατφόρμες των μέσων ενημέρωσης προσφέρουν διάφορες ευκαιρίες για να ασκηθεί η δημοκρατία. Οι εξωσχολικές δραστηριότητες μπορούν συχνά να είναι συμπληρωματικές στα σχολικά έργα.

Ευάλωτα παιδιά: Η συμμετοχή είναι πολύ σημαντική και ενδυναμωτική για τα ευάλωτα παιδιά. Τα παιδιά που ζουν στη φτώχεια ή σε ιδρύματα συνήθως στερούνται ακόμη και τις ελάχιστες μορφές συμμετοχής. Όλα τα παιδιά πρέπει να γίνονται δεκτά σε ένα φιλικό περιβάλλον με καλά εκπαιδευμένο προσωπικό όταν καταφθάνουν σε ένα ίδρυμα ή νοσοκομείο ή όταν αντιμετωπίζουν την αστυνομία ή μια δικαστική διαδικασία, είτε ως θύματα, ή ως παραβάτες. Η διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού μπορεί να γίνεται σεβαστή μόνο όταν τους ζητείται να εκφράσουν τις απόψεις τους και τα σχόλιά τους σχετικά με αυτές τις διαδικασίες.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Επίπεδο κοινότητας: Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα από καλές ευκαιρίες για τη συμμετοχή των παιδιών σε έργα βελτίωσης της ευημερίας της κοινότητας. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ετοιμάσει μια Σύσταση σχετικά με την προώθηση της συμμετοχής των παιδιών στους δήμους, η οποία μπορεί να παρέχει ένα καλό σημείο εκκίνησης για δράση τόσο για τους δήμους, όσο και για τις ίδιες τις ομάδες των παιδιών. [4]

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Πώς μπορούμε να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση και να τα προστατεύσουμε από την πολιτική παραπλάνηση των ενηλίκων;*

Υπάρχουν διάφορα καλά παραδείγματα από φορείς χάραξης νόμων και πολιτικής, οι οποίοι διαβουλεύονται με τα παιδιά. Στο Λονδίνο, για παράδειγμα, ο Δήμαρχος διαβουλεύεται με τα παιδιά για το πώς να κάνουν την πόλη πιο κατάλληλη για όλα τα νεαρά άτομα, ιδιαίτερα σε τομείς όπως οι συγκοινωνίες, τα πάρκα, η ασφάλεια και η βία στο Διαδίκτυο. [5] Στη Σκωτία, ένα πενταετές Πρόγραμμα Κοινοτικών Εταίρων ξεκίνησε με σκοπό να διερευνήσει το πώς η ενεργή, κοινοτική συμμετοχή θα μπορούσε να είναι ένα αποτελεσματικό μέσο για την αντιμετώπιση του αποκλεισμού των παιδιά και των νεαρά άτομα. Τα προγράμματα που προκύπτουν, οι μεθοδολογίες και τα αποτελέσματα έχουν συνοψισθεί σε ένα οδηγό. [6]

Εθνικό επίπεδο: Μερικές Ευρωπαϊκές χώρες έχουν μια εθνική πολιτική για την προώθηση της συμμετοχής των παιδιών. Για παράδειγμα, στη Γερμανία, τη Νορβηγία και τη Μεγάλη Βρετανία, οι κυβερνήσεις υποστηρίζουν την αποτελεσματική εμπλοκή των παιδιών και των οικογενειών τους ή των φροντιστών στην ανάπτυξη και διαχείριση της

εμπιστοσύνης των παιδιών, και ενθαρρύνουν τους δήμους και τους οργανισμούς να κάνουν το ίδιο. Επειδή τέτοιες καινοτομίες απαιτούν αλλαγές στην οργανωσιακή κουλτούρα, η εξέλιξη από την υποχρέωση στην πράξη συχνά αποδεικνύεται δύσκολη. [7]

Διεθνές επίπεδο: Τα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν καλύτερα σε τοπικές και εθνικές διαδικασίες όπου οι καθημερινές τους εμπειρίες μπορούν να ληφθούν υπόψη αποτελεσματικά. Ωστόσο, σε ένα καλά προγραμματισμένο πλαίσιο, τα παιδιά μπορούν να εμπλακούν και σε διεθνείς διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Η συμμετοχή των παιδιών και των νεαρών ατόμων ήταν ο κύριος πυλώνας στη διαδικασία της Μελέτης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βία Ενάντια στα Παιδιά. Τα παιδιά συμμετείχαν σε περιφερειακές διαβουλεύσεις και οι συστάσεις τους περιληφθήκαν στα τελικά έγγραφα εκείνων των διαβουλεύσεων. Παρόλο που διαδικασία δεν ήταν οικεία, υπήρξε πρόκληση για τους οργανωτές, και η διαδικασία επέφερε μερικά από τα πιο υποκινητικά και διορατικά αποτελέσματα. [8]

ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Η UNICEF και οι παγκόσμιες ΜΚΟ που μάχονται για τα δικαιώματα και την ευημερία των παιδιών, έχουν καθορίσει ορισμένες αρχές για να διασφαλίσουν την ουσιαστική συμμετοχή των παιδιών. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές είναι χρήσιμες για οποιαδήποτε μορφή συμμετοχής:

- Τα παιδιά πρέπει να κατανοούν το σχέδιο ή τη διαδικασία, τον σκοπό του/της και το ρόλο τους σε αυτό/αυτή.
- Οι δυναμικές σχέσεις και η λήψη αποφάσεων πρέπει να είναι διαφανείς.
- Τα παιδιά πρέπει να εμπλέκονται από το πρώτο στάδιο σε οποιαδήποτε πρωτοβουλία.
- Όλα τα παιδιά πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης και σεβασμού, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, την κατάσταση, την εθνότητα, τις ικανότητές τους ή άλλους παράγοντες.
- Οι βασικοί κανόνες πρέπει να κατοχυρώνονται μαζί με όλα τα παιδιά στην αρχή.
- Η συμμετοχή πρέπει να είναι εθελοντική και πρέπει να επιτρέπεται στα παιδιά να αποχωρήσουν σε οποιοδήποτε στάδιο.
- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στο σεβασμό των απόψεων και της εμπειρίας τους. [9]

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η συμμετοχή είναι ένας σημαντικός τομέας εργασίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, ιδιαίτερα όσον αφορά τη νεολαία. Με ένα μοναδικό τρόπο, το Συμβούλιο της Ευρώπης εισήγαγε ένα σύστημα συν-διαχείρισης για τον τομέα του που αφορά τη νεολαία, όπου οι αντιπρόσωποι των Ευρωπαϊκών οργανισμών νεολαίας και των κυβερνήσεων αποφασίζουν από κοινού, για το πρόγραμμα και τον προϋπολογισμό του Συμβουλίου. Σε συνεργασία με το Κογκρέσο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών, δημιουργήθηκε το 1992, ένας Ευρωπαϊκός Χάρτης για τη Συμμετοχή των Νεαρών Ατόμων στη Τοπική και Περιφερειακή ζωή, που αναθεωρήθηκε το 2003. Αυτό το μοναδικό εργαλείο δεν προωθεί μόνο τη συμμετοχή των νεαρών ατόμων, αλλά παρουσιάζει επίσης συγκεκριμένες ιδέες και εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα νεαρά άτομα και τις τοπικές αρχές. Το 2007, δημιουργήθηκε ένα πρακτικό εγχειρίδιο με επιπλέον ιδέες, με τίτλο 'Have your say!'.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Τα δικαιώματα που σχετίζονται με τη συμμετοχή είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά της πολιτότητας, τόσο για το φάσμα ελευθεριών που προσπαθούν να μεταδώσουν, όσο και για τις υποχρεώσεις που επιβάλλουν (Βλέπε τη συζήτηση στο Θέμα 1, Πολιτότητα, σ. 218). Η **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** αναγνωρίζει στο Άρθρο 29, τη σημασία της συμμετοχής των πολιτών, τόσο για την κοινότητα, όσο και για τους ίδιους τους πολίτες:

Όλοι έχουν ευθύνες για την κοινότητα, στην οποία είναι δυνατή η ελεύθερη και πλή-

ρης ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.
Ωστόσο, μόνο με την υιοθέτηση της **Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού** του 1989, αναγνωρίστηκαν τα δικαιώματα και τα οφέλη της συμμετοχής, όπως εφαρμόζονται για τα παιδιά. Η συμμετοχή τους είναι εγγυημένη για ένα ευρύ φάσμα της ζωής της κοινότητας:

- Άρθρο 9: η συμμετοχή σε διαδικασίες που αφορούν την κηδεμονία του παιδιού
- Άρθρο 12: η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για «όλα τα θέματα που επηρεάζουν το παιδί»
- Άρθρο 13: η έκφραση απόψεων και η απόκτηση και μετάδοση πληροφοριών
- Άρθρο 14: οι προσωπικές απόψεις σε θέματα σκέψης, συνείδησης και θρησκείας
- Άρθρο 15: το συνεταιρίζεσθαι με τους άλλους
- Άρθρο 23: το δικαίωμα ενός παιδιού με αναπηρίες στην «ενεργή συμμετοχή στην κοινότητα»
- Άρθρο 30: το δικαίωμα για τα ιθαγενή παιδιά ή τα παιδιά μειονοτήτων στη συμμετοχή στην κοινότητα της δικής τους ομάδας, όπως και της ευρύτερης κοινωνίας
- Άρθρο 31: η πλήρης συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή

Η Σύμβαση των Παιδιών ορίζει το παιδί ως οποιοδήποτε άτομο κάτω από την ηλικία των δεκαοκτώ, το οποίο σημαίνει ότι δεν είναι όλα τα παιδιά που έχουν την ικανότητα ή την ωριμότητα να συμμετέχουν με τον ίδιο τρόπο. Για να αντιμετωπίσει αυτό το γεγονός, η Σύμβαση εφαρμόζει την αρχή της αναπτυσσόμενης ικανότητας, συνιστώντας όπως και οι δυο γονείς και το κράτος αναγνωρίζουν και ανταποκρίνονται στο παιδί, στη βάση των **αναπτυσσόμενων ικανοτήτων** του και της ωριμότητάς του. Πολλοί ενήλικες και ιδρύματα συνεχίζουν να προκαλούνται, ώστε να προσαρμόσουν τις εδώ και καιρό καθιερωμένες συμπεριφορές και πρακτικές τους, ώστε να διευκολύνουν το δικαίωμα του παιδιού στη συμμετοχή σε οποιαδήποτε ηλικία.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Backman, Elisabeth, and Trafford, Bernard, Democratic Governance of Schools: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007: www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Pdf/Documents/2007_Tool2demgovschools_en.pdf
- Brocke Hartmut and Karsten, Andreas, Towards a common culture of cooperation between civil society and local authorities, Centre Francais de Berlin, Βερολίνο, 2007
- Building a Europe for and with Children, Children and young people's preparation seminar: Συμβούλιο της Ευρώπης, Μονακό, 2006 www.coe.int/t/transversalprojects/children/Source/reports/MonacoPrepSeminar_en.doc
- Catch Them Young, Recommendations on children's participation, Ministry of Flemish Community Youth and Sport Division, Benelux, Βρυξέλλες, 2004: www.wvc.vlaanderen.be/jeugdbeleid/internationaal/documenten/catch%20them%20young.pdf
- Children and Young People's Participation, CRIN Newsletter No 16: Child Rights Information Network, Οκτώβριος 2002: www.crin.org/docs/resources/publications/crinvol16e.pdf
- Children, Participation, Projects – How to make it work: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2004: www.bernardvanleer.org/files/crc/3.A.5%20Council_of_Europe.pdf
- DIY Guide to Improving Your Community – Getting children and young people involved: Save the Children, Σκωτία, 2005: www.savethechildren.org.uk/scuk_cache/scuk/cache/cmsattach/4130_DIY.pdf
- Dürr, Karlheinz, The School: A democratic learning community, DGIV/EDU/CIT (2003) 23final: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2004: www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Pdf/Documents/2003_23_All-EuropStudyChildrenParticipation_En.PDF
- Gozdik-Ormel, Zaneta, 'Have your say!' Manual on the Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007.
- Hart, Roger, Ladder of Participation, Children's Participation: From Tokenism to Citizenship: UNICEF Innocenti Research Centre, 1992.
- Learning to Listen, Core Principles for the Involvement of Children and Young People: Department of Education and Skills, Children's and Young People's Unit, HB, 2001: www.dfes.gov.uk/listeningtolearn/downloads/LearningtoListen-CorePrinciples.pdf
- Promoting Children's Participation in Democratic Decision making: UNICEF Innocenti Research Centre, Φλωρεντία, 2001: www.asylumsupport.info/publications/unicef/democratic.pdf
- Recommendation No. R(81)18 of the Committee of Ministers to Member States

concerning Participation at Municipal Level, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1981: http://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet&DocId=673582&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=45568
- Seven Good Reasons for Building a Europe with and for Children: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: www.coe.int/t/transversalprojects/children/publications/Default_en.asp
- Sutton, Faye, The School Council – A Children's Guide, Save the Children, 1999.
- The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- L'Association Themis: www.grainedecitoyen.fr
- Child Rights Information Network: www.crin.org
- Children as Partners Alliance (CAPA): www.crin.org/childrenaspartners
- Children's Rights Alliance for England (CRAE): www.crae.org.uk
- Frequently Asked Questions on Children's Participation: www.everychildmatters.gov.uk/participation/faq
- Save the Children: www.savethechildren.net
- UNICEF: www.unicef.org

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Αναπτύχθηκε αρχικά από Arnstein, Sherry R.: A Ladder of Citizens Participation, JAIP, Vol 35, No.4, 1969, σ. 216-224.
http://lithgow-schmidt.dk/sherry-arnstein/ladder-of-citizen-participation.html The model was developed by Hart, Roger: Children's Participation from Tokenism to Citizenship: UNICEF Innocenti Research Centre, 1992, Φλωρεντία.
2. Building a Europe for and with Children, Children and young people's preparation seminar, Συμβούλιο της Ευρώπης, Μονακό, 2006, σ. 16.
3. Dürr, Karlheinz, The School: A democratic learning Programme Education for Democratic Citizenship DGIV/EDU/CIT (2003) 23final, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2004.
4. Recommendation No. R(81)18 of the Committee of Ministers to Member States concerning Participation at Municipal Level, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1981.
5. Βλέπε Young London Kids: www.london.gov.uk/young-london/kids/have-your-say/index.jsp
6. DIY Guide to improving your community – Getting children and young people involved, Save the Children, Σκωτία, 2005.
7. Learning to Listen, Core Principles for the Involvement of Children and Young People, Department of Education and Skills, CYPU, HB, Μάρτιος 2001.
8. See The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children.
9. Promoting Children's Participation in Democratic Decision making: UNICEF Innocenti Research Centre, 2001.

11. Ειρήνη

Μια κουλτούρα που προωθεί την ειρήνη θα επιτευχθεί όταν οι πολίτες του κόσμου κατανοήσουν τα παγκόσμια προβλήματα, όταν θα έχουν τις ικανότητες να επιλύσουν τις συγκρούσεις και όταν αγωνιστούν για τη δικαιοσύνη χωρίς βία, όταν ζουν σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δικαιοσύνης, όταν εκτιμήσουν την πολιτισμική διαφορετικότητα, σέβονται τη Γη και ο ένας τον άλλο. Τέτοια γνώση μπορεί να αποκτηθεί με τη συστηματική εκπαίδευση για την ειρήνη.

Έκκληση της Χάγης για Εκστρατεία Παγκόσμιας Ειρήνης για την Εκπαίδευση για θέματα για την Ειρήνη

Η δημιουργία μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι μια προϋπόθεση για την επίτευξη ενός καθεστώτος ειρήνης. Ο πόλεμος και η βία οδηγούν αναπόφευκτα στη στέρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και η βιώσιμη, διαρκής ειρήνη και ασφάλεια μπορούν να αποκτούνται μόνο όταν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα απολαμβάνονται.

Η Ευρώπη του εικοστού πρώτου αιώνα μπορεί να είναι σχετικά απελευθερωμένη από πολέμους, αλλά δεν είναι απελευθερωμένη από συγκρούσεις που επηρεάζουν άμεσα τα παιδιά. Οι ένοπλες συγκρούσεις απειλούν μερικές περιφέρειες των Βαλκανίων και της περιοχής του Καυκάσου. Επειδή ο κόσμος είναι αλληλένδετος, οι ένοπλες συγκρούσεις σε μακρινούς τόπους, όπως το Αφγανιστάν ή το Ιράκ, επηρεάζουν τόπους της Ευρώπης όπως τη Μαδρίτη και το Λονδίνο. Οι μη-στρατιωτικές απειλές για την ειρήνη και την ασφάλεια επίσης αυξάνονται: η ξηρασία, οι ασθένειες, η φτώχεια, η πείνα, ο ρατσισμός και η μισαλλοδοξία είναι όλα πηγές και συνέπειες συγκρούσεων.

Σε απόλυτους όρους, ο εικοστός αιώνας ήταν η πιο βίαιη περίοδος στην ιστορία, με περισσότερους θανάτους από όλους τους προηγούμενους αιώνες μαζί. Μερικές συγκρούσεις όπως ο Πρώτος και ο Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος ενέπλεξαν ολόκληρο τον πλανήτη και άφησαν μεγάλο μέρος της Ευρώπης σε συντρίμμια. Άλλες ήταν περιφερειακές συγκρούσεις (π.χ. εσωτερικές συγκρούσεις στην Ισπανία, στην Κύπρο, στην Ελλάδα και στην Ιρλανδία). Στην Ευρώπη, ο εικοστός αιώνας έφτασε στο τέλος του με πολέμους στην πρώην Γιουγκοσλαβία και στον Καύκασο.

Στον όλο και πιο υψηλής τεχνολογίας, παγκοσμιοποιημένο κόσμο μας, η φύση της σύγκρουσης έχει αλλάξει δραστικά, αλλά ακόμη υπάρχουν πάρα πολλοί θάνατοι ανάμεσα στους πολίτες, περιλαμβανομένων και παιδιών. Οι περισσότεροι πρόσφυγες του κόσμου είναι παιδιά, πολλά από αυτά διαφεύγουν από τις ένοπλες συγκρούσεις στις πατρίδες τους. Περαιτέρω, τουλάχιστον μισό εκατομμύριο κορίτσια και αγόρια κάτω των 18 ετών, έχουν τύχει εκμετάλλευσης ως συμμετέχοντες σε πολέμους παγκοσμίως, είτε πολεμώντας, τοποθετώντας νάρκες ή εκρηκτικά, ή παρέχοντας υπηρεσίες υποστήριξης. Η επίδραση του πολέμου στα παιδιά είναι καταστρεπτική και ολοκληρωτική, καθώς τραυματίζει τα σώματα και το πνεύμα τους και καταστρέφει τις οικογένειες και τις κοινότητές τους.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ;

Η ανθρώπινη ασφάλεια είναι μια σχετικά καινούρια έννοια που αναγνωρίζει την αμοιβαία σχέση μεταξύ της βίας και της στέρησης όλων των ειδών. Αφορά την προστασία των ατόμων και των κοινοτήτων, τόσο από την άμεση απειλή και σωματική βία, όσο και τις έμμεσες απειλές, οι οποίες είναι το αποτέλεσμα της φτώχειας και άλλων μορφών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών ανισοτήτων, όπως και των φυσικών καταστροφών και των ασθενειών. Μια χώρα μπορεί να μη βρίσκεται υπό απειλή ή εξωτερική επίθεση ή εσωτερική διαταραχή, αλλά μπορεί να είναι ακόμη ανασφαλής αν, για παράδειγμα, δεν έχει την ικανότητα να διατηρήσει το κράτος δικαίου, αν μεγάλος αριθμός

πληθυσμού μετατοπίζεται λόγω της πείνας ή αποδεκατίζεται από τις ασθένειες ή αν οι άνθρωποί της στερούνται τις βασικές ανάγκες για επιβίωση.

Η ανθρώπινη ασφάλεια επεκτείνει τα ανθρώπινα δικαιώματα επειδή αντιμετωπίζει καταστάσεις που απειλούν σοβαρά τα ανθρώπινα δικαιώματα και στηρίζει την ανάπτυξη συστημάτων, που να δίνουν στους ανθρώπους τους θεμέλιους λίθους για την επιβίωση, την αξιοπρέπεια και τις ουσιαστικές ελευθερίες τους: την ελευθερία από την ανάγκη, την ελευθερία από το φόβο και την ελευθερία να αναλάβουν δράση για λογαριασμό τους. Χρησιμοποιεί δυο γενικές στρατηγικές για να το πετύχει: την προστασία και την ενδυνάμωση. Η προστασία δίνει ασπίδα στους ανθρώπους από τους άμεσους κινδύνους, αλλά επιδιώκει επίσης να αναπτύξει πρότυπα, διαδικασίες και οργανισμούς που να διατηρούν την ασφάλεια. Η ενδυνάμωση επιτρέπει στους ανθρώπους να αναπτύξουν τη δυναμική τους και να γίνουν πιο ολοκληρωμένοι συμμετέχοντες στη λήψη αποφάσεων. Η προστασία και η ενδυνάμωση είναι αμοιβαία ενισχυτικές, και απαιτούνται και οι δύο για τις περισσότερες περιπτώσεις.

Το 2003, μια ειδική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ανθρώπινη Ασφάλεια έκδωσε το Human Security Now, μια έκθεση που περιγράφει τους σημαντικότερους τομείς ανησυχίας για την καθιέρωση και τη διατήρηση της ανθρώπινης ασφάλειας:

- Η προστασία των ανθρώπων σε βίαιη διαμάχη, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης όπλων
- Η προστασία και η ενδυνάμωση των ανθρώπων που διακινούνται, τόσο αυτοί που μεταναστεύουν για να βελτιώσουν τη ζωή τους, όσο και εκείνοι που αναγκάζονται να δραπετεύσουν για να προστατεύσουν τους εαυτούς τους από τις συγκρούσεις ή τις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Η προστασία και η ενδυνάμωση των ατόμων σε μεταπολεμικές καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένης της σύνθετης ανακατασκευής των κοινωνιών που έχουν καταστραφεί από τον πόλεμο
- Η προώθηση της οικονομικής ασφάλειας, παρέχοντας ελάχιστα πρότυπα διαβίωσης παντού και επιτρέποντας στους ανθρώπους να ξεπερνούν τη φτώχεια
- Η προώθηση παγκόσμιας πρόσβασης σε βασική υγειονομική περίθαλψη, ιδιαίτερα αντιμετωπίζοντας πανδημίες, ασθένειες και απειλές που βασίζονται στη φτώχεια και προβλήματα υγείας που πηγάζουν από τη βία
- Η ενδυνάμωση όλων των ανθρώπων με οικουμενική, βασική εκπαίδευση
- Η αποσαφήνιση της ανάγκης για μια παγκόσμια, ανθρώπινη ταυτότητα, εφόσον υπάρχει σεβασμός για την ελευθερία των ατόμων να έχουν διαφορετικές ταυτότητες και διασφαλίσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ποιοι παράγοντες απειλούν την ασφάλεια της κοινότητάς σας; Πώς αποσταθεροποιούν την κοινωνία; Πώς επηρεάζει τα παιδιά με τα οποία εργάζεσαι αυτή η έλλειψη ασφάλειας;*

Η ΕΙΡΗΝΗ ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

Η ειρήνη δεν είναι απλώς η απουσία συγκρούσεων και βίας, ωστόσο: είναι ένας τρόπος για να ζούμε μαζί, έτσι ώστε όλα τα μέλη της κοινωνίας να μπορούν να πετύχουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Παρόλο που δεν είναι επίσημα κωδικοποιημένη ως ανθρώπινο δικαίωμα, η ειρήνη αναγνωρίζεται ως ένα σημαντικό στοιχείο για την πραγματοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανήκει στην τρίτη γενεά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή των λεγόμενων δικαιωμάτων αλληλεγγύης. Αυτά είναι τα δικαιώματα που επηρεάζουν ολόκληρες κοινωνίες ή ομάδες ατόμων, όπως το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον, στην αειφόρο ανάπτυξη, στην επικοινωνία ή στην κοινή κληρονομία της ανθρωπότητας. Η ειρήνη είναι, επίσης, ένα προϊόν των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: όσο περισσότερο μια κοινωνία προωθεί, προστατεύει και εκπληρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα των ανθρώπων, τόσες περισσότερες είναι η πιθανότητες για τον περιορισμό της βίας και την ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων.

Ακολουθώντας τα βήματα της UNESCO, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1999, υιοθέτησε τη Διακήρυξη για έναν Πολιτισμό Ειρήνης. Αναγνωρίζει ότι τα μέλη της κοινότητας είναι υπεύθυνα για την προώθηση μιας ειρηνικής κουλτούρας, περιλαμβανομένων των γονέων, των καθηγητών, των πολιτικών, των δημοσιογράφων, των θρησκευτικών ομάδων, των διανοουμένων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, όσων ασχολούνται με επιστημονικές, φιλοσοφικές δημιουργικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες, τους κοινωνικούς λειτουργούς, τους διευθυντές σε διάφορα επίπεδα και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑ-ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ο διάλογος μεταξύ των πολιτισμών, ο πιο παλαιός και ο πιο θεμελιώδης τρόπος δημοκρατικού διαλόγου, είναι ένα αντίδοτο για την απόρριψη και τη βία. Ο στόχος του είναι να μας επιτρέψει να ζούμε ειρηνικά και εποικοδομητικά μεταξύ μας σε ένα πολυπολιτισμικό κόσμο, να αναπτύξουμε μια αίσθηση κοινότητας και το αίσθημα του ανήκειν.

Διαπολιτισμικός διάλογος και το Συμβούλιο της Ευρώπης:
www.coe.int/t/dg4/intercultural/default_en.asp

Η αυξανόμενη μετανάστευση, τα αποτελέσματα της παγκοσμιοποίησης και της εξέλιξης των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας έχουν δώσει στους ανθρώπους του σήμερα μεγαλύτερη ευκολία κίνησης. Ως αποτέλεσμα, η πολιτισμική διαφορετικότητα έχει γίνει το κύριο χαρακτηριστικό της κάθε χώρας στην Ευρώπη. Καθώς αυτή η διαφορετικότητα είναι ένα πλούσιο στοιχείο για τις κοινωνίες μας, εισάγει επίσης νέες κοινωνικές και πολιτικές προκλήσεις. Καθώς τα ερωτήματα για την ταυτότητα γίνονται πιο κρίσιμα, «τα στερεότυπα, ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, η μισαλλοδοξία, οι διακρίσεις και η βία μπορούν να απειλήσουν την ειρήνη και τη δομή των εθνικών και τοπικών κοινοτήτων».[1] Οι αρνητικές συνέπειες τέτοιων φαινομένων κυμαίνονται από τον κοινωνικό αποκλεισμό στις κοινότητες μέχρι τις διεθνείς συγκρούσεις.

Ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι ένα ζωτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση αυτών των εξελίξεων, για να μάθουμε να ζούμε μαζί και να αναπτύξουμε μια αίσθηση της κοινότητας και του ανήκειν. «Ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι μια ανοιχτή και σεβαστή ανταλλαγή απόψεων, μεταξύ των ατόμων και των ομάδων που ανήκουν σε διαφορετικές κουλτούρες, που οδηγεί σε μια βαθύτερη κατανόηση της αντίληψης του υπόλοιπου κόσμου.» [2] Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναγνωριστεί ο ρόλος των θρησκευτικών κοινοτήτων, στη διαδικασία ανάπτυξης της ταυτότητας και να υποκινηθεί ο δια-θρησκευτικός διάλογος για να ξεπεραστούν τα στερεότυπα οι διακρίσεις που συμβαίνουν σε κάθε επίπεδο της κοινωνίας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Υπάρχουν διαφορετικές θρησκευτικές ομάδες στην κοινότητά σας που να επηρεάζουν το πώς ζουν οι άνθρωποι μαζί; Μήπως οι συγκρούσεις που πηγάζουν από τις θρησκευτικές διαφορές επηρεάζουν τα παιδιά με τα οποία εργάζεστε;*

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΙΡΗΝΗΣ

Σήμερα, η εκπαίδευση για τα θέματα ειρήνης αντιμετωπίζει τον ευρύτερο στόχο για τη δημιουργία μιας κουλτούρας που προωθεί την ειρήνη, ενώ αρχικά ήταν επικεντρωμένη στην εξάλειψη της πιθανότητας του παγκόσμιου αφανισμού μέσω του πυρηνικού πολέμου. Επιδιώκει να κατανοήσει και να εξαλείψει τις αιτίες για τις συγκρούσεις, όπως τη φτώχεια και όλες τις μορφές διακρίσεων, καθώς και να διδάξει τις δεξιότητες για τη διαχείριση των συγκρούσεων. Η ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων δεν είναι έμφυτη ανθρώπινη ποιότητα, αλλά μια δεξιότητα, που πρέπει να μαθαίνεται και να εξασκείται από την παιδική ηλικία. Όπως παρατήρησε ο Mahatma Gandhi, "Αν θα φέρουμε ειρήνη στον κόσμο, πρέπει να ξεκινήσουμε από τα παιδιά.» [3]

...η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να κατευθύνεται προς...την προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μια ελεύθερη κοινωνία, σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανεκτικότητας, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους, τις εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και των ατόμων ιθαγενούς καταγωγής.

Άρθρο 29.δ της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Τυπικά ένα παιδί βιώνει συγκρούσεις με τα άλλα παιδιά, τους γονείς, τους καθηγητές και άλλους ενήλικες. Η σύγκρουση δεν είναι εγγενώς αρνητική ή καταστροφική: συνήθως μπορεί να ελαχιστοποιείται και να επιλύεται. Σε αντίθεση, η βία, η επιθετική χρήση δύναμης ή η καταχρηστική άσκηση εξουσίας, πάντα οδηγεί στον τραυματισμό και την καταστροφή. Γι' αυτό το λόγο η κοινωνία έχει αναπτύξει πολλούς τρόπους για το χειρισμό των συγκρούσεων με τη χρήση μη βίαιων μεθόδων, όπως η διαπραγμάτευση και άλλες προσεγγίσεις συνεργασίας που οδηγούν στην αμοιβαία ωφέλιμη συμφωνία (καταστάσεις 'όλοι κερδίζουν') και συμβιβασμούς. Η μάθηση για το χειρι-

σμό της σύγκρουσης και την αποφυγή της βίας, είναι μια σημαντική παράμετρος κοινωνικοποίησης για το παιδί.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Πώς αντιδρούν συνήθως στις συγκρούσεις τα παιδιά με τα οποία εργάζεσαι; Μήπως υπάρχουν τρόποι να τα βοηθήσεις να μάθουν πώς να διαχειρίζονται και να επιλύουν τις συγκρούσεις καλύτερα;*

Η εκπαίδευση για θέματα ειρήνης διδάσκει τη γνώση, τις δεξιότητες, τις συμπεριφορές και τις αξίες που χρειάζονται για να επέλθει αλλαγή στη συμπεριφορά, η οποία θα επιτρέψει στα παιδιά, τη νεολαία και τους ενήλικες να καταπολεμήσουν τη σύγκρουση και τη βία, τόσο την εμφανή, όσο και τη διαρθρωτική, να επιλύουν τις συγκρούσεις ειρηνικά, και να δημιουργούν τις συνθήκες που ευνοούν την ειρήνη, είτε σε διαπροσωπικό επίπεδο, μεταξύ της ομάδας, είτε σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο. Η εκπαίδευση για θέματα ειρήνης βελτιώνει την αυτοπεποίθηση των παιδιών, αναπτύσσει τις δεξιότητές τους να λύνουν προβλήματα και να αποφεύγουν ανασφαλείς συμπεριφορές.

Ανάμεσα στους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών, η UNICEF, και συγκεκριμένα η UNESCO, προωθούν την εκπαίδευση για θέματα ειρήνης. Η Unicef περιγράφει την εκπαίδευση για θέματα ειρήνης, ως μάθηση και άλλες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που:

- Λειτουργούν ως 'ζώνες ειρήνης', όπου τα παιδιά είναι ασφαλή από τη βίαιη σύγκρουση
- Υποστηρίζουν τα βασικά δικαιώματα των παιδιών, όπως περιγράφονται στη ΣΔΠ
- Αναπτύσσουν ένα περιβάλλον που βασίζεται στην ειρηνική συμπεριφορά και τη συμπεριφορά σεβασμού ανάμεσα σε όλα τα μέλη της κοινότητας που μαθαίνουν
- Παρουσιάζουν τις αρχές της ισότητας και της απουσίας διακρίσεων για διοικητικές πολιτικές και πρακτικές
- Βασίζονται στην εκπαίδευση δημιουργίας ειρήνης που υπάρχει στην κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων και των μέσων για το χειρισμό συγκρούσεων που είναι αποτελεσματικά, μη βίαια, και ριζωμένα στην τοπική κουλτούρα
- Χειρίζονται τις συγκρούσεις με τρόπους που σέβονται τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια όλων όσων εμπλέκονται
- Ενσωματώνει θέματα για την ειρήνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική δικαιοσύνη καθώς και για θέματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος, διαμέσου της διδακτέας ύλης οποτεδή ποτε είναι δυνατό
- Παρέχουν ένα φόρουμ για την σαφή συζήτηση των αξιών της ειρήνης και της κοινωνικής δικαιοσύνης
- Χρησιμοποιούν διδακτικές και μαθησιακές μεθόδους, που τονίζουν τη συμμετοχή, την επίλυση προβλημάτων και το σεβασμό για τις διαφορές
- Επιτρέπουν στα παιδιά να συμβάλουν πρακτικά στην επικράτηση της ειρήνης, στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, όπως και στην ευρύτερη κοινωνία
- Δημιουργούν ευκαιρίες για το συνεχή προβληματισμό και την επαγγελματική ανά πτυξη όλων των εκπαιδευτικών, σε σχέση με τα θέματα της ειρήνης, της δικαιοσύνης και των δικαιωμάτων [4]

Πολλή από τη δουλειά της UNESCO επικεντρώνεται στην εκπαίδευση για θέματα ειρήνης, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Από τις αρχές του 1990, η UNESCO έχει εξελίξει την έννοια της εκπαίδευσης για μια 'κουλτούρα που προωθεί την ειρήνη' μαζί με το στόχο να 'δημιουργήσει ένα νέο όραμα για την ειρήνη, αναπτύσσοντας μια ειρηνική κουλτούρα, που να βασίζεται στις παγκόσμιες αξίες του σεβασμού για τη ζωή, την ελευθερία, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη, την ανεκτικότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα μεταξύ γυναικών και αντρών» όπως και να προωθήσει την εκπαίδευση και την έρευνα γι' αυτό το όραμα» [5]

Η εκπαίδευση για θέματα ειρήνης είναι ένα σημαντικό μέρος των διαφορετικών εκπαιδευτικών τομέων, που προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την κουλτούρα ειρήνης και δημοκρατίας. Βλέπε ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ, σ. 29.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Προοίμιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΑΔ) επιβεβαιώνει τη σημαντική σχέση μεταξύ της ειρήνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλώνοντας ότι οι θεμελιώδεις ελευθερίες είναι

...η βάση για τη δικαιοσύνη και την ειρήνη στον κόσμο και διατηρούνται καλύτερα από τη μια, με μια αποτελεσματική πολιτική δημοκρατία και από την άλλη, με μια κοινή κατανόηση και παρακολούθηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων πάνω στα οποία βασίζονται.

Το Άρθρο 5 της ΕΣΑΔ εγγυάται την ασφάλεια ενός ατόμου, ιδιαίτερα ενάντια στην παρεμβολή από το κράτος, με τη μορφή της σύλληψης και της φυλάκισης.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει αναπτύξει διάφορες δραστηριότητες για να προωθήσει την ανεκτικότητα, την ειρήνη και την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, την εκπαίδευση για τη δημοκρατική αγωγή του πολίτη, του διαπολιτισμικού και του διαθρησκευτικού διαλόγου. Το 2007, το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε το «White Paper on Intercultural Dialogue", μια συνεκτική πολιτική για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου στην Ευρώπη και μεταξύ της Ευρώπης και των γειτονικών περιοχών.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Τα Ηνωμένα Έθνη ιδρύθηκαν το 1945 για να «σώσουν τις επόμενες γενεές από τη μάστιγα του πολέμου», «να επαναβεβαιώσουν την πίστη στην ...αξιοπρέπεια και την αξία του ατόμου ή του ανθρώπου [και] στα ίσα δικαιώματα μεταξύ των αντρών και των γυναικών», «να καθιερώσουν συνθήκες κάτω από τις οποίες η δικαιοσύνη και ο σεβασμός για τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις συνθήκες και τις άλλες πηγές του διεθνούς δικαίου να μπορούν να διατηρούνται», και «να προωθήσουν την κοινωνική πρόοδο και τα καλύτερα βιοτικά επίπεδα με μεγαλύτερη ελευθερία...» [6]

Η εκπαίδευση για θέματα ειρήνης έχει αναπτυχθεί ως μέσο για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι. Είναι η εκπαίδευση που αντανακλάται στο Άρθρο 25 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το οποίο περιλαμβάνει όχι μόνο το δικαίωμα στην εκπαίδευση, αλλά συγκεκριμενοποιεί σε μια εκπαίδευση «που έχει στόχο την πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και την ενίσχυση του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες». Προωθεί «την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη, τις φυλετικές και τις θρησκευτικές ομάδες» και επεκτείνει «τις δραστηριότητες των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης».

Τα Άρθρα 38 και 39 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού αφορούν στα δικαιώματα των παιδιών σε συνθήκες ένοπλων συγκρούσεων. Το Άρθρο 38 καλεί για «όλα τα εφικτά μέτρα για τη διασφάλιση της προστασίας και της φροντίδας των παιδιών που επηρεάζονται από τις ένοπλες συγκρούσεις». Το Άρθρο 39 καλεί για τη «σωματική και ψυχολογική ανάκαμψη και την κοινωνική επανένταξη» των παιδιών που έχουν υποφέρει από πολλά είδη κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένου και του πολέμου. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η προστασία του παιδιού από την υπηρεσία στις ένοπλες δυνάμεις. Το Άρθρο 38 απαγορεύει στα παιδιά κάτω των δεκαπέντε ετών να συμμετέχουν σε άμεσες εχθροπραξίες, αλλά, το 2000, η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την Εμπλοκή των Παιδιών σε Ένοπλες Συγκρούσεις, το οποίο αύξησε την ελάχιστη ηλικία στα δεκαοκτώ χρόνια.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Fountain, Susan, Peace Education in UNICEF: UNICEF, 1999: www.unicef.org/girlseducation/files/PeaceEducation.pdf
- Myers-Walls, Judith A., Talking to Children about Terrorism and Armed Conflict: Vol.7, No.1, 2002: North Carolina State Forum for Family and Consumer Issues: www.ces.ncsu.edu/depts/fcs/pub/2002w/myers-wall.html

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Charter of the United Nations: www.unhchr.ch/html/menu3/b/ch-pream.htm
- Children in armed conflicts: www.crin.org/themes/ViewTheme.asp?id=11
- A Declaration on a Culture of Peace: UNESCO, 2000: www.unesco.org/cpp/uk/declarations/2000.htm

- European Charter for Media Literacy: www.euromedialiteracy.eu/index.php
- The History Guide, Revolutionizing education in the spirit of Socratic wisdom: www.historyguide.org
- Council of Europe White Paper on Intercultural dialogue: www.coe.int/t/dg4/intercultural/default_en.asp
- Manifesto 2000 for a Culture of Peace and Non-violence, International Decade for a Culture of Peace and Non-violence for the Children of the World, 2001 – 2010: UNESCO, 2000: www3.unesco.org/manifesto2000/uk/uk_manifeste.htm
- United Nations Cyberschoolbus: www.un.org/cyberschoolbus/peace/home.asp

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Ετοιμάζοντας το 'White paper on intercultural dialogue' του Συμβουλίου της Ευρώπης, Έγγραφο διαβούλευσης, σ. 3. www.coe.int
2. Βλέπε πιο πάνω, σ. 6
3. Βλέπε Inspiring Quotations: www.peace.ca/inspiringquotations.htm
4. Fountain, Susan, Peace Education in UNICEF, 1999. σ. 6.
5. UNESCO and a Culture of Peace, UNESCO Publishing, 1995.
6. Βλέπε Charter of the United Nations: www.unhchr.ch/html/menu3/b/ch-pream.htm

12. Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

Τα Κράτη Μέλη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του κάθε παιδιού σε ένα βιοτικό επίπεδο που να είναι ικανοποιητικό για τη σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού. Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 27,1

Ένα άτομο σε κατάσταση φτώχειας στερείται «ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο» όπως την επαρκή στέγαση και το ρουχισμό, το θρεπτικό φαγητό και το καθαρό πόσιμο νερό, το ικανοποιητικό εισόδημα, την απασχόληση και την πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Η φτώχεια μπορεί να είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων γεγονότων, όπως ο πόλεμος ή οι φυσικές καταστροφές, ή να είναι χρόνια σε ολόκληρους πληθυσμούς, αλλά οποιαδήποτε κι αν είναι η αιτία, η φτώχεια παραμένει μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όταν οι άνθρωποι στερούνται τις βασικές ανάγκες για την επιβίωσή τους, τίθενται σε κίνδυνο και τα άλλα ανθρώπινα τους δικαιώματα, ακόμη και το δικαίωμά τους στη ζωή. Η Παγκόσμια Τράπεζα αναφέρει ότι ενώ στις πλούσιες χώρες ένα μόνο παιδί στα εκατό αποτυγχάνει να φτάσει τα πέμπτα γενέθλιά του, στις φτωχότερες χώρες δέκα παιδιά στα εκατό δεν επιβιώνουν.[1] Ωστόσο, η ζωή σε μια ευημερούσα χώρα δεν εγγυάται την ελευθερία από τη φτώχεια. Έκθεση της UNICEF σχετικά με την παιδική φτώχεια δείχνει ότι από το τρία μέχρι το εικοσιπέντε τοις εκατόν των παιδιών που ζουν στις πλουσιότερες χώρες του κόσμου ζει μέσα στη φτώχεια. Η ίδια έκθεση δηλώνει ότι 47 εκατομμύρια παιδιά από τα 29 μέλη του Οργανισμού για την Οικονομική Ανάπτυξη (ΟΟΑ), ή ένα στα έξι, ζουν κάτω από το επίπεδο της φτώχειας, που ορίζεται ως το μισό του μέσου όρου του εθνικού εισοδήματος.[2]

Όλες οι κοινωνίες προσπαθούν να πετύχουν κοινωνική συνοχή, να ενδυναμώνσουν τα πράγματα που δεσμεύουν μαζί τους ανθρώπους και να καταπολεμήσουν τις διασπαστικές δυνάμεις που τους οδηγούν χώρια. Ένας από τους κύριους παράγοντες χωρισμού σε κάθε κοινωνία είναι το εκτενές χάσμα μεταξύ των πλουσίων και των φτωχών. Έτσι, η αντιμετώπιση της φτώχειας όχι μόνο ενδυναμώνει τις ζωές των φτωχών, αλλά, επίσης, συνεισφέρει σε μια κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βελτιώνει την κοινωνική συνοχή για όλη την κοινωνία.[4]

Τα παιδιά βιώνουν τη φτώχεια με διαφορετικό τρόπο από τους ενήλικες. Η φτώχεια συμβιβάζει την καθημερινότητα των παιδιών και έχει μια σωρευτική και αρνητική επίδραση στο μέλλον τους. [3] Marta Santos Pais Διευθύντρια, UNICEF Innocenti Research Centre

Το Άρθρο 27 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναγνωρίζει το δικαίωμα των παιδιών σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, ώστε να εξυπηρετεί τη σωματική, τη ψυχική, την πνευματική, την ηθική και την κοινωνική ανάπτυξή τους και να παροτρύνει τις κυβερνήσεις να βοηθήσουν τις οικογένειες που δε μπορούν να παρέχουν τις βασικές ανάγκες για τα παιδιά τους, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διατροφή, το ρουχισμό και τη στέγαση. Το Άρθρο 26 της ΣΔΠ τονίζει περαιτέρω το δικαίωμα του παιδιού να επωφελείται από την κοινωνική ασφάλιση, που βοηθάει τα παιδιά να αναπτυχθούν και να ζήσουν υπό καλές συνθήκες. Ωστόσο, πολλές κυβερνήσεις στερούνται τα οικονομικά μέσα ή την πολιτική θέληση, που θα τους επέτρεπε να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες των παιδιών τους. Ακόμη και στις πλούσιες χώρες μεγάλος αριθμός παιδιών ζει στη φτώχεια. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, ένα παιδί στα πέντε ζει στη φτώχεια. [5]

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η παιδική φτώχεια κυμαίνεται σε ποσοστά άνω του 15% σε τρεις Νότιες, Ευρωπαϊκές χώρες (Πορτογαλία, Ισπανία και Ιταλία) μέχρι κάτω τον 5% σε τέσσερις Βόρειες χώρες (Δανία, Φινλανδία, Νορβηγία και Σουηδία). Εννέα χώρες της βόρειας Ευρώπης έχουν ρίξει την παιδική φτώχεια σε ποσοστά κάτω από το 10%.[6] Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία φανερή σχέση μεταξύ των επιπέδων ευημερίας των παιδιών και το κατά κεφαλή ΑΕΠ. Στην Τσεχία, για παράδειγμα, επιτυγχάνεται ένα υψηλότερο ποσοστό παιδικής ευημερίας σε αντίθεση με πολύ πιο πλούσιες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Γαλλίας και της Αυστρίας. Η Νορβηγία είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη, όπου η παιδική φτώχεια μπορεί να περιγραφεί ως πολύ χαμηλή και συνεχίζει να μειώνεται. [7]

Οι σημαντικές οικονομικές, πολιτικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές αλλαγές στην ΕΕ επηρεάζουν άμεσα τα παιδιά. Τα νεαρά άτομα σε μια χώρα της ΕΕ είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν τη φτώχεια, σε σχέση με τον πληθυσμό ως σύνολο (20% για τα παιδιά ηλικίας 0-15 και 21% γι' αυτούς που έχουν ηλικία από 16-24, σε σύγκριση με το 16% για τους ενήλικες).[8] Τα παιδιά που ζουν με φτωχούς γονείς ή που δε μπορούν να ζήσουν με τους γονείς τους, όπως και τα παιδιά μερικών εθνικών μειονοτήτων, εκτίθενται ιδιαίτερα στη φτώχεια, τον αποκλεισμό και τις διακρίσεις. [9]

Η κατάσταση αυτή είναι πιο σοβαρή στις Ανατολικές και Νότιες χώρες της Ευρώπης. Παρόλο που τα τελευταία δέκα χρόνια, ο απόλυτος αριθμός των παιδιών που ζουν στη φτώχεια έχει μειωθεί, ένα στα τέσσερα παιδιά, ή περίπου 18 εκατομμύρια παιδιά, ζουν ακόμη σε ακραία επίπεδα φτώχειας στις χώρες τις νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών. Αν και η οικονομική ανάκαμψη της περιοχής έχει βελτιώσει τις συνθήκες για τους περισσότερους ενήλικες, το Innocenti Social Monitor 2006[10] αναφέρει ότι πολλά παιδιά δεν έχουν τα ίδια οφέλη. Η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι παρόλο που υπάρχουν τεράστιες ανισότητες ανάμεσα στις χώρες της περιοχής, οι περισσότερες κυβερνήσεις δε δαπανούν αρκετά χρήματα για τα παιδιά τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ποιες πιστεύετε είναι οι σημαντικότερες μακροχρόνιες επιδράσεις της φτώχειας στα παιδιά;*

Στοιχεία από τις περισσότερες χώρες δείχνουν ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν στη φτώχεια είναι γενικά πιο ευάλωτα: είναι πιο πιθανό να αποκτήσουν κακή υγεία, να έχουν μαθησιακές δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς, χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο, να αντιμετωπίσουν εγκυμοσύνες σε νεαρή ηλικία, να έχουν λιγότερες ικανότητες και φιλοδοξίες, να είναι χαμηλόμισθα, άνεργα και εξαρτημένα από την κοινωνική πρόνοια.

Οι άνθρωποι που βρίσκονται σε θέσεις ακραίας φτώχειας λόγω μειονεκτημάτων ή που υποφέρουν από ταπεινωτικές καταστάσεις, μπορούμε να πούμε ότι υποφέρουν από 'κοινωνικό αποκλεισμό'.[11] Τα παιδιά που έχουν φτωχούς γονείς, υπόκεινται περισσότερο στον κοινωνικό αποκλεισμό και έχουν περιορισμένες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, την απασχόληση και την ανάπτυξη. Πέραν του δικαιώματος σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, η φτώχεια συμβάλει άμεσα στη στέρηση άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων του φτωχού παιδιού: μπορεί να στερήσει από το παιδί το δικαίωμά του στην εκπαίδευση, το δικαίωμα στο συνεταιρίζεσθαι, τη ξεκούραση και την αναψυχή, στη συμμετοχή στην κοινότητα και άλλα πολιτικά και αστικά δικαιώματα.

Οι οικονομικές, οι πολιτικές και οι κοινωνικές διαδικασίες που δημιουργούν τη φτώ-

χεια, ενισχύουν η μια την άλλη, επιδεινώνοντας τις επιδράσεις που έχουν στις ζωές των φτωχών ανθρώπων. Γι' αυτό το λόγο, ένα φτωχό παιδί που ανήκει σε μια μειονότητα μπορεί να υπόκειται σε συνδυασμένα μειονεκτήματα των φυλετικών διακρίσεων και των στερήσεων λόγω της φτώχειας. Πολλά παιδιά μεταναστών, προσφύγων και των Ρόμα, πέρα από τον κοινωνικό αποκλεισμό, υπόκεινται σε φτωχή εκπαίδευση, ανεπαρκείς υπηρεσίες υγείας και παιδικής εργασίας.

Οι κυβερνήσεις πρέπει να αντιμετωπίζουν την παιδική φτώχεια διασφαλίζοντας την πρόσβασή τους σε κοινωνικές υπηρεσίες (εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια) και παρέχοντας στα παιδιά δημόσιες υπηρεσίες (νερό, ηλεκτρισμό, μεταφορικά μέσα). Κοινοτικές οργανώσεις παίζουν επίσης, καθοριστικό ρόλο στην ανακούφιση από τη φτώχεια, προσφέροντας άμεση βοήθεια όπως, την παροχή τροφής, ρουχισμού, υγειονομικής περίθαλψης και εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Τόσο οι κυβερνήσεις, όσο και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να προσφέρουν έργα εισοδηματικής ανάπτυξης, να στηρίζουν τις μικρές επιχειρήσεις και να παρέχουν ευκαιρίες απασχόλησης, διορθωτικής εκπαίδευσης και εκπαίδευσης για την απόκτηση δεξιοτήτων στις φτωχές κοινότητες.

Η παροχή τροφής και στέγασης στα φτωχά άτομα είναι σημαντική, αλλά είναι βραχυπρόθεσμη ανταπόκριση. Ωστόσο, η μακροχρόνια ανακούφιση από τη φτώχεια απαιτεί την ενίσχυση της συμμετοχής των φτωχών ανθρώπων στη λήψη αποφάσεων, τη διασφάλιση της ανάπτυξης στην κοινότητα και την εξάλειψη των διακρίσεων που βασίζονται στα φύλα, την εθνότητα και την κοινωνική κατάσταση των ανθρώπων. Μια κύρια τακτική για τη μείωση της φτώχειας είναι η τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης, η βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς για τους φτωχούς ανθρώπους και η καλύτερη ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους. Όλοι αυτοί είναι ρόλοι που πρέπει τα άτομα και οι θεσμοί, τόσο κυβερνητικοί, όσο και της κοινωνίας των πολιτών, να ενωθούν για να τους πραγματοποιήσουν.

Επειδή η παιδική φτώχεια και ο αυξανόμενος κοινωνικός αποκλεισμός είναι τόσο επικίνδυνες διαδικασίες, πρόσφατα οι Ευρωπαϊκές χώρες έχουν δημιουργήσει κυβερνητικές στρατηγικές για την καταπολέμηση. Αυτές οι ολοκληρωμένες στρατηγικές στοχεύουν όχι μόνο στη βελτίωση των μέτρων στήριξης, όπως οι υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας, υγειονομικής περίθαλψης και φύλαξης των παιδιών μικρότερης ηλικίας για όλους, αλλά στοχεύουν επίσης να προωθήσουν την ενδυνάμωση και την οικοδόμηση δεξιοτήτων σε οικογένειες και παιδιά, όπως είναι η πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά, την εκπαίδευση των γονέων και την προώθηση της συμμετοχής των παιδιών σε διάφορες δραστηριότητες λήψεων αποφάσεων, που αφορούν την ανάπτυξη πολιτικών σε τοπικό επίπεδο. Η καταπολέμηση του ρατσισμού και των διαφόρων μορφών διακρίσεων είναι βασικό μέρος τέτοιων πολιτικών, που επικεντρώνονται στη μείωση της φτώχειας.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η οποία εγγυάται αστικά και πολιτικά δικαιώματα, συμπληρώνεται από την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Χάρτα (ΕΚΧ), που υιοθετήθηκε το 1961, και αναθεωρήθηκε το 1996, η οποία εγγυάται κοινωνικά και οικονομικά ανθρώπινα δικαιώματα. Όπως και με τα περισσότερα εργαλεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα περιέχει μια ισχυρή δήλωση ενάντια στις διακρίσεις. Παρόλο που δε δηλώνει συγκεκριμένα τη φτώχεια ως αιτία για τον κοινωνικό αποκλεισμό, αναφέρει την «περιουσία...ή άλλη κατάσταση». Με αναφορά στην καθημερινή ζωή των ατόμων, η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Χάρτα καλύπτει πολλούς από τους κύριους παράγοντες της φτώχειας:

- **Στέγαση**: η πρόσβαση σε ικανοποιητική και προσιτή στέγαση: μείωση των άστεγων
- **Υγεία**: προσβάσιμες, αποτελεσματικές εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης για ολό τον πληθυσμό, περιλαμβανομένης της πρόληψης από ασθένειες
- **Εκπαίδευση**: δωρεάν πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και επαγγελματική καθοδήγηση· πρόσβαση σε επαγγελματική και διαρκή κατάρτιση
- **Απασχόληση**: μια οικονομική και κοινωνική πολιτική σχεδιασμένη για πλήρη απασχόληση
- **Νομική και κοινωνική προστασία**: το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, την κοινωνική ευημερία και τις κοινωνικές υπηρεσίες· το δικαίωμα προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

Κεντρική θέση στις πρόνοιες της Χάρτας, είναι το Άρθρο 30, το δικαίωμα στην προστασία ενάντια στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό:

Τα Μέρη με σκοπό να διασφαλίσουν την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος στην προστασία ενάντια στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό αναλαμβάνουν να:

- λάβουν μέτρα στα πλαίσια μιας συνολικής και συντονισμένης προσέγγισης για να προωθήσουν την αποτελεσματική πρόσβαση των ατόμων που ζουν ή διατρέχουν τον κίνδυνο να ζήσουν σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού ή φτώχειας, όπως και των οικογενειών τους, ειδικότερα στην απασχόληση, τη στέγαση, την κατάρτιση, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό και την κοινωνική και ιατρική βοήθεια·
- να επανεξετάσουν αυτά τα μέτρα με την προοπτική της προσαρμογής τους ανθεωρηθεί απαραίτητο

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Υπάρχουν διάφορα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τα οποία υποχρεώνουν τα κράτη να παρέχουν τις κατάλληλες υπηρεσίες και στήριξη για τους πολίτες τους σχετικά με τις κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης:

- Δικαιώματα στην κοινωνική ασφάλιση, Άρθρο 22
- Δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία, Άρθρο 23
- Δικαίωμα στην ξεκούραση και την αναψυχή, Άρθρο 24
- Δικαίωμα στην εκπαίδευση, Άρθρο 26
- Δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή, Άρθρο27.

Το Άρθρο 25 σχετίζεται πιο άμεσα με τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό:
(1) *Όλοι έχουν το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για την υγεία και την ευημερία αυτών και της οικογένειάς τους, περιλαμβανομένης και της τροφής, του ρουχισμού, της στέγασης και τις ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και των απαραίτητων κοινωνικών υπηρεσιών, και το δικαίωμα στην ασφάλεια στην περίπτωση ανεργίας, αρρώστιας, αναπηρίας, χηρείας, μεγάλης ηλικίας ή άλλων ελλείψεων της ζωτικότητάς τους για λόγους που βρίσκονται πέραν του δικού τους ελέγχου.*

(2) *Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα στην ειδική φροντίδα και στήριξη. Όλα τα παιδιά, είτε είναι γεννημένα εντός ή εκτός γάμου, θα απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.*

Δεν έχουν όλα τα κράτη, τα μέσα για να στηρίξουν όλους τους άνεργους τους, τους ασθενείς, τα άτομα με αναπηρία, τους ηλικιωμένους και όλους τους άλλους που δεν είναι ικανοί να αποκτήσουν ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, αλλά τα κράτη είναι υποχρεωμένα να στηρίξουν όσο το δυνατό περισσότερο αυτά τα άτομα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μια άμεση αντανάκλαση της ανθρώπινης ανάγκης. Η τροφή, ο ρουχισμός, η στέγαση και η υγειονομική περίθαλψη δεν είναι απαραίτητα μόνο για την επιβίωση· είναι επίσης ουσιαστικά για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Η Σύμβαση για Δικαιώματα του Παιδιού περιλαμβάνει μια εκτεταμένη πρόνοια για την οικονομική ευημερία των παιδιών. Καθώς στους γονείς δίνεται η κύρια ευθύνη για τη φροντίδα, την ανάπτυξη και τη στήριξη του παιδιού τους, το κράτος παροτρύνεται να βοηθήσει τους γονείς και τους κηδεμόνες αν δεν είναι ικανοί να φροντίσουν με ικανοποιητικό τρόπο το παιδί τους (Άρθρο 18). Η Σύμβαση δίνει επίσης σε όλα τα παιδιά, το δικαίωμα να:

- απολαμβάνουν το υψηλότερο επίπεδο υγείας και πρόσβαση σε εγκαταστάσεις θεραπείας ασθενειών και αποκατάστασης της υγείας τους (Άρθρο 24)
- έχουν ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τη σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού (Άρθρο 27)
- έχουν δικαίωμα να επωφελούνται από την κοινωνική ασφάλεια, περιλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης (Άρθρο 26).

Αν κάθε κράτος είχε τα μέσα και την πολιτική θέληση να εφαρμόσει πλήρως τη Σύμβαση των Παιδιών, δεν θα υπήρχαν άστεγα ή πεινασμένα παιδιά.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Bradshaw, Jonathan and Benette, Fran, Fifth Report on United Kingdom National Action Plan On Social Inclusion 2003-2005: Social Policy Research Unit, University of York, Heslington, York, 2004: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/3uk_en.pdf
- Child Poverty in Perspective: An overview of child well-being in rich countries: UNICEF Innocenti Research Centre, 2007: www.unicef-icdc.org/publications/pdf/rc7_eng.pdf
- Ending Child Poverty within the EU? A review of the 2006-08 national reports on strategies for social protection and social inclusion: Eurochild, 2007: www.nabukeuropa.de/fileadmin/user_upload/downloads/Handlungsund_Themenfelder/ Jugendsozialarbeit/Final_NAPs_report_January_2007.pdf
- Huster, Ernst U., Benz, Benjamin, and Boeckh, Jurgen, Implementation of the National Action Plan of Germany against Poverty and Social Exclusion (NAPincl) on the Regional and Local Level: Second report 2004 of the non-governmental experts: Bochum, 2004: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/3de_en.pdf
- Innocenti Social Monitor 2006: Understanding Child Poverty in South-eastern Europe and the Commonwealth of Independent States: UNICEF Innocenti Research Centre, 2006: www.unicef.org/ceecis/SocialMonitor-20061018.pdf
- Malta National Action Plan on Poverty and Social Exclusion 2004-2006:
- http://mfss.gov.mt/documents/msp/nap_incl_mt_20040703.pdf
- Minoff, Elisa, The UK Commitment: Ending Child Poverty by 2020: Center for Law and Social Policy, Washington DC, 2006: www.clasp.org/publications/uk_childpoverty.pdf
- A League Table of Child Poverty in Rich Nations: UNICEF, 2000: www.unicef-icdc.org/publications/pdf/repcard1e.pdf
- Strategy for Social Cohesion, Council of Europe Document (CDCS (2000) 43): www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/strategy_fr.doc
- Towards a EU Strategy on the Rights of the Child: Communication from the Commission COM (2006) 367 final, Βρυξέλλες, 2006: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0367en01.pdf
- World Development Report 2000/2001: Attacking poverty, Παγκόσμια Τράπεζα, 2000:http://siteresources.worldbank.org/INTPOVERTY/Resources/WDR/English-Full-Text-Report/ch3.pdf

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- European Social Charter: http://conventions.coe.int/treaty/en/Reports/HTML/163. htmv

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. World Development Report 2000/2001: Attacking poverty, Παγκόσμια Τράπεζα, 2000.
2. A League Table of Child Poverty in Rich Nations: UNICEF, 2000, σ. 4.
3. Βλέπε πιο πάνω, σ. iii.
4. Strategy for Social Cohesion, Document (CDCS (2000) 43): Συμβούλιο της Ευρώπης, 2000, σσ. 7-10.
5. A League Table of Child Poverty in Rich Nations: UNICEF, 2000.
6. Child Poverty in Perspective: An overview of child well-being in rich countries: UNICEF Innocenti Research Centre, 2007, σ. 5.
7. Βλέπε πιο πάνω., σ. 6.
8 Βλέπε πιο πάνω
9. Towards an EU Strategy on the Rights of the Child: Communication from the Commission COM (2006) 367 final, Βρυξέλλες, 2006.
10. Innocenti Social Monitor 2006: Understanding Child Poverty in South-eastern Europe and the Commonwealth of Independent States: UNICEF Innocenti Research Centre, 2006.
11. Βλέπε European Social Charter: http://conventions.coe.int/treaty/en/Reports/HTML/163.htm

13. Βία

...Τα Κράτη Μέλη θα λάβουν όλα τα κατάλληλα...μέτρα για να προστατεύσουν το παιδί από όλες τις μορφές σωματικής ή πνευματικής βίας, τραυματισμού ή κακομεταχείρισης, παραμέλησης ή πλημμελούς μεταχείρισης, βίαιης μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής κακομεταχείρισης, όσο βρίσκεται υπό την φροντίδα των γονέων του ή του ενός από τους δύο, ή των νόμιμων κηδεμόνων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου το φροντίζει.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 19

Η βία αναφέρεται στη χρήση ή την απειλή χρήσης βίας, που μπορεί να επιφέρει τραυματισμό, βλάβη, στέρηση ή ακόμη και θάνατο. Μπορεί να έχει ένα υποτιθέμενο σκοπό, όπως η τιμωρία ή ο εξαναγκασμός κάποιου, προκειμένου να κάνει κάτι πέρα από τη θέληση του, ή μπορεί να είναι μια τυχαία πράξη κακίας. Η βία μπορεί να είναι σωματική, προφορική, ή ψυχολογική. Οποιαδήποτε μορφή και να πάρει, η βία παραμένει μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μολονότι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και πολλές άλλες διεθνείς και περιφερειακές συνθήκες εγγυώνται τη σωματική ακεραιότητα, την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια του παιδιού, η βία κατά των παιδιών παραμένει ευρέως διαδεδομένη. Παρουσιάζεται σε όλες τις χώρες της Ευρώπης ανεξάρτητα από την καταγωγή ή το κοινωνικό υπόβαθρο των ανθρώπων.

Η κακομεταχείριση των παιδιών διακρίνεται σε τέσσερις κατηγορίες:

Συναισθηματική κακοποίηση: Αυτή μπορεί να πάρει τις μορφές της προφορικής κακοποίησης, της πνευματικής κακοποίησης και της ψυχολογικής κακομεταχείρισης. Περιλαμβάνει τις δράσεις ή την αποτυχία δράσης των γονιών ή αυτών που φροντίζουν το παιδί, που προκαλούν ή που θα μπορούσε να προκαλέσουν σοβαρές συμπεριφορικές, γνωστικές και συναισθηματικές ή ψυχικές διαταραχές.

Αμέλεια: Η αποτυχία ανταπόκρισης στις βασικές ανάγκες του παιδιού. Η αμέλεια μπορεί να είναι σωματική, εκπαιδευτική ή συναισθηματική. Η σωματική αμέλεια μπορεί να περιλαμβάνει την αποτυχία στην παροχή ικανοποιητικής τροφής και ρουχισμού, της κατάλληλης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, επίβλεψης ή κατάλληλης προστασίας από τα στοιχεία της φύσης. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την εγκατάλειψη. Η εκπαιδευτική αμέλεια περιλαμβάνει την αποτυχία παροχής επαρκούς εκπαίδευσης ή κατάλληλης ειδικής εκπαίδευσης και το μη έλεγχο των υπερβολικών απουσιών στο σχολείο. Η ψυχολογική αμέλεια περιλαμβάνει την έλλειψη αγάπης και συναισθηματικής στήριξης και την αποτυχία προστασίας του παιδιού από την κακοποίηση, καθώς και το να επιτρέπεται στο παιδί η χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών.

Σωματική κακοποίηση: Η πρόκληση σωματικού τραυματισμού στο παιδί. Αυτή μπορεί να περιλαμβάνει κάψιμο, χτυπήματα, γρονθοκοπήματα, ταρακούνημα, κλωτσιές ή άλλο τρόπο βλάβης του παιδιού. Τέτοια τραύματα αποτελούν κακοποίηση, είτε ο ενήλικας ήθελε εσκεμμένα να βλάψει το παιδί, ή όχι. Για παράδειγμα, ένας τραυματισμός μπορεί να είναι το αποτέλεσμα άσκησης υπερβολικής πειθαρχίας ή το αποτέλεσμα της σωματικής τιμωρίας, η οποία είναι ακατάλληλη για την ηλικία του παιδιού.

Σεξουαλική κακοποίηση: Η ακατάλληλη σεξουαλική συμπεριφορά προς ένα παιδί περιλαμβάνει το χαΐδευμα των γεννητικών οργάνων του παιδιού, τον εξαναγκασμό του παιδιού να χαϊδέψει τα γεννητικά όργανα ενός ενήλικα, τη συνουσία, την αιμομιξία, το βιασμό, την έκθεση του παιδιού σε σεξουαλικές πράξεις, τη σοδομία και την σεξουαλική εκμετάλλευση. Εμπλέκει τον εξαναγκασμό, την εξαπάτηση, τη δωροδοκία, την απειλή ή την άσκηση πίεσης στο παιδί σεξουαλική ευαισθητοποίηση ή συμμετοχή του σε σεξουαλικές δραστηριότητες. Η σεξουαλική κακοποίηση παρουσιάζεται όταν ένας μεγαλύτερος ηλικιακά άνθρωπος ή ένα πιο συνειδητοποιημένο παιδί ή ενήλικας χρησιμοποιούν το παιδί για τη δική τους σεξουαλική ικανοποίηση. Η σεξουαλική κακοποίηση είναι μια κατάχρηση εξουσίας ενάντια στο παιδί και η παραβίαση του δικαιώματος του παιδιού σε φυσιολογικές, υγιείς σχέσεις και σχέσεις εμπιστοσύνης.

Τα αποτελέσματα τέτοιας βίας ενάντια στα παιδιά είναι καταστροφικά. Υποβαθμίζει την ευημερία και την ικανότητά τους να μάθουν και να κοινωνικοποιηθούν φυσιολογικά. Τους αφήνει σωματικά και συναισθηματικά τραύματα που μπορούν να προκαλέσουν μακροχρόνια ψυχικά τραύματα. Οι έρευνες δείχνουν ότι η βία επιφέρει τη βία: ένα κακοποιημένο παιδί είναι πιο πιθανό να γίνει ένας γονιός που κακοποιεί ο ίδιος τα παιδιά του.

Η βία ενάντια στα παιδιά πρέπει να αντιμετωπίζεται σε κάθε περιβάλλον. Η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η ανάπτυξη δεξιοτήτων είναι απαραίτητες για την ευαισθητοποίηση και την προώθηση μιας κουλτούρας με απουσία βίας. Είναι απαραίτητες οι ξεκάθαρες πολιτικές και οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί αναφοράς, όπως είναι και η υποστήριξη της ιδέας του να ενταχθεί η απουσία βίας στην πολιτική ατζέντα.

ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, η κοινωνία ανέχεται ή εγκρίνει ακόμη μερικές επανεμφανιζόμενες μορφές βίας στα παιδιά, ιδιαίτερα της σωματικής τιμωρίας που εφαρμόζεται από την οικογένεια για πειθαρχία. Τέτοια βία κυρώνεται έμμεσα από τα όργανα επιβολής του νόμου, οι οποίοι δεν αναγνωρίζουν αυτές τις πράξεις ως εγκληματικές. Ακόμη και όταν τα κράτη ετοιμάζουν νομοθεσίες ενάντια στη βία στο σπίτι, η επιβολή του νόμου μπορεί να είναι επιλεκτική ή ανύπαρκτη. Στην Ευρώπη ακόμη πεθαίνουν δεκάδες παιδιά κάθε εβδομάδα από την κακομεταχείριση.[1]

Η βία μπορεί να είναι κρυμμένη και δύσκολη να εντοπιστεί όταν πράττεται από άτομα που είναι μέρος της καθημερινής ζωής των παιδιών και σε χώρους που θα έπρεπε να είναι καταφύγια για τα παιδιά, όπως το σχολείο, την οικογένεια ή τα ιδρύματα διαμονής. Επειδή η βία στις οικογένειες είναι η λιγότερο εμφανής από τις υπόλοιπες μορφές βίας ενάντια στα παιδιά, οι στατιστικές είναι δύσκολο να καταγραφούν και συχνά είναι αναξιόπιστες. Πολλά παιδιά φοβούνται να μιλήσουν ενάντια σε μέλη της οικογένειας τους, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης. Αυτή η σιωπή θέτει ανεπιφύλακτα την υποχρέωση όλων εκείνων που εργάζονται με τα παιδιά, να αναγνωρίσουν τα σημάδια της κακοποίησης και να τα αναφέρουν σε κάθε περίπτωση.

Το ένα τρίτο των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει καταργήσει τη σωματική τιμωρία (Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Δανία, Φινλανδία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιταλία, Λετονία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σουηδία και Ουκρανία) [2] και τα υπόλοιπα κράτη μέλη έχουν υποχρεωθεί σε νομοθετική μεταρρύθμιση. Ανεξάρτητα από αυτές τις θετικές εξελίξεις, η σωματική τιμωρία παραμένει έγκυρη σε διάφορες χώρες και εξακολουθεί να θεωρείται αποδεκτή ως μορφή 'πειθαρχίας'. Για να σταματήσει η σωματική τιμωρία στο σπίτι, απαιτείται αλλαγή στη συμπεριφορά των γονιών, που να οδηγεί σε πιο θετικές, μη βίαιες μεθόδους ανατροφής των παιδιών.

ΒΙΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ένα στα δέκα παιδιά που πηγαίνουν στο σχολείο αντιμετωπίζουν τη βία στο σχολείο και αυτά τα ποσοστά αυξάνονται. [3] Τα επίπεδα βίας συνδέονται λιγότερο με την οικονομική ευμάρεια της χώρας, παρά με τις νοοτροπίες της χώρας προς τα παιδιά και την πολιτική σημασία των παιδιών στην κοινωνία. [4] Παρόλο που η σωματική βία έχει απαγορευθεί σε πολλά Ευρωπαϊκά σχολεία, ο εκφοβισμός είναι ευρέως διαδεδομένο γεγονός. Τα παιδιά που είναι λίγο διαφορετικά - πιο έξυπνα, μεγαλύτερα ή μικρότερα ή που έχουν διαφορετικό χρώμα δέρματος ή προφορά – γίνονται στόχος για σαρκασμό, δυσφήμιση, χαρακτηρισμούς, εκφοβιστικές καταστάσεις και αποκλεισμό, όπως και σωματικές επιθέσεις ενάντια στο άτομό τους ή τα υπάρχοντά τους.

Ο εκφοβισμός στα σχολεία μπορεί να πάρει τη μορφή άσκησης βίας από τις συμμορίες ή τη μορφή επιθέσεων που το κίνητρο γι' αυτές είναι ο ρατσισμός και που στοχεύουν τις εθνικές μειονότητες ή τους μετανάστες. Σήμερα, ο εκφοβισμός παρουσιάζεται συνήθως με τη μορφή 'εκφοβισμού στο διαδίκτυο', με τον οποίο κυκλοφορούν στο Διαδίκτυο ταπεινωτικές φωτογραφίες παιδιών ή προσβλητικά σχόλια σχετικά με ένα παιδί. Επειδή αυτή η μορφή εκφοβισμού γίνεται επί το πλείστο ανώνυμα, αυθόρμητα και εκτεταμένα, είναι ιδιαίτερα βλαβερή για τα παιδιά που επηρεάζονται από αυτή. Για τα παιδιά που είναι θύματα τέτοιας μορφής βίας, τα σχολεία γίνονται ένας χώρος τρόμου, και όχι ένας χώρος για μάθηση. Η Παγκόσμια Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για τη βία ενάντια στα παιδιά έδειξε ότι τα κορίτσια στην Ευρώπη εκφοβίζονται περισσότερο από ότι τα αγόρια και ότι το ογδόντα τοις εκατό των περιπτώσεων της βίας στα σχολεία πραγματοποιείται από την ηλικιακή ομάδα 12-16 ετών. [5]

Υπάρχει ανάγκη για την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού και μηδενική ανοχή της βίας στα σχολεία. Οι διευθυντές των σχολείων, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς θα πρέπει να είναι ικανοί να αναγνωρίζουν τα συμπτώματα της βίας και να δρουν άμεσα εναντίον της. Κάθε σχολείο χρειάζεται συνεχείς προληπτικές πολιτικές για την εξάλειψη της βίας και εύκολους, εμπιστευτικούς τρόπους για τα παιδιά να καταγγέλλουν τα παράπονα τους. Η εμπλοκή των παιδιών στην ευαισθητοποίηση του κοινού και τη στήριξη των συνομηλίκων τους είναι αποτελεσματικοί παράγοντες για την καταπολέμηση της βίας στα σχολεία.

Το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τη Βία στα Σχολεία (ΕΠΒΣ) ερευνά τη σχολική και την αστική βία. Έχει τη βάση του στο Victor Ségalen University of Bordeaux στη Γαλλία, και διεξάγει μελέτες σχετικά με τη βία στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπως και σε μερικές μη Ευρωπαϊκές χώρες, όπως τον Καναδά, την Ιαπωνία, το Μεξικό και τη Burkina Faso.Το ΕΠΒΣ μελετά τα προβλήματα που σχετίζονται με τη βία και διευθύνει ένα διεθνές δίκτυο συνεργατών, συμπεριλαμβανομένης της UNESCO και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τη Βία στα Σχολεία:
www.obsviolence.com/english/presentation/index.html

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΑ ΜΜΕ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Το Διαδίκτυο και οι άλλες μορφές των μέσων ενημέρωσης μπορούν να εκθέσουν τα νεαρά άτομα σε ένα ευρύ φάσμα κινδύνων. Είτε εσκεμμένα ή μη εσκεμμένα, η έκθεση σε ακατάλληλο υλικό, όπως οι βίαιες εικόνες, η ρατσιστική προπαγάνδα και η πορνογραφία, αποτελούν μια μορφή βίας. Το Διαδίκτυο καθιστά, επίσης. ένα παιδί ευάλωτο προς την παρενόχληση και την παιδοφιλία, ακόμη και στην ασφάλεια του σπιτιού της οικογένειάς του. [6] Βλέπε Θέμα 9, Μέσα ενημέρωσης και Διαδίκτυο πιο πάνω, σ. 266, για μια συζήτηση σχετικά με την εκπαίδευση για τα μέσα ενημέρωσης, με σκοπό την προστασία των παιδιών από τέτοια εκμετάλλευση. Το 2006, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησε μια ειδική σύσταση σχετικά με την ενδυνάμωση των παιδιών στο νέο περιβάλλον πληροφόρησης και επικοινωνίας. [7]

Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση του παιδιού είναι ουσιαστικά προβλήματα στην Ευρώπη του σήμερα. Μπορούν να πάρουν πολλές μορφές, περιλαμβανομένων της αιμομιξίας, της πορνογραφίας, της πορνείας, του σωματεμπορίου και τη σεξουαλική κακοποίηση από τους συνομήλικους, μορφές οι οποίες μπορούν όλες να προκαλέσουν σοβαρή ζημιά στη ψυχική και σωματική υγεία του παιδιού.

Υπολογίζεται ότι μεταξύ του δέκα και είκοσι τοις εκατό των παιδιών στην Ευρώπη κακοποιούνται σεξουαλικά κατά τη διάρκεια της παιδικής τους ηλικίας. [8] Ωστόσο, τα περισσότερα θύματα δεν αναφέρουν το έγκλημα που συνέβηκε εναντίον τους. Πολλά από αυτά τα παιδιά είναι πολύ μικρά για να καταλάβουν το τι συμβαίνει εκείνη τη στιγμή. Άλλα μπορεί να μην έχουν κάποιο άτομο που να μπορούν να εμπιστευτούν ή κάποιον που να τους πιστέψει,ή νιώθουν πολλή ντροπή, ενοχές και πολύ προδομένα για να το πουν σε οποιονδήποτε. Πολλά από αυτά τα παιδιά απειλούνται και παραπλανούνται από αυτόν που τους κακοποίησε, ο οποίος στις πλείστες περιπτώσεις είναι μέλος της οικογένειας ή ένας ενήλικας φίλος, γνωστός στο παιδί.

Η εξαναγκαστική πορνεία και η οργανωμένη παιδοφιλία είναι άλλες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης, όπου το παιδί αναγκάζεται να εμπλακεί σε σεξουαλικές πράξεις με αγνώστους και άλλους ενήλικες για λεφτά τα οποία πληρώνονται σε ένα ενήλικα προαγωγό. Τα παιδιά που βρίσκονται σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων, που έχουν μετακινηθεί, είναι παιδιά μεταναστών ή παιδιά προσφύγων, τα παιδιά που βρίσκονται σε ιδρύματα, τα παιδιά που στερούνται της οικογενειακής στήριξης και τα παιδιά που ζουν στη φτώχεια, είναι ιδιαίτερα ευάλωτα προς όλες τις μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, οι κοινωνικοί λειτουργοί και οι φορείς χάραξης πολιτικής, όλοι έχουν ρόλο στην προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση.

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ

Η διακίνηση των ανθρώπινων όντων είναι η σύγχρονη εκδοχή του εμπορίου σκλάβων. Τα ανθρώπινα όντα αντιμετωπίζονται ως εμπορεύματα που αγοράζονται και πωλούνται και υπόκεινται σε κάθε μορφή εκμετάλλευσης. Η διακίνηση είναι μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια προσβολή ενάντια στην αξιοπρέπεια και την ακεραιότητα όλων των ανθρώπινων όντων. Ένα 'παιδί θύμα διακίνησης' είναι οποιοδήποτε άτομο κάτω των δεκαοκτώ ετών, που προσλαμβάνεται, μεταφέρεται, και λαμβάνεται για λόγους εκμετάλλευσης, είτε εντός, ή εκτός μια χώρας. Σε μερικές περιπτώσεις τα παιδιά εξαπατώνται με υποσχέσεις εκπαίδευσης και ταξιδιών, και σε άλλες περιπτώσεις, οι φτωχιές τους οικογένειες τα παραδίνουν έναντι χρηματικής αμοιβής.

Η διακίνηση εκθέτει τα παιδιά σε βία και σεξουαλική κακοποίηση και στερεί από τα παιδιά το δικαίωμα να διατηρήσουν την ταυτότητά τους, να μεγαλώσουν μέσα σε μια οικογένεια, το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη, τη ξεκούραση και την αναψυχή και στην ελευθερία από την ταπεινωτική μεταχείριση ή την τιμωρία (Βλέπε επίσης τη συζήτηση σχετικά με την παιδική εργασία στο Θέμα 4: Εκπαίδευση και Αναψυχή, πιο πάνω, σ. 237).

Στην Ευρώπη, η διακίνηση των παιδιών γίνεται γενικά για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή αναγκαστικής εργασίας. Τα παιδιά που διακινούνται υπόκεινται στην πορνεία, σε εξαναγκαστικό γάμο ή υιοθετούνται παράνομα, παρέχουν φθηνή εργασία ή εργασία χωρίς πληρωμή στο χώρο της γεωργίας και σε σκλαβοπάζαρα, εργάζονται ως οικιακοί υπηρέτες ή ζητιάνοι, και χρησιμοποιούνται στον αθλητισμό. Επειδή είναι παράνομα, τα παιδιά συνήθως κρύβονται από τη δημόσια θέα και είναι δύσκολο να αναγνωριστούν. Επειδή συνήθως δε μιλούν την τοπική γλώσσα και κρατούνται κάτω από αυστηρή επιτήρηση, οι ευκαιρίες τους για να δραπετεύσουν ή να αναζητήσουν βοήθεια είναι εξαιρετικά περιορισμένες.

ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

Παρόλο που η βία ενάντια στα παιδιά δεν περιορίζεται σε οποιαδήποτε ομάδα ή κοινωνική τάξη, ορισμένα παιδιά είναι πιο ευάλωτα προς την κακοποίηση. Αυτά τα παιδιά περιλαμβάνουν:

- **Τα άστεγα παιδιά που ζουν στις πόλεις**: 'Τα παιδιά του δρόμου' αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο ρίσκο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ιδιαίτερα τα κορίτσια. Η UNICEF αναφέρει ότι περισσότερα από 100 εκατομμύρια παιδιά ζουν στους δρόμους του κόσμου σήμερα.[9] Χιλιάδες από αυτά τα παιδιά του δρόμου μπορούν να βρεθούν σε οποιαδήποτε μεγαλούπολη της Ευρώπης, και ο αριθμός τους αυξάνετται λόγω της ανεργίας, της φτώχειας και της μετανάστευσης.
- **Τα παιδιά με αναπηρίες**: Παρόλο που τα παιδιά με αναπηρίες είναι συχνά στόχος κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της βίας και της σεξουαλικής παρενόχλησης, οι υπηρεσίες παιδικής προστασίας σπάνια αντιμετωπίζουν τις ανάγκες τους. Οι κοινωνικές υπηρεσίες μπορούν, πράγματι, να προκαλέσουν την κακοποίηση των παιδιών με αναπηρίες, στιγματίζοντας τα ως 'ειδικά' ή που βρίσκονται 'σε ανάγκη'. Τα παιδιά με αναπηρίες, από πολλές απόψεις, διδάσκονται πώς να είναι καλά θύματα, ιδιαίτερα τα κορίτσια που συνήθως εκτιμώνται λιγότερα από ότι τα αγόρια. Τα κορίτσια με αναπηρίες έχουν επίσης λιγότερες πιθανότητες στην εκπαίδευση από ότι τα αγόρια, να λάβουν ικανοποιητική υγειονομική περίθαλψη και θεραπεία αποκατάστασης ή να τους επιτραπεί η συμμετοχή στις κοινότητες. [10]
- **Τα παιδιά των προσφύγων και των μεταναστών:** Τα παιδιά των μεταναστών ή των προσφύγων μπορεί να υπόκεινται σε βία, τόσο εντός του σπιτιού τους, όσο και της κοινότητας από πράξεις ξενοφοβίας. Επειδή οι γονείς τους συνήθως δε γνωρίζουν τους νόμους και τα πρότυπα της χώρας διαμονής, τα παιδιά μπορεί να υπόκεινται σε βλαβερές παραδοσιακές πρακτικές όπως η κοπή των γεννητικών οργάνων της γυναίκας και ο σκαριφισμός στα αγόρια. Τα οικογενειακά τραύματα και η έλλειψη οικογενειακής σταθερότητας μπορεί να οδηγήσουν επίσης σε παιδική κακοποίηση.
- **Μητέρες - παιδιά:** Παρόλο που οι ίδιες είναι ακόμη παιδιά και έχουν δικαίωμα σε όλες τις προστασίες και τις πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα κορίτσια που έχουν μωρά θεωρούνται ευρέως να έχουν μπει στην ενηλικίωση είτε είναι παντρεμένα, είτε όχι. Συνεπώς εμπλέκονται σε ένα νομικό κενό, όπου είναι χωρίς τις προστασίες που προσφέρονται στα παιδιά και είναι πολύ νεαρές για να απαιτούν τα νομικά δικαιώματα των ενηλίκων.

Τι μπορείτε να κάνετε για να εμποδίσετε την βία στα παιδιά

- Να ελέγχετε την κατάσταση των παιδιών και να δίνετε αναφορά για οποιαδήποτε πράξη βίας·
- Να ελέγχετε τις πολιτικές των κυβερνήσεων και τα προγράμματα που προστατεύουν τα παιδιά από τη βία και να ασκείτε πιέσεις στις αρχές να αναπτύξουν νομοθεσίες προστασίας·
- Να στηρίζετε τις οικογένειες μέσω προγραμμάτων για τους γονιούς·
- Σπάστε τη σιωπή! Μιλήστε για τη βία που βιώνετε και παρατηρείτε·
- Να προκαλείτε την κοινωνική αποδοχή για τη βία·
- Να ευαισθητοποιήσετε ευρύτερα το κοινό για τη βία ενάντια στα παιδιά·
- Να αναγνωρίζετε τα σημάδια της βίας·
- Να κινητοποιείτε το σχολείο και την κοινότητα να απαγορεύσουν και να εξαλείψουν τον εκφοβισμό και τις άλλες μορφές βίας ενάντια στα παιδιά·
- Να διδάσκετε τα παιδιά πώς να προστατεύουν τους εαυτούς τους από την κακοποίηση και τη βλάβη·
- Να διδάσκετε τα παιδιά μη βίαιους τρόπους για να χειρίζονται τις διαμάχες·
- Να μη χρησιμοποιείτε εσείς οι ίδιοι βία.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα δηλώνει ότι «Κανένας δεν θα υπόκειται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία». Για να προωθήσει και να προστατεύσει αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει αντιμετωπίσει διάφορες πτυχές της βίας μέσω νομικών μέσων, την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού και τις εκστρατείες (π.χ. για τη διακίνηση, τη βία που βασίζεται στα φύλα, την παιδική εργασία, τη βία και τα μέσα ενημέρωσης).

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει καθιερώσει μέτρα νομικής προστασίας ενάντια σε πολλές μορφές βίας:

- **Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρω-**

πης ή Ταπεινωτικής μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) αναπτύσσει πρότυπα για την προστασία των νεαρών που στερούνται της ελευθερίας τους, παρέχει μη δικαστικούς προληπτικούς μηχανισμούς για την προστασία των νεαρών κρατουμένων και επισκέπτεται συχνά τους νεαρούς εγκληματίες που κρατούνται σε ιδρύματα. [11]

- **Η Σύμβαση για τη Δράση ενάντια στη Διακίνηση των Ανθρωπίνων Όντων** στοχεύει στην αποφυγή της διακίνησης, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων της διακίνησης και διώκει ποινικά τους διακινητές. [12] Αυτή η νομικά δεσμευτική συνθήκη, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2005, εφαρμόζεται για όλες τις μορφές διακίνησης, για όλα τα θύματα και όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, περιλαμβανομένης της σεξουαλικής, της εξαναγκαστικής εργασίας, της σκλαβιάς, της δουλείας και της αφαίρεσης οργάνων για πώληση.
- Η **Σύμβαση για τα εγκλήματα στον Κυβερνοχώρο**, η οποία περιλαμβάνει τα εγκλήματα που σχετίζονται με την παιδική πορνογραφία, δηλώνει στο Άρθρο 9 ότι τα μέρη θα υιοθετήσουν «νομοθετικά και άλλα μέτρα για να ποινικοποιήσουν τις διάφορες μορφές χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών που εμπλέκουν την παιδική πορνογραφία». [13]
- **Η Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση**, που υιοθετήθηκε το 2007, είναι η πρώτη συνθήκη που στόχευσε συγκεκριμένα την παιδική κακοποίηση. Θα συμπληρώσει τα κενά στην Ευρωπαϊκή νομοθεσία και θα καθιερώσει ένα αρμονικό, νομικό πλαίσιο για να καταπολεμήσει τη μάστιγα που επηρεάζει μεταξύ του 10-20% όλων των παιδιών της Ευρώπης. [14]

Πολλές από τις δραστηριότητες και τα προγράμματα του Συμβουλίου της Ευρώπης αντιμετωπίζουν επίσης τη βία ενάντια στα παιδιά:

- Το 2006, το Συμβούλιο έθεσε σε λειτουργία το πρόγραμμα «Χτίζοντας μια Ευρώπη μαζί και για τα Παιδιά». Ως συνέχεια της Έκθεσης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βία Ενάντια στα Παιδιά της Ευρώπης, αυτό το τριετές πρόγραμμα έχει μεταξύ των κύριων στόχων του την καταπολέμηση των διαφόρων μορφών της βίας ενάντια στα παιδιά, όπως τη σωματική τιμωρία, τη βία στο σπίτι, τη σεξουαλική κακοποίηση και τη διακίνηση. Σε αυτό τον τομέα, το πρόγραμμα θέτει πρότυπα, δημιουργεί πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές και ακολουθεί μια εκστρατεία για την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού που εμπλέκει τις κυβερνήσεις, τα κοινοβούλια, τους δήμους, τους επαγγελματίες και τις ΜΚΟ στην Ευρώπη.
- Ο **Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** ασχολείται συστηματικά με τα δικαιώματα των παιδιών και την προστασία από τη βία, κατά τη διάρκεια των επισκέψεων ελέγχου, σε χώρες που είναι μέλη.
- Η **Εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Διακίνησης των Ανθρώπινων Όντων** τέθηκε σε λειτουργία το 2006, φέροντας το σλόγκαν «Ανθρώπινο ον - Όχι προς πώληση». Η Εκστρατεία επιδιώκει την ευρύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τη διακίνηση ανθρώπινων όντων στην σημερινή Ευρώπη. Δίνει έμφαση σε διάφορα μέτρα για την πρόληψη αυτής της νέας μορφής σκλαβιάς, όπως και σε προσπάθειες για να προστατεύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα των θυμάτων και να διώξει ποινικά τους διακινητές.
- Το 2007, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης διεξήγαγε μια έρευνα για ολόκληρη την Ευρώπη σχετικά με τα παιδιά του δρόμου και τη χάραξη πολιτικής για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

Η **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** (ΟΔΔΑ, 1948) αναγνωρίζει την ελευθερία από τη βία ως ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, Άρθρο 5. Ωστόσο, αυτό το δικαίωμα αναπτύσσεται περαιτέρω στη **Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** (ΣΔΠ, 1989). Το Άρθρο 19 ορίζει τις πολλές μορφές της κακής μεταχείρισης, περιλαμβανομένων της σεξουαλικής κακοποίησης, της ψυχικής βίας και της εκμετάλλευσης:

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να παίρνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σωματικής ή πνευματικής βίας, τραυματισμού ή κακομεταχείρισης, παραμέλησης ή πλημμελούς μεταχείρισης, βίαιης μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής κακομεταχείρισης, όσο βρίσκεται υπό την φύλαξη των γονέων του ή του ενός από τους δύο, ή των νόμιμων κηδεμόνων του ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το φροντίζει.

Τα άρθρα 19 και 37 προστατεύουν το παιδί από την εκτέλεση, η οποία εξασκείται σε μερικές χώρες εκτός της Ευρώπης.

Ως το πιο ευρέως επικυρωμένο εργαλείο των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Σύμβαση των Παιδιών παρέχει μια ισχυρή νομική βάση για την προστασία των παιδιών από τη βία, είτε αυτή προέρχεται από το κράτος, είτε από τα ιδρύματα, ή τα άτομα. Είναι ανεκτίμητης αξίας για όλων των ειδών τους οργανισμούς που εργάζονται για την προστασία των παιδιών.

Η οικογενειακή βία αγνοήθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα με τη δικαιολογία ότι ήταν 'ιδιωτικό ζήτημα', εκτός στην περίπτωση σοβαρής σωματικής βλάβης ή θανάτου. Ωστόσο, η Διακήρυξη της Βιέννης του 1993, αναγνώρισε τη βία ενάντια στις γυναίκες και τα κορίτσια, είτε όταν γινόταν από κράτος ή από τα άτομα, ως μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή την αναγνώριση ακολούθησε τον ίδιο χρόνο, η υιοθέτηση της **Διακήρυξης για την Εξάλειψη της Βίας ενάντια στις Γυναίκες** από τη Γενική Συνέλευση και ο διορισμός του **Ειδικού Εισηγητή** για τη Βία ενάντια στις γυναίκες, ένας ειδικός που διορίστηκε με σκοπό να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με τη βία ενάντια στις γυναίκες και τα κορίτσια. Η Διακήρυξη καλεί συγκεκριμένα για σχολικά προγράμματα που να έχουν σχεδιαστεί σε όλα τα επίπεδα με σκοπό να προκαλέσουν συμπεριφορικά πρότυπα αντρών και γυναικών. [15]

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Action against Trafficking in Human Beings: Prevention, protection and prosecution, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007: www.coe.int/t/dg2/trafficking/campaign/Source/eg-thb-sem2_2006_Proceedings.pdf
- Building a Europe for and with Children: The facts about children and violence, Factpack, Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int/t/E/Com/Press/Source/Factpack_English.doc
- Campaign to Combat Violence against Women, Fact Sheet: Συμβούλιο της Ευρώπης: 2006: www.coe.int/T/E/Human_Rights/Equality/PDF_FS_Violen_E.pdf
- Declaration on the Elimination of Violence against Women: Σύσταση Γενικής Συνέλευσης 48/104 of 20: UNESCO, 1993: http://portal.unesco.org/education/en/file_download.php/7ed3f0d989b575571389ec99fb1bce6b Declaration-Elimination-Violence-Women.pdf
- Forced Labour, Child Labour and Human Trafficking in Europe: An ILO Perspective: Παγκόσμιος Οργανισμός Εργασίας, Βρυξέλλες, 2002: www.belgium.iom.int/STOPConference/Conference%20Papers/06.%20ILO%20- %20Final%20 Brussels%20Trafficking%20Paper%20Sept.%202002.pdf
- Frau-Meigs, Divina, Council of Europe Pan-European Forum on Human Rights in the Information Society: Empowering Children and Young People: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006: www.euro.who.int/document/mediacentre/fs0203e.pdf
- Gender Matters – A manual on addressing gender-based violence with young people: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007.
- Handbook for Parliamentarians: The Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007: http://assembly.coe.int/committeedocs/2007/Trafficking-human-beings_E.pdf
- Kennedy, Margaret, 'Rights for Children Who Are Disabled', in The Handbook of Children's Rights: Routledge, Λονδίνο, 1995.
- May-Chahal, Corinne and Herczog, Maria, Child sexual abuse in Europe: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2003.
- Recommendation Rec(2006)12 of the Committee of Ministers to Member States on Empowering Children in the New Information and Communications Environment, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
- Working to Prevent the IT-Related Sexual Exploitation of Children: Save The Children, Δανία, 2005: www.redbarnet.dk/.../DWSDownload.aspx?File=Files%2FFiler%2FSeksuelt_misbrug%2FA arsberetningHotline05_ENG.pdf

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Activist Toolkit, Making rights a reality: http://web.amnesty.org/actforwomen/svaw-toolkit-eng

- Child Rights Information Network: www.crin.org
- Corporal punishment...No punishment is justifiable: www.coe.int/t/transversalprojects/children/violence/corporalPunishment_en.asp
- Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int/children
- Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings: http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/197.htm
- European Observatory of Violence in Schools: www.obsviolence.com/english/presentation/index.html
- Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Συμβουλίου της Ευρώπης: www.coe.int/t/commissioner/default_EN.asp
- Street Children and Homelessness: www.cyc-net.org/cyc-online/cycol-0904-Homelessness.html
- The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org
- UNICEF: www.unicef.org/protection
- End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes: www.ecpat.net
- Διεθνής Οργανισμός Εργασίας, International Programme for the Elimination of Child Labour (ILO-IPEC): www.ilo.org
- Institute for Research on Working Children (IREWOC): www.childlabour.net
- Coalition to Stop the Use of Child Soldiers (CSC): www.child-soldiers.org

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Corporal Punishment...No violence against children is justifiable: www.coe.int/t/transversalprojects/children/violence/corporalPunishment_en.asp
2. Building a Europe for and with Children: The facts about children and violence, Fact-pack, Συμβούλιο της Ευρώπης: www.coe.int/t/E/Com/Press/Source/Factpack_English.doc
3. The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org
4. Violence Against Children – Europe and Central Asia, UNICEF, σ.9: www.unicef.org/ceecis/sgsvac-eca_04_01-48.pdf
5. The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org
6. Working to Prevent the IT- Related Sexual Exploitation of Children: Save the Children, Δανία, 2005.
7. Recommendation Rec(2006)12 of the Committee of Ministers to Member States on Empowering Children in the New Information and Communications Environment: Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006.
8. The United Nations Secretary General's Study on Violence against Children: www.violencestudy.org
9. Βλέπε Street Children and Homelessness: www.cyc-net.org/cyc-online/cycol-0904-Homelessness.html
10. Margaret Kennedy, 'Rights for Children Who are Disabled' in The Handbook of Children's Rights: London, Routledge, 1995, σ. 149.
11. Βλέπε www.cpt.coe.int/EN/about.htm
12. Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings: http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/197.htm
13. Βλέπε Council of Europe Convention on Cybercrime: http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/185.htm
14. Council of Europe's Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation, Βλέπε www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Legal_cooperation/Fight_against_sexual_exploitation_of_children
15. Declaration on the Elimination of Violence against Women: General Assembly Resolution 48/104 of 20, Art. 4: UNESCO, 1993: www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.RES.48.104.Eng

VI. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Οικουμενική διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου

(Φιλική Εκδοχή για Παιδιά)

ΑΡΘΡΟ 1, Δικαίωμα στην ισότητα:
Γεννιέστε ελεύθεροι και ίσοι σε δικαιώματα με κάθε άλλο ανθρώπινο ον. Έχετε την ικανότητα να σκέφτεστε και να ξεχωρίζετε το σωστό από το λάθος. Θα πρέπει να συμπεριφέρεστε στους άλλους φιλικά.

ΑΡΘΡΟ 2, Ελευθερία από τις διακρίσεις:
Έχετε όλα αυτά τα ανθρώπινα δικαιώματα ανεξάρτητα από τη φυλή, το χρώμα δέρματος, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις απόψεις, το οικογενειακό σας υπόβαθρο, την κοινωνική και οικονομική σας κατάσταση, τη γέννηση σας ή την εθνότητα σας.

ΑΡΘΡΟ 3, Δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια:
Έχετε το δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία και την ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4, Ελευθερία από τη δουλεία:
Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να σας μεταχειρίζεται σαν σκλάβο, και δεν πρέπει να κάνετε κανένα σκλάβο σας.

ΑΡΘΡΟ 5, Ελευθερία από τα βασανιστήρια και την ταπεινωτική μεταχείριση:
Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να σας βασανίσει, να σας βλάψει ή να σας γελοιοποιήσει.

ΑΡΘΡΟ 6, Δικαίωμα στην αναγνώριση σας ως άτομα ενώπιον του νόμου:
Έχετε δικαίωμα να γίνεστε αποδεκτοί παντού ως άτομα σύμφωνα με το νόμο.

ΑΡΘΡΟ 7, Δικαίωμα στην ισότητα ενώπιον του νόμου:
Έχετε το δικαίωμα να προστατεύεστε και να αντιμετωπίζεστε ίσα από το νόμο και χωρίς διακρίσεις οποιουδήποτε είδους.

ΑΡΘΡΟ 8, Δικαίωμα προσφυγής σε ικανούς δικαστές:
Αν τα νομικά σας δικαιώματα παραβιάζονται, έχετε το δικαίωμα σε δίκαιους και ικανούς δικαστές για να υποστηρίξουν τα δικαιώματα σας.

ΑΡΘΡΟ 9, Ελευθερία από την αυθαίρετη σύλληψη και την εξορία:
Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να σας συλλάβει, να σας βάλει στη φυλακή ή να σας αναγκάσει να εγκαταλείψετε τη χώρα σας χωρίς εύλογες αιτίες.

ΑΡΘΡΟ 10, Δικαίωμα σε δίκαιη ή δημόσια ακρόαση:
Αν κατηγορήστε για ένα έγκλημα, έχετε το δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια ακρόαση.

ΑΡΘΡΟ 11, Δικαίωμα να θεωρείστε αθώοι μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου:
1) Θα πρέπει να θεωρείστε αθώοι μέχρι να μπορεί να αποδειχτεί σε μια δίκαιη δίκη το αντίθετο.

2) Δε μπορείτε να τιμωρηθείτε για κάτι που κάνατε και δεν αναγνωριζόταν ως έγκλημα τον καιρό που το κάνατε.

ΑΡΘΡΟ 12, Ελευθερία από την παρέμβαση ενάντια στην προσωπική σας ζωή, στο σπίτι σας και στην αλληλογραφία σας:
Έχετε το δικαίωμα να προστατεύεστε αν κάποιος προσπαθεί να σας βλάψει το καλό σας όνομα ή να εισβάλει στο σπίτι σας, να ανοίξει την αλληλογραφία σας ή να ενοχλήσει την οικογένεια σας ή εσάς χωρίς εύλογη αιτία.

ΑΡΘΡΟ 13, Δικαίωμα στην ελευθερία της κίνησης:
1) Έχετε το δικαίωμα να έρχεστε στη χώρα σας και να φεύγετε από αυτήν όποτε θέλετε.

2) Έχετε δικαίωμα να φεύγετε από τη χώρα σας για να πάτε σε μιαν άλλη και θα πρέπει να μπορείτε να επιστρέψετε πίσω σε αυτήν όποτε θέλετε.

ΑΡΘΡΟ 14, Δικαίωμα στην προστασία όταν βρίσκεστε σε μιαν άλλη χώρα:
1) Αν κάποιος απειλεί να σας βλάψει, έχετε δικαίωμα να πάτε σε μιαν άλλη χώρα και να ζητήσετε προστασία ως πρόσφυγας.

2) Χάνετε αυτό το δικαίωμα αν έχετε διαπράξει ένα σοβαρό έγκλημα.

ΑΡΘΡΟ 15, Δικαίωμα σε μια υπηκοότητα και στην ελευθερία να επιλέξετε ποια θα είναι αυτή:
1) Έχετε το δικαίωμα να ανήκετε σε μια χώρα και να έχετε μια υπηκοότητα.

2) Κανείς δε μπορεί να σας αφαιρέσει την υπηκοότητα σας χωρίς εύλογη αιτία. Έχετε δικαίωμα να αλλάξετε την υπηκοότητα σας όποτε θελήσετε.

ΑΡΘΡΟ 16, Δικαίωμα στο γάμο και την οικογένεια:
1) Όταν νομικά είστε αρκετά μεγάλοι, έχετε το δικαίωμα να παντρευτείτε και να έχετε μια οικογένεια χωρίς περιορισμούς που να βασίζονται στη φυλή σας, τη χώρα καταγωγή σας ή τη θρησκεία σας. Και τα δυο μέλη του ζευγαριού έχουν τα ίδια δικαιώματα όταν είναι παντρεμένα και επίσης όταν χωρίσουν.

2) Κανείς δεν μπορεί να σας αναγκάσει να παντρευτείτε.

3) Η οικογένεια είναι η βασική μονάδα της κοινωνίας, και η κυβέρνηση πρέπει να την προστατεύει.

ΑΡΘΡΟ 17, Δικαίωμα στο να έχετε περιουσία:
1) Έχετε δικαίωμα στο να σας ανήκουν πράγματα.

2) Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να πάρει πράγματα από εσάς χωρίς εύλογη αιτία.

ΑΡΘΡΟ 18, Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας:
Έχετε το δικαίωμα στις προσωπικές σας σκέψεις και στο να πιστεύετε σε όποια θρησκεία θέλετε. Είστε ελεύθεροι να εξασκείτε τη θρησκεία σας ή τα πιστεύω σας όπως και να τα αλλάζετε.

ΑΡΘΡΟ 19, Ελευθερία σε άποψη και πληροφόρηση:
Έχετε το δικαίωμα να έχετε και να εκφράζετε τις προσωπικές σας απόψεις. Θα πρέπει να μπορείτε να μοιράζεστε τις απόψεις σας με τους άλλους, συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων από άλλες χώρες, μέσω οποιωνδήποτε τρόπων.

ΑΡΘΡΟ 20, Δικαίωμα σε ειρηνική συνέλευση και συνεταιρισμό:
1) Έχετε δικαίωμα να συναντιέστε ειρηνικά με τους άλλους ανθρώπους.

2) Κανείς δε μπορεί να σας αναγκάσει να ανήκετε σε μιαν ομάδα.

ΑΡΘΡΟ 21, Δικαίωμα στη συμμετοχή μέσα στην κυβέρνηση και στις εκλογές:
1) Έχετε το δικαίωμα να συμμετέχετε στην κυβέρνηση σας, είτε ασκώντας ένα λειτούργημα ή εκλέγοντας κάποιον για να σας εκπροσωπήσει.

2) Εσείς και όλοι οι άλλοι έχετε το δικαίωμα να υπηρετείτε τη χώρα σας.

3) Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εκλέγονται συστηματικά με δίκαιη και μυστική ψηφοφορία.

ΆΡΘΡΟ 22, Δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση:
Η κοινωνία στην οποία ζείτε πρέπει να σας παρέχει κοινωνική ασφάλιση και τα αναγκαία δικαιώματα για την αξιοπρέπεια σας και την ανάπτυξη σας.

ΑΡΘΡΟ 23, Δικαίωμα σε επιθυμητή εργασία και στο να συμμετέχετε σε συνδικάτα:
1) Έχετε δικαίωμα να εργαστείτε, να επιλέξετε την εργασία σας και να εργάζεστε κάτω από καλές συνθήκες.

2) Οι άνθρωποι που κάνουν την ίδια εργασία θα πρέπει να λαμβάνουν την ίδια αμοιβή.

3) Θα πρέπει να μπορείτε να παίρνετε μιαν αμοιβή που να σας επιτρέπει να ζείτε και να συντηρείτε την οικογένεια σας.

4) Όλοι οι άνθρωποι που εργάζονται έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν από κοινού σε σωματεία που να υποστηρίζουν τα συμφέροντα τους.

ΑΡΘΡΟ 24, Δικαίωμα στη ξεκούραση και τη αναψυχή:
Έχετε το δικαίωμα να ξεκουράζεστε και να έχετε ελεύθερο χρόνο. Η ημέρα εργασία σας δεν πρέπει να είναι πολύ μεγάλη,και θα πρέπει να μπορείτε να παίρνετε συχνές αμοιβόμενες διακοπές.

ΑΡΘΡΟ 25, Δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο:
1) Έχετε το δικαίωμα στα πράγματα που χρειάζεστε εσείς και η οικογένεια σας για να ζείτε μια υγιεινή και άνετη ζωή, συμπεριλαμβανομένου του φαγητού, του ρουχισμού, της στέγασης, της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και των άλλων κοινωνικών υπηρεσιών. Έχετε το δικαίωμα σε βοήθεια όταν δεν έχετε δουλειά ή όταν δε μπορείτε να δουλέψετε.

2) Οι μητέρες και τα παιδιά πρέπει να λαμβάνουν ειδική φροντίδα και βοήθεια.

ΑΡΘΡΟ 26, Δικαίωμα στην εκπαίδευση:
1) Έχετε το δικαίωμα να πηγαίνετε στο σχολείο. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να είναι δωρεάν και υποχρεωτική. Θα πρέπει να μπορείτε να μάθετε ένα επάγγελμα ή να συνεχίσετε τις σπουδές σας όσον περισσότερο μπορείτε.

2) Στο σχολείο, θα πρέπει να μπορείτε να αναπτύξετε όλα σας τα ταλέντα και να μάθετε να σέβεστε τους άλλους, οποιαδήποτε και αν είναι η φυλή τους, η θρησκεία τους ή η ιθαγένεια τους.

3) Οι γονείς σας πρέπει να εκφέρουν εν μέρει άποψη για το ποιο είδος εκπαίδευσης θα ακολουθήσετε.

ΑΡΘΡΟ 27, Δικαίωμα να συμμετέχετε στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας:
1) Έχετε το δικαίωμα να συμμετέχετε στις παραδόσεις της κοινότητα σας, να απολαμβάνετε τις τέχνες και να επωφελείστε από την επιστημονική πρόοδο.

2) Αν είστε καλλιτέχνης, συγγραφέας ή επιστήμονας, η δουλειά σας θα πρέπει να προστατεύεται και θα πρέπει να μπορείτε να επωφελείστε από αυτήν.

ΑΡΘΡΟ 28, Δικαίωμα σε κοινωνική τάξη:
Έχετε το δικαίωμα σε ένα κόσμο όπου εσείς και όλοι οι άλλοι θα μπορείτε να απολαύσετε αυτά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες.

ΆΡΘΡΟ 29, Υποχρεώσεις προς την κοινότητα:
1) Η προσωπικότητα σας μπορεί να αναπτυχθεί πλήρως μόνο εντός της κοινότητας σας και έχετε υποχρεώσεις προς αυτήν την κοινότητα.

2) Ο νόμος θα πρέπει να εγγυάται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Θα πρέπει να επιτρέπει σε όλους να σέβονται τους άλλους και να τυγχάνουν σεβασμού επίσης.

3) Αυτά τα δικαιώματα και οι ελευθερίες πρέπει να υποστηρίζουν τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 30, Ελευθερία από την παρέμβαση σε αυτά τα ανθρώπινα δικαιώματα:
Κανένα άτομο, ομάδα ή κυβέρνηση οπουδήποτε στον κόσμο δεν πρέπει να κάνει κάτι για να καταστρέψει αυτά τα δικαιώματα.

Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Υιοθετήθηκε και διακηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση ψήφισμα 217 Α (ΙΙΙ) του Δεκέμβρη του 1948

Στις 10 του Δεκέμβρη. του 1948 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε και διακήρυξε την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα το πλήρες κείμενο που παρουσιάζεται στις σελίδες που ακολουθούν. Ακολουθώντας αυτήν την ιστορική πράξη η Συνέλευση κάλεσε όλες τις χώρες Μέλη να εκδώσουν το κείμενο της Διακήρυξης και να «φροντίζουν να διαδίδεται, να εκτίθεται, να διαβάζεται και να ερμηνεύεται κυρίως στα σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, χωρίς διάκριση με βάση την πολιτική κατάσταση των χωρών ή των εδαφών».

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξεγείρουν την ανθρώπινη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφεύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης.

Επειδή, με τον Καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας, στην ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών, και διακήρυξαν πως είναι αποφασισμένοι να συντελέσουν στην κοινωνική πρόοδο και να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής στα πλαίσια μιας ευρύτερης ελευθερίας.

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικότερο σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο.

Επειδή η ταυτότητα αντιλήψεων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές έχει εξαιρετική σημασία για να εκπληρωθεί πέρα ως πέρα αυτή η υποχρέωση.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ιδίων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

ΑΡΘΡΟ 1
Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.

ΑΡΘΡΟ 2
Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλεστεί όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμιά απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες ή οποιεσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση. Επίσης δεν είναι επιτρεπτό να γίνεται καμία διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την οποία προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη, υπό κηδεμονία ή υπό εξουσία ή που βρίσκεται υπό οποιονδήποτε άλλο περιορισμό κυριαρχίας.

ΑΡΘΡΟ 3
Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4
Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.

ΑΡΘΡΟ 5
Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

ΑΡΘΡΟ 6
Καθένας όπου και αν βρίσκεται, έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας.

ΑΡΘΡΟ 7
Όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο και έχουν εξίσου δι-

καίωμα στην προστασία του νόμου, χωρίς καμιά απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.

ΑΡΘΡΟ 8
Καθένας έχει το δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.

ΑΡΘΡΟ 9
Κανείς δε μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.

ΑΡΘΡΟ 10
Καθένας έχει δικαίωμα με πλήρη ισότητα, να εκδικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και δημόσια από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο, που θα αποφασίσει είτε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, είτε, σε περίπτωση ποινικής διαδικασίας, για το βάσιμο της κατηγορίας που στρέφεται εναντίον του.

ΑΡΘΡΟ 11
1. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος, μέχρι να διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με το νόμο, σε ποινική δίκη. κατά την οποία θα του έχουν εξασφαλιστεί όλες οι απαραίτητες για την υπεράσπισή του εγγυήσεις.

2. Κανείς δεν καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες κατά το χρόνο που τελέστηκαν, δε συνιστούσαν αξιόποινο αδίκημα κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που ίσχυε κατά το χρόνο που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.

ΑΡΘΡΟ 12
Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.

ΑΡΘΡΟ 13
Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να εκλέγει τον τόπο διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα ακόμη και τη δική του και να επιστρέφει σε αυτή.

ΑΡΘΡΟ 14
1. Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και να του παρέχεται άσυλο από άλλες χώρες.

2. Το δικαίωμα αυτό δε μπορεί να το επικαλεστεί κανείς σε περίπτωση δίωξης για πραγματικό αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ή για ενέργειες αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ.

ΑΡΘΡΟ 15
1. Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας.

2. Κανείς δε μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένεια του, ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια.

ΑΡΘΡΟ 16
1. Από τη στιγμή που θα φθάσουν σε ηλικία γάμου, ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανέναν περιορισμό εξαιτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρεύονται και να ιδρύουν οικογένεια. Και οι δύο έχουν ίσα δικαιώματα ως προς το γάμο, κατά τη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του.

2. Γάμος δε μπορεί να συναφθεί παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλόνυμφων.

3. Η οικογένεια είναι το φυσικό και βασικό στοιχείο της κοινωνίας, και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.

ΑΡΘΡΟ 17
1. Κάθε άτομο μόνο του ή με άλλους μαζί, έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.

2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιδιο κτησία του.

ΑΡΘΡΟ 18
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

ΑΡΘΡΟ 19
Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του και το δικαίωμα να αναζητά, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης και από όλον τον κόσμο.

ΑΡΘΡΟ 20
1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς.

2. Κανείς δε μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετέχει σε ορισμένα σωματεία.

ΑΡΘΡΟ 21
1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους.

2. Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνεται δεκτός υπό ίσους όρους στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.

3. Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας. Η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με τίμιες εκλογές, οι οποίες πρέπει να διεξάγονται περιοδικά, με καθολική ισχύ και μυστική ψηφοφορία ή με αντί-

στοιχη διαδικασία που να εξασφαλίζει την ελευθερία της εκλογής.

ΑΡΘΡΟ 22
Κάθε άτομο ως μέλος του κοινωνικού συνόλου έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

ΑΡΘΡΟ 23
1. Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει το επάγγελμά του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας και να προστατεύεται από την ανεργία.

2. Όλοι, χωρίς καμιά διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία.

3. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής, που να εξασφαλίζει σε αυτόν και την οικογένειά του συνθήκες ζωής άξιες στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αμοιβή της εργασίας, αν υπάρχει, πρέπει να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας.

4. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει μαζί με άλλους συνδικάτα και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προάσπιση των συμφερόντων του.

ΑΡΘΡΟ 24
Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο και ιδιαίτερα σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές.

ΑΡΘΡΟ 25
1. Καθένας έχει το δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένειά του υγεία και ευημερία και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία,ιατρική περίθαλψη, όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξάρτητων από τη θέλησή του.

2. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης. Όλα τα παιδιά ανεξάρτητα αν είναι νόμιμα ή εξώγαμα, απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.

ΑΡΘΡΟ 26
1. Καθένας έχει το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητές τους.

2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

3. Οι γονείς έχουν κατά προτεραιότητα το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους.

ΑΡΘΡΟ 27
1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και τα αγαθά της.

2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντά του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή.

ΑΡΘΡΟ 28
Καθένας έχει το δικαίωμα σε μια κοινωνική και διεθνή τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να μπορούν να πραγματώνονται σε όλη τους την έκταση.

ΑΡΘΡΟ 29
1. Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του.

2. Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και την απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού σε μια δημοκρατική κοινωνία.

3. Τα δικαιώματα αυτά και οι ελευθερίες δε μπορούν σε καμιά περίπτωση να ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 30
Καμιά διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δε μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίδεται σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.

ΠΗΓΗ:
Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
www.un.org/Overview/rights.html

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

(Εκδοχή Φιλική για τα Παιδιά)

ΤΜΗΜΑ 1: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

ΑΡΘΡΟ 1, Υποχρέωση για το σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα:
Αν ζείτε σε μια χώρα που έχει συμφωνήσει με αυτή τη σύμβαση, έχετε δικαίωμα σε αυτά τα βασικά αστικά και πολιτικά δικαιώματα είτε είστε πολίτης ή όχι.

ΑΡΘΡΟ 2, Δικαίωμα στη ζωή:
Έχετε δικαίωμα στη ζωή, και αυτό το δικαίωμα προστατεύεται από το νόμο.[1]

ΑΡΘΡΟ 3, Ελευθερία από τα βασανιστήρια:
Κανείς δεν επιτρέπεται να σας βασανίσει, να σας βλάψει ή να σας εξευτελίσει.

ΑΡΘΡΟ 4, Ελευθερία από τη δουλεία και την αναγκαστική εργασία:
Κανείς δε μπορεί να σας μεταχειρίζεται σαν σκλάβο, και δεν πρέπει να κάνετε κάποιο σκλάβο σας. Κανείς δε μπορεί να σας κάνει να δουλέψετε με τη βία.

ΑΡΘΡΟ 5, Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια:
Έχετε το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια. Κανείς δεν επιτρέπεται να σας στερήσει αυτό το δικαίωμα εκτός με νομικά μέσα. Αν συλληφθείτε, μπορείτε να έχετε δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του να κατανοήσετε το γιατί έχετε συλληφθεί, σε μια δίκαιη ακρόαση και στο τι προκάλεσε τη σύλληψη σας,

ΑΡΘΡΟ 6, Δικαίωμα σε μια δίκαιη δίκη:
Αν κατηγορείστε για έναν έγκλημα, έχετε το δικαίωμα σε μια δίκαιη και δημόσια ακρόαση.

ΑΡΘΡΟ 7, ΚΑΜΙΑ ΤΙΜΩΡΙΑ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ:
Δε μπορείτε να τιμωρηθείτε για κάτι που κάνατε αλλά δεν αναγνωριζόταν ως έγκλημα την περίοδο που το κάνατε.

ΑΡΘΡΟ 8, Δικαίωμα στο σεβασμό της προσωπικής και οικογενειακής σας ζωής και αλληλογραφίας:
Έχετε το δικαίωμα να προστατεύεστε από οποιονδήποτε προσπαθεί να παραβιάσει το σπίτι σας, να ανοίξει τα γράμματα σας, ή να ενοχλήσει εσάς ή την οικογένειας σας χωρίς εύλογη αιτία.

ΑΡΘΡΟ 9, Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας:
Έχετε το δικαίωμα στις προσωπικές σας σκέψεις και να πιστεύετε σε οποιαδήποτε θρησκεία. Είστε ελεύθεροι να εξασκείτε τη θρησκεία σας ή τα πιστεύω σας και να τα αλλάζετε επίσης.

ΑΡΘΡΟ 10, Ελευθερία της έκφρασης:
Έχετε το δικαίωμα να σκέφτεστε ότι θέλετε και να λέτε με υπευθυνότητα αυτό που θέλετε. Θα πρέπει να μπορείτε να μοιράζεστε τις ιδέες σας και τις απόψεις σας με οποιονδήποτε τρόπο συμπεριλαμβανομένων των εφημερίδων και των περιοδικών, του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης και του Διαδικτύου.

ΑΡΘΡΟ 11, Ελευθερία στη συνέλευση και το συνεταιρισμό:
Έχετε δικαίωμα να συναντιέστε ειρηνικά με τους άλλους ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να σχηματίζετε και να συμμετέχετε σε συνδικάτα.

ΑΡΘΡΟ 12, Δικαίωμα στο γάμο:
Όταν νομικά είστε αρκετά μεγάλοι, έχετε το δικαίωμα να παντρευτείτε και να ξεκινήσετε μια οικογένεια.

ΑΡΘΡΟ 13, Δικαίωμα σε μια αποτελεσματική προσφυγή:
Αν τα δικαιώματα σας παραβιάζονται από ένα άλλο άτομο ή από την κυβέρνηση, έχετε το δικαίωμα να ζητήσετε βοήθεια από τα δικαστήρια ή άλλα δημόσια σώματα για να υποστηρίξετε τα δικαιώματα σας.

ΑΡΘΡΟ 14, Ελευθερία από τις διακρίσεις:
Έχετε όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτής της σύμβασης, άσχετα από το φύλο σας, τη φυλή , το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνότητα, το κοινωνικό σας υπόβαθρο, την οικονομική σας κατάσταση τις πολιτικές, ή άλλες σας πεποιθήσεις.

Άρθρο 15, Παρέκκλιση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης:
Η κυβέρνηση μπορεί να αναστείλει τις ευθύνες της για να υποστηρίξει αυτά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες σε περίοδο πολέμου. Αυτή η αναστολή δε μπορεί να περιλαμβάνει το Άρθρο 2, το Δικαίωμα στη ζωή.

ΑΡΘΡΟ 16, Απαγορεύσεις για την πολιτική δραστηριότητα ξένων:
Η κυβέρνηση δε μπορεί να απαγορεύσει την πολιτική σας δραστηριότητα απλά και μόνο επειδή δεν είστε πολίτης εκείνης της χώρας.

ΑΡΘΡΟ 17, Απαγόρευση ή κατάχρηση των δικαιωμάτων:
Κανένα άτομο, ομάδα ή κυβέρνηση οπουδήποτε στον κόσμο δε μπορεί να κάνει κάτι για να καταστρέψει αυτά τα δικαιώματα.

ΑΡΘΡΟ 18, Περιορισμός της χρήσης περιορισμών για αυτά τα δικαιώματα:
Τα δικαιώματα και οι ελευθερίες σας μπορούν να περιορίζονται μόνο με τρόπους που καθορίζονται από αυτή τη σύμβαση.

ΤΜΗΜΑ ΙΙ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΑΡΘΡΑ 19 ΜΕΧΡΙ 51, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, οι διαταγές και οι δραστηριότητες του:
Η Σύμβαση καθιερώνει ένα Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για να χειρίζεται τις υποθέσεις που καταγγέλλονται από άτομα και κυβερνήσεις. Οι δικαστές είναι εντελώς ανεξάρτητοι και εκλέγονται από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης.

ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ, ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΑ 52 ΜΕΧΡΙ 59, Εφαρμογή των δικαιωμάτων αυτής της σύμβασης
Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης επιβλέπει το πώς σέβονται αυτή τη σύμβαση οι κυβερνήσεις και το πώς εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους για να προωθήσουν και να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Μετά την υιοθέτηση της ΕΣΔΑ το 1950, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει κάνει σημαντικές προσθήκες, γνωστές και ως πρωτόκολλα, τα οποία προστίθενται στα ανθρώπινα δικαιώματα των ανθρώπων που ζουν στην Ευρώπη. Ανάμεσα στα σημαντικά δικαιώματα και ελευθερίες προστίθενται τα εξής:

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΡ.1:
ΑΡΘΡΟ 1, Δικαίωμα στην κατοχή περιουσίας
Έχετε δικαίωμα στην κατοχή περιουσίας και στη χρήση των περιουσιακών σας στοιχείων.

Άρθρο 2, **ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**
Έχετε δικαίωμα να πηγαίνετε στο σχολείο.

ΑΡΘΡΟ 3, Δικαίωμα στις ελεύθερες εκλογές
Έχετε το δικαίωμα να εκλέγετε τη κυβέρνηση για τη χώρα σας με μυστική ψήφο.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΡ.4:
ΑΡΘΡΟ 2, Ελευθερία της κίνησης
Αν διαμένετε σε μια χώρα νόμιμα, έχετε το δικαίωμα να ταξιδεύετε οπουδήποτε θέλετε εντός της και να επιστρέφετε πίσω στην πατρίδα σας.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΡ. 6 ΚΑΙ 13:
ΑΡΘΡΟ 1, Ελευθερία από τη θανατική ποινή
Δε μπορείτε να καταδικαστείτε σε θάνατο ή να εκτελείστε από την κυβέρνηση είτε κατά την περίοδο ειρήνης ή κατά την περίοδο πολέμου.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΡ. 7:
ΑΡΘΡΟ 2, Δικαίωμα έφεσης σε εγκληματικά ζητήματα
Αν έχετε κατηγορηθεί για έναν έγκλημα, μπορείτε να ασκήσετε έφεση σε ανώτερο δικαστήριο.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΡ. 12:
ΑΡΘΡΟ 1, Γενική προστασία ενάντια στις διακρίσεις
Οι δημόσιες αρχές δε μπορούν να κάνουν διακρίσεις εναντίον σας για λόγους όπως το χρώμα του δέρματος σας, το φύλο σας, τη γλώσσα σας, τις πολιτικές ή θρησκευτικές σας πεποιθήσεις, ή την καταγωγή σας.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ)

(Εκδοχή Φιλική για τα Παιδιά)

ΑΡΘΡΟ 1, Ορισμός του παιδιού:
Μέχρι να είσαι δεκαοκτώ, θεωρείσαι παιδί και έχεις όλα τα δικαιώματα αυτής της σύμβασης.

ΑΡΘΡΟ 2, Ελευθερία από τις διακρίσεις:
Δεν πρέπει να γίνονται διακρίσεις εναντίον σου για οποιονδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένης της φυλής σου, του χρώματος σου, του φύλου σου, της γλώσσας που μιλάς, των απόψεων σου, της θρησκείας σου, της καταγωγής σου, της κοινωνικής ή οικονομικής σου κατάστασης, της αναπηρίας σου, της γέννησης σου ή οποιουδήποτε άλλου χαρακτηριστικού σου ή των γονιών ή των κηδεμόνων σου.

ΑΡΘΡΟ 3, Το καλύτερο συμφέρον του παιδιού:
Όλες οι πράξεις και οι αποφάσεις που επηρεάζουν τα παιδιά πρέπει να γίνονται με βάση το τι είναι καλύτερο για εσένα ή οποιοδήποτε παιδί.

ΑΡΘΡΟ 4, Η απόλαυση των δικαιωμάτων της Σύμβασης:
Οι κυβερνήσεις πρέπει να καθιστούν αυτά τα δικαιώματα διαθέσιμα για εσένα και όλα τα παιδιά.

ΑΡΘΡΟ 5, Η γονική καθοδήγηση και η αυξανόμενες ικανότητες του παιδιού:
Η οικογένεια σου έχει την κύρια ευθύνη για την καθοδήγηση σου, έτσι ώστε καθώς μεγαλώνεις, να μαθαίνεις να χρησιμοποιείς τα δικαιώματα σου σωστά. Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται αυτό το δικαίωμα.

Άρθρο 6, Δικαίωμα στη ζωή και την ανάπτυξη:
Έχεις το δικαίωμα στη ζωή και στο να μεγαλώνεις καλά. Οι κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίζουν την υγιεινή επιβίωση και ανάπτυξη σου.

ΑΡΘΡΟ 7, Ληξιαρχική πράξη γέννησης, όνομα, ιθαγένεια και γονική φροντίδα:
Έχεις το δικαίωμα να καταχωρείτε νομικά η γέννηση σου, να έχεις όνομα και ιθαγένεια και να γνωρίζεις και να λαμβάνεις φροντίδα από τους γονείς σου.

ΑΡΘΡΟ 8, Διατήρηση της ταυτότητας:
Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται το δικαίωμα σου στο να έχεις όνομα, ιθαγένεια και οικογενειακούς δεσμούς.

ΑΡΘΡΟ 9, Διαχωρισμός από τους γονείς:
Δεν πρέπει να αποχωρίζεσαι τους γονείς σου εκτός και αν είναι για το καλό σου (για παράδειγμα, αν ένας από τους γονείς σου σε κακομεταχειρίζεται ή σε παραμελεί). Αν οι γονείς σου έχουν χωρίσει, έχεις το δικαίωμα να κρατάς επαφή και με τους δυο εκτός και αν αυτό μπορεί να σε πληγώσει.

ΑΡΘΡΟ 10, Οικογενειακή επανασύνδεση:
Αν οι γονείς σου ζουν σε διαφορετικές χώρες, θα πρέπει να σου επιτρέπεται να διακινείσαι μεταξύ αυτών των χωρών ώστε να μπορείς να κρατάς επαφή με τους γονείς σου ή να επανασυνδέεστε ως οικογένεια.

ΑΡΘΡΟ 11, Προστασία από παράνομη μεταφορά σε άλλη χώρα:
Οι κυβερνήσεις πρέπει να κάνουν διαβήματα για να σταματήσουν την παράνομη μεταφορά σου σε άλλη χώρα.

ΑΡΘΡΟ 12, Σεβασμός για την άποψη του παιδιού:
Όταν οι ενήλικες λαμβάνουν αποφάσεις που σε επηρεάζουν, έχεις το δικαίωμα να λες ελεύθερα τι πιστεύεις ότι θα έπρεπε να συμβεί και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις σου.

ΑΡΘΡΟ 13, Ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης:
Έχεις το δικαίωμα να αναζητάς, να λαμβάνεις και να μοιράζεσαι πληροφορίες σε όλες τις μορφές (π.χ. μέσω του γραπτού λόγου, της τέχνης, της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου και του Διαδικτύου) εφόσον αυτή η πληροφορία δεν είναι βλαβερή για εσένα ή τους άλλους.

ΑΡΘΡΟ 14, Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας:
Έχεις το δικαίωμα να σκέφτεσαι και να πιστεύεις ότι θέλεις και να εξασκείς τη θρησκεία σου εφόσον δε σταματάς τους άλλους από το να απολαμβάνουν τα δικαιώματα τους. Οι γονείς σου θα πρέπει να σε καθοδηγούν σχετικά με αυτά τα θέματα.

ΑΡΘΡΟ 15, Ελευθερία του συνεταιρισμού και της ειρηνικής συνέλευσης:
Έχεις το δικαίωμα να συναντιέσαι και να συμμετέχεις σε ομάδες και οργανισμούς μαζί με άλλα παιδιά εφόσον αυτό δε σταματά άλλους ανθρώπους από το να απολαμβάνουν τα δικαιώματα τους.

ΑΡΘΡΟ 16, Προσωπική ζωή, τιμή και φήμη:
Έχεις το δικαίωμα στην προσωπική σου ζωή. Κανείς δε μπορεί να βλάψει το καλό σου όνομα, να εισβάλει στο σπίτι σου, να ανοίξει την αλληλογραφία σου ή την ηλεκτρονική σου αλληλογραφία ή να ενοχλήσει εσένα ή την οικογένεια σου χωρίς εύλογη αιτία.

ΑΡΘΡΟ 17, Πρόσβαση σε πληροφορίες και τα μέσα ενημέρωσης:
Έχεις το δικαίωμα σε αξιόπιστη πληροφόρηση από μια ποικιλία πηγών, συμπεριλαμβανομένων των βιβλίων, των εφημερίδων και των περιοδικών, της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου και του Διαδικτύου. Η πληροφόρηση πρέπει να είναι ωφέλιμη και κατανοητή για εσένα.

ΑΡΘΡΟ 18, Οι κοινές υποχρεώσεις των γονιών:
Και οι δυο γονείς σου μοιράζονται την ίδια ευθύνη της ανατροφής σου και θα πρέπει πάντα να σκέφτονται τι είναι καλύτερο για εσένα. Οι κυβερνήσεις πρέπει να παρέχουν υπηρεσίες που να βοηθούν τους γονείς, ιδιαίτερα αν και οι δυο γονείς εργάζονται.

ΑΡΘΡΟ 19, Προστασία από όλες τις μορφές της βίας, της κακοποίησης και της αμέλειας:
Οι κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίζουν ότι λαμβάνεις την κατάλληλη φροντίδα και προστασία από τη βία, την κακοποίηση και την αμέλεια από τους γονείς σου ή οποιονδήποτε άλλο που σε φροντίζει.

ΑΡΘΡΟ 20, Εναλλακτική φροντίδα:
Αν οι γονείς σου ή η οικογένεια σου δε μπορεί να σε φροντίσει κατάλληλα, τότε πρέπει να λάβεις φροντίδα από ανθρώπους που θα σέβονται τη θρησκεία σου, τις παραδόσεις σου και τη γλώσσα σου.

ΑΡΘΡΟ 21, Υιοθεσία:
Αν είσαι υιοθετημένο παιδί, η κύρια ανησυχία πρέπει να είναι το καλώς νοούμενο συμφέρον σου, είτε είσαι υιοθετημένο παιδί στην πατρίδα σου είτε αν σε έχουν πάρει να ζήσεις σε άλλη χώρα.

ΑΡΘΡΟ 22, Τα παιδιά των προσφύγων:
Αν πηγαίνεις σε μια νέα χώρα επειδή η πατρίδα σου δεν ήταν ασφαλής τόπος για να ζεις, έχεις το δικαίωμα σε προστασία και στήριξη. Έχεις τα ίδια δικαιώματα με τα παιδιά που γεννηθήκαν σε αυτή τη χώρα.

ΑΡΘΡΟ 23, Ανάπηρα παιδιά:
Αν έχεις οποιαδήποτε αναπηρία, θα πρέπει να λαμβάνεις ειδική φροντίδα, στήριξη και εκπαίδευση έτσι ώστε να μπορείς να ζήσεις μιαν ολοκληρωμένη και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχεις μέσα στην κοινότητα στο καλύτερο των δυνατοτήτων σου.

ΑΡΘΡΟ 24, Υγειονομική περίθαλψη και υγειονομικές υπηρεσίες:
Έχεις το δικαίωμα σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη (π.χ. φάρμακα, νοσοκομεία, ιατρικούς επαγγελματίες). Επίσης έχεις το δικαίωμα σε καθαρό νερό, θρεπτικό φαγητό, ένα καθαρό περιβάλλον και εκπαίδευση για την υγεία ώστε να μπορείς να παραμείνεις υγιής. Οι πλούσιες χώρες πρέπει να βοηθούν τις φτωχότερες χώρες να το επιτύχουν αυτό.

ΑΡΘΡΟ 25, Περιοδική επανεξέταση ή θεραπεία:
Αν την φροντίδα σου την έχουν αναλάβει οι τοπικές αρχές ή τα ινστιτούτα παρά οι γονείς σου, θα πρέπει να επανεξετάζεται η κατάσταση σου συστηματικά για να διασφαλίζεται ή καλή σου φροντίδα και θεραπεία.

ΑΡΘΡΟ 26, Οφέλη από την κοινωνική ασφάλιση:
Η κοινωνία μέσα στην οποία ζεις πρέπει να σου παρέχει τα ωφέλη της κοινωνικής ασφάλισης που θα σε βοηθήσουν να αναπτυχθείς και να ζήσεις κάτω από καλές συνθήκες (π.χ. εκπαίδευση, πολιτισμός, φαγητό, υγεία, κοινωνική πρόνοια). Η κυβέρνηση πρέπει να παρέχει επιπλέον χρήματα για τα παιδιά των οικογενειών που έχουν ανάγκη.

ΑΡΘΡΟ 27, Ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο:
Θα πρέπει να ζεις κάτω από καλές συνθήκες διαβίωσης που να εξυπηρετούν τη σωματική, τη ψυχική, την πνευματική, την ηθική και την κοινωνική σου ανάπτυξη. Η κυβέρνηση πρέπει να βοηθάει τις οικογένειες που δε διαθέτουν τα μέσα για να παρέχουν αυτές τις συνθήκες στα παιδιά τους.

ΑΡΘΡΟ 28, Δικαίωμα στην εκπαίδευση:
Έχεις δικαίωμα σε μια εκπαίδευση. Η πειθαρχία στα σχολεία πρέπει να σέβεται την ανθρώπινη σου αξιοπρέπεια. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να είναι δωρεάν και απαραίτητη. Οι πλούσιες χώρες πρέπει να βοηθούν τις φτωχότερες χώρες στο να το πετύχουν αυτό.

ΑΡΘΡΟ 29, **Οι στόχοι της εκπαίδευσης:**
Η εκπαίδευση πρέπει να αναπτύσσει την προσωπικότητα σου, τα ταλέντα σου και τις πνευματικές και σωματικές σου ικανότητες στο μέγιστο. Θα πρέπει να σε προετοιμάζει για τη ζωή και να σε ενθαρρύνει να σέβεσαι τους γονείς σου και τον έθνος σου όπως και τα άλλα έθνη και τις κουλτούρες. Έχεις δικαίωμα να μαθαίνεις για τα δικαιώματα σου.

ΑΡΘΡΟ 30, Τα παιδιά μειονοτήτων και εθνικής καταγωγής:
Έχεις δικαίωμα να μαθαίνεις και να χρησιμοποιείς τις παραδόσεις, τη θρησκεία και τη γλώσσα της οικογένειας σου, είτε αυτές είναι πραγματικότητα για τους περισσότερους ανθρώπους της χώρας σου είτε όχι.

ΑΡΘΡΟ 31, Ψυχαγωγία, παιχνίδι και κουλτούρα:
Έχεις δικαίωμα να χαλαρώνεις και να παίζεις και να συμμετέχεις σε ένα ευρύ φάσμα από ψυχαγωγικές και πολιτισμικές δραστηριότητες.

ΑΡΘΡΟ 32, Παιδική εργασία:
Η κυβέρνηση πρέπει να σε προστατεύει από εργασία που είναι επικίνδυνη για την υγεία σου ή την ανάπτυξη σου, που παρεμβαίνει με την εκπαίδευση σου ή που μπορεί να επιτρέψει σε μερικά άτομα να σε εκμεταλλευτούν.

ΑΡΘΡΟ 33, Τα παιδιά και η κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών:
Η κυβέρνηση πρέπει να παρέχει τρόπους για να σε προστατεύει από τη χρήση, την παραγωγή ή τη διακίνηση επικίνδυνων ναρκωτικών.

ΑΡΘΡΟ 34, Προστασία από τη σεξουαλική εκμετάλλευση:
Η κυβέρνηση πρέπει να σε προστατεύει από τη σεξουαλική κακοποίηση.

ΑΡΘΡΟ 35, Προστασία από τη διακίνηση, την εμπορεία και την απαγωγή:
Η κυβέρνηση πρέπει να διασφαλίζει ότι δεν σε απαγάγει κανένας, δε σε εμπορεύεται και δε σε παίρνει σε άλλες χώρες με σκοπό την εκμετάλλευση εις βάρος σου.

ΑΡΘΡΟ 36, Προστασία από άλλες μορφές εκμετάλλευσης:
Θα πρέπει να προστατεύεσαι από οποιεσδήποτε δραστηριότητες που θα μπορούσαν να βλάψουν την ανάπτυξη σου και την ευημερία σου.

ΑΡΘΡΟ 37, Προστασία από τα βασανιστήρια, την ταπεινωτική μεταχείριση και τη στέρηση της ελευθερίας:
Αν καταπατήσεις το νόμο, δεν πρέπει να τυγχάνεις απάνθρωπης μεταχείρισης. Δεν πρέπει να μπαίνεις στη φυλακή μαζί με ενήλικες και πρέπει να μπορείς να κρατάς επαφή με την οικογένεια σου.

ΑΡΘΡΟ 38, Προστασία των παιδιών που επηρεάζονται από ένοπλες συγκρούσεις:
Αν είσαι κάτω των δεκαπέντε ετών (κάτω των δεκαοκτώ για τις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες), οι κυβερνήσεις δεν πρέπει να σου επιτρέπουν να καταταγείς στον στρατό ή να λάβεις μέρος στον πόλεμο. Τα παιδιά που ζουν σε εμπόλεμες ζώνες πρέπει να λαμβάνουν ειδική προστασία.

ΑΡΘΡΟ 39, Αποκατάσταση των παιδικών θυμάτων:
Αν σε έχουν αμελήσει, βασανίσει ή κακοποιήσει, αν ήσουν θύμα εκμετάλλευσης ή πολέμου, ή αν σε έχουν βάλει στη φυλακή, πρέπει να λαμβάνεις ειδική βοήθεια ώστε να επανακτήσεις τη σωματική και ψυχική σου υγεία και να επανενταχθείς στην κοινωνία.

ΑΡΘΡΟ 40, Δικαιοσύνη των ανηλίκων:
Αν έχεις κατηγορηθεί για την καταπάτηση του νόμου, πρέπει να τυγχάνεις μεταχείρισης που να σέβεται την αξιοπρέπεια σου. Θα πρέπει να λαμβάνεις νομική βοήθεια και να σου δίνονται ποινές φυλάκισης μόνο για τα σοβαρότερα αδικήματα.

ΑΡΘΡΟ 41, Σεβασμός για τα υψηλότερα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων:
Αν οι νόμοι της χώρας σου είναι καλύτεροι για τα παιδιά από ότι τα άρθρα της Σύμβασης, τότε πρέπει να ακολουθούνται αυτοί οι νόμοι.

ΑΡΘΡΟ 42, Κάνοντας τη Σύμβαση ευρέως γνωστή:
Η κυβέρνηση πρέπει να κάνει γνωστή τη Σύμβαση σε όλους τους γονείς, τα ινστιτούτα και τα παιδιά.

ΑΡΘΡΟ 43-54, Ευθύνες των Κυβερνήσεων:
Αυτά τα άρθρα εξηγούν το πώς οι ενήλικες και οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εργάζονται μαζί για να διασφαλίζουν ότι όλα τα παιδιά απολαμβάνουν τα δικαιώματα τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:
Η ΣΔΠ υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1989 και τέθηκε σε ισχύ ως διεθνές δίκαιο το 1990. Η ΣΔΠ έχει 54 άρθρα που καθορίζουν τα δικαιώματα των παιδιών και το πώς αυτά τα δικαιώματα πρέπει να προστατεύονται και να προωθούνται από τις κυβερνήσεις. Σχεδόν κάθε χώρα στον κόσμο έχει επικυρώσει αυτή τη Σύμβαση, υπόσχοντας να αναγνωρίσει όλα τα δικαιώματα που περιέχει.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Υιοθετήθηκε και ήταν ανοιχτή για υπογραφή, επικύρωση και ένταξη από τη Γενική Συνέλευση ψήφισμα 44/25 στις 20 του Νοέμβρη του 1989

τέθηκε σε ισχύ στις 2 του Σεπτέμβρη του 1990, σύμφωνα με το άρθρο 49

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Έχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερα το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης,

Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μιαν ατομική ζωή στην κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Έχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία εξαγγέλθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα δικαιώματα του παιδιού, και στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίσθηκε στην παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο Διεθνές Σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτιστικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Έχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, «το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανόμενης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του»,

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις νομικές και κοινωνικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ευημερία των παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και την τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανήλικους (Κανόνες του Πεκίνου) και της Διακήρυξης για την προστασία των γυναικών και των παιδιών σε περίοδο επείγουσας ανάγκης και ένοπλης σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες,

Συμφώνησαν τα εξής:

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

ΑΡΘΡΟ 2
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

ΑΡΘΡΟ 3
1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προστασία τους να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ό,τι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

ΑΡΘΡΟ 4
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων. Στην περίπτωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και, όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

ΑΡΘΡΟ 5
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επίτροποι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

ΑΡΘΡΟ 6
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

ΑΡΘΡΟ 7
1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια, και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

ΑΡΘΡΟ 8
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητας του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειας του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεων του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμιξη.

2. Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητά του, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητά του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

ΑΡΘΡΟ 9
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δυο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δυο γονείς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση η ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας, τις ουσιώδες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρίσκονται το απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

ΑΡΘΡΟ 10

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Για το σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

ΑΡΘΡΟ 11

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.

2. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

ΑΡΘΡΟ 12

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του.

2. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

ΑΡΘΡΟ 13

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.

2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:
α) Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή
β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών.

ΑΡΘΡΟ 14

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νομίμων εκπροσώπων του παιδιού, να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του.

3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεών του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των ελευθεριών των θεμελιωδών δικαιωμάτων των άλλων.

ΑΡΘΡΟ 15

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.

2. Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημοσίων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

ΑΡΘΡΟ 16

1. Κανένα παιδί δε μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένεια του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

ΑΡΘΡΟ 17
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:
α) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί που είναι σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 29.
β) Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και διεθνείς πηγές.
γ) Ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.
δ) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτοχθόνων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μια μειονότητα.
ε) Ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

ΑΡΘΡΟ 18
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, ή κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.

2. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους.

ΑΡΘΡΟ 19
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νομίμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

2. Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του, καθώς και για άλλες μορφές πρόνοιας και για το χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περίθαλψη και την παρακολούθηση της εξέλιξής τους στις περιπτώσεις κακής μεταχείρισης του παιδιού που περιγράφονται πιο πάνω, και όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

ΑΡΘΡΟ 20
1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μια οικογένεια, της KAFALAH του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίσταση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σε αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

ΑΡΘΡΟ 21
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και /ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:
α) Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαίνονται, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάσει όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νομίμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεση τους για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών.
β) Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, εάν αυτό δε μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της κατα-

γωγής του.
γ) Μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί να απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας.
δ) Παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμιγμένα σ' αυτή.
ε) Προωθούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του παρόντος άρθρου με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών διακανονισμών ή συμφωνιών, ανάλογα με την περίπτωση, και προσπαθούν μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, να επιτύχουν οι τοποθετήσεις παιδιών στο εξωτερικό να πραγματοποιούνται από αρμόδιες αρχές ή αρμόδια όργανα.

ΑΡΘΡΟ 22
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, τα οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτό τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

ΑΡΘΡΟ 23
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικά ή σωματικά ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα ανάπηρα παιδιά που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί.

3. Εν όψει των ειδικών αναγκών των ανάπηρων παιδιών, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιον τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.

4. Μέσα σε πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προωθούν την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής περίθαλψης και της ιατρικής, ψυχολογικής και λειτουργικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης και της πρόσβασης στις πληροφορίες που αφορούν στις μεθόδους αποκατάστασης αναπήρων και στις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να επιτραπεί στα Συμβαλλόμενα Κράτη να βελτιώσουν τις δυνατότητες και τις αρμοδιότητές τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε αυτούς τους τομείς. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

ΑΡΘΡΟ 24
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασής αναπήρων. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δε θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του παραπάνω δικαιώματος και ιδιαίτερα παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για:
α) Να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα.
β) Να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική αντίληψη και περίθαλψη δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της στοιχειώδους περίθαλψης.
γ) Να αγωνιστούν κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής και μέσα στα πλαίσια της στοιχειώδους περίθαλψης, με την εφαρμογή ανάμεσα στα άλλα- της ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας και με την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.
δ) Να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά από τον τοκετό.
ε) Να μπορούν όλες οι ομάδες της κοινωνίας, ιδι-

αίτερα οι γονείς και τα παιδιά, να ενημερώνονται για τα θέματα της υγείας και της διατροφής του παιδιού, για τα πλεονεκτήματα του φυσικού θηλασμού, την υγιεινή και την καθαριότητα του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων και να βρίσκουν υποστήριξη στη χρήση των παραπάνω βασικών γνώσεων.

στ) Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για να καταργηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές που βλάπτουν την υγεία των παιδιών.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο παρόν άρθρο. Εν όψει αυτού, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

ΑΡΘΡΟ 25

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί, που τοποθετήθηκε από τις αρμόδιες αρχές σε μία οικογένεια, με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής του υγείας, το δικαίωμα σε μία περιοδική αναθεώρηση της παραπάνω θεραπείας και κάθε άλλης περίστασης σχετικής με την τοποθέτησή του.

ΑΡΘΡΟ 26

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και παίρνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

2. Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία, πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του.

ΑΡΘΡΟ 27

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του.

2. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την είσπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από τα άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Ειδικά στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.

ΑΡΘΡΟ 28

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών:

α) Καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους.

β) Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάφορων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.

γ) Εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός.

δ) Καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό.

ε) Παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλουν κυρίως στην εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαβητισμού στον κόσμο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους. Για το σκοπό αυτόν, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χώρων.

ΑΡΘΡΟ 29

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

α) Στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.

β) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα

του ανθρώπου και τις θεμελιώδες ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

γ) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του.

δ) Στην προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μια ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.

ε) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δε μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

ΑΡΘΡΟ 30

Στα κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, ένα παιδί αυτόχθονας ή που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες δε μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.

ΑΡΘΡΟ 31

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

ΑΡΘΡΟ 32

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή του.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα:

α) Ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτατα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση.

β) Προβλέπουν μια κατάλληλη ρύθμιση των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας.

γ) Προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

ΑΡΘΡΟ 33

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, διοικητικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών μέτρων, για να προστατεύσουν τα παιδιά από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αυτές προσδιορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, και για να εμποδίσουν τη χρησιμοποίηση των παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση αυτών των ουσιών.

ΑΡΘΡΟ 34

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για τον σκοπό αυτόν, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν:

α) Την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.

β) Την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.

γ) Την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

ΑΡΘΡΟ 35

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών, για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.

ΑΡΘΡΟ 36

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.

ΑΡΘΡΟ 37

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ώστε:

α) Κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση. Θανατική ποινή ή ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών.

β) Κανένα παιδί να μη στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι

σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.

γ) Κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων.

δ) Τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

ΑΡΘΡΟ 38

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζονται σε αυτά σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, και των οποίων η προστασία επεκτείνεται στα παιδιά.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών, δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απέχουν από την επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις τους κάθε προσώπου κάτω των δεκαπέντε ετών. Κατά την επιστράτευση ανάμεσα σε πρόσωπα άνω των δεκαπέντε ετών αλλά κάτω των δεκαοκτώ ετών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σύμφωνα με την υποχρέωση που έχουν, δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, να προστατεύουν τον άμαχο πληθυσμό σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και την φροντίδα των παιδιών, που θίγονται από την ένοπλη σύρραξη.

ΑΡΘΡΟ 39

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος: οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

ΑΡΘΡΟ 40

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειας του και της προσωπικής αξίας, που να ενισχύει το σεβασμό του για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των άλλων και που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του, καθώς και την ανάγκη για επανένταξη στην κοινωνία και την ανάληψη από το παιδί ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία.

2. Για τον σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ιδιαίτερα ώστε:

α) Κανένα παιδί να μην καθίσταται ύποπτο, να μην κατηγορείται και να μην καταδικάζεται για παράβαση του ποινικού νόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων, που δεν απαγορεύονται από το εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο που διαπράχθηκαν.

β) Κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικού νόμου να έχει τουλάχιστον το δικαίωμα στις ακόλουθες εγγυήσεις:

I) Να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί νόμιμα η ενοχή του.

II) Να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση και απευθείας για τις εναντίον του κατηγορίες ή, κατά περίπτωση, μέσω των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του και να έχει νομική ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση για την προετοιμασία και την παρουσίαση της υπεράσπισής του.

III) Να κρίνεται η υπόθεσή του χωρίς καθυστέρηση από μια αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό σώμα, σύμφωνα με μια δίκαιη κατά το νόμο διαδικασία με την παρουσία ενός νομικού ή άλλου συμβούλου και την παρουσία των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του, εκτός αν αυτό θεωρηθεί αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού, λόγω κυρίως της ηλικίας ή της κατάστασής του.

IV) Να μην υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υποβάλλει ερωτήσεις το ίδιο ή μέσω άλλου στους μάρτυρες κατηγορίας και να επιτυγχάνει την παράσταση και την εξέταση μαρτύρων υπεράσπισης κάτω από συνθήκες ισότητας.

V) Εάν κριθεί ότι παρέβη τον ποινικό νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο.

VI) Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέα, σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει ή δε μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται.

VII) Να αντιμετωπίζεται η ιδιωτική του ζωή με απόλυτο σεβασμό σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να προαγάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών εφαρμοζόμενων ειδικώς στα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου και ιδιαίτερα:

α) Τη θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας κάτω απ' το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα παράβασης του ποινικού νόμου.

β) Την εισαγωγή μέτρων, εφόσον αυτό είναι δυνατόν και ευκταίο, για την αντιμετώπιση τέτοιων παιδιών, χωρίς ανάγκη προσφυγής στη δικαιοσύνη, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τηρείται ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις νόμιμες εγγυήσεις.

4. Μια σειρά διατάξεων σχετικών κυρίως με την επιμέλεια, την καθοδήγηση και την επιτήρηση, τους συμβούλους, τη δοκιμασία, την τοποθέτηση σε οικογένεια, τα προγράμματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις άλλες εναλλακτικές δυνατότητες πλην της επιμέλειας, θα εξασφαλίζει στα παιδιά μια μεταχείριση που να εγγυάται την ευημερία τους και που να είναι ανάλογη και με την κατάστασή τους και με την παράβαση.

ΑΡΘΡΟ 41

Καμιά από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δε θίγει διατάξεις ευνοϊκότερες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού και οι οποίες είναι δυνατόν να περιέχονται:

α) Στη νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή

β) Στο ισχύον για το Κράτος αυτό διεθνές δίκαιο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΡΘΡΟ 42

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να κάνουν ευρέως γνωστές τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά, τις αρχές και τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης με δραστήρια και κατάλληλα μέσα.

ΑΡΘΡΟ 43

1. Με σκοπό την έρευνα της προόδου που έχει συντελεστεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σχέση με την τήρηση των υποχρεώσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, συγκροτείται Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επιτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή αποτελείται από δέκα εμπειρογνώμονες υψηλού ήθους και αναγνωρισμένης ικανότητας στον τομέα που καλύπτει η παρούσα Σύμβαση. Τα μέλη της εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανάμεσα στους υπηκόους τους και συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα, αφού ληφθούν υπόψη η ανάγκη εξασφάλισης δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και τα κύρια νομικά συστήματα.

3. Η εκλογή των μελών της Επιτροπής γίνεται με μυστική ψηφοφορία από έναν κατάλογο προσώπων που υποβάλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει τη δυνατότητα να υποδεικνύει έναν υποψήφιο από τους υπηκόους του.

4. Η διεξαγωγή των πρώτων εκλογών θα γίνει το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης. Στη συνέχεια οι εκλογές θα γίνονται κάθε δυο χρόνια. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών καλεί γραπτώς τα Συμβαλλόμενα Κράτη να προτείνουν τους υποψηφίους τους εντός δυο μηνών. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ετοιμάζει έναν κατάλογο με τα ονόματα όλων των υποψηφίων σε αλφαβητική σειρά, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα Κράτη που έχουν υποδείξει αυτούς και τον υποβάλλει στα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη.

5. Οι εκλογές γίνονται κατά τις συνόδους των Συμβαλλόμενων Κρατών, οι οποίες συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα στην έδρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Στις συνόδους αυτές, κατά τις οποίες η απαρτία σχηματίζεται από τα δυο τρίτα των Συμβαλλόμενων Κρατών, εκλέγονται μέλη της Επιτροπής εκείνοι που έλαβαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία από τους παρόντες και ψηφίσαντες εκπροσώπους των Συμβαλλόμενων Κρατών.

6. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Είναι επανεκλέξιμα εάν προταθεί εκ νέου η υποψηφιότητά τους. Η θητεία πέντε μελών από τα εκλεγμένα κατά την πρώτη εκλογή λήγει μετά τη συμπλήρωση δύο ετών. Τα ονόματα των πέντε αυτών μελών επιλέγονται με κλήρο από τον πρόεδρο της συνόδου, αμέσως μετά από την πρώτη εκλογή.

7. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ή εάν, για έναν οποιονδήποτε άλλο λόγο, ένα μέλος δηλώσει ότι δε μπορεί πλέον να ασκεί τα καθήκοντα του στα πλαίσια της Επιτροπής, το Συμβαλλόμενο Κράτος, που είχε υποδείξει αυτό το μέλος, διορίζει έναν άλλο εμπειρογνώμονα από τους υπηκόους του, για να υπηρετήσει για το υπόλοιπο της θητείας, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής.

8. Η Επιτροπή θεσπίζει η ίδια τον εσωτερικό κανονισμό της.

9. Η Επιτροπή εκλέγει τους αξιωματούχους της για μία περίοδο δύο ετών.

10. Οι σύνοδοι της Επιτροπής συγκαλούνται κανονικά στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο τόπο, που καθορίζεται από την Επιτροπή.

Η Επιτροπή συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο. Η διάρκεια των συνόδων της καθορίζεται και τροποποιείται, εάν είναι αναγκαίο από μια συνέλευση των Κρατών-Μελών στην παρούσα Σύμβαση, με την επιφύλαξη της έγκρισης από τη Γενική Συνέλευση.

11. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμέ-

νων Εθνών θέτει στη διάθεση της Επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

12. Τα μέλη της Επιτροπής που συγκροτήθηκε δυνάμει της παρούσας Σύμβασης εισπράττουν, με την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, απολαβές από τους πόρους του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζει η Γενική Συνέλευση.

ΑΡΘΡΟ 44

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς την απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων:

α) Εντός των δύο πρώτων ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος.
β) Κατόπιν, κάθε πέντε χρόνια.

2. Οι εκθέσεις που συντάσσονται σε εφαρμογή του παρόντος άρθρου, πρέπει να επισημαίνουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες, εάν υπάρχουν, που εμποδίζουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Σύμβαση. Πρέπει επίσης να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες, για να δώσουν στην Επιτροπή μια ακριβή εικόνα της εφαρμογής της Σύμβασης στην εν λόγω χώρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μια αρχική πλήρη έκθεση, δεν χρειάζεται να επαναλάβουν στις επόμενες εκθέσεις που υποβάλλουν, σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τις βασικές πληροφορίες που έχουν ήδη κοινοποιήσει.

4. Η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικές, με την εφαρμογή της Σύμβασης.

5. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε δυο χρόνια στη Γενική Συνέλευση, μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου, εκθέσεις για τις δραστηριότητές της.

6. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ευρέως προσιτές τις εκθέσεις τους στο κοινό της χώρας τους.

ΑΡΘΡΟ 45

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης και για την ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο το οποίο καλύπτει η Σύμβαση:

α) Οι ειδικοί οργανισμοί, το ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία* και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά την εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλους αρμόδιους οργανισμούς, τους οποίους κρίνει κατάλληλους, να παράσχουν ειδικευμένες γνώμες για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Μπορεί να καλεί τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να της υποβάλουν εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στο πεδίο δραστηριότητάς τους.
β) Η Επιτροπή διαβιβάζει, εάν το κρίνει αναγκαίο, στις ειδικευμένες οργανώσεις, στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και στους άλλους αρμόδιους οργανισμούς κάθε έκθεση των Συμβαλλόμενων Κρατών που περιέχει ένα αίτημα ή υποδεικνύει μια ανάγκη για τεχνική συμβουλή ή βοήθεια, μαζί με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της επιτροπής, εάν υπάρχουν, σχετικά με το παραπάνω αίτημα ή υπόδειξη.
γ) Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στη Γενική Συνέλευση να ζητήσει από το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει για λογαριασμό της μελέτες πάνω σε ειδικά θέματα, σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.
δ) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει υποδείξεις και συστάσεις γενικής φύσεως βασισμένες στις πληροφορίες που έχει δεχτεί κατ' εφαρμογήν των άρθρων 44 και 45 της παρούσας Σύμβασης. Οι υποδείξεις αυτές και οι συστάσεις γενικής φύσεως διαβιβάζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος και αναφέρονται στη Γενική Συνέλευση, μαζί με τις παρατηρήσεις των Συμβαλλόμενων Κρατών μερών όπου υπάρχουν.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΡΘΡΟ 46

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή σε όλα τα Κράτη.

ΑΡΘΡΟ 47

Η παρούσα Σύμβαση υποβάλλεται σε επικύρωση. Τα έγγραφα της επικύρωσης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 48

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για προσχώρηση οποιουδήποτε Κράτους. Τα έγγραφα της προσχώρησης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 49

1. Η παρούσα Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε Κράτος που επικυρώνει την παρούσα Σύμβαση ή προσχωρεί σε αυτήν μετά την κατάθεση του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, η Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης από το Κράτος αυτό του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

ΑΡΘΡΟ 50

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροπολογία και να καταθέσει το κείμενό της στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Εν συνεχεία ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλα τα σχέδια τροπολογιών στα Συμβαλλόμενα Κράτη ζητώντας τους να του γνωρίζουν εάν επιθυμούν να συγκληθεί διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό να

εξετάσουν και να τεθούν σε ψηφοφορία αυτά τα σχέδια. Εάν, εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της διαβίβασης αυτής, το ένα τρίτο τουλάχιστον των

Συμβαλλόμενων Κρατών κηρυχτεί υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροπολογία, που υιοθετείται από την πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων στη διάσκεψη Συμβαλλόμενων Κρατών, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

2. Κάθε τροπολογία, που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αρχίζει να ισχύει όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και γίνει δεκτή με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών.

3. Όταν μία τροπολογία αρχίσει να ισχύει έχει αναγκαστική ισχύ για τα Συμβαλλόμενα Κράτη που την αποδέχτηκαν, ενώ τα υπόλοιπα Συμβαλλόμενα Κράτη παραμένουν δεσμευμένα από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και από όλες τις προηγούμενες τροπολογίες που έχουν αποδεχτεί.

ΑΡΘΡΟ 51

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θα δεχτεί και θα διαβιβάσει σε όλα τα Κράτη το κείμενο των επιφυλάξεων που έκαναν τα Κράτη κατά το χρόνο της επικύρωσης ή της προσχώρησης.

2. Δεν επιτρέπεται καμία επιφύλαξη, που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.

Οι επιφυλάξεις μπορούν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ενημερώνει γι' αυτό όλα τα Συμβαλλόμενα στη Σύμβαση Κράτη. Η γνωστοποίηση παράγει τα αποτελέσματά της από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

ΑΡΘΡΟ 52

Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση με γραπτή γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία παράγει τα αποτελέσματα της ένα χρόνο μετά από την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

ΑΡΘΡΟ 53

Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

ΑΡΘΡΟ 54

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης, της οποίας τα κείμενα στην αγγλική, αραβική, κινεζική, ισπανική, γαλλική και ρωσική γλώσσα έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών

Γλωσσάριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι όροι αυτού του γλωσσάριου τονίζονται με έντονους χαρακτήρες στο κείμενο του COMPASITO.

Θετική δράση: Η δράση που λαμβάνεται από μια κυβέρνηση ή ένα ιδιωτικό ίδρυμα προς αναπλήρωση των διακρίσεων που έγιναν στο παρελθόν στον τομέα της εκπαίδευσης ή της εργασίας.

Αφρικάνικος Χάρτης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Αφρικάνικη Σύμβαση): Μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στην αφρικάνικη ήπειρο, η οποία υιοθετήθηκε από τον Οργανισμό Ενότητας της Αφρικής (OAU) το 1981.

Αμερικάνικη Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Αμερικάνικη Σύμβαση): Μια σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία υιοθετήθηκε από τον Οργανισμό για τις Αμερικάνικες Πολιτείες (OAS) το 1969. Καλύπτει τη Βόρεια, την Κεντρική και τη Νότιο Αμερική.

Κωδικοποίηση, κωδικοποιώ: Η διαδικασία τυποποίησης νόμων ή δικαιωμάτων με έγγραφα μέσα.

Συλλογικά Δικαιώματα: Τα δικαιώματα ομάδων να προστατεύουν τα συμφέροντα και την ταυτότητά τους – ενίοτε αναφέρεται ως «δικαιώματα τρίτης γενιάς».

Σύμφωνο: Δεσμευτική συμφωνία μεταξύ κρατών – χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της σύμβασης και της συνθήκης. Τα σημαντικότερα διεθνή σύμφωνα περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία έγιναν το 1966, είναι το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (ΔΣΑΠΔ) και το Διεθνές Σύμφωνο Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων (ΔΣΟΚΠΔ). Και τα δυο υιοθετήθηκαν το 1966 και τέθηκαν σε ισχύ το 1976.

Σύμβαση: Δεσμευτική συμφωνία μεταξύ κρατών – χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του συμφώνου και της συνθήκης. Μια σύμβαση είναι ισχυρότερη από μια διακήρυξη καθώς είναι νομικά δεσμευτικό για τις κυβερνήσεις που την επικυρώνουν. Όταν, για παράδειγμα, η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθετήσει μια σύμβαση, δημιουργεί διεθνείς κανόνες και πρότυπα. Όταν η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθετήσει μια σύμβαση, τα Κράτη Μέλη μπορούν να επικυρώσουν τη σύμβαση, μετατρέποντας την σε διεθνή νόμο.

Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (Σύμβαση Γυναικών, ΣΕΜΔΓ) (υιοθετήθηκε το 1979, τέθηκε σε ισχύ το 1981): Το πρώτο νομικά δεσμευτικό διεθνές έγγραφο, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις ενάντια στις γυναίκες και υποχρεώνει τις κυβερνήσεις να λάβουν θετικές δράσεις για να προάγουν την ισότητα των γυναικών.

Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων (Σύμβαση Φυλής, ΣΕΜΦΔ) (υιοθετήθηκε το 1965, τέθηκε σε ισχύ το 1969) Σύμβαση προσδιορισμού και απαγόρευσης διακρίσεων βασισμένων στη φυλή.

Σύμβαση για την Πρόληψη και την Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας (Σύμβαση Γενοκτονίας, 1951) (υιοθετήθηκε το 1948, τέθηκε σε ισχύ το 1951): Διεθνής σύμβαση προσδιορισμού και απαγόρευσης της γενοκτονίας – η πρώτη διεθνής συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Σύμβαση για τα Παιδιά, ΣΔΠ) (υιοθετήθηκε το 1989, τέθηκε σε ισχύ το 1990): Σύμβαση που θέτει πλαίσιο για ατομικά, πολιτιστικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα των παιδιών.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρίες (ΣΔΑΑ) (υιοθετήθηκε το 2006): η πρώτη επικύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ατόμων με αναπηρίες όλων των ειδών, περιλαμβανομένων των σωματικών και των ψυχοκοινωνικών.

Συμβούλιο της Ευρώπης: Το Συμβούλιο της Ευρώπης, ιδρύθηκε το 1949, αποτελεί τον πρώτο ευρωπαϊκό διακρατικό οργανισμό. Σήμερα, τα 48 κράτη μέλη καλύπτουν κυριολεκτικά ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο. Αναζητά την ανάπτυξη κοινών δημοκρατικών και νομικών αρχών, βασισμένων στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Διακήρυξη: Έγγραφο που αναφέρεται σε συμφωνημένες αρχές και πρότυπα, η οποία όμως δεν είναι νομικά δεσμευτική. Συνέδρια του Ο.Η.Ε., όπως το Συνέδριο του Ο.Η.Ε. για τα ανθρώπινα δικαιώματα το 1993, στη Βιέννη και το Παγκόσμιο Συνέδριο για τις Γυναίκες, στο Πεκίνο, το 1995, συνήθως παράγουν δυο τύπους διακηρύξεων: μια γραμμένη από τους κρατικούς εκπροσώπους και μια από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ). Η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. συχνά εκδίδει σημαίνουσες, όμως νομικά μη δεσμευτικές διακηρύξεις.

Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού: Υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. το 1959, αυτό το μη δεσμευτικό εργαλείο θέτει σε δράση δέκα γενικές αρχές, οι οποίες μετέπειτα αποτέλεσαν τη βάση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), η οποία υιοθετήθηκε το 1989.

Να τεθεί σε ισχύ: η διαδικασία μέσω της οποίας μια συνθήκη καθίσταται πλήρως δεσμευτική για τα κράτη, τα οποία την έχουν επικυρώσει. Αυτό λαμβάνει χώρα όταν επιτευχθεί ο ελάχιστος αριθμός επικυρώσεων της συμφωνίας.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων: Μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα

δικαιώματα, η οποία υιοθετήθηκε το 1987 από το Συμβούλιο της Ευρώπης, η οποία αποσκοπεί στην πρόληψη διαφόρων παραβάσεων κατά ανθρώπων που είναι πολιτικοί κρατούμενοι από μια δημόσια αρχή, σε μέρη όπως φυλακές, κέντρα κράτησης ανηλίκων, αστυνομικοί σταθμοί, στρατόπεδα προσφύγων ή ψυχιατρικά νοσοκομεία.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. (Ευρωπαϊκή Σύμβαση, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ΕΣΑΔ): Μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία υιοθετήθηκε το 1950 από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αποτελούν μέλη της ΕΣΑΔ και τα νέα μέλη αναμένεται να επικυρώσουν τη σύμβαση με την πρώτη ευκαιρία.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τον Πολιτισμό: (Υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1954, τέθηκε σε ισχύ το 1955). Μια περιφερειακή συνθήκη η οποία παρέχει επίσημο πλαίσιο εργασίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, στα θέματα της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, της κληρονομιάς της νεολαίας και του αθλητισμού. Συμπληρωματικά της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, η Σύμβαση για τον Πολιτισμό αναζητά την προστασία του ευρωπαϊκού πολιτισμού και την ανάπτυξη κοινής κατανόησης και εκτίμησης της πολιτισμικής διαφορετικότητας ανάμεσα σε διάφορους ανθρώπους.

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης, το 1962, αναθεωρήθηκε το 1996): Μια περιφερειακή συνθήκη η οποία εγγυάται κοινωνικά και οικονομικά ανθρώπινα δικαιώματα – συμπληρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, η οποία απευθύνεται κυρίως σε πολιτικά και ατομικά δικαιώματα.

Εξελισσόμενη δυναμικότητα: Μια αρχή που χρησιμοποιήθηκε στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ), η οποία προτείνει ενισχυμένη άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού σε σχέση με την αυξανόμενη γνωστικότητά του και τη συναισθηματική του ωριμότητα.

Δικαιώματα πρώτης γενιάς: ένας όρος που αναφέρεται σε όλα τα ατομικά και πολιτικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ψήφου, στην έκφραση, στη θρησκεία, στις δίκαιες δίκες και στη ζωή. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) κωδικοποιεί κυρίως αυτά τα δικαιώματα. Καθώς ο όρος υποδηλώνει μια ιεραρχία ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, σε σχέση με τα δικαιώματα δεύτερης γενιάς, ή τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, η χρήση του μειώνεται σταθερά.

Τυπική Εκπαίδευση: το δομημένο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο ξεκινά από το δημοτικό σχολείο μέχρι το πανεπιστήμιο και περιλαμβάνει ειδικευμένα προγράμματα για τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση.

Φύλο: Ένα κοινωνικό δόμημα το οποίο ενημερώνει για τους ρόλους, τις νοοτροπίες, τις αξίες και τις σχέσεις των αντρών και των γυναικών. Αν και το γένος προκαθορίζεται από τη βιολογία, το φύλο προσδιορίζεται από την κοινωνία, το οποίο σχεδόν πάντα λειτουργεί με τις γυναίκες να υποτιμούνται συγκριτικά με τους άντρες.

Συμβάσεις της Γενεύης: Τέσσερις συνθήκες οι οποίες υιοθετήθηκαν το 1949 υπό τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ΔΕΕΣ) στη Γενεύη, της Ελβετίας. Αυτές οι συνθήκες αναθεωρούν και επεκτείνουν αρχικές συνθήκες οι οποίες είχαν υιοθετηθεί το 1864 και το 1929. Εστιάζουν στη μεταχείριση και θεραπεία άρρωστων και πληγωμένων στρατιωτών και ναυτικών, αιχμαλώτων πολέμου και πολιτών υπό εχθρικό έλεγχο.

Γενοκτονία: Πράξεις που γίνονται με πρόθεση για καταστροφή, ολόκληρης ή εν μέρει, μιας εθνικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας.

Ανθρωπιστικό Δίκαιο: Το νομικό σώμα, βασισμένο κυρίως στις Συμβάσεις της Γενεύης, το οποίο προστατεύει συγκεκριμένα άτομα εν καιρώ ένοπλων συγκρούσεων, βοηθάει θύματα και περιορίζει τις μεθόδους και τα μέσα μάχης, με σκοπό τον περιορισμό της καταστροφής, της απώλειας ζωής και του αχρείαστου ανθρώπινου πόνου.

Πλαίσιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Το αναπτυσσόμενο και αλληλένδετο σώμα διεθνών μέσων που προσδιορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και καταρτίζουν μηχανισμούς προώθησης και προστασίας τους.

Εργαλεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα: οποιοδήποτε τυπικό, γραπτό έγγραφο ενός ή πολλών κρατών το οποίο θέτει σε χρήση δικαιώματα ως μη δεσμευτικές αρχές (μια διακήρυξη) ή κωδικοποιεί δικαιώματα τα οποία είναι νομικά δεσμευτικά για τα κράτη που τα επικυρώνουν (μια σύμβαση, συμφωνία ή σύμφωνο).

Αναφαίρετο: Αναφέρεται στα δικαιώματα τα οποία ανήκουν σε κάθε άνθρωπο και δεν μπορούν να του αποστερηθούν υπό οποιεσδήποτε συνθήκες.

Αδιαίρετο: Αναφέρεται στην ίση σημαντικότητα του κάθε νόμου ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ένα άτομο δε μπορεί να στερηθεί ενός ανθρωπίνου δικαιώματος με την αιτιολογία του «λιγότερο σημαντικού» ή του «μη απαραίτητου».

Μη τυπική εκπαίδευση: Η δια βίου διαδικασία κατά την οποία το κάθε άτομο αποκτά νοοτροπία, αξίες, δεξιότητες και γνώσεις από τις εκπαιδευτικές επιρροές και πηγές στο δικό του περιβάλλον και από τις καθημερινές του εμπειρίες (π.χ. από την οικογένεια και τους γείτονες, στη λαϊκή αγορά και τη βιβλιοθήκη, από τα μέσα ενημέρωσης και το παιχνίδι).

Χρήσιμες Πηγές

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακόλουθα παρέχουν γενικές πληροφορίες για τα δικαιώματα των παιδιών. Παρόλα αυτά δεν είναι ένας περιεκτικός πίνακας. Βλέπε Κεφάλαιο V, επιλεγμένα θέματα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, για πηγές σε συγκεκριμένα θέματα.

ACTION AID: www.actionaid.org

AMNESTY INTERNATIONAL: http://web.amnesty.org

BERNARD VAN LEER FOUNDATION (BVLF): www.bernardvanleer.org

COALITION TO STOP THE USE OF CHILD SOLDIERS (CSC): www.child-soldiers.org

CHILD RIGHTS INFORMATION NETWORK (CRIN): www.crin.org
- CHILDREN AS PARTNERS ALLIANCE: www.crin.org/childrenaspartners/
- FOCAL POINT ON SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN: www.crin.org/organisations/vieworg.asp?id=725
- NGO GROUP FOR THE CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD: www.crin.org/NGOGroupforCRC

CHILDREN'S HOUSE: http://child-abuse.com/childhouse/

CLEARINGHOUSE ON INTERNATIONAL DEVELOPMENTS IN CHILD, YOUTH AND FAMILY POLICIES: www.childpolicyintl.org

CHILDNET INTERNATIONAL: www.childnet-int.org
CHILD SOLDIERS: www.childsoldiers.org/home/
CHILD WORKERS IN ASIA (CWA): www.cwa.tnet.co.th

COALITION TO STOP THE USE OF CHILD SOLDIERS: www.child-soldiers.org

COMPENDIUM OF GOOD PRACTISES IN HUMAN RIGHTS EDUCATION: www.hrea.org/compendium

COUNCIL OF EUROPE: www.coe.int
- BUILDING EUROPE WITH AND FOR CHILDREN: www.coe.int/children
- DIRECTORATE OF YOUTH AND SPORT: www.coe.int/youth
- EDUCATION FOR DEMOCRATIC CITIZENSHIP: www.coe.int/t/dg4/education/edc/default_EN.asp?
- HUMAN RIGHTS EDUCATION YOUTH RESOURCES: www.coe.int/compass

CONCERNED FOR WORKING CHILDREN (CWC): www.workingchild.org

DEFENCE FOR CHILDREN INTERNATIONAL (DCI): www.dci-is.org

ENABLING EDUCATION NETWORK: www.eenet.org.uk/

EUROBAROMETER: www.gesis.org/en/data_service/eurobarometer/

EURONET, THE EUROPEAN CHILDREN'S NETWORK: www.europeanchildrensnetwork.org

EUROPEAN FORUM FOR CHILD WELFARE: www.efcw.org

END CHILD PROSTITUTION, CHILD PORNOGRAPHY AND THE TRAFFICKING OF CHILDREN FOR SEXUAL PURPOSES: www.ecpat.net

HANDICAP INTERNATIONAL: www.handicap-international.org/index.html

HUMAN RIGHTS EDUCATION ASSOCIATES: www.hrea.org/
HUMAN RIGHTS INTERNET: www.hri.ca/children/ThematicIndex.shtml
HUMAN RIGHTS INFORMATION AND DOCUMENTATION SYSTEM: www.huridocs.org/
HUMAN RIGHTS WATCH: http://hrw.org
HUMAN RIGHTS WEB: www.hrweb.org

INSTITUTE FOR RESEARCH ON WORKING CHILDREN (IREWOC): www.childlabour.net

INTERNATIONAL CATHOLIC CHILD BUREAU (BICE): www.bice.org
INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION, INTERNATIONAL PROGRAMME FOR THE ELIMINATION OF CHILD LABOUR (ILO-IPEC): www.ilo.org
INTERNATIONAL FEDERATION TERRE DES HOMMES (IFTDH): www.terredeshommes.org
INTERNATIONAL CLEARINGHOUSE ON CHILDREN, YOUTH AND MEDIA: www.nordicom.gu.se/clearinghouse.php

MEDIA WISE TRUST: www.mediawise.org.uk

MINORITY RIGHTS GROUP INTERNATIONAL (MRG): www.minorityrights.org

OMBUDSMAN FOR CHILDREN IN NORWAY: www.barneombudet.no

OPEN SOCIETY INSTITUTE: www.osi.hu/

ORGANISATION MONDIALE CONTRE LA TORTURE (OMCT): www.omct.org

OXFAM INTERNATIONAL SECRETARIAT: www.oxfaminternational.org

PEOPLE'S MOVEMENT FOR HUMAN RIGHTS EDUCATION: www.pdhre.org/

PLAN INTERNATIONAL WEBSITE: www.plan-international.org

RIGHT TO EDUCATION PROJECT: www.right-to-education.org

SAFE ON LINE OUTREACH (SOLO): www.safeonlineoutreach.com

SAVE THE CHILDREN ALLIANCE: www.savethechildren.net
- SAVE THE CHILDREN EUROPE GROUP: www.savethechildren.net/alliance/where_we_work/europegrp_who.html
- SAVE THE CHILDREN NORWAY: www.reddbarna.no
- SAVE THE CHILDREN SWEDEN: www.rb.se
- SAVE THE CHILDREN UK (SCUK): www.savethechildren.org.uk

SOUTH EAST EUROPEAN CHILD RIGHTS NETWORK (SEECRAN): www.seecran.org

UNDERSTANDING CHILDREN'S WORK: www.ucw-project.org

UNICEF: www.unicef.org
- UNICEF CEE/CIS AND BALTICS REGIONAL WEBSITE: www.unicef.org/programme/highlights/cee
- UNICEF CHILD TRAFFICKING RESEARCH HUB: www.childtrafficking.org/
- UNICEF INNOCENTI RESEARCH CENTRE: www.unicef-icdc.org
- UNICEF MAGIC: www.unicef.org/magic/
- UNICEF VOICES OF YOUTH: www.unicef.org/voy/
- UNICEF YOUNG PEOPLE'S MEDIA NETWORK: http://ypmn.blogspot.com/2006_07_23_archive.html

UNITED NATIONS
- UN COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD: http://193.194.138.190/html/menu2/6/crc/
- UN COMMITTEE ON THE ELIMINATION OF RACIAL DISCRIMINATION (CERD): www.ohchr.org/english/bodies/cerd/index.htm
- UN CYBERSCHOOLBUS GLOBAL TEACHING AND LEARING PROJECT: http://cyberschoolbus.un.org/
- UN OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS: www.unhchr.ch
- UN SPECIAL RAPPORTEUR ON THE SALE OF CHILDREN, CHILD PROSTITUTION AND CHILD PORNOGRAPHY: www.ohchr.org/english/issues/children/rapporteur/index.htm

WAR CHILD: www.warchild.org

WORLD BANK:
- EUROPE AND CENTRAL ASIA: http://lnweb18.worldbank.org/eca/eca.nsf
- WORLD BANK YOUTHINK!: www.worldbank.org/html/schools/
- WORLD BANK GROUP GLOBAL CHILD LABOUR PROGRAMME:

WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO): www.who.int/en/

WORLD VISION INTERNATIONAL (WVI) WEBSITE: www.wvi.org/home.shtml

	ΗΝΩΜΕΝΑ ΈΘΝΗ			ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ			
ΧΩΡΕΣ	**Διεθνές Σύμφωνο για ταΟικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα – ΔΣΟΚΠΔ**	**ΔιεθνέςΣύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώμαα - ΔΣΑΠΔ**	**Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού**	**Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα – ΕΣΑΔ**	**Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – ΕΚΧ**	**Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης**	**Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας»**
Καθεστώς στις	*19.04.2007*	*19.04.2007*	*03.06.2005*	*27.02.2006*	*15.06.2006*	*02.07.2007*	*27.02.2006*
Τέθηκε σε ισχύ σε	*03.01.1976*	*23.03.1976*	*02.09.1990*	*03.09.1953*	*26.02.1965*	*01.07.1999*	*01.02.1989*
Αλβανία	✔	✔	✔	✔		✔	✔
Ανδόρρα		✔	✔	✔		✔	✔
Αρμενία	✔	✔	✔	✔		✔	✔
Αυστρία		✔	✔	✔	✔		✔
Αζερμπαϊτζάν	✔	✔	✔	✔			✔
Λευκορωσία	✔	✔	✔	✔			
Βέλγιο	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Βοσνία – Ερζεγοβίνη	✔	✔	✔	✔			✔
Βουλγαρία	✔	✔	✔	✔		✔	✔
Κροατία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Κύπρος	✔		✔	✔	✔	✔	✔
Τσεχία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Δανία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Εσθονία	✔	✔	✔	✔		✔	✔
Φινλανδία	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Γαλλία	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Γεωργία	✔	✔		✔	✔	✔	✔
Γερμανία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Ελλάδα	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Ουγγαρία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Ισλανδία	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Ιρλανδία	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Ιταλία	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Λετονία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Λιχνεστάιν	✔	✔	✔	✔			✔
Λιθουανία	✔		✔	✔		✔	✔
Λουξεμβούργο	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Μάλτα	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Μολδαβία	✔	✔	✔	✔		✔	✔
Μονακό	✔	✔	✔	✔			✔
Μαυροβούνιο	✔	✔	✔	✔			✔
Ολλανδία	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔

	ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ			ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ			
ΧΩΡΕΣ	**Διεθνές Σύμφωνο για ταΟικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα – ΔΣΟΚΠΔ**	**ΔιεθνέςΣύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώμαα - ΔΣΑΠΔ**	**Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού**	**Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα – ΕΣΑΔ**	**Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – ΕΚΧ**	**Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης**	**Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας»**
Καθεστώς στις	*19.04.2007*	*19.04.2007*	*03.06.2005*	*27.02.2006*	*15.06.2006*	*02.07.2007*	*27.02.2006*
Τέθηκε σε ισχύ σε	*03.01.1976*	*23.03.1976*	*02.09.1990*	*03.09.1953*	*26.02.1965*	*01.07.1999*	*01.02.1989*
Νορβηγία	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Πολωνία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Πορτογαλία	✔	✔	✔	✔	✔	✔	✔
Ρουμανία	✔	✔	✔	✔		✔	✔
Ρωσική Δημοκρατία	✔	✔	✔	✔			✔
Σαν Μαρίνο	✔		✔	✔			✔
Σερβία	✔	✔	✔	✔			✔
Σλοβακία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Σλοβενία	✔	✔	✔	✔		✔	✔
Ισπανία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Σουηδία		✔	✔			✔	✔
Ελβετία	✔	✔	✔	✔			✔
Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Τουρκία	✔	✔	✔	✔	✔		✔
Ουκρανία	✔	✔	✔	✔		✔	✔
Ηνωμένο Βασίλειο	✔	✔	✔	✔	✔		✔

SALES AGENTS FOR PUBLICATIONS OF THE COUNCIL OF EUROPE
AGENTS DE VENTE DES PUBLICATIONS DU CONSEIL DE L'EUROPE

BELGIUM/BELGIQUE
La Librairie Européenne -
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
B-1040 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 231 04 35
Fax: +32 (0)2 735 08 60
E-mail: order@libeurop.be
http://www.libeurop.be

Jean De Lannoy
Avenue du Roi 202 Koningslaan
B-1190 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 538 43 08
Fax: +32 (0)2 538 08 41
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com
http://www.jean-de-lannoy.be

CANADA
Renouf Publishing Co. Ltd.
1-5369 Canotek Road
OTTAWA, Ontario K1J 9J3, Canada
Tel.: +1 613 745 2665
Fax: +1 613 745 7660
Toll-Free Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

CZECH REPUBLIC/
RÉPUBLIQUE TCHÈQUE
Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: +420 2 424 59 204
Fax: +420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
http://www.suweco.cz

DENMARK/DANEMARK
GAD
Vimmelskaftet 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: +45 77 66 60 00
Fax: +45 77 66 60 01
E-mail: gad@gad.dk
http://www.gad.dk

FINLAND/FINLANDE
Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FIN-00100 HELSINKI
Tel.: +358 (0)9 121 4430
Fax: +358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
http://www.akateeminen.com

FRANCE
La Documentation française
(diffusion/distribution France entière)
124, rue Henri Barbusse
F-93308 AUBERVILLIERS CEDEX
Tél.: +33 (0)1 40 15 70 00
Fax: +33 (0)1 40 15 68 00
E-mail: commande@ladocumentationfrancaise.fr
http://www.ladocumentationfrancaise.fr

Librairie Kléber
1 rue des Francs Bourgeois
F-67000 STRASBOURG
Tel.: +33 (0)3 88 15 78 88
Fax: +33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: francois.wolfermann@librairie-kleber.fr
http://www.librairie-kleber.com

GERMANY/ALLEMAGNE
AUSTRIA/AUTRICHE
UNO Verlag GmbH
August-Bebel-Allee 6
D-53175 BONN
Tel.: +49 (0)228 94 90 20
Fax: +49 (0)228 94 90 222
E-mail: bestellung@uno-verlag.de
http://www.uno-verlag.de

GREECE/GRÈCE
Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATHINAI
Tel.: +30 210 32 55 321
Fax.: +30 210 32 30 320
E-mail: ord@otenet.gr
http://www.kauffmann.gr

HUNGARY/HONGRIE
Euro Info Service kft.
1137 Bp. Szent István krt. 12.
H-1137 BUDAPEST
Tel.: +36 (06)1 329 2170
Fax: +36 (06)1 349 2053
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

ITALY/ITALIE
Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
I-50125 FIRENZE
Tel.: +39 0556 483215
Fax: +39 0556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

MEXICO/MEXIQUE
Mundi-Prensa México, S.A. De C.V.
Río Pánuco, 141 Delegacíon Cuauhtémoc
06500 MÉXICO, D.F.
Tel.: +52 (01)55 55 33 56 58
Fax: +52 (01)55 55 14 67 99
E-mail: mundiprensa@mundiprensa.com.mx
http://www.mundiprensa.com.mx

NETHERLANDS/PAYS-BAS
De Lindeboom Internationale Publicaties b.v.
M.A. de Ruyterstraat 20 A
NL-7482 BZ HAAKSBERGEN
Tel.: +31 (0)53 5740004
Fax: +31 (0)53 5729296
E-mail: books@delindeboom.com
http://www.delindeboom.com

NORWAY/NORVÈGE
Akademika
Postboks 84 Blindern
N-0314 OSLO
Tel.: +47 2 218 8100
Fax: +47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
http://www.akademika.no

POLAND/POLOGNE
Ars Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: +48 (0)22 509 86 00
Fax: +48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
http://www.arspolona.com.pl

PORTUGAL
Livraria Portugal
(Dias & Andrade, Lda.)
Rua do Carmo, 70
P-1200-094 LISBOA
Tel.: +351 21 347 42 82 / 85
Fax: +351 21 347 02 64
E-mail: info@livrariaportugal.pt
http://www.livrariaportugal.pt

RUSSIAN FEDERATION/
FÉDÉRATION DE RUSSIE
Ves Mir
9a, Kolpacnhyi per.
RU-101000 MOSCOW
Tel.: +7 (8)495 623 6839
Fax: +7 (8)495 625 4269
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
http://www.vesmirbooks.ru

SPAIN/ESPAGNE
Mundi-Prensa Libros, s.a.
Castelló, 37
E-28001 MADRID
Tel.: +34 914 36 37 00
Fax: +34 915 75 39 98
E-mail: libreria@mundiprensa.es
http://www.mundiprensa.com

SWITZERLAND/SUISSE
Van Diermen Editions – ADECO
Chemin du Lacuez 41
CH-1807 BLONAY
Tel.: +41 (0)21 943 26 73
Fax: +41 (0)21 943 36 05
E-mail: info@adeco.org
http://www.adeco.org

UNITED KINGDOM/ROYAUME-UNI
The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: +44 (0)870 600 5522
Fax: +44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
http://www.tsoshop.co.uk

UNITED STATES and CANADA/
ÉTATS-UNIS et CANADA
Manhattan Publishing Company
468 Albany Post Road
CROTTON-ON-HUDSON, NY 10520, USA
Tel.: +1 914 271 5194
Fax: +1 914 271 5856
E-mail: Info@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

Council of Europe Publishing/Editions du Cons eil de l'Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: +33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – Websi te: http://book.coe.int

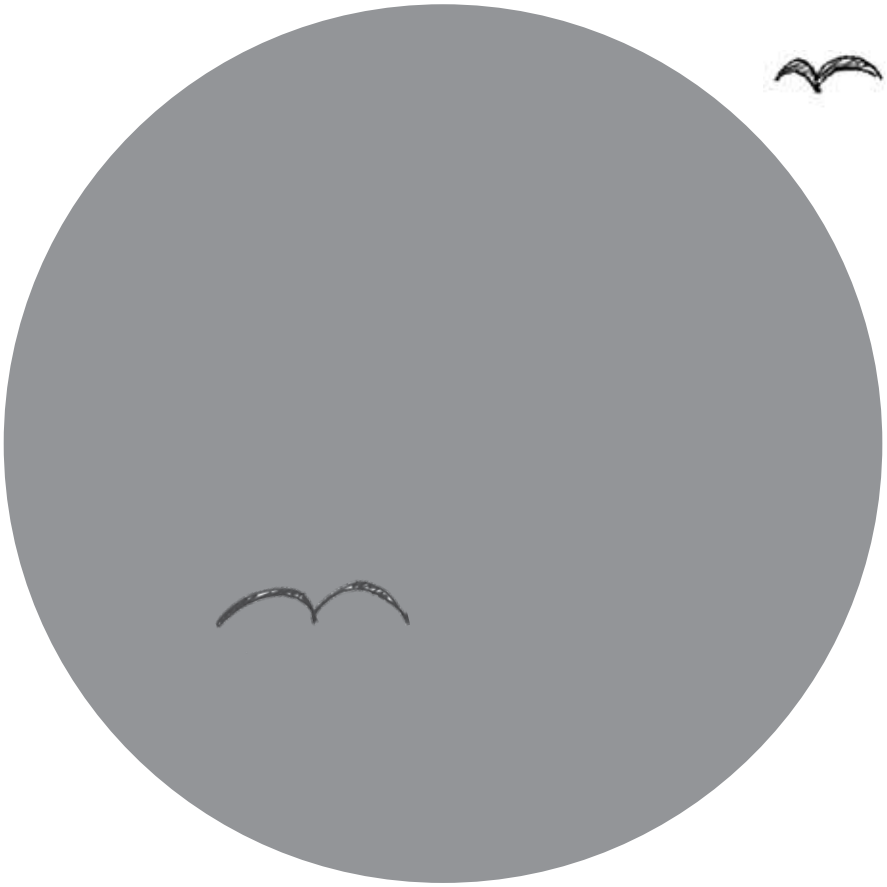

Μέσα από την επαφή τους με άλλους ανθρώπους, στις οικογένειες και τις κοινότητές τους, τα παιδιά θέτουν από πολύ μικρή ηλικία ερωτήματα σχετικά με τη δικαιοσύνη, αναζητώντας το νόημα του κόσμου. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στηρίζει δυναμικά αυτό το φυσικό ενδιαφέρον και τη διαδικασία μάθησης, προωθώντας την κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βοηθώντας τα παιδιά να διαμορφώσουν τις απόψεις τους και να αναπτύξουν τις συμπεριφορές τους. Προς την κατεύθυνση αυτή είναι προσανατολισμένη η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα όπως και η 'Μικρή Πυξίδα", Εγχειρίδιο στην Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά.

Η 'Μικρή Πυξίδα' είναι σημείο αφετηρίας για τους εκπαιδευτικούς, δασκάλους και εκπαιδευτές που επιθυμούν να ασχοληθούν με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά ηλικίας 7-13 χρονών. Το βιβλίο βοηθά τον αναγνώστη να εξοικειωθεί με τις κύριες έννοιες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του παιδιού, και παρέχει ένα ουσιαστικό θεωρητικό υπόβαθρο σε 13 κύρια ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως είναι η δημοκρατία, η ιθαγένεια, η ισότητα των φύλων, το περιβάλλον, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, η φτώχεια και η βία.

Οι 40 πρακτικές δραστηριότητες που περιγράφονται στο βιβλίο έχουν ως στόχο να τραβήξουν το ενδιαφέρον των παιδιών, παρέχοντας το κίνητρο στα παιδιά να εντοπίσουν ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα στο ίδιο τους το περιβάλλον. Οι δραστηριότητες αυτές βοηθούν τα παιδιά να αναπτύξουν κριτική σκέψη, υπευθυνότητα και την αίσθηση της δικαιοσύνης και τα βοηθούν να μάθουν πώς να αναλάβουν δράση ώστε να συμβάλουν στη βελτίωση του σχολείου ή της κοινότητάς τους. Το εγχειρίδιο δίνει επίσης πρακτικές συμβουλές για το πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση.

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει σαράντα επτά κράτη μέλη, που καλύπτουν σχεδόν όλη την ήπειρο της Ευρώπης. Επιδιώκει να αναπτύξει κοινές δημοκρατικές και νομικές αρχές βασισμένες στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και άλλα κείμενα αναφοράς για την προστασία των ατόμων.

9 789963 993321

Youth – Jeunesse www.coe.int/youth